

Drenthe, mooi voor elkaar!

2019-2023

Jaarstukken 2023

Jaarstukken 2023

Gedeputeerde Staten van Drenthe
16 april 2024

Colofon

Dit is een uitgave van de provincie Drenthe

Inhoud

Voorwoord	3
Inleiding	5
Kerngegevens.....	13
I Jaarverslag	14
Programma 1: Besturen en samenwerken: kijkend over grenzen heen	15
Programma 2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven	36
Programma 3: Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten	73
Programma 4: Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig.....	99
Programma 5: Klimaat en energie: samen doorpakken.....	117
Programma 6: Levendig en sociaal: gezond, gelukkig en veilig	134
Programma 7: Middelen en mensen	156
Programma 8: Samenwerkingsverbanden (kassiersfunctie)	172
Programma 9: Investeringsagenda	177
I.2 Paragrafen.....	205
I.2.1 Lokale heffingen	206
I.2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	212
I.2.3 Onderhoud kapitaalgoederen.....	220
I.2.4 Financiering	224
I.2.5 Bedrijfsvoering.....	237
I.2.6 Verbonden partijen	244
I.2.7 Grondbeleid	264
I.2.8 Europa	271
I.2.9 Openbaarheid.....	273
II Jaarrekening	274
II.1 Het overzicht van de baten en lasten in de rekening 2023	275
II.2 Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de rekening van 2023	277
II.3 Balans per 31 december 2023	291
II.4 Toelichting op de balans van 31 december 2023	294
II.5 Incidentele baten en lasten	346
II.6 De wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) .	362
II.7 Overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld	364
II.8 Rechtmatigheidsverantwoording.....	375
III Overige gegevens	376
III.1.1 Investerings	377
III.1.2 Rapportage interbestuurlijk toezicht (IBT)	382
III.1.3 Rapportage wet dwangsom.....	386
III.1.4 Rapportage single information single audit (SISA)	387
III.1.5 EMU-saldo.....	407
III.1.6 Portefeuilleverdeling GS-leden	408
III.1.7 Zetelverdeling.....	410
III.1.8 Afkortingswijzer	411
III.2 Controleverklaring accountant.....	415
III.3 Bestemming van het resultaat.....	416

Voorwoord

2023 was een jaar met veel veranderingen. Het was een jaar van afscheid nemen en verwelkomen, (nieuwe) onzekerheden, maar zeker ook van mooie resultaten. In maart vonden de provinciale verkiezingen plaats. 65,2% van de kiesgerechtigden in Drenthe ging naar de stembus. Wat een opkomst! Drenthe verwelkomde vele nieuwe Statenleden. Op 12 juli trad het nieuwe college van Gedeputeerde Staten aan. Met het coalitieakkoord "Samen bouwen we Drenthe!" gaat dit college de komende vier jaar aan de slag. En dit alles in een dynamische omgeving.

De onzekerheden en spanningen waar we in 2022 mee te maken kregen, zijn in 2023 niet kleiner geworden. De oorlog in Oekraïne duurt in 2023 nog voort en er zijn nieuwe conflicten bijgekomen, zoals in het Midden-Oosten. Dichterbij huis zorgde de val van het kabinet in juli 2023 ervoor dat bestaande onzekerheden voortduren. Denk aan het tekort aan woningen, de toekomst van de landbouw, en ook onze provinciale financiële situatie.

Gelukkig kunnen we in Drenthe ook met grote trots terugkijken op 2023. Er zijn mooie resultaten bereikt door en voor Drenthe. Een EK wielrennen met de finish op het nieuwe Dak van Drenthe op de VAM-berg en een Nederlandse winnaar bij de dames in de persoon van Mischa Bredewold. Of wat te denken van "Van Gogh Drenthe"? Een jaar lang stond de periode die Van Gogh in Drenthe heeft doorgebracht in de spotlights. Zoals een grote tentoonstelling van zijn werk in het Drents Museum, bijzondere concerten, theatervoorstellingen en speciale Van Gogh fietsroutes.

In 2023 is naast het sportieve en culturele vlak ook werk gemaakt van energiebesparingen voor de inwoners van Drenthe. De provincie is samen met gemeenten het Fixteam gestart. Dit team treft kosteloos energiebesparende maatregelen bij mensen thuis, met als doel het terugdringen van energiearmoede. Hiervoor is veel belangstelling. Vanuit de Sociale Agenda hebben we vele mooi initiatieven ondersteund. Zoals de domeinoverstijgende samenwerking Grolloo Zorgt en Hollandscheveld Verbindt, Buurtvervoer Midden-Drenthe en Dementie op jonge leeftijd.

Begin februari werd duidelijk dat de dreigende sluiting van de Johan Willem Frisokazerne in Assen van de baan was. Goed voor de werkgelegenheid en voor samenwerking op het gebied van zorg, techniek, onderwijs, duurzaamheid, arbeidsmarkt en innovatie. De kazerne wordt - samen met de kazerne in Havelte - toekomstbestendig gemaakt en in het verlengde hiervan is op 13 december de Rijkshub op het station in Assen geopend. Hier kunnen rijksambtenaren werken die in Drenthe wonen. En in het kader van de Drentse economie gaven we verschillende subsidies voor het versterken van het midden- en kleinbedrijf en het beter aansluiten van het onderwijs op de behoefte van het bedrijfsleven.

De provincie Drenthe heeft met het Impulsteam Wonen een sterke ondersteuningsstructuur voor de versnelling van de woningbouw neergezet. Zo heeft de gebiedsontwikkeling binnen diverse gemeenten een stevige impuls gehad. Ook zijn wij sinds de start bij ruim 90 wooninitiatieven betrokken geweest. Dit varieert van het eenmalig adviseren van particulieren over de mogelijkheden van de herontwikkeling van een pand, tot het intensief begeleiden van CPO-verenigingen (Collectief Particulier Opdrachtgeverschap).

De onzekerheid in het Drentse landelijk gebied duurt helaas nog voort. Er is nog steeds geen oplossing voor de PAS-melders en er is geen Landbouwakkoord. Ook bleek uit de opgestelde concept-natuurdoelanalyses dat de natuurdoelen voor een groot deel van de Drentse Natura 2000-gebieden de komende jaren nog niet gehaald kunnen worden. Toch zijn er in 2023 wel degelijk

stappen gezet. Zo stuurde Drenthe de eerste conceptversie van het gebiedsprogramma voor het landelijk gebied (DPLG) op naar het Rijk. Gesprekken over de opgaven die door het Rijk of door 'Europa' worden opgelegd zijn van alledag. Daarnaast is er hard gewerkt aan de Kritieke Prestatie Indicatoren (in de volksmond KPI-aanpak), waarbij ingezet wordt op een structurele financiering vanuit het Rijk om de stikstofdepositie door onze boeren te beperken. Ook zijn verdere stappen gezet om de waterkwaliteit in Drenthe te verbeteren.

Met deze jaarstukken sluiten we 2023 dan nu echt af en kijken we weer vooruit. Het belang om met elkaar in verbinding te blijven en discussies op een constructieve manier te voeren, is groter dan ooit. Immers; alleen samen bouwen we Drenthe.

Gedeputeerde Staten van Drenthe

Inleiding

De Jaarstukken 2023 bestaan uit het jaarverslag (programmaverantwoording en paragrafen) en de jaarrekening (het overzicht van baten en lasten en de balans). Voor de indeling is de opzet van de Begroting 2023 gevolgd waarin 9 programma's zijn opgenomen. In 2023 resteert na het verrekenen van budgetten met achterliggende reserves en het saldo van voorstellen met betrekking tot overheveling van budgetten naar 2024 een vrij besteedbaar resultaat van € 17.835.696,--. Voorgesteld wordt om voor het programma Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe II € 739.496,-- vanuit het resultaat te bestemmen. Het overgebleven rekeningsaldo van € 17.096.200,-- willen wij toevoegen aan de Financieringsreserve. Een nadere specificatie van de verschillen tussen begrote en gerealiseerde saldi groter dan € 50.000,-- is te vinden in paragraaf II.2. Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de rekening van 2023.

Het rekeningsaldo vóór verwerking van mutaties in de reserves bedraagt € 44.447.801,-- positief. De belangrijkste afwijkingen, zowel positieve als negatieve, zijn over diverse programma's verdeeld. De grotere afwijkingen, zonder dat daar directe inkomsten tegenover staan, die hebben geleid tot het rekeningresultaat, betreffen posten binnen programma 2. Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven, programma 4. Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig, programma 5. Klimaat en energie: samen doorpakken, programma 8. Samenwerkingsverbanden (kassiersfunctie) en programma 9. Investeringsagenda.

- R-Realisatie EHS (voordeel € 1.198.073,-- programma 2)
- Grondverwerving en functieverandering NNN (voordeel € 13.588.097,-- programma 2)
- Programma Beheer (nadeel € 5.760.008,-- programma 2)
- Gebiedsgerichte aanpak stikstof (voordeel € 1.617.088,-- programma 2)
- Onderzoeken grondwatersystemen/Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (voordeel € 1.317.448,-- programma 2)
- Treinconcessie (voordeel € 1.104.584,-- programma 4)
- Beleidsontwikkeling klimaat en energie (voordeel € 1.696.140,-- programma 5)
- Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe, pijler Wonen (voordeel € 2.008.204,-- programma 8)
- Sterke steden en vitale dorpen (voordeel € 2.597.484,-- programma 9)
- Drenthe heeft in 2030 een duurzaam, betrouwbaar en veelzijdig energiesysteem dat ruimte biedt aan onze ambities en innovatieve technieken (voordeel € 1.774.781,-- programma 9)

De meeste voor- en nadelen worden verrekend met achterliggende reserves. Per saldo wordt € 22.316.138,-- aan de reserves toegevoegd. De stand van zaken wordt in de desbetreffende programma's toegelicht. In de programmaverantwoording is per programma opgenomen welke bedragen worden toegevoegd/onttrokken aan de achterliggende reserves. Hierdoor is beter inzichtelijk gemaakt welke bedragen binnen de programma's met reserves worden verrekend en welke bedragen tot de voor- en nadelen van het rekeningsaldo behoren. In de toelichting op de balans van 31 december 2023 is meer informatie over de reserves te lezen. Na verrekening met de reserves resteert een saldo van € 22.131.663,-- waarop het totaal van over te hevelen bedragen naar 2024 (€ 4.295.967,-- in mindering is gebracht. Het vrij besteedbaar resultaat bedraagt € 17.835.696,--.

De Jaarstukken 2023 zijn onderverdeeld in het jaarverslag en de jaarrekening. Beide documenten geven Provinciale Staten (PS) de mogelijkheid om invulling te geven aan hun controlerende rol. Gedeputeerde Staten (GS) leggen door middel van de Jaarstukken 2023 verantwoording af over de uitvoering van Begroting 2023.

Het jaarverslag bestaat uit:

- de programmaverantwoording
- de paragrafen zoals voorgeschreven volgens het Besluit begroting en verantwoording.

De jaarrekening bestaat uit:

- het overzicht van baten en lasten in de rekening en de toelichting
- de balans en de toelichting
- het overzicht incidentele baten en lasten
- de verantwoording inzake de wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector
- het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld
- de rechtmatigheidsverantwoording

Voor het eerst dit jaar is in de jaarrekening de rechtmatigheidsverantwoording door het college van GS opgenomen. Deze verantwoording is door de accountant op getrouwheid gecontroleerd. De toelichting op de rechtmatigheidsverantwoording is opgenomen in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Net als vorig jaar is ook dit jaar weer het overzicht Interbestuurlijk Toezicht, kortweg IBT, opgenomen. De provincie Drenthe heeft wettelijk de taak toezicht te houden op de uitvoering van wettelijke medebewindstaken door de Drentse gemeenten op die domeinen waarvoor de provincie als toezichhoudend orgaan is aangewezen. Dit overzicht geeft het oordeel aan van de sectorale provinciale toezichhouders, zoals dat is afgestemd met de gemeenten.

Hierna beschrijven wij kort de onderdelen van de Jaarstukken 2023.

De programmaverantwoording

De programmaverantwoording is net als Begroting 2023 gebaseerd op de hoofdstukindeling van het Coalitieakkoord 2019-2023 "Drenthe, mooi voor elkaar!" De programma-indeling is:

1. Besturen en samenwerken: kijkend over grenzen heen;
2. Stad en platteland, ruimte bieden en richting geven;
3. Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten;
4. Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig;
5. Klimaat en energie: samen doorpakken;
6. Levendig en sociaal: gezond, gelukkig en veilig;
7. Middelen en mensen.

Aan deze programma's zijn nog twee extra programma's toegevoegd voor de informatie over enige integrale opgaven. Deze programma's zijn:

8. Samenwerkingsverbanden (kassiersfunctie);
9. Investeringsagenda.

De programma's zijn weer onderverdeeld in beleidsopgaven en vervolgens zijn die ingedeeld naar doelstellingen. In de programmaverantwoording is per programma de beleidstekst van het betreffende programma opgenomen, zoals die in de Begroting 2023 stond vermeld. Daarnaast is per programma een toelichting opgenomen waarin staat welke onderwerpen binnen het betreffende programma zijn opgenomen. Aan het begin van elk programma zijn de totale lasten en baten van het betreffende programma opgenomen. Daarbij is procentueel aangegeven wat het aandeel van het programma is ten opzichte van alle programma's samen. Dit geeft een indicatie van het financieel belang ten opzichte van het geheel.

Resultaten

Per programma/beleidsopgave/doelstelling wordt ingegaan op de realisatie van doelstellingen en resultaten die in de Begroting 2023 zijn opgenomen. In de eerste twee kolommen zijn de doelstellingen en te behalen resultaten vanuit de Begroting 2023 opgenomen. In de kolommen daarna is in het geel de realisatie van de resultaten opgenomen. Vervolgens is de status van het resultaat aangegeven. Die icoontjes kunnen groen, oranje of rood zijn.

Symbol

Basisbegrip/interpretatie/duiding

Volgens verwachting/planning.

- *Doel/resultaat wordt/is behaald binnen de afgesproken tijd, kwaliteit en middelen en zonder noemenswaardige risico's. In de jaarstukken hoeft er geen toelichting gegeven te worden; er zijn immers geen afwijkingen*

Aandachtspunt/oplettend /vertraging.

- *Doel/resultaat wordt/is (mogelijk) niet gehaald binnen de afgesproken tijd en kwaliteit, maar is nog wel acceptabel. Gemeld wordt wat er wel bereikt is en er wordt een plausibele verklaring gegeven van de afwijking.*

Bijsturen/ingrijpen

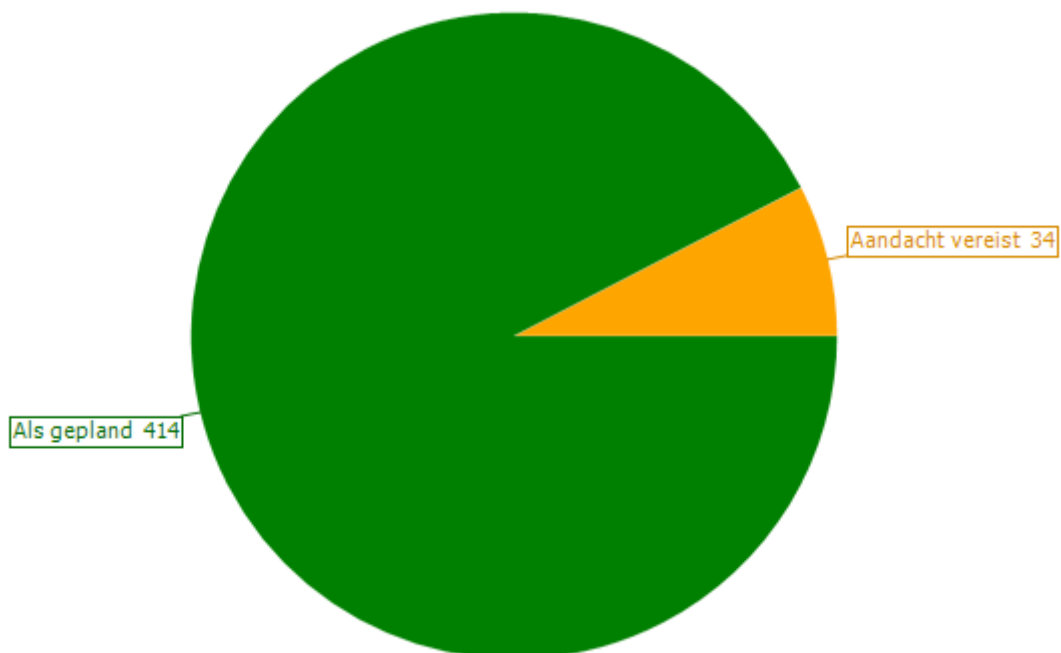
- *Het geplande is niet gerealiseerd. Resultaat kan alleen worden bereikt door herallocatie van middelen (meer budget). Er wordt een verklaring gegeven van de afwijking. Er wordt/is een nieuwe afspraak gemaakt in die zin dat het doel opnieuw*

wordt geformuleerd en nieuwe resultaatafspraken worden gemaakt; een voorstel daarvoor is bijgevoegd.

Daarnaast wordt, indien van toepassing, ingegaan op ontwikkelingen met betrekking tot de beleidsopgave. Dit kan een terugblik zijn, maar ook een ontwikkeling met het oog op de toekomst die voor PS interessant kan zijn.

Hieronder is in een taartdiagram aangegeven wat de statussen zijn van de resultaten die in de Begroting 2023 zijn opgenomen, bij het opstellen van de Jaarrekening 2023. Geconcludeerd kan worden dat veel van de begrote resultaten in 2023 ook daadwerkelijk gerealiseerd zijn. Er zijn vierendertig resultaten met een oranje status.

Op resultaatniveau is de afwijking toegelicht binnen de doelstellingen.

Ten slotte wordt aan het eind van elk programma aangegeven wat het beleid gekost heeft en wordt op grotere verschillen een toelichting gegeven.

Hierna volgt een overzicht van de grotere afwijkingen, dit conform "Statenstuk 2012-526 Advies uitgangspunten programmaplan begroting 2013"; deze afwijkingen worden bondig toegelicht. De norm voor de rapportage over afwijkingen ten opzichte van de door PS vastgestelde begroting is vastgesteld op € 250.000,-- op programmaniveau. Binnen de programma's worden de belangrijkste afwijkingen van meer dan € 50.000,-- op beleidsopgaveniveau toegelicht. Tevens is in het overzicht aangegeven waardoor de afwijking is veroorzaakt, in welke mate de provincie de afwijking heeft kunnen beïnvloeden en in welke mate doelen gehaald zijn. Het gaat dus niet alleen om de omvang van de afwijking. Voor de volledigheid geven we niet alleen bij onderbestedingen een toelichting, maar ook bij overschrijdingen.

Omschrijving	Saldo programma	Toelichting nodig?	Bedrag	Voordeel / nadeel	Resultaat behaald (ja/nee)	Oorzaak overwegend (intern/extern)	Hoogte bedrag beïnvloedbaar (ja/nee)	Saldo na verrekening reserves
Programma 1. Besturen en samenwerken: kijkend over grenzen heen	852.227	Ja						655.669
Fractiewerkzaamheden			102.209	V	Ja	Extern	Nee	
Overige opbrengsten			270.000	V	Nee	Extern	Nee	
Gedeputeerde staten			56.888	V	Ja	Extern	Nee	
Interprovinciaal overleg			-205.695	N	Ja	Extern	Nee	
Cofinanciering Europa			379.795	V	Ja	Extern	Nee	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			249.030	V				
Programma 2. Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven	15.833.134	Ja						4.840.199
Interbestuurlijk programma vitaal platteland Drents Plateau (IBP)			76.434	V	Ja	Extern	Nee	
Leader Oost-Drenthe 2023-2027			392.491	V	Ja	Extern	Nee	
Leader West Drenthe 2023-2027			421.189	V	Ja	Extern	Nee	
Verbetering van de landbouwstructuur			68.180	V	Ja	Extern	Nee	
Bijdrage Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw			131.670	V	Ja	Extern	Nee	
Uitfinanciering Natuur-overig			169.674	V	Ja	Extern	Nee	
R-Realisatie EHS			1.198.073	V	Ja	Extern	Nee	
Natuur algemeen			863.466	V	Ja	Extern	Nee	
P-Milieukwaliteit Drenthe			187.703	V	Ja	Extern	Nee	
Grondverwerving en functieverandering NNN			13.588.097	V	Ja	Extern	Nee	
Agrarisch natuurbeheer			308.308	V	Ja	Extern	Nee	
Programma Beheer			-5.760.008	N	Ja	Extern	Nee	
Uitvoering en handhaving Flora- en Faunawet (FFW)			-912.251	N	Ja	Extern	Nee	
Uitvoering Natuurbeschermingswet (NBW)			116.807	V	Ja	Extern	Nee	
Gebiedsgerichte aanpak stikstof			1.617.088	V	Nee	Extern	Nee	
Uitvoering DPLG			181.131	V	Ja	Extern	Nee	
Stedelijke Ontwikkeling en vernieuwing			906.971	V	Ja	Extern	Nee	
Ruimtelijke kwaliteit			175.056	V	Ja	Extern	Nee	
Beleidsontwikkeling Regionaal waterplan			522.153	V	Nee	Extern	Nee	
Onderzoeken grondwatersystemen			1.317.448	V	Ja	Extern	Nee	
Klimaatadaptie			110.363	V	Ja	Extern	Nee	
Uitvoering reguliere milieu taken			67.165	V	Ja	Extern	Nee	
Bijdrage RUD			308.223	V	Ja	Extern	Nee	
Bijdrage ODG			-282.415	N	Ja	Extern	Nee	
Toezicht handhaving Omgeving			64.358	V	Ja	Extern	Nee	
Vorbereiden en uitvoeren overheidssaneringen door de provincie			-57.854	N	Ja	Extern	Nee	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			53.614	V				
Programma 3. Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten	917.481	Ja						1.063.528
Ruimtelijk Economisch Programma			-140.637	N	Ja	Extern	Nee	
Beleidskaders en programmabeheer			-117.824	N	Ja	Extern	Nee	

Dutch Techzone			783.647	V	Ja	Extern	Nee	
Prikkels functioneren arbeidsmarkt			229.678	V	Ja	Extern	Nee	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			162.617	V				
Programma 4. Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig	7.036.109	Ja						3.719.504
Brede doeluitkering			687.932	V	Ja	Extern	Nee	
Educatie en verkeerscampagnes			897.765	V	Ja	Extern	Nee	
Uitvoeringsprogramma SPVD			107.256	V	Ja	Extern	Nee	
Ontwikkeling Hubs			-121.280	N	Ja	Extern	Nee	
Maas Pilot			102.699	V	Ja	Extern	Nee	
Doorfietsroutes			501.556	V	Ja	Extern	Nee	
Lokale aanpak verkeersveiligheid fiets			222.222	V	Ja	Extern	Nee	
Ontbrekende schakels in het fietsnetwerk			111.111	V	Ja	Extern	Nee	
Gebiedsgerichte maatwerkplannen fietsinfrastructuur			111.111	V	Ja	Extern	Nee	
Beleid/Onderzoek			275.811	V	Ja	Intern	Ja	
Ontwikkelingen			770.844	V	Ja	Extern	Nee	
Busconcessie			974.679	V	Ja	Extern	Nee	
Treinconcessie			1.104.584	V	Ja	Extern	Nee	
Duurzaam investeren			63.152	V	Ja	Extern	Nee	
Laadtankinfrastructuur			103.509	V	Ja	Extern	Nee	
Regionaal mobiliteitsplan Drenthe			82.500	V	Ja	Extern	Nee	
Mobiliteit			586.685	V	Ja	Extern	Nee	
Monitoring			388.343	V	Ja	Extern	Nee	
Luchtvaart			62.156	V	Ja	Extern	Nee	
Uitvoering			56.453	V	Ja	Intern	Ja	
Beleid kerntaken			56.263	V	Ja	Intern	Ja	
Beheer wegen			214.768	V	Ja	Extern	Nee	
Vast onderhoud wegen			-387.041	N	Ja	Extern	Nee	
Groot onderhoud wegen			-876.146	N	Ja	Extern	Nee	
Beheer vaarwegen			-79.997	N	Ja	Extern	Nee	
Vast onderhoud vaarwegen			146.137	V	Ja	Extern	Nee	
Groot onderhoud vaarwegen			565.683	V	Ja	Extern	Nee	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			307.355	V				
Programma 5. Klimaat en energie: samen doorpakken	2.884.071	Ja						2.555.573
Programma klimaat en energie			884.985	V	Ja	Extern	Nee	
Beleidsontwikkeling klimaat en energie			1.696.140	V	Ja	Extern	Nee	
Noodhulp Energiebesparing			157.948	V	Ja	Extern	Nee	
Regionale Energie Strategie			150.279	V	Ja	Extern	Nee	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			-5.281	N				
Programma 6. Levendig en sociaal: gezond, gelukkig en veilig	918.510	Ja						918.510
Adviescommissie			52.990	V	Ja	Extern	Nee	
Evenementen op het snijvlak cultuur en Vrijtijdseconomie			55.334	V	Ja	Extern	Nee	
P-Economische vitaliteit platteland			347.710	V	Ja	Extern	Nee	
Subsidies Leader Zuidoost Drenthe			117.589	V	Ja	Extern	Nee	
Subsidies Leader Zuidwest Drenthe			196.792	V	Ja	Extern	Nee	

Sociaal-maatschappelijke ontwikkeling en ondersteuning			57.102	V	Ja	Extern	Nee	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			90.993	V				
Programma 7. Middelen en mensen	5.195.285	Ja						4.172.615
Geldeningen en uitzettingen korter of gelijk aan 1 jaar			792.346	V	Ja	Extern	Nee	
Opbrengst opcenten op hoofdsom motorrijtuigenbelasting			-367.261	N	Ja	Extern	Ja	
Overige verrekeningen (getroffen voorziening)			975.594	V	Ja	Extern	Nee	
Informatiearchitectuur - Applicaties			213.478	V	Ja	Intern	Ja	
Server (technische infrastructuur)			151.632	V	Ja	Intern	Ja	
Opslag (technische infrastructuur)			177.905	V	Ja	Intern	Ja	
I-beleid en Architectuur			169.515	V	Ja	Intern	Ja	
Dienstverlening Drents Museum			-112.557	N	Ja	Intern	Nee	
Dienstverlening Prolander			125.564	V	Ja	Intern	Nee	
Personeels- & salarisadministratie			-62.634	N	Ja	Intern	Ja	
Arbeidsomstandigheden			51.895	V	Ja	Intern	Ja	
Concernopleidingen			196.135	V	Ja	Intern	Ja	
Organisatieontwikkeling			122.719	V	Ja	Intern	Ja	
Directe personele inzet			285.679	V	Ja	Intern	Ja	
Bijdrage derden in salariskosten			486.054	V	Ja	Extern	Nee	
Inzet ondersteunend personeel			274.797	V	Ja	Intern	Ja	
Bijdrage aan voorziening spaarverlof			277.860	V	Ja	Intern	Ja	
Overige opbrengsten			576.005	V	Ja	Extern	Nee	
Doorbelasting personele kosten naar projecten			376.919	V	Ja	Intern	Ja	
Bijdrage derden in salariskosten			234.565	V	Ja	Extern	Nee	
Bestuursondersteuning			-59.378	N	Ja	Intern	Ja	
Accommodatie Provinciehuis			105.814	V	Ja	Intern	Ja	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			202.640	V				
Programma 8. Samenwerkingsverbanden (kassiersfunctie)	2.846.277	Ja						126.164
RD ZO-Drenthe: Werken			454.346	V	Ja	Extern	Nee	
RD ZO-Drenthe: Wonen			2.008.204	V	Ja	Extern	Nee	
RD ZO-Drenthe: Welzijn			213.645	V	Ja	Extern	Nee	
Uitvoering provincie Drenthe Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe: projecten Wonen			105.456	V	Ja	Intern	Ja	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			64.626	V				
Programma 9. Investeringsagenda	7.964.706	Ja						4.079.900
Sociale agenda			241.698	V	Ja	Extern	Nee	
Regiostedenfonds			2.597.484	V	Ja	Extern	Nee	
Toekomstbestendig wonen			292.002	V	Ja	Extern	Nee	
Boer, Burger en Natuur			1.007.230	V	Ja	Extern	Nee	
Recreatie en Toerisme			283.734	V	Ja	Extern	Nee	
Energietransitie			2.014.844	V	Ja	Extern	Nee	
Investeringsagenda 2016-2019			1.246.146	V	Ja	Extern	Nee	

Totaal kleinere verschillen binnen programma			281.568	V	Ja	Extern	Nee	
Totaal rekeningssaldo voor verrekeningen met reserves	44.447.801							22.131.663

De paragrafen

In de paragrafen die in het Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) zijn voorgeschreven worden onderwerpen behandeld die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie van de provincie. Dit is inclusief de niet verplicht op te nemen paragrafen Reserves en voorzieningen en Europa. De voorgeschreven paragrafen bevatten een verslag van de realisatie van beleidsuitgangspunten van beheersmatige activiteiten en lokale heffingen.

Het overzicht van baten en lasten in de rekening

Via vaststelling van de begroting autoriseren Provinciale Staten (PS) het college tot het doen van uitgaven. Over de realisatie daarvan wordt in het overzicht van baten en lasten in de rekening per programma verslag gedaan. Gezien het belang van een goed inzicht in de baten en lasten, worden de baten en lasten per programma weergegeven in een afzonderlijk overzicht. Daarnaast wordt een overzicht verstrekt van de saldi per programma. In een beknopt overzicht is per programma een specificatie opgesteld. De lasten zijn daarbij positief weergegeven en baten negatief. In de kolom Verschil staat dan vervolgens het resultaat ten opzichte van de Begroting 2023 na wijziging. Zijn de bedragen in de kolom Verschil positief, dan is sprake van een voordeel en is het bedrag negatief dan betreft het een nadeel.

De balans met toelichting en de overige gegevens

Inzicht in de financiële positie is van belang, mede met het oog op de continuïteit van de provincie. Daarom besteden wij afzonderlijk aandacht aan de financiële positie, zoals deze te bepalen is op basis van de balans. Daarnaast geven wij onder de overige gegevens, speciale aandacht aan de investeringen, de voorgeschreven verantwoording Single information en single audit (Sisa), een overzicht IBT, etc.

Kerngegevens

Kerngegevens				
	2020	2021	2022	2023
A. Sociale structuur				
Aantal inwoners	493.682	494.771	497.743	502.051
Aantal huishoudens	219.301	220.380	222.165	224.758
B. Fysieke structuur				
Oppervlakte (in km 2)	2.680	2.680	2.680	2.680
Woningvoorraad	223.251	224.556	226.319	227.907
Provinciale wegen (in km)	518	518	518	521
Fietspaden (in km)	269	248	248	248
Vaarwegen (in km)	177	177	174	174
C. Financiële kerngegevens (in € * 1000)				
Totale lasten	259.251	285.552	323.890	316.558
Totale baten	288.608	291.706	305.091	317.794
Ottrekking aan reserves	-22.910	1.786	27.899	20.896
Gerealiseerde resultaat	6.446 V	7.940 V	9.191 V	22.132 V
Opbrengsten opcenten motorrijtuigenbelasting (MRB)	59.342	60.592	61.466	61.633
Uitkering provinciefonds (inclusief Decentralisatie Uitkeringen)	162.348	152.695	168.189	181.232
Omvang algemene reserves	62.512	67.391	64.292	38.944
Omvang bestemmingsreserves	368.233	368.015	351.063	364.706
Omvang eigen voorzieningen	15.249	16.959	20.247	18.921

I Jaarverslag

Programma 1: Besturen en samenwerken: kijkend over grenzen heen

Dit is in 2023 aan dit programma gedaan:

Beleidsparticipatie

In 2022 hebben PS het kader verbindend besturen (Statenstuk 2022-65) vastgesteld. In 2023 is een aantal uit dat kader voortvloeiende projecten rond nieuwe instrumenten in gang gezet. Een van die projecten is het hybride burgerberaad. PS hebben in 2023 besloten tot het (laten) organiseren van een hybride burgerberaad in Drenthe als nieuw instrument van het Drents Parlement (Statenstuk 2023-91). Het burgerberaad is "een representatieve, gelote groep burgers die op basis van informatie en deliberatie tot een beleidsadvies komt" en bestaat uit 150 Drentse inwoners. In 2024 wordt een hybride burgerberaad georganiseerd rond het thema wonen.

Opgaven en samenleving

Door de provinciale en landelijke verkiezingen was 2023 een bijzonder jaar. Met nieuwe of herijkte voornemens die vertaald zijn in het coalitieakkoord en/of nog een uitwerking krijgen in de diverse beleidsthema's. Dat gebeurt bijvoorbeeld met startnotities, samen met Provinciale Staten en betrokken partijen. Opgaven pakken we waar mogelijk en relevant samen met de omgeving op, waarbij we goed blijven luisteren naar wat leeft. Zo leiden thema's als stikstof en de wolf makkelijk tot verdeeldheid. De provincie is er voor alle inwoners van Drenthe. Meer dan ooit is het daarom van belang om te verbinden, afhankelijk van onze rol duidelijkheid te geven of de dialoog aan te gaan. Dat vroeg en vraagt extra inzet op het gebied van participatie, communicatie en dienstverlening. We zorgden in 2023 voor laagdrempelige mogelijkheden om inwoners van dienst te zijn, bijvoorbeeld door het beantwoorden van meer eerstelijns hulpvragen bij het KCC, het Fixteam, de verzamelwebsite www.landbouwindrenthe.nl en een provinciale website die voor iedereen toegankelijk is. Onze insteek: de provincie is zichtbaar, communiceert herkenbaar en transparant.

Interbestuurlijk

Het begin van 2023 stond in het teken van de verkiezingen van Provinciale Staten. Na de verkiezingen in maart is een nieuw akkoord geschreven, onder de titel "Samen bouwen we Drenthe!". Met de uitwerking hiervan is GS samen met PS aan de slag gegaan.

Installatie leden Provinciale Staten

Binnen onze opgaven zijn we doorgegaan met de lijn om de verbinding, kansen en mogelijkheden te zoeken in bestaande gremia, zoals Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN), Regio Groningen Assen (RGA), Regio Zwolle en de Regiodeals. Samen met onze medeoverheden bespreken wij wat er in de samenleving leeft en hoe we elkaar kunnen versterken in het realiseren van onze gezamenlijke ambities. In zijn algemeenheid is er in Drenthe sprake van een samenwerkend bestuur. Echter, de toenemende complexiteit en omvang van het gemeentelijk takenpakket in combinatie met de onder druk staande financiële middelen vraagt in toenemende mate om een regionaal samenwerkend bestuur.

Na de zomer zijn we als college begonnen met de jaarlijkse zomerbijeenkomst waar we hebben kennism gemaakt met bestuurders van onze Drentse gemeenten, de in Drenthe liggende waterschappen en de Vereniging van Drentse gemeenten. Vervolgens zijn we dit najaar opnieuw gestart met werkbezoeken aan onze Drentse gemeenten. Samen met de colleges van B&W wordt besproken wat er in hun gemeente leeft en hoe we elkaar kunnen versterken in het realiseren van gezamenlijke ambities.

Naast de verantwoordelijkheid voor ons eigen functioneren als bestuur heeft de provincie als kerntaak om toe te zien op de kwaliteit van het Drentse lokaal bestuur. In dat kader hebben wij ook in 2023 in ons provinciale deel van het toezichtverslag aan de Tweede kamer een nadere duiding gegeven aan het verhaal achter de cijfers. Zodat een helder beeld wordt geschetst over de financiële positie van gemeenten.

Public Affairs

Samen met onze partners in Den Haag, Europa en Duitsland (met name in de deelstaat Nedersaksen) werken we aan het realiseren van onze doelen. Onze Europa- en Duitslandagenda zijn daarbij leidende beleidsdocumenten voor onze internationaliseringsdoelen. We zijn regelmatig in gesprek met bewindspersonen, Kamerleden en directeuren-generaal vanuit de diverse nationale en Europese ministeries.

We nemen deel, mede ondersteund door de lobbyisten van het SNN en het IPO, aan netwerkevenementen, zoals het jaarlijkse Prinsjesdagontbijt en Noord in Nieuwspoor in Den Haag. In Brussel organiseerden we in 2023 samen met het Huis van de Nederlandse Provincies het nationale netwerkevenement tijdens de Week van de Regio's. De organisatie van het EK Wielrennen in september 2023 leidde bovendien tot positieve nationale en internationale aandacht. En zorgde voor bestuurlijke aandacht voor onze provincie in Den Haag. Ditzelfde geldt voor het overnemen van het voorzitterschap van SNN.

In Europa zijn we zichtbaar in diverse netwerken. Het afgelopen jaar is door de provincie Drenthe samen met Europese regio's onder andere gewerkt aan de Mission Adaptation to Climate Change. Een overzicht van Europese activiteiten is opgenomen in paragraaf 1.2.9 Europa. Drenthe is eveneens goed vertegenwoordigd in grensoverschrijdende overleggen met de noordelijke provincies Groningen, Friesland en Overijssel. Er is goed en zeer geregeld contact met het ministerie van BZK, de deelstaat Nedersaksen, het Consulaat-Generaal in Düsseldorf, de Drentse grensgemeenten, alsook met de Duitse Landkreise aan de Nedersaksisch-Drentse grens.

Gedeputeerde Van Dijk biedt informatierapport over de wolf in Drenthe aan bij Europarlementariër Bert-Jan Ruissen en Agricultural Counsellor van LNV in Brussel Carla Boonstra

Uitvoeren Rijkstaken

- De commissaris van de Koning heeft, als voorzitter van de provinciale regietafel (PRT), ingezet op het verbinden, ondersteunen en stimuleren van partijen, zoals gemeenten, provincie, ministerie J&V en het COA/Nidos, om de Drentse asielopgaven te realiseren en gezamenlijke knelpunten te bespreken. In 2023:
 - hebben er in totaal zeven overleggen plaatsgevonden van de PRT;
 - is met instemming van alle partijen de opzet en inrichting van de PRT herijkt. Dit heeft er o.a. toe geleid dat:
 - in Drenthe de keuze is gemaakt om alle asielopgaven aan de PRT te bespreken;
 - er extra capaciteit is georganiseerd om uitvoering te geven aan de opdrachten uit de PRT;
 - de ambtelijke samenwerking tussen gemeenten, provincie en het COA is versterkt;
 - de nieuwe bestuurlijke afspraken over de coördinatie en uitvoering van de Oekraïneopvang zijn geïmplementeerd.
 - zijn individuele (bestuurlijke) gesprekken gevoerd met alle deelnemers om tot een advies te komen hoe we in Drenthe de (gezamenlijke) toekomst zien m.b.t. de opvang en huisvesting statushouders. Dit advies wordt begin 2024 besproken in de PRT.

Bovenstaande heeft er mede toe geleid dat de Drentse opgaven op het gebied van asiel- en Oekraïne opvang zijn gehaald.

Ondermijning en weerbaar bestuur

- In 2023 is uitvoering gegeven aan de campagne 'Niet onder mijn Neus'. Concreet zijn de volgende acties gedaan:
 - een brede regionale online campagne.
 - posters en flyers verspreid naar 135 adressen in Drenthe van o.a. bibliotheken, scholen en politiebureaus.
 - inzet van de ondermijningscontainer/-bus in 6 gemeenten.
 - ondersteunen van gemeenten in lokale campagneactiviteiten.

Een deel van de werkzaamheden zal ook nog in 2024 worden uitgevoerd.

- De weerbaarheidsscan van het Regionale Informatie- en Expertisecentrum (RIEC) is uitgevoerd en dit heeft geleid tot een rapportage met een aantal aanbevelingen. Deze aanbevelingen zijn voorzien van een advies en worden momenteel uitgewerkt.
- Op 29 november 2023 heeft er een bijeenkomst plaatsgevonden voor de Statenleden over het thema 'ondermijning' waarin ze zijn geïnformeerd over de landelijke en regionale ontwikkelingen op het gebied van ondermijning en wat de huidige inzet van de provincie is in deze gezamenlijke aanpak. Tevens is gevraagd welke behoefte de Statenleden hebben om de eigen weerbaarheid te stimuleren.
- Op initiatief van de provincie en het RIEC zijn gesprekken gevoerd met de Drentse overheden of en zo ja hoe we in de aanpak van ondermijning meer kunnen samenwerken. Vanuit efficiency, maar ook om het (zgn.) waterbedeffect te voorkomen en de algehele aanpak van ondermijning te versterken. Deze gesprekken hebben uiteindelijk geleid tot een 'Drentse aanpak ondermijning' (voorheen Drentse norm) met prestatieafspraken/ ambities om te komen tot een weerbare organisatie. Deze Drentse aanpak wordt nu ter instemming voorgelegd aan alle partijen en in 2024 wordt hier uitvoering aan gegeven.
- De provincie heeft van het ministerie van BZK incidentele gelden ontvangen (in totaal 520k) om de weerbaarheid van gemeenten te stimuleren. Deze gelden worden 'gekoppeld' aan deze Drentse aanpak en ingezet ter ondersteuning aan de deelnemende partijen om de ambities te realiseren.

- Provinciale Staten hebben het college verzocht om extra middelen vrij te maken voor meer beleids capaciteit om de aanpak van ondermijning in de Drenthe nog beter aan te jagen, te coördineren, meer inzet op BIBOB-onderzoeken en voor voorlichting richting inwoners. Dit verzoek wordt verwerkt in een voorstel en begin 2024 voorgelegd aan de Staten.

Gesprekstafel bollenteelt en gewasbescherming

De commissaris van de Koning heeft, als onafhankelijk voorzitter, in de afgelopen twee jaar vele gesprekken gevoerd met voor- en tegenstanders van de bollenteelt in Drenthe. Deze gesprekken hebben geleid tot een aantal bevindingen en de commissaris heeft deze, in haar rol als onafhankelijk voorzitter, voorgelegd aan de betreffende overheden. De gesprekken worden gecontinueerd in 2024.

Successen

- Hoge opkomst bij Statenverkiezingen; het hoogste percentage van alle provincies: 66,4.
- De campagne rond de verkiezingen kreeg veel aandacht.
- De stemwijzer is 290.000 keer geraadpleegd.
- Het inwerkprogramma voor nieuwe Statenleden is goed ontvangen door de Statenleden.
- Werkbezoek Directeur Generaals diverse Ministeries.
- Behoud kazerne Assen en revitalisering kazerne Havelte door actieve lobby.
- Totstandkoming coalitieakkoord en nieuwe vormgeving naar aanleiding van het coalitieakkoord.
- Gastvrij ontvangen diverse demonstraties van o.a. Extinction rebellion
- Herijking van de samenwerking tussen alle Drentse partijen aan de Provinciale regietafel asiel.
- Totstandkoming van een gezamenlijke Drentse aanpak Ondermijning
- Uitreiking blijk van waardering Drentse veteranen

Knelpunten

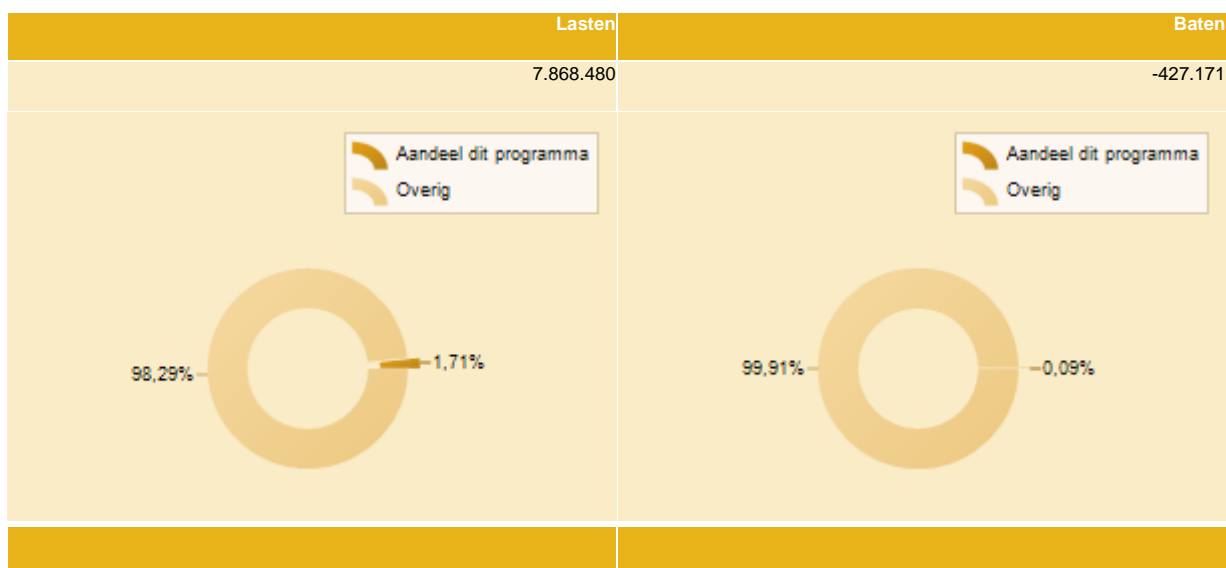
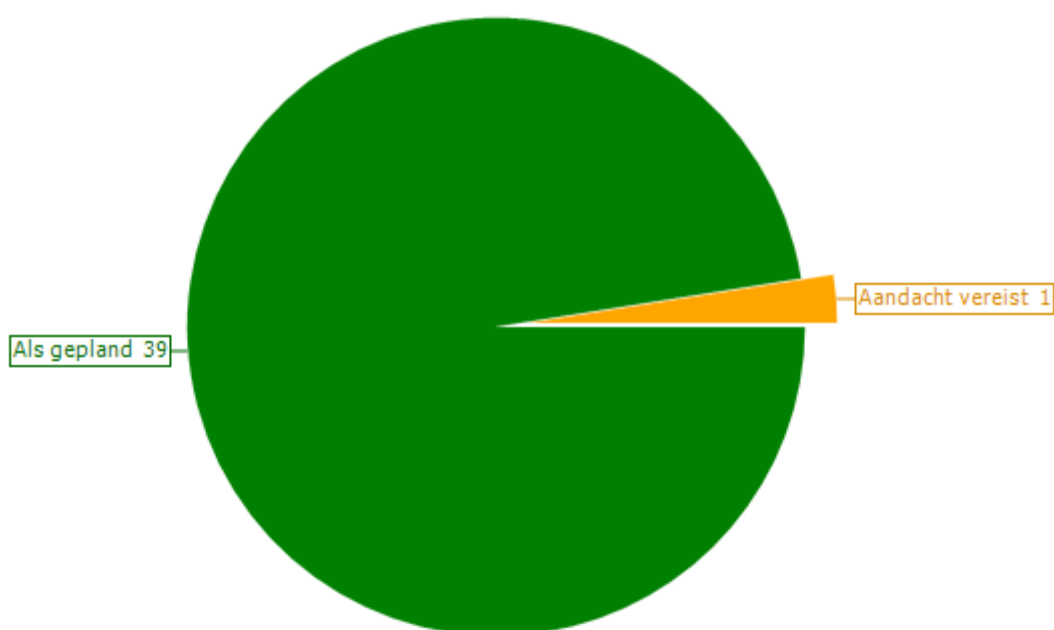
Onderdeel van het tegengaan van ondermijning is de inzet van de Wet Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Wet Bibob). Door de toename van het aantal Bibob-onderzoeken komt de verdere uitrol van het Bibob-beleid niet goed van de grond.

Toelichting programma

Drenthe is een krachtige en zichtbare provincie. Goede bestuurlijke verhoudingen staan voorop. Bestuur en medewerkers van Drenthe staan midden in de samenleving, stellen kerntaken en maatschappelijke opgaven centraal en geven via flexibele samenwerkingsverbanden invulling en uitvoering aan de ambities uit het collegeakkoord. Provincie Drenthe borgt binnen haar verantwoordelijkheid een goed openbaar bestuur. Het interbestuurlijk en financieel toezicht wordt sober en proportioneel uitgevoerd.

Stand resultaten

Van de resultaten binnen dit programma is hier de status van de resultaten weergegeven. Op resultaatniveau is de afwijking toegelicht binnen de doelstelling.

	1	2	3	4	(3-4)
	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil
Totaal lasten	5.602.781	10.835.494	8.313.176	7.868.480	444.696
Totaal baten	-33.944	-19.640	-19.640	-427.171	407.531
Saldo	5.568.837	10.815.854	8.293.536	7.441.309	852.227

Beleidsopgave: 1.1 PS: PS vervullen hun eigen rol en geven hieraan zowel binnen het (provinciaal) bestuur als binnen de Drentse samenleving invulling

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
1.1.01 Focus op de eigen bestuurlijke rol van Provinciale Staten ("het Drents parlement")	Vergroting van de aandacht voor en betrokkenheid bij verbonden partijen, door onder andere het (laten) doen van onderzoek en het organiseren van werkbezoeken	Het thema verbonden partijen is tijdens het inwerkprogramma onder de aandacht van de nieuwe Statenleden gebracht	✓
	Ondersteuning bij complexe besluitvormingsprocessen (o.a. met PS-regeling grote projecten) en de ontwikkeling van eigen initiatieven	Mede op initiatief van het Drents Parlement is besloten tot het organiseren van het eerste Drentse burgerberaad. Dit burgerberaad zal in 2024 een beleidsadvies uitbrengen over wonen.	✓
	Versterken van de rol van het Drents Parlement, als volksvertegenwoordiger binnen het provinciaal bestuur, door onder andere het (laten) doen van onderzoek, het organiseren van Statenontmoetingen en werkbezoeken en het actualiseren en ontwikkelen van nieuwe instrumenten	Tijdens het inwerkprogramma is aandacht besteed aan de rol en instrumenten van de Staten. Op initiatief van de werkgroep verbinden bestuur is onderzoek gedaan naar nieuwe instrumenten van de Staten, zoals het hybride burgerberaad.	✓
1.1.02 Optimalisering van de informatie- en beoordelingspositie van Provinciale Staten	Adviezen van de Statenwerkgroepen aan PS over o.a. de inrichting van de planning- en controldocumenten, de rol van PS in de veranderende samenleving en de invloed van Europa bij strategische onderwerpen.	Alle statenwerkgroepen hebben overdrachtsdocumenten met adviezen gemaakt voor nieuwe Presidium. In 2023 is een aantal werkgroepen van start gegaan met een opdracht vanuit Presidium.	✓
	Oplegnotities, flexnotities, feitenoverzichten en Statenmemo's bij strategische beleidsdocumenten en planning- en controldocumenten	Er zijn oplegnotities gemaakt bij de jaarstukken 2022 en begroting 2024. Beleidsdossiers zijn gemaakt bij actuele onderwerpen (Groningen Airport Eelde, DPLG en verbindend besturen).	✓
	Politiek-bestuurlijk actuele evaluatie- en panelonderzoeken	Ter voorbereiding op de keuze van onderwerpen voor het burgerberaad is het Drents Panel geraadpleegd.	✓
1.1.03 Focus op de Drentse samenleving: Provinciale Staten communiceren transparant en zijn toegankelijk en zichtbaar	Uitnodigende website van het Drents parlement, met actuele en heldere informatie	Website is reeds aangepast met o.a. nieuwe foto's van het huidige Drents Parlement. Daarnaast dragen we zorg voor een actuele website door het plaatsen van actuele informatie.	✓
	Toegenomen zichtbaarheid van het Drents parlement door de externe communicatie te richten op een brede groep mensen, door gebruik te maken van meer beeldmateriaal, korte(re) teksten en verschillende communicatiekanalen	Afgelopen najaar een nieuw social media campagne gestart: Statenlid in beeld. Door middel van korte verhalen introduceren we de Staten aan de inwoners van Drenthe.	✓
			✓

	Als Drents parlement groeien in de rol van responsieve overheid, met als doel om alle groepen in de samenleving deel te laten uitmaken van de regionale democratie.	Bij afgelopen provinciale verkiezingen hebben we extra ingezet op de doelgroepen die minder aansluiting hebben met de overheid (jongeren, mensen met visuele beperkingen, etc.). Dit hebben we gedaan door YoungVoice stemhulp te lanceren en door in te zetten op de zogeheten prokkelduos.		
	In de voorbereiding van de provinciale verkiezingen door middel van externe communicatie zorgen dat een zo breed mogelijke groep kiezers wordt bereikt	Met de campagne gekozen voor 4 personen die elk een groep kiezers representeren zodat het aansluit bij de leefwereld van de kiezer. Door middel van de stickerstemwijzer op laagdrempelige manier mensen helpen bij het maken van een keuze, deze stickerstemwijzers stonden op 4 verschillende weekmarkten.	✓	
	Vorbereiding provinciale verkiezingen (15 maart 2023) en nieuwe Statenperiode, inclusief het organiseren van het inwerkprogramma voor de nieuwe statenleden	Afgelopen PS-verkiezingen had Drenthe het hoogste opkomstpercentage van alle provincies. Voor de Staten hebben we al diverse inwerkprogramma's georganiseerd waar een goede opkomst bij was.	✓	

Beleidsopgave: 1.2 CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
1.2.01 Goede invulling van rijkstaken, medebewindstaken en representatieve taken	Uitvoering van wettelijke taken op het gebied van veiligheid, inclusief deelname aan het Regionaal Informatie en Expertisecentrum	Zowel ambtelijk als bestuurlijk levert de provincie Drenthe een vertegenwoordiging namens de noordelijke provincies in de overlegstructuren van het RIEC Noord.	✓
		Vanuit de provincie Drenthe is samen met het RIEC gestart om de gezamenlijke aanpak ondermijning in Drenthe een impuls te geven. Dit heeft geresulteerd in het document 'Drentse aanpak ondermijning' waarin ambities zijn opgenomen om de weerbaarheid van Drentse overheden te stimuleren inclusief de wijze waarop de samenwerking op dit thema kan worden versterkt. Dit document wordt eind december/begin januari voorgelegd aan de Drentse overheden voor akkoord.	✓

	<p>Uitvoering van werkbezoeken en representatietaken</p>	<p>Er zijn weer vele en diverse werkbezoeken afgelegd door de commissaris. In het kader van Tip de commissaris zijn instellingen, bedrijven en Drentse inwoners bezocht.</p> <p>In juni 2023 bezocht Zijne Majesteit de Koning het provinciehuis om met de Drentse Statenleden in gesprek te gaan over de laatste provinciale Statenverkiezingen. Daarna bezocht hij de voorstelling East Side Story op het terrein van voormalig kamp Schattenberg en ging in gesprek met vertegenwoordigers uit de Molukse gemeenschap.</p> <p>In december heeft de commissaris de ambassadeur van Duitsland ontvangen voor een uitgebreid werkbezoek.</p> <p>De commissaris was aanwezig bij werkbezoek van enkele ministers en staatssecretarissen aan Drenthe. Daarnaast vond er in de zomer van 2023 een werkbezoek plaats voor DG's (directeur-generaal) van diverse relevante ministeries.</p>		
	<p>CvdK is aanspreekpunt voor bestuurlijke integriteit</p>	<p>Bestuurlijke integriteit is vast onderwerp van gesprek geweest in de gesprekken met alle Drentse burgemeesters en in de burgemeesterskring.</p>	<p>✓</p>	
	<p>Ordelijk verloop van procedures voor (her) benoemingen en ontslag van burgemeesters</p>	<p>In 2023 liepen er drie benoemingsprocedures: - Midden-Drenthe: deze vacature is in januari 2023 opengesteld, er solliciteerden 22 mensen. Op 16 mei heeft de gemeenteraad de aanbeveling vastgesteld, op 5 september is de nieuwe burgemeester Jan Zwiens beëdigd. - Hoogeveen is opengesteld in september 2023. er solliciteerden 14 mensen. Op 20 december heeft de gemeenteraad de aanbeveling voor een nieuwe burgemeester vastgesteld. Beëdiging is voorzien begin april 2024. - Westerveld: de vacature is opgesteld in november 2023. Er solliciteerden 27 mensen. Beëdiging van een nieuwe burgemeester is voorzien in mei 2024.</p>	<p>✓</p>	
	<p>Advisering over de voorstellen voor het verlenen van Koninklijke onderscheidingen (lintjes), over predicaten Koninklijk en Hofleverancier, en ook over Koninklijke erepenningen.</p>	<p>Bij de Algemene Gelegenheid van 2023 zijn 81 Koninklijke onderscheidingen uitgereikt en bij Bijzondere Gelegenheid zijn 34 Koninklijke onderscheidingen uitgereikt In 2023 is één keer het predicaat Hofleverancier uitgereikt. De Koninklijke Erepenning werd zes keer uitgereikt.</p>	<p>✓</p>	
			<p>✓</p>	

	Versterken aanpak van ondermijning	<p>- In 2023 is uitvoering gegeven aan de campagne 'Niet onder mijn Neus'.</p> <p>- De weerbaarheidsscan van het RIEC is uitgevoerd en dit heeft geleid tot een rapportage met een aantal aanbevelingen. Deze aanbevelingen zijn voorzien van een advies en worden momenteel uitgewerkt.</p> <p>- Op 29 november 2023 heeft er een bijeenkomst plaatsgevonden voor de Statenleden over het thema 'ondermijning' waarin ze zijn geïnformeerd over de landelijke en regionale ontwikkelingen op het gebied van ondermijning en wat de huidige inzet van de provincie is in deze gezamenlijke aanpak.</p> <p>- Op initiatief van de provincie en het RIEC zijn gesprekken gevoerd met de Drentse overheden of en zo ja hoe we in de aanpak van ondermijning meer kunnen samenwerken. Deze gesprekken hebben uiteindelijk geleid tot een 'Drentse aanpak ondermijning' met prestatieafspraken/ ambities om te komen tot een weerbare organisatie. Deze Drentse aanpak wordt nu ter instemming voorgelegd aan alle partijen en in 2024 wordt hier uitvoering aan gegeven.</p> <p>Drenthe is kwetsbaar voor ondermijnende criminaliteit en in de aanpak van ondermijning heeft de provincie een taak om de eigen organisatie weerbaar en bewust te maken voor criminele invloeden. Tevens kan de provincie in de aanpak van ondermijning een verbindende, stimulerende en aanjagende rol vervullen. Provinciale Staten hebben besloten om deze rollen te versterken en hebben het college verzocht om extra middelen vrij te maken voor meer beleidscapaciteit om de aanpak van ondermijning in de Drenthe nog beter aan te jagen, te coördineren, meer inzet op BIBOB-onderzoeken en voor voorlichting richting inwoners.</p>	
--	------------------------------------	--	--

Beleidsopgave: 1.3 Goed openbaar bestuur in Drenthe

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
1.3.01 Financieel gezonde en krachtige Drentse medeoverheden	Onder coördinatie tot stand gekomen Uitvoeringsprogramma Interbestuurlijk Toezicht en integrale rapportage Interbestuurlijk Toezicht	Het Uitvoeringsprogramma is opgesteld, afgestemd met gemeenten en vastgesteld door GS. Ook de integrale rapportage IBT is vastgesteld door GS.	✔
	Beoordelen reëel en structureel evenwicht van de begroting en meerjarenraming van de Drentse gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen.	De beoordeling van de begrotingen van gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen heeft plaatsgevonden. Er zijn besluiten genomen over de toezichtvorm voor 2024.	✔

Beleidsopgave: 1.4 Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
1.4.01 Rechtmatige, heldere, transparante en zorgvuldige besluitvorming	Controladvisering, doelmatigheid- en doeltreffendheidsonderzoeken	Afgerond zijn een intern onderzoek naar het werving- en selectiebeleid en een onderzoek naar aanleiding van een PS-motie over het onderwerp loonkloof. Eind 2023 is een start gemaakt met een 217a Provinciewet onderzoek (Verankering financiële nota's in processen). Daarnaast zijn meerdere NRK-onderzoeken gecoördineerd en vindt doorlopend controladvisering plaats onder meer op nota's voor besluitvorming.	
	Toepassen van het instrumentarium van de Wet Bibob	Er zijn 7 eigen onderzoeken uitgevoerd, waarvan in 3 gevallen advies is gevraagd bij Landelijk Bureau Bibob (LBB). LBB adviezen wijzen op ernstig gevaar, dat heeft geleid tot 2 voornemens tot weigering van de vergunning en 1 voornemen vergunning met Bibob voorschriften.	 Capaciteit voor uitvoering van het onderzoek is te beperkt voor de toegenomen werklast inzake Bibob-onderzoeken.
	Dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) met gelieerde partijen worden opgesteld, uitgevoerd, geëvalueerd en waar nodig bijgesteld	We hebben in 2023 enkele dienstverleningsovereenkomsten samen met onze partners geëvalueerd. De uitkomsten zijn positief en tegelijkertijd zien we dat capaciteit binnen onze organisatie een aandachtspunt is. De evaluaties zijn input voor de voorbereiding van het gebruikmaken van de optionele verlenging voor 2024 en het opstellen van nieuwe dienstverleningsovereenkomsten per 2025.	
	Gestart met een concreet beleids- en uitvoeringsplan om informatiehuishouding gefaseerd op orde te brengen ten behoeve van de informatiewetten (o.a. Archiefwet, Wet open overheid)	Een project om de WOO in te voeren is gestart in 2023 en loopt op schema.	
1.4.02 Nieuwe en passende regionale samenwerking voor maatschappelijke opgaven	Werkbezoeken aan Drentse gemeenten, omliggende provincies en Drentse waterschappen	Vanwege het verkiezingsjaar zijn het aantal werkbezoeken beperkt gebleven. Het vorige college heeft nog 1 werkbezoek begin 2023 gemaakt. Het nieuwe college heeft in het najaar een start gemaakt met een nieuwe ronde werkbezoeken. Dit loopt door in het komende jaar. Na de zomervakantie is een zomerbijeenkomst georganiseerd met de colleges B&W van de Drentse gemeenten, de vertegenwoordigers van de Waterschappen en een afvaardiging van de VDG.	
	Inrichten en beheren van de governance van verbonden partijen en samenwerkingsverbanden	De Nota verbonden partijen is door uw Staten vastgesteld. Daarnaast is gewerkt aan een kader voor lichte samenwerkingsverbanden. De afronding daarvan is voorzien in 2024. Tevens is er volop aandacht geweest vanuit de eigenaarsrol voor het inrichten en beheren van samenwerkingen en verbonden partijen. Over de diverse verbonden partijen bent u conform het protocol verbonden partijen geïnformeerd.	
			

	Gezamenlijke aanpak van maatschappelijke opgaven met andere overheden en/of private partijen	Wij hebben met vele partijen samengewerkt aan gemeenschappelijke opgaven en daarbij verbinding gezocht binnen bestaande gremia, zoals SNN, Regio Zwolle, Regio Groningen Assen, VDG en andere verbonden partijen, maar ook binnen de nieuwere samenwerkingsvormen zoals de regiodeal Zuidoost Drenthe II. We hebben bijgedragen aan maatschappelijke ontwikkelingen door samenwerkingsvormen te laten ontstaan of te stimuleren die hierbij van toegevoegde waarde kunnen zijn. In 2023 is de Nota Verbonden Partijen geactualiseerd en wordt nog gewerkt aan een kader voor informele samenwerkingsverbanden ontwikkeld dat een handvat biedt om flexibel en wendbaar aan te kunnen haken bij maatschappelijke ontwikkelingen binnen de Provincie Drenthe.		
	Uitvoeren van breed participatiebeleid inclusief betrekken van jongeren met behulp van de Jongerenadviesraad.	De JongerenAdviesRaad houdt zich bezig met alle thema's die jongeren raken. In 2023 heeft de JAR zich gericht op de volgende onderwerpen: - Groningen Airport Eelde - Woningmarkt voor starters en jongeren - Tweede Kamer verkiezingen in november - Klimaat, milieu en energie - Verbinding met Tienskip (programma jongerenparticipatie) - Jeugdpanel Drenthe opzetten - Cultuurnota (met Cultuuravond) - MDT (Maatschappelijke Diensttijd) Verder zijn momenteel in gesprek met de ambtelijke organisatie over de Sociale Agenda en de Omgevingsvisie.	✔	
Drenthe beschikt over een sterke Nederlandse, Europese en internationale lobby en een goed ontwikkeld maatschappelijk netwerk	Invloedrijke posities bezitten in ambtelijke en bestuurlijke (inter)nationale netwerken zoals Comité van de Regio's, CEMR en CPMR-North Sea Region.	Gedeputeerde Van Dijk neemt zitting in het Comité van de Regio's (CoR). Hij is lid van de commissie Natuurlijke Hulpbronnen (NAT). De commissie NAT behandelt een breed scala aan onderwerpen die verband houden met plattelandsontwikkeling, gezondheid, landbouw, bosbouw, visserij, civiele bescherming, consumentenbescherming en toerisme. Gedeputeerde Van Dijk is lid van het Dagelijks Bestuur van het Huis van de Nederlandse provincies. Ambtelijk is ook dit jaar het secretariaat van de CPMR Noordzee Commissie gezamenlijk met de provincie Groningen ingevuld. Verder zijn we als Drenthe lid van de European Regional Pillar, welke zal vallen onder Hydrogen Europe, en een vervolg is op de European Hydrogen Valleys Partnership. Tevens zijn we lid van de European Chemical Regions Network (ECRN).	✔	
			✔	

	<p>We zijn zichtbaar in de relevante netwerken en verkrijgen tijdig de juiste informatie om Drentse beleidsdoelstellingen te behalen</p>	<p>We zijn regelmatig in gesprek met bewindspersonen, Kamerleden en directeuren-generaal vanuit de diverse nationale en Europese ministeries.</p> <p>We nemen deel, mede ondersteund door de lobbyisten van het SNN en het IPO, aan netwerkevenementen, zoals het jaarlijkse Prinsjesdagontbijt en Noord in Nieuwspoor in Den Haag. In Brussel organiseerden we dit jaar samen met het Huis van de Nederlandse provincies het nationale netwerkevenement tijdens de Week van de Regio's. De organisatie van het EK Wielrennen leidde bovendien tot positieve nationale en internationale aandacht. En zorgde voor bestuurlijke aandacht voor onze provincie in Den Haag.</p> <p>Drenthe heeft in 2023 het voorzitterschap van SNN overgenomen.</p> <p>In Europa zijn we zichtbaar in diverse netwerken. Het afgelopen jaar is door de provincie Drenthe samen met andere Europese regio's gewerkt aan de Mission Adaptation to Climate Change.</p> <p>Drenthe is goed vertegenwoordigd in grensoverschrijdende overleggen met de noordelijke provincies Groningen, Friesland en Overijssel. Er is goed en zeer geregeld contact met het ministerie BZK, de deelstaat Nedersaksen, het Consulaat-Generaal in Düsseldorf en de Drentse grensgemeenten aan de Duitse Landkreise aan de Nedersaksisch-Drentse grens.</p>	
	<p>Beheren en stimuleren van Europese projecten</p>	<p>Vanuit de provincie Drenthe is er in 2023 gewerkt aan de ontwikkeling van de diverse Europese projecten. Dit zijn onder andere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Van de Interreg GrHyT-Nors aanvraag aangaande waterstofmobiliteit is de Expression of Interest goedgekeurd en wordt gewerkt aan een concretisering van het projectvoorstel. Het Interreg GH2M voorstel aangaande beleidsontwikkeling ten behoeve van waterstofmobiliteit is in december toegekend. EHRIN (https://www.interregnorthsea.eu/ehrin) en LIHYP (https://www.interregnorthsea.eu/lihyp) zijn medio 2023 goedgekeurd en opgestart. HyTrEc2 is succesvol afgerond. - Voor verschillende Drentse ontwikkelingen (waterstofvulpunten en laadvoorzieningen voor voertuigen en vliegtuigen) wordt gewerkt aan het naar Drenthe halen van Europese middelen vanuit het CEF-T AFIF programma. - In 2023 is ook het Interreg project 'Speak Up' (https://www.interregnorthsea.eu/speak-up/about-speak-up) goedgekeurd en van start gegaan. <p>Nadere informatie omtrent de Europese projecten is te vinden in de Voortgangsrapportage Europa 2023.</p>	<p>✓</p>
	<p>Uitvoering Europa-agenda</p>		<p>✓</p>

- In 2023 heeft het Huis van de Nederlandse Provincies voor alle Nederlandse provincies de Europese Week van de Regio's en Steden georganiseerd. Het evenement heeft ervoor gezorgd dat we als Noord-Nederland zichtbaar in Brussel (aanwezig) zijn geweest. Ook hebben er gesprekken plaatsgevonden tussen Noord-Nederlandse collegeleden en Europese parlementariërs/contacten. Het evenement en de gesprekken hebben ervoor gezorgd dat er connecties zijn gelegd en vervolgspraken voor 2023 en 2024 zijn gemaakt.

- We volgen Europese (beleids)ontwikkelingen op de voet. Ons Europese netwerk benutten we daarbij om de belangen van onze regio te vertegenwoordigen.

- De provincie Drenthe is in 2022 door de Europese Commissie gekozen als deelnemende regio aan de Mission Adaptation to Climate Change. Dankzij de ondertekening van deze 'missie' en ambtelijke aanwezigheid tijdens verschillende missie events, zijn we in beeld gekomen bij de Europese Commissie (EC). In dit kader heeft Drenthe het initiatief genomen om gezamenlijk met de EC, het Ministerie van I&W en RVO een landelijke, ambtelijke missie middag in 2024 te organiseren met als doel het Nederlandse netwerk te versterken, samenwerkingskansen te verzilveren en om calls, waar mogelijk gezamenlijk, aan te vragen. Op 29 februari 2024 heeft de Klimaatmissie middag plaatsgevonden.

- De European Digital Innovation Hub (EDIH) Noord-Nederland is van start gegaan. De NOM heeft hiervoor een incidentele subsidie gekregen van € 339.561,- voor de periode 2023-2025. Hiermee is Noord-Nederland aangesloten op een Europees netwerk van circa 200 regionale digitale innovatiehubs. De EDIH's worden ingezet om digitalisering van de regionale economie te versnellen en te verbreden.

- Noord-Nederland heeft in 2023, namens het EU Hydrogen Valleys Partnership in Brussel, het position paper 'Through the Valley to the Top: Why the EU needs a dedicated roadmap for Hydrogen Valleys' gepresenteerd. In dit position paper brengt het Partnership advies uit aan de Europese Commissie over de ontwikkeling van Hydrogen Valleys in Europa.

- De jaarlijkse Cross Border Hydrogen conference vond dit jaar plaats in Emmen.

- In januari 2023 bracht de Franse Ambassadeur een bezoek aan Noord-Nederland waarbij onder andere werd ingegaan op de verduurzamingsontwikkelingen op Groningen Airport Eelde.

- In samenwerking met de CPMR North Sea Commission en de provincies Friesland en Groningen is er input geleverd op de herziening van de verordening van het Trans-Europese Vervoersnetwerk (Ten-T).

Versterken van de samenwerking met Duitsland	Uitvoering Samenwerkingsagenda Nederland-Nedersaksen samen met het Rijk en de provincies Groningen, Friesland en Overijssel	<p>Drenthe is goed en permanent vertegenwoordigd in de bestuurlijke en ambtelijke overleggen met de noordoostelijke provincies Groningen, Friesland en Overijssel en de grensgemeenten. Op 25 mei en 30 november 2023 nam Drenthe bestuurlijk deel aan de Stuurgroep GROS. Drenthe trekt binnen dit verband de werkgroep E-ticketing/ grensoverschrijdende mobiliteit. Daarnaast verkent Drenthe samen met de gemeente Oldambt het thema grensoverschrijdende gezondheidszorg.</p> <p>Drenthe heeft goed en permanent ambtelijk contact met de deelstaat Nedersaksen via de Staatskanzlei (Kanselarij) en het Amt für Regionale Landesentwicklung Weser-Ems. Ook is er intensief ambtelijk contact met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), alsook het Consulaat-Generaal in Düsseldorf. Samen met deze partijen en de andere noordelijke provincies heeft Drenthe zitting in de ambtelijke Begeleidingsgroep.</p> <p>In 2023 heeft er geen 4+1 treffen tussen de commissarissen van Groningen, Friesland, Overijssel en Drenthe met minister-president Weil van Nedersaksen plaatsgevonden. Wel heeft de ambtelijke begeleidingsgroep regelmatig overleg en wordt ambtelijk een 4+1 overleg in het voorjaar van 2024 voorbereid.</p>	✓	
	Participatie Europees netwerk van grensregio's (European Association of Economic Border Regions)	Drenthe is lid van de European Association of Economic Border Regions (AEBR). We monitoren nieuws en evenementen van de AEBR en de leden. We oriënteren ons op grensoverschrijdende samenwerkingskansen.	✓	
	Voorbereiding en uitvoering Interreg VI Programma Nederland-Duitsland 2021-2027	In het kader van INTERREG VI-A Deutschland-Nederland zijn in 2023 12 projecten gestart die Drentse cofinanciering genieten. De projecten dragen bij aan een diverse mix van onderwerpen. De inhoud van de specifieke projecten richt zich op grensoverschrijdende samenwerking aangaande ICT, landbouw, circulaire economie, arbeidsmarkt en opleiding, zorg, openbaar bestuur, en kennisoverdracht.	✓	
	Uitvoering Drentse Duitslandagenda		✓	

		<p>Drenthe heeft goed bestuurlijk en ambtelijk contact met de verschillende samenwerkingspartners rondom de beleidsprioriteiten van de Duitslandagenda. Er is intensieve ambtelijke afstemming met de Duitslandcoördinatoren van de grensgemeenten Coevorden en Emmen, alsook met de Duitslandcoördinatoren van de provincies Groningen, Friesland en Overijssel. Daarnaast is er goed ambtelijk en bestuurlijk contact met medeoverheden, ondernemersverbonden en onderwijsinstellingen rondom Drents-Duitse samenwerking aan beide zijden van de grens. De Duitslandgedeputeerde heeft in februari 2023 een ontmoeting gehad met de Nedersaksische minister van Bonds- en Europese Zaken. Daarnaast zijn er in 2023 bestuurlijke gesprekken gevoerd met verschillende Duitse bestuurders. Onder andere in april 2023 met de Landrat van de Graftschaf Bentheim, waarmee over de spoorlijn Emmen-Rheine en een cultureel evenement langs de spoorlijn gesproken is. Rondom het thema waterstof heeft de Duitslandgedeputeerde in april 2023 een bezoek aan de deelstaat Hamburg gebracht. Tijdens het EK Wielrennen heeft de Duitslandgedeputeerde de Landesbeauftragte van de aangrenzende regio Weser-Ems ontvangen. En in december 2023 heeft de Duitse ambassadeur een kennismakingsbezoek aan Drenthe gebracht.</p>		
--	--	---	--	--

Beleidsopgave: 1.5 Verbinding met de Drentse samenleving

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
1.5.01 Ontwikkelen en uitdragen van een meer herkenbaar beeld van de provincie Drenthe bij inwoners, ondernemers en instellingen	Meer focus brengen aan de hand van een corporate communicatiestrategie	<p>Uitvoering gegeven aan de corporate communicatiestrategie door middel van de inzet van ambassadeurs, beeld van mooi Drenthe en gebruik gemaakt van toepassen van meer feiten en cijfers.</p> <p>Er is extra aandacht besteed aan het "van Gogh jaar" en het EK wielrennen door middel van pagina's in huis-aan-huisbladen, studio-uitzendingen, video's en social media en evenementen en bijeenkomsten.</p>	✓
	Transparant uitdragen van de provinciale ambities en werkzaamheden (laten zien wat je doet en waar je voor staat)	<p>We maken de provincie zichtbaar onder andere door gebruik te maken van evenementen, social media, de website, pagina's in huis-aan-huisbladen en uitzendingen vanuit onze studio. Naast de reguliere beleidsonderwerpen heeft vooral de wolf extra inzet gevraagd.</p>	✓
1.5.02 Stimuleren van contact met en betrokkenheid van maatschappelijke organisaties, bedrijven en inwoners bij het ontwikkelen van beleid op onderwerpen die in de samenleving leven	(Vernieuwende) vormen van participatie en omgevingscommunicatie tot stand brengen	<p>Het regulier ondersteunen van bijeenkomsten, zowel fysiek, hybride en digitaal.</p> <p>Daarnaast zijn er stappen gezet op het gebied van digitale toegankelijkheid o.a. bij de website, video's en documenten.</p>	✓
			✓

	In samenhang met organisatie-ontwikkeling een communicatieve, omgevingsbewuste organisatie realiseren.	Met de studio-uitzendingen van DNA, de nieuwsbrief provincie(t)huis, het wekelijks nieuwsoverzicht TamTam, de 2-wekelijkse koffiemomenten en het blog van de directie hebben we bijgedragen aan een omgevingsbewuste organisatie.		
1.5.03 Door vraaggerichte dienstverlening voorzien in de klantbehoefte (gehoord worden)	Uitvoering geven aan het uitvoeringsplan Dienstverlening	Er zijn voorbereiding getroffen voor de campagne "Ben bereikbaar". Met het vergroten van de interne bereikbaarheid wordt de dienstverlening naar de klant verbeterd. Er zijn ook voorbereidingen getroffen voor de vernieuwing van de Kennisbank. Met actuele informatie uit de organisatie wordt de dienstverlening naar de klant efficiënter en beter. De voorbereidingen zijn getroffen voor de nieuwe Omgevingswet.		

Verplichte beleidsindicatoren volgens het BBV

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd, dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO-verband opgesteld en vastgesteld door het Ministerie van BZK. De bron voor de vermelding in onze begroting is, zoals voorgeschreven, de website <https://www.ipo.nl/thema-s/financien/overzicht-bbv-indicatoren/>. Daar is ook vergelijkingsmateriaal met andere provincies te vinden en de definitie die wordt gehanteerd voor de betreffende indicator.

Kwaliteit het openbaar bestuur

Indicator: gemeenten onder preventief financieel toezicht

Aantal gemeenten onder financieel toezicht in Drenthe 0 (2023)

Definitie: Gemeenten staan onder preventief financieel toezicht van de provinciale toezichthouder als er sprake is van een niet meer structureel en reëel sluitende begroting bij een gemeente.

Indicator: opkomst bij verkiezingen

Opkomst bij Tweede Kamerverkiezingen in Drenthe 80,2% (2021)

Opkomst bij Gemeenteraadsverkiezingen in Drenthe 52,8% (2022)

Opkomst bij Provinciale Statenverkiezingen in Drenthe 65,2% (2023)

Ontwikkelingen

Beleidsopgave: 1.1 PS: PS vervullen hun eigen rol en geven hieraan zowel binnen het (provinciaal) bestuur als binnen de Drentse samenleving invulling

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 1.2 CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld

De asielketen staat onder druk. De opgave om tot voldoende opvangplekken te komen voor asielzoekers en Oekraïense ontheemden is in Nederland weerbarstig en vraagt veel inspanning van de betreffende overheden om tot resultaat te komen. De commissaris van de Koning heeft, als voorzitter van de

provinciale regietafel (PRT), ingezet op het verbinden, ondersteunen en stimuleren van partijen, zoals gemeenten, provincie, ministerie J&V en het COA/Nidos, om de Drentse asielopgaven voor zowel de korte als lange termijn te realiseren en gezamenlijke knelpunten te bespreken. De verwachting is dat deze inspanning zich voortzet in 2024 waarbij ook moet worden ingespeeld op de uitkomsten in de Eerste Kamer over de behandeling van de Spreidingswet.

Beleidsopgave: 1.3 Goed openbaar bestuur in Drenthe

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 1.4 Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 1.5 Verbinding met de Drentse samenleving

Met de komst van de Omgevingswet met ingang van 1 januari 2024 heeft de provincie samen met de gemeenten een platform opgericht waar alle vragen binnenkomen en uniform behandeld worden door de verschillende KCC's.

Programma 1 wat heeft het gekost

		1	2	3	4	3-4
Beleidsopgave	eco cat	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	verschil
Lasten						
1.1 PS: PS vervullen hun eigen rol en geven hieraan zowel binnen het (provinciaal) bestuur als binnen de Drentse samenleving invulling						
	Inkoop	482.894	580.913	661.695	655.799	5.896
	Subsidie	513.374	707.297	925.533	823.982	101.551
	totaal beleidsopgave	996.268	1.288.210	1.587.228	1.479.781	107.447
1.2 CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld						
	Inkoop	62.837	56.634	126.634	81.509	45.125
	Subsidie	15.000	15.000	15.000	15.875	-875
	totaal beleidsopgave	77.837	71.634	141.634	97.385	44.249
1.3 Goed openbaar bestuur in Drenthe						
	Inkoop	9.881	9.000	9.000	10.484	-1.484
	totaal beleidsopgave	9.881	9.000	9.000	10.484	-1.484
1.4 Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur						
	Inkoop	-833.037	764.460	831.575	790.907	40.668
	Subsidie	4.806.662	8.111.310	4.077.133	3.875.517	201.616
	Toev. voorziening	250.000	225.000	1.226.726	1.226.726	0
	totaal beleidsopgave	4.223.625	9.100.770	6.135.434	5.893.150	242.284
1.5 Verbinding met de Drentse samenleving						
	Inkoop	295.170	365.880	439.880	387.680	52.200
	totaal beleidsopgave	295.170	365.880	439.880	387.680	52.200
Totaal		5.602.781	10.835.494	8.313.176	7.868.480	444.696
Baten						
1.2 CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld						
	Ontv. bijdragen		0	0	-270.000	270.000
	totaal beleidsopgave	0	0	0	-270.000	270.000
1.4 Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur						
	Adm. boekingen		0	0	-149.089	149.089
	Ontv. bijdragen	-1.053	0	0	-856	856
	Ontv. subsidies	-32.891	-12.000	-12.000	-7.226	-4.774
	totaal beleidsopgave	-33.944	-12.000	-12.000	-157.171	145.171
1.5 Verbinding met de Drentse samenleving						
	Ontv. bijdragen		-7.640	-7.640	0	-7.640
	totaal beleidsopgave	0	-7.640	-7.640	0	-7.640
Totaal		-33.944	-19.640	-19.640	-427.171	407.531
Saldo		5.568.837	10.815.854	8.293.536	7.441.309	852.227

Toelichting	
Saldo Programma	852.227
Bestemming resultaat reserves bij programma	
Bijdrage aan reserve Verstrekte subsidies	-127.661
Bijdrage aan Cofinancieringsreserve Europa	-68.897
Totaal verrekend met reserves	-196.558
Resultaat programma na bestemming reserves	655.669

Toelichting op verschillen begroting en rekening

Lasten

Beleidsopgave: 1.1 PS: PS vervullen hun eigen rol en geven hieraan zowel binnen het (provinciaal) bestuur als binnen de Drentse samenleving invulling

De totale afwijking betreft een voordeel van € 107.447,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Focus op de eigen bestuurlijke rol van Provinciale Staten ("het Drents parlement")

Het budget fractiewerkzaamheden laat in 2023 een overschot van € 102.209,-- zien vanwege terugbetaalde, te veel opgebouwde reserves door de fracties n.a.v. de afrekening fractievergoedingen 2022 en 1e kwartaal 2023.

Beleidsopgave: 1.2 CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld

De totale afwijking betreft een voordeel van € 44.249,--.

Beleidsopgave: 1.3 Goed openbaar bestuur in Drenthe

De totale afwijking betreft een nadeel van € 1.484,--.

Beleidsopgave: 1.4 Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur

De totale afwijking betreft een voordeel van € 242.284,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling Rechtmatige, heldere, transparante en zorgvuldige besluitvorming:

Het budget GS-kosten is met € 92.200,-- overschreden, o.a. door extra kosten die zijn gemaakt voor de verkiezingen en de formatie. Op het Woo budget resteert nog een saldo van € 35.426,-- en er is minder uitgegeven aan verzekeringen (€ 25.185,--). De overige verschillen op deze doelstelling betreffen een aantal kleinere posten.

Doelstelling Nieuwe en passende regionale samenwerking voor maatschappelijke opgaven:

Er is nadeel van € 205.695,-- ontstaan op het budget kosten Interprovinciaal overleg vanwege onvoldoende bijstelling van het budget.

Doelstelling Drenthe beschikt over een sterke Nederlandse, Europese en internationale lobby en een goed ontwikkeld maatschappelijk netwerk

Er is een overschot van € 412.000,-- op de bijdragen in projecten cofinanciering Europa. De uitvoering bij projecten blijft achter, voornamelijk door de late openstelling van de Europese programma's. Dit budget is eerder in 2023 al verlaagd en gestort in de cofinancieringsreserve Europa met dezelfde reden.

Beleidsopgave: 1.5 Verbinding met de Drentse samenleving

De totale afwijking betreft een voordeel van € 52.200,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling Ontwikkelen en uitdragen van een meer herkenbaar beeld van de provincie Drenthe bij inwoners, ondernemers en instellingen: Het verschil wordt verklaard door onder andere een positief saldo op het budget advertentiekosten (€ 31.415,--) en nog enkele kleinere posten.

Baten

Beleidsopgave: 1.2 CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld

De totale afwijking betreft een voordeel van € 270.000,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling Goede invulling van rijkstaken, medebewindstaken en representatieve taken:

Het betreft hier een bijdrage in het kader van de Provinciale regietafel die wij via het IPO hebben ontvangen. Aangezien we een deel van dit bedrag pas eind 2023 hebben ontvangen stellen we voor dit bedrag in zijn geheel over te hevelen naar 2024.

Beleidsopgave: 1.4 Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur

De totale afwijking betreft een voordeel van € 145.171,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling Rechtmatige, heldere, transparante en zorgvuldige besluitvorming:

Er is € 149.089,-- vrijgevallen wegens afboeking van de Appa pensioenvoorziening op grond van de jaarlijkse confrontatie tussen het saldo van deze voorziening en de actuele contante waarde berekening van de toekomstige pensioenverplichtingen voor de huidige en voormalige bestuurders.

Beleidsopgave: 1.5 Verbinding met de Drentse samenleving

De totale afwijking betreft een nadeel van € 7.640,--.

Programma 2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven

Dit is in 2023 aan dit programma gedaan:

Toekomstgerichte Landbouw

Plattelandsprogramma POP3, POP3+ en GLB-NSP

Het plattelandsprogramma POP3 is nu in uitvoering en de nu nog lopende projecten dienen uiterlijk in 2025 te zijn afgerond en afgerekend. Inmiddels is de nieuwe programmaperiode gestart: het GLB-NSP. In 2023 is de provinciale verordening door Provinciale Staten vastgesteld en is voor Leader een eerste openstelling geweest. Vanaf 2024 zullen er op de andere thema's openstellingen plaats vinden.

Dutch Food Week 2023

In oktober 2023 stond Drenthe in het teken van voedsel van Drentse bodem tijdens de landelijke Dutch Food Week. Thema dit jaar was 'Weet wat je eet'. Tijdens de Dutch Food Week doet de hele voedselsector mee met kennisdelen en het tonen van nieuwe ontwikkelingen in Nederland die met ons eten te maken hebben. Een week lang waren er tal van (digitale) evenementen in de provincie. Een mooi moment in deze week is de uitreiking van de WaardeRingen aan drie personen uit de agrofoodsector voor het uitdragen van het verhaal over ons voedsel. Alle activiteiten zijn te vinden op www.provincie.drenthe.nl/dutchfoodweek.

Korte Ketens

Op kleine schaal zijn nieuwe korte ketens tot stand gebracht. Een aantal is kortstondig of eenmalig, een aantal is stabiel en geschikt voor de lange termijn. Vanuit de gebiedscoöperatie zuidwest Drenthe wordt vanuit een Leader project gewerkt. De samenwerking tussen rijk en provincies voor het versterken en versnelling van de korte ketens is voortgezet. Drenthe is als agenda-lid aangesloten bij de Landelijke Samenwerking Korte Keten (LSKK).

Landbouwstructuurverbetering

Door grondeigenaren is goed gebruik gemaakt van de middelen voor vrijwillige kavelruil. Deze middelen zijn beschikbaar voor projecten die bijdragen aan een verbetering van de landbouwstructuur. De doelstellingen voor wat betreft het aantal hectares geruilde grond zijn door Prolander gehaald. In 2023 is in totaal 1.391 hectare gerealiseerd, dit is meer dan de geplande 1.100 hectare. In totaal waren 206 partijen betrokken bij de ruilingen.

Duurzaam Boeren Drenthe

Eind 2023 is het programma Duurzame Melkveehouderij Drenthe afgerond, waar een kwart van de Drentse melkveehouders (232) aan heeft deelgenomen. In een kort filmpje wordt uitgelegd wat het project inhoudt: <https://youtu.be/Yxmdn8Oq7aw>. In 2023 is het vervolg van start gegaan met Duurzaam Boeren Drenthe, waarvoor zich 387 melkveehouders hebben opgegeven. Een pilot om ook akkerbouwers deel te laten nemen is in ontwikkeling. De deelnemende boeren worden begeleid door 8 gebiedscontactpersonen; 8 melkveehouders die tevens deelnemer zijn aan het project. Zij zijn aanspreekpunt voor deelnemers in hun gebied. Ze vormen een laagdrempelige vraagbaak en willen hun collega melkveehouders ondersteunen bij verduurzamen van hun bedrijf. Ook wordt ingezet op kennis delen tussen boeren.

Boer Burger Natuur Drenthe/Regiodeal natuurinclusieve landbouw

Vanuit de Regio Deal NIL is verbinding gelegd met Boer Burger Natuur Drenthe. De gekozen aanpak sluit aan bij het gemeenschappelijk doel van deze Regio Deal: het ontwikkelen en testen van instrumenten die natuurinclusief boeren aantrekkelijk en rendabel maken. In 2023 zijn de deelgebieden actief geweest met de uitvoering van hun actieplannen voor natuurinclusieve landbouw. Voor wat betreft het zoeken naar nieuwe teelten is het project boekweitteelt in uitvoering. Een van de instrumenten is een vervolg op het belonen van boeren voor verduurzaming voor melkveehouders, zoals die plaats heeft gevonden in Duurzame Melkveehouderij Drenthe. Nieuw in de uitwerking van het instrument onder Boer Burger Natuur Drenthe is het toevoegen van doelen voor biodiversiteit en landschap, en dat deze aanpak doorgetrokken wordt naar de akkerbouw. Het vervolgprogramma is van start gegaan onder de naam Duurzaam Boeren Drenthe. Drenthe is als experimenteergebied benoemd door LNV in het traject KPI-Kringlooplandbouw. Het programma Boer Burger Natuur Drenthe is in 2023 afgerond. Een aantal onderdelen van het programma, zoals Duurzaam Boeren Drenthe, het boekweitproject en uitvoering van de actieplannen in de deelgebieden gaan zelfstandig verder onder het programma Toekomstgerichte Landbouw.

Agenda en Innovatie Veenkoloniën/Regiodeal natuurinclusieve landbouw

Met de agenda voor de veenkoloniën en de Regiodeal Natuurinclusieve landbouw zijn in een gebiedsproces streefbeelden en actieplannen opgesteld voor Natuurinclusieve Landbouw in de veenkoloniën. Een van de projecten die in 2021 is opgestart, is het gebiedsproces Natuurinclusieve Landbouw in het Achterste Diep Hunze onder begeleiding van Prolander. Tevens is de subsidieregeling boerenexperimenten opnieuw opengesteld voor boeren in de veenkoloniën. Met het lopende project Innovatie Biodiversiteit Veenkoloniën, wordt gewerkt aan 10 deelprojecten waaronder het testen van de Biodiversiteitsmonitor Akkerbouw en het ontwerp van de Boerderij van de Toekomst in Valthermond. Vanuit Innovatie Veenkoloniën is gewerkt aan Strategisch Landbouwplan Veenkoloniën 2020-2024. In 2024 worden er diverse projecten uitgevoerd met als doel de versterking van biodiversiteit en voor innovatie op het gebied van eiwittransitie met POP3 subsidie.

Duurzame Bollenteelt Drenthe

In 2023 is het Programma Duurzame Bollenteelt Drenthe in uitvoering gekomen. Het betreft een gezamenlijk programma van het Ministerie van LNV, gemeente Westerveld, het Waterschap Drents Overijsselse Delta, de KAVB, HLB research en middelendistributeurs. Het programma beoogt een duurzame landbouw die voldoet aan de doelstellingen van het Ministerie van LNV, zoals verwoord in de Toekomstvisie gewasbescherming 2030. Eind 2023 is door de partners besloten het programma te verlengen met een jaar en hiervoor financiering te zoeken. Daarmee kunnen een aantal proeven worden herhaald en krijgen we meer zicht op de resultaten. In 2024 zal worden gekeken in welke vorm het programma na 2024 kan worden voortgezet.

Omgevingswet

In 2023 is volop ingezet op de implementatie van de Omgevingswet. Na diverse keren uitstel is in het eerste kwartaal 2023 besloten om de wet definitief te laten ingaan op 1 januari 2024. Deze helderheid heeft veel focus gegeven bij de interne implementatie en heeft tot gevolg gehad dat in een uitdagende planning de voorbereiding ter hand is genomen. De gebruiker staat centraal en daardoor is er een wil en noodzaak om samen te werken met alle Drentse bevoegd gezagen (OPD), als mede met alle provincies. Dit kan opgemerkt worden als een succes van de implementatie. Alle bevoegd gezagen kunnen elkaar laag drempelig vinden en wordt gemeenschappelijk gewerkt aan onder andere het Drents Begrippenkader. Er is ingezet op een gezamenlijke voorbereiding van alle betrokkenen, het zogenaamde service team.

Wonen

Er zijn 3 regionale woondeals gesloten waarin de opgave tot en met 2030 is vastgelegd, ondertekend door minister, provincie en de 12 gemeenten. De corporaties hebben een steunbetuiging afgegeven. De inhoud van de woondeals geeft het kader voor de samenwerking om de opgave, het toevoegen van 13.000 woningen, te realiseren. Bij 10 gemeenten is een geactualiseerde woonvisie vastgesteld, voor de overige 2 zit de actualisatie in de afrondende fase. Ter stimulering van de voortgang woningbouw zijn een 2 -tal regelingen ingesteld, te weten de knelpuntenpot woningrealisatie (onrendabele grondexploitaties) en bijdrage in de inzet personele capaciteit versnelling woningbouwprojecten. Van beide regelingen is in 2023 (nog) geen gebruik gemaakt. Het impulsteam is in 2023 met dezelfde intensiteit verder gegaan met ondersteuning van een aantal gemeenten met gebiedsontwikkelingen en flexwoon-projecten. Daarnaast is de ondersteuning van particuliere wooninitiatieven verder uitgebreid en kan als succesvol worden beschouwd. Het verrijken van de programmering van woningbouwaantallen naar doelgroepen en prijssegmenten etc. is eind 2023 gestart.

Regie op de ruimte: Ruimtelijke voorstel Drenthe en op weg naar een nieuwe Omgevingsvisie

Het Rijk herneemt regie op de ruimtelijke inrichting van ons land en ontwikkelt een nieuwe Nota Ruimte. De provincies zijn gevraagd om hier een bijdrage aan te leveren. Op 12 december 2022 heeft het Rijk ons daarvoor een startpakket toegestuurd met daarin een aantal nationale opgaven voor de fysieke leefomgeving. Met het Ruimtelijk voorstel Drenthe (NOVEX) van 30 januari 2024, geven we aan welke bijdrage Drenthe kan leveren aan deze opgaven. Een aantal vragen van het Rijk kunnen we binnen de huidige beleidskaders niet beantwoorden. Deels omdat wij zelf hier nader beleid op moeten formuleren, deels omdat hiervoor eerst nadere richting vanuit het Rijk nodig is. Deze vraagstukken nemen we zo goed mogelijk mee in onze nieuwe Omgevingsvisie. In het Procesvoorstel 'Horizon van Drenthe', op weg naar een nieuwe Omgevingsvisie' (PS van 1 februari 2023) en de Startnotitie "Op weg naar een nieuwe Omgevingsvisie' (GS van 7 november 2023) is beschreven hoe we tot een nieuwe Omgevingsvisie willen komen. Voor de NOVEX-gebieden regio Groningen-Assen en de regio Zwolle zijn, in samenwerking met het Rijk en onze Drentse overheden, in 2023 integrale toekomstperspectieven vastgesteld. In 2024 werken we deze uit in regionale uitvoeringsagenda's met bijhorend investeringsplaatje.

In het Procesvoorstel 'Horizon van Drenthe', op weg naar een nieuwe Omgevingsvisie' (PS 1 februari 2023) en de Startnotitie "Op weg naar een nieuwe Omgevingsvisie' (GS 7 november 2023) is beschreven hoe we tot een nieuwe Omgevingsvisie willen komen.

In de NOVEX-gebieden regio Groningen-Assen en de regio Zwolle werken we samen met het Rijk en onze Drentse overheden aan de realisatie van integrale toekomstperspectieven en investeringsagenda's.

Plan van aanpak toezicht RUDD

De ontwikkeling in de afgelopen periode is positief. We voldoen aan de wettelijke eisen. Voor alle provinciale inrichtingen zijn toezichtsplannen opgesteld. Het verplichte jaarlijkse toezicht wordt door de RUDD uitgevoerd. In 2024 vindt verdere aanpassing van de processen, mede in verband met de inwerkingtreding van de Omgevingswet, plaats.

Bodem & Ondergrond

In 2023 hebben we de strategie Bodem & Ondergrond (deel 1) nader uitwerkt. Dit heeft geresulteerd in een concept deel 2 "Tactiek" met daarin de concrete operationele doelen en een concept deel 3 "Dynamische Uitvoerings- en Leeragenda's" met daarin de benodigde inspanningen/projecten. Met

deze 3 delen is het programma compleet. Naar verwachting worden deel 2 en deel 3 in 2024 ter besluitvorming voorgelegd.

Vanuit het thema Bodem & Ondergrond zijn diverse bijdragen en adviezen gegeven aan bestaande en nieuwe opgaven zoals het Drents programma landelijk gebied, het programma toekomstgerichte landbouw, water bodem sturend, natuur, bodemsanering, mijnbouw, klimaatverandering en erfgoed. Dit ter bevordering van het duurzaam gebruik van de bodem en de ondergrond.

We hebben de overdracht van (een deel van) onze bodemtaken naar de Drentse gemeenten voorbereid. Per 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Om hier ten aanzien van de bodemtaken op voorbereid te zijn is het project 'warme overdracht' uitgevoerd. Samen met gemeenten en waterschappen is een overzicht opgesteld van de opgaven. De werkgroep Bodem onder het Omgevingsplatform Drenthe heeft de werkzaamheden uitgevoerd en afgerond.

Het deelproject 'bodembeleid onder het omgevingsbeleid' loopt door in 2024 om gemeenten daarbij te ondersteunen.

Zorgvuldig omgaan met water

In 2023 hebben we verder uitvoering gegeven aan ons Regionaal Waterprogramma. Voor de waterkwaliteit (Europese Kaderrichtlijn Water) lag de focus op de grondwaterbeschermingsgebieden en de oppervlaktewaterwinning Drentsche Aa. In het Drents adaptatiebeeld zijn de gevolgen van klimaatverandering in Drenthe in kaart gebracht. Verder is de samenwerking met gemeenten en waterschappen in de drie werkregio's versterkt. Voor het Drentse watersysteem zijn in samenwerking met de waterschappen de voorbereidingen gestart voor een aanpassing van de normering van wateroverlast en de regionale keringen. Deze aanpassingen kunnen na het in werking treden van de Omgevingswet in onze verordening worden opgenomen. Ons stimuleringsprogramma voor de waterkwaliteit en zoetwatervoorziening zijn voortgezet. We gaan een samenwerkingsovereenkomst aan met de partijen rond het IJsselmeer, vanwege het belang van wateraanvoer in droge perioden. Vanuit het thema water is een belangrijke bijdrage geleverd aan het Drents Programma Landelijk Gebied. Hierin is een belangrijke opgave het realiseren van de doelen van de Europese Kaderrichtlijn Water. We zijn gestart met het Drents Wateroverleg waarin uitwerking wordt gegeven aan het principe van water en bodem sturend. Op basis hiervan wordt een onderlegger voor de nieuwe Omgevingsvisie voorbereid. Deze onderlegger is in het tweede kwartaal van 2024 gereed. De provincie heeft een belangrijke zorgplicht voor de openbare drinkwatervoorziening. Hiervoor zijn in 2023 de zogenaamde Aanvullende Strategische Voorraden verder uitgewerkt en zijn we gestart met de herijking van het grondwaterbeschermingsbeleid gericht op het 'beschermen om te blijven'. De door GS ingestelde Adviescommissie Vervolg Uitvoeringsprogramma Drentsche Aa (UPDA) heeft advies gegeven voor de duurzame verbetering van de waterkwaliteit van de Drentsche Aa ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening. De voorbereiding voor de uitwerking van dit advies is gestart en wordt in een bestuurlijk overleg op 28 maart 2024 besproken met onze partners.

Successen

- Inzet op gebiedsontwikkeling bij 3 gemeenten. Bij 2 gemeenten als projectleider en bij 1 gemeente als medewerker grondzaken.
- Opleveren van de online Bodemviewer 1.0 waarmee wij voorsorteren op gebiedsgericht & opgavegericht werken.
- Start van het opschalingsproject 100 Boeren Bodemgezondheid waarmee wij inzetten op meer gebruik van de bodembioïologie en minder gebruik van kunstmest;
- Succesvolle Noord-Nederlandse Bodemdag met 220 bezoekers over actuele thema's & veranderingen zoals de Omgevingswet, klimaatveranderingen, de achteruitgang & belang van biodiversiteit en de kwaliteit de leefomgeving, bodem en (grond)water.
- Inzet op het initiëren van flexprojecten bij 6 gemeenten, eerste concrete projecten in Coevorden, Hoogeveen en Assen waarop een GO-besluit is genomen.

- Periodieke Kennissessies flexwonen met gemeenten en corporaties.
- Bij 2 gemeenten inzet van een procesregisseur t.b.v. wooninitiatieven.
- Er is gestart met de aanleg van nieuw bossen volgens de Drentse Bomen- en Bossenstrategie.
- Vanuit het uitvoeringsprogramma Natuur, onderdeel van het PNP, zijn diverse natuurherstelprojecten uitgevoerd.
- De natuurmonitoring is uitgevoerd conform de planning, wat een belangrijke basis is voor de afgeleide producten voor SNL Beheer, N2000 beheerplannen en vergunningverlening.
- In januari 2023 is het Natura 2000 beheerplan Leekstermeer vastgesteld door GS, en is gewerkt aan de actualisatie van de andere gebieden.
- In het voorjaar van 2023 zijn de Natuurdoelanalyses opgeleverd voor alle stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden.
- De goede samenwerking tussen de UPDA-partners en de agrariërs in het gebied om emissies van gewasbeschermingsmiddelen te verminderen is beloond met de Rob Faassen trofee uit handen van de KAVB (bollensector).
- In opdracht van ons college heeft een Commissie (UPDA-cie) geadviseerd over het terugdringen van de belasting met gewasbeschermingsmiddelen van het oppervlaktewater van de Drentsche Aa.
- In het Drents adaptatiebeeld zijn de gevolgen van klimaatverandering voor landbouw, natuur, de gebouwde omgeving, infrastructuur en recreatie en toerisme in beeld gebracht.
- Eind 2023 is ruim 42% van de saneringopgave aan asbestdaken gesaneerd (nulsituatie mei 2016).
- GS heeft de Procesaanpak "Horizon van Drenthe, Op weg naar een nieuwe Omgevingsvisie" uitgewerkt tot een Startnotitie.
- GS heeft het Ruimtelijk Voorstel Drenthe (NOVEX) opgesteld.
- Voor de Regio Groningen Assen en Regio Zwolle zijn ontwikkelperspectieven vastgesteld.
- Er zijn circa 400 gemeentelijke plannen voorzien van een advies m.b.t. hoe om te gaan met provinciale belangen.

Knelpunten

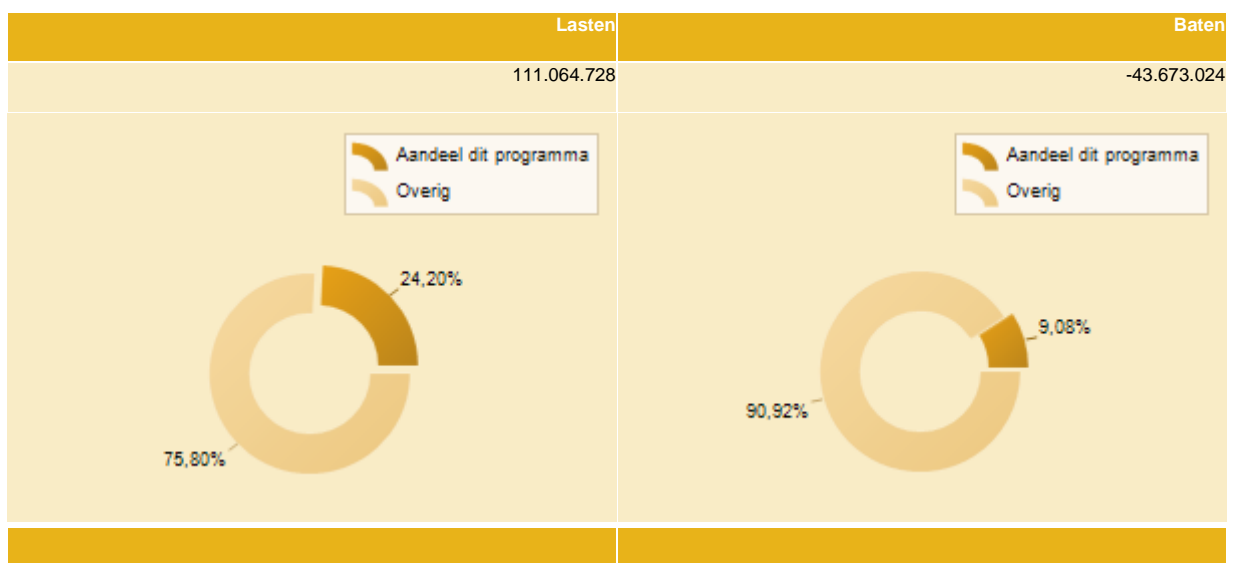
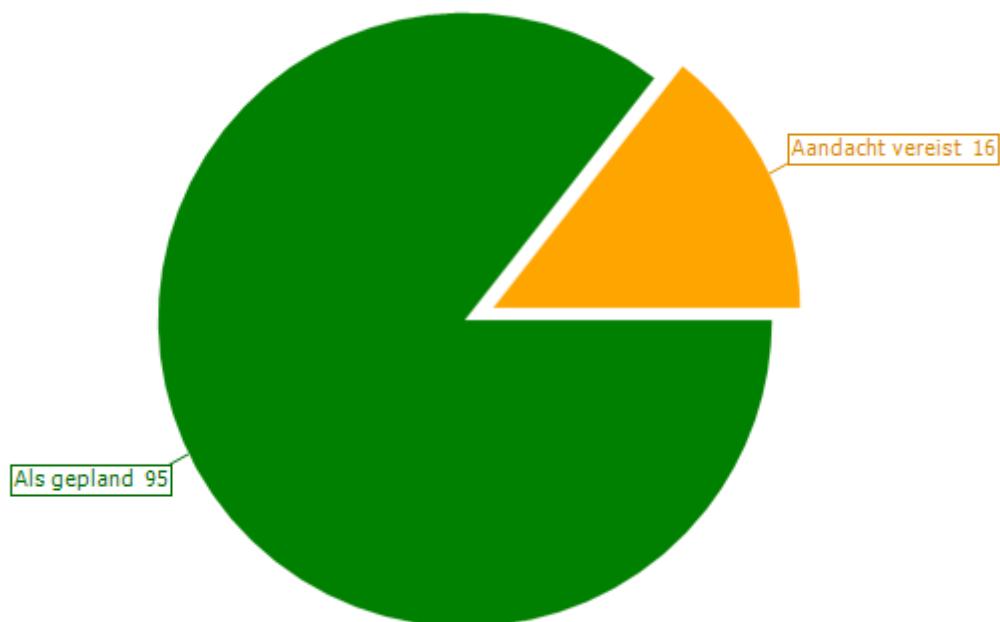
- Vergunningverlening gebiedsbescherming stikstof, inclusief legalisatie PAS-melders
- Werkvoorraad van oude aanvragen stikstof die moeilijk vergunbaar lijken
- Werkvoorraad aanvragen in het algemeen, als gevolg van krapte op de arbeidsmarkt en actualiteiten en het omvangrijke dossier stikstof. Het is een blijvend aandachtspunt om de bezetting op orde/toekomstbestendig te houden.
- Het zaakstelsel heeft een moeizame implementatie gekend en heeft veel vertraging opgelopen. Door het uitstel van de Omgevingswet heeft dit geen operationele problemen gegeven.

Toelichting programma

Als provincie hebben wij een belangrijke rol in het mede bepalen hoe onze omgeving is ingericht. Zijn er voldoende woningen afgestemd op de behoefte, is er voldoende ruimte voor bedrijvigheid en duurzame energieproductie en krijgt de natuur voldoende ruimte? Wij zoeken de balans in vraag en aanbod, wegen belangen en maken keuzes die in het belang zijn van de regio. De provincie bepaalt daarbij de doelen voor het waterbeheer gericht op voldoende en schoon zoetwater voor nu en in de toekomst. Ook is de provincie verantwoordelijk voor het beheer van het grondwater als bron voor voldoende schoon drinkwater.

Stand resultaten

Van de resultaten binnen dit programma is hier de status van de resultaten weergegeven. Op resultaatniveau is de afwijking toegelicht binnen de doelstelling.

	1	2	3	4	(3-4)
	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
Totaal lasten	105.042.231	135.689.123	178.440.053	111.064.728	67.375.325
Totaal baten	-39.472.168	-44.107.151	-95.215.215	-43.673.024	-51.542.191
Saldo	65.570.063	91.581.972	83.224.838	67.391.704	15.833.134

Beleidsopgave: 2.1 Toekomstgerichte landbouw

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
2.1.01 Werken aan een toekomstgerichte landbouw	Samenwerking op Drentse en Noord-Nederlandse schaal op het gebied van landbouw en Agribusiness: Agroagenda, Agenda en Innovatie Veenkoloniën	De provincie Drenthe werkt op noordelijke schaal samen in de AgroAgenda Noord Nederland en de Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw	✓
	Projecten in het kader van landbouwstructuurverbetering via de Bestuurscommissie Planmatige kavelruil in uitvoering	1.300 hectares gerealiseerd (bron: 21 januari PMV Prolander)	✓
	Minimaal 5 (innovatie)projecten in de tuinbouw, akkerbouw, veehouderij en agribusiness zijn in uitvoering, gericht op de verduurzaming, versterking van de biodiversiteit en verbetering van de financiële inkomenspositie	Er zijn meer dan 5 innovatieprojecten ondersteund via o.a. de Subsidieregeling toekomstgerichte landbouw, Interreg, regiodeal Natuurinclusieve landbouw.	✓
	Een Nationaal Strategisch Plan/Gemeenschappelijk Landbouwbeleid dat bijdraagt aan de doelen van Drenthe.	De provinciale verordening GLB-NSP is vastgesteld en de eerste openstelling van Leader heeft plaats gevonden.	✓
2.1.02 Bijdrage Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw	Regiodeal Natuurinclusieve landbouw: projecten op het Drents Plateau, op het gebied van Boer Burger en Natuur zijn in uitvoering	7 gebiedsprojecten op Drents plateau zijn in uitvoering.	✓
	Regiodeal Natuurinclusieve landbouw: projecten in de Veenkoloniën, op het gebied van natuurinclusieve landbouw zijn in uitvoering	De Agenda Veenkoloniën is in uitvoering.	✓

Beleidsopgave: 2.2 Natuurlijk Platteland

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting	
2.2.01 Afwikkelen projecten investeringsbudget Landelijkgebied (ILG)	Project Laaghalerveen in uitvoering, draagt bij aan het realiseren van het Natuurnetwerk Nederland	Project is zowel inhoudelijk als financieel volgens planning afgerond	✓	
	Project Roden - Norg in financiële afronding, draagt bij aan het realiseren van het Natuurnetwerk Nederland	Project was vorig jaar inhoudelijk uitgevoerd. De laatste financiële afwikkelingen hebben plaatsgevonden en het project is hiermee afgerond.	✓	
	Project Geelbroek in uitvoering, draagt bij aan het realiseren van het Natuurnetwerk Nederland	Het project Geelbroek loopt vertraging op. Uitvoering was gepland in 2022 en 2023. De noodzakelijke vergunningen ten behoeve van de uitvoering zijn nog niet onherroepelijk vanwege juridische procedures. Hierdoor is een reëel risico ontstaan van een mogelijk verlies van een EU-POP3-subsidie à circa € 3 miljoen.	⚠	Afhankelijk van de juridische procedures met bijbehorende uitkomsten kan eind 2024 gestart worden met de werkzaamheden. Of de POP3-subsidie met een deadline van maart 2025 behouden kan worden is op dit moment nog onzeker.
	Project Nieuw-Schoonebeek		⚠	

		De uitvoering van dit project is afhankelijk van de uitvoering van de aanleg van de buffer Zuid omdat daar grond vrijkomt die gebruikt moet worden om de landbouwpercelen in de gewenste toestand te brengen. Ook moet het waterschap daar een waterbeheersingsproject uitvoeren om dit project af te kunnen ronden.		Samen blijven werken met het waterschap om tijdig in uitvoering te komen.
2.2.02 Mooi en aangenaam Drenthe	Implementatie rapport Basiskwaliteit Natuur Drenthe	We werken aan de implementatie van het concept basiskwaliteit natuur (BKN) waarbij we streven naar een compleet en herkenbaar landschap waar de bijbehorende soorten duurzaam voorkomen. De BKN is het wenkende perspectief en de onderlegger op zowel visie en beleidsniveau als bij concrete opgaven en projecten. We werken inmiddels als provincie zelf steeds vanzelfsprekender aan de BKN en helpen ook de gebiedspartners zoals gemeenten en waterschappen bij de implementatie van de BKN. Voor de uitwerking op gemeentelijk niveau hebben 8 gemeenten subsidie aangevraagd en gekregen.	✓	
	Uitvoeren subsidieregeling Groene Bewonersinitiatieven	We hebben in 2023 diverse groene bewonersinitiatieven gesubsidieerd die hebben geleid tot het vergroenen en het meer biodivers maken van de directe omgeving van bewoners.	✓	
	Uitvoeren subsidieregeling voor bescherming diverse Drentse soorten	Er is ingezet op actieve bescherming van ernstig bedreigde soorten, wetenschappelijke onderzoeken en kennisontwikkeling. In 2023 is gewerkt aan herstel van het leefgebied van de knollathyrus en van heide- en veenvlinders en is er wetenschappelijk onderzoek verricht aan o.m. wilde narcis, roggelelie, lange zonnedauw en het paapje. Daarnaast is gewerkt aan herstel van typisch Drentse leefgebieden zoals kleine heideterreinen en bermen van zandpaden. Tot slot heeft de Provincie Drenthe bijgedragen aan communicatieprojecten in de vorm van de productie van video's over de Drentse natuur.	✓	
	Uitvoeren Uitvoeringsplan boerenlandvogels Drenthe	Het budget van de flexibele maatwerkregeling is verhoogd en uitgevoerd door Landschapsbeheer Drenthe. Het monitoringsplan is uitgevoerd en geplande onderzoeken zijn uitgevoerd.	✓	
	Voortzetten Bermberaad	Zie doelstelling Boer, Burger en Natuur (programma 9 investeringsagenda), Jaarlijkse voortgangsrapportage door Bermberaad.	✓	
	2.2.03 Behouden en versterken Nationale parken	Initiëren en uitvoeren ambities Beheer-, Inrichtings en Ontwikkelingsplan Drentsche Aa (2021-2030)	Op 21 november 2023 is de samenwerkingsovereenkomst bezoekerscentrum 'Huis van de Drentsche Aa' ondertekend, nadat op 1 november het Overlegorgaan Drentsche Aa instemde met het financiële dekkingsplan.	✓
Afronden landschapsbiografie Drents-Friese grensstreek		De biografie ligt bij de drukkerij. Eindredactie is gedaan. In de boekhandel verwacht half februari 2024.	✓	
			✓	

	Integrale landschapsvisie Drents-Friese grensstreek (2023-2032)	Een eerste concept landschapsvisie is opgeleverd. De Stuurgroep vindt dat deze niet aan de vraag voldoet en heeft deze geparkeerd en beraad zich op (hernieuwd) oppakken van het proces.		
2.2.04 Natuurnetwerk Nederland	Natuurnetwerk Nederland geactualiseerd	In 2023 is de kaart van het Natuurnetwerk Nederland conform planning niet geactualiseerd. De planning is dit in 2024 weer te doen.	✓	
	Voortgangsrapportage Natuur	Ten behoeve van de landelijke voortgangsrapportage heeft de provincie de voortgangsgegevens geleverd aan BLJ12. De landelijke voortgangsrapportage is gereed. Deze wordt in het eerste kwartaal aangeboden aan de Staten met een korte toelichting van de Drentse situatie	✓	
	Gebiedsopgave Drentsche Aa	Conform planning zijn de vier Landschaps Ecologische Systeem Analyses (Lesa's) afgerond in 2023. Voor meerdere deelgebieden is de voorbereiding in volle gang, maar moet de uitvoeringsfase nog starten. Verwachting voor 2024 is dat minimaal één gebied in uitvoering komt (laaghangend fruit). In algemeenheid is realisatie NNN binnen Drentsche Aa, zoals ook is aangegeven in het geactualiseerde PNP (2022), uiterlijk in 2027 ambitieus en niet realistisch. Dit wordt met name versterkt door de onzekerheid als gevolg van de onduidelijkheid rondom het Nationaal Pogramma Landelijk Gebied (NPLG).	!	Bijsturing noodzakelijk op de volgende onderdelen: - herprioritering van de verschillende deelgebieden qua inzet en planning op basis van ontstane mogelijkheden en onmogelijkheden - Actualisatie grondbeleid Provincie Drenthe met bijbehorende instrumentarium
	Gebiedsopgave Hunze	In verschillende gebieden lopen gebiedsprocessen. De realisatie van project de Branden is afgerond. Voor het project Noordma is het bestemmingsplan vastgesteld en wordt de aanbesteding voorbereid. De projecten Bronnegermaden, Schaangedennen en Boermastreek zijn in voorbereiding. Voor een aantal andere projecten worden hydrologische onderzoeken uitgevoerd, waarvan de eerste resultaten bekend zijn, maar in 2024 afgerond worden.	✓	
	Gebiedsopgave Oude Diep	Het project Verlengde Middenraai is uitgevoerd. Voor het Mantingerzand is het inrichtingsplan uitgewerkt. De projecten Roode Brand Zuidmaten en Scharreveld worden opgestart.	✓	
	Gebiedsopgave Bargerveen		!	

		<p>De aanbesteding van het project Oosteindsche Veen is succesvol afgerond in 2023 en de uitvoering zal plaatsvinden in 2024 en 2025.</p> <p>Het project Schoonebekerveld is in voorbereiding en zal tegelijkertijd met de aanleg van de buffer Zuid van start gaan.</p> <p>Het project buffer Zuid is van start gegaan. De aanbesteding van het werk van de aanleg van de buffer zelf zal later starten. De voorbereiding is in de ontwerpfase vertraagd en de bestekvoorbereiding en aanbesteding zal geheel 2024 in beslag nemen. uitvoering kan, anderhalf jaar later dan gepland, plaatsvinden in 2025 en 2026. Daarmee blijft de planning wel voor 2027 gereed.</p> <p>Het project buffer Noord West is nog niet in voorbereiding genomen vanwege het ontbreken van de benodigde gronden</p>		<p>Door langere procedures, drukte bij ingenieursbureau's en niet beschikbaar hebben van grond heeft de planning negatief beïnvloed.</p>
	Gebiedsopgave Zuidwest Drenthe	<p>In Zuidwest lopen verschillende gebiedsprocessen. Hoewel het inrichtingsplan klaar is vraagt het laatste onderdeel van de ingerichte Oude Willem, nl het overgraasbaar nog de nodige aandacht. Project Ootmaanlanden-Koningsschut zit in de aanbesteding en zal begin 2024 in uitvoer gaan. Project Vledder Aa is een inrichtingsplan opgesteld en zal na vergunningverlening de uitvoering in 2024 worden opgestart. Rondom het Dwingelderveld zijn verschillende hydrologische onderzoeken gaande ter voorbereiding op de concrete inrichting, m.n. in het gebied ten zuiden van het DWV. Verder zijn de eerste inventarisaties voor PVA's geweest rondom Uffelter Binnenveld, Rheebrugge en Ruiner Aa.</p>	✓	
	Gebiedsopgave Noordwest Drenthe	<p>Er is gewerkt aan de voorbereiding van de inrichting Peizerdiep. Voor het project Broekenloop zijn onderzoeken uitgevoerd en is gewerkt aan het inrichtingsplan.</p>	✓	
	Gebiedsopgave Reest	<p>Vorbereidende werkzaamheden zijn conform planning uitgevoerd om uiteindelijk de gewenste kwaliteitsslag binnen de NNN te realiseren. Daarmee zijn een Landschapsbiografie en -visie voor het Reestdal opgeleverd.</p>	✓	
	Gebiedsopgave Nieuwe Drostendiep	<p>Het project Broeklanden is in uitvoering, het betreft hermeandering van het Drostendiep en inrichting van plas-dras zones ten behoeve van weidevogel doelstellingen en hooilandbeheer. De voorbereiding van de inrichting als natuur van de gebieden Westerstroom en Huismaten is in voorbereiding. De aanbesteding van deze werkzaamheden zijn voorzien in het voorjaar van 2024. Het project Broeklanden is nog in uitvoering. Voor Westerstroom en Huismaten zijn alle voorbereidende onderzoeken uitgevoerd en is het bestek in voorbereiding. De bevolking is via informatiebijeenkomsten betrokken bij het project.</p>	✓	
			✓	

2.2.05 Programma Natuurlijk Platteland	Uitvoering programma Natuurlijk Platteland	Programma Natuurlijk Platteland is in uitvoering. Prolander, BIJ12, SNN en RVO hebben werkzaamheden verricht en ondersteuning geboden.		
2.2.06 Kwaliteitsverbetering Natura2000	Aangepaste inrichting natuurgebieden, bijvoorbeeld de hydrologische situatie	De aanpassing van de inrichting loopt via de acht deelprogramma's van het Programma Natuurlijk Platteland (PNP)	✓	
	Repererende aanvullende beheermaatregelen zoals plaggen, maaien, afvoeren, (druk)begrazen.	De terreinbeherende organisaties hebben in 2021 een beschikking (Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap, SKNL) ontvangen voor de uitvoering van de maatregelen voor de periode 2021 t/m 2027. De geplande maatregelen zijn uitgevoerd, dan wel in uitvoering. Dit loopt daarmee op schema.	✓	
	Verlengde beheerplannen N2000 (geldige beheerplannen voor de komende zes jaar)	Alle Drentse beheerplannen zijn in maart 2022 verlengd Leekstermeer is in januari 2023 geactualiseerd Momenteel werken we aan de actualisatie van de overige beheerplannen, planning is afronding in 2026 waarbij jaarlijks ca 3 a 4 plannen worden afgerond.	✓	
2.2.07 Functieverandering tbv Natuurnetwerk Nederland	Particulier beheer via Subsidie Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL)	Jaarlijks realiseren we circa 50 tot 70 ha nieuwe natuur door middel van particulier natuurbeheer (SKNL) .In maart 2023 is een openstellingsbesluit en wijzigingsbesluit vastgesteld door GS.	✓	
	Functieverandering t.b.v. Natuurnetwerk Nederland gerealiseerd op basis van grondstrategieplannen	Voor alle deelprogramma's zijn grondstrategieplannen grond in uitvoering.	✓	
2.2.08 Agrarisch natuurbeheer	Ca. 1750 ha onder agrarisch natuurbeheer wordt door collectieven uitgevoerd	In 2023 heeft het Agrarische Natuur Drenthe (AND) een aanvraag ingediend voor een nieuwe beheerperiode van 6 jaar voor het agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb). Deze nieuwe beheerperiode hangt samen met het nieuwe GLB/NSP per 2023. Het beheer van de voorgaande periode is zoveel mogelijk gecontinueerd. Er is voor ongeveer 2000 ha agrarisch beheer uitgevoerd.	✓	
2.2.09 Beheer Natuur en Landschap	Ca. 51.000 ha beheer natuur en landschap door verschillende partners uitgevoerd	De provincie subsidieert het beheer van natuurterreinen en een deel van de landschapselementen. Deze subsidie is onderdeel van het Subsiestelsel Natuur en Landschap. De gesubsidieerde beheerders zijn o.a. Staatsbosbeheer (SBB), Het Drentse Landschap (HDL), Natuurmonumenten (NM), particuliere eigenaren en stichtingen.	✓	
2.2.10 Inzicht verkrijgen natuurkwaliteit	Inzicht in de kwaliteit van de natuur in Drenthe op basis van het monitoringsprogramma	Monitoring is uitgevoerd volgens meerjarenprogramma Aanvullend wordt bijgedragen aan landelijke doorontwikkeling van het verbeterprogramma	✓	
2.2.11 Het versterken en behouden van Natuur en Landschap	Opgestelde (uitvoerings)overeenkomsten met natuurbeheerders	Het jaarlijks gesprek over de voortgang in het kader van meerjarige SKNL beschikkingen heeft plaatsgevonden.	✓	
	10 gescheperde schaapskuddes	De gescheperde schaapskuddes hebben zoals jaarlijks de subsidie voor onderhoud van de Drentse natuurgebieden ontvangen.	✓	
			✓	

	Groene instellingen financieel ondersteund om de brede doelstellingen van Natuurlijk Platteland te bereiken	Zoals elk jaar hebben alle groene instelling hun boekjaarsubsidie ontvangen waarbij zij op basis van het programma van eisen (waarin de provinciale doelstellingen en ambities vertaald staan) hun activiteiten plan hebben opgesteld ter ondersteuning van de brede doelstellingen van Natuurlijk Platteland.		
	Minimaal 5.000 vrijwilligers voor natuur en landschapsbeheer waaronder streekbeheer	We hebben het succesvolle concept van Streekbeheer gecontinueerd. Inmiddels werken meer dan 500 vrijwilligersgroepen via Streekbeheer aan het behoud en versterken van landschapselementen en hiermee aan de identiteit en de basiskwaliteit natuur in Drenthe. Daarnaast zetten ook vele andere vrijwilligersgroepen zich in voor het behoud, draagvlak en monitoring van de Drentse soorten en natuur. Naar schatting zetten in zo'n 9000 vrijwilligers zich 225.000 uur in.	✔	
	Ondersteunen van 12 gemeenten bij het aanleggen van 30 schoolpleinen van de toekomst	Er is via de gemeenten aan 30 scholen een subsidie toegekend om de vergroening van de schoolpleinen mogelijk te maken. De realisatie van de laatste groene schoolpleinen zal in 2024 worden afgerond. Er hebben veel meer scholen een verzoek gedaan op deze subsidie dan kon worden toegekend er zal daarom in 2024 een verzoek bij PS worden voorgelegd om de subsidieregeling te verlengen en financieel mogelijk te maken.	✔	
2.2.12 Uitvoering Wet natuurbescherming	Wettelijke taken Wet natuurbescherming, onderdeel gebiedsbescherming naar behoren uitgevoerd	Als gevolg van aanhoudende wijzigingen van het (rijks) beleid zijn er minder vergunningen en vvgb's met onderdeel stikstof verleend dan verwacht. Er is ook dit jaar veel tijd gestoken in beleid en afstemming (IPO) en in informatievoorziening richting initiatiefnemers, gemeenten, adviseurs etc. ten aanzien van voorgenomen projecten. Veel van de verleende vergunningen worden juridisch aangevochten, waardoor de meeste projecten alsnog niet direct kunnen worden gerealiseerd. Ook zijn er diverse grote handhavingsverzoeken afgehandeld en nog in behandeling. Er is sprake van toenemende moeilijkheden omtrent de legalisatie van PAS-melders en extern salderen. Ook de onduidelijkheid omtrent en gebruik van emissiearme stallen leiden tot verdere vertraging.	!	Er is nog steeds een grote werkvoorraad vergunningaanvragen met een onderdeel stikstof, ongeveer 180 stuks. Toetsing kost veel tijd door de algehele complexiteit. De categorie van de PAS-melders wacht al lang op duidelijkheid. Deze groep bedrijven moet met terugwerkende kracht worden gelegaliseerd middels een geldige vergunning, dan wel een andere vorm van toestemming. Voor 2024 wordt inhuur voortgezet voor vergunningverlening, waardoor een deel van de achterstand kan worden ingelopen.
	Wettelijke taken Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming naar behoren uitgevoerd	Er is een goede start gegeven aan de uitrol van het Drents (pre-)SMP voor uitvoering van de na-isolatie opgave waarbij rekening wordt gehouden met de Wnb.	!	Uitrol naar alle Drentse gemeenten is uitvoering, maar nog niet overal in dezelfde fase.
	Wettelijke taken Wet natuurbescherming, onderdeel houtopstanden naar behoren uitgevoerd	Alle kapmeldingen zijn tijdig beoordeeld. Door de twee provinciale toezichthouders houtopstanden is de herplant gecontroleerd van kapmeldingen uit 2019. Tegen illegale vellingen is handhavend opgetreden. Een langlopend handhavingstraject(2014-2023) is succesvol afgesloten. Alle illegaal gekapte percelen zijn herplant. De eerste twee vrijstellingen voor de aanleg van een voedselbos zijn verleend.	✔	

2.2.13 Ontwikkelen gebiedsgerichte aanpak stikstof	In samenspraak met betrokken partijen een gebiedsplan voor Drenthe opstellen en uitvoeren	Er is in juli 2023 een concept gebiedsprogramma DPLG en vier concept maatregelpakketten DPLG 2024/2025 opgestuurd aan het Rijk. Sindsdien is de planning vanuit het Rijk verschoven naar het opleveren van een volgend concept gebiedsprogramma op 'voorlopig 30 september 2024' en hebben wij een eerste toetsingsadvies op onze pannen ontvangen. Onze planning passen wij hier ook op aan. Dat betekent dat het opstellen en verder uitwerken van het gebiedsprogramma daarom in 2024 onverminderd wordt voortgezet. De uitvoering zal gaan starten nadat het programma is vastgesteld.	⚠ De oorzaak hierachter is het lang uitblijven van duidelijkheid rondom: landbouwakkoord met perspectief voor de landbouw, budget voor de gebiedsprogramma's en voor een deel onduidelijkheid in de door-vertaling van doelen naar de provincies. Hierdoor is het Rijk ook gaan schuiven met de planning voor de provincies.
2.2.14 Realisatie Programma Natuur	Verbetering kwaliteit natuurgebieden	Diverse projecten in het kader van het Uitvoeringsprogramma Natuur die bijdragen aan de kwaliteitsverbetering van de NNN zijn afgerond, dan wel conform planning in uitvoering. Het gaat om projecten die worden uitgevoerd door Staatsbosbeheer, Het Drentse Landschap, Natuurmonumenten en particulieren.	✅
	Hydrologische verbetering	Een aantal projecten zijn in voorbereiding en diverse projecten zijn inmiddels gestart met de uitvoering van concrete werkzaamheden.	✅
	Versnelling functiewijziging en optimalisatie inrichting	Om de ontwikkelopgave NNN uiterlijk in 2027 te realiseren hebben we extra inzet bij Prolander bovenop de beschikbare capaciteit vanuit het Natuurpact (2013).	⚠ De gewenste versnelling loopt vertraging vanwege terughoudendheid in bedrijfsverplaatsingen en kavelruilen als gevolg van onzekerheid in het kader van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG).
	Uitvoeringskosten	Uitvoeringsprogramma Natuur is in uitvoering. Prolander heeft verschillende werkzaamheden verricht en ondersteuning geboden.	✅

Beleidsopgave: 2.3 Een aantrekkelijk en gevarieerd vestigingsklimaat voor wonen en werken

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
2.3.02 Toekomstbestendig Wonen	Woonagenda uitvoeren en instrumentarium uit de agenda inzetten	Alle gemeenten ontvangen, in een zekere vorm, steun vanuit het impulsteam. Specifiek wordt ingezet op het helpen realiseren van woonplannen met flexwonen en wooninitiatieven (CPO's).	✅
	Bewustwording langer zelfstandig thuiswonen verhogen	In het kader van de Woonagenda en de Sociale Agenda loopt de campagne 'Lang Zult U Wonen'. We hebben ruim 9400 sessies op de website gehad, die gevuld is met 99 artikelen. Door middel van sociale media zijn ruim 75.500 huishoudens bereikt. Daarnaast zijn 90.000 Drentse huishoudens bereikt met een fysiek magazine. Er is een symposium georganiseerd met tientallen stakeholders. De bewustwording is één van lange adem, maar we bereiken gestaag meer mensen. Voor innovatieve vormen van langer thuis wonen is een subsidieregeling beschikbaar gemaakt.	✅
			✅

	<p>Vraag en aanbod woningmarkt monitoren, inclusief bevolkingsprognoses, ontwikkeling wijk- en dorpsmonitor</p>	<p>Als onderdeel van de Regionale Woondeals met gemeenten en het Rijk speelt de provincie vanaf 2023 en vooruitlopend op een nieuwe regiewet woningbouw een rol op het gebied van monitoring van de woningbouwproductie. Voor deze monitoring is de Woningbouwmonitor Drenthe in productie genomen en eind 2023 volledig operationeel. Hiermee faciliteren wij de gemeentelijke monitoring van woonplannen en kunnen we waar nodig gegevens makkelijk delen met het Rijk. Conform landelijke afspraken met VNG, IPO en het Rijk kunnen gemeenten met deze online applicatie hun woningbouwprogrammering bijhouden. Los van de provinciale monitoring streeft het ministerie van Binnenlandse Zaken naar een landelijk beeld van de status van de woningbouw en bereidt daarvoor onder andere de Wet Regie Versterking Volkshuisvesting voor. De gegevens die de gemeenten in de Woningbouwmonitor Drenthe aanleveren worden gebruikt voor de landelijke 'platform' monitor woningbouwplannen.</p> <p>Hiernaast heeft de provincie Drenthe al vele jaren een abonnement gehad op Primos Interactief, voorheen ook bekend als Primos IPB. De afgesproken abonnementsperiode is beëindigd bij het uitkomen van Primos Interactief 2022. De provincie Drenthe heeft besloten het abonnement op Primos Interactief te hernieuwen van 2022-2025. De bevolkingsprognose is daarnaast doorlopend actueel via de website Drenthe in Cijfers.</p> <p>Als laatste was de planning om de wijk- en dorpenmonitor in het najaar uit te breiden. In verband met prioritering is dit uitgesteld naar Q1 2024.</p>		
				

	<p>EU Interregproject Stronghouse uitvoeren gericht op het energiezuinig maken van woningen</p>	<p>Het project is in maart 2020 van start gegaan en liep 1 juli 2023 af. In de 6 partnerlanden werd samengewerkt door 19 partners om bij 22.000 particuliere woningeigenaren met de inzet van een variatie van maatregelen en tools ten minste 36 kTon aan CO2 te reduceren en voor een bedrag van 120 mln. euro aan investeringen uit te lokken. Gezamenlijk is veel bereikt: bij 27.135 woningeigenaren die maatregelen hebben genomen, goed voor 262 miljoen euro aan investeringen. Ook is de beoogde CO2-reductie ruimschoots bereikt: 48,6 kTon.</p> <p>De activiteiten in (en door) de provincie Drenthe i.s.m. het Drents Energieloket, de gemeenten Noordenveld en Hoogeveen hebben gezamenlijk geleid tot bijna 10.000 woningen die energiezuiniger zijn gemaakt (doel Drenthe: 6.000). Hiermee is voor een totaalbedrag van 60,7 miljoen euro aan investeringen uitgelokt (doel: 40 mln. euro). Ook de daardoor gereduceerde hoeveelheid CO2-uitstoot is ruimschoots gerealiseerd: 14,5 kTon (doel: 9,5 kTon). De relatieve bijdrage vanuit Drenthe aan het Interreg-project Stronghouse was derhalve groot.</p>	
	<p>Inzicht in de regionale woningmarkten, waaronder de Regio Groningen Assen en afstemming met de andere overheden hoe met deze inzichten om te gaan</p>	<p>De concept Verstedelijingsstrategieën voor de Regio Groningen Assen (RGA) en de Regio Zwolle zijn klaar. Onderwerp van gesprek is de toekomstige rol van de regio's en die van provincies als het gaat om wie wat doet in de wens om te komen tot meer regie op volkshuisvesting en wat de gemeenten daarvoor nodig hebben. In de RGA loopt momenteel een van het woningbehoefteonderzoek in samenwerking met de woningcorporaties. Door onderbezetting op het regiobureau heeft provincie Drenthe tot aan de zomer een projectleider geleverd om de voortgang van het onderzoek te waarborgen. Het onderzoek wordt naar verwachting april 2024 opgeleverd. Daarnaast zijn we begonnen om de monitoringssystematiek van Drenthe en Groningen op elkaar af te stemmen, zodat er één inzicht voor de RGA blijft bestaan.</p>	<p>✔</p>
	<p>Interbestuurlijk toezicht (IBT) uitoefenen op huisvesting van statushouders en de gemeenten stimuleren de taakstelling te realiseren</p>	<p>Het (periodiek) contact dat er is met gemeenten over de forse uitdaging om nieuwe vergunninghouders binnen de wettelijke taakstelling te huisvesten functioneert goed. Er is een themabijeenkomst georganiseerd waaruit gemeenten inspiratie kunnen putten om op andere wijze hun taakstelling te behalen, deze is door de gemeenten goed bezocht.</p> <p>De tweede taakstelling voor 2023 voor gemeenten is naar beneden gesteld. Momenteel (12-12-2023) hebben 10 van 12 van de gemeenten de taakstelling niet gehaald. Bestuurlijk is qua toezicht bij negen gemeenten op de taakstelling 2023-II (peildatum 1-7-2023) de 3e trede toegepast.</p>	<p>! Er is oog voor context en een milde toon is hier op zijn plaats. Er spelen veel externe/urgente factoren mee: opvang ontheemde Oekraïners, (crisis) noodopvang voor asielzoekers, opvang voor jongeren (AMV's), het vast zitten van de woningmarkt en het afnemende aantal vrijvallende huurwoningen, afnemend draagvlak, etc. Hier hebben alle gemeenten in NL mee te maken, zo ook de Drentse gemeenten.</p>

	Ontwikkeling gezamenlijke kennisbasis en lobby met gemeenten en corporaties richting Rijk ten behoeve van toekomstbestendig wonen in Drenthe	Er is een lobby fiche opgesteld. Hieruit zijn zes speerpunten binnen het thema Wonen geformuleerd, gericht op het versterken van de lokale overheden en het garanderen van landelijke randvoorwaarden ten behoeve van de woningbouw. De speerpunten zijn afgestemd met gemeentelijke stakeholders.		
	Uitvoeren prestatieafspraken en woondeal met het Rijk voor woningbouw	Met het Rijk is de afspraak gemaakt om in 2023 te beginnen met het uitwerken van de kwalitatieve thema's van de woondeals. Dit proces is in Q3 2023 opgestart onder begeleiding van adviesbureau Companen. Te behandelen thema's zijn: opgave wonen en zorg, flexwonen, vakantieparken en herstructurering. Doelstelling is om samen met onze directe stakeholders, de gemeenten en de corporaties, tot opgaveformuleringen te komen die aansluiten bij lokale ambities en recht doen aan de daarvoor benodigde ondersteuning van het Rijk. De verwachte afronding is Q1 2024		
2.3.04 Juiste functie op de juiste plek	Uitvoering geven aan het provinciaal omgevingsbeleid: relatiebeheer gemeenten, advies en ontwerpbijdragen aan ruimtelijke plannen	In 2023 hebben de Drentse gemeenten ruim 370 ruimtelijke plannen ter advisering aan ons voorgelegd. Daarnaast is er via de werkwijze op grond van de Omgevingswet, de zogenoemde Omgevingstafels, geadviseerd op gemeentelijke plannen. In veel gevallen is meegedacht om te komen tot een ruimtelijk ontwerp met goede landschappelijke inpassing. In twee gevallen is er aanleiding geweest om een zienswijze op een gemeentelijk plan in te dienen.		
	Start totstandkoming nieuwe Omgevingsvisie	Uw Staten hebben op 1 februari 2023 de Procesaanpak 'Horizon van Drenthe, op weg naar een nieuwe Omgevingsvisie' vastgesteld en het nieuwe college van Gedeputeerde Staten de opdracht gegeven deze uit te werken tot een Startnotitie. Gedeputeerde Staten hebben op 7 november 2023 een Startnotitie vastgesteld en ter besluitvorming naar uw Staten gestuurd (geagendeerd voor de Statencommissie van 10 januari 2023). Daarnaast is op 28 september 2023 het symposium 'Horizon van Drenthe' georganiseerd, waarvoor bestuurlijk Drenthe was uitgenodigd om van gedachten te wisselen over de verschillende ruimtelijke opgaven die op onze provincie afkomen.		
	Actualisatie Omgevingsvisie Drenthe 2022	Begin 2023 is geïnventariseerd of wijziging van de Omgevingsvisie Drenthe 2022 noodzakelijk is. Gedeputeerde Staten heeft geoordeeld dat er onvoldoende aanleiding is om de procedure voor een actualisatie op te starten en heeft uw Staten daarover per brief (d.d. 20 juni 2023) geïnformeerd.		Bij de vaststelling van de Omgevingsvisie Drenthe 2022 op 28 september 2022 is besloten om de Omgevingsvisie jaarlijks te actualiseren. Er bleek echter onvoldoende aanleiding om in 2023 inhoudelijke aanpassingen door te voeren en daarvoor de wijzigingsprocedure op te starten.

2.3.05 Sterke steden en vitale dorpen	Verbeterde ruimtelijke kwaliteit door herstructurering en/of transformatie door inzet van het Herstructureringsfonds Ruimtelijke Kwaliteit (HRK) door middel van: -Subsidie Herstructurering Ruimtelijke Kwaliteit 2021, voor alle Drentse dorpen en steden -Subsidie Herstructurering Ruimtelijke Kwaliteit PLUS 2021, voor Beilen, Coevorden en Roden -Subsidie centrumontwikkeling Zuidlaren (reservering HRK 2017)	Het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit wordt veelal gecombineerd met stads- en dorpsvernieuwing. Via het Herstructureringsfonds zijn de afgelopen jaren hiervoor de volgende regelingen opgesteld: -Subsidie Herstructurering Ruimtelijke Kwaliteit 2021, voor alle Drentse dorpen en steden -Subsidie Herstructurering Ruimtelijke Kwaliteit PLUS 2021, voor Beilen, Coevorden en Roden -Subsidie centrumontwikkeling Zuidlaren (reservering HRK 2017)	✔	Door veranderende marktomstandigheden (oplopende rentes en inflatie) lopen projecten vertraging op waardoor aanvullende besluitvorming nodig is t.a.v. verlenging van de looptijd van een aantal subsidies.
	Sterke Binnensteden door afronding van het Binnenstadsfonds 2017	De uitvoering van het Binnenstadsfonds is afgerond. De gemeentelijke aanpak is eind 2022 geëvalueerd door BRO. Decisio heeft hiernaast in opdracht van PS een effectanalyse uitgevoerd. Ook zijn de subsidiebeschikkingen financieel vastgesteld voor Assen, Emmen, Hoogeveen, Meppel, Roden en Coevorden. De vaststelling voor Midden-Drenthe (Beilen) is met een jaar verlengd.	✔	
	Sterke binnensteden, verbeterde ruimtelijke kwaliteit (bijv minder winkelleegstand, vergroening, meer woonkwaliteit) en een verbeterde fietsbereikbaarheid in binnensteden van Assen, Emmen, Hoogeveen en Meppel door inzet van het Regiostedenfonds.	De subsidies zijn op basis van het Regiostedenfonds verleend aan gemeente Assen, Emmen, Hoogeveen en Meppel. Er is afstemming met de gemeenten over realisatie van de Regiostedenfondsplannen. Verschillende resultaten zijn behaald, zoals de herinrichting van het Prinsenplein in Meppel, de herinrichting van het entreegebied van het Rensenpark in Emmen. Ook zijn inmiddels verschillende fietsverbeteringen gerealiseerd, zoals het Kaaplaantje in Hoogeveen en de Kerkhoflaan in Emmen. Uit de voortgangsrapportages van 2023 blijkt enige vertraging in de uitvoering, maar de realisatietermijn is voorsnog niet knellend.	✔	
	Kennis over retail- en binnenstadsontwikkeling is ontwikkeld, gedeeld en afgestemd met gemeenten.	De afstemming is onderdeel geworden van de dagelijkse werkzaamheden. Op 5 juni 2023 heeft een symposium in Hoogeveen plaatsgevonden over de toekomst van bruisende binnensteden & dorpskernen in Drenthe.	✔	
	Leegstand en koopstromen zijn gemonitord	Monitoring van leegstand is een continu proces. De cijfers worden jaarlijks gerapporteerd op basis van Locatus. In het najaar van 2023 is een nieuw Koopstromenonderzoek Oost Nederland door I&O Research uitgevoerd. De resultaten hiervan worden naar verwachting in januari 2024 gerapporteerd.	✔	
2.3.07 RSP: Bereikbaarheid Emmen - Centrum	Realisatie van de aansluiting Emmen-West. (N34 - N391)	Aansluiting Emmen-West is gereed en in gebruik genomen. Tijdens de afgelopen periode zijn er enkele verbeterpunten geconstateerd en grotendeels doorgevoerd. Er moet nog ca. 2,5 ha bos gecompenseerd worden. Hierover zijn wij met zowel de collegae van Natuur, als de gemeente in overleg. Mogelijk kan dit worden gecompenseerd in de afronding van de wijk Delftlanden. Project kan nog niet worden afgesloten.	✔	
2.3.08 RSP: Coevorden	Realisatie stationsplein Coevorden	Project is nu ook geheel financieel afgerond	✔	

2.3.10 In 2022 is de provincie Omgevingswet proof	Werkprocessen en digitale informatiesystemen zijn op orde om te kunnen voldoen aan de eisen van de Omgevingswet en het digitaal stelsel omgevingswet	<p>De minimaal noodzakelijke processen zijn aangepast en worden ondersteund door het nieuwe zaaksysteem. De noodzakelijke producten voor het nieuwe digitale systeem zijn, in de eerste versie, gereed. De praktijk gaat bepalen of dit voldoende is of niet.</p> <p>De samenwerking met Keten partners is heel belangrijk. In OPD (Omgevings Platform Drenthe) wordt daarin samengewerkt en gemeenschappelijk producten en samenwerkings afspraken gemaakt. Deze zijn afgelopen periode getraind en geoefent.</p>	⚠ De Omgevingswet is de grootste wijziging op gebied van wetgeving sinds de tweede wereldoorlog. Nieuwe processen, een nieuwe werkwijze en een nieuw digitaal systeem. Zoals Hugo de Jonge als minister zelf zegt: Dat gaat nooit in een keer goed en dat is een realistisch beeld. Er is dan ook het eerste half jaar een service team actief die de hele Omgevingswet keten bewaakt en waar nodig bijstuurt. Dus continue aandacht is noodzakelijk. op 1-4-2024 worden deze maatregelen geëvalueerd en bepaald of deze bijgesteld worden.
	Een vastgestelde omgevingsverordening die op 1 juli 2022 voldoet aan de eisen van de Omgevingswet	Op 1 juni 2022 hebben Provinciale Staten een gewijzigde versie van de Omgevingsverordening vastgesteld die voldoet aan de eisen van de Omgevingswet. Deze versie van de Omgevingsverordening treedt gelijktijdig met de Omgevingswet in werking.	✅

Beleidsopgave: 2.4 Zorgvuldig omgaan met water

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
2.4.01 De grondwaterstand in Natura2000 gebieden voldoet aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water 2021	Drainage en beregening rond Natura2000 gebieden conform afspraken	<p>Op basis van de afspraak in de Commissie Landelijk Gebied is onderzoek gedaan naar de ruimte voor grondwateronttrekking voor beregening rond Natura 2000-gebieden op basis van water beschikbaarheid.</p> <p>Het resultaat is opgenomen in het rapport "Drainage en beregening rond N2000 gebieden in Drenthe". Dit rapport is opgesteld door Arcadis in oktober 2023. In het eerste kwartaal van 2024 wordt het resultaat besproken in de Commissie Landelijk Gebied.</p>	✅
	Uitvoeren overige wettelijke taken op basis van de Waterwet (het bijhouden van het Landelijk Grondwater Register en de invoering van het Basis Registratie Ondergrond)	We geven uitvoering aan overige wettelijke taken op basis van de Waterwet (het bijhouden van het Landelijk Grondwater Register en de invoering van het Basis Registratie Ondergrond).	✅
2.4.02 De strategische grondwatervoorraad is toereikend om te voldoen aan de vraag naar drinkwater in 2040	Bescherming Aanvullende Strategische Voorraad opnemen in POV (Provinciale Omgevingsverordening)	Bescherming Aanvullende Strategische Voorraad opnemen in POV (Provinciale Omgevingsverordening).	⚠ Vanwege inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 wordt dit onderwerp uitgevoerd in 2024.
	Vergunning proces gestart t.b.v. realisatie Aanvullende Strategische Voorraad	Het vergunningsproces is gestart voor Beilen en Holtien. Dit wordt afgerond in 2024.	✅
	De mogelijkheid voor een Aanvullende Strategische Voorraad verkennen in het gebied Leek-Roden	De uitwerking van deze Aanvullende Strategische Voorraad is onderdeel van de plan-MER van de provincie Groningen waarin meerdere zoekgebieden in de provincie Groningen worden beschouwd. Omdat een deel van het zoekgebied Leek-Roden in Drenthe ligt, is Drenthe betrokken bij de totstandkoming van de plan-MER. De verwachte oplevering is 2025.	✅
			✅

2.4.08 Hygiënisch en veilig zwemmen in Drenthe	Toezien op het naleven van de wettelijke kaders door (beheerders van) zwembaden en zwemplassen en het publiek informeren over waar en hoe er veilig en hygiënisch gezwommen kan worden in Drenthe	Het toezicht op zwembaden en zwemplassen is in 2023 uitgevoerd. De voorbereiding op de implementatie van de Omgevingswet is tijdig afgerond.		
2.4.09 Watersystemen die robuust zijn ingericht zodat ze voorzien in voldoende zoetwater en waarbij wateroverlast en watertekort (droogte) beperkt blijven	Vier vastgestelde bestuursrapportages van de waterschappen over de uitvoering van hun taken voor de provincie	De vier waterschappen hebben de voortgang 2022 gerapporteerd en deze rapportages zijn besproken en geaccordeerd in de jaarlijkse bestuurlijke overleggen. De waterschappen rapporteren over de uitvoering van maatregelen waar de provincie op grond van de Waterwet en volgens afspraak in het Bestuursakkoord Water de kaders stelt. Uit de rapportages blijkt dat de uitvoering van een deel van de maatregelen voor de KRW afhankelijk zijn van de realisatie van de NNN en dat in een aantal gebieden de realisatie is vertraagd. Onderzocht wordt welke aanvullende maatregelen of alternatieven mogelijk zijn.	✔	
	Zoetwater uitvoeringsprojecten in het kader van Deltaprogramma en EU-POP3 door partners	In kader van het Deltaplan Zoetwater is fase 1 afgerond, namelijk: Middenraai (Provincie Drenthe). Voor het project Ootmaanlanden/Koningsschut (Natuurmonumenten) is uitstel verleend tot 31-12-2023. Voor fase 2 zijn de programma's zandgronden Oost-Nederland (ZON) en Noord-Nederland (ZNN) beschikt. Dit betreft subsidie uit het Deltafonds voor projecten in het Programma Natuurlijk Platteland (PNP) voor in totaal bijna € 16 miljoen.	✔	
	Verkenning wat de veranderende beschikbaarheid van water door klimaatverandering betekent voor het grondgebruik	We zijn gestart met het Drents Wateroverleg waarin uitwerking wordt gegeven aan het principe van Water en Bodem Sturend. Op basis hiervan wordt een onderlegger voor de nieuwe Omgevingsvisie voorbereid. Deze onderlegger wordt in het tweede kwartaal van 2024 ingebracht in het proces van de Omgevingsvisie.	✔	
2.4.10 Anticiperen op klimaatverandering door adaptatie	Voortgangsrapportage uitvoering nota Klimaatadaptatie	De voortgangsrapportage is in 2023 niet uitgevoerd.	⚠	Eind 2022 is onze klimaatadaptatie inzet geëvalueerd. In voorbereiding op het programma Klimaatadaptatie is de evaluatie in 2023 niet uitgevoerd. In het programmaplan (in 2024) krijgt de evaluatie een nieuwe invulling.
	Klimaatadaptatie staat meer op de agenda van onze partners	De partners in de Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA)-werkregio's zijn volop actief met klimaatadaptatie. Alle werkregio's hebben een Regionale Adaptatiestrategie en een bijbehorende uitvoeringsagenda.	✔	
	Grotere kennis over klimaatadaptatie in Drenthe	In de zomer van 2023 is het Drents Adaptatiebeeld openbaar gemaakt. En daarmee is het voor iedereen online te raadplegen. Dit beeld geeft inzage in de klimaateffecten voor Drenthe en de verschillende impacts op beleidsthema's. Zowel de klimaatstresstesten op het niveau van heel Drenthe zijn hiermee beschikbaar als de impact van klimaatverandering voor een aantal belangrijke provinciale opgaven zijn concreter in beeld gebracht. In de eerste maand is de website 9000 keer bekeken.	✔	

	Pilotprojecten op het gebied van klimaatadaptatie gerealiseerd	Gestart met het gebiedsproces 'Kop van Drenthe'. Het gebiedsproces 'kop van Drenthe' is een meerjarig proces met meerdere partijen en stakeholders.	⚠️	Naar verwachting wordt dit proces in 2024/2025 afgerond. In de pilootaanpak in het stroomgebied van het Eelder- en Peizerdiep, waarbij gestreefd wordt naar klimaatbestendige beekdalen, zullen in 2024 maatregelen getroffen worden.
2.4.11 De oppervlaktewater- en grondwaterkwaliteit voldoet in 2027 aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water	Realisatie projecten uit de uitvoeringsprogramma's grondwaterbeschermingsgebieden	De 23 projecten uit het uitvoeringsprogramma zijn in 2023 geëvalueerd. Hieruit blijkt dat de ingezette extra inspanning op communicatie onverminderd van belang is om een brede betrokkenheid bij een goede grondwaterkwaliteit te realiseren. De resultaten van de evaluatie worden gebruikt bij de herijking van het grondwaterbeschermingsbeleid en nieuwe gebiedsdossiers voor de grondwaterbeschermingsgebieden. In opdracht van het College heeft een commissie geadviseerd over het terugdringen van de belasting van het oppervlaktewater van de Drentse Aa met gewasbeschermingsmiddelen.	✅	
	Uitvoeringsprojecten Deltaplan Agrarisch Waterbeheer, EU-POP3 en de Europese Kaderrichtlijn Water door partners	In 2023 zijn de volgende Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) projecten afgerond: - Schoon erf, schoon water Veenkoloniën - Waterplannen en waterkwaliteit WDOD - Droogte en maaiveldvaling WDOD - Duurzaam agrarisch waterbeheer Boermarke Zeijen - Uitvoering ZON binnen DAW-koepelaanvraag Op dit moment lopen (of in voorbereiding) de DAW projecten: - Vermindering erfemissie in werkgebied Hunze en Aa's - Kennis- en uitvoeringsstimulans Zuid-Oost Drenthe (werkgebied Vechtstromen) - Uitvoeringsstimulans t.b.v. water- en bodemkwaliteit voor de landbouw in werkgebied Noorderzijlvest - Pilot Zwiggelerveld - Vermindering erfemissie Zuidwest-Drenthe werkgebied WDOD - Project Bodem waterplan boermarke Zeijen - Pilot 'Goede bodem als basis' Hunze en Aa's	✅	
	Grondwaterbeschermingsbeleid en herijkte regelgeving op basis van het uitgangspunt "beschermen om te blijven"	Definitiefase afgerond. De noodzaak om te beschermen om te blijven is hierin nader onderbouwd. Proces wordt in 2024 verder opgepakt.	✅	
	Trendanalyse grondwaterkwaliteit en aanbevelingen meetnetoptimalisatie	Trendanalyse is gereed. De opdracht voor de meetnetoptimalisatie is op 7 december 2023 van start gegaan. Oplevering van het eindrapport verwacht medio 2024.	✅	

Beleidsopgave: 2.5 In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting	
2.5.02 Adequaat opdrachtgeverschap richting de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUDD) en Omgevingsdienst Groningen (OD-G)	Uitvoeringsprogramma van de OD-G conform de Noordelijke Maat voor vergunningverlening, toezicht en handhaving voor de BRZO (Besluit risico's zware ongevallen) en RIE4 (Richtlijn industriële emissies) bedrijven	Het uitvoeringsprogramma is opgesteld en de uitvoering wordt gemonitord.	✔	
	RUDD adviseert aan provincie en gemeenten inzake vraagstukken omgevingsbeleid en omgevingsveiligheid	RUDD heeft ons op verschillende momenten van advies voorzien.	✔	
	Uitvoeringsprogramma van de RUDD voor vergunningverlening, toezicht en handhaving	Het uitvoeringsprogramma is opgesteld en de uitvoering wordt gemonitord.	✔	
	Uitvoeringsprogramma van de RUDD voor vergunningverlening, toezicht en handhaving voor bodembescherming en bodemsanering	Het uitvoeringsprogramma Bodem is opgesteld en de uitvoering wordt gemonitord. In 2023 is het programma op hoofdlijnen conform planning uitgevoerd. Door de RUDD zijn saneringen voorbereid en in uitvoering gebracht. Voor de omvangrijkere gevallen van bodemverontreiniging in Hoogeveen, Assen en Coevorden is gebiedsgericht grondwaterbeheer ingesteld. De RUDD verzorgt de verdere aanpak van de bronnen van vervuiling en het beheer van de verontreinigingspluimen (uitvoering gebiedsplannen GGB). Voor de uitvoering zijn door het rijk aanvullende financiële middelen beschikbaar gesteld. De wettelijke taken (toetsen, beoordelen, beschikken, meldingen, inzet juridisch instrumentarium, toezicht en handhaving) zijn belangrijke instrumenten om de kwaliteit van de uitvoering van onderzoek, sanering en beheer te borgen. In de diverse landelijke werkgroepen is een actieve rol gepakt en opgedane kennis en inzichten gedeeld. Onder meer via kennisbijeenkomsten van het regionaal steunpunt Bodem (RSP) met gemeenten en waterschappen. Ook de voorbereiding van de overdracht van bodemtaken van de provincie naar de gemeenten is volgens plan verlopen.	✔	
2.5.04 Adequate uitvoering van het interbestuurlijk toezicht (IBT)	Vastgestelde jaarverslagen IBT over de taakuitvoering van gemeenten en andere betrokkenen	De jaarverslagen IBT zijn in de vorm van een integraal overzicht IBT met toelichting over de taakuitvoering van gemeenten en andere betrokkenen vastgesteld.	✔	
	IBT-verbetertrajecten (indien wettelijk aan de orde)	De IBT verbetertrajecten worden als continu verbetertraject uitgevoerd, waarbij tijdens lopende overleggen en stukken die onderling worden gedeeld steeds wordt geëvalueerd en waar nodig afspraken worden gemaakt voor verbeteringen.	✔	
2.5.05 Behoud en bevorderen van de naleving wettelijke milieueisen met ruimte voor de uitvoering van verschillende maatschappelijke functies	Prestatieafspraken met Natuur- en Milieufederatie Drenthe t.a.v. provinciale opgaven	Programma van eisen (PvE) 2023 gemaakt en toegezonden. Ambtelijke bijeenkomsten voor afstemmen prestatieafspraken georganiseerd. Bestuurlijke overleg georganiseerd.	✔	
			✔	

Beleidsadvies met betrekking tot de provinciale inzet voor de leefomgeving en het duurzaamheidsbewustzijn	In 2023 is onder andere de eerste aanzet voor herijking van het milieubeleid afgerond. In 2024 opschaling en nadere uitvoering/formulering milieubeleid.		
Coördinatie en regie vanuit de Wabo / Omgevingswet voor de ketenpartners	Er is zorg gedragen voor de organisatie van het Strategisch VTH-overleg. Er is samen met gemeenten en RUDD een Uitvoerings- en Handhavingstrategie opgesteld. Fase 1 is afgerond en fase 2 is gestart.	✓	
Jaarprogramma voor de VTH-taken is uitgevoerd	We hebben het jaarprogramma voor de VTH-taken uitgevoerd.	✓	
Optimalisering van de actieve inzet van het BIBOB-instrumentarium bij de uitvoering van de VTH-taken	Er is actief ingezet op BIBOB (Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur).	✓	

Beleidsopgave: 2.6 De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
2.6.01 Het bevorderen van duurzaam bodemgebruik en verantwoord gebruik van de diepe ondergrond	Implementatie en uitvoering programma Bodem en Ondergrond	De kostenraming en planning voor de uitvoering van het Programma Bodem en Ondergrond zijn in de begroting van het Coalitieakkoord 2024-2027 opgenomen.	⚠ Door prioriteit m.b.t. NPLG met daarin water bodem sturend is minder tijd besteed aan deel 2 en deel 3 van het programma bodem & Ondergrond. Het tactische en operationele deel (deel 2 en 3) is in voorbereiding en voor 50-70% gereed. Oplevering Deel 2 en deel 3 is naar Q1 van 2024 verplaatst.
	Het duurzaam bodemgebruik in de landbouw is bevorderd	Binnen het onderwerp Bodem & Landbouw zijn diverse projecten in uitvoering. Resultaten m.b.t. het bevorderen van duurzaam bodem gebruik zijn: de pilot KPI organische stof meten met remote sensing, het opschalingsproject 100 boeren bodemgezondheid, Bodemviewer 1.0 en duurzame maasteelt.	✓
	Het aardkundig erfgoed wordt gekoesterd en is waar mogelijk hersteld	In 2023 zijn m.b.t. aardkundig erfgoed diverse gemeenten en initiatiefnemers geadviseerd.	✓
			✓

	Risico's voor mens en milieu als gevolg van chemische verontreinigingen in de bodem zijn zo veel mogelijk voorkomen	De wettelijke taken (toetsen, beoordelen, beschikken, meldingen, inzet juridisch instrumentarium, toezicht en handhaving) zijn belangrijke instrumenten om de kwaliteit van de uitvoering van onderzoek, sanering en beheer te borgen. Door het uitvoeren van bodemsaneringen zijn risico's voor mens en milieu verder verminderd. Voor de omvangrijkere gevallen van bodemverontreiniging in Hoogeveen, Assen en Coevorden is gebiedsgericht grondwaterbeheer ingesteld. De RUDD verzorgt de verdere aanpak van de bronnen van vervuiling en het beheer van de verontreinigingspluimen (uitvoering gebiedsplannen GGB). Voor de uitvoering zijn door het rijk aanvullende financiële middelen beschikbaar gesteld. In de diverse landelijke werkgroepen is een actieve rol gepakt en opgedane kennis en inzichten gedeeld. Onder meer via kennisbijeenkomsten van het regionaal steunpunt Bodem (RSP) met gemeenten en waterschappen. Voor de uitvoering van een inventarisatie van verontreinigingen met PFAS in Drenthe is een SPUK-aanvraag ingediend en gehonoreerd. De uitvoering is gaande en loopt door in 2024.		
	Het duurzaam bodemgebruik in de energievoorziening is bevorderd, zie ook programma 5 Mijnbouw	Er zijn diverse initiatieven rond geothermie en opslag van duurzame energie in de ondergrond van Drenthe. De provincie heeft haar zoekvergunning geothermie in Zuidoost Drenthe (Erica) overgedragen aan een commerciële partij, die voornemens is diverse geothermie doubletten te realiseren.	✔	
	Duurzaam bodemgebruik in andere maatschappelijke opgaven is bevorderd	Met het vaststellen van de strategie Bodem en Ondergrond is meer inzicht verkregen om te komen tot duurzaam gebruik van de bodem en ondergrond. De strategie zet maatschappelijke opgaven centraal. Samen met collega's uit diverse teams en partners wordt invulling gegeven op operationeel- en uitvoeringsniveau. Een aantal toonaangevende projecten, die bijdragen aan onze doelen zijn: Bosbodemonderzoek Drenthe, 100 Boeren Bodemgezondheid en het opleveren van de bodemviewer waarmee wij voorsorteren op gebiedsgericht en opgave gericht werken.	✔	
2.6.02 Verantwoord beheer van de stortplaatsen (Nazorgfonds)	Vastgestelde begroting en jaarverslag nazorgfonds	De jaarstukken 2022 zijn op 10 oktober 2023 door het AB vastgesteld. De begroting 2024 is op 19 december door het AB vastgesteld.	✔	
	Nazorg Meisner op basis van Nazorgplan	De nazorg van de voormalige stortplaats Meisner te Ubbena is op basis van het Nazorgplan uitgevoerd.	✔	
2.6.03 Een verantwoorde winning van de oppervlaktedelfstoffen en uitvoering van functionele ontgrondingen	De winning en de uitvoering vinden plaats binnen de wettelijke en provinciale kaders	In 2023 is een achterstand ontstaan bij de afhandeling van aanvragen voor ontgrondingsvergunningen.	⚠	Doordat de personele bezetting eind 2023 nog niet volledig is hersteld, is het volledig wegwerken van deze achterstand nog niet gelukt.

Beleidsopgave: 2.7 Verminderen van het aantal asbestdaken in Drenthe

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
2.7.01 Samen met maatschappelijke partners de sanering van asbestdaken door eigenaren stimuleren	Openbare monitoringstool en publieke asbestdakenkaart actueel	Kaart wordt wekelijks bijgehouden waarbij gesaneerde asbestdaken worden gemarkeerd. Invoer heeft doorwerking naar monitoringstool.	✓
	Innovatie om daarmee de sanering door bedrijven efficiënter en goedkoper te maken voor eigenaren	Er zijn geen relevante innovaties in 2023 geweest. Wanneer dat gebeurt nemen wij kennis van nieuwe initiatieven en proberen dit in IPO-verband verder te brengen.	✓
	'Subsidieregeling stimuleringslening verwijdering asbestdaken Drenthe'	In 2023 zijn 22 leningen verstrekt waarvan 19 reguliere leningen en 3 Maatwerkleningen. De totaal som aan verstrekte leningen bedraagt € 1.145.000,--. Dit is vergelijkbaar met de cijfers in 2022. Het aantal aanvragen is nog steeds lager in vergelijking met de jaren 2018 en 2019. Dit komt mede omdat er toen nog een wettelijk verbod op asbestdaken in de lucht zat die in 2024 van kracht zou moeten worden. Dit verbod is halverwege 2019 door de Eerste Kamer van tafel geveegd, waarna het beleid op vrijwilligheid is gestoeld. Na een dieptepunt in 2020 met een totaal som van € 271.000,-- aan verstrekte leningen, is vanaf 2021 de stijgende lijn weer ingezet, waarbij het volume van verstrekte leningen in 2021, 2022 en 2023 rond € 1 miljoen ligt.	✓
	In 2023 is 40% van totaalopgave (referentie 2016) gesaneerd	Eind 2023 is 42,2% van de totaalopgave inzake asbestdaken, gesaneerd.	✓

Verplichte beleidsindicatoren volgens het BBV

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd, dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO-verband opgesteld en vastgesteld door het Ministerie van BZK. De bron voor de vermelding in onze begroting is, zoals voorgeschreven, de website <https://www.ipo.nl/thema-s/financien/overzicht-bbv-indicatoren/>. Daar is ook vergelijkingsmateriaal met andere provincies te vinden en de definitie die wordt gehanteerd voor de betreffende indicator.

Duurzame ruimtelijke ontwikkeling en waterbeheer

Indicator: Waterkwaliteit van de oppervlaktewateren

Beoordeling waterkwaliteit "goed" volgens Kaderrichtlijn Water	0%	(2022)
Beoordeling waterkwaliteit "matig" volgens Kaderrichtlijn Water	40 - 90,2%	(2022)

Definitie: De ecologische toestand van oppervlaktewateren is beoordeeld volgens de beoordelingsmethode van de Europese Kaderrichtlijn Water. De cijfers geven het percentage oppervlaktewateren weer dat de beoordeling 'goed' heeft gekregen.

Weergegeven zijn de cijfers van alle oppervlaktewateren die in het beheer van de waterschappen zijn. Het gebied van een waterschap kan provincie-overstijgend zijn. De cijfers van een waterschap dat in twee provincies ligt worden in beide provinciecijfers opgenomen. Hierbij past de kanttekening dat de ecologische toestand wordt beoordeeld aan de hand van tal onderliggende indicatoren, waarbij het

principe geldt “one out – all out”. Hierdoor is de beoordeling “goed” nog steeds 0%. In de brief aan Provinciale Staten over de Kaderrichtlijn Water van 12 december 2023 is dit toegelicht.

Dynamiek in leefomgeving

Indicator: ontwikkelde nieuwe natuur

Nieuw ingericht natuurgebied binnen Natuurnetwerk Nederland	637 ha (2021)
Nieuw verworven natuurgebied binnen Natuurnetwerk Nederland	521 ha (2021)

Definitie: Dit betreft de oppervlakte verworven en ingerichte natuur in hectares voor het betreffende jaar (dus niet cumulatief). Bij verworven natuur gaat het om het aantal hectares blijvend beschikbare grond voor natuur, inclusief nieuwe natuur als gevolg van functiewijziging (bijvoorbeeld doordat boerenland als natuurland wordt aangeboden). Onder inrichting worden gebieden verstaan waar inrichtingsmaatregelen zijn uitgevoerd die noodzakelijk zijn voor de realisatie van het natuurdoel. Als er geen inrichtingsmaatregelen nodig zijn, wordt het gebied ook beschouwd als ingericht.

Indicator: beheerde natuur

Oppervlakte natuur in gesubsidieerd beheer (SNL/SVNL)	54.342 ha (2021)
---	------------------

Dit betreft het oppervlak aan grondgebied dat in beheer is als natuurgebied. Hierbij gaat het om gesubsidieerd natuurbeheer in het kader van het Subsiestelsel Natuur en Landschap (SNL, vanaf 2016 SVNL).

Ontwikkelingen

Beleidsopgave: 2.1 Toekomstgerichte landbouw

Landbouw staat op de nationale en provinciale agenda. De provincie kan door het leggen van verbindingen het verschil maken in de uitvoering van het landelijke en Europese landbouwbeleid. Als provincie zetten we daarop in, samen met de partners in het landelijk gebied en de ketenpartijen.

Belangrijke landelijke thema's zijn:

1. Het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) met daarin de opgaven voor water & bodem, natuur & biodiversiteit, stikstof en klimaat;
2. Het ontwikkelen van een perspectief voor de landbouw;
3. Doelsturing in plaats van middelsturing;
4. Het nieuwe programma GLB-NSP vanaf 2023;
5. Regiodeal(s) Natuurinclusieve Landbouw;
6. (maatschappelijke) heroriëntatie ketens.

We kunnen als Drenthe het Rijk ondersteunen haar doelen, gericht op de transitie van de landbouw te realiseren en bij te dragen aan Europese doelen voor stikstof, water, natuur, klimaat en een leefbaar platteland. Onze rol als provincie daarin is het borgen van het perspectief van de Landbouw in het DPLG door de landbouw als volwaardige doelstelling mee te nemen. We borgen de continuïteit van door de provincie in gang gezette trajecten, bijvoorbeeld op gebied van doelsturing, innovatie en Duurzame Boeren Drenthe en de Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw.

De opgaven kunnen alleen gerealiseerd worden met medewerking en draagvlak van de landbouw. Daarvoor is een langjarig perspectief nodig in welke richting de Nederlandse landbouw zich gaat

ontwikkelen, waardoor er voor de boeren die verder willen een handelingsperspectief ontstaat om beslissingen op bedrijfsniveau te kunnen nemen, die ook economisch duurzaam zijn. Het perspectief zal in de komende periode met het Rijk nader ingevuld moeten worden. Vanuit Drenthe werken we aan een koersnotitie als eerste stap naar een Drents perspectief.

Beleidsopgave: 2.2 Natuurlijk Platteland

Landelijke agenda Natuurinclusief 2.0

Eind 2023 is de landelijke Agenda Natuurinclusief 2.0 afgerond die door het Rijk is omarmd. De Agenda streeft naar een natuurinclusieve samenleving vanuit verschillende domeinen. De provincies zal gevraagd worden op welke wijze zij invulling gaan geven aan deze agenda. Voor zover wij nog geen invulling geven aan de landelijke Agenda Natuurinclusief 2.0 verkennen wij de mogelijkheden.

Verdere uitrol Basiskwaliteit natuur (BKN)

De afgelopen twee jaar hebben we gewerkt aan de ontwikkeling van een Drentse versie van het concept Basiskwaliteit natuur waarbij we streven naar goede milieu- en landschappelijke condities zodat algemene inheemse soorten planten en dieren algemeen kunnen blijven of weer algemeen kunnen worden.

De basiskwaliteit natuur wordt zowel op Rijks- provincie en gemeentelijk niveau steeds meer beschouwd als het wenkend perspectief en de onderlegger voor visie en beleid maar ook voor opgaven en concrete projecten. Het is een gezamenlijke "taal" die helpt om ambities voor biodiversiteit eenduidig te formuleren. In 2024 gaan we de BKN verder uitdragen.

Beleidsopgave: 2.3 Een aantrekkelijk en gevarieerd vestigingsklimaat voor wonen en werken

In de NOVEX-gebieden regio Zwolle en regio Groningen-Assen werken we samen met het Rijk, gemeenten en waterschappen aan de verstedelijkingsopgaven, waaronder een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor wonen en werken. In dit kader zijn eind 2023 voor beide gebieden Ontwikkelperspectieven vastgesteld die in 2023 nader worden uitgewerkt in uitvoeringsagenda's.

Om selectief de vraag naar bedrijvigheid te kunnen accommoderen is op diverse plekken gestart met verschillende ruimtelijk-economische visies (of vergelijkbare instrumenten).

In de regio Zwolle is gestart met Ruimtelijk Economisch Toekomstbeeld 2040 en in de regio Groningen-Assen met een verkenning naar een Vestigingskader (obv uitgifteprotocol). In regio N366 participeren we in de Ruimtelijk Economische Visie (REV) van provincie Groningen. Concept inmiddels afgerond. Voor VAM/Attero e.o. is een proces voor een gebiedsvisie gestart.

Specifiek voor wonen zijn eind 2022 de regionale woondeals Zuid-West, Zuid-Oost en Noord-Drenthe ondertekend door de provincie, de Drentse gemeenten, het Rijk en met ondersteuning van de woningbouwcorporaties. Eind dit jaar is het proces in gang gezet om nader invulling te geven aan de afspraken in de woondeals op de kwalitatieve opgaven rondom wonen en zorg, vakantieparken, flexwonen en herstructurering.

Beleidsopgave: 2.4 Zorgvuldig omgaan met water

De Nitraatrichtlijn is in toenemende mate, naast de Europese Kaderrichtlijn Water, mede bepalend voor de te nemen maatregelen voor de verbetering van de waterkwaliteit, waarbij voor Drenthe vooral het voorkomen de nitraatbelasting in het grondwater meer urgentie heeft gekregen.

Klimaat effecten worden steeds meer zichtbaar. Het KNMI heeft nieuwe klimaatscenario's gepubliceerd, waarbij de consequenties in de loop van volgend jaar meer duidelijk worden.

De Omgevingswet biedt meer bevoegdheden voor regionale overheden. We gaan in 2024 na wat dit voor Drenthe betekent.

Beleidsopgave: 2.5 In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen

Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. Dit heeft met name gevolgen voor de werkzaamheden van de omgevingsdiensten ODG en RUDD. In navolging op de eerste fase van de herijking Milieubeleid gaan we hier in 2024 nadere invulling aan geven, mogelijk wordt dit een Strategie Milieu.

Beleidsopgave: 2.6 De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden

Update 2023: Met de kamerbrief 'Water en Bodem Sturend' van ministerie I&W (d.d. 25 november 2022) is een duidelijke weg ingeslagen. Water en bodem moeten bij vele opgaven (zoals wonen, landbouw, natuur en klimaat) leidend zijn. Vanuit diverse ministeries verwachten wij medio 2024 nog een nationaal programma Bodem & Ondergrond en een bodemmonitor richtlijn. Water, Bodem en Ondergrondse sturende principes worden opgenomen in de omgevingsvisie 2026. Voorbereidende werkzaamheden zijn in gang gezet.

Beleidsopgave: 2.7 Verminderen van het aantal asbestdaken in Drenthe

Inzake de 'Subsidieregeling stimuleringslening verwijdering asbestdaken Drenthe' zijn in 2023 22 leningen verstrekt. De totaal som aan verstrekte leningen bedraagt € 1.145.000,--. Dit is vergelijkbaar met de cijfers in 2022.

De publieke asbestdakenkaart wordt wekelijks bijgehouden waarbij gesaneerde asbestdaken worden gemarkeerd.

Programma 2 wat heeft het gekost

		1	2	3	4	3-4
Beleidsopgave	eco cat	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	verschil
Lasten						
2.1 Toekomstgerichte landbouw						
	Inkoop	970.528	803.933	1.880.367	764.200	1.116.167
	Lonen		0	0	78.379	-78.379
	Subsidie	2.749.482	2.171.655	1.812.525	1.578.433	234.092
	totaal beleidsopgave	3.720.009	2.975.588	3.692.892	2.421.013	1.271.879
2.2 Natuurlijk Platteland						
	Belastingen	115.256	0	0	50.470	-50.470
	Inkoop	48.917.268	68.270.797	106.713.711	51.105.851	55.607.860
	Kapitaallasten	76.485	0	0	0	0
	Lonen		0	167.000	841.586	-674.586
	Subsidie	41.075.911	37.552.572	50.753.182	43.038.563	7.714.619
	totaal beleidsopgave	90.184.920	105.823.369	157.633.893	95.036.470	62.597.423
2.3 Een aantrekkelijk en gevarieerd vestigingsklimaat voor wonen en werken						
	Inkoop	834.124	3.523.411	2.978.603	1.629.261	1.349.342
	Lonen		0	0	20.980	-20.980
	Subsidie	1.390.086	1.369.939	1.309.939	1.067.898	242.041
	totaal beleidsopgave	2.224.210	4.893.350	4.288.542	2.718.139	1.570.403
2.4 Zorgvuldig omgaan met water						
	Inkoop	1.450.163	1.478.500	2.421.542	1.558.419	863.123
	Lonen		0	0	41.423	-41.423
	Subsidie	-655.254	0	-300.000	-692.308	392.308
	Toev. voorziening	804.296	700.000	800.000	778.030	21.970
	totaal beleidsopgave	1.599.205	2.178.500	2.921.542	1.685.563	1.235.979
2.5 In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen						
	Inkoop	334.940	600.807	569.640	240.077	329.563
	Subsidie	5.397.144	4.342.735	5.450.451	5.424.643	25.808
	totaal beleidsopgave	5.732.084	4.943.542	6.020.091	5.664.720	355.371
2.6 De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden						
	Inkoop	1.481.792	14.857.416	1.522.500	1.178.230	344.270
	Subsidie	100.011	17.358	2.360.593	2.360.593	0
	totaal beleidsopgave	1.581.803	14.874.774	3.883.093	3.538.823	344.270
Totaal		105.042.231	135.689.123	178.440.053	111.064.728	67.375.325
Baten						
2.1 Toekomstgerichte landbouw						
	Ontv. bijdragen	-427.750	-395.000	-541.870	-626.315	84.445
	Ontv. subsidies	-1.607.774	-1.267.827	-1.835.835	-1.668.050	-167.785
	totaal beleidsopgave	-2.035.524	-1.662.827	-2.377.705	-2.294.365	-83.340
2.2 Natuurlijk Platteland						
	Leges	-128.584	-125.000	-125.000	-189.040	64.040
	Ontv. bijdragen	-12.006.459	-17.679.140	-10.783.758	-7.295.306	-3.488.452
	Ontv. subsidies	-23.713.477	-18.194.419	-76.578.814	-28.876.844	-47.701.970
	totaal beleidsopgave	-35.848.520	-35.998.559	-87.487.572	-36.361.189	-51.126.383

2.3 Een aantrekkelijk en gevarieerd vestigingsklimaat voor wonen en werken							
	Ontv.subsidies		0	-725.216	-270.000	-455.216	
	totaal beleidsopgave		0	0	-725.216	-270.000	-455.216
2.4 Zorgvuldig omgaan met water							
	Leges	-804.482	-710.000	-810.000	-778.030	-31.970	
	Ontv. bijdragen	321.209	0	0	-423.066	423.066	
	Ontv.subsidies		0	-168.306	-530.505	362.199	
	totaal beleidsopgave	-483.273	-710.000	-978.306	-1.731.600	753.294	
2.5 In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen							
	Leges		-225.000	-225.000	0	-225.000	
	Ontv. bijdragen	-27.423	0	0	-14.060	14.060	
	totaal beleidsopgave	-27.423	-225.000	-225.000	-14.060	-210.940	
2.6 De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden							
	Leges	-104.061	-37.500	-2.380.735	-2.380.636	-99	
	Ontv. bijdragen	-226.597	-1.677.883	-178.645	-84.933	-93.712	
	Ontv.subsidies	-746.770	-3.795.382	-862.036	-536.240	-325.796	
	totaal beleidsopgave	-1.077.429	-5.510.765	-3.421.416	-3.001.809	-419.607	
Totaal		-39.472.168	-44.107.151	-95.215.215	-43.673.024	-51.542.191	
Saldo		65.570.063	91.581.972	83.224.838	67.391.704	15.833.134	

Toelichting	
Saldo Programma	15.833.134
Bestemming resultaat reserves bij programma	
Bijdrage aan reserve provinciaal aandeel ILG	-169.674
Bijdrage aan reserve natuurbeleid	-7.471.849
Bijdrage aan reserve Verstrekte subsidies	-3.409.266
Bijdrage van Reserve Bodem	57.854
Totaal verrekend met reserves	-10.992.935
Resultaat programma na bestemming reserves	4.840.199

Toelichting op verschillen begroting en rekening

Lasten

Beleidsopgave: 2.1 Toekomstgerichte landbouw

De totale afwijking betreft een voordeel van € 1.271.879,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Werken aan een toekomstgerichte landbouw

De afwijking van deze doelstelling bedraagt € 1.409.221,-- voordelig. Er was rekening gehouden dat er een financiële afwikkeling van een subsidie-openstelling zou zijn in 2023 voor Leader 2023-2027. De openstelling heeft wel plaatsgevonden, echter de financiële afwikkeling vindt in 2024 plaats. Daarom worden de niet bestede middelen van € 813.679,-- overgeheveld naar 2024. Ook heeft de jaarlijkse

verrekening van landbouwsubsidies plaatsgevonden. Deze subsidies lopen via het RVO en geven een voordelig resultaat van € 89.805,--. In 2023 heeft het Interbestuurlijk programma vitaal platteland Drents Plateau een jaar verlenging gekregen, omdat het programma enige vertraging heeft opgelopen. De begroting is niet meer aangepast aan en daarom is er een voordelig resultaat zichtbaar van € 80.879,--.

Voor de verbetering van de landbouwstructuur kunnen kavelruilingen worden ingezet. Echter door de onzekerheid van de toekomstige gebruiksmogelijkheden van gronden hebben er in 2023 minder kavelruilingen plaatsgevonden dan verwacht. Dit geeft een voordelig saldo van € 358.899,--

Doelstelling; bijdrage Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw

De afwijking van deze doelstelling bedraagt € 137.342,-- nadelig. De oorzaak ligt in een hogere bijdrage aan deelnemers aan dit programma en inhuur van personeel voor de uitvoering.

Beleidsopgave: 2.2 Natuurlijk Platteland

De totale afwijking betreft een voordeel van € 62.597.423,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Afwickelen projecten Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG)

De afwijking op dit onderdeel bedraagt € 443.450,-- voordelig. Een aantal projecten, zoals het inrichtingsplan Nieuw-Schoonebeek, Geelbroek en Roden-Norg, worden gedekt uit de voormalige middelen ILG. De kosten vallen lager uit doordat er minder kosten voor kavelaanvaarding, een bestuurscommissie zijn gemaakt. Daarnaast heeft een procedure vertraging opgelopen waardoor er minder kosten zijn gemaakt dan voorzien. Dit voordeel wordt verrekend met de reserve ILG.

Doelstelling: Agrarisch Natuurbeheer

De afwijking van deze doelstelling bedraagt € 1.062.074,-- nadelig. Via Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer worden de leefgebieden gebiedsgericht aangepakt ten aanzien van agrarisch natuurbeheer. Om de ontwikkelingen van de gebieden te stimuleren zijn er meer subsidies verstrekt dan voorzien. De hogere lasten worden uiteindelijk gedekt uit de hogere ontvangen baten. (zie baten) Dit nadelige saldo wordt verrekend met de reserve Natuurbeleid.

Doelstelling: Beheer Natuur en Landschap

De afwijking van deze doelstelling bedraagt € 5.760.008,-- nadelig. Via het subsidiestelsel Natuur en Landschap verleent de provincie Drenthe subsidie voor het behoud en de ontwikkeling van (agrarische) natuurgebieden en landschappen. Om het behoud en de ontwikkeling van deze gebieden conform onze doelstellingen te realiseren, zijn er meer subsidies verstrekt dan oorspronkelijk verwacht. Het nadelige saldo wordt verrekend met de reserve Natuurbeleid.

Doelstelling: Functieverandering t.b.v. Natuurnetwerk Nederland

De afwijking van deze doelstelling bedraagt € 15.151.626,-- voordelig. Het verschil is te verklaren doordat in 2023 de doorlooptijd van transacties langer was dan verwacht, hierdoor is een aantal transacties doorgeschoven naar 2024. De onzekerheid rond de toekomstige doelen in het landelijk gebied, zoals het Drents Programma Landelijk Gebied (DPLG) is van invloed op de aan- en verkoop van grond, omdat de toekomstige gebruiksmogelijkheden van de grond niet met zekerheid zijn vast te leggen. De transacties van gronden zijn gericht om de doelstellingen van het Programma Natuurlijk Platteland (PNP) te realiseren. Het voordelige saldo wordt verrekend met de reserve Natuurbeleid, zodat de middelen beschikbaar blijven voor toekomstige transacties.

Doelstelling: Ontwikkelen gebiedsgerichte aanpak stikstof/Natura 2000

De afwijking van deze doelstelling bedraagt € 485.798,-- nadelig. Het verschil is te verklaren doordat twee specifieke uitkeringen (SPUK's) zijn toegekend eind 2023 en niet meer verwerkt konden worden in de begroting 2023. Het betreft de SPUK Pas-melders (€ 648.011,--) en de SPUK Aanpak Piekbelasting (€ 26.258,--). Deze gemaakte kosten worden in 2023 volledig gedekt vanuit de ontvangsten Rijksmiddelen. Daarnaast vallen de kosten voor de gebiedsgerichte aanpak Stikstof/ DPLG in totaal € 188.471,-- lager uit, doordat we, samen met de partners, het DPLG nog aan het schrijven zijn.

Doelstelling: Realisatie kwaliteitsverbetering Natura 2000

De afwijking van deze doelstelling bedraagt € 458.012,-- voordelig. Het verschil is te verklaren doordat diverse onderzoeken zijn vertraagd en daarmee de afrekening ook vertraagd is. Deze verwachten we in 2024. Het voordelige saldo wordt verrekend met de Reserve Natuurbeleid.

Doelstelling: Realisatie Natuurnetwerk Nederland

De afwijking van deze doelstelling bedraagt € 3.979.414,-- voordelig. Het verschil is te verklaren doordat de uitvoering binnen diverse deelgebieden vertraging opgelopen van de inrichting van natuuropgaven en worden de werkzaamheden doorgeschoven naar 2024. Daarnaast vallen een aantal kosten van met name voorbereidingen en onderzoeken lager uit bij diverse projecten.

Doelstelling: Realisatie Programma Natuur

De afwijking van deze doelstelling bedraagt € 50.215.268,-- voordelig. Onder deze doelstelling vallen twee specifieke uitkeringen (SPUK's) die we hebben ontvangen vanuit het ministerie van Landbouw Natuur en Visserij (LNV), namelijk SPUK Programma Natuur en SPUK Versnellingsopgave NPLG. De overgebleven middelen blijven beschikbaar voor de komende jaren om de doelstellingen van deze SPUK's te realiseren.

De SPUK Programma Natuur bestaat uit vijf onderdelen, namelijk verbetering van de kwaliteit van de natuurgebieden, hydrologische verbeteringen, Versnelling om gronden te verwerven, middelen voor boscompensatie en uitvoeringskosten. Voor de verbetering van de kwaliteit van natuurgebieden zijn de terreinbeherende organisaties (TBO's) op dit moment aan het inrichten. Echter heeft de definitieve afrekening met de TBO's via RVO nog niet plaatsgevonden en nog niet doorbelast aan de provincie. Dit geeft een voordelig resultaat weer van € 8.115.448,-- Daarnaast viel de uitvoering lager uit dan begroot, namelijk € 1.043.164,--. De beschikbare middelen voor boscompensatie zijn nagenoeg uitgegeven (voordeel € 105.334,--). Als laatst constateren we dat de beschikbare middelen voor de verwerving een overschrijding laten zien van € 915.983,--.

De lasten van de SPUK Versnellingsopgave NPLG waren voor een bedrag van € 50.270.000,-- geraamd in 2023. De volledige bedrag was niet verdeeld over verschillende boekjaren waar deze regeling betrekking op heeft. In 2023 is € 8.403.695,-- uitgegeven aan de hydrologische maatregelen om het systeem te herstellen en aan maatregelen om de landbouw weer toekomstbestendiger te maken. In totaal is er nog een bedrag van € 41.866.305,-- over om de maatregelen uit te voeren gedurende de looptijd van de SPUK.

Doelstelling: Uitvoering Programma Natuurlijk Platteland

De afwijking van deze doelstelling bedraagt € 682.466,-- voordelig. Het verschil is te verklaren doordat de kosten door Bij12 fors hoger zijn geworden. De hogere kosten zijn te verklaren door de uitbreiding van taken, die Bij12 uitvoert. Echter vallen de uitvoeringskosten van Prolander lager uit dan begroot. Het verschil in saldo wordt verrekend met de Reserve Natuurbeleid en de middelen blijven dus beschikbaar voor de komende jaren.

Doelstelling: uitvoering Wet Natuurbescherming

De afwijking van deze doelstelling bedraagt € 990.498,-- nadelig. Het verschil is te verklaren doordat er meer faunaschades zijn geweest in 2023. De afhandeling van de faunaschades wordt door Bij12 geregeld. Ook zijn er meer kosten gemaakt doordat er een hogere subsidie is verleend voor het maken van een faunabeheerplannen.

Het resterende saldo van € 34.435 nadelig is een som van alle onder- en overbestedingen met betrekking tot overige doelstellingen binnen deze beleidsopgave.

Beleidsopgave: 2.3 Een aantrekkelijk en gevarieerd vestigingsklimaat voor wonen en werken

De totale afwijking betreft een voordeel van € 1.570.403,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

De afgelopen jaren is er veelvuldig ingezet om meer slagkracht bij de gemeenten te creëren. In dat kader zijn er vorig jaar ook enkele budgetten overgeheveld voor de woonagenda en gebiedsontwikkeling. De gesprekken over de woningbouwopgave tussen provincie en gemeenten zijn flink geïntensiveerd. Binnen de gemeenten worden organisatorische wijzigingen doorgevoerd om uitvoering aan de opgave te geven. Dit leidt echter (nog) niet tot aanvragen op het gebied van de financiële middelen die we als provincie ter beschikking stellen.

De beschikbaar gestelde middelen waren expliciet bedoeld voor de inzet van expertise en menskracht om gemeenten te ondersteunen in een krappe arbeidsmarkt en daarmee de realisatie van woningbouwplannen vooruit te helpen. Na een aanloopperiode in het begin van het jaar zijn de gemeenten in het vierde kwartaal 2023 steeds meer gebruik gaan maken van de mogelijkheden die de provincie te bieden heeft voor ondersteuning hierbij.

In de 3e actualisatie 2023 werd al wel een overschot voorzien en is al een deel van het budget vrijgevallen. Dit bestond grotendeels uit incidentele budgetten die de afgelopen jaren waren overgeheveld in de verwachting dat deze alsnog bij de gemeenten weggezet konden worden. Omdat de bestedingen nog steeds achterbleven is eerder dit jaar besloten de incidentele budgetten die nog beschikbaar waren vrij te laten vallen. Bij de vrijval eerder dit jaar werd rekening gehouden met een aantal zaken die ervoor zorgen dat er nu alsnog een restant is.

- Omgevingswet (€ 600.000,--): In 2023 is besloten om de dekking voor de kosten omgevingswet in 2023 te zoeken binnen het bestaande programma 2. Uiteindelijk bleken hiervoor minder middelen nodig dan waar rekening mee werd gehouden.
- Niet ingezette middelen; (€ 750.000,--): Bij de berekeningen van de vrijval van het restant in de 3^e actualisatie is ten onrechte een correctie gedaan voor de SPUK middelen die zijn ontvangen. Dit heeft geen gevolgen voor de SPUK middelen, maar hierdoor had er achteraf bij de 3e actualisatie een hoger bedrag al kunnen vrijvallen.
- Middelen Ruimte: (€ 175.000,--) In 2023 was er rekening gehouden met inzet ten behoeve van de omgevingsvisie, maar de actualisatie hiervan is verplaatst naar 2024 omdat de actualisatie nog niet nodig is. Daarnaast is er budget beschikbaar voor subsidies aan gemeenten voor specifieke ontwikkelingen in ruimtelijke vraagstukken, welke vaak in de tweede helft van het jaar binnen worden gehaald. Er zijn dit jaar minder vraagstukken opgehaald waardoor een deel van dit subsidiebudget over is.

Beleidsopgave: 2.4 Zorgvuldig omgaan met water

De totale afwijking betreft een voordeel van € 1.235.979,--

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: De oppervlaktewater- en grondwaterkwaliteit voldoet aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water 2021

Op deze doelstelling is een afwijking van € 700.000,--. Er zijn dit jaar vier openstellingsbesluiten geaccordeerd en op basis daarvan zijn plannen ingediend, waarvan die aan de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest zijn beschikt. De beschikkingen aan de waterschappen Drents Overijsselse Delta en Vechtstromen zijn blijven liggen, omdat LTO-Noord na de zomervakantie een bezwaar heeft ingediend rond mandaatverlening. Dit bezwaar is inmiddels in goed overleg opgelost en daarmee van tafel. Daarnaast is in 2023 een aantal projecten uit voorgaande jaren afgerond en op een lager subsidiebedrag vastgesteld, en hebben we t.b.v. de uitvoering van de bestuursovereenkomst nitraat eind 2023 een specifieke uitkering van het Rijk ontvangen. Dit overschot is voornamelijk ontstaan door externe factoren en daardoor lastig te beheersen.

Ook is er een overschot bij de beleidsontwikkeling voor het regionaal waterplan. Dit komt door de afwikkeling van eerdere boekjaren, wat voor een overschot van ruim € 200.000,-- zorgt. Daarnaast is er een bedrag van € 300.000,-- wat via de jaarrekening wordt overgeheveld.

Beleidsopgave: 2.5 In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen

De totale afwijking betreft een voordeel van € 355.371,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Adequaat opdrachtgeverschap richting de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUDD) en Omgevingsdienst Groningen (OD-G)

Het bedrag van € 225.000,-- betreft een raming van de door te betalen leges aan gemeenten en de RUD. De leges zijn echter rechtstreeks ontvangen door de RUD, zodat er sprake is van een onderbesteding.

Doelstelling: Behoud en bevorderen van de algemene milieukwaliteit (wettelijke milieueisen) en het duurzaamheidsbewustzijn in Drenthe

Er is een onderbesteding van ongeveer € 70.000,-- omdat er minder inhuur ten laste van projecten nodig was in 2023 dan voorzien. Een deel van deze werkzaamheden zijn als opdracht ingekocht.

Beleidsopgave: 2.6 De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden

De totale afwijking betreft een voordeel van € 344.270,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Uitvoeren meerjarenprogramma bodem en ondergrond (2021-2025): sanering en voorkomen nieuwe saneringslocaties

De totale kosten van bodemsaneringen waren in 2023 € 344.270,-- lager dan begroot. Dit kan als volgt worden verklaard.

De voorziene sanering van Brinkstraat 73-77 in Assen is uitgesteld naar 2024. Met de eigenaar van de locatie Kleine Marktstraat 6-8 Assen is eind 2023 overeenstemming bereikt. Om de projecten in een gezamenlijke aanpak uit te voeren is de planning van Brinkstraat 73-77 aangepast naar 2024 (voordeel: € 100.000,--).

Het project Gebiedsgericht Grodwaterbeheer Hoogeveen heeft een vertraging opgelopen in de aanbestedingsfase van diepe boringen in verband met een discussie over aansprakelijkheid. Project wordt in 2024 uitgevoerd (voordeel: € 59.946,--).

Voor de uitvoering van samenwerkingsprojecten zijn andere budgetten benut. Als gevolg behoefde het budget niet te worden ingezet (voordeel: € 50.000,--).

Het resterende voordeel van € 134.324,-- is het saldo van onder- en overbestedingen op andere bodemprojecten.

Het saldo van baten en lasten wordt verrekend met de bestemmingsreserve Bodem.

Baten

Beleidsopgave: 2.1 Toekomstgerichte landbouw

De totale afwijking betreft een nadeel van € 83.340,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Bijdrage Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw

De afwijking van deze doelstelling bedraagt € 269.012,-- voordelig. De hogere bate is het gevolg van dat de werkelijke inkomsten gelijk zijn gesteld aan de gemaakte kosten in 2023.

Doelstelling: Werken aan een toekomstgerichte landbouw

Voor de verbetering van de landbouwstructuur kunnen kavelruilingen worden ingezet. Echter door de onzeker toekomstige gebruiksmogelijkheden van gronden hebben er in 2023 minder kavelruilingen plaatsgevonden dan verwacht. Dit geeft een nadelig saldo van € 352.352,--.

Beleidsopgave: 2.2 Natuurlijk Platteland

De totale afwijking betreft een nadeel van € 51.126.383,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Afwikkelen projecten Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG)

De afwijking op dit onderdeel bedraagt € 273.775,-- nadelig. Een aantal projecten, zoals het inrichtingsplan Nieuw-Schoonebeek, Geelbroek en Roden-Norg, worden gedekt uit de voormalige middelen ILG. Een procedure heeft vertraging opgelopen, waardoor er in 2023 geen claim gelegd kon worden op een POP3 subsidiebijdrage. Dit nadeel wordt verrekend met de reserve ILG.

Doelstelling: Agrarisch Natuurbeheer

De afwijking van deze doelstelling bedraagt € 1.370.382,-- voordelig. De ontvangen POP3 subsidie voor het Agrarisch Natuur- en landschapsbeheer valt hoger uit dan verwacht en dekt daarmee ook de hogere lasten. Het voordelige saldo wordt verrekend met de reserve Natuurbeleid.

Doelstelling: Functieverandering t.b.v. Natuurnetwerk Nederland

De afwijking van deze doelstelling bedraagt € 1.650.266,-- nadelig. Het verschil is te verklaren doordat er € 1.718.103,-- minder aan baten zijn ontvangen in verband met de verkoop van gronden. De pachtopbrengst daarentegen valt wel weer € 120.167,- hoger uit. Daarnaast valt de bijdrage vanuit het ministerie van LNV voor de specifieke uitkering voor aankopen van veehouderijen in het kader van stikstof € 52.330,-- lager uit. Omdat we minder kosten kunnen declareren onder deze regeling. Het nadelige saldo wordt verrekend met de reserve Natuurbeleid, zodat de middelen beschikbaar blijven voor toekomstige transacties.

Doelstelling: Ontwikkelen gebiedsgerichte aanpak stikstof/ Natura 2000

De afwijking van deze doelstelling bedraagt € 2.284.017,-- voordelig. Het verschil is te verklaren doordat we een eenmalige extra bijdrage van het ministerie van LNV hebben ontvangen voor de uitvoeringskosten Stikstof. Dit geeft een voordeel van € 1.609.748,--. Ook is eind 2023 de specifieke uitkering (SPUK) toegekend voor de Pas-melders. Dit kon niet meer verwerkt worden in de begroting. We hebben in totaal in 2023 € 648.011,-- aan kosten gemaakt en dit bedrag hebben wij ook gedeclareerd op de SPUK en kunnen we als baten meenemen in de jaarrekening 2023. Als derde onderdeel is ook de specifieke uitkering Aanpak Piekbelasting toegekend met terugwerkende kracht. In totaal zijn er € 26.258,-- aan lasten gedeclareerd bij het Rijk en kunnen we dit bedrag als bate meenemen in de jaarrekening 2023.

Doelstelling: Realisatie kwaliteitsverbetering Natura 2000

De afwijking van deze doelstelling bedraagt € 270.309,-- nadelig. Het verschil is te verklaren doordat de lasten binnen deze doelstelling ook lager uitvallen (zie onderdeel lasten). Deze lagere lasten hebben ook lagere baten tot gevolg. Het nadelige saldo wordt verrekend met de reserve Natuurbeleid.

Doelstelling: Realisatie Natuurnetwerk Nederland

De afwijking van deze doelstelling bedraagt € 2.781.341,-- nadelig. Het verschil is te verklaren doordat binnen diverse deelgebieden de uitvoering van de inrichting van natuuropgaven vertraging heeft opgelopen en de werkzaamheden doorgeschoven worden naar 2024. Hierdoor kunnen we ook bijdragen aan deze projecten niet innen en als bate meenemen in de jaarrekening. Het nadelige saldo wordt verrekend met de reserve Natuurbeleid

Doelstelling: Realisatie Programma Natuur

De afwijking van deze doelstelling bedraagt € 50.162.803,-- nadelig. Onder deze doelstelling vallen twee specifieke uitkeringen (SPUK's) die we hebben ontvangen vanuit het ministerie van Landbouw Natuur en Visserij (LNV), namelijk SPUK Programma Natuur en SPUK Versnellingsopgave NPLG. De overgebleven middelen blijven beschikbaar voor de komende jaren om de doelstellingen van deze SPUK's te realiseren.

De SPUK Programma Natuur bestaat uit vijf onderdelen, namelijk verbetering van de kwaliteit van de natuurgebieden, hydrologische verbeteringen, versnelling om gronden te verwerven, middelen voor boscompensatie en uitvoeringskosten. In totaal zijn er € 8.296.498,-- minder baten geboekt doordat er minder lasten zijn (Zie kopje lasten) geboekt en konden we dus eenzelfde bedrag declareren bij het rijk op deze specifieke uitkering.

De baten van de SPUK Versnellingsopgave NPLG waren voor een bedrag van € 50.270.000,-- geraamd in 2023. In 2023 is € 8.403.695,-- aan lasten gemaakt en dus declarabel bij het Rijk. In totaal is er nog een bedrag van € 41.866.305,-- over om de maatregelen uit te voeren gedurende de looptijd van de SPUK.

Doelstelling: Uitvoering Programma Natuurlijk Platteland

De afwijking van deze doelstelling bedraagt € 181.000,-- voordelig. Het verschil is te verklaren doordat er eenmalig een bedrag is ontvangen van € 181.000 vanuit het RVO

Doelstelling: uitvoering Wet Natuurbescherming

De afwijking van deze doelstelling bedraagt € 153.980,-- voordelig. Het verschil is te verklaren doordat er meer leges zijn geboekt dan begroot in 2023. De leges die door Bij12 zijn geïnd, zijn nu op de juiste plek geland in de begroting. Daarnaast zijn er baten geboekt voor de specifieke uitkering VHR Monitoring. De bate is gelijk aan de gedeclareerde kosten.

Het resterende saldo van € 7.766,-- voordelig is een som van alle onder- en overbestedingen met betrekking tot overige doelstellingen binnen deze beleidsopgave.

Beleidsopgave: 2.3 Een aantrekkelijk en gevarieerd vestigingsklimaat voor wonen en werken

De totale afwijking betreft een nadeel van € 455.216,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Er is in 2023 een opbrengst geraamd voor de SPUK Flex inzet tweede tranche. Er is in 2023 niet voldoende inzet gerealiseerd om deze te kunnen verantwoorden. De inzet in 2023 wordt ingezet als cofinanciering voor de eerste tranche SPUK Flex inzet. De middelen voor de tweede tranche zullen in 2024 worden ingezet.

Beleidsopgave: 2.4 Zorgvuldig omgaan met water

De totale afwijking betreft een voordeel van € 753.294,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: De oppervlaktewater- en grondwaterkwaliteit voldoet aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water 2021

Het voordeel komt voor het grootste deel door verantwoorde specifieke uitkeringen welke niet eerder konden worden geraamd. Het gaat om de volgende uitkeringen;

- SPUK Nitraat in grondwaterbeschermingsgebieden (€ 111.334,--)
- SPUK Stimuleren maatregelen tweede fase deltaprogramma zoetwater (€ 257.161,--)
- SPUK Deltaprogramma zoetwater regio Oost 2022-2027 (€ 250.865,--)

Daarnaast hebben wij van het waterschap Noorderzijlvest een niet begrote bijdrage van € 152.000,-- ontvangen in het kader van het project Uitvoeringsstimulans NZV-Drenthe.

Het overige verschil komt door kleine saldo's op leges en grondwaterheffing.

Beleidsopgave: 2.5 In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen

De totale afwijking betreft een nadeel van € 210.940,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Adequaat opdrachtgeverschap richting de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUDD) en Omgevingsdienst Groningen (OD-G)

De leges zijn in 2023 rechtstreeks door de RUD ontvangen, zodat de geraamde opbrengst van € 225.000,-- niet is gerealiseerd.

Beleidsopgave: 2.6 De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden

De totale afwijking betreft een nadeel van € 419.607,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Uitvoeren meerjarenprogramma bodem en ondergrond (2021-2025): sanering en voorkomen nieuwe saneringslocaties

Door de gewijzigde planning van project bodemsanering Brinkstraat 73-77 in Assen is de bijdrage van de eigenaar van de locatie in 2023 niet gerealiseerd (nadeel: € 82.645,--).

Aangezien de totale kosten bodemsaneringen in 2023 minder hebben bedragen dan begroot, is ook de inzet van rijksmiddelen minder dan in de begroting was voorzien (nadeel € 307.720,--).

Het saldo van baten en lasten wordt verrekend met de bestemmingsreserve Bodem.

Programma 3: Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten

Dit is in 2023 aan dit programma gedaan:

Economische ontwikkelingen en brede welvaart

De economie geeft het afgelopen jaar een gemengd beeld. De na-ijleffecten van de Coronapandemie, de gevolgen van de Russische inval in Oekraïne die tot op heden voortduurt en de deels daaruit voortvloeiende energie- en inflatieschok hebben de economie ook het afgelopen jaar niet ongemoeid gelaten. Schaarste aan grondstoffen, personeel en ruimte, netcongestie en de stikstofproblematiek hebben eveneens gevolgen voor de economische ontwikkeling. De werkloosheid is echter historisch laag en het aantal faillissementen is weliswaar groter dan vorig jaar, maar nog steeds lager dan voor Corona.

Zuidoost-Drenthe behoort tot de regio's in Nederland waar de brede welvaart relatief laag is, met name door lagere scores op het gebied van gezondheid en sociaaleconomische aspecten zoals bijvoorbeeld het gemiddelde huishoudinkomen, opleidingsniveau en participatiegraad. Dit is voor ons reden voor meer en meer specifieke inzet in die regio. Denk hierbij aan vergroening van de industrie, extra budget voor digitaliseringsvouchers en de Greenwise campus. In 2023 heeft deze regio een nieuwe Regio Deal gekregen: 'In volle vaart door voor Brede Welvaart in Zuid- en Oost-Drenthe', Deze Regio Deal kent 4 programmalijnen, waaronder Leven Lang Ontwikkelen en Economische structuurversterking.

Slim, Groen en met Impact; innovatieve projecten

In 2023 is het project Noord-Nederland verdient Circulair afgerond. De provincies Drenthe, Fryslân en Groningen hebben hierin nauw samengewerkt met de o.a. NICE, IBDO, YnBusiness, GroBusiness, Vereniging Circulair Friesland, NOM, RUG, HBO-instellingen en de Rabobank. Doel van het project was om op Noord-Nederlandse schaal te komen tot het professionaliseren van een Noord-Nederlands ecosysteem voor de circulaire economie. Mede als gevolg van het project is een fundament ontwikkeld waar verder op gebouwd kan worden.

In november is de European Digital Innovation Hub Noord-Nederland (EDIH NN) met financiële ondersteuning van Drenthe van start gegaan. De EDIH NN is onderdeel van vijf Nederlandse hubs. De hub maakt tevens deel uit van een Europees netwerk van hubs, dat deels gefinancierd wordt door Europa om de digitale kennis en kunde van het mkb te vergroten.

De IT-hub in Hoogeveen is in 2022 van start gegaan met subsidies van de gemeente, provincie en Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe. De hub is in het leven geroepen om jong talent te behouden in de regio. Inmiddels timmert de IT Hub als zelfstandige stichting hard aan de weg. Er wordt veel geïnvesteerd in uitbreiding van het partnernetwerk.. Er loopt een tweetal innovatielabs. Ook zijn diverse bijeenkomsten en evenementen georganiseerd in het kader van talentontwikkeling en begeleiding.

De Universiteit van het Noorden heeft een icoonproject in de Greenwise Campus in Emmen. Greenwise Campus zet in op de toepassingsgebieden Circulaire Plastics, Slimme Maakindustrie, Energie/Waterstof en Zorg, Welzijn en Technologie. Doorsnijdend aan deze toepassingsgebieden werkt de organisatie aan kennisvalorisatie en ondernemerschap, vernieuwende onderwijsproposities, aantrekkelijke fysieke faciliteiten voor hybride werken en aan regiobranding. Afgelopen jaar is de

Stichting Greenwise Campus opgericht, is een gebouw verworven dat als Innovatiecentrum ingericht zal worden en is subsidie verkregen vanuit het Just Transition Fund.

Het bedrijf CuRe Technology heeft een chemisch recycling procedé voor plastics ontwikkeld dat wereldwijde belangstelling heeft. Voor de opschaling in een zogenaamde 'demonstration plant' hebben de provincie Drenthe en gemeente Emmen dit jaar een subsidie beschikbaar gesteld.

Afgelopen jaar hebben we ook subsidie toegekend aan Magnificent Proteins. Dit bedrijf ontwikkelt een productieproces waarbij veldbonen worden verwerkt tot hoogwaardig eiwit. Dankzij de bijdrage van onder andere de provincie Drenthe kan dit proces worden getest en goedgekeurd voor gebruik in de voedselindustrie. Magnificent Proteins wil eind 2024 in productie gaan.

Met subsidie van het SNN en de provincie Drenthe kunnen de activiteiten van het Noordelijk Innovatielab Circulaire Economie (NICE) voor de periode van 2023 tot en met 2025 worden voortgezet in het project NICE MOVES. NICE jaagt circulaire innovatieprojecten aan in de vorm van transformatieprogramma's, projecten of deelprojecten. Deze kunnen gericht zijn op een individuele mkb-onderneming of op een collectief van verschillende partijen. Studenten worden ingezet bij de innovatietrajecten en met leerarrangementen en trainingen opgeleid tot jonge circulaire professionals. NICE is o.a. betrokken bij de Port of Zwolle en bij de renovatie van de kazerne in Havelte.

De ambities van het programma Drenthe Woont Circulair zijn naar beneden bijgesteld. Door de gestegen (grondstof)prijzen van de bouwkosten voor de sociale woningen zijn de corporaties genoodzaakt hun plannen uit te stellen. Woningbouwcorporatie Woonservice heeft met hulp van de Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe en een bijdrage van de gemeente Borger-Odoorn wel hun plan voor de bouw van 8 circulaire huizen in Valthermond kunnen realiseren. Woningbouwcorporatie Actium heeft concrete plannen voor de bouw van circulaire woningen in Kloosterveen in Assen maar heeft daarvoor tot op heden onvoldoende budget.

Medicijnresten in water als gevolg van medicijngebruik vormen een risico voor het milieu. In 2019 is een project 'Medicijnresten uit Water' rond deze problematiek opgestart in Noord-Nederland met 18 deelnemers. Inmiddels is dit uitgegroeid tot 44 deelnemende organisaties. Het project richt zich op innovaties in de gehele keten; van bron (gezondheidspreventie) tot end-of-pipe (waterzuivering van afval). Op 30 november 2023 is het project met een slotbijeenkomst in ons provinciehuis afgerond.

Brede ondersteuning ondernemend Drenthe

Afgelopen jaar heeft een externe evaluatie van ons programma Ik Ben Drents Ondernemer plaatsgevonden. Hieruit bleek, dat de uitvoering over het algemeen goed loopt. Ondernemers zijn zeer tevreden, met wat kanttekeningen ten aanzien van de communicatie en de doorgeleiding naar kennisinstellingen. Aanbevolen werd de governancestructuur te vereenvoudigen en voor het vervolg na 2024 te kijken naar een juridische entiteit met meer flexibiliteit dan de huidige aanbesteding kan bieden. Komend jaar worden de aanbevelingen nader uitgewerkt.

In mei 2022, januari 2023 en mei 2023 hebben wij de Digitaliseringsvoucher Drenthe beschikbaar gesteld. Met deze subsidie (in totaal ruim € 1 miljoen) werden mkb-ondernemers gestimuleerd om meer digitaal te gaan werken. Bij elke openstelling was de regeling snel uitgeput. In totaal zijn er 500 aanvragen ingediend, waarvan er 409 zijn gehonoreerd. De totale investering van alle toegekende projecten was bijna € 2,9 miljoen.

Vanaf februari hebben we € 1 miljoen subsidie beschikbaar gesteld voor mkb-ondernemers om aan de slag te gaan met energiebesparing. Bedrijven die aan de slag willen met energiebesparing in hun

onderneming konden maximaal € 30.000 aanvragen. In april is vanwege uitputting van de middelen nogmaals € 1 miljoen beschikbaar gesteld.

De subsidieregeling die we beschikbaar hadden voor energiestudies voor industriële bedrijven is in 2023 verlengd tot oktober 2025. De werkingssfeer is verbreed naar instellingen met een hoog energieverbruik.

Met financiering vanuit REACT EU-middelen is het programma KONNECT ondersteund. Konnect heeft eraan bijgedragen dat de aanwezig kennis op een gestructureerde manier naar de markt wordt gebracht. De provincie heeft tijdens de looptijd van het programma een faciliterende en ondersteunende rol op zich genomen. In oktober is een eindverslag opgeleverd. Dit geeft kennisinstellingen, bedrijven en andere partijen in Drenthe en Noord-Nederland een gedeeld startpunt voor het gezamenlijk verder vormgeven van het innovatie ecosysteem. Samen met onze partners wordt onderzocht of met behulp van EFRO-subsidie een vervolg kan worden gegeven aan dit programma.

Iedereen werkt mee

Een belangrijke randvoorwaarde voor verduurzaming en vernieuwing van de economie is de beschikbaarheid van voldoende gekwalificeerd personeel en voldoende arbeidsparticipatie.

In 2023 was onze inzet op het terrein van arbeidsmarkt en onderwijs onder andere gericht op het versterken van de samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheden.

Een voorbeeld hiervoor is de Human Capital Agenda Noord. Hierin hebben we met de provincies Groningen, Fryslân, Drenthe, de arbeidsmarktregio's Groningen, Emmen en Leeuwarden en het UWV) onze gezamenlijke inzet beschreven. De agenda biedt handreikingen en aanknopingspunten om de samenwerking met en tussen het bedrijfsleven en de (kennis)instellingen, andere overheden en intermediaire organisaties te versterken. De agenda doet voorstellen ten aanzien van een aanpak voor een Huis van de Arbeid, voor samenhangende dienstverlening aan mkb-ondernemers, voor scholing en een lobby-agenda.

De onderwijsinstellingen staan voor de uitdaging om het onderwijs flexibeler in te richten en beter aan te sluiten op de behoefte van het bedrijfsleven. Om hieraan bij te dragen is het project Skills4Life ontwikkeld. Het project heeft tot doel om de bestaande publiek-private samenwerkingen meer met elkaar te verbinden en de ontwikkeling naar een circulaire en digitale industrie te versnellen. Tevens investeren we samen met de arbeidsmarktregio Drenthe in het programma Scoren in Drenthe om de positie van een kwetsbare doelgroep op de Drentse arbeidsmarkt te verbeteren. Tot slot heeft ons platform ArbeidsmarktInZicht Drenthe ook in 2023 veel gebruikers inzicht gegeven in de ontwikkeling van de Drentse arbeidsmarkt en het onderwijs. Dit dashboard is een belangrijke informatiebron voor bestuurders, ondernemers en beleidsmakers.

Vestigings- en ondernemersklimaat

Om meer regie te hebben en houden op de (her-)ontwikkeling van bedrijventerreinen en de vestiging van grote ruimtevragers en met het oog op de schaarse ruimte, hebben de gemeenten op ons verzoek in regionaal verband programmeringsafspraken gemaakt over bedrijventerreinen. Daarnaast zijn wij zelf gestart met een verkenning naar toekomstbestendige bedrijventerreinen. Wat doen we vanuit de provincie al op bedrijventerreinen op het gebied van energietransitie, mobiliteit, circulariteit, klimaatadaptatie, biodiversiteit, efficiënt ruimtegebruik en landschappelijke inpassing? Waar zitten nog de witte vlekken? Sinds de zomer 2023 is het 'Versnellingssteam verduurzaming bedrijventerreinen' actief. Dit team bracht de op de bedrijventerreinen bestaande collectieve ondernemersvragen en lopende verduurzamingsprojecten in kaart. De opdracht van het versnellingssteam krijgt een vervolg met de vaststelling van de nieuwe Energieagenda 2024 – 2027.

In het kader van de Duits-Nederlandse samenwerking zijn in 2023 in totaal 49 nieuwe projecten gestart via het InterregVI-A programma, waarvan 12 met Drentse cofinanciering. De projecten kennen o.a. een nadruk op een innovatiever programmagebied en een groener programmagebied.

Medio 2023 is de nieuwe TopDutch campagne gestart om Noord-Nederland internationaal op de kaart te zetten als ideale vestigingsplek en door met doelgerichte campagnes internationale bedrijven te vinden die waarde toevoegen aan het regionale ecosysteem.

Vrijtijdseconomie

Algemeen

In 2023 is het aantal toeristische overnachtingen in onze provincie opnieuw gestegen (van ca. 7 miljoen naar ca. 7,5 miljoen). Ook onze eigen inwoners kunnen dagelijks genieten van een aantrekkelijk netwerk van fietspaden, wandelpaden en recreatieve voorzieningen. Recreatie en toerisme leveren daarmee een belangrijke bijdrage aan werk, het voorzieningenniveau en gezondheid en welzijn, kortom aan de brede welvaart in onze provincie. De sector heeft zich in het algemeen dus goed hersteld van de coronacrisis en heeft veerkracht getoond, al bespeuren wij nog wel terughoudendheid in (grotere) investeringen. De terughoudendheid in investeringen heeft uiteraard te maken met de afgelopen jaren, maar wij zien ook dat de focus meer wordt verlegd naar specifieke doelen als verduurzaming en energiebesparing.

In september 2023 werd de landelijke Toerismetop in onze provincie georganiseerd. Een kleine 500 deelnemers werden verwelkomd in de Koloniën van Weldadigheid (Veenhuizen) en in De Nieuwe Kolk in Assen. Thema van dit jaarlijkse congres was deze keer 'Ruimte'.

Marketing Drenthe

De profilering van onze provincie als OER-provincie, met een afwisselend en aantrekkelijk landschap, krijgt een steeds breder draagvlak. Marketing Drenthe heeft in 2023 verder gewerkt aan de duurzame professionalisering van de zichtbaarheid van de sector in onze provincie en aan een coherente marketing van Drenthe. Dit heeft geleid tot meer bestedingen, meer werkgelegenheid, seizoensverlenging en herhaalbezoek. Marketing Drenthe richt zich op drie rollen: 'verkennen, verbinden en verleiden'. Vanuit verkennen levert Marketing Drenthe in een steeds belangrijker mate een bijdrage aan de kennisdeling en -bevordering van ondernemers, overheden en organisaties door middel van het vergroten van marktkennis en marktinzicht. Dit stelt de sector in staat om meer data-gestuurd te opereren. Bijvoorbeeld als het gaat om kennis over de Duitse markt. Verbinding binnen de sector wordt door Marketing Drenthe verstevigd en er wordt gestuurd op samenhang van inspanningen en samenwerking tussen partijen. Tenslotte is Marketing Drenthe via 'verleiden' actief geweest op het ontwikkelen van gerichte inspanningen en campagnes om kansrijke markten/doelgroepen, inclusief de Duitse gast, te verleiden tot een bezoek aan Drenthe. Projectmatig heeft Marketing Drenthe in 2023 o.a. gewerkt aan de marketing van de Koloniën van Weldadigheid, Van Gogh Drenthe (inclusief aanbodontwikkeling) en de Drentse Groepensector.

Tot slot heeft Marketing Drenthe een rol ten aanzien van de uitvoering van het 'Perspectief op Bestemming Drenthe 2030' samen met de provincie en Recreatieschap Drenthe. De website bestemmingdrenthe2030.nl is in 2023 gepresenteerd en er zijn ondernemersbijekomsten 'Energie neutraal en circulair ondernemen' georganiseerd in de vrijetijdssector. Deze voorzien in een duidelijke behoefte. Resultaat daarvan is de oprichting van de Klankbordgroep met circa 20 ondernemers op het gebied van energieneutraal en circulair ondernemen.

Routegebonden recreatie en toerisme

Wij zijn 'Fietsprovincie nummer 1'. We hebben ons met de succesvolle organisatie van het EK wielrennen op de weg in 2023 sterk geprofileerd als fietsprovincie en aangetoond: 'Het kán in Drenthe!'. Uiteraard is er ook in 2023 aandacht geweest voor diverse andere fietsevenementen en hebben wij o.a. samen met gemeenten en natuurorganisaties en Recreatieschap Drenthe verder gewerkt aan verbetering van fietspaden en fietsroutes. De nieuw ontwikkelde Van Gogh fietsroutes blijken een groot succes. De Drentse van Gogh fietsroutes zijn in februari 2024 uitgeroepen tot 'Europese fietsroute van het jaar'. Blijvende aandacht is nodig voor de kwaliteit van paden en routes om onze positie als fietsprovincie te borgen voor de toekomst.

In 2023 hebben wij meer aandacht gegeven aan wandelen in onze provincie. Wij hebben de ambitie om 'Wandelprovincie nr. 1' te worden. Wandelen zit de laatste jaren duidelijk in de lift. In 2023 is verder gewerkt aan het wandelknooppuntennetwerk in onze provincie, dat in 2024 afgerond zal worden. Daarmee ligt er een prachtige, provincie-dekkende, basis voor inwoners en bezoekers om onze provincie wandelend te ontdekken. In 2023 is, dankzij onze inzet en steun, gestart met de upgrade van het Drenthepad. Er zijn nieuwe bankjes geplaatst en de verbinding van Drenthepad en ondernemers wordt versterkt. In 2024 zal hier verder aan gewerkt worden. In 2023 is een promotiebijlage bij het Dagblad van het Noorden verschenen over wandelen in Drenthe. Ook de realisatie van de Canadian trail is ondersteund. De Drentse route van de Canadian Trail maakt deel uit van het internationale wandelnetwerk van de Liberation Route Europe. Meer dan 10.000 kilometer aan wandelroutes langs musea, monumenten, begraafplaatsen en andere plekken in heel Europa die herinneren aan de laatste fase van de Tweede Wereldoorlog. Doel van het project is om verhalen en plekken rond de Canadese bevrijding fysiek met elkaar te verbinden en in samenhang zichtbaar maken. In Drenthe gaat het om ruim 150 kilometer, van Meppel tot Havelte en van Zuidwolde tot Zuidlaren.

Voor zowel fietsen als wandelen krijgt de VAM-berg steeds meer bekendheid. Via fase 2 van de ontwikkeling van de VAM-berg is in 2023, na de realisatie van het Dak van Drenthe, de padenstructuur over het Dak van Drenthe gerealiseerd. Voor het EK wielrennen betekende dit een mooie, aanvullende uitdaging. In 2024 zullen deze nieuwe paden formeel opengesteld worden. De verdere recreatieve doorontwikkeling van de VAM-berg zal in de komende tijd plaatsvinden.

In 2023 is, mede door onze steun, door de Stichting Paardenroutes Drenthe een visie ontwikkeld en een uitvoeringsplan gepresenteerd. De komende tijd zal het uitvoeringsplan in uitvoering komen.

Versterking aanbod en gebiedsontwikkeling

Vanuit de investeringsagenda is verder gewerkt aan projecten om het recreatief-toeristisch aanbod te versterken in onze provincie. Het Gasselterveld is verder versterkt via samenwerking met de partners en de 'Gebiedsontwikkeling Ruinen-Dwingelderveld' is gestart in 2023. Deze toeristische 'hotspots' worden versterkt via betere infrastructuur en bv. betere verbinding met ondernemers en dorpskern. Via de investeringsagenda zijn een flink aantal projecten ondersteund, w.o. 'Fun Forest' in Emmen en 'Villa Kalkoven' in Meppel.

Verblijfsrecreatie

Via het Programma Vitale Vakantieparken Drenthe (VVP) is verder samengewerkt aan verbetering van de verblijfsrecreatie in onze provincie. In dit programma werken de twaalf gemeenten, HISWA RECRON, Recreatieschap Drenthe en provincie Drenthe samen aan het verbeteren van de kwaliteit van de verblijfsrecreatie. Er is een taskforce in het leven geroepen en dit team faciliteert de samenwerking en levert menskracht en expertise t.b.v. de uitvoering. In 2023 is het Recreatie Excellentieprogramma beëindigd en is gestart met het programma 'Drentse Uitblinkers' waarbij vakantieparken kunnen worden ondersteund bij verbetering van hun kwaliteit. Tevens wordt gewerkt aan transformatie van vakantieparken. Binnen het programma is ook aandacht voor sociale problematiek, de bestrijding van ondermijning en criminaliteit is het deelproject Naaber. Het programma VVP loopt tot en met 2024. Meer informatie over VVP Drenthe is ook te vinden onder Programma 9 (Investeringsagenda).

Successen

- Slotbijeenkomst medicijnresten uit water; het noordelijk netwerk is het grootste netwerk op dit gebied in Nederland. Er zijn 8 deelprojecten/experimenten uitgevoerd. Er wordt gewerkt aan een vervolg.
- Opening van de Rijkshub in Assen. Dit is een eerste stap op weg naar meer Rijksdiensten in Drenthe mede als gevolg van ontwikkelingen rond de kazernes/defensie in Drenthe.
- De subsidieregeling Digitaliseringsvoucher is wegens succes drie keer verlengd. In totaal zijn ruim 400 ondernemers geholpen bij het zetten van digitaliseringsstappen.
- De tiende jaarconferentie van het Techniekpact is georganiseerd in het provinciehuis. Tijdens dit event ontmoeten een kleine 100 vertegenwoordigers uit het onderwijs, bedrijfsleven, regionale en landelijke overheden elkaar om bij te praten over de laatste initiatieven en om (regionale) samenwerkingen te versterken.
- Alle Drentse gemeenten hebben in regionaal verband programmeringsafspraken gemaakt voor de (her)ontwikkeling van bedrijventerreinen en de vestiging van grote ruimtevragers, Midden-Drenthe volgt begin 2024.
- Het Noorden leert door: Ruim 200 Drentenaren hebben in 2023 gebruik gemaakt van opleidingstrajecten in het kader van de scholingsregeling Het Noorden leert door. De opleidingen zijn afgesloten met een erkent mbo-certificaat. Hiermee hebben de deelnemers hun positie op de arbeidsmarkt versterkt.

Vrijtijdseconomie

- Het project 'Van Gogh in Drenthe' krijgt heel veel belangstelling: er zijn thematische fietsroutes en wandelroutes gemaakt
- De upgradering van het Drenthepad is gestart
- De laatste fase van een provinciedekkend wandelknooppunten-netwerk is gestart en gereed in 2024
- De klankbordgroep voor verduurzamen en circulair ondernemen voorziet in een duidelijke behoefte en wordt voortgezet in 2024

Knelpunten

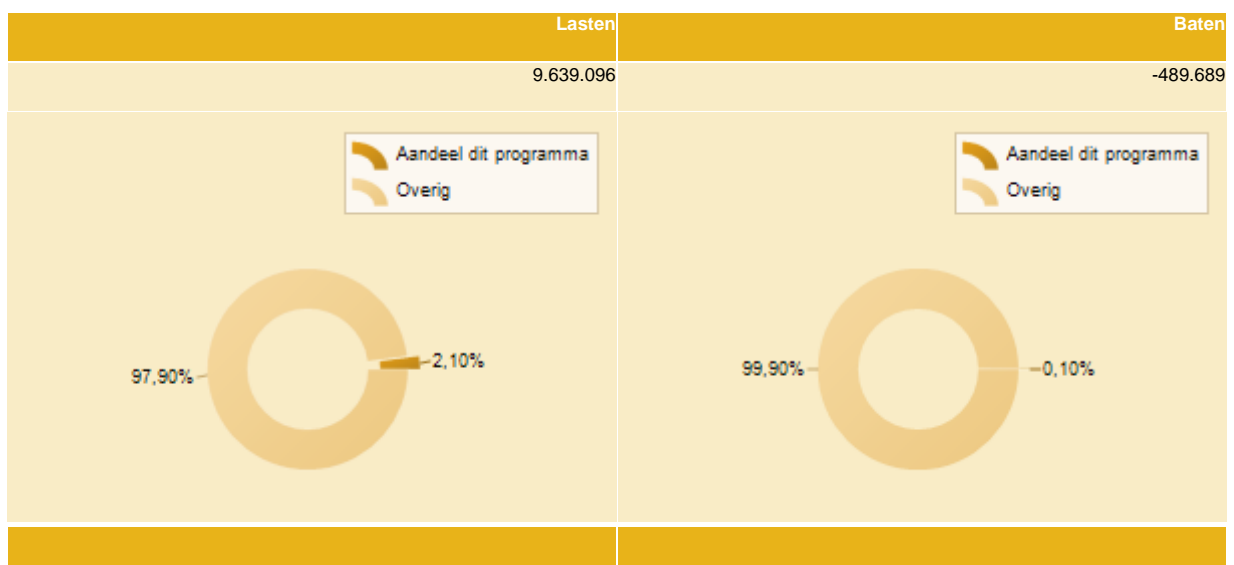
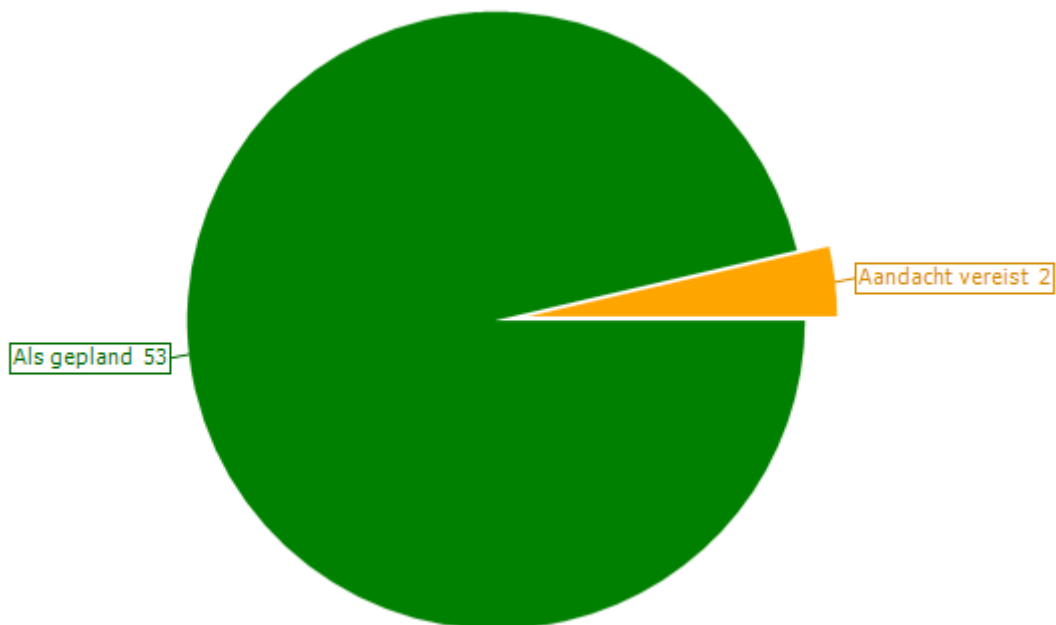
- Door de gevolgen van de Coronapandemie vallen de prestaties van het MKB Fonds tegen. We blijven de ontwikkelingen monitoren en beoordelen in de komende periode of de reeds genomen maatregelen en veranderende marktomstandigheden de prestaties doen verbeteren.
- Acquisities worden belemmerd door beperkingen als stikstofruimte en beschikbaarheid van personeel en energie.
- Het kost organisaties steeds meer moeite om evenementen te organiseren vanwege strengere regels en voorwaarden

Toelichting programma

De provincie zet zich in voor een sterke regionale economie. Een goede werkgelegenheid binnen de regio is daarbij het hoofddoel. Om die te bereiken investeert de provincie in een gunstig vestigingsklimaat voor bedrijven en werknemers. Een sterke regionale economie kan niet zonder kennis en innovatie. De provincie zorgt daarom voor goede randvoorwaarden en samenwerking met universiteiten, hogescholen en onderzoeksinstituten.

Stand resultaten

Van de resultaten binnen dit programma is hier de status van de resultaten weergegeven. Op resultaatniveau is de afwijking toegelicht binnen de doelstelling.

	1	2	3	4	(3-4)
	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
Totaal lasten	12.906.686	9.376.973	10.308.445	9.639.096	669.349
Totaal baten	-2.141.874	-142.918	-241.556	-489.689	248.133
Saldo	10.764.812	9.234.055	10.066.889	9.149.408	917.481

Beleidsopgave: 3.0 Innovatie en digitalisering als kans

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting	
3.0.05 Stimuleren digitaal ondernemerschap	De uitvoering van de ambities en acties uit de Agenda Drenthe Digitaal draagt bij om Drentse bedrijven stappen te laten zetten op het pad van digitalisering en cyberweerbaarheid.	Onze regeling Digitaliseringsvoucher is wegens succes drie keer verlengd. Het doel van de subsidie was om de digitale transitie bij mkb ondernemingen te versnellen door ze meer digitaal te laten werken. Resultierend in het behouden of vergroten van omzet of winst, het verbeteren van het digitale bereik en het verbeteren van de digitale weerbaarheid. In totaal is € 1.072.127,- aan subsidie beschikbaar gesteld aan het mkb in Drenthe en zijn ruim 400 ondernemers geholpen bij digitaliseringsstappen. Hiermee is een totale investering gemoeid van bijna € 2,9 miljoen. Met verschillende overheden en instanties in Noord-Nederland hebben we de krachten gebundeld om ondernemers te ondersteunen in het digitaal veilig maken van hun bedrijf met het project 'Cyberweerbaar MKB Noord-Nederland'. Vanuit het ministerie van Binnenlandse zaken is hiervoor een subsidie vanuit het Innovatiefonds Digitale Overheden beschikbaar gesteld. In 2023 is de European Digital Innovation Hub (EDIH) Noord-Nederland met financiële steun van de provincie van start gegaan. In Noord-Nederland werken we samen aan de versterking van het digitale ecosysteem. Noord-Nederland was landelijk de pilotregio voor de Regioscan Digitalisering. In Noord-Nederlands verband wordt onderzocht hoe doorvertaling van de adviespunten kan worden vormgegeven.		
	De Digitale Werkplaats Drenthe (onderdeel van MKB Drenthe Digitaal) helpt mkb'ers een volgende stap bij hun digitaliseringsvraagstukken te zetten.	Digilink Drenthe is één van de digitale werkplaatsen in Nederland. Een digitale werkplaats is een lokale samenwerking van onderwijs, overheid en bedrijven. Ondernemers kunnen hier terecht voor digitaliseringsvraagstukken. Ze krijgen dan praktische adviezen van studenten die begeleid worden door docenten en experts. Digilink Drenthe is nu ruim 2 jaar actief. Digilink en de IT Hub verkennen momenteel nadere samenwerkingsmogelijkheden om elkaar verder te kunnen versterken in de dienstverlening aan het mkb.		

<p>3.0.06 Stimuleren van innovaties die bijdragen aan oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen</p>	<p>Samen met onze partners dragen wij bij aan projectontwikkeling en business development in onze kansrijke sectoren chemie, maakindustrie, agribusiness & food, zorg en logistiek</p>	<p>In 2023 zijn er meerdere nieuwe subsidie instrumenten opengesteld in het kader van EFRO en JTF. Genoemd kunnen worden de valorisatieregeling en de Mkb Haalbaarheidsvoucher, waarmee haalbaarheidsonderzoeken gefinancierd kunnen worden bij de noordelijke proeftuinen. Ook is op 1 december de regeling 'Verder werken aan onderscheiden vermogen' opengesteld. Deze biedt de grote ecosysteemprojecten die eind 2023 afgerekend moeten worden, de mogelijkheid om subsidie aan te vragen voor een vervolg. Voorbeelden hiervan zijn: Noord Nederland Verdient Circulair, Medicijnresten in water, 3Dprint Kompas en projecten in de zorg: Persoonlijke Gezondheidsomgeving en The Personalised & Connected Health.</p> <p>In het kader van JTF is de Greenwise Campus goedgekeurd. Een door het programma Interreg gefinancierd project is Paludi & Markt, deze richt zich op het opschalen van de lisdodde teelt als agrarische activiteit en op het gebruik van lisdodde als veenvervanger in de substraatproductie.</p> <p>Verder hebben we een subsidie verstrekt voor onderzoek naar de realisatie van een nieuwe keten van teler tot de voedingsmiddelenindustrie m.b.t. hoogwaardige eiwitten uit veldbonen. Dit leidt mogelijk tot de bouw van een eiwitfabriek in Emmen.</p>	
	<p>We zorgen dat rondom sleuteltechnologieën zogenaamde innovatie-coalities tot stand komen.</p>	<p>Sleuteltechnologieën maken baanbrekende proces-, product-, en/of diensteninnovaties mogelijk en zijn ze essentieel bij het oplossen van maatschappelijke uitdagingen.</p> <p>Onderstaand enkele voorbeelden van Noordelijke projecten die werken aan sleutel technologieën en die wij ondersteunen.</p> <p>De AI-Hub is een netwerkorganisatie die bedrijven, kennisinstellingen en andere organisatie bij elkaar brengt om te werken aan AI-toepassingen in diverse sectoren. Hiermee sluit de hub aan bij de ambities van Nederland om wereldwijd een sterke positie op te bouwen op Artificial Intelligence.</p> <p>Greenwise circulair plastics zoekt manieren voor langer gebruik of hergebruik van plastics. Er wordt o.a. gewerkt aan nieuwe duurzame materialen, recyclebare thermoplasten en het chemisch recycleren van plastics.</p> <p>Onder de naam 3Dprint Kompas werkt een gemeenschap van bedrijven en kennisinstellingen aan 3D-printen. Dit versnelt en vereenvoudigt productontwikkeling. Het is een belangrijke technologie die productieprocessen efficiënter, schoner en kosteneffectiever maakt.</p>	<p>✓</p>
<p>3.0.07 Innovatieve Zorgeconomie</p>			<p>✓</p>

	Versterken ondernemerschap in de zorg	<p>De REACT EU-projecten PGO (Persoonlijke Gezondheidsomgeving) en PCH (Personalized and Customized Health) zijn in een afrondende fase.</p> <p>Een PGO is een website of app waarin zowel gezonde burgers als patiënten hun gezondheidsgegevens kunnen bijhouden en hiermee aan de slag kunnen. In het noordelijk programma PGO werken diverse organisaties uit de zorg en het noordelijke mkb samen. PGO is enerzijds gericht op verandering van zorg, preventie en vitaliteit en anderzijds op het creëren van groeikansen voor PGO-diensten en dus economische spin-off voor het mkb. Hiermee zorgt het programma voor betere en meer betaalbare zorg, preventie en vitaliteit en is het programma goed voor de economie.</p> <p>Het programma PCH richt zich op:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Meer zorg in eigen omgeving 2. Data 3. Persoonlijke Gezondheidsomgeving 4. Ondersteunen MKB 5. Zorgonderwijs en scholing werkenden <p>Inmiddels is tussen beide programma's een samenwerking ontstaan en wordt voor het EFRO een projectaanvraag voorbereid onder de noemer Digital Health NN.</p>		
	Faciliteren ontwikkeling van innovatieve producten, processen en diensten bijv. Blue zone innovations, zorg op afstand en domotica	<p>Het project Blue Zone Innovation is deels afgerond. Er is sprake van een cross-over tussen gezondheidseconomie en vrijetijdseconomie.</p> <p>Samenwerkende partners zijn onder meer de IT Hub uit Hoogeveen, Growing Emmen, Ondernemend Emmen, Koninklijke Horeca Nederland en diverse kennisinstellingen. Doel is o.a. het lerend vermogen in de regio te vergroten door middel van een multidisciplinair participatienetwerk van beroepsonderwijs, ondernemers, maatschappelijke instellingen en overheden.</p> <p>Voorbeelden van deelprojecten zijn Voeding & Logistiek, Gezond naar Drenthe en CO2-bewuste eventformats.</p>	✔	

Beleidsopgave: 3.1 Drenthe wordt dé circulaire en groene provincie

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
3.1.06 Versterken groen ondernemerschap	Versterken en faciliteren van het vergroeningsproces bij onze triple helix partners	Vanaf 1 januari 2023 loopt het vervolgproject NICE MOVES met een provinciale bijdrage van € 750.000,- . Dit project bouwt voort op de activiteiten en resultaten in de voorafgaande jaren. NICE MOVES heeft een looptijd tot eind 2025.	✔
			!

	De taskforce groene chemie bundelt de krachten in onze regio's om deze sterker te maken	De provincie Drenthe heeft dit jaar de taskforce Groene Chemie niet meer gefinancierd in de veronderstelling dat de aanjaagfunctie ondergebracht zou worden bij de Greenwise Campus. Met financiële ondersteuning van de gemeente Emmen hebben de innovatiemakelaars dit jaar wel kunnen functioneren.		Binnen Greenwise Campus zijn de middelen om de aanjaagfunctie onder te brengen in Greenwise nog niet gerealiseerd. Er wordt gezocht naar een passende oplossing.
	Realisatie van businesscases op het gebied van agribusiness/ biobased economie en circulaire economie	<p>We hebben Magnificent Proteins ondersteund. Dit bedrijf ontwikkelt een productieproces waarbij veldbonen worden verwerkt tot hoogwaardig eiwit. Onze cofinanciering wordt gebruikt om een innovatief extractieproces in te zetten en het totale productieproces te testen. De bedoeling is, dat er een zo veel mogelijk regionale keten wordt opgezet, van teelt naar productie en verwerking.</p> <p>Het programma Building Balance verbindt ketenprojecten, bundelt kennis en condities waarmee men ketens kan opschalen. Samen met zogenoemde ketenregisseurs per provincie wordt de transitie naar een circulaire en biobased (bouw)economie versneld. Wij voeren gesprekken om een Drentse ketenregisseur aan te stellen.</p>	✓	
3.1.07 Profileren van Drenthe als groene economische provincie	In het project 'Het Schone Noorden' als integraal onderdeel van Chemport Europe wordt samengewerkt in de keten van productie, gebruik en hergebruik.	Het project Schone Noorden wordt doorgezet in Greenwise Circular Plastics. Vanuit dit programma wordt noordelijk samengewerkt binnen Chemport Europe. Daarnaast is er een samenwerking gestart tussen Vereniging Circulair Fryslân en Sustainable products and chemical cluster (Suspacc).	✓	
	De doorontwikkeling van Chemport Europe draagt bij aan ondernemerssupport, acquisitie en profilering van het (boven)regionale groene ecosysteem	Nu Fryslân is toegetreden tot Chemport Europe kunnen we spreken over een Noordelijke samenwerking. Binnen deze samenwerking wordt ingezet op ondernemerssupport, acquisitie en profilering. Chemport Europe omvat inmiddels zo'n 100 bedrijven. De doelstelling is om van fossiele naar hernieuwbare grondstoffen te gaan. De focus ligt daarbij op circulaire polymeren, biomassa, groene waterstof en CO2.	✓	
			!	

	Experimenteren met regionale icoonprojecten in het kader van circulair bouwen / Drenthe woont circulair	<p>Op verschillende niveau 's zijn er circulaire bouwprojecten ontwikkeld en ondersteund.</p> <p>Een belangrijke mijlpaal was de opening van het Tusseenstation te Hogeveen. Een initiatief van de BORK Groep uit Stuifzand en NICE. Op het Tusseenstation worden de door BORK geoogste materialen gesorteerd, schoongemaakt en opgeslagen voor de verkoop aan bedrijven en particulieren.</p> <p>De gemeente Meppel werkt aan een plan om te komen tot de circulaire renovatie van schouwburg Ogterop. NICE ondersteunt de gemeente bij het opstellen van haar ambities en plannen.</p> <p>De provincie is lead partner in het Interreg NorthSea project Circular Trust Building. Een internationaal project, gericht op concrete kennisopbouw en versnelling van de transitie naar circulair bouwen.</p> <p>De ambities van het programma Drenthe Woont Circulair zijn naar beneden bijgesteld. Door de gestegen prijzen van de bouwkosten voor de sociale woningen zijn de corporaties genoodzaakt hun plannen uit te stellen.</p> <p>NICE heeft samen met partners de opdracht gekregen om een grondstoffenstromenanalyse op te stellen voor het kazerneterrein te Havelte. Dit is mogelijk een stap naar circulaire nieuw-/verbouw en inrichting van het kazerneterrein te Havelte.</p>		Als de woningcorporaties in Drenthe geen additionele budgetten beschikbaar krijgen, blijven ze op traditionele wijze bouwen. Van de ambities om te komen tot een omslag naar circulaire woningbouw komt dan weinig terecht.
	Versterken van onze groene lobby propositie	<p>Door deel te nemen aan het programma GCNE (Groene Chemie Nieuwe Economie) en het European Chemical Regions Network (ECRN) investeert Drenthe in landelijke resp. Europese samenwerking. In deze netwerken kan Drenthe zich profileren en faciliteert Drenthe de aansluiting van het regionaal bedrijfsleven op de landelijke en Europese netwerken. Daarnaast ontstaat er zo een krachtige lobbylijn richting Rijksoverheid en Europese Commissie.</p>	✔	

Beleidsopgave: 3.6 Zorgdragen voor een veerkrachtige en toekomstbestendige arbeidsmarkt

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
3.6.04 Versterken samenwerking onderwijs-bedrijfsleven en overheden	Het provinciale arbeidsmarktbeleid ondersteunt/versterkt de regionale samenwerking tussen onze partners om de bestaande arbeidsmarktinfrastructuur te versterken	We werken samen met partners in de arbeidsmarktregio's om de bestaande arbeidsmarktinfrastructuur te versterken. Voorbeelden hiervan zijn Servicepunt Techniek Noord, Noord Leert Door, Kansen Verzilveren en de Human Capital Agenda Noord-Nederland.	✔
	Samen met belanghebbenden faciliteren wij een provincie brede structuur voor arbeidsmarktmonitoring: www.arbeidsmarktinzicht.nl	In 2023 zijn de actuele ontwikkelingen op de Drentse arbeidsmarkt overzichtelijk bijeengebracht op het online platform arbeidsmarktinzicht.nl.	✔
			✔

3.6.05 We investeren in talentontwikkelingen voor de economie van morgen	Boeien en binden (internationaal) talent	Een extra inzet op binden en boeien van talent is belangrijk voor onze Drentse bedrijven. Om hen hierin te ondersteunen hebben wij het afgelopen jaar onder andere de Arbeidsmarktconferentie Noord georganiseerd met als centraal thema: Hoe zorgen we er samen voor dat het werven en behouden van personeel nieuwe stijl hier van de grond komt?		
	Stimuleren Leven Lang Ontwikkelen en versterken leercultuur bij bedrijven o.a. via de Scholingsalliantie Noord	In Noord-Nederland hebben we een Human Capital agenda opgesteld en zijn we nu bezig met het ontwikkelen van een uitvoeringsprogramma. Doel is om de strategische samenwerking tussen de publieke en private partners te versterken en om samen te werken aan een wendbare en weerbare arbeidsmarkt.	✓	
	Bevorderen toepassen HRM-beleid, duurzame inzetbaarheid en sociale innovatie in het mkb	In samenwerking met o.a. VNO-NCW MKB Noord, het UWV Drenthe, het WerkgeversServicePunt Drenthe, NoorderLink, Hanzepro/Hanzehogeschool, en bedrijven in de community van Duurzame Inzetbaarheid Noord (oa. via LinkedIn) wordt middels een campagne ingezet op het creëren van meer bewustwording bij werkgevers en werknemers over duurzame inzetbaarheid en de eigen rol van partijen hierin. Structurele aandacht voor duurzame inzetbaarheid is een belangrijke voorwaarde voor het creëren van een gezonde arbeidsmarkt.	✓	
	Investeren in flexibel en wendbaar onderwijs en dragen bij aan de aanwezigheid van aantrekkelijke (vervolg)opleidingen in elk geval op het terrein van zorg, techniek en digitalisering	Met de projecten Skills4Future, Noord Leert Door en Konnect hebben we in 2023 samen met onze partners ingezet op het beschikbaar komen van een flexibel onderwijsaanbod dat goed aansluit op de leer- en ontwikkelbehoeften en op de vraag van de arbeidsmarkt.	✓	
	Ontwikkelen van nieuwe methodieken en aanpakken t.b.v. instroombevordering in onze speerpunt sectoren	Wij nemen deel aan het programma Meer uren werkt!, een initiatief van de Universiteit Utrecht en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Het project heeft tot doel om aanpakken te ontwikkelen waardoor deeltijders meer uren kunnen gaan werken. We ondersteunen het project 'Scoren in Drenthe'. Een sport-/re-integratieprogramma van FC Emmen Naoberschap, USG Restart en de Arbeidsmarktregio Drenthe. Het doel van dit programma is om binnen drie jaar 90 kwetsbare jongeren tussen de 16 en 30 jaar met een afstand tot de arbeidsmarkt, verder te laten groeien in hun loopbaan.	✓	
	Stimuleren Leven Lang Ontwikkelen en versterken leercultuur bij bedrijven en werknemers	Wij ondersteunen het project 'Duurzame Inzetbaarheid Drenthe' van VNO-NCW MKB Noord. De aanpak moet werkgevers aanzetten om (verder en professioneler) met duurzame inzetbaarheid aan de slag te gaan en werknemers bewust te maken van de mogelijkheden die ze hebben om hun duurzame inzetbaarheid o.a. via Leven Lang Ontwikkelen te vergroten.	✓	
			✓	

	Ontwikkelen van nieuwe methodieken en aanpakken t.b.v. beschikbaarheid en inzetbaarheid van arbeidskrachten	We ondersteunen het project 'Scoren in Drenthe'. Een sport-/re-integratieprogramma van FC Emmen Naoberschap, USG Restart en de Arbeidsmarktregio Drenthe. Het doel van dit programma is om binnen drie jaar 90 kwetsbare jongeren tussen de 16 en 30 jaar met een afstand tot de arbeidsmarkt, verder te laten groeien in hun loopbaan.		
--	---	---	--	--

Beleidsopgave: 3.8 Vrijtijdseconomie stimuleren

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
3.8.01 Vergroten van de zichtbaarheid van Drenthe voor interessante doelgroepen	Vergroten van kennis over de bezoekerseconomie van Drenthe en kennis delen met ondernemers, gemeenten en organisaties, bijvoorbeeld door verkenningen te doen op het gebied van Drentse data en door publicaties van onderzoeken door Marketing Drenthe	Marketing Drenthe heeft als taak om kennis over data te delen met ondernemers, gemeenten en andere organisaties. Om goed in te spelen op de doelgroepen wordt kennis gedeeld over bijvoorbeeld de behoeften van de binnenlandse gast, hun leefstijlen en trends. In 2023 is de nieuwste kennis over de Duitse markt gepresenteerd aan ondernemers om zo de stap naar de Duitse markt te verkleinen. De provincie Drenthe en Marketing Drenthe zijn aangesloten bij de Landelijke Data Alliantie (LDA).	✓
	Ondernemers, gemeenten en organisaties ondersteunen en faciliteren op afstemming en eenheid in uitingen van in de gezamenlijke marketing van bestemming Drenthe, bijvoorbeeld door inzet op de uitwerking van de Uitvoeringsagenda i.h.k.v. 'Het Perspectief 2030 op bestemming Drenthe', en gezamenlijke campagnes t.b.v de ondernemers.	Vanuit het 'Perspectief 2030 op bestemming Drenthe' is de website bestemmingdrenthe2030.nl opgeleverd. Naast de reguliere campagnes van Marketing Drenthe is er gewerkt aan de marketing van de Koloniën van Weldadigheid, Van Gogh Drenthe en de Drentse groepensector.	✓
	Evenementen en activiteiten ondersteunen om de zichtbaarheid van Drenthe te vergroten	Via de regeling sportevenementen, incidentele subsidies en de investeringsagenda plus 2019-2023 (onderdeel sport). Het EK Wielrennen zorgde voor een grote plus op de zichtbaarheid van Drenthe. Het evenement is succesvol georganiseerd dankzij de infrastructuur en het netwerk van relaties dat betrokken is bij de bestaande evenementen.	✓
3.8.02 Drenthe heeft een onderscheidend en veelzijdig toeristisch recreatief aanbod	Het toeristisch recreatief aanbod verrijken en kansen benutten	Met financiële middelen uit de investeringsagenda zijn in het laatste jaar nog diverse projecten gefinancierd: uitvoeringsplan hippische Visie, Funforest Emmen, Rensenpark, Huis van de Drentse Aa.	✓
	Bestemmingsontwikkeling ondersteunen en faciliteren, waarbij gedacht kan worden aan het samen met ondernemers ontwikkelen van toeristische bestemmingen	Via projecten is gezamenlijke bestemmingsontwikkeling gefaciliteerd, w.o. thema Van Gogh, Hunebed Highway en Kop van Drenthe (richten op Duitse markt).	✓
	Verbeteren van de kwaliteit van de verblijfsrecreatie (programma Vitale Vakantieparken Drenthe), waarbij gedacht kan worden aan ondersteuningstrajecten door het Recreatie expertteam tbv VVP trajecten, subsidieverlening aan excellerende bedrijven en ondersteuning bij het transformeren naar een andere bestemming.	Er zijn meerdere bedrijven gestart met het Drentse Uitbinkerstraject en loopt de coaching en begeleiding van ondernemers. Op dit moment bevinden zo'n twintig parken zich in een transformatietraject, waarvan er enkele zijn getransformeerd	✓

Beleidsopgave: 3.9 Drenthe heeft optimale fiets- en wandelvoorzieningen voor inwoners en bezoekers

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
3.9.01 Drenthe heeft een optimaal fietsnetwerk	Ondersteunen en faciliteren van het netwerk van organisaties en stakeholders en goede ontsluiting van routeinformatie	Samen met het Recreatieschap en Marketing Drenthe is gewerkt aan de verdere optimalisering van routeinformatie en marketing van routes. Ook het Fietsplatform en Wandelnet zijn hierbij betrokken. Het wandelknooppunten-netwerk is verder uitgerold en zal in 2024 klaar zijn. Ook in het komend jaar zal door de goede samenwerking verder worden gewerkt aan de actualisering en verbetering van routeinformatie en de marketing van routes.	✓
	Behoud van kwaliteit, kwaliteitsverbetering en borging van fietsroutes en het fietsknooppuntennetwerk en samen met onze partners ervoor te zorgen dat er steeds weer (nieuwe) routes op Drenthe.nl staan	Via de Investeringsagenda is geïnvesteerd in verbetering c.q. uitbreiding van fietspaden (zie programma 9). Daarnaast wordt samen met onze partners blijvend gewerkt aan nieuw aanbod. Een voorbeeld hiervan zijn de Drentse van Gogh fietsroutes die in februari 2024 zijn uitgeroepen tot 'Europese fietsroute van het jaar'.	✓
3.9.02 Fietsprovincie Drenthe heeft een sterk imago	Een gespreid en gevarieerd aanbod van fietsevenementen en fietsroutes voor verschillende doelgroepen, bijvoorbeeld door promotie (online en re-marketing)	Drenthe heeft een gevarieerd aanbod aan fietsevenementen en fietsroutes. Het fietsknooppuntenstelsel wordt onderhouden door het Recreatieschap Drenthe. Routes worden gepromoot via Drenthe.nl en worden verkocht via bijvoorbeeld Tourist Info en VVV kantoren.	✓
3.9.03 Drenthe heeft een divers aanbod van onderscheidende fietsevenementen	Afstemming tussen organisatoren en onderhouden van de (online)evenementenkalender	Er zijn meerdere evenementen gerealiseerd in 2023. Een voorbeeld hiervan zijn de Drentse Fiets4daagse en de Drenthe 200. Evenementen zijn te vinden in de evenementenkalender op Drenthe.nl.	✓
	Ondersteunen en faciliteren van het netwerk van organisatoren en verenigingen	Via SportDrenthe is het kenniscentrum evenementen incl. het wielplatform ingezet op vragen en thema's.	✓
	Faciliteren van fietsevenementen o.a. door (tijdelijk) ondersteunen met subsidies, zoals bijvoorbeeld de Drentse fietsvierdaagse	Meerdere fietsevenementen hebben gebruik gemaakt van ondersteuningsmogelijkheden. Alhoewel de kalender voor 2023 is uitgevoerd, constateren we een toenemende mate dat organisatoren meer moeite ondervinden omtrent organisatorische uitdaging o.a. m.b.t. regelgeving.	✓
3.9.04 Drenthe heeft een kwalitatief wandelnetwerk	Ondersteunen en faciliteren uitvoering Wandelkompas. Deelname aan een Wandelplatform waarin stakeholders samenwerken en op goede ontsluiting van routeinformatie	Het wandelplatform is bijeen geweest. De stand van zaken van de acties uit Wandelkompas lopen op schema.	✓
	Drenthe heeft een gevarieerd aanbod met wandelevenementen en wandelroutes, hiermee werken we samen met gemeenten in het verder uitrollen van het wandelknooppuntennetwerk.	In 2022/2023 is er gewerkt aan de realisatie van de Canadian Trail Drenthe. Er is een routetraject van 175 kilometer gerealiseerd van Meppel tot Havelte en van Zuidwolde tot Zuidlaren. Er is een viertal rondwandelingen verbonden aan de doorgaande route. Het project impuls Drenthepad is van start gegaan. Er zijn onder andere drenthepadbankjes geplaatst. Er zijn drie van Gogh Wandelroutes gerealiseerd.	✓

	Via een specifiek (promotie)traject, samen met onze partners, zal onze provincie sterker worden geprofileerd als wandelprovincie	Op Drenthe.nl is de wandelinformatie beter te vinden: zoekcriteria zijn uitgebreid en informatie over routes zijn op dezelfde manier gegroepeerd. Via promotietraject zijn er wandelpagina's in de regionale en lokale kranten geplaatst. Er is een pagina over het Hondsrugpad in een magazine geplaatst. Er zijn wandelposters gedrukt voor ondernemers. Er heeft een online campagne wandelen plaatsgevonden. Het project impuls Drenthepad is van start gegaan.	✓	
3.9.05 In Drenthe is het landelijk gebied toegankelijk en biedt ruimte voor recreatie	In samenwerking met stakeholders afspraken maken over de borging van kwaliteit van recreatieve voorzieningen en infrastructuur in de natuur	Met meerdere organisaties is gewerkt aan verbetering van fietsroutes, wandelroutes en bebording van routes in natuurgebieden.	✓	
3.9.06 Recreatieve ontwikkeling VAM-berg	Ontwikkelen en realiseren fase 2, inrichten van het Dak van Drenthe met o.a. wandel- en fietspaden. De uitdaging van fase 2 is om in 2023 de recreatieve invulling van het Dak van Drenthe en het middendeel van de vuilstort verder in te richten voor recreatieve mogelijkheden, en daarbij rekening te houden met andere koppelkansen.	Fietspad 'Dak van Drenthe' is in 2023 aangelegd. Gaat in het voorjaar van 2024 open.	✓	

Beleidsopgave: 3.10 Een goed vestigings- en ondernemersklimaat

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
3.10.01 Drenthe is dé MKB-provincie	Het Programma Ik Ben Drentse Ondernemer (IBDO 2021-2024) zorgt voor start, groei, innovatie en exportbevordering van Drentse bedrijven	Het programma IBDO is volgens planning voor het jaar 2023 uitgevoerd. Het aantal begeleidingstrajecten van IBDO ligt met ruim 600 trajecten voor op het jaardoel van 350. Dit komt mede doordat veel ondernemers terugkomen met andere vraagstukken. Hierdoor liggen de intakes lager dan de geprognostiseerde 550. De verwachting is dat het aantal doorverwijzingen en matches gerealiseerd gaat worden conform de doelstellingen. Ondernemers kloppen vooral aan met vraagstukken rondom duurzaamheid, waaronder energiereductie en de energietransitie.	✓
	Het MKB Fonds en de NOM investeren en participeren in (familie)bedrijven en zorgen voor groei en innovatie in Drenthe	De NOM heeft innovatieprogramma's ontwikkeld, ondernemers ondersteund in hun business development vraagstukken, acquisities begeleid en risicofinanciering verstrekt. Samen met de RuG heeft de NOM gewerkt aan initiatieven die mogelijk tot een Groeifonds aanvraag kunnen komen. Enkele Drentse bedrijven zijn geholpen om 'investor ready' te worden en doorgeleid naar o.a. de investeringspoot van de NOM. Het aantal acquisities dat daadwerkelijk geland is, is beperkt, maar er zijn meerdere leads onderhanden. Meer kwalitatieve resultaten zijn te vinden in het jaarverslag 2023 van de NOM. Voor het MKB Fonds zie beleidsopgave 9.12.	✓
			✓

	<p>We versterken onze internationale propositie via projecten en programma's</p>	<p>In 2022 is er een evaluatie uitgevoerd naar de subsidieregeling Internationaal Ondernemen Drenthe. De uitkomsten van deze evaluatie waren positief. Op basis daarvan is een nieuwe regeling opgesteld. In 2023 hebben 14 ondernemers gebruik gemaakt van deze regeling en is voor bijna € 55.000 aan subsidie verstrekt. Met het restant budget wordt de looptijd verlengd tot en met 31 december 2024.</p> <p>We proberen in noordelijk verband tot een meer gezamenlijke afstemming van de aanpak en strategie op internationalisering en exportbevordering te komen. Als eerste stap daarin zijn ook Fryslân en Groningen toegetreden tot het Trade and Innovate NL-programma. Drenthe is in 2019 al toegetreden. Dit programma is voor ons succesvol gebleken. Uit onderzoek naar de klantervaring blijkt dat 98% van de Drentse ondernemers het contact met IBDO en NOM op dit vlak als (zeer) positief heeft ervaren. 10% van de gesprekken heeft al direct geleid tot meer internationalisering.</p> <p>De helft van de ondervraagde ondernemers heeft de strategie aangepast en acties ondernomen. Daarmee hebben we in Drenthe een positieve invloed op de groei gehad bij de helft van de 70 exportbedrijven, met 2.100 werknemers en 370 miljoen euro export.</p>		
	<p>In nauwe samenspraak met onze partners maken we ons sterk voor een stevige (lobby)agenda richting het Rijk en de EU om meer financiële middelen voor de regio los te krijgen om daarmee het verlies van banen en ondernemingen zoveel mogelijk te voorkomen</p>	<p>Op 6 februari 2023 hebben we het bestuurlijk voornemen kazernes Assen - Havelte ondertekend. Inmiddels werken we aan het verder uitwerken en concretiseren hiervan. Daarbij gaat het m.n. om (in)zicht in Assen welk deel van het kazerneterrein beveiligd en welk deel onbeveiligd wordt, en werken aan herbestemming van het onbeveiligde deel.</p> <p>Havelte is het ruimtelijk planningsproces opgestart, waaronder het verkennen van kansen met de omgeving en de samenleving op diverse terreinen, wat betreft energiemogelijkheden of het gebruik van een sportterrein.</p>		
	<p>Benutten Haagse en Europese kansen en middelen (subsidies, expertise, pilots, netwerken) die bijdragen aan onze doelstellingen</p>	<p>In samenspraak met uitvoeringsorganisaties en medeoverheden heeft het Rijk de 'Actieagenda MKB Dienstverlening 2024 -2026' laten opstellen. Deze actieagenda wordt als basis gebruikt voor de vervolgstappen om een stelsel voor ondernemersdienstverlening te ontwikkelen waarin de vraag vanuit het MKB centraal staat. Daarbij is voldoende ruimte voor regionale inkleuring.</p> <p>In het kader van GRIP op grote ruimtevragers hebben de provincies met het Rijk afspraken gemaakt hoe daarmee om te gaan.</p>		
				

	We maken we met onze partners, zoals IBDO, arbeidsmarktregio's, de NOM etc. nieuwe afspraken over hun bijdrage aan de doelstellingen van de provincie voor een slimme, groene economie	In 2023 hebben we veel tijd en aandacht geïnvesteerd in de samenwerking met onze partners op het terrein van de regionale economie, bijvoorbeeld met onze partners in IBDO. De opgaven waar we de komende jaren voor staan maken het noodzakelijk om over sectorgrenzen heen afspraken te maken over hun bijdrage aan een slimme en groene economie. Een voorbeeld is de Human Capital Agenda Noord waarin vanuit sociaal én vanuit economisch oogpunt afspraken worden gemaakt om economische ontwikkeling en werkgelegenheid te stimuleren.		
	We werken samen met onze partners aan een versterking van het ondernemen met impact.	We hebben in samenwerking met City Deal een workshop Resultaatfinanciering georganiseerd om hiervoor blijvende aandacht te krijgen bij ondernemers, gemeenten en andere instanties. Het is een middel waar bedrijven (ook) op gebied van inclusief werkgeverschap baat bij kunnen hebben. Vanuit de Regio Deal Zuidoost-Drenthe worden impactondernemers gestimuleerd om het economisch perspectief te vergroten en meer bedrijven gestimuleerd met impact te ondernemen.	✓	
3.10.02 We versterken het organiserend vermogen in triple helix samenwerkingen (regionaal en subregionaal)	De provincie is initiatiefnemer en aanjager van samenwerkingsverbanden. We brengen partijen bijeen en faciliteren overleg.	Dit is een rol die we op allerlei vlakken hebben vervuld. Voorbeelden zijn de workshop resultaatfinanciering impactondernemers, het netwerk en bijeenkomst Medicijnresten in water, samenwerking tussen de hubs, programmeringsafspraken bedrijventerreinen, enz.	✓	
	Verbinden van het economische beleid van de provincie met het economische beleid van onze partners in SNN verband, andere provincies (IPO) het rijk en regio's zoals Regio Zwolle, Dutch TechZone & de Regio Groningen Assen	We werken samen in noordelijk verband, in de regionale samenwerkingsverbanden met Overijssel, met de overige provincies en andere (Europese) regio's. Belangrijke samenwerkingsverbanden zijn Regio Zwolle, Dutch TechZone en de Regio Groningen Assen. Deze drie regio's hebben elk hun eigen structuur en aanpak. Vanuit de provincie, ondersteunen en faciliteren we de samenwerking afhankelijk van wat gevraagd wordt binnen het samenwerkingsverband, in samenhang met de provinciale beleidsdoelstellingen	✓	
	Versterken van de economische samenwerking met Duitsland/ Niedersachsen	Via het INTERREG VI-A Deutschland-Nederland programma, zijn in 2023 in totaal 49 nieuwe projecten gestart in zowel regionaal als programmabreed verband. Hiervan zijn 12 projecten gestart met Drentse cofinanciering. Het betreft projecten op het gebied van landbouw, circulaire economie, chemie, ICT, zorg en arbeidsmarkt en onderwijs	✓	
			✓	

3.10.04 We dragen bij aan het versterken van de ruimtelijke-economische structuur in Drenthe	Vanuit de omgevingswet werken we op een goede opgavegerichte manier met alle partijen samen aan gedragen ruimtelijk-fysieke vraagstukken zoals bijv. de verduurzaming van de Drentse werklocaties	Op ons verzoek hebben alle Drentse gemeenten in regionaal verband programmeringsafspraken gemaakt voor de (her-)ontwikkeling van bedrijventerreinen en de vestiging van grote ruimtevragers. Midden-Drenthe volgt begin 2024. Gemeenten richten zich daarbij ook op de doorontwikkeling naar toekomstbestendige bedrijventerreinen. In het kader van GRIP op grote ruimtevragers hebben de provincies met het Rijk afspraken gemaakt hoe daarmee om te gaan. Vanuit de Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe hebben de 6 betrokken gemeenten hun plannen gepresenteerd voor het toekomstbestendig maken van hun bedrijventerreinen. Er is een start gemaakt met het integrale programma werklandschappen van de toekomst.		
	Bijdragen aan regionale campusontwikkeling, living labs/proeftuinen: Greenwise Emmen, Healthub Roden, NICE (Noordelijk Innovatielab Circulaire Economie), IT Hub, en het CICE (Chemport Industry Campus Emmen)	Er is een stichting opgericht voor de Greenwise Campus. In combinatie met het CICE-project wordt het Innovatiecentrum vormgegeven. De IT-Hub is nu ruim 1 jaar bezig. Er wordt druk gebouwd aan een community en het ophalen van digitaliseringsopdrachten bij het mkb. De Health Hub Roden heeft in 2023 een meerjarenprogramma vastgesteld (HHR, katalysator in transitie) en ze hebben een bijdrage uit het Groeifonds Noord ontvangen voor de komende vier jaren. Dit wordt ingezet voor versterking organisatie. De Samenwerkingsovereenkomst loopt eind 2024 af. In SNN-verband is een nieuwe Voucherregeling Proeftuinen ontwikkeld. Met deze vouchers kunnen mkb-ers een product of dienst afnemen bij één van de Noord-Nederlandse proeftuinen. Daarmee kunnen ze hun ideeën testen op haalbaarheid.	✔	
	Stimuleren hybride leeromgevingen waarbij arbeidsmarkt en bedrijfsleven worden verbonden	In een hybride leeromgeving worden beide werelden, school en werkplek, met elkaar verweven. In 2023 hebben wij een aantal projecten inhoudelijk en financieel ondersteund die hierop inzetten, zoals Skills4Life en Konnect.	✔	
	Doorontwikkelingen van de Universiteit van het Noorden samen met onze partners	Het concept Universiteit van het Noorden wordt momenteel in Drenthe ontwikkeld in de vorm van de Greenwise campus. In de Greenwise Campus werken de Rijksuniversiteit Groningen, NHLStenden en het Drenthe College werken aan het vergroten van de wendbaarheid en weerbaarheid van de beroepsbevolking en bedrijven. Greenwise campus zet in op vier toepassingsgebieden: Circulaire Plastics, Slimme Maakindustrie, Energie/Waterstof en Zorg, Welzijn en Technologie. Doorsnijdend aan deze toepassingsgebieden wil de organisatie bijdragen aan kennisvalorisatie en ondernemerschap, vernieuwende onderwijsproposities, aantrekkelijke fysieke faciliteiten en regiobranding.	✔	
			✔	

	Drenthe is in beeld als vestigingslokaliteit voor (toekomstige) rijksdiensten	In december is de Rijkshub in Assen geopend. Hier zien we het werken van de toekomst; het begin van nieuw spreidingsbeleid, waarbij je ook digitaal kunt spreiden. Ook voor jongeren uit Drenthe biedt dit interessante kansen, om vanuit de hub de loopbaan te starten of terug te keren. En uiteraard draagt het werken in de regio bij aan zichtbaarheid van overheden in de regio. We zien de rijkshub als een begin van meer rijksbanen in het Noorden, zoals beschreven in het bestuurlijk voornemen.		
	Bijdragen aan de landzijdige gebiedsontwikkeling van Groningen Airport-Eelde door het ontwikkelen van de ruimtelijke omgeving, investeringen uitlokken in de omgeving en het faciliteren en stimuleren van kennisclusters	Eerder hebben wij al gemeld, dat verwachte grootschalige ontwikkelingen zijn uitgebleven en hebben wij een groot deel van het budget afgeraamd. Het restant middelen wordt ingezet voor de herontwikkeling van de scheepswerf De Punt.	✔	

Verplichte beleidsindicatoren volgens het BBV

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd, dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO verband opgesteld en vastgesteld door het ministerie van BZK. De bron voor de vermelding in onze begroting is, zoals voorgeschreven, de website <https://www.ipo.nl/thema-s/financien/overzicht-bbv-indicatoren/>. Daar is ook vergelijkingsmateriaal met andere provincies te vinden en de definitie die wordt gehanteerd voor de betreffende indicator.

Regionale economie

Indicator: bruto regionaal product per provincie

Toename bruto regionaal product in Drenthe 6,2% (2021)

Definitie: Dit betreft het bruto regionaal product (tegen marktprijzen) per provincie. Het getoonde percentage is de verandering in het BRP ten opzichte van het voorafgaande jaar. Het gaat om voorlopige cijfers.

Indicator: Werkgelegenheid

Bruto arbeidsparticipatie in Drenthe 72,9% (2022)

Definitie: Werkgelegenheid wordt hier uitgedrukt in het percentage bruto-arbeidsparticipatie: het aandeel van de (werkzame en werkloze) beroepsbevolking in de totale bevolking van 15-75 jaar.

Ontwikkelingen

Beleidsopgave: 3.0 Innovatie en digitalisering als kans

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 3.1 Drenthe wordt dé circulaire en groene provincie

In februari 2023 heeft het kabinet zijn plannen en ambities gepresenteerd als het gaat de transitie naar een circulaire economie. Doel van het kabinet is een volledig circulaire economie in 2050. In 2023 is er samen met de koepelorganisatie IPO, VNG en Unie van Waterschappen gewerkt aan een samenwerkingsaanpak om de ambities te kunnen bereiken. Het IPO onderschrijft de ambities van het kabinet en heeft aangegeven dat de regio's daarbij een cruciale rol dienen te spelen. Definitieve afspraken volgen in 2024.

In Drenthe hebben we een mooi fundament gelegd om de omslag naar een circulaire economie te maken. Uiteindelijk zal het mkb zelf die slag moeten maken maar zeker in het begin van die transitie zien wij een rol voor de provincie en haar partners om die aan te jagen. In 2023 hebben we verder ingezet op circulair aanbesteden, hebben we contact gezocht met Drentse gemeenten om t.a.v. het onderwerp circulariteit de samenwerking structureel uit te werken. Verder zien we kansen voor de landbouw om gewassen te telen die in de biobased (woning)bouw gebruikt kunnen worden. In dat verband onderzoeken we op welke wijze wij bij het nationale programma Building Balance kunnen aansluiten.

Beleidsopgave: 3.6 Zorgdragen voor een veerkrachtige en toekomstbestendige arbeidsmarkt

Ondanks de afvlakking van de economische groei, is de Drentse economie volop in beweging. Zo komt er op de korte en lange termijn veel op de Drentse arbeidsmarkt af. Deze blijft de komende jaren kampen met structurele krapte, waarbij er meer vacatures zijn dan werklozen (CBS, 2023). Drentse werkgevers in cruciale sectoren zoals zorg, onderwijs, techniek, bouw & logistiek blijven dan ook grote moeite hebben om medewerkers te vinden en te houden met de kwalificaties die nodig zijn. Vooral de demografische ontwikkeling en de verduurzamingsopgaven vergroten de druk op de arbeidsmarkt (Regio in beeld, november 2023).

Samen met onze partners blijven we investeren in onderwijs- en opleidingsprogramma's de ervoor zorgen dat de lokale beroepsbevolking beschikt over de juiste vaardigheden en kwalificaties die nodig zijn op de arbeidsmarkt. Tot slot is het belangrijk om vast te stellen dat de krapte ook de realisatie van allerlei provinciale beleidsambities flink in de weg kan staan; het meewegen van de impact van beleidskeuzes op de arbeidsvraag is dan ook geen overbodige luxe.

Beleidsopgave: 3.8 Vrijtijdseconomie stimuleren

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 3.9 Drenthe heeft optimale fiets- en wandelvoorzieningen voor inwoners en bezoekers

In de afgelopen vier jaar hebben wij, via onze Investeringsagenda, vanuit Recreatie en toerisme ca. € 4 miljoen geïnvesteerd in de verbetering van recreatieve fietspaden. Samen met gemeenten, terrein-beherende organisaties en private partijen werden vele verbeteringen gerealiseerd. Ook in het afgelopen jaar hebben bewoners en bezoekers van onze provincie ons een hoge waardering gegeven: wij bleven "Fietsprovincie nr 1" en willen dat in de toekomst blijven. Blijvende aandacht voor onze recreatieve fietspaden is nodig. Dit geldt voor zowel voor het op peil houden van de kwaliteit als aanpassingen die nodig zijn vanwege bv. veiligheid. Daarom willen wij ook in de komende periode, in samenwerking met de Fietsagenda, blijven investeren in onze fietspaden. Voor 2024 wordt daarvoor, in samenwerking met onze partners, een subsidieregeling voorbereid zodat onze middelen zo efficiënt mogelijk kunnen worden ingezet.

Momenteel wordt gewerkt aan de laatste fase van het Wandelknooppuntennetwerk in onze provincie. In de loop van 2024 zal een provincie-dekkend knooppunten netwerk beschikbaar zijn, wat een

stimulans betekent voor inwoners en bezoekers om te bewegen en onze provincie te ontdekken. Ook het Drenthepad krijgt momenteel een update. In 2024 willen wij aan de slag om onze provincie verder te profileren als aantrekkelijke wandelprovincie.

Beleidsopgave: 3.10 Een goed vestigings- en ondernemersklimaat

Het Drentse vestigings- en ondernemingsklimaat staat onder druk. Onze bedrijven zijn de motor van de economie, zijn essentieel om onze economie en maatschappij te verduurzamen, te digitaliseren en nog weerbaarder te laten zijn. Dankzij een sterk bedrijfsleven hebben we in Nederland een hoog niveau van welvaart en welzijn en kunnen we onze sociale voorzieningen, wegen, zorg en onderwijs betalen. Ook de komende jaren moet Drenthe aantrekkelijk blijven voor bedrijven om zaken te doen. Dit kan de provincie niet alleen. Belangrijk is dat we samen met onze partners de krachten bundelen, elkaar versterken en samen de schouders er onder zetten.

In Drenthe is er de laatste jaren hard gewerkt om een goede uitgangspositie te realiseren: door de ligging, infrastructuur, internationale verbindingen, een actieve beroepsbevolking, gezonde leefomgeving en een stabiele overheid, maar deze positie is niet vanzelfsprekend. Ondernemers hebben verschillende zorgen, zoals de prijsstijgingen van energie. Met onze Energieagenda proberen wij deze problemen te adresseren.

De krapte op de arbeidsmarkt willen we in lijn met het kabinetsbeleid aanpakken door mensen te stimuleren meer uren te werken en zich een leven lang te ontwikkelen en door technologie en procesinnovatie te stimuleren.

In 2024 kiezen we ervoor om extra aandacht te geven aan de sterke, innovatieve ecosystemen die we in onze provincie hebben. De kwaliteit van de samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen, overheden en andere belanghebbenden binnen die ecosystemen is een unieke kracht van onze regio. Startups en scale-ups zijn de aanjagers van innovatie. Daarom werken we in Noordelijk verband aan een aanpak om deze bedrijven door te laten groeien.

Programma 3 wat heeft het gekost

		1	2	3	4	3-4
Beleidsopgave	eco cat	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	verschil
Lasten						
3.4 (Inter)nationale en (inter)regionale kansen benutten						
	Subsidie	426.316	0	147.067	-688.057	835.124
	totaal beleidsopgave	426.316	0	147.067	-688.057	835.124
3.6 Zorgdragen voor een veerkrachtige en toekomstbestendige arbeidsmarkt						
	Inkoop	415.425	357.400	552.400	191.776	360.624
	Subsidie	444.402	310.000	310.000	714.650	-404.650
	totaal beleidsopgave	859.827	667.400	862.400	906.426	-44.026
3.8 Vrijtijdseconomie stimuleren						
	Inkoop	6.112	77.000	17.030	17.030	0
	Subsidie	3.528.565	2.808.973	2.694.803	2.640.370	54.433
	totaal beleidsopgave	3.534.677	2.885.973	2.711.833	2.657.400	54.433
3.9 Drenthe heeft optimale fiets- en wandelvoorzieningen voor inwoners en bezoekers						
	Inkoop		0	0	-62.053	62.053
	totaal beleidsopgave	0	0	0	-62.053	62.053
3.10 Een goed vestigings- en ondernemersklimaat						
	Inkoop	82.754	456.427	280.427	249.098	31.329
	Kapitaallasten	97.908	97.908	97.908	97.908	0
	Subsidie	7.905.204	5.269.265	6.208.810	6.478.375	-269.565
	totaal beleidsopgave	8.085.866	5.823.600	6.587.145	6.825.381	-238.236
Totaal		12.906.686	9.376.973	10.308.445	9.639.096	669.349
Baten						
3.4 (Inter)nationale en (inter)regionale kansen benutten						
	Ontv.subsidies	11.244	0	0	3.638	-3.638
	totaal beleidsopgave	11.244	0	0	3.638	-3.638
3.6 Zorgdragen voor een veerkrachtige en toekomstbestendige arbeidsmarkt						
	Ontv. bijdragen	-230.907	-32.200	-32.200	-304.196	271.996
	totaal beleidsopgave	-230.907	-32.200	-32.200	-304.196	271.996
3.8 Vrijtijdseconomie stimuleren						
	Ontv.subsidies	-100.000	0	0	0	0
	totaal beleidsopgave	-100.000	0	0	0	0
3.10 Een goed vestigings- en ondernemersklimaat						
	Ontv. bijdragen	-1.504.271	0	-60.000	-64.868	4.868
	Ontv.subsidies	-317.940	-110.718	-149.356	-124.263	-25.093
	totaal beleidsopgave	-1.822.211	-110.718	-209.356	-189.131	-20.225
Totaal		-2.141.874	-142.918	-241.556	-489.689	248.133
Saldo		10.764.812	9.234.055	10.066.889	9.149.408	917.481

Toelichting	
Saldo Programma	917.481
Bestemming resultaat reserves bij programma	
Bijdrage aan reserve verstrekte subsidies	-150.209
Bijdrage van reserve versterking economisch structuur	155.619

Bijdrage van reserve verstrekte subsidies	140.637
Totaal verrekend met reserves	146.047
Resultaat programma na bestemming reserves	1.063.528

Toelichting op verschillen begroting en rekening

Lasten

Beleidsopgave: 3.4 (Inter)nationale en (inter)regionale kansen benutten

De totale afwijking betreft een voordeel van € 835.124,--.

Het voordelige saldo is het gevolg van de afrekening van de SNN. Op de begrote lasten heeft een creditering plaatsgevonden op de regeling Dutch Techzone.

Beleidsopgave: 3.6 Zorgdragen voor een veerkrachtige en toekomstbestendige arbeidsmarkt

De totale afwijking betreft een nadeel van € 44.026,--:

Beleidsopgave: 3.8 Vrijtijdseconomie stimuleren

De totale afwijking betreft een voordeel van € 54.433,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Drenthe heeft een onderscheidend en veelzijdig toeristisch recreatief aanbod.

De lagere definitieve vaststelling van oude subsidiebeschikkingen in het laatste kwartaal van 2023 leverde een voordeel op van € 101.115,--. Dit compenseert meer dan volledig de overschrijding op de post intensivering marketing fietsen van € 65.950,--. Deze zijn een gevolg van de activiteiten die Drenthe als gastprovincie van het EK heeft georganiseerd. Er waren meer activiteiten, bijeenkomsten en bijbehorende communicatiemomenten dan vooraf ingeschat. Voorts waren er nog enkele kleinere voordelige verschillen tot een bedrag van € 19.268,--.

Beleidsopgave: 3.9 Drenthe heeft optimale fiets- en wandelvoorzieningen voor inwoners en bezoekers

De totale afwijking betreft een voordeel van € 62.053,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Drenthe heeft optimale fiets- en wandelvoorzieningen voor inwoners en bezoekers

De lagere definitieve vaststelling van oude subsidiebeschikkingen in het laatste kwartaal van 2023 leverde een voordeel op van € 62.053,--.

Beleidsopgave: 3.10 Een goed vestigings- en ondernemersklimaat

De totale afwijking betreft een voordeel van € 238.236,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Door afrekeningen van regelingen door de SNN, is er een afwijking op het budget van 'Een goed vestigings- en ondernemersklimaat' ontstaan.

Het betreft o.a. een afrekening van de regeling Dutch Techzone, MIT 2021 en Subsidieregeling Digitaliseringsvoucher Drenthe.

Baten

Beleidsopgave: 3.4 (Inter)nationale en (inter)regionale kansen benutten

De totale afwijking betreft een nadeel van € 3.638,--.

Beleidsopgave: 3.6 Zorgdragen voor een veerkrachtige en toekomstbestendige arbeidsmarkt

De totale afwijking betreft een voordeel van € 271.996,--.

De afwijking op het budget heeft te maken met een aanpassing van de raming op de uitvoeringskosten van de subsidieregeling 'Kansen verzilveren 2021'. Deze wordt op dit moment door het SNN uitgevoerd. Tijdens de derde actualisatie zijn vooruitlopend op de verwachting van een hoger aanvraagvolume extra middelen t.h.v. € 195.000,-- toegevoegd aan het budget. Dit blijkt achteraf niet nodig geweest te zijn.

Daarnaast is in 2023 een aantal projecten zoals Sorgen für, Sorgen dass (SFSD) en Gas 2.0 afgerond en financieel vastgesteld. Dit heeft geleid tot een incidenteel positief saldo ad. € 32.000,--.

Beleidsopgave: 3.8 Vrijtijdseconomie stimuleren

Niet van toepassing.

Beleidsopgave: 3.10 Een goed vestigings- en ondernemersklimaat

De totale afwijking betreft een nadeel van € 20.225,--.

Programma 4: Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig

Dit is in 2023 aan dit programma gedaan:

Van plannen maken naar uitvoering

In 2022 werden door de Staten de uitvoeringsprogramma's voor veilige bereikbaarheid, mobiliteit op maat en fietsverkeer vastgesteld. Samen met andere overheden werd het RMP (regionaal mobiliteitsprogramma in het kader van het klimaatakkoord) in een eerste versie gemaakt en werd in landsdelig verband een OV-uitvoeringsagenda 2040 gepubliceerd. Deze vormen nu de basis voor de activiteiten voor de komende jaren. In 2023 is bijvoorbeeld gewerkt aan nieuwe subsidiemogelijkheden, een dekkend netwerk van laadinfrastructuur en zijn voorbereidende werkzaamheden en lobbyactiviteiten uitgevoerd voor grote infrastructurele projecten.

Het nieuwe collegeprogramma sluit nauw aan bij het beleid als verwoord in de genoemde (uitvoerings)programma's. Hieronder vallen de volgende onderwerpen:

- Toegankelijke en veilige bereikbaarheid:
Veilige doorstroming N wegen, aanpak N34 (Hunebed highway) met accent op aanpak verkeersplein Gieten
- Mobiliteit op maat:
Verfijning van het OV hub-netwerk en integratie van diverse vervoerswijzen (als publiek vervoer).
- Fiets als duurzaam alternatief:
De uitvoering van een ambitieuze fietsagenda (20% meer mensen op de fiets) door aanleg van doorfietsroutes bijvoorbeeld en een stevige aanpak rond veiligheid van fietsers (e-bike)
Inzet op de werkgeversaankpak Drenthe reist duurzaam (van auto naar fiets/OV)
- Een adequaat netwerk van openbaar Vervoer:
Oplossen van knelpunten spoor: Flessenhals Meppel Aanpak Emmen – Rheine waarbij spoorverbinding Emmen en Rheine via Coevorden en Emlichheim geschikt te maken voor personenvervoer.
Inzet op Nedersaksenlijn als motor voor de regio.
Geen verdere verschraling OV, meer sociale veiligheid in OV en een betaalbaar OV
- Duurzame oplossingen en innovatie:
Een dekkend netwerk van laadinfrastructuur
- Duurzaam onderhoud op infra; de kwaliteit op peil houden ondanks de kostenstijgingen

De informatie over het beleid, projecten, beheer en werkzaamheden rond verkeer en vervoer op de Website <https://www.provincie.drenthe.nl/onderwerpen/verkeer-en-vervoer/> is in 2023 vernieuwd op basis van de nieuwe Uitvoeringsprogramma's. .

In de onderstaande beschrijvingen per doelstelling (pijlers van beleid) wordt dit nader uitgewerkt.

Pijler 1: Toegankelijke en veilige bereikbaarheid

N34 "gedeeltelijke verdubbeling".

In 2023 heeft besluitvorming plaatsgevonden over de scope van de gedeeltelijke verdubbeling N34. Besloten is om de focus te leggen op de N34 met aansluitend een verdubbeling. Vanuit vier alternatieven heeft er zorgvuldige afstemming plaatsgevonden met alle belangenpartijen en omwonenden.

Emmen Bereikbaar

In 2023 zijn de voorbereidingen gestart voor de uitvoering van de ongelijkvloerse kruising Pottendijk. Daarmee is een goede basis neergelegd voor de aanpak van de Rondweg tussen de aansluiting met Hondsrugweg en de N862 (Emmen-Klazienaveen).

N375 Duurzaam Veilig

In april 2023 heeft de gemeenteraad van de Wolden ingestemd met voorstel van het college van B&W voor de aanleg van twee rotondes bij Berghuizen en in de Gijsselterweg. Verdere voorbereiding hiervoor is in ontwikkeling.

Zandwinning Huttenheugte

De afzet van het zand vanaf het depot aan de Reindersdijk verloopt volgens planning. Naar verwachting is het depot voor eind 2024 leeg en kan het depot worden opgeruimd.

Pijler 2: Mobiliteit op maat

Het programma hub Groningen Drenthe zit in een transitie van 'mobiliteit' naar 'bereikbaarheid van voorzieningen'. Er wordt hierbij niet alleen gekeken naar de vraag hoe men zich verplaatst, maar waarom men zich verplaatst. Uitgangspunt is dat iedereen mee kan doen in de samenleving en van de gewenste voorzieningen op gebied van zorg, cultuur, werk, onderwijs, etc. gebruik kan maken. Door sociaal maatschappelijke voorzieningen te combineren op met openbaar vervoer goed bereikbare locaties, wordt de bereikbaarheid verbeterd. De eerste locatie die zo is vormgegeven is Roden Centraal, waar o.a. bibliotheek, wachtruimte voor reizigers, Taalhuis, Welzijn in Noordenveld, pakketpunt, openbaar toilet, Humanitas en Rabobank zijn gecombineerd. De mens staat hierbij centraal en organisaties kunnen beter samenwerken om de juiste antwoorden op de maatschappelijke vragen te geven. Men wordt minder tussen verschillende locaties gestuurd, maar kan op één plek alles vinden. Roden Centraal is uitgeroepen tot 'meest duurzame mobiliteitshub van Nederland'.

In 2023 zijn er nieuwe bushaltes gerealiseerd, waardoor de inwoners en bezoekers van dorpen weer de mogelijkheid hebben om met de bus naar Assen en Groningen te reizen. Afgelopen jaar zijn de mogelijkheden van deelmobiliteit verder ontwikkeld. De pilot met de deelauto's in het landelijke gebied is in basis een succesvolle oplossing, echter door niet betalende gebruikers, vandalisme en de opkomende laadpunten infrastructuur is het resultaat dat er minder deelauto's actief zijn dan vooraf gepland. Verbeteringen worden nu doorgevoerd.

Pijler 3: Fiets als duurzaam alternatief

Samen met het Rijk en regio zijn afspraken tot stand gekomen over afweegkaders bij uitwerkingen van de Meerjarige Adaptieve Uitvoeringsagenda Fiets (MAUF). Het Rijk heeft in 2024 een beperkt budget beschikbaar voor cofinanciering.

Het afgelopen jaar is er gewerkt aan de doorfietsroute tussen Assen en Groningen. Voor het gedeelte tussen sluis de Punt en de Oosterbroeksebrug is een ontwerp gemaakt waarvan het trajectdeel op de Hooijdijk in 2024 wordt gerealiseerd. Daarnaast zijn met de provincie Groningen afspraken gemaakt over de uitvoering van het gedeelte Oosterbroeksebrug – Witte Molen.

Voor het trajectdeel Onlandweg - Groningerweg is afstemming met de gemeente Tynaarlo over de realisatie van de fietstunnel Vriezerbrug. Een nadere uitwerking van het tracé vindt plaats in 2024. Het trajectdeel Lonerbrug - Havenkade is in 2023 nagenoeg afgerond.

In Borger, Odoorn, Coevorden, Emmen (BOCE) verband is een verkenning uitgevoerd naar drie kansrijke doorfietsroutes naar Emmen. In samenwerking met de provincie Groningen vindt momenteel een verkenning plaats naar een doorfietsroute tussen Zuidlaren en Haren. In samenwerking met de gemeenten de Wolden, Hoogeveen en Meppel is een onderzoek uitgevoerd naar de kansen voor een doorfietsroute tussen Hoogeveen en Meppel.

Pijler 4: Een adequaat en openbaar vervoernetwerk

In het kader van het Deltaplan voor het Noorden is uitvoering gegeven aan de ontwikkeling van de plannen voor de 3 spoorlijnen (Nedersaksenlijn, Emmen-Rheine en Lelylijn) die het Deltaplan bevat. Voor de Nedersaksenlijn (NSL) is samen met 3 ministeries, 2 buurprovincies en 11 gemeenten een plan van aanpak vastgesteld voor het MIRT onderzoek Nedersaksenlijn. Op basis hiervan heeft na de zomer een aanbesteding plaatsgevonden, zodat er een consortium is geselecteerd om in 2024 het MIRT onderzoek NSL uit te voeren en op te leveren. Tevens is actief en veelvuldig gelobbyd bij het Rijk om het spoor zogenoemd 'de flessenhals' bij Meppel aan te pakken. Ten aanzien van de nieuwe concessie voor het Hoofdrailnet is actief ingezet samen met de provincie Groningen op een 3e en 4e intercity

De planuitwerking voor Emmen-Rheine heeft in 2023 duidelijk nader vorm gekregen. Met alle partners is gewerkt om de realisatie een stap verder te brengen. Op het vlak van veiligheid, materieel, stikstof, vergunningverlening, juridische zaken, interface ProRail/ Bentheimer Eisenbahn, technisch ontwerp en financiën is veel onderzoek verricht en voortgang bereikt. In 2023 zijn de sociale veiligheidsteams samen met de provincie Overijssel, het ministerie van Justitie en Veiligheid en Arriva gestart. Omdat de reizigersgroei na de corona periode achterbleef en er minder opbrengsten waren zijn er meerdere moties ingediend die hebben geleid tot een hogere structurele bijdrage aan het OV.

Pijler 5: Duurzame oplossingen en innovatie

We zijn een nieuwe concessie voor publieke laadpalen met provincie Groningen en Drentse en Groningse gemeenten aangegaan. Met het Rijk, netbeheerder, Fryslân en Groningen is een nieuwe samenwerkingsovereenkomst voor de Regionale Agenda Laadinfrastructuur (NAL/RAL) aangegaan. De Drentse locaties voor snelladen en semipubliek laden zijn in beeld gebracht, de komende periode gaan we de ontwikkeling van een dekkend netwerk verder stimuleren.

Het Regionaal Mobiliteitsplan Drenthe (RMP) is het kader voor Drentse samenwerking aan de afspraken uit het Klimaatakkoord op het gebied van mobiliteit. Om de effectiviteit van maatregelen beter inzichtelijk te maken hebben we in 2023 ingezet op datagedreven werken. In Noord-Nederlands verband zetten we met het Programma Slim en Groen Onderweg samen met het Rijk in op een maatregelenpakket om de transitie naar een veiliger, slimmer en duurzamer mobiliteitssysteem te stimuleren.

In de werkgeversaanpak Drenthe Reist Duurzaam wordt samen met werkgevers gewerkt aan fietsstimulering, meer reizen via het openbaar vervoer en hybride werken. Afgelopen jaar is gestart met een Onderwijsaanpak die specifiek is gericht op scholen in het middelbaar en hoger onderwijs.

In 2023 hebben we het Interreg project Smart Urban Freight Logistics Hubs afgerond met een demonstratievlucht van bezorging met een drone op een pakketkluis op de hub Borger. Meer dan 350 bezoekers kwamen donderdag 6 april 2023 af op de tweede editie van het @north event waar de laatste ontwikkelingen op het gebied van autonoom vervoer over weg, water, spoor en door de lucht (drones) te zien waren.

Pijler 6: Kerntaken; onderzoek en samenwerking

Samenwerking in kennisontwikkeling

In 2023 hebben we bijgedragen aan de kennisontwikkeling binnen het platform CROW (waaronder KpVV: kennisplatform Verkeer en vervoer). Belangrijke producten zijn onderzoeken naar de verdeeffecten van vormen van rekeningrijden (betalen naar gebruik), monitoren voor duurzame ontwikkeling van verkeer en vervoerswijzen (als de stand van de regionale mobiliteitsplannen -RMP) en verminderen van emissies bij aanleg en renovatie van infrastructuur. KpVV financiert ook het fietsplatform Tour de Force.

Er is een eerste versie van een monitor uit het project 'Data gedreven werken en sturen in de mobiliteit' opgeleverd en deels beschikbaar gesteld via de Website Drenthe in cijfers. Voor intern gebruik is nu veel meer data beschikbaar voor beleidsontwikkeling en -monitoring. Ook hebben we veel CBS-data verwerkt om de effecten van rekeningrijden op huishoudens in kaart te brengen. Deze zijn ingebracht in de landelijke discussies.

Onderhoud wegen en vaarwegen

In 2023 is het MJOP (Meerjaren onderhoudsplan) geactualiseerd.

We zijn trots en tevreden dat al het werken aan de wegen en vaarwegen weer veilig tot stand is gekomen.

Meer dan zes kilometer betonnen of stalen oeverbeschoeiing langs de Verlengde Hoogeveense Vaart en Stieltjeskanaal is vervangen en deels natuurvriendelijk ingericht in afstemming met de omgeving (o.a. realisatie vistract inclusief visplek voor mindervaliden). Een sluis en aantal beweegbare bruggen zijn gereviseerd (o.a. Drentse Hoofdvaart en Hoogeveense Vaart, Oosterhesselen), zodat ze weer tientallen jaren meekunnen. Dit geldt ook voor de vaste brug bij De Groeve. Diverse onderhoudsprojecten op onze N-wegen zijn gerealiseerd. Voorbeelden zijn N851, N34 (Gieter – Zuidlaren), N855 (kom Dieverbrug), N381.

De N851 is als eerste (onderhouds)project zero emissie aanbesteed en uitgevoerd. Het Drentse Moederbestek is behoorlijk doorontwikkeld op het gebied van Duurzaamheid en Circulariteit.

Daarnaast is er groeiende aandacht voor veiligheid en gezondheid in alle fasen van het werk. En specifiek te benoemen: deze zomer is het fietspad over het Dak van Drenthe gerealiseerd, met de mooie beelden tijdens het EK wielrennen als kers op de taart.

Successen

- Succesvolle lobby openbaar vervoer in Den Haag in verband met de prijsstijgingen
- Opening Roden Centraal, meest duurzame mobiliteitshub van Nederland
- Nationale aandacht Nedersaksenlijn
- Laadpalenconcessie Groningen en Drenthe gerealiseerd, toename aantal laadpalen
- Beleefroutes doorfietsroute ontwikkeld
- Toename zero-emissie bussen
- Convenant Mono campagne met alle Drentse gemeenten afgesloten
- Convenant monitor verkeersslachtoffers Drenthe afgesloten
- Pilot deelauto's gestart
- Al het werken aan de weg en vaarwegen is weer veilig tot stand gekomen.
- Fietspad Vamberg (Dak van Drenthe) gerealiseerd.
- Succesvolle emissieloze aanbesteding en uitvoering onderhoudsproject N851

Knelpunten

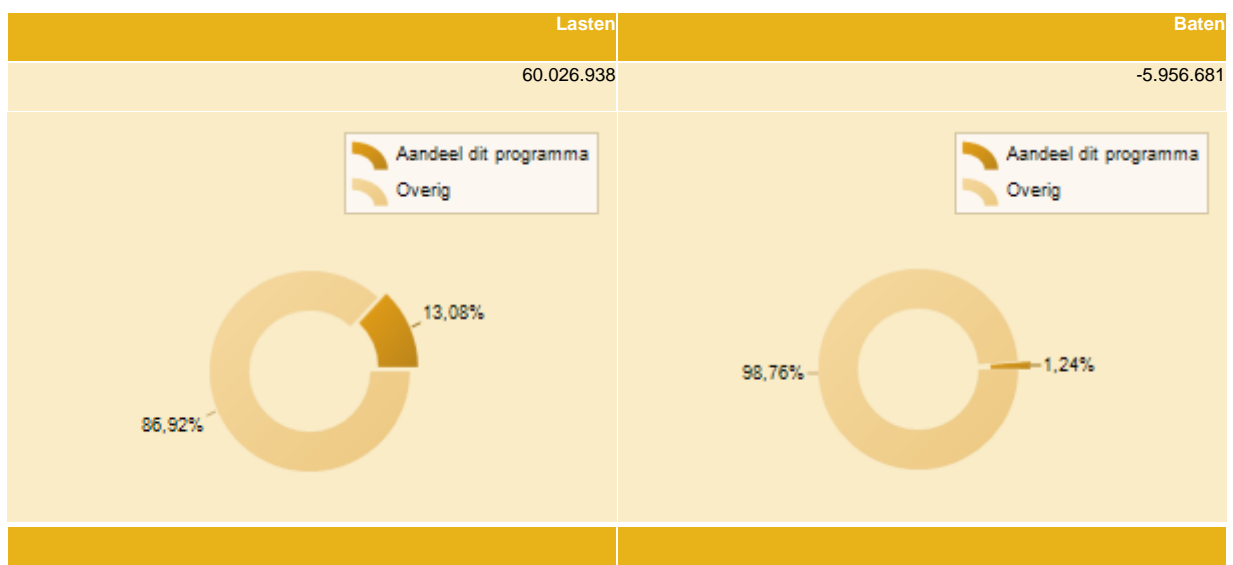
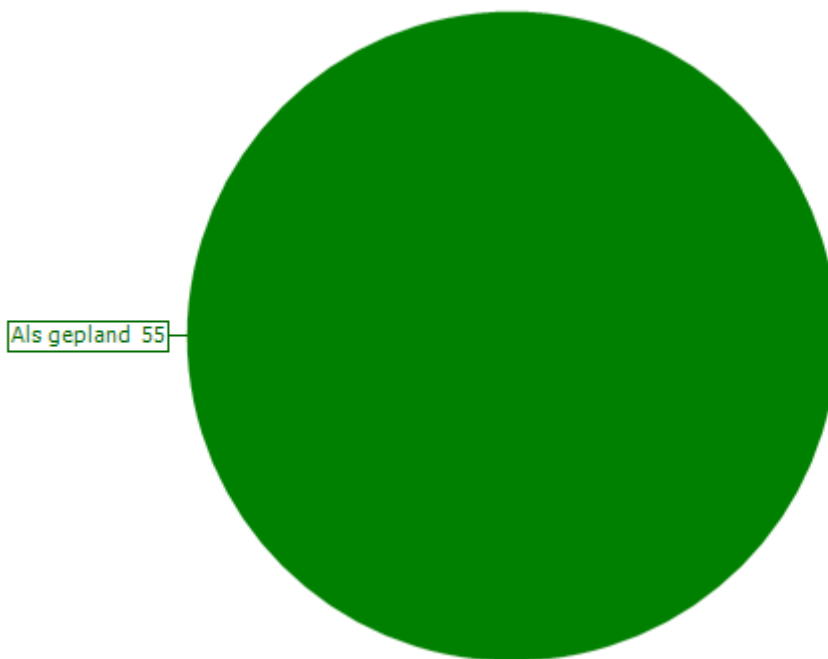
- Stikstof problematiek leidt tot beperking en vertraging bij aanleg van infrastructuur
- Stijging van prijzen van grondstoffen, energie en arbeid
- Cofinanciering van het rijk staat onder druk
- Krapte arbeidsmarkt bij aanbestedingen en realisatie.

Toelichting programma

Veruit de meeste dagelijkse verplaatsingen vinden plaats binnen de regio. Een goede regionale bereikbaarheid is daarmee een belangrijke taak voor de provincies. Zij zorgen voor goed regionaal vervoer. Provincies zijn verantwoordelijk voor de aanleg en het onderhoud van verbindingswegen, tunnels en bruggen. Daarnaast bepalen provincies welke bedrijven het regionale bus- en treinvervoer in de provincie verzorgen.

Stand resultaten

Van de resultaten binnen dit programma is hier de status van de resultaten weergegeven. Op resultaatniveau is de afwijking toegelicht binnen de doelstelling.

	1	2	3	4	(3-4)
	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil
Totaal lasten	70.557.626	69.679.258	67.667.060	60.026.938	7.640.122
Totaal baten	-10.433.684	-2.710.014	-6.560.694	-5.956.681	-604.013
Saldo	60.123.942	66.969.244	61.106.366	54.070.257	7.036.109

Beleidsopgave: 4.5 Toegankelijke en veilige bereikbaarheid

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
4.5.01 Toegankelijke en veilige bereikbaarheid	Omgevingsproces verbeteren verkeersveiligheid N371 in Hoogersmilde is afgerond	Er is met de gemeente overeenstemming. Verdere ontwikkeling in 2024.	✓
	Realisatie fietstunnel en turborotonde in de N375 ter hoogte van de watertoren Meppel	Er is inmiddels consensus met de gemeente over het ontwerp (turborotonde) voor de aansluiting van de stadsentree op de provinciale weg. Dat betekent dat we in 2024 verder kunnen met het ontwerp en uitwerking van de fietstunnel bij de watertoren.	✓
	Realisatie turborotonde als nieuwe aansluiting N371/N375 bij Meppel	Er is inmiddels consensus met de gemeente over het ontwerp (turborotonde) voor de aansluiting van de stadsentree op de provinciale weg. Dat betekent dat we in 2024 verder kunnen met het ontwerp en uitwerking van de fietstunnel bij de watertoren.	✓

Beleidsopgave: 4.6 Mobiliteit op maat

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
4.6.01 Mobiliteit op maat	Doorontwikkelen van 22 overstap knooppunten tussen openbaar en publiek vervoer (hubs) gericht op het vergroten van het mobiliteitsaanbod met innovatieve concepten zoals deelfietsen en stallingen	In 2023 is het programma Hub Groningen Drenthe verder gegaan met de ontwikkelingen van de 22 hubs in Drenthe. Hoogtepunt van 2023 is de opening van Roden Centraal; de nieuwe naam van de hub Roden. Roden Centraal is een multifunctionele voorziening waar ontmoeten, voorzieningen en mobiliteit hand in hand gaan. Het heeft ook al een prijs gewonnen als 'Meest duurzame mobiliteitshub van Nederland'. De prijsvraag was georganiseerd door het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en het CROW.	✓
	Implementatie deelauto's op de hubs Westlaren, Annen, Gieten en Borger	Pilot is succesvol, beschikbaarheid van deelauto's geïmplementeerd over verschillende plaatsen. Toepassing van het gebruik vraagt om verbeteringen om vandalisme, en misbruik (niet betalen) tegen te gaan. Deze maatregelen zijn in beeld.	✓
	Onderzoek naar gebruik, effecten en waardering pilot deelauto's	Het onderzoek naar het gebruik, effecten en waardering is gestart met de uitrol van de eerste deelauto. De resultaten zijn lager dan verwacht, mede omdat er veel misbruik van de deelauto's is gemaakt (niet betalende klanten en vandalisme). De pilot deelauto's Hondsrug Noord loopt nog niet zoals gewenst en vraagt om verbeteringen.	✓
	Realisatie nieuwe carpoolplaats bij Beilen Noord (N381) vanwege capaciteitstekort bestaande carpoolplaats	In coronatijd is het gebruik van de carpoolplaats afgenomen. In 2023 is het gebruik weer toegenomen. Daarom gaan we in 2024 deze carpoolplaats uitbreiden.	✓

	Het verbeteren van de fietsvoorzieningen (stallingen/kluizen) op de Hubs Meppel en Emmen	De gemeente Meppel heeft een overeenkomst gesloten met Prorail over de realisatie van de extra fietsklemmen bij het NS station in 2024.	✓	
	Aanbesteding OV-knooppunt De Punt na vaststelling bestemmingsplan door gemeente Tynaarlo	Op 8 maart 2023 (Statenstuk 2023-94) hebt u besloten het project transferium De Punt te stoppen.	✓	
	Regeling Versnellingsmaatregelen bus voor efficiënter / goedkoper busnetwerk incl. haltevoorzieningen	haltevoorziening Donderen geopend waardoor deze kern ontsloten is met het openbaar vervoer	✓	

Beleidsopgave: 4.7 Fiets als duurzaam alternatief

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
4.7.01 Fiets als duurzaam alternatief	Realisatie deeltraject Yde/de Punt - Witte Molen als onderdeel van de doorfietsroute Assen – Groningen (de Groene as)	Er ligt een ontwerp voor het gedeelte tussen de brug de Punt en de Oosterbroeksebrug, waarvan het gedeelte op de Hoojdijk in 2024 wordt gerealiseerd. Met de provincie Groningen zijn afspraken gemaakt over de uitvoering van het gedeelte Oosterbroeksebrug – Witte Molen.	✓
	Planuitwerking traject Onlandweg – Groningerweg als onderdeel van de doorfietsroute Assen – Groningen (de Groene as) inclusief fietstunnel Vriezerbrug	Met de gemeente Tynaarlo is afstemming over de realisatie van een doorfietsroute en fietstunnel Vriezerbrug. Een nadere uitwerking van het tracé vindt plaats in 2024.	✓
	In samenwerking met onze partners start uitwerking van drie (door)fietsroutes in het kader van de Fietsagenda	In BOCE verband (Borger, Odoorn, Coevorden en Emmen) is een verkenning uitgevoerd naar drie kansrijke doorfietsroutes naar Emmen. Er is een voorkeurstracé bepaald. Er is een verkenning gestart met de provincie Groningen naar een doorfietsroute tussen Zuidlaren en Haren.	✓
	In samenwerking met onze partners twee onderzoeken/tracéstudies uitvoeren naar nieuwe of verbeterde fietsverbindingen gericht op één van de steden in Drenthe	In BOCE verband is een verkenning uitgevoerd naar drie kansrijke doorfietsroutes naar Emmen. In samenwerking met de Wolden, Hoogeveen en Meppel is een onderzoek uitgevoerd naar de kansen voor een doorfietsroute tussen Hoogeveen en Meppel.	✓

Beleidsopgave: 4.8 Adequaat openbaar vervoernetwerk

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
4.8.01 Adequaat openbaar vervoernetwerk	Lobby voor snellere verbinding met de Randstad en hogere frequentie van de spoorverbinding Zwolle-Groningen, lobby voor vervolgonderzoek naar de haalbaarheid van de Nedersaksenlijn	Bestuurlijk lobbygroep geformeerd. Veel aandacht en aangenomen motie voor extra (3e en 4e IC) tussen Groningen en Zwolle in Tweede Kamer aangenomen.	✓
	Uitvoering OV-concessie busvervoer door OV-bureau Groningen-Drenthe 2020-2029	De concessie is uitgevoerd.	✓
	Uitvoering concessie Vechtdallijnen 2018- 2028	Concessie is conform dienstregeling uitgevoerd	✓
	Uitwerking voorkeursvariant Emmen – Rheine. Streven is dat het laatste deel van de spoorverbinding in 2025 in gebruik is (Coevorden – Neuenhaus).	In 2023 stappen gezet op van integrale veiligheid, planuitwerking voor ProRail deel, planuitwerking Bentheimer Eisenbahn deel, Duitse deel, vergunningentraject in gang gezet, evenals materieel.	✓
	Uitwerking Deltaplan voor het Noorden	MIRT (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport) onderzoeken Lelylijn en Nedersaksenlijn gestart, evenals nader onderzoek bestaand spoor.	✓

	Vervolg resultaten MIRT (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport) studie naar het verkorten van de reistijd voor de bestaande spoorverbinding en het verbeteren van de robuustheid.	Studie is afgelopen jaar door ProRail opgestart. Versnelling en robuustheid is opgenomen in deze studie, zoals aanpak flessenhals Zwolle - Meppel en 4e perronspoor Meppel.		
	Vervolg Toekomstbeeld OV 2040; uitwerking knooppunten / Hubs	Versterking van alle Hubs in Drenthe, hoogtepunt in 2023 was opening van HUB Roden centraal.	✓	
	Vervolg stap Nedersaksenlijn / socio-economische effecten (met provincies Groningen en Overijssel)	MIRT onderzoek NSL aanbesteed via ministerie van I&W inclusie Brede Welvaart	✓	
	Regeling veiligheid spoorwegovergangen	Programma is in uitvoering van ProRail. Mochten meer treinen gaan rijden tussen Zwolle en Groningen, dan kunnen aanvullende maatregelen nodig zijn.	✓	
	Onder verantwoordelijkheid van ProRail realiseren spoorboog Hogeveen	Project is in 2023 afgerond, sinds mei rijden de Intercitys tussen Zwolle en Groningen met 120 km/uur door Hogeveen waardoor de reistijd voor deze IC's met ca 2 minuten is verkort.	✓	
	Het optimaliseren van de dienstregeling van het OV	Is uitgevoerd conform dienstregeling	✓	
	Lobby voor Rijksfinanciering 2023 van mindere opbrengsten door de Covid19-maatregelen	Mede door ons lobby werk zijn de moties Bikker en Krul in de Tweede Kamer aangenomen waardoor een structurele bijdrage wordt ontvangen om geen prijsverhoging (12%) van het kaartje door te voeren en om het OV te stutten. Daarnaast is eenmalig een bijdrage ontvangen om de herijking van de Studenten OV-kaart te compenseren (zou met 22% worden verlaagd.)	✓	

Beleidsopgave: 4.9 Duurzame oplossingen en innovatie

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
4.9.01 Duurzame oplossingen en innovatie	Experimenten met innovatieve concepten waaronder deelmobiliteit, autonoom vervoer (ATNorth), drones (DroneHub), het gebruik van data (MaaS-app) en slimme oplossingen voor schone bevoorrading (Surflogh)	- @north congres georganiseerd - dataportaal elektrificatie Drents wagenpark doorontwikkeld	✓
	Uitvoeringsagenda regionaal mobiliteitsplan duurzaamheid (RMP) in afstemming met gemeentes, als uitwerking van het klimaatakkoord.	De samenwerking in het kader van de klimaatafspraken is verder geconcretiseerd door uitvoering van maatregelen.	✓
	Realiseren duurzame laad- en tankinfrastructuur op basis van behoefte en gebruik, uitrol Regionale aanpak laad- en tankinfrastructuur	Verdere implementatie van uitrol van laadpaleninfrastructuur en samenwerking naar verwante duurzame uitvoeringsplannen.	✓
	Verbeteren CO2 prestatie in investering en aanbesteding, waaronder toepassen van integraal afwegingskader Duurzaam Grond Weg- en Waterbouw, CO2 monitor.	Generiek ambitieweb uitgewerkt en aan de hand van gerichte casuïstiek verder integreren in project initiatiefase.	✓
	Stimuleren duurzame mobiliteit(skeuze) en duurzame vervoersalternatieven, waaronder uitrol werkgeversaankpak, Drenthe Reist Duurzaam	Meer bedrijven/vestigingen actief betrokken bij DRD. Uitbreiding DRD naar doelgroep onderwijs en werkgevers.	✓
	Stimuleren duurzame alternatieven en zero emissie (ZE) logistiek, waaronder uitrol activiteiten op basis van Noordelijke Agenda Logistiek, logistieke hubs en ZE vervoer.	- aanpak duurzame logistiek gelanceerd - zoeklocaties Logistiek Laden bepaald - voorbereiding Europese call voor waterstof en snelladen	✓
			✓

	Realisatie deelauto's op hubs, afronding MaaS pilot, @North	De Nationale MaaS-pilot Groningen Drenthe is afgerond. In samenwerking met de Regio Groningen Assen en Century Deelmobiliteit zijn afgelopen jaar elektrische deelauto's geplaatst in Annen, Eelde en Zuidlaren. Meer dan 350 bezoekers kwamen donderdag 6 april 2023 af op de tweede editie van het @north event waar de laatste ontwikkelingen op het gebied van autonoom vervoer over weg, water, spoor en door de lucht (drones) te zien waren.		
	Samenwerking aan thema's RMP	Integrale aanpak tussen thema's waarin er een beter beeld ontstaat tussen de thema's en passende maatregelen.	✓	
	Uitwerking Regionale Agenda Laadinfrastructuur	- nieuwe concessie publieke laadpalen tot 2026 in samenwerking met provincie Groningen en Drentse en Groningse gemeenten. - nieuwe samenwerkingsovereenkomst Regionale laadinfrastructuur tot 2030 met Rijk, netbeheerders en Fryslan en Groningen. - plankaart snellaadlocaties uitgewerkt.	✓	
	Uitrol Ambitieweb duurzaam GWW	Drents Ambitieweb duurzaam GWW met succes gelanceerd.	✓	
	Uitrol Drenthe Reist Duurzaam	Project initiatie is gestart. Gesprekken met werkgevers geïmplementeerd.	✓	

Beleidsopgave: 4.10 Kerntaken onderzoek en samenwerking

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
4.10.01 Kerntaken onderzoek en samenwerking	Provinciaal luchtvaartbeleid als uitwerking van nationale luchtvaartnota en lobby luchtruimherziening is geactualiseerd.	Eerste stap is gezet: evaluatie huidige luchtvaartbeleid is uitgevoerd. Betreft input voor actualisatie. Oplevering evaluatie verwacht in januari 2024.	✓
	Monitoring verkeers- en vervoersdata en publicatie via Drenthe in Cijfers en de website van het OV-bureau, analyseren en zo mogelijk verwerken in (nieuw) beleid	Meetpunten zijn ingevoerd. Data wordt gecontroleerd uitgelezen.	✓
	Samenwerking binnen Port of Zwolle voor een goede bereikbaarheid over water van Zwolle, Kampen en Meppel	Aandacht voor bereikbaarheid is continue proces.	✓
	Versterken Emmen Coevorden logistieke regio (profilering dry port)	De samenwerking in de regio is voortgezet.	✓

Beleidsopgave: 4.11 Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
4.11.01 Veilige en beschikbare wegen	Vast onderhoud groen: het maaien van circa 5,6 miljoen m ² , kappen & planten, vuilafvoer, reiniging	Genoemde werkzaamheden zijn naar tevredenheid uitgevoerd	✓
	Operationeel Verkeersmanagement: afhandelen van calamiteiten, uitvoeren van Incident Management op de belangrijkste wegen	Afgelopen jaar heeft het operationeel verkeersmanagement goed gefunctioneerd waarbij de verkeersdoorstroming vlot, veilig en milieubewust is geweest	✓
	Vast onderhoud wegen: kleine reparaties aan de wegen, herstel van schades	Het benodigde herstel van schade aan de verhardingen is uitgevoerd.	✓
	Vast onderhoud kunstwerken: kleine reparaties aan bruggen, sluizen en tunnels, herstel van schades	Al het onderhoud en de inspecties zijn uitgevoerd.	✓
	Groot onderhoud groen: het snoeien van bomen en struiken	Het groot onderhoud groen is uitgevoerd.	✓

	Groot onderhoud wegen: het vervangen van de deklaag op een aantal trajecten. In totaal wordt 33 km weg en 5 km fietspad van groot onderhoud voorzien in 2023.	Het geplande onderhoud aan wegen en fietspaden is uitgevoerd.	✓	
	Groot onderhoud kunstwerken: onder meer aan viaducten Terborg & Molenberg (N34), Veldhuizen en Rheeveld (N381)	Alle geplande werkzaamheden zijn uitgevoerd.	✓	
4.11.02 Veilige en beschikbare vaarwegen	Operationele bruggen en sluisen: vast onderhoud aan beweegbare kunstwerken, uitbesteed aan prov. Groningen	Projecten uitgevoerd	✓	
	Vast onderhoud groen: het maaien van circa 1,8 miljoen m2, snoeiwerkzaamheden, vuilafvoer & reiniging, onkruid- en exotenbestrijding	Het onderhoud is conform planning uitgevoerd.	✓	
	Vast onderhoud vaarwegen: reparaties en kleine onderhoudswerkzaamheden rond de vaarwegen (gemalen, oeverbescherming)	Genoemde werkzaamheden zijn naar tevredenheid uitgevoerd.	✓	
	Groot onderhoud vaarwegen: baggerwerkzaamheden	De geplande projecten zijn gerealiseerd.	✓	
	Vervanging beschoeiing 2021-2024 o.a. trajecten Stieltjeskanaal, Verlengde Hooogeveensche Vaart en Hooogeveensche Vaart	Diverse projecten in 2023 afgerond.	✓	
	Groot onderhoud kunstwerken: gepland onderhoud aan beweegbare bruggen en sluisen, waaronder conserveren, vervangen van slijtlagen en vaarwegmeubilair, onderhoud aan hydraulische en elektronische systemen. Voor 2023 zijn dit onder meer: 1e en 2e Uffelterbrug, Havelterbrug en Kerkbrug	De geplande projecten gerealiseerd.	✓	
	Vervangingskrediet kunstwerken 2011-2030 - Vervangen van sluisdeuren Stieltjeskanaalsluis en Oranjesluis 2023-2024	Werkzaamheden aan de Oranjesluis zijn afgerond. Stieltjeskanaalsluis: De voorbereiding voor de werkzaamheden aan de Stieltjeskanaalsluis zijn gestart. De sluisdeuren worden geplaatst in april 2024.	✓	

Verplichte beleidsindicatoren volgens het BBV

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd, dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO-verband opgesteld en vastgesteld door het ministerie van BZK. De bron voor de vermelding in onze begroting is, zoals voorgeschreven, de website <https://www.ipo.nl/thema-s/financien/overzicht-bbv-indicatoren/>. Daar is ook vergelijkingsmateriaal met andere provincies te vinden en de definitie die wordt gehanteerd voor de betreffende indicator.

Regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer

Indicator: Waardering openbaar vervoer

Waardering openbaar vervoer

7,9 (2022)

Definitie: Dit betreft het gemiddelde waarderingscijfer (algemene oordeel) voor het regionaal openbaar vervoer. Dit cijfer is gebaseerd op de OV-Klantenbarometer: een jaarlijks terugkerend onderzoek naar de mening van reizigers in het stads- en streekvervoer. De weergegeven cijfers hebben betrekking op de vervoersgebieden waarvoor de provincie de concessie heeft afgegeven.

Ontwikkelingen

Beleidsopgave: 4.5 Toegankelijke en veilige bereikbaarheid

Om nu en in de toekomst veilig in en door Drenthe te kunnen blijven reizen, zetten wij voortdurend in op een zo optimaal mogelijk wegen- en fietspadennetwerk. Met het Strategisch Plan Verkeersveiligheid Drenthe hebben we financiële middelen beschikbaar gekregen voor het verbeteren van de verkeersveiligheid in Drenthe op basis van de 3 E's (educatie, infrastructuur en handhaving). Dit betekent dat voor een toename aan verkeersveiligheid niet alleen ingezet moet worden op aanpassing van de infrastructuur in eigendom van de provincie, maar ook dat handhaving en voorlichting hier integraal deel van uitmaken.

Beleidsopgave: 4.6 Mobiliteit op maat

Hoogtepunt binnen de pijler 'Mobiliteit op Maat' is de opening van Roden Centraal op 8 september 2023. Roden Centraal is de nieuwe naam van de hub Roden en kan worden aangemerkt als een knooppunt in de samenleving. Bewoners en bezoekers van Roden kunnen hier terecht voor diverse voorzieningen, zoals de bibliotheek, taalhuis, Humanitas, Rabobank, Welzijn in Noordenveld, de wijkagent en het duurzaamheidsloket van de gemeente Noordenveld. Ook is het goed bereikbaar te voet en per fiets, OV en hubtaxi. Het is een plek waar je goed kan wachten, werken, lezen en ontmoeten. Een plek waar de mens centraal staat. Roden Centraal heeft ook al een prijs gewonnen voor 'Meest duurzame mobiliteitshub van Nederland'. De prijs is georganiseerd door het CROW en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

Beleidsopgave: 4.7 Fiets als duurzaam alternatief

In het BO MIRT zijn afspraken gemaakt over de Meerjarige Uitvoeringsagenda Fiets (MAUF). Afsproken is dat het Rijk en de regio de Meerjarige Adaptieve Uitvoeringsagenda Fiets (MAUF) in het vervolg als basis gaan gebruiken voor de nadere uitwerking van criteria voor de selectie van fietsprojecten (afweegkader) en de eventuele keuze welke fietsprojecten wel of niet in aanmerking komen voor cofinanciering. Het Rijk heeft in 2024 een beperkt budget beschikbaar voor cofinanciering.

Doorfietsroute 'De Groene As'.

Begin 2024 wordt het laatste deel van de doorfietsroute in de gemeente Assen opengesteld voor het fietsverkeer. Daarnaast start de realisatie van het gedeelte tussen de Groningerstraat (brug de Punt) en de Oosterbroeksebrug. Eerst dient de kade te worden opgehoogd, waarna de doorfietsroute kan worden gerealiseerd. In 2024 worden daarnaast de deeltrajecten Vriezerbrug (o.a. tunnel) en sluis de Punt-brug de Punt verder uitgewerkt. Voor de realisatie van het eerste deel loopt momenteel de planologische procedure. Begin 2024 kan het bestemmingsplan door de gemeenteraad van Tynaarlo worden vastgesteld. Voor het gedeelte tussen sluis de Punt en de brug de Punt zijn met de eigenaar van de scheepswerf plannen gemaakt. Deze plannen voorzien in een herontwikkeling van de locatie van de scheepswerf, in combinatie met de inpassing van de doorfietsroute. De planologische procedure hiervoor wordt in de loop van 2024 opgestart.

Beleidsopgave: 4.8 Adequaar openbaar vervoernetwerk

Het OV heeft nog altijd te maken met een verlies aan reizigers sinds de coronacrisis. Langzaam stijgt het aantal reizigers, maar ligt anno 2023 nog niet op het niveau van daarvoor. Dit heeft zijn weerslag op de inkomsten. Tegelijkertijd heeft het OV te maken met personeelstekorten en kostenstijgingen. Via de motie Bikker is voor 2024 de stijging van het tarief voor reizigers voorkomen. Ook rondom de vergoeding vanuit de Studenten OV-kaart, wat voor 2024 geregeld is, spelen onzekerheden ten aanzien van opbrengsten. In 2024, maar ook in de jaren daarna, blijft de betaalbaarheid van het OV een aandachtspunt. Want bij het stijgen van de kosten zoals in 2023, moet ergens dekking worden

gevonden. Minder aanbod of een duurder OV dragen niet bij aan meer gebruik van het OV. Samen met onze medeoverheden werken we aan verbetering van het bestaande spoor in Drenthe (Zwolle-Emmen en Zwolle-Groningen) en ontwikkeling van nieuwe verbindingen (Emmen-Rheine en Emmen-Stadskanaal/ Nedersaksenlijn).

Beleidsopgave: 4.9 Duurzame oplossingen en innovatie

We hebben richting 2030 een nieuwe concessie voor publieke laadpalen met Groningen en een nieuwe samenwerkingsovereenkomst NAL/RAL met Groningen en Fryslân. De Drentse locaties voor snelladen en semipubliek laden zijn in beeld gebracht, de komende periode gaan we de ontwikkeling van een dekkend netwerk verder stimuleren. We hebben met behulp van ons dataportaal meer grip op de opgave voor elektrificatie, hierdoor kunnen we in overleg met de netbeheerder meer gericht sturen op vraag en aanbod. De afspraken met werkgevers en de gemeenten krijgen steeds meer vorm in het kader van de werkgeversaanpak (Drenthe Reist Duurzaam) en het Regionaal Mobiliteitsplan (RMP). Tot slot is de aanpak verduurzaming logistiek in Drenthe gestart en zijn belangrijke stappen gezet in duurzaam GWW met de lancering van het Drents Ambitieweb.

Beleidsopgave: 4.10 Kerntaken onderzoek en samenwerking

Binnen het domein mobiliteit wordt de beschikbaarheid van en beschikking over data op het vlak van mobiliteit steeds belangrijker. Of het nu gaat om monitoring, assetmanagement, het onderbouwen van beleidskeuzes of het verzinnen van slimme, innovatieve oplossingen, data spelen een cruciale rol. Dit geldt niet alleen voor intern gebruik, maar net zo goed voor de externe beschikbaarstelling. Waarbij anderen, inwoners, serviceproviders of medeoverheden hier net zo goed gebruik van kunnen maken. Het leggen van dwarsverbanden tussen verschillende dataketens is hierbij ook van belang.

Beleidsopgave: 4.11 Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur

Ondanks het feit dat er in 2023 prijscompensatie heeft plaatsgevonden op de stijging van kosten op dit thema is verdere prijsstijging op het thema Beheer Wegen en Vaarwegen reëel. Aanvullende milieu onderzoeken, specialistische kennis en vaardigheden, schaarse materialen en CO2 neutraal aanbesteden en steeds duurder wordende grondstoffen maakt dat het werk aan de weg en water duurder wordt.

Programma 4 wat heeft het gekost

		1	2	3	4	3-4
Beleidsopgave	eco cat	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	verschil
Lasten						
4.5 Toegankelijke en veilige bereikbaarheid						
	Inkoop	757.067	1.016.631	1.309.098	862.917	446.181
	Kapitaallasten	6.764.971	7.204.558	5.834.463	5.834.464	-1
	Subsidie	1.459.943	4.661.389	1.450.902	187.301	1.263.601
	totaal beleidsopgave	8.981.981	12.882.578	8.594.463	6.884.682	1.709.781
4.6 Mobiliteit op maat						
	Inkoop	747.507	0	1.423.532	1.514.460	-90.928
	Lonen		0	10.152	122.973	-112.821
	totaal beleidsopgave	747.507	0	1.433.684	1.637.433	-203.749
4.7 Fiets als duurzaam alternatief						
	Inkoop	27.096	277.778	371.278	55.350	315.928
	Subsidie		722.222	722.222	10.000	712.222
	totaal beleidsopgave	27.096	1.000.000	1.093.500	65.350	1.028.150
4.8 Adequaat openbaar vervoernetwerk						
	Inkoop	493.121	3.655.000	2.055.000	1.008.345	1.046.655
	Subsidie	34.831.501	26.850.798	30.265.244	27.111.166	3.154.078
	totaal beleidsopgave	35.324.621	30.505.798	32.320.244	28.119.512	4.200.732
4.9 Duurzame oplossingen en innovatie						
	Inkoop	364.694	650.000	780.375	638.873	141.502
	totaal beleidsopgave	364.694	650.000	780.375	638.873	141.502
4.10 Kerntaken onderzoek en samenwerking						
	Inkoop	1.987.359	2.998.996	2.706.486	1.357.077	1.349.409
	Subsidie	2.662.587	220.735	1.013.000	868.649	144.351
	totaal beleidsopgave	4.649.946	3.219.731	3.719.486	2.225.726	1.493.760
4.11 Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur						
	Belastingen	187.375	245.416	245.416	196.633	48.783
	Inkoop	19.983.132	20.744.300	19.107.220	19.841.484	-734.264
	Kapitaallasten	279.873	420.035	356.284	356.284	0
	Lonen		0	4.988	60.961	-55.973
	Subsidie	11.400	11.400	11.400	0	11.400
	totaal beleidsopgave	20.461.780	21.421.151	19.725.308	20.455.362	-730.054
Totaal		70.557.626	69.679.258	67.667.060	60.026.938	7.640.122
Baten						
4.5 Toegankelijke en veilige bereikbaarheid						
	Ontv. bijdragen		0	0	-28.730	28.730
	totaal beleidsopgave	0	0	0	-28.730	28.730
4.6 Mobiliteit op maat						
	Ontv. bijdragen	-12.000	0	-446.392	-446.392	0
	Ontv.subsidies	-748.717	0	0	-185.168	185.168
	totaal beleidsopgave	-760.717	0	-446.392	-631.560	185.168
4.7 Fiets als duurzaam alternatief						
	Ontv. bijdragen	-587	0	-1.000	-2.526	1.526
	Ontv.subsidies		0	-87.500	0	-87.500
	totaal beleidsopgave	-587	0	-88.500	-2.526	-85.974
4.8 Adequaat openbaar vervoernetwerk						

		Ontv. bijdragen		0	0	-1.182.771	1.182.771
		Ontv.subsidies	-7.532.138	-1.922.000	-4.922.000	-2.664.414	-2.257.586
		totaal beleidsopgave	-7.532.138	-1.922.000	-4.922.000	-3.847.185	-1.074.815
	4.9 Duurzame oplossingen en innovatie						
		Ontv. bijdragen	-269.638	0	0	-129.481	129.481
		Ontv.subsidies	-12.500	0	-55.375	0	-55.375
		totaal beleidsopgave	-282.138	0	-55.375	-129.481	74.106
	4.10 Kerntaken onderzoek en samenwerking						
		Leges	-22.574	-14.000	-14.000	-25.453	11.453
		Ontv. bijdragen	-194.409	0	0	-156.012	156.012
		Ontv.subsidies	-213.977	-260.000	-510.413	-298.261	-212.152
		totaal beleidsopgave	-430.960	-274.000	-524.413	-479.726	-44.687
	4.11 Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur						
		Leges	-10.573	-6.000	-6.000	-13.135	7.135
		Ontv. bijdragen	-848.430	-205.095	-215.095	-562.283	347.188
		Ontv.subsidies	-568.142	-302.919	-302.919	-262.054	-40.865
		totaal beleidsopgave	-1.427.144	-514.014	-524.014	-837.472	313.458
	Totaal		-10.433.684	-2.710.014	-6.560.694	-5.956.681	-604.013
	Saldo		60.123.942	66.969.244	61.106.366	54.070.257	7.036.109

Toelichting	
Saldo Programma	7.036.109
Bestemming resultaat reserves bij programma	
Bijdrage aan Reserve mobiliteit	-4.512.716
Bijdrage van reserve groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen	310.463
Bijdrage van Reserve Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde	649
Bijdrage van reserve Verstrekte subsidies	885.000
Totaal verrekend met reserves	-3.316.604
Resultaat programma na bestemming reserves	3.719.504

Toelichting op verschillen begroting en rekening

Lasten

Beleidsopgave: 4.5 Toegankelijke en veilige bereikbaarheid

De totale afwijking betreft een voordeel van € 1.709.781--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Toegankelijke en veilige bereikbaarheid

Een aantal verstrekte subsidies is lager vastgesteld dan toegekend. Dit levert een voordeel op van € 642.932,--. Het project Educatie en verkeerscampagnes laat een voordeel zien van € 897.765,--. Verschillende partners zoals de Veiligheidsregio Drenthe en de politie zijn nog druk geweest met de nasleep van corona en gaven aan daardoor niet in de gelegenheid te zijn geweest om veel inzet te plegen op verkeersveiligheid. Dit zorgde ervoor dat projecten niet of minder snel konden worden opgepakt. Denk hierbij aan de pop-up-store veiligheid of handhaving.

Over- overschrijdingen op budgetten waarvoor eerder middelen beschikbaar zijn gesteld vanuit de reserve (mobiliteit) worden bij de jaarafsluiting verrekend met eerder genoemde reserve. In dit geval wordt € 1.434.484,-- verrekend met de reserve Mobiliteit en € 275.297,-- wordt toegevoegd aan de vrije ruimte.

Beleidsopgave: 4.6 Mobiliteit op maat

De totale afwijking betreft een nadeel van € 203.749,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Mobiliteit op maat

Over- overschrijdingen op budgetten waarvoor eerder middelen beschikbaar zijn gesteld vanuit de reserve (mobiliteit) worden bij de jaarafsluiting verrekend met eerder genoemde reserve.

De kosten voor de ontwikkeling Hubs zijn € 293.413,-- hoger uitgevallen dan begroot. Deze kosten worden verrekend met de reserve Mobiliteit.

Daarentegen vielen de kosten op de MAAS pilot € 89.664,-- mee en dit wordt ten gunste van de vrije ruimte gebracht.

Beleidsopgave: 4.7 Fiets als duurzaam alternatief

De totale afwijking betreft een voordeel van € 1.028.150,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Fiets als duurzaam alternatief

Over- overschrijdingen op budgetten waarvoor eerder middelen beschikbaar zijn gesteld vanuit de reserve (mobiliteit) worden bij de jaarafsluiting verrekend met eerder genoemde reserve.

Projecten gelieerd aan de Fietsagenda zijn veelal in voorbereiding, maar hebben nog niet tot uitgaven geleid. Hierdoor ontstaat een voordeel van € 1.028.150,--; dit wordt toegevoegd aan de reserve Mobiliteit.

Beleidsopgave: 4.8 Adequaat openbaar vervoernetwerk

De totale afwijking betreft een voordeel van € 4.200.732,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: adequaat openbaar vervoernetwerk

Verbetering spoor Zwolle Coevorden en Emmen geeft een voordeel van € 2.732.159,--. Het voordeel betreft grotendeels de risicoreservering bij ProRail. Als decentrale overheid waren we verplicht conform de afgesloten realisatieovereenkomst een dergelijk bedrag voor de werkzaamheden Emmen-Zuid gereserveerd te hebben. Deze post wordt verrekend met de Reserve RSP.

Door een lagere bijdrage aan het OV bureau dan was begroot is een voordeel ontstaan van € 363.200,--. Gestart is met het MIRT onderzoek Nedersaksenlijn. Het grootste deel van de kosten in 2023 zijn voor rekening van het Rijk gekomen. Vanwege prioriteitstellingen elders is nog niet gestart met de ontwikkelagenda Publieke Mobiliteit. Ook zijn de bijdragen aan het Deltaplan en DOVA in 2023 eenmalig lager uitgevallen dan begroot en verwacht. De werkzaamheden van ProRail voor de ontwikkeling van Emmen-Rheine lopen door in 2024. Niet alle verwachte kosten zijn gemaakt in 2023. Dit alles geeft een voordeel van ruim € 1 miljoen.

Over- overschrijdingen op budgetten waarvoor eerder middelen beschikbaar zijn gesteld vanuit de reserve (mobiliteit) worden bij de jaarafsluiting verrekend met eerder genoemde reserve.

Van het overblijvende voordeel (na verrekening met de Reserve RSP) wordt € 770.844,-- toegevoegd aan de Reserve Mobiliteit en € 697.729,-- aan de vrije ruimte.

Beleidsopgave: 4.9 Duurzame oplossingen en innovatie

De totale afwijking betreft een voordeel van € 141.502,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Duurzame oplossingen en innovatie

Het onderzoek naar het effect van het maatregelenpakket Regionale mobiliteitsprogramma's (RMP) heeft meer voorbereiding nodig gehad en is doorgeschoven naar 2024. Daarnaast is een pilot doorgeschoven naar 2024. Het voordeel is gestort in de Reserve Mobiliteit. Over- overschrijdingen op budgetten waarvoor eerder middelen beschikbaar zijn gesteld vanuit de reserve (mobiliteit) worden bij de jaarafsluiting verrekend met eerder genoemde reserve.

Beleidsopgave: 4.10 Kerntaken onderzoek en samenwerking

De totale afwijking betreft een voordeel van € 1.493.760,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Kerntaken onderzoek en samenwerking

Voor monitoring is € 293.900,-- minder uitgegeven omdat onder andere rekening gehouden was met de aanschaf van nieuwe telkasten. De aanschaf van de nieuwe kasten was echter niet nodig, omdat de oude telkasten kwalitatief goed bleken te zijn en zo opnieuw konden worden ingezet. Daarnaast was in het budget rekening gehouden met de aanschaf van een softwarepakket voor het verwerken van de data afkomstig uit de automeetpunten.

De leverancier heeft het pakket nog in ontwikkeling. In 2024 gaan we bezien of het pakket voldoet aan onze eisen en of het wordt aangeschaft.

De onderwerpen mobiliteit en Drenthe reist duurzaam geven een voordeel van circa € 1.096.000,--.

Het voordeel wordt verrekend met de reserve mobiliteit € 1.298.848,-- en de vrije ruimte € 195.560,--.

Ook wordt er nog € 649,-- verrekend met de reserve Groningen airport Eelde.

Over- overschrijdingen op budgetten waarvoor eerder middelen beschikbaar zijn gesteld vanuit de reserve (mobiliteit) worden bij de jaarafsluiting verrekend met eerder genoemde reserve.

Beleidsopgave: 4.11 Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur

De totale afwijking betreft een nadeel van € 730.054,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Veilige en beschikbare wegen nadeel 1.390.850,--

Het groot onderhoud is overschreden met € 876.146,--. De kosten van de projecten zijn afgelopen jaar hoger dan geraamd door stijging van de productiekosten van asfalt en het grote aanbod van werken op de markt (veel aanbod van werk leidt tot minder concurrentie en tot hogere prijzen). Tevens zien we met name bij kleinere werken dat de kosten voor verkeersmaatregelen hoog zijn ten opzichte van de aanneemsom.

Het beheer van wegen heeft € 127.663,-- meer gekost dan was voorzien. De belangrijkste oorzaak is dat er diverse onderzoeken zijn uitgevoerd ten behoeve van projecten die in 2024 gaan starten.

Er is meer klein onderhoud uitgevoerd (€ 239.633,--) aan de rondweg Emmen. Tevens zijn er extra maatregelen genomen om wateroverlast situaties op te lossen.

De begrote post op calamiteiten is overschreden met circa € 161.000,--. Met name de inzet en afhandeling van ongevallen is hier debet aan.

Doelstelling: Veilige en beschikbare vaarwegen voordeel € 660.796,--

Het klein onderhoud laat onder andere door minder werkzaamheden dan gepland aan beweegbare bruggen een voordeel zien van € 144.471,--.

Het groot onderhoud vaarwegen laat een voordeel zien van € 559.1160,--.

In overleg met betrokken partijen is besloten het herstel van vaarbodem nabij Meppel niet uit te voeren in 2023 maar door te schuiven naar 2024. Het herstel aan landhoofd De Punt is een technisch ingewikkeld project, de juiste oplossingsrichting moet nog worden gekozen. Het doorschuiven van deze projecten van 2023 naar 2024 levert een voordeel op van € 383.590,-- .

Het groot onderhoud aan de Staphorster Grote Stouwe is voordelig aanbesteed. Dit levert een voordeel op van € 109.124,--.

Baten

Beleidsopgave: 4.5 Toegankelijke en veilige bereikbaarheid

De totale afwijking betreft een voordeel van € 28.730,--.

Beleidsopgave: 4.6 Mobiliteit op maat

De totale afwijking betreft een voordeel van € 185.168,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Mobiliteit op maat

Bijdragen inzake specifieke uitkeringen voor de projecten Hub's (€ 172.133,--) en Maas (€ 13.035,--) zijn niet begroot. Het voordeel wordt respectievelijk verrekend met de reserve mobiliteit en de vrije ruimte. Over- overschrijdingen op budgetten waarvoor eerder middelen beschikbaar zijn gesteld vanuit de reserve (mobiliteit) worden bij de jaarafsluiting verrekend met eerder genoemde reserve.

Beleidsopgave: 4.7 Fiets als duurzaam alternatief

De totale afwijking betreft een nadeel van € 85.974,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Fiets als duurzaam alternatief

Het Rijk heeft in 2023 geen beschikking afgegeven voor een bijdrage. Hierop was wel gerekend. Het nadeel wordt verrekend met de reserve mobiliteit.

Over- overschrijdingen op budgetten waarvoor eerder middelen beschikbaar zijn gesteld vanuit de reserve (mobiliteit) worden bij de jaarafsluiting verrekend met eerder genoemde reserve.

Beleidsopgave: 4.8 Adequaat openbaar vervoernetwerk

De totale afwijking betreft een nadeel van € 1.074.815,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Adequaat openbaar vervoernetwerk

Voor de verbetering van het spoor Zwolle-Coevorden en Emmen was een bate begroot van € 3.000.000,--. De realisatie bedroeg € 267.840,--. Dit betekent een nadeel van € 2.732.160,--. Dit is gelijk aan de kosten die zijn gemaakt. Deze post wordt verrekend met de Reserve RSP. Het Rijk heeft op 20 december 2023 € 2.967.385,-- beschikt in het kader van de Specifieke uitkering decentraal spoor aan de provincie Drenthe. Dit bedrag bestaat uit een voorlopige uitbetaling over 2023 van € 2.349.074,--; begroot € 1.922.000,--. Dit geeft een voordeel van € 427.074,-- (toegevoegd aan de reserve mobiliteit). De nabetaaling over de jaren 2021 en 2022 bedraagt € 618.311,--; dit is ook een voordeel. De subsidie aan het OV bureau voor 2022 is € 564.460,-- lager vastgesteld dan voorlopig is toegekend. Dit geeft een voordeel.

Beleidsopgave: 4.9 Duurzame oplossingen en innovatie

De totale afwijking betreft een voordeel van € 74.106,--.

De voornaamste afwijking betreft:

Doelstelling: Duurzame oplossingen en innovatie

Voor het project Regionale aanpak Laadinfrastructuur is € 74.106,-- meer ontvangen dan was begroot. Deze bate is verrekend met de Reserve Mobiliteit. Over- overschrijdingen op budgetten waarvoor eerder middelen beschikbaar zijn gesteld vanuit de reserve (mobiliteit) worden bij de jaarafsluiting verrekend met eerder genoemde reserve.

Beleidsopgave: 4.10 Kerntaken onderzoek en samenwerking

De totale afwijking betreft een nadeel van € 44.687,--.

Beleidsopgave: 4.11 Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur

De totale afwijking betreft een voordeel van € 313.458,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen

Doelstelling: Veilige en beschikbare wegen

De inkomsten op verhaalbare schades zijn ruim € 210.469,-- hoger dan was begroot. De overige opbrengsten zijn te laag begroot en geven een voordeel van € 124.263,--

Doelstelling: Veilige en beschikbare vaarwegen

Op deze post is € 28.973,-- minder ontvangen dan is begroot.

Programma 5: Klimaat en energie: samen doorpakken

In 2023 hebben we gewerkt aan:

Om in 2050 energieneutraal te zijn willen we dat in 2030 40 % van ons energiegebruik hernieuwbaar wordt geproduceerd. Mede door de oorlog in Oekraïne is de urgentie en ambitie om dit doel te behalen alleen maar gegroeid. Zowel onze nationale als de Europese ambities zijn verder aangescherpt. Deze oorlog, de veranderende energievoorziening, energie-infrastructuur en energiebehoefte hebben de nodige gevolgen voor onze samenleving. De opgave Wind-op-zee is bijvoorbeeld verder verhoogd, een afgeschreven gasketel kan vanaf 2026 alleen nog worden vervangen door de hybride warmtepomp en de industrie en transportsector willen we sneller over laten gaan naar waterstof.

Isoleren en energiebesparing wordt door de verder stijgende energieprijzen alleen maar belangrijker, niet alleen voor de huishoudens maar zeker ook voor het mkb en de industrie.

Mede dankzij de Energietransitieagenda 2020-2023 is Drenthe goed toegerust voor al deze uitdagingen. We hebben doorgewerkt aan het stimuleren van waterstoftoepassingen, groengas, energiebesparing in het mkb en de industrie, woningisolatie, de inclusieve energietransitie en het stimuleren van zonnestroom. Met het Noodfonds van € 5.000.000,- hebben we gestimuleerd dat mkb ondernemers, eigenaren en beheerders van dorps- en buurthuizen en woningeigenaren hun panden verder verduurzaamden.

Waterstof

Om de 'kip-ei' uitdagingen op te lossen faciliteren we diverse waterstofprojecten en ontwikkelingen. We nemen deel aan verschillende Europese waterstofprojecten. In het kader van het project H2 Energy Applications in Valley Environment for Northern Netherlands (HEAVENN) zijn wij betrokken bij de Waterstofwijk Hoogeveen, de GZI-Next in Emmen en de cofinanciering van waterstofauto's van Green Planet in Pesse. We verleenden subsidie aan het H2Hollandia project in Nieuw Buinen voor de bouw van een elektrolyser (groene waterstoffabriek). We zijn nauw betrokken bij het initiatief van de H2Tap met als doel de regio te voorzien van groene waterstof via tappunten langs de nationale waterstofbackbone. Uiteraard werken we door aan waterstofprojecten en het daarvoor naar Drenthe halen van Europese en nationale cofinanciering voor onder meer waterstoftankstations.

De Expeditie naar energieneutraal wonen

Op 31 december 2023 eindigde de Expeditie Energieneutraal Wonen (EEW). Sinds de start hebben versnellingsteams van marktpartijen, woningbouwcorporaties, huurdersverenigingen en collectieven hard gewerkt om de Drentse woningvoorraad te verduurzamen. De inwoners van Drenthe zijn zich, mede door de energiecrisis, nu veel bewuster van hun energierekening en hoe je deze kunt verlagen. De belangrijkste resultaten van de EEW zijn het Drentse Energieloket (DEL), de aanpak voor (collectieve) lokale energie-initiatieven, de meer dan 200 energiecoaches, de isolatiesubsidie en de rentekorting op de Energielening van het Warmtefonds.

Het Drents Energieloket (DEL) hielp de woningeigenaren verder op weg met het verduurzamen van hun woning. Om het bereik te vergroten zullen we werk maken van het nog effectiever en bekender maken van het DEL. Met behulp van de subsidieregeling Collectieve Energie-initiatieven en het Programma Lokale Energie Drenthe (PLED) hebben we waardevolle nieuwe kennis opgedaan, hebben onze inwoners nieuwe initiatieven ontwikkeld en zijn bestaande initiatieven verbeterd.

Voor de inwoners met een smalle beurs gaan we door met de energielening Drenthe. Mede dankzij onze rentekorting op de landelijke energiebespaarlening van het Warmtefonds wordt de lening nog steeds goed gevonden. Hetzelfde geldt voor de isolatiesubsidie die we ondertussen hebben verleend aan 350 inwoners. Het in de zomer van 2023 gestarte Fixteam heeft inmiddels 1500 inwoners geholpen met eenvoudige energiemaatregelen.

Aankomst Fixteam Drenthe

Energiebesparing en energieopwekking in het midden en kleinbedrijf

De (energie)adviseurs van het ondernemersplatform 'Ik ben Drents Ondernemer' (IBDO) hielpen 140 mkb ondernemers op weg met onafhankelijk energieadvies. Daarnaast maakten de ondernemers gebruik van het mkb adviesvouchet voor antwoord op tal van ondernemersvragen, waaronder ook energieadvies-vragen.

De op bedrijventerreinen gevestigde ondernemers raken ervan doordrongen dat meer actie nodig is om de toenemende netcongestie op bedrijventerreinen gezamenlijk het hoofd te bieden. Voor de aanpak van deze gezamenlijke ondernemersvragen op bedrijventerreinen zijn we medio 2023 gestart met het programma verduurzaming bedrijventerreinen (PVB). Dit programma legt de basis om met steun door het Rijk werk te maken van duurzame, toekomstbestendige bedrijventerreinen.

Verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed

Drenthe kent een groot aantal dorps- en buurthuizen, zwembaden, kerken, zorginstellingen, culturele instellingen en panden in gemeentelijke eigendom. We zijn dit jaar doorgedaan met het verduurzamen van deze gebouwen. Dankzij een serie kennissessies over verduurzaming en financiering lukt het de deelnemende 125 beheerders en eigenaren steeds beter om via onder meer hun reguliere onderhoud werk te maken van het verduurzamen van hun 450 panden.

Eind 2023 organiseerden we het eerste netwerkcongres Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed. Daar hebben we onze samenwerking met de 12 Drentse gemeenten bestuurlijk bekrachtigd.

In 2023 heeft het Energiefonds Drenthe voor 1,4 miljoen euro aan maatschappelijke energieleningen verstrekt aan 23 eigenaren van 9 dorpshuizen, 9 sportverenigingen, 4 culturele instellingen en een kerk.

Netwerkcongres Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed

Slimme energiesystemen

De schaarste aan capaciteit op het elektriciteitsnet is verder toegenomen. Zowel voor afname- als opwekcongestie. Dit bevestigt de noodzaak om de aanpak van de netschaarste goed te verankeren in het coalitieakkoord.

Door de netschaarste krijgen ondernemers met een grootgebruikerscontract geen nieuwe netaansluiting of uitbreiding van hun bestaande aansluiting. Daarom ondersteunen we ondernemers bij het vinden en toepassen van innovatieve oplossingen. We hebben het budget verhoogd van de subsidieregeling voor oplossingen voor netcongestie bij teruglevering van hernieuwbare elektriciteit. Daarnaast was de subsidieregeling beschikbaar voor het oplossen van problemen bij afname van elektriciteit. Eind 2023 hebben we beide regelingen samengevoegd tot een nieuwe regeling. Deze loopt tot en met 2025.

Onder de naam 'Net op Groen' gaan we met de gemeenten en de ondernemers op zoek naar oplossingen voor netcongestie op bedrijventerreinen. Dat doen we in samenwerking met het Programma Verduurzaming Bedrijventerreinen (PVB). Tot nu toe hebben we tal van ondernemers kunnen helpen met innovatieve oplossingen en is een groeiend kennisnetwerk ontstaan.

Industrie

De sterk gestegen energieprijzen en andere ontwikkelingen maken dat de grootverbruikers, waaronder de energie-intensieve industrie, hun inspanningen vergroten en proberen over te gaan naar andere energiebronnen. Netcongestie en wettelijke beperkingen zijn daarbij echter nog te vaak spelbreker. Daarom hebben we ons vooral gericht op het oplossen van belemmeringen door netcongestie en niet adequate regelgeving. In een aantal gevallen konden we bijdragen aan een oplossing maar voor meerdere ondernemers is er nog geen oplossing. Wel kennen we van steeds meer bedrijven hun ontwikkelmogelijkheden en -wensen. In 2023 organiseerden we verschillende bijeenkomsten met de energie-intensieve industrie met als doel informatie- en kennisuitwisseling om te komen tot snellere, betere oplossingen.

Mijnbouw

Ook de komende jaren wordt in Drenthe aardgas gewonnen uit de kleine gasvelden. We houden de vinger aan de pols en adviseren het ministerie van EZK bij diverse mijnbouwprojecten, zoals de winning uit de gasvelden nabij het Unesco Werelderfgoed Frederiksoord en het opruimen van voormalige gas- en olieputten. Putten die mogelijk kansen bieden voor hergebruik door de aanwezige infrastructuur.

We zijn nauw betrokken bij de plannen voor oliewinning in Schoonebeek en nemen samen met de NAM en de gemeenten deel aan het gebiedsproces van het ministerie van EZK. Het is belangrijk dat goed is geborgd dat het vrijkomende productiewater verantwoord wordt verwerkt.

We hebben het onderzoek begeleid naar de begrenzing van het schadegebied rondom de ondergrondse gasopslag Norg. Deze begrenzing bepaalt of inwoners zich bij schade kunnen beroepen op de omgekeerde bewijslast dan wel dat de bewijslast bij henzelf ligt. Uitkomst is dat het gebied waar de omgekeerde bewijslast geldt wordt uitgebreid.

Successen

- Dankzij de Drentse rentekorting van 1 procent op de nationale Energiebespaarlening van het Warmtefonds hebben inmiddels 4800 inwoners een lening afgesloten. Dankzij deze korting is het Warmtefonds een van de grote aanbieders van energieleningen in Drenthe.
- Het in de zomer van 2023 gestarte Fixteam voorziet duidelijk in een behoefte. Het team hielp tot nu toe 1500 inwoners op weg met energie besparen door het aanbrengen van tochtstrips, radiatorfolie en ledlampen.
- Veel gemeenten, dorps- en buurthuizen, scholen en zorginstellingen bezochten in december 2023 ons netwerkcongres 'Verduurzaming maatschappelijk vastgoed'. De deelnemers zetten onder meer hun handtekening onder de aanpak voor 2024.
- Alle Drentse gemeenten hebben voorbereidingen getroffen om met hun ondernemers werk te maken van de verduurzaming van de bedrijventerreinen. In 2024 gaan de betrokkenen daarvoor gebruikmaken van de specifieke uitkeringsregeling voor de verduurzaming van bedrijventerreinen (PVB).
- De bedrijven weten de subsidieregeling voor netcongestie goed te vinden en de lobby voor netaansluitingen voor bedrijven met afname- en invoedingscongestie is geslaagd. Het aantal bedrijven dat heeft te kampen met netcongestie is daardoor afgenomen.
- De Drentse aanpak netcongestie staat intern en extern op de kaart. We hebben meerdere provincies geïnformeerd over de aanpak en de hiervoor ontwikkelde subsidieregelingen.

Knelpunten

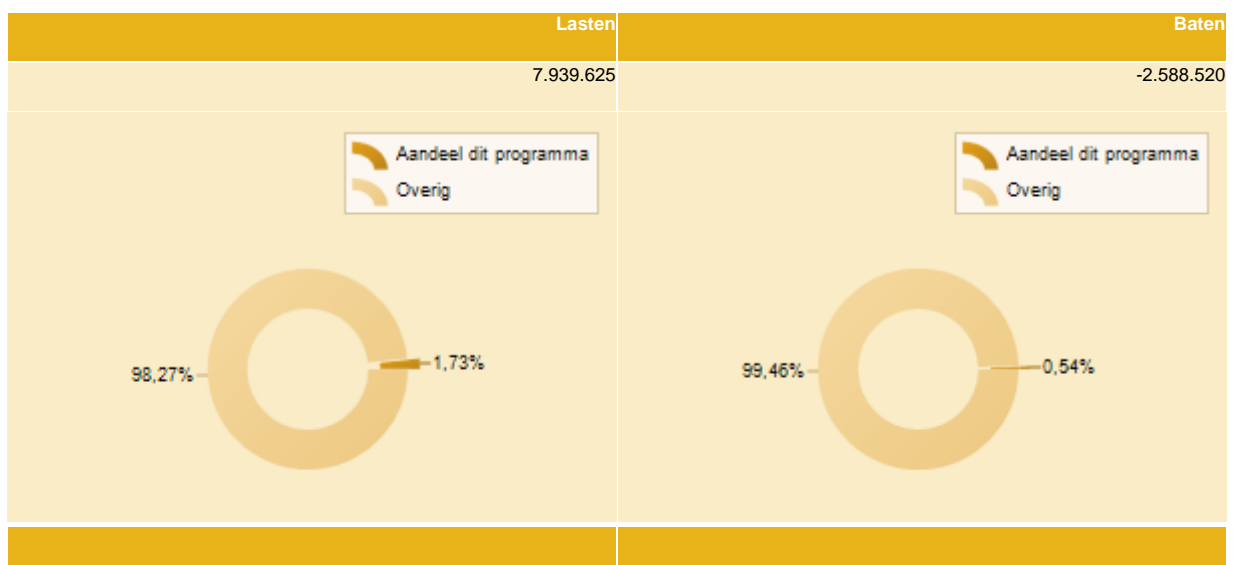
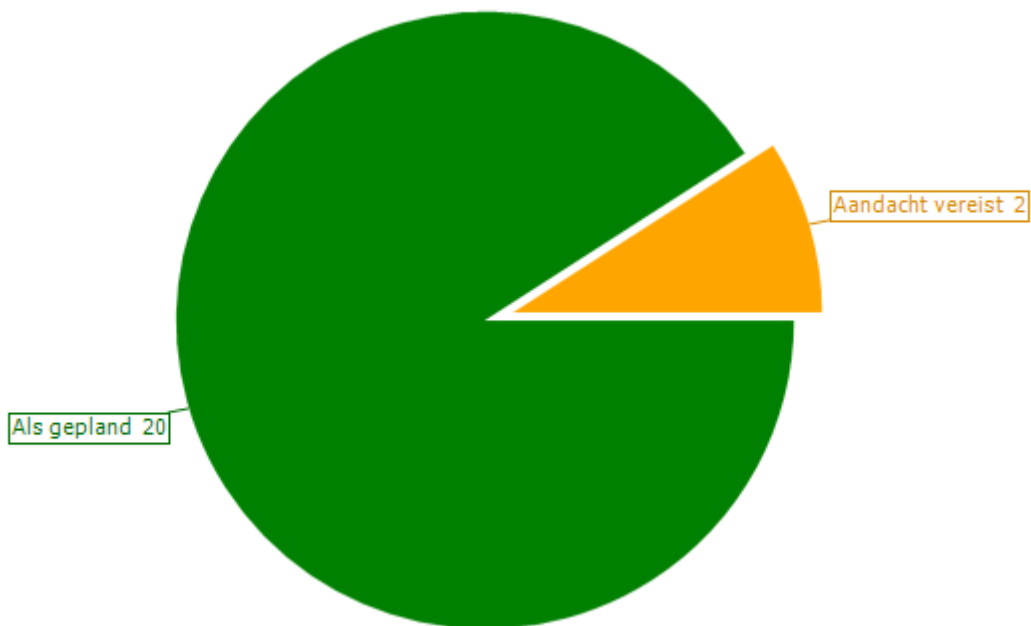
- De energie-infrastructuur voor gas en elektriciteit kan de snel groeiende capaciteitsvraag, ondanks het bijbouwen van extra capaciteit niet bijbenen. De doelen van de Energietransitieagenda 2020-2023 worden daardoor vertraagd gerealiseerd.
- Het Drents Actieprogramma Netcongestie (DAN) heeft te maken met wettelijke beperkingen bij het gebruik van mogelijk privacy- en concurrentiegevoelige data. Met als gevolg onvoldoende ruimte voor een stevige provinciale regierol.
- Projecten voor hernieuwbare energie zijn moeilijker te financieren door zowel de hogere rentestand als de gestegen productie- en materiaalkosten.
- Door minder gunstige tarieven in de regeling Stimulering Duurzame Energietransitie (SDE) is de businesscase voor groengas lastiger rond te krijgen. De verwachting is dat dit probleem bij de volgende subsidieronde wordt opgelost.
- Het aangescherpte bestuursakkoord voorkeursvolgorde zon heeft tot vragen geleid voor de zon op land ambitie. We verkennen met de Drentse gemeenten het effect van het akkoord op de RES-opgave en gaan de afspraken uit het akkoord vertalen in nieuw beleid.

Toelichting programma

Naast de inrichting van de omgeving zorgt de provincie er ook voor dat die omgeving veilig en schoon is. Zo werken zij samen met onder meer gemeenten aan een schone lucht en bodem en wordt toegezien op de productie en het transport van gevaarlijke stoffen. Wij voeren een actief klimaat- en energiebeleid. Wij stimuleren de productie van duurzame energie en beschermen ons landschap tegen de gevolgen van klimaatverandering.

Stand resultaten

Van de resultaten binnen dit programma is hier de status van de resultaten weergegeven. Op resultaatniveau is de afwijking toegelicht binnen de doelstelling.

	1	2	3	4	(3-4)
	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil
Totaal lasten	5.086.135	9.890.589	10.969.419	7.939.625	3.029.794
Totaal baten	-893.770		-2.734.242	-2.588.520	-145.722
Saldo	4.192.365	9.890.589	8.235.177	5.351.106	2.884.071

Beleidsopgave: 5.1 Een bijdrage leveren aan de doelstelling van 49% CO2 reductie in 2030 (t.o.v. 1990)

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting	
5.1.01 Het aandeel hernieuwbare energiebronnen bedraagt 14% in 2020 en 16% in 2023	Ondersteunen en faciliteren gebiedsinitiatieven voor zonne- en windenergie binnen de kaders van ons omgevingsbeleid. Bij kansrijke projecten van derden hebben we een proactieve houding ten aanzien van omgeving en participatie	<p>We hebben een actieve bijdrage geleverd aan gebiedsinitiatieven voor zonne- en windenergie.</p> <ul style="list-style-type: none"> - De zoneroute A37: het participatiebeleidskader behorende bij het project is in 3 gemeenten vastgesteld en er is ondersteuning georganiseerd voor de coöperatieve samenwerking. - Er is ondersteuning geboden voor de ruimtelijke randvoorwaarden voor de maatschappelijke tender zonne-energie in Midden Drenthe. - Er is potentie-onderzoek gedaan naar gebiedsontwikkelingen in Meppel, De Wolden en Westerveld. - Er is een voorverkenning gestart voor het programma Opwek Energie op Rijksgrond A28. - Het project Energietuin Assen-Zuid is verder geconcretiseerd. De aanleg is gestart, AsserEnergie en Windunie zijn eigenaar met beide 50% van de aandelen. - Er zijn ruimtelijke kaders voor zonne-energie Tynaarlo vastgelegd in een ontwerpomgevingsvisie. <p>De omstandigheden van netcongestie, hoge bouwkosten en hoge rentes maken het moeilijker om een business case rond te krijgen.</p> <p>Ook aangepast beleid, doorvoeren van voorkeursvolgorde zon (ontmoedigen van zon op landbouw en natuurgronden), maken dat er enige onzekerheid is over toekomstige zonneparken. Het stimuleren van zonne-energie op de eerste 3 tredes van de zonneladder (op daken en gevels, op terreinen en objecten binnen bebouwd gebied, terreinen en objecten in het landelijk gebied) wordt steeds belangrijker.</p>		
	Faciliteren van energiecoöperaties in Drenthe met het bijdragen aan de opzet van het nationale ontwikkelfonds	<p>Het fonds is in 2021 opgericht en operationeel. Het fonds wordt gebruikt voor leningen en als garantstelling.</p> <p>Het aantal aanvragen loopt op dit moment achter bij de verwachtingen.</p> <p>Coöperatieve projecten lopen tegen dezelfde problemen aan die de markt voor hernieuwbare energie ondervindt: hoge rentestanden, hoge bouwkosten en netcongestie.</p>		Deze opgave en bijbehorende uitdagingen worden onder de nieuwe EnergieAgenda in 2024 opgepakt
				

	<p>Bijdragen aan de doelstelling uit het Klimaatakkoord om 50 % van de opwek via lokaal eigenaarschap te realiseren</p>	<p>Lokaal eigendom is gerealiseerd bij het zonnepark Assen Zuid (aandeel van 50 % door coöperatie). -Een beleidskader voor lokaal eigendom/participatie bij de zonnerroute A37 is vastgesteld door de gemeenten Coevorden, Hoogeveen en Emmen. -De vergunning is verleend voor het zonnepark Zuidvelde, het streven is om 50 % lokaal eigenaarschap te realiseren. Er wordt tevens een gebiedsfonds opgericht. -Onderzoek naar knelpunten voor lokaal eigendom is uitgevoerd. -Masterclasses risicodragend investeren in hernieuwbare energie zijn georganiseerd voor gemeenteambtenaren en bestuurders.</p>	<p>Lokaal eigendom van zonne- of windenergieprojecten komt moeizaam tot stand vanwege hoge rentestanden, dure productiemiddelen en het feit dat projecten niet altijd gerealiseerd kunnen worden. Bij kleinschalige coöperatieve projecten blijkt de SCE-regeling niet voldoende financiële ondersteuning te bieden. Dit is bij het betreffende ministerie aangegeven vanuit het IPO. Er wordt gewerkt aan een aparte regeling voor kleine coöperatieve projecten. Het ontwikkelfonds voorziet in financiering bij grootschaligere initiatieven.</p>
	<p>Bijdragen aan de ontwikkelingen t.a.v. de Regionale Energie Strategie en RES 2.0</p>	<p>De voortgangsrapportage RES 2.0 is opgeleverd, circa 60% van de ambitie voor hernieuwbare elektriciteit (3,45 TWh) is gerealiseerd. De warmtetransitieviesies zijn opgeleverd. Er is een Flexteam is opgericht vanuit de Drentse gemeenten, de VDG en de provincie, het is een uitvoerend ondersteuningsteam voor de warmtetransitie ter ondersteuning van gemeenten. Momenteel ondervinden projecten voor hernieuwbare energie hinder vanwege netcongestie, hoge rentestanden en hoge bouwkosten. De vervolgstap in de warmtetransitie vergt veel (uitvoeringskracht) van gemeenten.</p>	<p>✔</p>
	<p>Stimuleren van maximale benutting van zonnepanelen op daken onder meer met een provincie-brede en planmatige aanpak</p>	<p>Er is in RES-verband een provincie brede versnellingsaanpak zon op dak ontwikkeld. Er wordt aangesloten bij bestaande sectorale projecten voor het MKB, de agrarische sector en maatschappelijk vastgoed. Het aandeel zonne-energie is verder toegenomen in het afgelopen jaar. De ontwikkeling voor zonne-energie op daken ondervindt hinder van netcongestie, de hoge rentestanden en hoge bouwkosten.</p>	<p>✔</p>
	<p>Monitoren van de voortgang en realisatie van de windopgave. Financiële bijdrage aan de Gebiedsfondsen Windenergie</p>	<p>Er is 95% van de Drentse windopgave gerealiseerd: 271 MW van de 285,5 MW. De gebiedsfondsen Drentse Monden Oostermoer zijn operationeel.</p>	<p>✔</p>
	<p>Continueren van het beleid en de uitvoering daarvan voor bodemenergie (warmte- koudeopslag en geothermie).</p>	<p>Met het overdragen van onze opsporingsvergunning naar een marktpartij is een concrete stap gezet in de ontwikkeling van geothermie in het tuinbouwgebied Erica. Het beleid voor bodemenergie is gecontinueerd. De nieuwe vergunninghouder is al geruime tijd in gesprek met de tuinders om een geothermieproject te starten. Als provincie doen we een stapje terug in het proces.</p>	<p>✔</p>
			<p>!</p>

	Stimuleren en faciliteren van groengasprojecten	<p>1) Er is aan 4 initiatieven voor een groen gas cluster de 'Subsidie collectieve energie-initiatieven' verleend</p> <p>2) Er is intensieve begeleiding geweest tussen groen gas clusters en gemeenten</p> <p>1 en 2) hebben geresulteerd in het op tijd beschikken van de vergunningen van 5 groen gas clusters (35 veehouders). Dit was noodzakelijk om de SDE subsidie in 2023 aan te kunnen vragen. Wanneer deze SDE-subsidie beschikbaar wordt zullen deze groen gas clusters in 2024 gerealiseerd worden.</p> <p>Van initiatief naar realisatie is een periode van minimaal 1,5 jaar nodig. Deze initiatieven zijn goed voor de productie van 7,5 mln. m3 groen gas</p> <p>3) Er zijn meerdere kennissessies geweest betreffende groen gas voor initiatiefnemers en gemeenten. Ism Rendo is er een kennissessie versnelling groen gas voor gemeenten gehouden.</p> <p>4) Er is constant overleg met netbeheerders over de mogelijkheden om groen gas in te voeren.</p> <p>5) De grote initiatiefnemers worden door ons begeleid. Samen kijken we wat de mogelijkheden zijn voor grote productiefaciliteiten. Er is doorlopend overleg met Shell, Nature Energie, Engie en Bio value.</p> <p>6) We zoeken actief naar oplossingen voor stikstofproblematiek in relatie tot de ontwikkeling van groen gas.</p>	Knelpunt is de SDE-financiering, hierin heeft een wijziging plaatsgevonden die nadelig is voor monomestvergisting. Er hebben diverse gesprekken hierover met het ministerie van EZK plaatsgevonden. Bij een volgende ronde in 2024 wordt voorzien dat deze problemen worden opgelost.
5.1.05 We geven een Drentse invulling aan de waterstofregio Noord-Nederland	Realiseren van projecten rondom waterstof met betrokkenheid Drents bedrijfsleven	Verschillende waterstofinitiatieven zijn in ontwikkeling of gerealiseerd met ondersteuning vanuit de provincie. Een voorbeeld hiervan is het initiatief voor de bouw van een elektrolyser (waterstofproductie) van H2Hollandia in Nieuw-Buinen.	✓
	Intensivering regionale en grensoverschrijdende samenwerking aangaande waterstof	Binnen het thema waterstof wordt veelvuldig regionale en grensoverschrijdende samenwerking gezocht. Binnen (Noord-)Nederland en verschillende andere Europese regio's. Recent zijn onder andere twee Interreg-projecten aangaande waterstof binnengehaald (EHRIN, Excellent Hydrogen Regions in Europe en LIHYP, Linking hydrogen power potentials). Daarnaast is vanuit verschillende samenwerkingen regelmatig contact met regio's zoals bijvoorbeeld Nedersaksen, Emsland, Hamburg, Schotland, Occitanie.	✓
			✓

5.1.07 In de periode 2020 – 2023 gebruiken de Drentse bedrijven 7% minder energie ten opzichte van 2015	Ondersteunen van bedrijven die investeren in projecten gericht op CO2-reductie	We ondersteunen de bedrijven bij energieonderzoek en adviseren waar nodig aansluitend over de financieringsmogelijkheden via onder meer het Energiefonds Drenthe. Het platform 'Ik ben Drents Ondernemer' adviseert mkb ondernemingen onder meer over energiebesparing en energieopwekking. De provincie biedt de energie-intensieve bedrijven de mogelijkheid van energieonderzoek via de subsidieregeling energieonderzoek Drenthe. Daarnaast is beschikbaar de 'No Cure no pay' regeling voor een grootschalig energieonderzoek bij de 11 meest energie-intensieve bedrijven. Het Energiefonds Drenthe voert de regeling uit.		
	Vergunningverlening, toezicht en handhaving richting bedrijven verder op orde brengen	We geven de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD Drenthe) jaarlijks de opdracht om voor de opgave energie de noodzakelijke vergunningverlenende, toezichthoudende en handhavende taken uit te voeren. Dit betreft de bedrijven die vallen onder het provinciaal bevoegd gezag. Wij stellen daarvoor jaarlijks een structureel budget beschikbaar van € 50.000,-- De RUD Drenthe brengt ook dit jaar bedrijfsbezoeken bij de energie-intensieve bedrijven. Daarbij staan centraal de wettelijke onderzoeksplicht en de wettelijke informatieplicht in verband met artikel 2.15 van het Activiteitenbesluit. Beide verplichtingen traden in werking op 1 december 2023. Tijdens de bedrijfsbezoeken is de basis gelegd voor de nieuwe maatwerkvoorschriften. Het toezicht en de handhaving van de vastgestelde maatwerkvoorschriften wordt daarmee verder op orde gebracht	✓	
	Ondersteunen van bedrijven die investeren in energie-innovaties	We stimuleren onderzoek naar de niet wettelijk verplichte energiebesparende maatregelen. Dankzij de subsidieregeling Energieonderzoek hebben inmiddels vijf bedrijven met een bijdrage van maximaal 50 procent een mede door de provincie gefinancierd energieonderzoek uitgevoerd. De uitkomsten van de onderzoeken (kunnen) dienen als grondslag voor innovatieve toepassingen. In dat kader gaan we door met het verkennen van de toepasbaarheid van een hoge temperatuur warmtepomp bij een of meer energie-intensieve industriële bedrijven.	✓	
			✓	

	<p>Uitbouwen platform 'Ik ben Drents ondernemer' met eerstelijns energieadvies</p>	<p>De vraag naar eerstelijns energieadvies neemt verder toe. De energieadviseurs van 'Ik ben Drents Ondernemer' (IBDO) gaan door met onafhankelijk energie- en zon op dak advies voor het brede MKB. De adviezen bestaan uit eerstelijns algemeen energieadvies, het doorgeleiden van de ondernemer naar financieel advies en tweedelijns energieadvies. Sinds 1 juni werken de IBDO energieadviseurs nauw samen met het versnellingssteam Programma Verduurzaming Bedrijventerreinen (PVB). De IBDO energieadviescapaciteit bedraagt 32 uur per week.</p>		
	<p>Ondersteunen en stimuleren dat ondernemers op hun bedrijventerrein energemaatregelen nemen</p>	<p>In het kader van 'Naar energieneutrale bedrijventerreinen in 2035' (EBD35) hebben ondernemers, ondernemersverenigingen en parkmanagement pilots afgerond op drie bedrijventerreinen. In Noordenveld ontwikkelden de ondernemers en parkmanagement met ondersteuning van de provincie en de gemeente een uitvoeringsprogramma met als doel energiebesparing en -opwekking. De gemeente Hoogeveen en Ondernemend Hoogeveen hebben een projectmanager opdracht gegeven het organiserend vermogen te versterken alvorens te starten met het ondersteunen van het versnellen van de energietransitie'. Op bedrijventerrein de Punt (gemeente Tynaarlo) hebben de ondernemers zich georganiseerd in een ondernemersvereniging. In Assen werken de ondernemers, Ondernemend Assen en de parkmanager nog hard aan het uitvoeringsprogramma energietransitie. De gemeente en de provincie ondersteunen hen daarbij. De resultaten van de vier pilots zijn neergelegd in de digitale leidraad 'Naar energieneutrale bedrijventerreinen in 2035'. Mede op basis van de ervaringen opgedaan in EBD35 heeft het versnellingssteam programma verduurzaming bedrijventerreinen (PVB Drenthe) de verduurzamingsvraag op bedrijventerreinen in alle 12 gemeenten in kaart gebracht. Deze inventarisatie zal dienen als grondslag voor de aanpak vanaf 2024.</p>		
	<p>Bevorderen dat bedrijven zich bewust zijn van de energietransitie en wat dat voor hen betekent. Onder andere door een no-cure no-pay regeling voor een energiebesparingsonderzoek</p>	<p>We bieden de energie-intensieve(re) bedrijven het 'Energy leaders Drenthe - programma'. Het doel is kennisontwikkeling en -uitwisseling over onder meer energie-efficiëntie, hernieuwbare energie en innovaties. In 2023 hebben we vier bijeenkomsten georganiseerd, op locatie bij de deelnemende bedrijven. Ruim 20 bedrijven namen deel. Via de provinciale accountaanpak blijven we de deelname van de energie-intensieve bedrijven stimuleren aan de 'No cure no pay' regeling. Deze is bedoeld voor grootschalige energieonderzoeken.</p>		
				

5.1.09 Drenthe heeft in 2030 een duurzaam, betrouwbaar en veelzijdig energiesysteem dat ruimte biedt aan onze ambities en innovatieve technieken	We wenden onze invloed maximaal aan om ervoor te zorgen dat de veranderde vraag naar stroom door de netwerkbeheerder verwerkt kan worden	In lijn met het Landelijke Actieprogramma Netcongestie hebben we het Drentse Actieprogramma Netcongestie opgesteld. U heeft dit actieprogramma vastgelegd in het coalitieakkoord. We hebben onze interne organisatie ingericht op uitvoer van dit actieprogramma. We zijn gestart met het toonaangevende innovatieproject 'Ontwikkeling toekomstig energiesysteem Emmen' (ORTESE), in samenwerking met de gemeente Emmen, Enexis en het ministerie van EZK. Met dit project ontwikkelen we een blauwdruk voor toekomstbestendige flexibele energiesystemen in Drenthe.			
	Met onze bijdrage aan de Investeringsagenda Waterstof Noord-Nederland ondersteunen we nieuwe Drentse initiatieven om de ingezette ontwikkeling te verstevigen. Dit doen door samen te werken met bedrijven, kennisinstellingen en andere Noordelijke overheden	Versillende waterstofinitiatieven zijn in ontwikkeling of gerealiseerd met ondersteuning vanuit de provincie. In lijn met de investeringsagenda waterstof Noord-Nederland wordt gewerkt aan initiatieven zoals GZI-Next en H2Hollandia.	✓		
	Faciliteren en ondersteunen van initiatiefnemers bij het toepassen van innovatieve technieken zoals energieopslag, slimme energienetten en slim laden door hierover te communiceren in o.a. bijeenkomsten en webinars.	We hebben het thema netcongestie onder de aandacht gebracht van Drentse gemeenten tijdens het symposium 'Net op Groen'. Dit symposium vormde tevens de aftrap van de gelijknamige versnellingsaanpak 'Net op Groen', waarbij we in samenwerking met het Programma Verduurzaming Bedrijventerreinen Drenthe werken aan oplossingen voor netcongestie bij bedrijventerreinen.	✓		
	In nationaal verband (IPO) ontwikkelen van een provinciale regierol (governance van regionale energie) van de ontwikkelingen van het elektriciteitsnetnergiesysteem.	Om de ontwikkeling van ons energiesysteem in goede banen te leiden, ontwikkelen alle provincies samen met gemeenten en netbeheerders een plan voor het programmeren van de regionale energie-infrastructuur. Dit plan heet het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMiek). Het pMiek vormt de maatschappelijke prioritering voor de investeringsplannen (IP's) van de netbeheerders en heeft daarmee een sturende werking op ruimtelijke ontwikkelingen die energie vragen, produceren of opslaan. In 2023 hebben we in samenwerking met Drentse gemeenten en netbeheerders het (PMIEK) 1.0 opgeleverd ter invulling van onze provinciale regierol. Het PMIEK 1.0 heeft input gevormd voor de planning en prioritering van de investeringsplannen van de netbeheerders. Het proces van integraal programmeren met een provinciale regierol is een continu proces. Iedere twee jaar wordt er een pMIEK opgeleverd; in februari 2025 leveren we het pMIEK 2.0 op .	✓		
			✓		

<p>5.1.10 Het vergroten van de kennis over de energietransitie bij onze inwoners en ondernemers en tevens hen handelingsperspectief bieden, zodat ze energiebesparende maatregelen nemen</p>	<p>Met communicatie bijdragen aan het informeren van inwoners (jong en oud) en bedrijven over de energietransitie (bewustwording vergroten) en om hen handelingsperspectief te bieden. Dat doen we enerzijds met communicatie ondersteunend aan de andere doelstellingen. En anderzijds met een communicatie-aanpak voor inwoners gebaseerd op gedragsonderzoek, gericht op het nemen van energiebesparende maatregelen</p>	<p>We ontwikkelen en zetten communicatie-instrumenten in bij tal van projecten. Voor het project Fixteam, waarin een mobiel klusteam bij inwoners thuis energiebesparende maatregelen aanbrengt hebben we voor en met de gemeenten een toolkit ontwikkeld waaruit de gemeenten kunnen putten. Een ander voorbeeld is het programma Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed waar we via diverse wegen bijdragen aan het bijeen brengen van het netwerk en kennisuitwisseling tussen de betrokken partijen.</p> <p>Verder hebben we communicatiemiddelen ingezet bij netcongestievragen, subsidieregelingen voor ondernemers en bij de ondersteuning van energiecoöperaties.</p> <p>De campagne Gewoon Zo, om inwoners bij de energietransitie te betrekken, is afgerond. We hebben een effectmeting uitgevoerd waaruit bleek dat de campagne deels heeft bijgedragen aan het informeren van inwoners over energiebesparing maatregelen. Tegelijkertijd bleek dat een op zichzelf staande campagne niet optimaal werkt om een maximaal effect te sorteren. Deze resultaten nemen we mee voor de communicatiestrategie tijdens deze nieuwe bestuursperiode .</p> <p>Verder zijn vanuit thema Communicatie diverse doelgroepen geïnformeerd over mogelijkheden binnen de energietransitie. Denk aan concrete stappen om te nemen als ze te maken hebben met netcongestie, subsidieregelingen voor ondernemers of communicatieve ondersteuning voor energiecoöperaties.</p> <p>Zo heeft communicatie bijgedragen aan alle beleidsdoelstellingen binnen energie.</p>	
--	---	---	--

Beleidsopgave: 5.2 Mijnbouw

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
5.2.01 Mijnbouw in Drenthe met een groter draagvlak onder de lokale bevolking	Advisering over mijnbouw, schadeafhandeling en betrekken van inwoners	<p>Op verschillende mijnbouwdossiers zijn adviezen gegeven. Er is tevens een goede samenwerking met andere overheden en inwoners in dossiers UGS Norg en Oliewinning Schoonebeek.</p> <p>In 2023 heeft de provincie de Staatssecretaris van Mijnbouw en het ministerie van EZK advies gegeven over diverse mijnbouwprojecten: bijvoorbeeld aanvullend advies over de MER en de selectie van een voorkeursalternatief voor de locatie waar door Vermillion geboord gaat worden naar de gasvelden VDW (bij het Unesco Werelderfgoed Frederiksoord). De provincie heeft ook adviezen gegeven over diverse winningsplannen en over het verwijderen van oude gas- en olieputten.</p> <p>De provincie heeft in 2022 de peer review begeleid van de onderzoeken die ertoe geleid hadden dat het IMG het gebied rond de UGS Norg verkleinde waar de omgekeerde bewijslast voor schade geldt (het zogenaamde "bewijsvermoeden"). Dit gevoelige dossier zorgt voor veel onrust bij omwonenden van de UGS Norg. Na het afronden van de peer review is door de staatssecretaris in een AMVB aangekondigd dat de contour per januari 2024 hersteld zal worden.</p>	

Verplichte beleidsindicatoren volgens het BBV

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd, dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO-verband opgesteld en vastgesteld door het ministerie van BZK. De bron voor de vermelding in onze begroting is, zoals voorgeschreven, de website <https://www.ipo.nl/thema-s/financien/overzicht-bbv-indicatoren/>. Daar is ook vergelijkingsmateriaal met andere provincies te vinden en de definitie die wordt gehanteerd voor de betreffende indicator.

Milieu, Energie en Bodem

Indicator: Emissie van broeikasgassen

CO2-emissies in Drenthe 3.149.000 ton (2021)

Definitie: De CO2-uitstoot wordt berekend door de energiedragers (bijvoorbeeld kWh elektriciteit, m3 gas, liters benzine) te vermenigvuldigen met de emissiefactor van die energiefactor. Deze emissiefactoren variëren per jaar, afhankelijk van de brandstofmix van de elektriciteitsproductie, de hoeveelheid bijgemengde biobrandstof en de calorische waarde en koolstofinhoud van aardgas.

Indicator: Productie van hernieuwbare energie (Energieneutraliteit)

Productie van hernieuwbare energie in Drenthe in Petajoule 7,92 PJ (2021)

Definitie: De meeste productiegegevens hernieuwbare energie komen grotendeels tot stand door nationale totalen te verdelen over gemeenten aan de hand van verdeelsleutels. Deze methode leidt voor het overgrote deel van de hernieuwbare energie-opties tot schattingen.

Ontwikkelingen

Beleidsopgave: 5.1 Een bijdrage leveren aan de doelstelling van 49% CO2 reductie in 2030 (t.o.v. 1990)

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 5.2 Mijnbouw

In Schoonebeek begeleidt de provincie een gebiedsproces, dat door het ministerie van EZK in gang gezet is naar aanleiding van het voornemen van NAM om weer olie te winnen uit het Schoonebeek olieveld. Hierbij komt productiewater vrij, dat verwerkt dient te worden. In het kader van het gebiedsproces is er ambtelijk en bestuurlijk overleg tussen EZK, NAM en de decentrale overheden en zit de provincie aan bij de ontzorgingstafel. De provincie is ook met EZK, NAM en de gemeenten Coevorden en Emmen in gesprek over een gebiedsbijdrage. Afgelopen jaar is de provincie om advies gevraagd over het verlenen van diverse benodigde vergunningen voor dit project; er wordt verwacht dat daar in 2024 nog een aantal adviesvragen bijkomt.

Vermilion is voornemens de gasvelden VDW (nabij het Unesco Werelderfgoed Frederiksoord) in productie te nemen. In het kader van een Rijkscoördinatieregeling is de provincie een gesprekspartner en adviseur.

Programma 5 wat heeft het gekost

			1	2	3	4	3-4
	Beleidsopgave	eco cat	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	verschil
Lasten							
	5.1 Een bijdrage leveren aan de doelstelling van 49% CO2 reductie in 2030 (t.o.v. 1990)						
		Inkoop	2.832.413	8.495.089	5.657.405	3.585.215	2.072.190
		Lonen		0	199.000	1.216.225	-1.017.225
		Subsidie	2.253.722	1.395.500	5.113.014	3.138.186	1.974.828
		totaal beleidsopgave	5.086.135	9.890.589	10.969.419	7.939.625	3.029.794
	Totaal		5.086.135	9.890.589	10.969.419	7.939.625	3.029.794
Baten							
	5.1 Een bijdrage leveren aan de doelstelling van 49% CO2 reductie in 2030 (t.o.v. 1990)						
		Ontv. bijdragen	-161.658	0	-436.242	-455.214	18.972
		Ontv. subsidies	-732.112	0	-2.298.000	-2.133.305	-164.695
		totaal beleidsopgave	-893.770	0	-2.734.242	-2.588.520	-145.722
	Totaal		-893.770	0	-2.734.242	-2.588.520	-145.722
Saldo			4.192.365	9.890.589	8.235.177	5.351.106	2.884.071

Toelichting	
Saldo Programma	2.884.071
Bestemming resultaat reserves bij programma	
Bijdrage aan reserve Verstrekte subsidies	-355.492
Bijdrage van reserve verstrekte subsidies	26.994
Totaal verrekend met reserves	-328.498
Resultaat programma na bestemming reserves	2.555.573

Toelichting op verschillen begroting en rekening

Lasten

Beleidsopgave: 5.1 Een bijdrage leveren aan de doelstelling van 49% CO2 reductie in 2030 (t.o.v. 1990)

De totale afwijking betreft een voordeel van € 3.029.794,--.

Een groot deel van de afwijkingen gaat om niet beïnvloedbare kosten. Tenzij er een expliciete keuze wordt gemaakt om van gemaakte afspraken en bestedingsdoelen af te wijken is dit niet beïnvloedbaar.

De voornaamste niet beïnvloedbare afwijkingen betreffen:

Reserves (€ 285.000,--):

Dit overschot komt gedeeltelijk door de subsidie voor het warmtefonds. Het warmtefonds verschil wordt verrekend met de reserve verstrekte subsidies. Dit is een verschil van € 285.000,--.

Overhevelingen (€ 2.750.000,--):

Daarnaast zitten er enkele bedragen in de overhevelingen bij de jaarrekening. Dit gaat om € 800.000,- voor het Fixteam, € 150.000,-- voor het budget noodhulp energiebesparing, € 150.000,-- voor de RES en € 1,65 miljoen voor Gebiedsfonds Wind.

In september 2021 heeft het college van GS ingestemd met het voornemen vier projectsubsidies van in totaal € 5,6 miljoen te verlenen aan de gemeenten Aa en Hunze, Borger-Odoorn, Emmen en Coevorden. Aan twee van de vier gemeenten is de subsidie verleend. De subsidies aan de gemeenten Coevorden (€ 510.000,--) en Emmen (€ 1.035.000,--) zijn nog niet verleend maar verwacht wordt dat dit in 2024 of later gaat plaatsvinden. Om de dekking van de subsidies aan de gemeenten Coevorden en Emmen te garanderen, willen wij deze post toevoegen aan de overhevelingsvoorstellen bij de jaarrekening 2023.

We hebben inmiddels de gemeenten gevraagd om, voor zover mogelijk, de subsidie dit jaar aan te vragen.

Voor Coevorden geldt dat alle windturbines zijn gerealiseerd en er over kan worden gegaan tot een subsidieaanvraag voor het totale bedrag dat aan Coevorden is toebedeeld.

Voor gemeente Emmen geldt dat de windturbines bij de Pottendijk zijn gerealiseerd en voor dat deel de subsidieaanvraag kan worden gedaan. Voor het project N34 zijn de windturbines nog niet gerealiseerd. Voor dit deel is het reëel dat dit niet dit jaar kan worden gerealiseerd.

Hiermee kunnen we voor een groot gedeelte van de subsidie invloed uitoefenen op de aanvraag van de subsidie en daarmee het verstrekken dit jaar.

Het overige deel van € 150.000,-- komt door de lastneming verstrekte subsidies voor de reeds beschikte bedragen.

DON Project (€ 70.000,--):

Ook is er een afwijking in de inzet die we hadden voor het DON project vanuit Tennet. Voor dit project krijgen wij alle kosten die wij maken vergoed vanuit TenneT. Hiervoor is in 2023 ook een bedrag begroot. Aangezien het hier voornamelijk om personele inzet gaat is deze last voornamelijk bij de loonsom terecht verantwoord. Het gaat hier om een overschot van € 70.000,--.

Specifieke uitkeringen Rijk (€ - 325.000,--):

Bij de SPUK krijgen wij een bijdrage vanuit het rijk voor een specifieke doeleinde. Deze middelen kunnen dus niet op andere wijze ingezet worden. Hiervoor maken wij tijdens het boekjaar een raming van de gemaakte kosten. De over- of onderschrijdingen hierop worden verrekend met de ontvangst en leiden niet tot een mutatie in de vrije ruimte.

In 2023 was er een onderschrijding van ongeveer € 250.000,-- bij de realisatie van de SPUK maatschappelijk vastgoed, waarvoor begin 2023 een inschatting was gemaakt en een overschrijding van € 575.000,-- bij de SPUK CDOKE ten overstaan van de raming in 2023.

Beïnvloedbaar (€ 250.000,--):

Tot slot is er een overschot op de middelen voor samenwerking. Hiervoor is jaarlijks € 1.000.000,-- beschikbaar, voor het eerst in 2023. Hier wordt onder andere het flexteam uit betaald. Aangezien dit een opstartjaar was is het flexteam nog niet het hele jaar werkzaam geweest en kon niet het hele budget ingezet worden. De komende jaren is dit naar verwachting wel nodig. Er is hier een overschot van € 592.000,-- hiervan is € 350.000,-- ingezet ten behoeve van het uitvoeren van de energietransitie agenda, het saldo van ongeveer € 250.000,-- valt vrij ten gunste van de vrije ruimte.

Baten

Beleidsopgave: 5.1 Een bijdrage leveren aan de doelstelling van 49% CO2 reductie in 2030 (t.o.v. 1990)

De totale afwijking betreft een nadeel van € 145.722,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Het aandeel hernieuwbare energiebronnen bedraagt 14% in 2020 en 16% in 2023

Voor de SPUK Maatschappelijk vastgoed is € 250.000,-- minder gerealiseerd dan geraamd. Dit leidt niet tot een vrijval van middelen.

De SPUK regionale structuur NPLW is pas laat in het jaar ontvangen en kon niet meer worden geraamd. Hier is een overschot van € 120.000,--

Fixteam: Dit is een tweejarig project welke is meegenomen in de overhevelingen. De overige € 600.000,-- wordt in 2024 gerealiseerd.

Doelstelling Voorzetting Expeditie Energieneutraal wonen

Hier is een overschot van € 570.000,-- met betrekking tot de SPUK CDOKE. Er is hier minder geraamd dan gerealiseerd. De realisatie was tijdens de 3e actualisatie 2023 nog niet in te schatten.

Programma 6: Levendig en sociaal: gezond, gelukkig en veilig

Dit is in 2023 aan dit programma gedaan:

Cultuur

Voor de Drentse cultuursector was 2023 een mooi jaar. Na een aantal coronajaren kon alles weer van het slot en dat was te merken. Het grootste thema was Vincent Van Gogh met een grote overzichtstentoonstelling in het Drents Museum, een grote marketingcampagne van Marketing Drenthe, de vernieuwing van het Van Gogh Huis, drie grote voorstellingen in Emmen, Coevorden en Hoogeveen en allerlei lokale initiatieven om het erfgoed van Van Gogh beleefbaar te maken. Daarnaast hebben grote voorstellingen over de Drentse geschiedenis, zoals Boer Koekoek en het Pauperparadijs, veel bezoekers naar Drenthe getrokken.

De grote musea in Drenthe hebben veel bezoekers mogen ontvangen dit jaar, mede door een goede zomervakantie. Het Drents Museum verwacht voor de Van Gogh tentoonstelling al meer dan 100.000 bezoekers te trekken. Festivals als FestivalDerAa, Puppert International en Festival Veenhuizen hebben weer plaatsgevonden. De PeerGroup heeft o.a. de voorstelling De Bietencampagne geproduceerd. Meer dan 10.000 leerlingen hebben deelgenomen aan het project Culturele Mobiliteit. Door bibliotheken is gewerkt aan innovatieve projecten, waaronder digitaal burgerschap en een informatiepunt voor jongeren. Drentse talenten hebben deelgenomen aan noordelijke talentprogramma's voor popmuziek, hip-hop, popcultuur, podiumkunsten en cultuur en natuur.

Voor het uitdragen van de UNESCO Koloniën van Weldadigheid zijn verschillende projecten gerealiseerd, zoals de Veenhuis Hotels in Veenhuizen en de informatieborden langs de A28, N33 en A32. Daarnaast zijn de Koloniën van Weldadigheid opgenomen in de Canon van Nederland en zijn de bufferzones officieel vastgesteld. De subsidie Archeologie en Publiek is dit jaar goed gebruikt voor verschillende projecten rondom archeologie in Drenthe. In samenwerking met de Rijksdienst voor Cultureel erfgoed is een handreiking opgesteld hoe we erfgoed na 1965 beter kunnen borgen. Er zijn meer dan 20 aanvragen gehonoreerd voor de restauratie en/of herbestemming van monumentale panden in Drenthe.

Nationaal monumentencongres in Veenhuizen

We zijn blij met de behaalde resultaten het afgelopen jaar. Wel zien we dat de gestegen kosten van de afgelopen periode een probleem (gaan) vormen bij instellingen. Dit gaat met name over hogere kosten voor personeel, energie en materiaal. In sommige gevallen gaat dat om een stijging van vijftien procent. In dat kader hebben we instellingen waarbij de nood het hoogst was een extra bedrag beschikbaar gesteld vanuit de resterende middelen in het Noodfonds Cultuur ter gedeeltelijke compensatie van de gestegen kosten in 2023. Voor de structurele gevolgen van de gestegen kosten moeten we voor 2024 en verder keuzes maken. Voor de grootste nood is er een instandhoudingsbudget beschikbaar van € 2 miljoen. Structurele ontwikkelingen nemen we waar mogelijk mee in de cultuurnota 2025-2028.

Sociaal

Sinds 1 juli 2020 werkt de provincie Drenthe aan de uitvoering van de Sociale Agenda 2020-2023. Met dit beleid willen we een levendig en sociaal Drenthe bevorderen. Samen met inwoners, de Drentse gemeenten en tal van maatschappelijke partners werken we op een vernieuwende manier aan complexe sociaal-maatschappelijke vraagstukken, stimuleren we bovenlokale samenwerking en geven we experimenten de ruimte. Samen met onze partners hebben we veel mooie resultaten bereikt.

De uitreiking van het Compliment van Drenthe.

Stimuleren van Bewonersparticipatie op leefbaarheid en wonen

Voor het stimuleren van bewonersparticipatie werkten we aan het op peil houden en versterken van initiatiefkracht, de naoberschap en samenlevingsopbouw in Drenthe. Samen met gemeenten ondersteunden we vrijwillige inzet en bewonersinitiatieven op het gebied van wonen, zorg en leefbaarheid met het uitreiken van het Compliment van Drenthe (vrijwilligersprijs) en ondersteuning aan onder meer de bouw van het Dorpshuis in Spier, de inclusieve speeltuin in Dalen en de aanschaf van de belbus door Stichting Dorpenzorg in Emmen. Daarnaast zochten we samen met initiatiefnemers en partners naar nieuwe democratische vormen die recht doen aan de ideeën, problemen en oplossingen die inwoners zelf aandragen. Met de drie noordelijke provincies en onze

boekjaarinstellingen werkten we aan kennisdeling, inspiratie met goede voorbeelden en sterke lobby voor de regio.

Bevorderen Positieve Gezondheid

Voor bevordering van positieve gezondheid lag het accent op aansluiting op bestaande netwerken en het ondersteunen van kansrijke allianties vanuit inwoners, gemeenten, zorgaanbieders en maatschappelijke organisaties. Succesvol voorbeelden van Domeinoverstijgende samenwerking (DOS) zijn de projecten Grolloo Zorgt Samen en Hollandscheveld Verbindt. Ook sport en bewegen was een belangrijk aandachtspunt dat wordt ondersteund met de Sportmonitor Drenthe. We zetten in op het samenbrengen van partijen die zich bezighouden met gezondheid en preventie met bijvoorbeeld het Drents Zorglandschap en de Drentse Gezondheidstafel.

Verbeteren van Kansengelijkheid

Vergroten van gelijke kansen voor jong en oud, dat is de leidende ambitie bij het thema kansengelijkheid in de Sociale Agenda 2020-2023. Daarbij lag het accent op kinderen en jongeren omdat daar het maatschappelijk rendement van investeringen het grootst is. Dit deden we door bestaande initiatieven en projecten te ondersteunen en deze met elkaar te verbinden. Met kennisdeling, bundeling van slagkracht en het werken aan en vanuit een gedeelde visie op kansengelijkheid werkten we samen met inwoners, gemeenten en maatschappelijke organisaties aan kansengelijkheid. Dat deden we op verschillende aandachtsgebieden, namelijk: armoede, laaggeletterdheid en onderwijskwaliteit.

Inclusie

Inclusie loopt als een rode draad door de ambities van de Sociale Agenda heen: iedereen doet mee en doet ertoe. Dat was ook het uitgangspunt in de uitvoering. Samen met gemeenten en onze boekjaarinstellingen hebben we ingezet op Drenthe brede netwerkontwikkeling en kennisdeling. Er zijn in 2023 ook specifieke activiteiten ontplooid om inclusie te versterken in Drenthe. Dit betrof onder andere de thema's regenboog, toegankelijkheid en discriminatie.

Provinciale inzet

De provinciale inzet op sociaal wordt door onze partners gewaardeerd blijkt uit de Tussenevaluatie van RadarAdvies. In 2024 bouwen we met de Sociale Agenda 2024-2029 voort op de Sociale Agenda 2020-2023 met ruimte voor nieuwe ontwikkelingen en accenten. Samen blijven we bouwen aan een Drenthe voor elkaar!

Sport en bewegen

Het EK Wielrennen was een echte teamprestatie van het netwerk dat in Drenthe betrokken is bij sport en bewegen. Tijdens de Nationale Sportweek was het internationale wielerevenement dé verbindende activiteit die de samenwerking in Drenthe zichtbaar maakte. Het evenement was in deze vorm onmogelijk geweest zonder de medewerking van de bestaande netwerken. En de energie die zo'n samenwerking geeft, draagt bij aan de continuïteit van deze bestaande netwerken.

Uiteraard hebben wij met het binnenhalen van het EK wielrennen als topsportevenement een prachtig succes behaald waarin vele dorpen, ondernemers en inwoners hebben deelgenomen.

Sport en bewegen zijn belangrijk voor gezondheid, geest en gemeenschapszin. Dat is de afgelopen periode duidelijk gebleken. Door onze inzet op Sport hebben wij ook in 2023 bijgedragen aan de sociale en economische doelstellingen van de provincie. Daarom blijven wij ons inzetten op verschillende manieren in voor de sport in Drenthe.

Ook in 2023 hebben wij bijgedragen aan (mogelijke toekomstige) sportvoorzieningen van provinciale betekenis. Wij hebben, op basis van een motie in Provinciale Staten, een Quicksan laten uitvoeren naar de haalbaarheid van een ijsbaan, in de vorm van een ijstunnel (voorbeeld Rotterdam). De plannen voor een Onderwijs- en bewegcampus in Assen, waarin ook de aanpak van de wielervederbaan een plek zou krijgen, heeft nog niet geleid tot een concreet haalbaar concept.

Daarnaast hebben wij ook in 2023 bestaande sportevenementen ondersteund vanwege de bindende functie in de maatschappij. Dit geldt ook voor onze betrokkenheid bij FC Emmen.

We hebben opnieuw een bijdrage geleverd aan het VDG-programma 'Drenthe Samen Gezond in Beweging 2021-2024'.

Hiermee willen we ervoor zorgen dat iedereen in Drenthe kan sporten op zijn of haar niveau. In het bijzonder hebben we daarbij aandacht voor inclusiviteit en gehandicaptensport. Dit zijn doorlopende aandachtspunten in onze samenwerking met SportDrenthe.

Successen

Sociaal

- Met de wijk-buurt-dorp regeling zijn samen met gemeenten twintig bewonersinitiatieven ondersteund
- Het project Vitale Dorpen dat we in combinatie met de regiodeal Zuidoost Drenthe uitvoeren is uitgebreid met vier nieuwe dorpen
- Samen met Cultuur zijn dertien sociaal-culturele projecten rond armoede, inclusie, zorg en gezond bewegen gerealiseerd
- Trendbureau heeft instrumenten ontwikkeld om Brede Welvaart te gebruiken in beleid
- Campagne en uitreiking Hét Compliment van Drenthe als blijk van waardering van de Drentse vrijwilligers
- Herijking gestart van de Drentse Onderwijsmonitor in samenwerking met Drentse gemeenten

- Filmvertoning 'Malika kan vliegen', een korte film over armoede in Drenthe
- Inzet kansencoaches vanuit het project Kansen4Kinderen op ruim 87 scholen: dit zijn professionals die het schoolteam versterken om de samenwerking tussen ouder(s) en school te verbeteren.
- Convenant Dementie is Drenthebreed gesloten
- Ondertiteling RTV Drenthe
- Viering jubileum 10-jarig bestaan Bondgenootschap voor een Geletterd Drenthe op 13 september
- Functieverbreding van 16 dorshuizen mede-gerealiseerd
- Met de regenboogregeling hebben we 8 projecten ondersteund
- Met podium platteland hebben we 13 projecten ondersteund
- Ondersteuning van Koffiebranderij als betekenisvolle dagbesteding, preconceptielessen in het Drentse Onderwijs, Buurtverbinding in en vanuit Assen-Oost

Sport en bewegen

- Het EK Wielrennen 2023 in, door en met heel Drenthe.
- Quick scan haalbaarheid IJstunnel uitgevoerd
- VDG programma 'Drenthe beweegt' ondersteund

Cultuur

- Subsidie Archeologie en Publiek is dit jaar goed gevonden. De provincie heeft hieruit een bijdrage kunnen leveren aan een breed scala van verschillende projecten: van het onderhoud en beter beleefbaar maken van grafheuvels op landgoed de Adderhorst tot het laten maken van een lespakket voor basisschoolleerlingen over de geschiedenis van de Valtherschans.
- Na een intensieve Noordelijke lobby is regionale spreiding een van de hoofdcriteria geworden in de Culturele Basisinfrastructuur (BIS) en bij de landelijke fondsen. We houden in de gaten of dit ook daadwerkelijk tot meer geld voor Drenthe gaat leiden.
- Grote symposia als het Nationaal Monumentencongres en ToerismeTop hebben in Veenhuizen plaatsgevonden.
- Door noordelijke samenwerking is rijksgeld beschikbaar gekomen voor de regionale muziekhub NOORD, die talentontwikkeling in de popmuziek, hiphopmuziek en/of dancemuziek stimuleert.

Knelpunten

- De gestegen kosten bij instellingen en organisatoren zijn een knelpunt voor de exploitatie op korte en lange termijn. Om instellingen hierbij te ondersteunen hebben we in 2023 een bescheiden bijdrage geleverd vanuit de resterende middelen van het Noodfonds cultuur. Voor 2024 en verder is een eenmalig instandhoudingsbudget van 2 miljoen beschikbaar. Desondanks zal dit niet voldoende zijn om alles op te vangen en zullen instellingen ook naar andere oplossingen moeten zoeken.

Toelichting programma

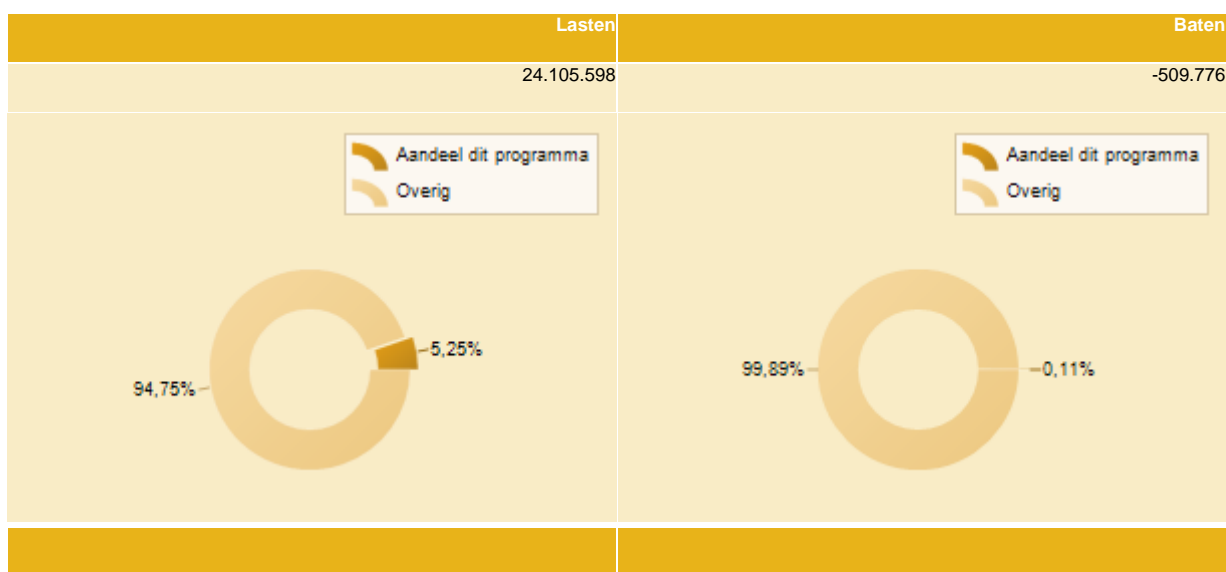
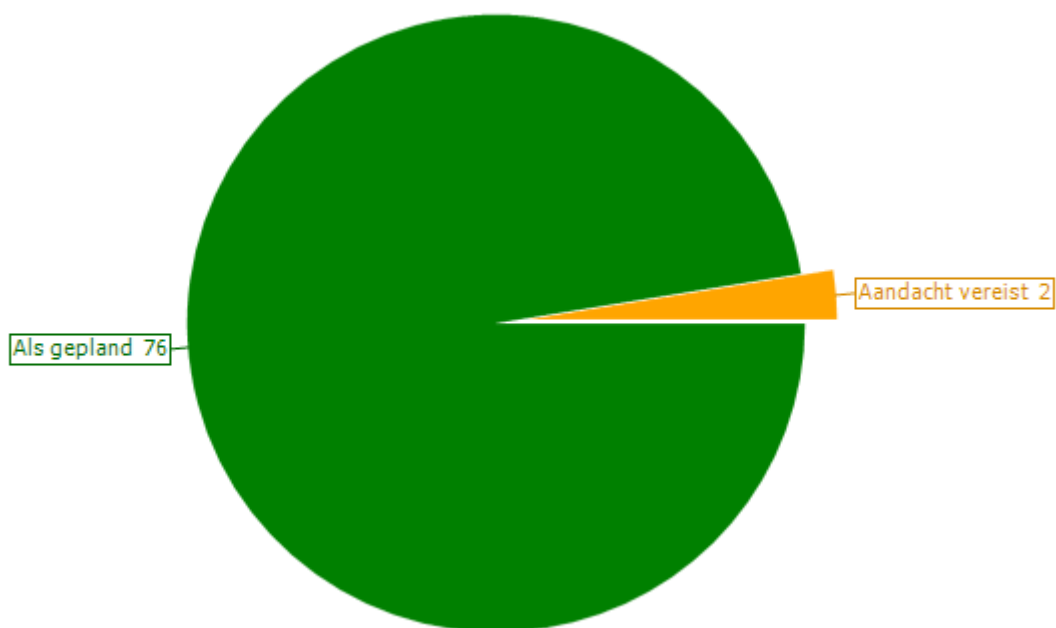
Kunst, cultuur en geschiedenis vinden we overal om ons heen. Een culturele identiteit en culturele voorzieningen maken een provincie aantrekkelijk om in te wonen, werken en recreëren. De provincie zet zich in voor het behoud en de ontwikkeling van deze culturele identiteit en zorgt ervoor dat culturele voorzieningen goed toegankelijk zijn en blijven. De provincie richt zich onder andere op het behoud, ontwikkeling en herbestemming van het culturele erfgoed. De provincie is daarnaast verantwoordelijk voor monumentenzorg en cultuureducatie voor jongeren en ondersteunt gemeenten bij taken op het terrein van erfgoed en archeologie.

Sociaal

De provincie zet zich in voor een levendig en sociaal Drenthe. Hoewel veel Drenten tevreden zijn met hun leven, geldt dat niet voor iedereen. Steeds meer inwoners hebben moeite om rond te komen, hebben zorgen over hun toekomst en verliezen het vertrouwen in de overheid. Er liggen dus stevige opgaven als het gaat om de brede welvaart in Drenthe. Als provincie zijn wij betrokken bij onze inwoners en voelen de verantwoordelijkheid om bij te dragen aan de sociale opgaven en de brede welvaart in onze provincie. Niet in de plaats van, maar ondersteunend en aanvullend op inwoners, Drentse gemeenten en maatschappelijke organisaties. De provincie wil samen met hen acteren: in gezamenlijkheid datgene doen wat nodig is voor Drenthe. De Provincie opereert overkoepelend, zowel bovenregionaal als provinciaal. De Provincie zet in op partnerschap en kan met de Sociale Agenda ondersteunen, helpen en richting geven. Het partnerschap kan van tijdelijke aard zijn, maar ook voor een langere periode.

Stand resultaten

Van de resultaten binnen dit programma is hier de status van de resultaten weergegeven. Op resultaatniveau is de afwijking toegelicht binnen de doelstelling.

	1	2	3	4	(3-4)
	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschiil
Totaal lasten	24.909.835	22.919.197	26.476.148	24.105.598	2.370.550
Totaal baten	-3.345.748	-1.885.797	-1.961.816	-509.776	-1.452.040
Saldo	21.564.088	21.033.400	24.514.332	23.595.822	918.510

Beleidsopgave: 6.1 Oog voor cultureel erfgoed

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
6.1.08 Cultuurhistorische waarden zijn als onderlegger gebruikt voor ruimtelijke ontwikkelingen en maatschappelijke opgaven	Meer gebiedsvisies op basis van cultuurhistorie bij ingrijpende veranderingen in gebieden van cultuurhistorisch belang	Er zijn twee subsidieaanvragen gehonoreerd.	⚠️ Afgelopen jaar is het budget van de Subsidieregeling Cultuurhistorie niet optimaal benut voor de ontwikkeling van transformatiekader o.b.v. cultuurhistorisch onderzoek. Volgend jaar zullen we de regeling extra aandacht geven.
	Inzet van en inspiratie door cultuurhistorische kennis bij maatschappelijke opgaven als duurzaamheid, cohesie, krimp en participatie	Het provinciaal belang cultuurhistorie is onderdeel van de provinciale ruimtelijke planvorming en wordt afgewogen bij de integrale advisering o.b.v. de POV. Ruimtelijk erfgoed is verankerd in het 'provinciaal startpakket fysieke leefomgeving' (in voorbereiding op het traject van de NOVEX).	✅
	Cultuurhistorische thema's en kennis zijn met gemeenten en erfgoedpartners verkend, gedeeld en toepasbaar gemaakt voor beleid, gebruik en inspiratie om de zorg voor en kwaliteit van het cultuurhistorisch erfgoed te versterken	Dit jaar is gebruikt om de verworven kennis van vorige jaar op het gebied van 'jong erfgoed' te borgen in beleid. Aanvullende kennisprojecten naar 'jong erfgoed' waar op nationaal, provinciaal en gemeentelijk niveau aandacht voor is zijn in de afrondende fase (post '65, wederopbouw en een verkenning naar Drentse boerderijbouw).	✅
6.1.09 Monumentenzorg	Behoud en herbestemming van karakteristiek bezit in Drenthe is gestimuleerd en (dreigende) leegstand en verval voorkomen.	In 2023 konden we de subsidieregeling behoud/herbestemming karakteristiek bezit twee rondes openstellen. Er zijn ruim 20 eigenaren geholpen met een subsidie of een laagrentende lening.	✅
	Samen met partners ontwikkelde visie op de toekomst van monumentale gebouwen	Naast het reguliere werk, hebben we ons in 2023 gericht op een ontwikkelplan voor de Koloniën van Weldadigheid (restauratie, herbestemming en verduurzaming). In samenwerking met diverse partners, waaronder De Nieuwe Rentmeester.	✅
	Steun aan de ontwikkeling van een kerkenvisie binnen het nationale samenwerkingsprogramma Religieus Erfgoed	Acht gemeenten werken aan een kerkenvisie (of hebben al een document opgeleverd).	✅
6.1.10 Zorgvuldige omgang met het archeologische erfgoed van Drenthe	De taken van het Noordelijk Archeologisch Depot te Nuis zijn uitgevoerd, in samenwerking met de provincies Fryslân en Groningen	Kerntaak 1: opslag en beheer, de aangeleverde vondsten en documentatie zijn verwerkt. Vondstmeldingen van amateurarcheologen zijn verwerkt en gemeld bij het landelijk meldingsloket: Archis. De achterstand bij de registratie van non-Malta projecten is weggewerkt tot een beheersbare werkvoorraad. Kerntaak 2: ontsluiting, informatieverzoeken van amateur- en professionele archeologen zijn beantwoord, door de bibliotheekfunctie zijn opgravingsgegevens en andere informatie makkelijk beschikbaar. Er is verder gewerkt aan de referentiecollectie en de beeld database is uitgebreid. Kerntaak 3: publieksfunctie: er is afgelopen jaar een flink aantal bezoekers geweest, er is materiaal uitgeleend voor exposities aan musea, instellingen en onderzoekers.	✅
			✅

	Het archeologisch belang is onderdeel van de provinciale ruimtelijke planvorming en - (integrale) advisering	De provinciaal archeologen zijn betrokken bij het opstellen van de nieuwe cultuurnota en de nieuwe omgevingsvisie. Ook bij ruimtelijke plannen wordt in een zo vroeg mogelijk stadium advies gevraagd.		
6.1.11 Een breder publiek is betrokken bij het rijke archeologische erfgoed van Drenthe	Participatie door amateurs, professionals en bewoners is toegenomen	De subsidie Archeologie en Publiek is dit jaar heel goed gebruikt voor het realiseren van verschillende projecten rond archeologie in Drenthe.	✓	
6.1.12 Samen met onze gemeenten en andere erfgoedpartners wordt de zorg voor en de kwaliteit van het archeologische erfgoed versterkt	Archeologische thema's, kennis en informatie zijn verkend, gedeeld en toepasbaar gemaakt voor beleid, gebruik en inspiratie	De WOII kaart is in het kaartportaal geplaatst en daarmee beschikbaar voor geïnteresseerden en gemeenten, om te gebruiken bij het opstellen van beleid. De kaart is gepresenteerd tijdens de Reuvensdagen 2023. De provinciaal archeologen zijn betrokken bij het Steunpunt Monumentenzorg. Een van de provinciaal archeologen is, als werkvelddeskundige, lid van de examencommissie archeologie bij Hoge School Saxion.	✓	
6.1.13 Koloniën van Weldadigheid; nominatieproces en siteholderschap UNESCO werelderfgoed	Een samenhangende aanpak in het uitdragen van het gemeenschappelijke werelderfgoed en het immateriële verhaal van de Koloniën van Weldadigheid	Het Werelderfgoed is op bruine borden zichtbaar gemaakt langs A28, N33 en A32. Er is een gezamenlijke aanpak gemaakt voor educatie in UNESCO Werelderfgoederen in Nederland, die in de komende jaren uitgevoerd zal worden. Met Museum de Proefkolonie, het Gevangenis museum en het Drents Archief wordt samengewerkt aan het uitdragen van het verhaal van de Koloniën van Weldadigheid. De Koloniën van Weldadigheid zijn opgenomen in de Canon van Nederland.	✓	
	Als siteholder voor de Nederlandse sites Frederiksoord-Wilhelminaoord en Veenhuizen beschermen en wereldwijd uitdragen van de uitzonderlijke waarden conform de eisen van UNESCO (o.a. visievorming, marketing, website, beheertaken erfgoed, monitoring en rapporteren) en in samenwerking met partners in deze gebieden en met de co-siteholder voor de Vlaamse site Wortel	Beschermen: Visievorming voor beheer van de bomenlanen is opgestart. Eveneens is gestart met het verkennen van de opgave voor restauratie en herbestemming van het monumentale bezit in de Koloniën van Weldadigheid. Het Werelderfgoedcomité van UNESCO stelde de bufferzones van de Koloniën van Weldadigheid vast in haar jaarvergadering in Riyad, Saoedi-Arabië. Uitdragen: De gezamenlijke website van het Nederlands-Belgische UNESCO Werelderfgoed Koloniën van Weldadigheid (www.kolonienvanweldadigheid.eu) en de website voor bezoekers aan de Nederlandse Koloniën (www.kolonienvanweldadigheid.nl) van ondernemers, Marketing Drenthe en de siteholder zijn vernieuwd. Twee nationale congressen en een internationaal congres vonden in 2023 plaats in Veenhuizen; het Nationaal Monumentencongres, de nationale Toerisme Top en 'The Dutch Colonies of Benevolence in international context'.	✓	
			✓	

	Samen met partners uit het gebied werken we aan het ontwikkelen van de Koloniën van Weldadigheid.	De provincie Drenthe subsidieerde mee in projecten zoals bijvoorbeeld een masterplan voor de revitalisatie van de voormalige Tuinbouwschool in Frederiksoord, het Veenhuishotel, en het project Kleur en Groen Veenhuizen. Er heeft een werkbezoek plaatsgevonden van diverse ministeries aan de Kolonie Veenhuizen in het kader van samenwerking met de rijksoverheid.		
6.1.15 Geopark De Hondsrug	Het aardkundig en cultuurhistorisch erfgoed is zichtbaar voor bewoners en bezoekers	Het Geopark heeft exposities, diverse routes en apps ontwikkeld en onderhoudt deze om het erfgoed beleefbaar te maken.	✓	
	Geopark de Hondsrug is doorontwikkeld conform het jaarprogramma	Highlights uit het jaarprogramma zijn de organisatie van acht lezingen door de Hondsrugacademie, de participatie in het project Koppelkansen N34 en het aanbieden van educatieve programma's aan scholen.	✓	
	Het provinciaal aandeel in het Masterplan 2022-2027 is uitgevoerd	Vanuit het Masterplan wordt bijgedragen aan vier programmaliijnen: identiteit, educatie, economische ontwikkeling en behoud.	✓	
6.1.16 Behouden en bevorderen van het gebruik van de Drentse streektaal	Het Huus van de Taol stimuleert en borgt het Drents met hun activiteiten en literaire producten	Huus van de Taol voert jaarplan uit zoals gepland in 2023.	✓	
	Het Drèents Liedtiesfestival stimuleert het schrijven, maken en promoten van Drentstalige muziek	Stichting REUR heeft DLF georganiseerd zoals gepland in 2023.	✓	
	In samenwerking met de Nedersaksische overheden en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is er minstens één gezamenlijk project gerealiseerd	Het budget voor streektaalprojecten is aangewend voor compensatie van stijgende lasten bij een aantal culturele instellingen, waaronder het Huus van de Taol.	!	Het budget voor streektaalprojecten is aangewend voor compensatie van stijgende lasten bij een aantal culturele instellingen, waaronder het Huus van de Taol.
6.1.17 Historische bronnen kunnen worden benut en ons erfgoed kan worden beleefd, waarbij kennisontwikkeling, overdracht van informatie en innovatie voor publiek centraal staan	(Im)materieel erfgoed is digitaal ontsloten voor (her)gebruik door brede doelgroepen	De digitale archieven zijn beschikbaar via Drents Archief.	✓	
6.1.18 Doorontwikkeling cultuurbeleid	Cultuurmonitor geeft inzicht in de ontwikkeling van provinciaal gesubsidieerde instellingen.	Berenschot heeft in juni 2023 de verkenning naar het cultuurbeleid provincie Drenthe richting 2025-2028 opgeleverd.	✓	

Beleidsopgave: 6.2 Cultuur en evenementen

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
6.2.09 Samenwerken aan een sterke en samenhangende culturele infrastructuur in Noord-Nederland waarin makers en talenten in alle kunst disciplines en interdisciplinair makkelijker een plek vinden om zich professioneel te ontwikkelen	Positieve impuls in de beeldvorming over de cultuursector in Noord-Nederland bij landelijke politiek, OCW en Fondsen.	Bijdrage geleverd aan motie die leidde tot geografische spreiding als vijfde hoofd criterium voor de komende subsidieperiode. Staatssecretaris Uslu ontvangen in Leeuwarden met noordelijke netwerken voor talentontwikkeling.	✓
	Voor Drentse toptalenten in en tussen diverse culturele disciplines professionele begeleidingstrajecten en presentatiemogelijkheden op grote podia in Noord-Nederlandse netwerken voor talentontwikkeling.	In netwerk podiumkunsten Station Noord extra aandacht voor Drentse makers en presentatieplekken. Netwerk cultuur en natuur gaat verder in samenwerking met grote noordelijke organisaties voor kunst in het landschap, waaronder Oerol. Nieuwe regionale muziekhub NOORD krijgt landelijke meerjarensubsidie.	✓
	Samen met het Rijk (m.n. de kunsten) ondersteunen van een sterke, samenhangende culturele infrastructuur in Noord-Nederland waarin de culturele sector samen werkt aan een aanbod met hoge kwaliteit dat nieuw publiek bereikt	Landelijke regeling basisinfrastructuur cultuur en rijksfondsen boeten in op basisplekken meerjarensubsidies 2025-2028, om te voldoen aan fair pay en kostenstijgingen. Effect op rijksgeld voor Drenthe wordt in 2024 duidelijk.	✓

6.2.10 Samenwerking met Drentse gemeenten	Culturele Impuls ter ondersteuning van de Drentse gemeenten om te blijven investeren in cultuur	Gemeenten hebben de culturele impuls gelden ontvangen en besteden deze naar eigen inzicht.	✓	
	Binnen de culturele allianties worden gezamenlijk met gemeenten concrete projecten gerealiseerd.	Samen Cultuur Drenthe 2022-2024 is vastgesteld met daarin culturele samenwerking provincie Drenthe en alle Drentse gemeenten (allianties en concrete projecten).	✓	
6.2.11 Samenwerking met Duitsland	Met onze partners in het grensgebied bouwen aan een cultureel netwerk en ontwikkelen van samenwerkingsprojecten tussen culturele instellingen	Er lopen gesprekken met Duitse partners over een project rondom de opening van het treintraject Emmen-Rheine.	✓	
6.2.12 Algemene middelen Cultuureducatie, -participatie en Talentontwikkeling	Zoveel mogelijk mensen zijn met projecten en evenementen gestimuleerd om deel te nemen aan – of kennis te maken met – kunst, cultuur en erfgoed waardoor mensen uitdagende culturele ervaringen opdoen, die de verbeelding aanspreken. De amateurkunsten, de professionele kunsten en het cultuuronderwijs zijn ondersteund in het organiseren van ontmoetingen die het cultureel vermogen van mensen bevorderen	K&C ondersteunt de amateurkunsten, cultuuronderwijs en de professionele kunsten met netwerkbijeenkomsten, deskundigheidsbevordering, onderzoek, informatievoorziening en advies.	✓	
6.2.13 Cultuureducatie	90% van de scholen primair onderwijs neemt deel aan het programma Cultuureducatie met Kwaliteit. Het programma is verbreed naar Integrale Kindcentra, vmbo incl. praktijkonderwijs en mbo	De periode Cultuureducatie met Kwaliteit 3 is in 2021 van start gegaan en loopt tot en met 2024. Onder invloed van corona is het aantal deelnemende scholen gezakt, voor 2023 is de verwachting dat dit weer is toegenomen tot 86%. De verbinding met Integrale Kindcentra loopt goed onder meer via het programma Drents Netwerk Jonge Kind. Het monitoringsinstrument Evi is doorontwikkeld voor het voortgezet onderwijs.	✓	
	Deelname van leerlingen in het primair onderwijs en leerlingen in het vmbo incl. praktijkonderwijs aan het project Culturele Mobiliteit	Aantal deelnemende leerlingen aan Culturele Mobiliteit was 12.091 verdeeld onder primair en voortgezet onderwijs. Er stonden nog 2266 leerlingen op de wachtlijst van scholen die zich wel hadden aangemeld. De financiële middelen waren ontoereikend om aan deze vraag te kunnen voldoen.	✓	
6.2.14 Cultuurparticipatie	Nieuwe doelgroepen worden bereikt met Gekleurd Grijs en Oktober Kindermaand naast de doelgroepen die al werden bereikt in de vorige perioden	Marketingcampagne is uitgevoerd.	✓	
6.2.15 Talentontwikkeling	(Jonge) talenten en vernieuwende talenten op het terrein van interdisciplinaire straatcultuur (urban art) zijn ondersteund door de kennis, informatie, bemiddeling, innovaties en adviezen van K&C	In Poplab Drenthe en het project Het Nieuwe Goed maakten jonge makers nieuwe producties o.l.v. een professionele regisseur en presenteerden deze in Drentse theaters en andere podia aan publiek.	✓	
	Drentse talenten zijn ondersteund in hun professionele ontwikkeling door talentwedstrijden en de uitreiking van provinciale prijzen	Theaterduo Firma Frictie heeft de Drentse Talentprijs Cultuur 2023 gewonnen (Stella van den Sigtenhorst uit Assen en Lusanne Arts uit Hoogeveen).	✓	
6.2.16 Ontwikkelen en ondersteunen van culturele projecten die worden ingezet ten behoeve van maatschappelijke opgaven	Verspreid over de provincie zijn meerdere projecten opgestart of ondersteund vanuit Podium Platteland	Subsidie verleend aan 13 projecten in 2023, subsidieplafond volledig gebruikt. Voorbeelden zijn Oerlab voor de toekomst van Garage TDI, Passie op het Platteland en Dans op Recept.	✓	
6.2.17 Behouden en versterken van de bijzondere Drentse (kunst)collecties en verhalen via de Drentse musea	Het Drents Museum beheert de provinciale collectie en heeft spraakmakende internationale tentoonstellingen gerealiseerd voor een breed publiek binnen en buiten de provincie	Het Drents Museum heeft een succesvol jaar achter de rug met als hoogtepunt de tentoonstelling Van Gogh in Drenthe.	✓	
			✓	

	De musea van provinciaal belang zijn ondersteund in het presenteren van bijzondere Drentse (kunst)collecties en/of verhalen met een (inter)nationale uitstraling	Het Herinneringscentrum Kamp Westerbork, het Nationaal Gevangenis­museum, het Hunebedcentrum, Museum de Buitenplaats en Museum de Proefkolonie zijn ondersteund met een jaarlijkse subsidie.		
	Museale vertaling van het Verhaal van het Veen op het niveau van de andere musea van provinciaal belang (samen met het Veenpark en de gemeente Emmen).	Het Veenpark werkt verder aan de professionalisatie van de museale organisatie en de vernieuwing van het park. De vaste tentoonstellingsruimte 'EnergieRijk' is geopend.	✓	
	De kleine musea zijn ondersteund via de activiteiten van het Platform Drentse Musea	Het platform heeft cursussen aangeboden, musea ondersteund met subsidieaanvragen en meegedacht met de provinciale regelingen. Op het gebied van digitalisering en cultureel ondernemerschap. Op 18 september heeft het jaarlijkse museumcongres plaatsgevonden.	✓	
6.2.18 Aantrekken van provinciale en (inter)nationale bezoekers van podiumkunsten	Uitvoeringen van toonaangevende podiumkunsten (gezelschappen, poppodia, projecten), verspreid over de hele provincie	Naast de reguliere voorstellingen van onze vaste instellingen zijn gerealiseerd: de film Malike, De wijk de Wereld Hoogeveen, Het Nieuwe Goed (K en C), Het Schitterende Bos (Roestvrij theater), Schubert (Garage TD), Wind (Jan Vos), Zwerver in Zweeloo (Buog), concert NNO tijdens de uitmarkt, project Somertijd (orkest Somer), Spoor van herdenken (Roestvrij). Vanuit culturele incidentele subsidies: 44 projecten verspreid over de gehele provincie zijn mogelijk gemaakt.	✓	
6.2.19 Aantrekken van provinciale en (inter)nationale bezoekers van evenementen	Tenminste één grote en twee kleinere (theater)producties per jaar in onze provincie	Het Pauperparadijs, Boer Koekoek, Van Gogh Drenthe (diverse evenementen), opening Van Gogh Drenthe in Drents Museum, ADA	✓	
6.2.20 Aantrekken van provinciale en (inter)nationale bezoekers van festivals	Elk jaar ca. 10 festivals van provinciaal belang	2023 was een vol jaar op het gebied van festivals. Het bevrijdingsfestival, Festival der Aa, IFA, het Aurorafestival, Festival Veenhuizen, Zomerzinnen, Stadsfestival Hoogeveen, Art of Wonder, Uitmarkt Emmen, Graveland festival, Shakefestival	✓	
6.2.21 Ondersteunen van evenementen op het snijvlak van cultuur en vrijetijdseconomie	Evenementen op het snijvlak van cultuur en vrijetijdseconomie, samen met gemeenten	71 snijvlakactiviteiten ism gemeenten	✓	
6.2.22 Aantrekken van provinciale en (inter)nationale bezoekers van beeldende kunsten	Eén permanent kunstobject in de openbare ruimte	Samen met het programmabureau Koloniën van Weldadigheid is de realisatie van het kunstwerk van Ricky Rijkenberg in Frederiksoord definitief mogelijk gemaakt. Oplevering is gepland in 2024. Ook de realisatie van vier kunstwerken aan de doorfietsroute Groningen-Assen (De Groene As), waarvan twee in Drenthe, is in de uitvoeringsfase.	✓	
	Eens in de twee jaar een tijdelijke kunstmanifestatie	Into nature is dit jaar succesvol uitgevoerd met 25.000 bezoekers	✓	
6.2.23 Drentse bibliotheken inspireren, stimuleren en ondersteunen inwoners bij het vergroten van hun wereld als het gaat om lezen, leren en (be)leven. Daarnaast vervullen zij in toenemende mate ook een brede maatschappelijke rol waaronder activiteiten gericht op basisvaardigheden, laaggeletterdheid en mediawijsheid	De provinciale ondersteuningsinstelling (POI) Biblionet Drenthe ondersteunt het netwerk Drentse bibliotheken conform de wet voor o.a. leenverkeer en innovatie van de maatschappelijke bibliotheekfunctie	De rol van bibliotheken wordt steeds breder in de samenleving. Dit werd ook bevestigd door de troonrede van de Koning. Conform het landelijke bibliotheekconvenant 2021-2023 voert Biblionet Drenthe de ondersteuningstaak uit als POI.	✓	
			✓	

	Innovatie van lokale bibliotheekvoorzieningen in verbinding met o.a. cultuur, de sociale agenda, zorg en onderwijs	De innovatieprojecten zijn uitgevoerd. Dit ging rondom thema's als digitaal burgerschap, verhalen vertellen met VR in De Wolden, vakoverstijgende talentontwikkeling in groep 3 en 4 in Hoogeveen en een jongereninformatiepunt in Emmen.		
	Toegankelijke en bereikbare bibliotheken waardoor zoveel mogelijk bibliotheekvestigingen open kunnen blijven (via de Drentse gemeenten)	De gemeenten hebben extra budget ontvangen voor toegankelijkheid en spreiding van bibliotheken. De spreidingsmonitor toont dat de bibliotheekvoorzieningen op peil blijven.	✓	
6.2.25 De Drentse culturele infrastructuur wordt versterkt met de middelen van de Matchingsregeling Verbreding en Vernieuwing van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.	De middelen worden besteed aan de doorontwikkeling van cultuur & natuur (i.c. Veenpark en Into Nature), talentontwikkeling/jeugdtheater (i.c. Garage TDI) en festivals (i.c. Puppet International).	Het Veenpark werkt verder aan de professionalisatie van de museale organisatie. Into Nature werkt aan het ondersteunen van jong talent. Garage TDI werkt aan nieuwe producties met landelijke uitstraling en Puppet International werkt aan de uitbreiding van het talentenpodium en het educatieve programma.	✓	

Beleidsopgave: 6.3 Sociaal Drenthe voor iedereen

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
6.3.01 Integrale aanpak van leefbaarheid zowel Drenthe breed als gebiedsgericht	Het afwikkelen van de subsidies met de gemeenten.	Bij de subsidieverlening van Drenthe brede projecten en Alliantieprojecten zijn diverse Drentse gemeenten (in)direct betrokken. Voorbeelden: Koffiebranderij als betekenisvolle dagbesteding, Preconceptielessen in het Drentse Onderwijs, Buurtverbinding in en vanuit Assen-Oost en verdiepend onderzoek naar minimaregelingen.	✓
	Het ondersteunen van het realiseren van woonzorgcombinaties in Drenthe.	De middelen voor woonzorgcombinaties zijn verleend aan woningbouwcorporaties ter ondersteuning van woonzorgontwikkelingen binnen hun vastgoedportefeuille. In totaal zijn er 4 projecten ondersteund.	✓
6.3.06 Verbeteren van de leefbaarheid en bereikbaarheid	Subsidieregeling functieverbreding dorps- en buurthuizen	De pilots zijn eind 2022 afgerond. De resultaten zijn door de BOKD verspreid onder de andere dorpshuizen. Aandacht voor en begeleiding bij functieverbreding zit nu in het standaardaanbod van de BOKD naar haar leden.	✓
	Financiering leerstoel bevolkingsdaling	Vanuit de leerstoel bevolkingsdaling worden diverse bijeenkomsten en netwerken gevoed met kennis en advies, zoals het Kennisnetwerk Krimp Noord Nederland en de werkgroep Rural revitalisation voor European Commission. Daarnaast worden regelmatig publicaties verzorgd, (promotie-)onderzoeken begeleid en worden de gevolgen van demografische veranderingen geagendeerd via symposia en media.	✓
	Deelnemen en bijdragen aan de gezamenlijke lobby van de 6 krimpregio's om de belangen van deze regio onder de aandacht te brengen van het Rijk	Samen met andere provincies maken we de gevolgen van de demografische transitie voor de leefbaarheid en brede welvaart zichtbaar.	✓
			✓

	Deelnemen aan en financieren van het Kennis Netwerk Krimp Noord-Nederland (KKNN)	KKNN heeft in en voor de provincies Drenthe, Groningen en Friesland meerdere kenniscafés verzorgd over de gevolgen van demografische veranderingen, zoals het kenniscafé 'terug migratie van jongeren' en een kenniscafé over de veranderende verhoudingen tussen 'Boer en Dorp'. Daarnaast is doorlopend aandacht voor kennisdeling via hun vernieuwde website, nieuwsbrieven en op meetings.		
	Ondersteunen en faciliteren ondersteunings- en kennisinstellingen CMO STAMM/ Trendbureau Drenthe, Zorgbelang Drenthe, Brede Overleggroep Kleine Dorpen (BOKD), Stichting Ieren en Leven.	De boekjaarinstantellingen hebben de provincie ondersteund op het behalen van de doelen uit de huidige Sociale Agenda. Vanuit hun expertise ondersteunen de instantellingen bij het signaleren en agenderen van maatschappelijke vraagstukken voor komend beleid van provincie en gemeenten.	✓	
	Het subsidiëren van samenwerkingsprojecten tussen culturele instellingen en het sociaal domein.	Vanuit Podium Platteland zijn in 2023 13 projecten ondersteund. Met deze sociaal-culturele projecten zijn uiteenlopende maatschappelijke vraagstukken geagendeerd en zijn nieuwe groepen bereikt voor cultuurparticipatie. Binnen de projecten is veel aandacht voor armoede, inclusie en gezondheid.	✓	
	Jaarlijks laten opstellen van de monitor Brede Welvaart	De monitor Brede Welvaart wordt regelmatig bijgewerkt en is te raadplegen op de website van het Trendbureau Drenthe. Nadruk is meer komen te liggen op de dialoog over de resultaten en op het gebruik van de monitor bij het vormen en monitoren van nieuw beleid. Gebruik van de monitor door overheden en maatschappelijke organisaties wordt gestimuleerd en ondersteund.	✓	
6.3.08 Verminderen armoede en laaggeletterdheid	Uitvoeren van onderzoek intergenerationale armoede (RUG)	Onderzoeksrapport is door de Rijksuniversiteit Groningen overhandigd aan gedeputeerden Tjeerd van Dekken (prov. Groningen) en Hans Kuipers met persmoment op dinsdag 9 mei 2023. In werksessies gaat de Alliantie van Kracht verder met vertaalslag van onderzoeksresultaten naar de Drentse praktijk	✓	
	Financieel ondersteunen van het Bondgenootschap voor een geletterd Drenthe	Het Bondgenootschap is een verzameling van bedrijven, gemeenten en instellingen die zich sterk maken om laaggeletterdheid aan te pakken, binnen en buiten hun eigen organisatie. Er zijn op dit moment ruim 110 bondgenoten aangesloten. Op 13 september 2023 stond de jaarlijkse Bondgenotenavond in het teken van het 10-jarig jubileum van het Bondgenootschap.	✓	
	Financieel ondersteunen van digitaal platform armoede	De website www.armoededrenthe.nl is actief en wordt onderhouden en gevuld met nieuwe content door CMO STAMM.	✓	
6.3.09 Verbeteren van gezondheid en vitaliteit van inwoners	Ondersteunen van de Drentse Zorgtafel	Er vinden regelmatig overleggen plaats binnen de Drentse Zorgtafel. De lobbyfunctie van deze tafel is doeltreffend.	✓	
			✓	

	Opzetten netwerk gezondheid en vitaliteit om kennis en expertise te delen	Er zijn diverse projecten ondersteund rondom het versterken van de bovenlokale netwerken en samenwerkingen, zoals bijvoorbeeld het project Domein Overstijgende Samenwerking (5 gemeenten) en het versterken van respijtzorg samen met ervaringsdeskundigen (samenwerking van o.a. 4 gemeenten, Drents Platform Mantelzorg).		
	Deelnemen aan en financieren van het Drents Zorglandschap	Het Drentse Zorglandschap richt zich samen met VDG Drenthe en Zilveren Kruis op drie thema's: ouderenzorg, preventie en GGZ. Eén van de accenten in 2023 was het opstellen van een gedragen integraal zorgakkoord (IZA) voor Drenthe.	✓	
6.3.10 Zorgen dat iedereen mee kan doen (inclusie)	Uitvoering van het Convenant dementie	De uitvoering van het convenant Dementievriendelijk Drenthe loopt volgens planning. Provinciale inzet onder meer: deelnemer provinciaal netwerk dementie en scholing voor de lokale casemanagers dementie over het betrekken van de familie bij de zorg.	✓	
	Uitreiken van de jaarlijkse vrijwilligersprijs Drenthe	Met Hét Compliment van Drenthe laat de provincie de waardering voor vrijwillige inzet zien. Vaste elementen zijn een campagne waarin initiatieven kunnen worden voorgedragen en, na publieke stemming, uitreiking van Hét Compliment op 7 december. Ontvanger in 2023 was Stichting Sport en Spel Phihezo uit Hoogeveen.	✓	
	Inzet op toegankelijkheid (VN-verdrag) en vragen hiervoor aandacht bij onze samenwerkingspartners	Inzet op week van de toegankelijkheid (intern), organisatie provinciale werkbezoeken in samenwerking met twee gemeenten, toegankelijke verkiezingen en toegankelijkheid van de sport.	✓	
	Uitvoeren Motie Regenboogprovincie LHBTI	Per 1 mei 2023 is de subsidieregeling regenboogprojecten opengesteld. Non-profit organisaties konden een aanvraag indienen voor max. € 7.500. Daarmee hebben acht projecten gebruik kunnen maken van deze regeling.	✓	
	Uitvoering Motie OrangeThe World	In het kader van Orange The World zijn diverse activiteiten in Assen georganiseerd om geweld tegen vrouwen te agenderen en tegen te gaan.	✓	
6.3.11 Verbeteren onderwijskwaliteit en gelijke kansen	Voorzetten Onderwijsmonitor van het Trendbureau Drenthe en faciliteren van de Regiegroep Drentse Onderwijskwaliteit	Tijdens het PHO Cultuur en Onderwijs op 12 juni 2023 is het voorstel tot herijking van de Drentse Onderwijsmonitor behandeld. De VDG en de provincie Drenthe hebben hiertoe gezamenlijk het initiatief genomen vanuit de rol als formele opdrachtgevers van deze monitor. Aanleiding hiertoe zijn signalen dat de huidige monitor onvoldoende aansluit op de wensen en behoeften van het onderwijsveld en gemeenten. De herijkingsopdracht is verleend aan CMO STAMM en in het voorjaar van 2024 wordt het advies verwacht.	✓	
			✓	

	Samen met onderwijsbesturen en gemeenten gevolgen van krimp signaleren en monitoren in de stuurgroep Onderwijs en Krimp. Waar nodig lobby starten.	Het wetenschappelijk onderzoek naar intergenerationale armoede is afgerond. Begin mei 2023 zijn de resultaten gedeeld met het breder publiek via communicatie vanuit de Rijksuniversiteit Groningen. Wij hebben via onze eigen communicatiekanalen (zoals de nieuwsbrief Sociale Agenda) dit onderwerp onder de aandacht gebracht.		
	Uitvoeren project Kansens4Kinderen	Op 11 juli 2023 heeft het college een eenmalige subsidie van € 70.000,- aan St. Leren en Leven verleend om het leernetwerk te continueren in 2024. Werkzaamheden zijn in gang gezet. Het gesprek over de toekomstige borging van het bovenlokaal leernetwerk (van kansencoaches) loopt in afwachting van de kaders van de nieuwe Sociale Agenda 2024-2029.	✓	
6.3.12 Sociale Agenda algemeen	Het ondersteunen van het functioneren van de Adviescommissie	De vijfde en laatste ronde alliantieprojecten is in november en december afgerond. Dit heeft 10 projecten opgeleverd die zijn voorzien van subsidie. In totaal is er gedurende de looptijd van de Sociale Agenda aan 57 alliantieprojecten subsidie verstrekt. Daarmee is het budget volledig uitgeput.	✓	
	Financiële ondersteuning op het sociaal domein	Ondersteuning gaat onder meer naar de subsidieregeling Podium Platteland en incidentele ondersteuning van het Munitiedepot Nieuw-Balinge.	✓	

Beleidsopgave: 6.4 Sport en Bewegen stimuleren

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
6.4.02 Vergroten maatschappelijk en economische effecten sportactiviteiten	Jaarlijks een bijdrage aan tenminste 15 bovenregionale sportevenementen.	Via de subsidieregeling sportevenementen hebben bestaande evenementen ondersteuning ontvangen.	✓
	Ondersteuning van SportDrenthe en TopsportNoord.	In 2023 is SportDrenthe ondersteund en via TopsportNoord is ondersteuning van nieuw talent ondersteund.	✓
	Vergroten maatschappelijke impact van bestaande en nieuwe sportactiviteiten	Via het programma en netwerk van Drenthe Beweegt vervult SportDrenthe een inspirerende, verbindende en enthousiasmerende rol in het vergroten van de maatschappelijke impact. De focus ligt daarbij op mensen die wel willen bewegen maar dat nog niet doen.	✓
	Bijdrage aan topsportevenementen; de focus ligt in 2023 op het EK Wegwielrennen	Het EK Wielrennen is succesvol verlopen. Daarnaast hebben de Ronde van Drenthe en de WK Superbikes subsidie ontvangen als topsportevenement.	✓
6.4.03 Sportvoorzieningen voor iedereen	Overeenkomstig ons coalitieakkoord beoordelen van aanvragen voor investeringen van (bijzondere) sportvoorzieningen van provinciale betekenis.	Er is contact met de gemeente Assen omtrent de voltooiing van de wielersbaan in combinatie met de sport- & onderwijscampus. Op verzoek van PS is een quickscan uitgevoerd naar de mogelijkheden van een ijsbaan met tunneloverkapping. De Gemeente Emmen voert onderzoeken uit m.b.t. de sport- & beweegcampus en het stadion van FC Emmen.	✓

Verplichte beleidsindicatoren volgens het BBV

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd, dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO-verband opgesteld en vastgesteld door het ministerie van BZK. De bron voor de vermelding in onze begroting is, zoals voorgeschreven, de website <https://www.ipo.nl/thema-s/financien/overzicht-bbv-indicatoren/>. Daar is ook vergelijkingsmateriaal met andere provincies te vinden en de definitie die wordt gehanteerd voor de betreffende indicator.

Cultuur

Indicator: Restauratievolume

Restauratievolume in Drenthe 12,47% (2018 - 2022)

Definitie: Cijfers over restauratievolume rijksmonumenten hebben betrekking op monumenten waarvan de staat van onderhoud matig of slecht is. Het betreft de globale staat van onderhoud gebaseerd op de uitvoeringsrichtlijn schouwen van gebouwde monumenten. De cijfers hebben betrekking op alle rijksmonumenten, exclusief de monumenten met de functie woning. De verstrekte gegevens zijn de meest recente uit de afgelopen 4 jaar.

Ontwikkelingen

Beleidsopgave: 6.1 Oog voor cultureel erfgoed

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 6.2 Cultuur en evenementen

In 2025 wordt het jaar van de vele jubilea. Hiervoor zullen ook vragen richting de provincie komen. Het gaat o.a. om:

- Bartje 90 jaar
- 80 jaar vrijheid
- 150 jaar Drentse Monumentenzorg
- 50 jaar BOKD
- 100 jaar TT

Beleidsopgave: 6.3 Sociaal Drenthe voor iedereen

SOCIAAL

- Ontwikkeling Sociale Agenda 2024-2029
- 50 jaar BOKD in 2025
- 100 jaar Opbouwwerk in 2025
- 80 jaar vrijheid
- Groeiende ongelijkheid
- Sociale samenhang
- Elke regio telt
- De kansenagenda

SPORT

- 100 jaar TT in 2025

Beleidsopgave: 6.4 Sport en Bewegen stimuleren

Organisatoren van sportactiviteiten in het algemeen en van evenementen in het bijzonder geven aan dat het steeds moeilijker wordt om de activiteiten te organiseren. Enkele evenementen hebben in 2023 besloten om te stoppen. Via onze ondersteuning aan SportDrenthe volgen we deze ontwikkeling en waar mogelijk passen we onze ondersteuning daarop aan. Tegelijkertijd wordt met name vanuit preventie in toenemende mate gekeken naar de mogelijkheden van sport en bewegen in relatie tot gezondheid. De huidige activiteiten zijn vooral geschikt voor mensen die al bewegen. Mensen die wel willen bewegen maar dat nog niet doen, hebben een andere behoefte. Hiervoor zijn in Drenthe succesvolle programma's ontwikkeld.

Programma 6 wat heeft het gekost

			1	2	3	4	3-4
	Beleidsopgave	eco cat	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	verschil
Lasten							
	6.1 Oog voor cultureel erfgoed						
		Inkoop	457.317	541.349	571.349	487.316	84.033
		Lonen		0	0	4.958	-4.958
		Subsidie	2.871.663	3.035.217	3.110.978	3.078.441	32.537
	totaal beleidsopgave		3.328.980	3.576.566	3.682.327	3.570.716	111.611
	6.2 Cultuur en evenementen						
		Inkoop	-211.927	25.000	-4.970	-38.619	33.649
		Kapitaallasten	598.999	598.999	598.999	598.999	0
		Subsidie	15.774.344	15.467.963	16.584.216	16.533.961	50.255
	totaal beleidsopgave		16.161.416	16.091.962	17.178.245	17.094.340	83.905
	6.3 Sociaal Drenthe voor iedereen						
		Inkoop	-307.137	111.000	-569.238	216.841	-786.079
		Subsidie	4.849.916	2.301.774	5.346.919	2.335.074	3.011.845
	totaal beleidsopgave		4.542.779	2.412.774	4.777.681	2.551.915	2.225.766
	6.4 Sport en Bewegen stimuleren						
		Inkoop	24.472	20.000	20.000	113.634	-93.634
		Subsidie	852.188	817.895	817.895	774.993	42.902
	totaal beleidsopgave		876.660	837.895	837.895	888.627	-50.732
	Totaal		24.909.835	22.919.197	26.476.148	24.105.598	2.370.550
Baten							
	6.1 Oog voor cultureel erfgoed						
		Ontv. bijdragen	-254.157	0	0	4.224	-4.224
	totaal beleidsopgave		-254.157	0	0	4.224	-4.224
	6.2 Cultuur en evenementen						
		Ontv. bijdragen	-1.715.268	-1.438.467	0	0	0
		Ontv.subsidies	-622.500	-447.330	-447.330	-514.000	66.670
	totaal beleidsopgave		-2.337.768	-1.885.797	-447.330	-514.000	66.670
	6.3 Sociaal Drenthe voor iedereen						
		Ontv.subsidies	-753.823	0	-1.514.486	0	-1.514.486
	totaal beleidsopgave		-753.823	0	-1.514.486	0	-1.514.486
	Totaal		-3.345.748	-1.885.797	-1.961.816	-509.776	-1.452.040
	Saldo		21.564.088	21.033.400	24.514.332	23.595.822	918.510

Toelichting	
Saldo Programma	918.510
Bestemming resultaat reserves bij programma	
Niet van toepassing	
Totaal verrekend met reserves	0
Resultaat programma na bestemming reserves	918.510

Toelichting op verschillen begroting en rekening

Lasten

Beleidsopgave: 6.1 Oog voor cultureel erfgoed

De totale afwijking betreft een voordeel van € 111.611,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Diverse doelstellingen

Op meerdere doelstellingen is een klein overschot ontstaan. De belangrijkste verklaring hiervoor is de lagere definitieve vaststelling van oude subsidiebeschikkingen in het laatste kwartaal van 2023, Hierdoor is een voordeel ontstaan van € 71.821,--. Voorts is op de doelstelling "cultuurhistorische waarden zijn als onderlegger gebruikt voor ruimtelijke ontwikkelingen en maatschappelijke opgaven" een voordeel ontstaan op het budget voor de subsidieregeling cultuurhistorie van € 41.350,--.

Beleidsopgave: 6.2 Cultuur en evenementen

De totale afwijking betreft een voordeel van € 83.905,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Ontwikkelen en ondersteunen van culturele projecten die worden ingezet ten behoeve van maatschappelijke opgaven

De provinciale adviescommissie cultuur heeft 19.088,-- minder kosten gemaakt. Daarnaast zijn in het laatste kwartaal van 2023 nog enkele oude verplichtingen afgewikkeld hetgeen nog een voordeel heeft opgeleverd van € 44.000,--.

Doelstelling: Ondersteunen van evenementen op het snijvlak van cultuur en vrijetijdseconomie.

Van de oorspronkelijk 87 organisaties die een bijdrage ontvingen vanuit het budget VTE/cultuurevenementen zijn er een aantal gestopt. Hierdoor is € 55.334,-- niet besteed. Met de nieuwe cultuurnota voor de periode 2025-2028 wordt gekeken naar een nieuwe invulling van deze middelen.

Doelstelling: De Drentse culturele infrastructuur wordt versterkt met de middelen van de Matchingsregeling Verbreding en Vernieuwing van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (SPUK)

De bovengenoemde Rijks subsidie is voor 4 jaar toegekend. Verschuivingen in bestedingen tussen de jaren zijn toegestaan. Dit jaar is € 66.670,-- meer beschikt dan het gemiddelde voor een jaarschijf. Dit wordt in andere jaren gecompenseerd. Vanwege de matching, dekking uit de rijks SPUK subsidie, wordt dit jaar ook meer van de Rijkssubsidie toegerekend aan dit boekjaar (zie ook baten).

Beleidsopgave: 6.3 Sociaal Drenthe voor iedereen

De totale afwijking betreft een voordeel van € 2.225.765,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Integrale aanpak van leefbaarheid zowel Drenthe breed als gebiedsgericht.

Het voordeel op deze doelstelling bedraagt € 2.176.576,--. Er is in 2023 geen nieuwe openstelling meer geweest. Op de projecten Leader Zuid Oost en Leader Zuid West zijn dus geen nieuwe beschikkingen (verplichtingen) meer afgegeven hetgeen een voordeel ten opzichte van de begroting oplevert van 1.828.867,--. Tegenover deze lagere uitgaven staan echter ook lagere baten vanwege de matching met EU-middelen van € 1.514.486,--. Per saldo resteert een voordeel van € 314.381,--. Voorts is door de lagere vaststelling van in voorgaande jaren toegekende subsidies is een voordeel ontstaan van € 347.710,--. De grootste subsidieafwikkeling betrof het project "De Monden in beweging" met daarin de herstructurering van een tweetal straten.

Doelstelling: Sociale agenda Algemeen

Op deze doelstelling is een voordeel ontstaan van € 57.102,-- voornamelijk als gevolg van de afwikkeling van een aantal oude subsidieverplichtingen.

Overige Doelstellingen

Op de overige doelstellingen resteert een saldo van € 7.913,--

Beleidsopgave: 6.4 Sport en Bewegen stimuleren

De totale afwijking betreft een nadeel van € 50.732,--.

Baten

Beleidsopgave: 6.1 Oog voor cultureel erfgoed

De totale afwijking betreft een nadeel van € 4.223,--.

Beleidsopgave: 6.2 Cultuur en evenementen

De totale afwijking betreft een voordeel van € 66.670,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: De Drentse culturele infrastructuur wordt versterkt met de middelen van de Matchingsregeling Verbreding en Vernieuwing van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (SPUK)

De bovengenoemde Rijks subsidie is voor 4 jaar toegekend. Verschuivingen in bestedingen tussen de jaren zijn toegestaan. Dit jaar is € 66.670,-- meer van deze subsidie besteed dan het gemiddelde voor een jaarschijf. Vanwege de matching, dekking uit de rijks SPUK subsidie, wordt dit jaar ook meer van de Rijkssubsidie toegerekend aan dit boekjaar (zie ook lasten).

Beleidsopgave: 6.3 Sociaal Drenthe voor iedereen

De totale afwijking betreft een nadeel van € 1.514.486,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Integrale aanpak van leefbaarheid zowel Drenthe breed als gebiedsgericht.

Het voordeel op deze doelstelling bedraagt € 1.514.486,--. Op de projecten Leader Zuid Oost en Leader Zuid West zijn geen beschikkingen afgegeven hetgeen een voordeel aan de lastenkant oplevert van 1.828.867,--. Tegenover deze lagere uitgaven staan echter ook lagere baten vanwege de matching met EU-middelen van € 1.514.486,--.

Programma 7: Middelen en mensen

Dit is in 2023 aan dit programma gedaan:

Provinciale inkomsten

In 2023 was er sprake van financiële onzekerheid voor de provincies. Die viel in zoverre mee, dat de septembercirculaire provinciefonds 2023 nog een matig voordeel liet zien ten opzichte van de meicirculaire. Het is zeer de vraag of deze accresontwikkeling zich verder zal voortzetten.

Bezuinigingen door het Rijk kunnen een nadelig effect hebben op de provinciefondsuitkering. Het accres is vanaf 2026 niet langer gekoppeld aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Voor 2026 en verder is het accres gesplitst in een vaststaand volumedeel en een loon- en prijsdeel dat per circulaire wordt geactualiseerd op basis van de laatste inzichten van het Centraal Planbureau (CPB) over de loon- en prijsontwikkeling. Dat met ingang van 2026 de algemene uitkering lager zal zijn, lijkt al vast te staan. Dat beeld is ook in de septembercirculaire provinciefonds 2023 geschetst. Voor het 'ravijnjaar' 2026 is een oplossing nog niet in zicht.

Wij zijn over deze materie in interbestuurlijk verband (IPO) in gesprek met het (demissionaire) kabinet.

Herijking verdeelsystematiek provinciefonds

Naar het zich laat aanzien zal de invoering van een herziene verdeelsystematiek voor de algemene uitkering nog op zich laten wachten, zeker nu het kabinet demissionair is. Daarbij is het ook nog maar de vraag hoe die nieuwe verdeelsystematiek eruit zal zien. Wij zijn daarover in gesprek met het kabinet, ook interprovinciaal.

Voor Drenthe betekende een en ander dat de provinciefondsuitkering in 2023 nog gebaseerd was op de bestaande verdeelsystematiek.

CAO-ontwikkelingen

Op 24 juni 2022 hebben Werkgevers (IPO) en vakbonden een onderhandelaarsakkoord gesloten over de cao 2022-2023. De gemaakte afspraken werken door tot en met 31 december 2023. In aanvulling op dit cao-akkoord hebben Werkgevers (IPO) en vakbonden op 30 maart 2023 een aantal aanvullende afspraken gemaakt voor de cao 2022-2023. Het IPO heeft namens de provincies en met de leden van de vakbonden (FNV, CNV, AVV en CMHF) ingestemd met deze aanvullende afspraken. De gemaakte afspraken hebben we doorgevoerd.

Organisatieontwikkeling

Op 1 juli 2023 is de nieuwe organisatiestructuur van start gegaan, bestaande uit een tweehoofdige directie (met staf) en zes domeinen met daarbinnen de beleidsvelden per thema gegroepeerd. Per die datum is ook het nieuwe organisatiebesluit met de daarbij behorende mandaten van kracht geworden. Daarmee is de basis gelegd voor het werken op basis van de nieuwe sturingsprincipes en is de stap gezet naar het doorontwikkelen van de organisatie. We werken daarbij aan een cultuur van opgavegericht samenwerken, waarbij we meer werken vanuit de integraliteit en inhoud van de opgaven.

Successen

- Met de verdergaande invulling van onze (voorbeeld)rol als duurzame en inclusieve organisatie neemt de bewustwording toe en dat is zichtbaar en te merken in de uitvoering van onze bedrijfsvoering.

Restaurant en Koffieautomaten:

- In het restaurant kunnen statiegeldflessen ingeleverd worden en de opbrengst gaat naar de plastic soup foundation. De koffie drab wordt verzameld en fungeert als meststof voor bijvoorbeeld de kweek van paddestoelen.

Onze koffiebekers zijn 100% recyclebaar.

Vervoer

- Ten behoeve van het bestuur is in 2023 het wagenpark verduurzaamd en vervangen door auto's die door waterstof of volledig elektrisch aangedreven worden.

Vastgoed & Energie

- Verdubbeling van het eigen groene energie vermogen door vernieuwing en uitbreiding van de zonnepanelen ten behoeve van het eigen vastgoed.

Recruitment

- Wij hebben in onze organisatie op structurele basis 2 adviseurs recruitment & arbeidsmarktcommunicatie toegevoegd. Deze inzet heeft al geleid tot het vervullen van moeilijk vervulbare vacatures en betere zichtbaarheid van ons als werkgever.

Arbo & Vitaliteit

- Op het gebied van Arbo en Vitaliteit hebben we een aantal succesvolle lezingen georganiseerd, zoals Hybride werken, gewenst gedrag en polarisatie.

Knelpunten

- De krapte op de arbeidsmarkt geeft druk op het invullen van openstaande vacatures.

- We merken dat de levering van materiaal en materieel lang kan duren. Is dit het geval, dan beïnvloedt dit de doorlooptijden van uitvoering van bijvoorbeeld onderhoudsprojecten.

Prijsstijgingen

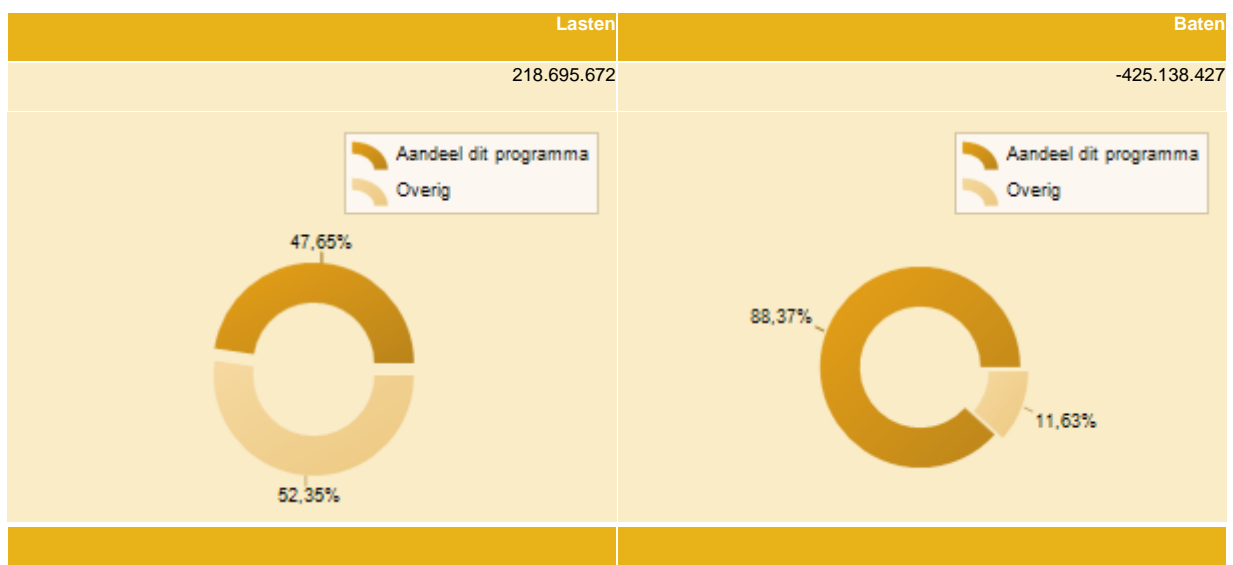
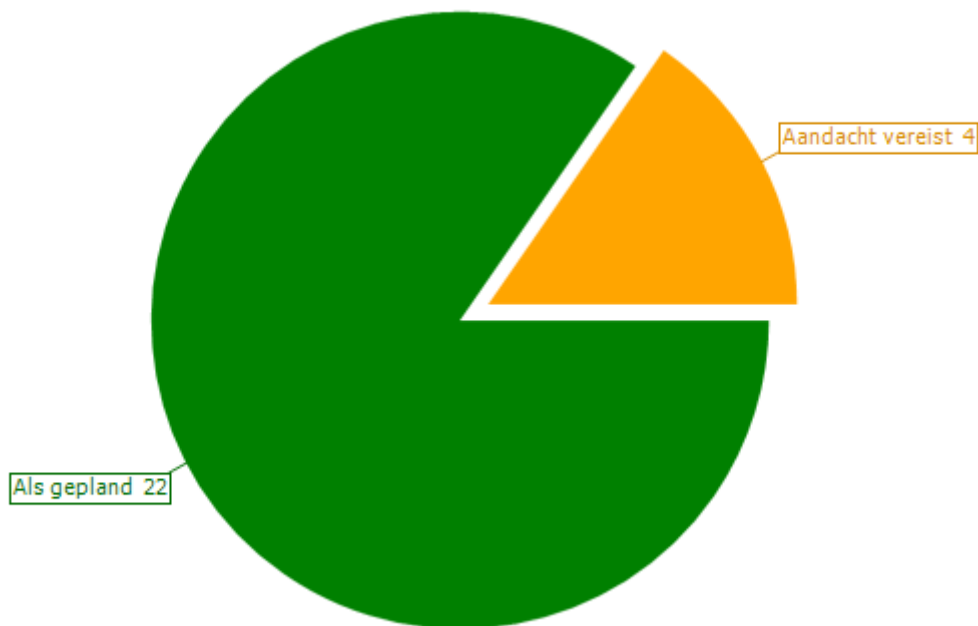
- Macro-economische ontwikkeling en de oorlog in Oekraïne hebben prijsstijgingen tot gevolg. Voor het borgen van een consistente aanpak hoe de provincie omgaat met prijsstijgingen volgen we de vastgestelde beleidslijn.

Toelichting programma

De ambities van het Drentse bestuur moeten zo goed mogelijk waar gemaakt worden, gericht op de (nieuwe) bestuurlijke speerpunten, met een effectieve en doelmatige inzet van middelen. Met een moderne bedrijfsvoering. De provincie is daarbij een solide partner die de zaken beheersmatig op orde heeft, maar vooral ook ondernemend en flexibel inspeelt op nieuwe ontwikkelingen en veranderende behoeftes van bestuur, partners en burgers.

Stand resultaten

Van de resultaten binnen dit programma is hier de status van de resultaten weergegeven. Op resultaatniveau is de afwijking toegelicht binnen de doelstelling.

	1	2	3	4	(3-4)
	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil
Totaal lasten	203.631.090	124.875.958	197.356.349	218.695.672	-21.339.323
Totaal baten	-399.030.150	-345.225.637	-420.919.957	-425.138.427	4.218.470
Saldo	-195.399.060	-220.349.679	-223.563.608	-206.442.755	-17.120.853

Beleidsopgave: 7.1 Een duurzaam sluitende provinciale begroting

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
7.1.01 Beheer van relevante provinciale deelnemingen	Invulling geven aan onze rol van aandeelhouder van verbonden partijen betreffende het algemeen nut	Voor de betreffende verbonden partijen (ENEXIS c.a., WMD, NWB en BNG) wordt via de geëigende kanalen bestuurlijke inbreng geleverd. Waar nodig zijn er diverse afstemmingsoverleggen geweest (Enexis, WMD). Met NWB en BNG is dit in 2023 niet aan de orde geweest en wordt vanuit treasury(oogpunt) contact onderhouden.	✓
7.1.02 Goed beheer van provinciale geldmiddelen	Optimaal voorzien in de financieringsbehoefte	In 2023 was er geen noodzaak tot het aantrekken van externe financiering.	✓
	Een optimaal rendement binnen de kaders van de Nota Financiering provincie Drenthe 2020	Binnen de kaders van de nota, de geldende wet- en regelgeving en onze risicohouding is een optimaal rendement op de treasuryportefeuille behaald.	✓

Beleidsopgave: 7.2 Bedrijfsvoering Documentaire informatievoorziening

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
7.2.01 Informatiebeheer: het goed beheren en opslaan van documenten die behoren tot een dynamisch, semi-statisch of een statisch archief, ongeacht hun vorm	Samenwerkingsomgeving voldoet aan eisen rondom invoering e-depot (geheel van activiteiten voor het duurzaam beheren en raadplegen van te bewaren digitale archiefbescheiden)	Op dit moment is er nog geen informatie die overgedragen moet worden aan het e-depot. De pilots e-depot hebben aangetoond dat het e-depot technisch realiseerbaar is. Met het Drents Archief lopen verkennende gesprekken om het archief daar onder te brengen.	✓

Beleidsopgave: 7.3 Bedrijfsvoering Financiën en Control

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
7.3.04 Continue (digitale) verbetering van informatiesystemen en informatievoorziening	Implementatie van het nieuw financieel systeem en nieuw rekeningschema alsmede de financiële informatievoorziening daaromheen ter ondersteuning van de budgethouders	Nieuw rekeningschema is vastgesteld. Het nieuw financieel systeem wordt gefaseerd ingevoerd, in 2023 is het grootboek ingericht, de begroting ingevoerd en is de projectmodule ingericht. Per 1 januari 2024 is het volledige systeem operationeel.	✓
7.3.06 Financieel in control zijn			✓

	Heldere (tussentijdse) begrotingswijzigingen in PS met concrete dekkingvoorstellen die voldoen aan vooraf gestelde kwaliteitseisen	Net als voorgaande jaren zijn aan uw Staten via tussentijdse financiële actualisaties wijzigingen van de Begroting 2024 ter vaststelling voorgelegd. In deze actualisaties zijn alle begrotingswijzigingen voorzien van een dekkingvoorstel en een duidelijke toelichting. Daarnaast heeft, als de actualiteit dat wenselijk maakt, naast de actualisaties bij elke Statenvergadering, een tussentijdse actualisatie van de begroting plaatsgevonden. Uitgangspunt hierbij is dat bij elk Statenstuk waarbij voorstellen gedaan worden met financiële consequenties voor de begroting, ook meteen een begrotingswijziging wordt gevoegd. De begrotingswijziging is daartoe integraal onderdeel van een Statenstuk en als besluitpunt daarin te zijn opgenomen. Provinciale Staten hebben voorafgaand aan de Statenvergadering een informerende brief ontvangen met een totaaloverzicht van de begrotingswijzigingen die in die betreffende vergadering voorliggen en het effect daarvan op de vrije bestedingsruimte en reserves.		
	Heldere (tussentijdse) voorstellen voor investeringskredieten die voldoen aan de vereisten volgens de nota Investeren, Waarderen Activeren en Afschrijven provincie Drenthe 2020	We monitoren of kredieten voldoen aan de nota. In voorkomende gevallen zijn (tussentijdse) voorstellen gedaan.	✓	
	Een transparante rapportage over voortgang en (financiële) realisatie van budgetten, de inzet van reserves en door de provincie te lopen risico's	Financiële dashboards en rapportages zijn in 2023 doorontwikkeld.	✓	

Beleidsopgave: 7.4 Bedrijfsvoering Informatievoorziening en Automatisering

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
7.4 Informatiemanagement: Een gedegen en veilige inrichting van de informatiehuishouding: digitale gegevens, applicaties, services en technische infrastructuur voor opslag en raadplegen van gegevens	Voldoen aan de wettelijke eisen (opslag en verwerking) met betrekking persoonsgegevens	Het persoonsgegevensregister is geactualiseerd en gedocumenteerd per verwerkingsproces.	✓
	Snel en veilig toegangsproces tot up-to-date systemen en gegevens voor medewerkers en externe partijen	De beveiliging omtrent de toegang tot het netwerk en daarmee de gegevens is verhoogd middels het concept van conditionele toegang op alle accounts voor zowel eigen als externe medewerkers. De mogelijkheden tot toegangscontrole zijn daarmee aanmerkelijk aangescherpt.	✓
	Herijken van de IT Governance, digitalisering is essentieel voor een professioneel ambtenaar.	In 2023 heeft het programma Digitalisering een concretiseringslag gekregen. Dit is ondergebracht in de eerste financiële uitwerking van het coalitieakkoord.	⚠ Voor 2024 gaan we uitvoering geven aan de ambities hiervoor. Voor dit onderwerp zijn deze specifiek gericht op cybersecurity, waarbij we ons focussen op de NIS2 richtlijn en additionele maatregelen die nodig zijn voor cybersecurity.
	Opvolging bevindingen 1-meting voor Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO)	We geven opvolging aan de bevindingen en zullen in 2024 tevens gaan voldoen aan de NIS2 richtlijnen.	✓

	Verdere implementatie zaakgericht werken/zaaksysteem en gelijktijdig stapsgewijs afbouwen docbase	Het zaaksysteem is geïmplementeerd voor de processen van de Omgevingswet. Voor Docbase kiezen we voor nu voor een upgrade van de huidige functionaliteit. Dit in verband met de keuze om het zaaksysteem vooralsnog niet volledig uit te rollen.	⚠ We hebben ervoor gekozen om de implementatie van het zaaksysteem 'on hold' te zetten. Dit heeft te maken met complexiteit van invoering. In 2024 zal een heroriëntatie worden uitgevoerd. Dit wordt in een breder verband opgepakt in de Digitaliseringsagenda.
--	---	--	---

Beleidsopgave: 7.5 Bedrijfsvoering Subsidies en Inkoop

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
7.5.02 Grotere kansen voor regionale ondernemers bij enkelvoudige en meervoudige onderhandse aanbestedingsprocedures	Effectief en efficiënt inkoopbeleid met kansen voor het Drentse MKB	Het inkoopbeleid is geactualiseerd en door het college vastgesteld.	✅
7.5.03 Transparante en laagdrempelige werking van het Drentse subsidie-instrumentarium	Effectief en efficiënt subsidiebeleid en subsidieproces	Ondanks capaciteitsknelpunten hebben zich geen bijzondere verstoringen voorgedaan in het subsidieverstrekingsproces. Op 1 juli 2023 is de nieuwe algemene subsidieverordening van kracht geworden. Er is gewerkt aan een herziening van het beleid voor Misbruik en oneigenlijk gebruik. Dit beeld zal in 2024 aan het college worden aangeboden ter vaststelling.	✅

Beleidsopgave: 7.6 Bedrijfsvoering Personeel en organisatie

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
7.6.01 Betrouwbaar en aantrekkelijk werkgeverschap	Jaarlijkse quota arbeidsgehandicapten, BBL's en stagiaires zijn gehaald	Het quotum arbeidsgehandicapten voor 2023 is 2,76% van de loonsom. We zitten dit jaar op 2,45%. De realisatie is tot stand gekomen met deels eigen mensen die tot de doelgroep behoren en deels inzet van externe medewerkers die we inhuren.	⚠ De plekken zijn in 2023 niet allemaal ingevuld. Dit is een gevolg van de benodigde aandacht voor de organisatieontwikkeling. Er was geen passend leerklimaat voor BBL'ers tijdens het organisatieontwikkelproces.
7.6.02 De juiste mensen op de juiste plaats op het juiste moment	Evaluatie lokaal beleid Drenthe Vitaal (i.r.t Cao afspraken 2022-2023) De thema's mobiliteit en talentmanagement worden in samenhang met het Organisatieontwikkeltraject opgepakt	Evaluatie is gestart in 2023, maar nog niet afgerond. De planning voor realisatie is 1e kwartaal 2024 In het geactualiseerde W&S beleid is opgenomen dat een talentcentrum wordt opgericht om kansen te creëren op doorgroei en ontwikkeling om de interne mobiliteit te bevorderen. Implementatie vindt organisch plaats in 2024.	⚠ Het overleg met de vakbonden moest eerst nog plaatsvinden. ✅
7.6.04 Organisatieontwikkeltraject waarin wordt geïnvesteerd in (persoonlijk) leiderschap, de kwaliteit van onze professionals en ontwikkeling van de organisatie.	Organisatieontwikkeltraject waarin wordt geïnvesteerd in andere en slimme manieren van samenwerken ten behoeve van onze opgaven.	Op basis van de nieuwe sturingsprincipes is de stap gezet naar het doorontwikkelen van de organisatie. Dat gebeurt via diverse ontwikkellijnen: nadere inrichting van concern en domeinen, leiderschap en het inzetten op integraliteit en samenwerking en het versterken van opgavegericht werken.	✅

Beleidsopgave: 7.7 Bedrijfsvoering Personele inzet

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
7.7.01 Directe personele inzet	Toerekening van directe personeelskosten conform het Besluit begroting en verantwoording (BBV)	De toerekening van de directe personeelskosten aan de taakvelden van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is uitgevoerd.	✅
7.7.02 Inzet ondersteunend personeel	Toerekening van overheadkosten conform BBV	De toerekening van de overheadkosten conform het BBV is gerealiseerd.	✅

Beleidsopgave: 7.8 Bedrijfsvoering Facilitair en Vastgoed

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
7.8.01 Het zoveel mogelijk inzetten van duurzame facilitaire producten en diensten tegen acceptabele kosten	De inkoop van energie is 100% groen.	100% groene energie via wind, zon en groen gas ingekocht voor provinciaal vastgoed.	✓
7.8.02 Het gebruik van duurzame gebouwen en terreinen en daarbij benodigde voorzieningen tegen acceptabele kosten en bij voorkeur energieneutraal	Installatietechnisch en bouwkundig goed onderhouden provinciaal vastgoed.	Vastgoed wordt onderhouden, echter er staat druk op de uitvoering van gepland onderhoud vanwege ondercapaciteit.	✓
	Realiseren van de gebouwaanpassingen in de 'oudbouw' van het Drents Museum passend bij de 'Nieuwe Collectie Presentatie	Met het project "oudbouw" bekend onder de naam Labyrinthia wordt een nieuwe inrichting van het Drents Museum gerealiseerd. Als eigenaar van dit vastgoed worden werkzaamheden met betrekking tot veiligheid, toegankelijkheid en duurzaamheid uitgevoerd, waarbij een aantal planmatige onderhoudswerkzaamheden worden gecombineerd. De verwachting is dat dit project gereed is in de zomer van 2024	✓
	Oplossen van de vochtproblemen in de nieuwbouw van het Drents Museum	Architect en aannemer zijn gecontracteerd voor de engineering en het bouwteam is gestart in 2023. Uitvoering is in 2024 in combinatie met de werkzaamheden aan de Zuidgevel.	✓

Beleidsopgave: 7.9 Inzicht geven in de ontwikkeling van reserves en voorzieningen

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
7.9 Inzicht in de ontwikkeling van reserves en voorzieningen	Actuele stand van zaken reserves en voorzieningen	Door middel van diverse begrotingswijzigingen, waaronder twee begrotingsactualisaties en de begrotingswijziging n.a.v. de Bestuursrapportage, zijn alle verwachte toevoegingen en onttrekkingen aan reserves en dotaties aan voorzieningen aan uw staten voorgelegd. In de jaarstukken is een voorstel voor uw staten opgenomen omtrent de verrekening van het gerealiseerde resultaat met reserves.	✓

Verplichte beleidsindicatoren volgens het BBV

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd, dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO-verband opgesteld en vastgesteld door het ministerie van BZK. De bron voor de vermelding in onze begroting is, zoals voorgeschreven, de website <https://www.ipo.nl/thema-s/financien/overzicht-bbv-indicatoren/>. Daar is ook vergelijkingsmateriaal met andere provincies te vinden en de definitie die wordt gehanteerd voor de betreffende indicator.

Middelen

Geen verplichte indicatoren.

Ontwikkelingen

Beleidsopgave: 7.1 Een duurzaam sluitende provinciale begroting

In de Begroting 2024 gaven wij aan dat wij aan onze provincie moeten bouwen onder een steeds grotere financiële onzekerheid. Mede door de val van het kabinet Rutte-IV is deze onzekerheid groter geworden. Een nieuwe verdeelsystematiek voor de algemene uitkering uit het provinciefonds laat op zich wachten. Ook is er nog geen structurele financiering voor een aantal opgaven met een structureel karakter. Van de provincies wordt veel verwacht, maar 'boter bij de vis' is er (nog) niet. Tot slot ligt het ravijnjaar voor ons en ontbreekt hiervoor nog de oplossing.

Voor de langere termijn speelt nog de kwestie rond "betalen naar gebruik" in verband met de huidige motorrijtuigenbelasting en daarbinnen in het bijzonder het al dan niet voortbestaan van provinciale opcenten daarop als provinciaal belastinggebied. Vorderingen in die discussie zijn momenteel (februari 2024) nog niet te melden.

Beleidsopgave: 7.2 Bedrijfsvoering Documentaire informatievoorziening

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 7.3 Bedrijfsvoering Financiën en Control

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 7.4 Bedrijfsvoering Informatievoorziening en Automatisering

Met de digitaliseringsagenda 2024-2027 willen we een ambitieslag maken met de digitale transformatie van de Drentse overheid.

Beleidsopgave: 7.5 Bedrijfsvoering Subsidies en Inkoop

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 7.6 Bedrijfsvoering Personeel en organisatie

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 7.7 Bedrijfsvoering Personele inzet

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 7.8 Bedrijfsvoering Facilitair en Vastgoed

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 7.9 Inzicht geven in de ontwikkeling van reserves en voorzieningen

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Programma 7 wat heeft het gekost

		1	2	3	4	3-4
Beleidsopgave	eco cat	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	verschil
Lasten						
7.1 Een duurzaam sluitende provinciale begroting						
	Adm. boekingen	3.777.540	0	-331.333	-1.306.927	975.594
	Inkoop	74	40.000	40.000	8.713	31.288
	Onvoorzien/stelpost		8.109.351	25.000	0	25.000
	Rente	180	2.500	2.500	-968	3.468
	Subsidie	107.000	106.665	106.665	107.000	-335
	Toev. voorziening	46.103	59.000	59.000	39.166	19.834
	totaal beleidsopgave	3.930.896	8.317.516	-98.168	-1.153.017	1.054.849
7.2 Bedrijfsvoering Documentaire informatievoorziening						
	Inkoop	256.708	247.685	267.685	241.670	26.015
	totaal beleidsopgave	256.708	247.685	267.685	241.670	26.015
7.3 Bedrijfsvoering Financiën en Control						
	Inkoop	161.134	505.098	256.190	244.924	11.266
	Subsidie		6.231	0	0	0
	totaal beleidsopgave	161.134	511.329	256.190	244.924	11.266
7.4 Bedrijfsvoering Informatievoorziening en Automatisering						
	Adm. boekingen		0	0	56.161	-56.161
	Inkoop	2.955.973	3.572.105	6.930.278	5.970.435	959.843
	Kapitaallasten	982.530	1.728.744	1.065.079	1.134.438	-69.359
	totaal beleidsopgave	3.938.503	5.300.849	7.995.357	7.161.034	834.323
7.5 Bedrijfsvoering Subsidies en Inkoop						
	Inkoop	9.417	15.300	15.300	4.167	11.133
	totaal beleidsopgave	9.417	15.300	15.300	4.167	11.133
7.6 Bedrijfsvoering Personeel en organisatie						
	Inkoop	1.740.274	2.166.190	2.196.190	1.884.676	311.514
	Lonen		0	0	1.861	-1.861
	totaal beleidsopgave	1.740.274	2.166.190	2.196.190	1.886.537	309.653
7.7 Bedrijfsvoering Personele inzet						
	Inkoop	7.126.709	3.819.579	3.997.946	8.495.535	-4.497.589
	Lonen	50.360.191	55.620.674	58.513.246	53.043.267	5.469.979
	Toev. voorziening	4.224.323	0	1.193.000	915.140	277.860
	totaal beleidsopgave	61.711.223	59.440.253	63.704.192	62.453.943	1.250.249
7.8 Bedrijfsvoering Facilitair en Vastgoed						
	Belastingen	105.566	105.032	105.032	127.218	-22.186
	Inkoop	2.931.662	3.316.054	3.393.872	3.432.471	-38.599
	Kapitaallasten	1.145.833	1.145.834	1.132.084	1.132.083	1
	Toev. voorziening	2.113.552	732.911	763.552	763.552	0
	totaal beleidsopgave	6.296.612	5.299.831	5.394.540	5.455.323	-60.783
7.9 Inzicht geven in de ontwikkeling van reserves en voorzieningen						

	Bijdr. aan reserves	125.586.322	43.577.005	117.625.063	142.401.091	-24.776.028
	totaal beleidsopgave	125.586.322	43.577.005	117.625.063	142.401.091	-24.776.028
	Totaal	203.631.090	124.875.958	197.356.349	218.695.672	-21.339.323
Baten						
7.1 Een duurzaam sluitende provinciale begroting						
	Dividend	-2.592.166	-2.133.633	-4.835.162	-4.843.905	8.743
	Ontv. bijdragen	-3.798.609	0	0	-1.079	1.079
	Ontv.subsidies	-168.188.645	-171.987.873	-181.211.806	-181.231.987	20.181
	Opbr. rente	-1.655.096	-1.097.433	-5.282.538	-6.072.394	789.856
	Opcenten MRB	-61.465.901	-62.000.000	-62.000.000	-61.632.739	-367.261
	totaal beleidsopgave	-237.700.417	-237.218.939	-253.329.506	-253.782.104	452.598
7.3 Bedrijfsvoering Financiën en Control						
	Ontv. bijdragen		-6.000	-6.000	-611	-5.389
	totaal beleidsopgave	0	-6.000	-6.000	-611	-5.389
7.4 Bedrijfsvoering Informatievoorziening en Automatisering						
	Adm. boekingen		0	0	-10.714	10.714
	Ontv. bijdragen	-1.195.521	-1.225.751	-1.225.751	-1.156.387	-69.364
	totaal beleidsopgave	-1.195.521	-1.225.751	-1.225.751	-1.167.101	-58.650
7.7 Bedrijfsvoering Personele inzet						
	Adm. boekingen	-1.248.717	-2.024.000	-1.944.500	-929.447	-1.015.053
	Ontv. bijdragen	-4.125.824	-580.634	-580.634	-2.831.854	2.251.220
	totaal beleidsopgave	-5.374.541	-2.604.634	-2.525.134	-3.761.301	1.236.167
7.8 Bedrijfsvoering Facilitair en Vastgoed						
	Ontv. bijdragen	-1.183.449	-1.547.071	-2.996.789	-3.130.644	133.855
	totaal beleidsopgave	-1.183.449	-1.547.071	-2.996.789	-3.130.644	133.855
7.9 Inzicht geven in de ontwikkeling van reserves en voorzieningen						
	Bijdr. van reserves	-153.576.222	-102.623.242	-160.836.777	-163.296.666	2.459.889
	totaal beleidsopgave	-153.576.222	-102.623.242	-160.836.777	-163.296.666	2.459.889
	Totaal	-399.030.150	-345.225.637	-420.919.957	-425.138.427	4.218.470
Saldo		-195.399.060	-220.349.679	-223.563.608	-206.442.755	-17.120.853

Toelichting	
Saldo Programma	-17.120.853
Totaal verrekend met reserves lasten binnen beleidsopgave 7.9	-24.776.028
Totaal verrekend met reserves betan binnen beleidsopgave 7.9	2.459.889
Saldo Programma, zonder product reserves	5.195.285
Bestemming resultaat reserves bij programma	
Bijdrage aan de reserve persoonlijk ontwikkel budget (POB)	-51.615
Bijdrage aan Risicoreserve	-975.594
Bijdrage van reserve uitvoering generatiepact	4.538
Totaal verrekend met reserves	-1.022.671
Resultaat programma na bestemming reserves	4.172.615

Toelichting op verschillen begroting en rekening

Lasten

Beleidsopgave: 7.1 Een duurzaam sluitende provinciale begroting

De totale afwijking betreft een voordeel van € 1.054.849,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 7.1 Een duurzaam sluitende provinciale begroting

Op grond van de (concept)jaarcijfers 2023 van N.V. NOM blijkt als gevolg van een hogere waardering van de portefeuille van deelnemingen/participaties van de NOM, dat de marktwaarde van het aandeel van de provincie in de NOM ultimo 2023 hoger is dan de oorspronkelijke verkrijgingsprijs/agio-storting. De eerder hiervoor getroffen voorziening vanwege de lagere marktwaarde van € 975.594,-- is per 31 december 2023 vrijgevallen ten gunste van de Risicoreserve. Met deze vrijval hebben wij in de begroting geen rekening gehouden.

De overige afwijkingen betreffen enige kleinere voordelen, bestaande uit een onderbesteding in het budget voor juridische kosten rond aandeelhouderschappen ten bedrage van € 31.288,-- en het niet besteed worden van de uiteindelijke post voor onvoorzien uitgaven ten bedrage van € 25.000,--.

Beleidsopgave: 7.2 Bedrijfsvoering Documentaire informatievoorziening

De totale afwijking betreft een voordeel van € 26.015,--.

Beleidsopgave: 7.3 Bedrijfsvoering Financiën en Control

De totale afwijking betreft een voordeel van € 11.266,--.

Beleidsopgave: 7.4 Bedrijfsvoering Informatievoorziening en Automatisering

De totale afwijking betreft een voordeel van € 834.323,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Informatiemanagement: Een gedegen en veilige inrichting van de informatiehuishouding: digitale gegevens, applicaties, services en technische infrastructuur voor opslag en raadplegen van gegevens.

Er is een gecombineerd voordeel behaald van € 426.327,-- binnen de posten van Server, Opslag en Netwerk. Hierbij kan opgemerkt worden dat onderhoudskosten beperkt zijn gebleven omdat diverse infrastructuur is vernieuwd en hier minder onderhoud op nodig was.

De dienstverlening aan Prolander laat een voordeel zien van € 162.241,--. De oorzaak hiervan is dat Prolander in aantal gebruikers gegroeid is. De stijging van het aantal gebruikers heeft echter niet geleid tot hogere kosten.

In 2023 zijn diverse investeringsprojecten overgebracht naar de exploitatie, dit betreffen de zogeheten SAAS-projecten (software as a service) met als gevolg dat het beschikbare budget voor de genoemde doelstelling verhoogd is. Er zijn daarbij een aantal deelprojecten waarop minder inzet is geweest dan gewenst, zoals de posten 'Zaakgericht werken' en 'I-beleid en innovatie'. Het overgebleven saldo komt ten gunste van vrije bestedingsruimte.

Beleidsopgave: 7.5 Bedrijfsvoering Subsidies en Inkoop

De totale afwijking betreft een voordeel van € 11.133,--.

Beleidsopgave: 7.6 Bedrijfsvoering Personeel en organisatie

De totale afwijking betreft een voordeel van € 309.653,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: De juiste mensen op de juiste plaats op het juiste moment.

Op deze doelstelling is een voordeel ontstaan van € 186.933,--. In 2023 is er € 51.615,-- minder dan begroot besteed aan persoonlijke ontwikkeling door de medewerkers. Medewerkers kunnen voor hun eigen ontwikkeling door middel van opleidingen van dit POB budget gebruik maken. Voor 60+ medewerkers bestaat de mogelijkheid om dit persoonsgebonden budget om te zetten in spaarverlof. Het voordeel van € 51.615,-- is, overeenkomstig de richtlijn voor POB, ten gunste van de reserve POB gebracht. Voorts bleven de concernopleidingen € 114.015,-- achter op de begroting. Dat komt voornamelijk omdat er veel aandacht is gegaan naar de organisatieontwikkeling en de opbouw van de nieuwe structuur. De overige verschillen bedroegen € 21.303,--

Doelstelling Organisatieontwikkeltraject waarin wordt geïnvesteerd in (persoonlijk) leiderschap, de kwaliteit van onze professionals en ontwikkeling van de organisatie:

Het organisatieontwikkeltraject heeft vertraging opgelopen. Hierdoor is er minder besteed dan begroot in 2023. Zo zijn pas sinds 1 februari 2024 alle vacatures voor themamanager vervuld en wordt het cultuurveranderingstraject ook pas in 2024 opgestart. Hiervoor is van het incidentele budget Organisatieontwikkeling € 400.000,-- bij de 3e actualisatie overgeheveld naar 2024. Dit zal o.a. worden besteed aan het cultuurveranderingstraject. Er resteert nog een totaal bedrag van € 122.719,--.

Beleidsopgave: 7.7 Bedrijfsvoering Personele inzet

De totale afwijking betreft een voordeel van € 1.250.249,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstellingen: Directe personele inzet en inzet ondersteunend personeel.

De totale apparaatskosten (indirecte kosten) waren geraamd op € 63.704.192,--. De realisatie bedroeg € 62.453.942,-- waardoor een voordeel is ontstaan van € 1.250.249,--. Een toelichting op de apparaatskosten treft u aan in de uitvoeringsinformatie. Daarin valt te zien dat het voordeel voornamelijk optreedt op het onderdeel loonkosten € 1.078.581,--. Ook de dotatie aan de voorziening spaarverlof viel € 277.860,-- lager uit. De overige verschillen bedroegen € 106.192,-- nadelig.

De personeelskosten zijn nader ingedeeld naar taakvelden uit het BBV. Omdat er bij de provincie geen tijdschrijven plaatsvindt is de administratieve toerekening naar taakvelden gebaseerd op de begrote personele inzet (begrote lasten) per taakveld tenzij meer specifieke informatie aanwezig is over de allocatie zoals bv. voor de inhuur van brug- en sluiswachters, personeel voor de stikstof opdracht (bij vergunningverlening en handhaving) en de activering van lonen op de

investeringsprojecten. Aan ieder taakveld uit het BBV voor direct personeel is ca. 99% realisatie tov. de begroting toegerekend (m.u.v. de taakvelden waterwegen en vergunningverlening en handhaving). Aan het ondersteunend personeel is 94% toegerekend.

Beleidsopgave: 7.8 Bedrijfsvoering Facilitair en Vastgoed

De totale afwijking betreft een nadeel van € 60.783,--.

Beleidsopgave: 7.9 Inzicht geven in de ontwikkeling van reserves en voorzieningen

De totale afwijking betreft een nadeel van € 24.776.028,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

De totale overschrijding van de lasten binnen deze beleidsopgave betreft de niet begrote verrekeningen met reserves, zoals hieronder aangegeven. Het gaat om verrekeningen die apart aan Provinciale Staten ter besluitvorming worden voorgelegd.

Mutaties reserves	Begrote toevoeging	Werkelijk toevoeging	Voordeel/ Nadeel	Verschil	
Bijdrage aan de reserve voor algemene doeleinden	4.236.177	4.236.177			
Bijdrage aan saldireserve	12.860.584	12.860.584			
Bijdrage aan reserve versterking economisch structuur	2.009.000	2.009.000			
Bijdrage aan reserve provinciaal aandeel ILG	5.652.689	5.822.363	N	-169.674	t.g.v. onderbesteding programma 2
Bijdrage aan Financieringsreserve	30.108.291	30.108.291			
Bijdrage aan Cofinancieringsreserve Europa	5.300.000	5.368.897	N	-68.897	t.g.v. onderbesteding programma 1
Bijdrage aan Reserve opvang revolverend financieren	19.000	19.000			
Bijdrage aan reserve natuurbeleid	19.424.679	26.896.528	N	-7.471.849	t.g.v. onderbesteding programma 2
Bijdrage aan reserve groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen	4.817.769	4.817.769			
Bijdrage aan reserve uitvoering generatiepact	250.268	250.268			
Bijdrage aan de reserve persoonlijk ontwikkel budget (POB)	0	51.615	N	-51.615	t.g.v. onderbesteding programma 7
Bijdrage aan Reserve investeringsagenda 2019-2023	50.333	50.333			
Bijdrage aan Risicoreserve	331.333	1.306.927	N	-975.594	t.g.v. onderbesteding programma 7
Bijdrage aan reserve Verstrekte subsidies	1.490.107	13.015.789	N	-11.525.682	t.g.v. onderbesteding programma's 1, 2, 3, 5, 8 en 9
Bijdrage aan Reserve mobiliteit	19.501.488	24.014.204	N	-4.512.716	t.g.v. onderbesteding programma 4
Bijdrage aan Reserve Bodem	9.073.345	9.073.345			
Bijdrage aan Reserve cofinanciering onrendabele toppen woningbouw	2.500.000	2.500.000			
	117.625.063	142.401.091		-24.776.028	

Baten

Beleidsopgave: 7.1 Een duurzaam sluitende provinciale begroting

De totale afwijking betreft een voordeel van € 452.598,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

- Een voordeel op de rentebaten van € 789.656,-- ten opzichte van de raming. Voor € 437.605,-- betreft dit renteopbrengsten over de middelen die in de Rijksschatkist worden aangehouden. Een hoger dan geraamd rekeningsaldo en een hoger rentepercentage heeft geresulteerd in hogere baten. Voor circa € 361.172,-- betreft dit hogere rentebaten op rekeningcourantsaldi bij SVn, het Nationaal Restauratiefonds en het Groenfonds.
- Een nadeel op de opbrengst van opcenten op de MRB van € 367.261,-- ten opzichte van de raming. Dit nadeel wordt vooral veroorzaakt door een afname van dieselloertuigen (ook via schorsingen) en een toename van elektrische voertuigen; dit is naar verwachting een trend die zich zal voortzetten.
- Een voordeel op de opbrengst vanuit het provinciefonds van per saldo € 20.181,-- ten opzichte van de raming zoals die voor 2023 gebaseerd is op de septembercirculaire provinciefonds. Het verschil wordt verklaard door hogere algemene uitkering van € 188.926,-- en drie decentralisatie-uitkeringen in de decembercirculaire ten bedrage van in totaal € 415.500,--, een nadeel door een dubbeltelling van de taakmutatie voor natuur in de eerdere raming ten bedrage van € 488.648,-- en een voordeel door de afrekening over 2022 ten bedrage van € 95.597,--.

Beleidsopgave: 7.3 Bedrijfsvoering Financiën en Control

De totale afwijking betreft een nadeel van € 5.389,--.

Beleidsopgave: 7.4 Bedrijfsvoering Informatievoorziening en Automatisering

De totale afwijking betreft een nadeel van € 58.650,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Informatiemanagement: Een gedegen en veilige inrichting van de informatiehuishouding: digitale gegevens, applicaties, services en technische infrastructuur voor opslag en raadplegen van gegevens.

Er zijn minder opbrengsten gerealiseerd dan begroot.

Beleidsopgave: 7.7 Bedrijfsvoering Personele inzet

De totale afwijking betreft een voordeel van € 1.236.167,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstellingen: Directe personele inzet en inzet ondersteunend personeel.

De voornaamste verschillen betreffen:

Er is een nadeel op de toerekening van loonkosten aan investeringsprojecten (€ 1.019.421,-- nadeel), de overige verschillen betreffen niet geraamde bijdragen of opbrengsten van derden of doorbelastingen naar beleidsbudgetten (projecten) voor € 2.255.588,-- (voordeel)

De personeelskosten zijn nader ingedeeld naar taakvelden uit het BBV. Omdat de inkomsten (m.u.v. activering op investeringen) niet geraamd zijn, zijn deze baten naar rato van de begrote uitgaven verdeeld over de taakvelden. De toerekening betreft 3% van de lasten.

Beleidsopgave: 7.8 Bedrijfsvoering Facilitair en Vastgoed

De totale afwijking betreft een voordeel van € 133.855,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Het gebruik van duurzame gebouwen en terreinen en daarbij benodigde voorzieningen tegen acceptabele kosten en bij voorkeur energieneutraal.

Het voordeel zit deels in de ontvangen huren van Prolander en de RUDD. De CBS indexatie is niet meegenomen in de begroting en wel toegepast op de facturatie.

Verder laat de accommodatie Health Hub een te hoge huuropbrengst zien omdat in de facturatie ook de (niet begrote) kosten voor energie, water en verzekering zijn meegenomen.

Beleidsopgave: 7.9 Inzicht geven in de ontwikkeling van reserves en voorzieningen

De totale afwijking betreft een voordeel van € 2.459.889,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

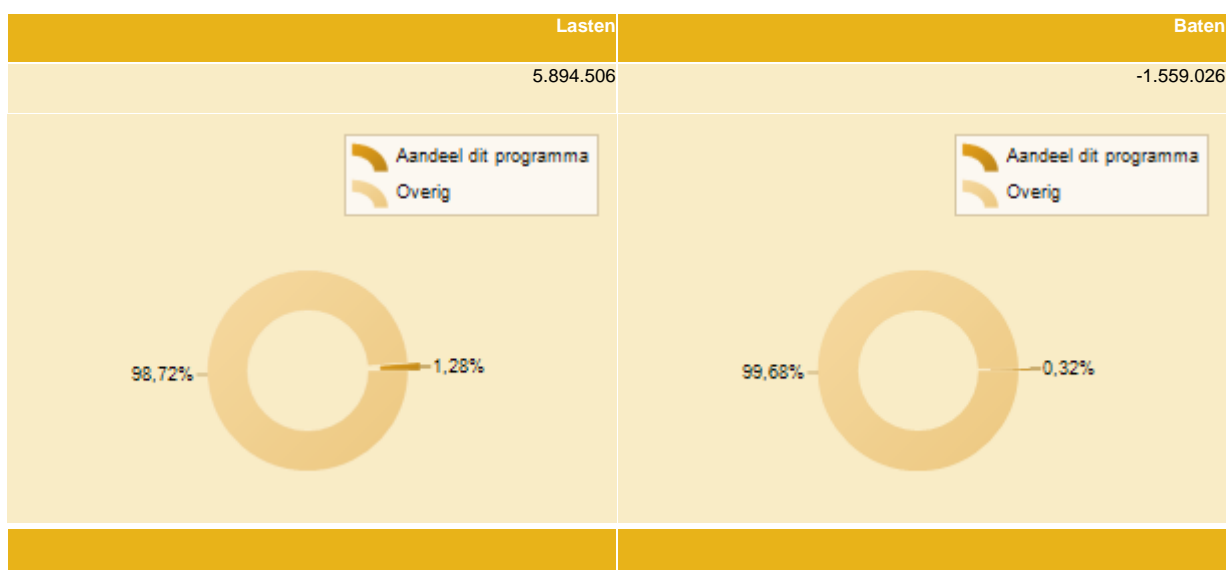
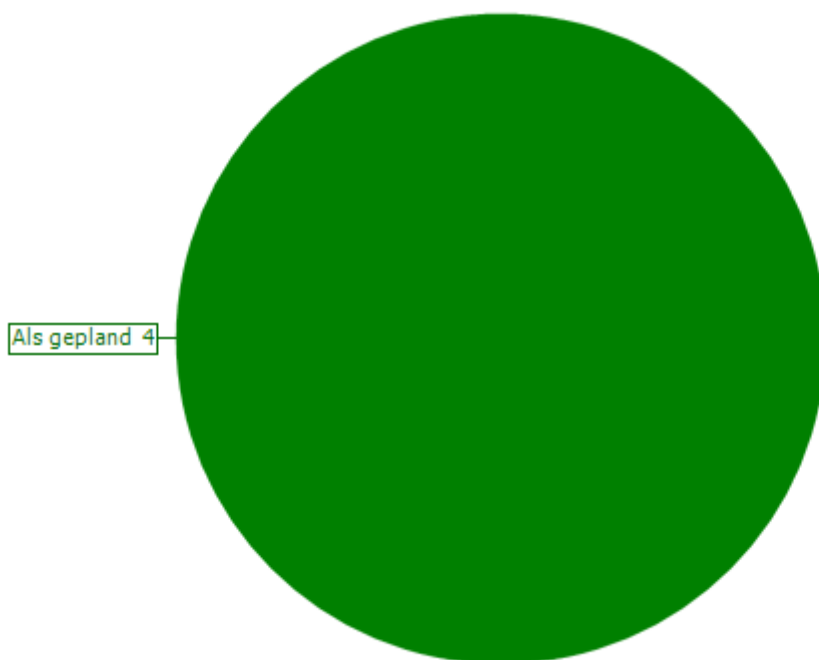
De hogere onttrekkingen aan de reserves betreffen niet begrote verrekeningen met reserves, zoals hieronder aangegeven. Het gaat om verrekeningen die apart ter besluitvorming aan Provinciale Staten worden voorgelegd.

Mutaties reserves	Begrote onttrekking	Werkelijk onttrekking	Voordeel/Nadeel	Vershil	
Bijdrage van reserve voor algemene doeleinden	-1.000.000	-1.000.000			
Bijdrage van reserve versterking economisch structuur	-1.783.500	-1.939.119	V	155.619	t.g.v. overbesteding programma 3
Bijdrage van de saldireserve	-48.785.264	-48.785.264			
Bijdrage van Reserve Regio Specifiek Pakket	-6.545.877	-6.545.877			
Bijdrage van reserve provinciaal aandeel ILG	-7.040.263	-7.040.263			
Bijdrage van Financieringsreserve	-3.486.625	-3.486.625			
Bijdrage van reserve vitaal platteland	-50.000	-50.000			
Bijdrage van Cofinancieringsreserve Europa	-4.719.738	-4.719.738			
Bijdrage van Reserve opvang revolverend financieren	-3.100.000	-3.100.000			
Bijdrage van reserve natuurbeleid	-36.302.996	-36.302.996			
Bijdrage van Reserve investeringsagenda	-450.000	-450.000			
Bijdrage van reserve groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen	-1.727.927	-2.038.390	V	310.463	t.g.v. overbesteding programma 4
Bijdrage van Reserve Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde	-833.000	-833.649	V	649	t.g.v. overbesteding programma 4
Bijdrage van reserve uitvoering generatiepact	-719.286	-723.824	V	4.538	t.g.v. overbesteding programma 7
Bijdrage van Reserve regiodeaal Zuid- en Oost-Drenthe	-1.565.315	-2.443.450	V	878.135	t.g.v. overbesteding programma 8
Bijdrage van Reserve investeringsagenda 2019-2023	-5.878.000	-5.878.000			

Bijdrage van reserve verstrekte subsidies	-11.611.943	-12.664.574	V	1.052.631	t.g.v. overbesteding programma's 3, 4 en 5
Bijdrage van Reserve mobiliteit	-25.237.043	-25.237.043			
Bijdrage van Reserve Bodem	0	-57.854	V	57.854	t.g.v. overbesteding programma 2
	-160.836.777	-163.296.666		2.459.889	

Stand resultaten

Van de resultaten binnen dit programma is hier de status van de resultaten weergegeven. Op resultaatniveau is de afwijking toegelicht binnen de doelstelling.

	1	2	3	4	(3-4)
	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil
Totaal lasten	7.785.153	691.000	9.632.547	5.894.506	3.738.041
Totaal baten	-2.171.131	-277.138	-2.450.790	-1.559.026	-891.764
Saldo	5.614.022	413.862	7.181.757	4.335.480	2.846.277

Beleidsopgave: 8.2 Samenwerkingsverbanden

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
8.2.01 Goede uitvoering van financiële acties voortvloeiend uit de besluiten van de stuurgroep Regiodeal Zuid en Oost Drenthe	Namens de samenwerking Regiodeal Zuid en Oost Drenthe invulling geven aan de rol van kassier	De stuurgroep Regiodeal heeft de cijfers van de provincie (als penvoerder) in de stuurgroep van 15 december geaccordeerd.	✓
8.2.02 Goede uitvoering van financiële acties voortvloeiend uit de besluiten van de stuurgroep RES	Namens de samenwerking RES invulling geven aan de rol van kassier	Vanuit de RES is bestuurlijk en inhoudelijk vormgegeven aan de Drentse ambities op het gebied van grootschalige zonne- en windenergie. Er zijn diverse bijeenkomsten georganiseerd om bestuurlijk en ambtelijk te leren en een visie te ontwikkelen en uit te werken. De RES Drenthe streeft naar uitmuntende samenwerking tussen de betrokken overheden en hun maatschappelijke partners.	✓
8.2.03 Goede uitvoering van financiële acties voortvloeiend uit de besluiten van de stuurgroep Vitale Vakantieparken	Namens de samenwerking Vitale Vakantieparken invulling geven aan de rol van kassier	In 2023 invulling gegeven aan de rol van kassier, zie ook programma 9, doelstelling 9.15.07 Vitale vakantieparken.	✓
8.2.04 Goede uitvoering van financiële acties voortvloeiend uit de besluiten van de stuurgroep IT-hub	Namens de samenwerking IT-hub invulling geven aan de rol van kassier	Is gerealiseerd in 2022.	✓

Verplichte beleidsindicatoren volgens het BBV

Niet van toepassing.

Ontwikkelingen

Beleidsopgave: 8.2 Samenwerkingsverbanden

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Programma 8 wat heeft het gekost

		1	2	3	4	3-4
Beleidsopgave	eco cat	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	verschil
Lasten						
8.2 Samenwerkingsverbanden						
	Inkoop	720.733	0	475.055	190.536	284.519
	Lonen		0	266.275	271.152	-4.877
	Subsidie	7.064.420	691.000	8.891.217	5.432.818	3.458.399
	totaal beleidsopgave	7.785.153	691.000	9.632.547	5.894.506	3.738.041
Totaal		7.785.153	691.000	9.632.547	5.894.506	3.738.041
Baten						
8.2 Samenwerkingsverbanden						
	Ontv. bijdragen	-579.592	-269.388	-269.388	-269.388	0
	Ontv.subsidies	-1.591.539	-7.750	-2.181.402	-1.289.638	-891.764
	totaal beleidsopgave	-2.171.131	-277.138	-2.450.790	-1.559.026	-891.764
Totaal		-2.171.131	-277.138	-2.450.790	-1.559.026	-891.764
Saldo		5.614.022	413.862	7.181.757	4.335.480	2.846.277

Toelichting	
Saldo Programma	2.846.277
Bestemming resultaat reserves bij programma	
Bijdrage aan reserve Verstrekte subsidies	-3.598.248
Bijdrage van Reserve regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	878.135
Totaal verrekend met reserves	-2.720.113
Resultaat programma na bestemming reserves	126.164

Toelichting op verschillen begroting en rekening

Lasten

Beleidsopgave: 8.2 Samenwerkingsverbanden

De totale afwijking betreft een voordeel van € 3.738.041,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Goede uitvoering van financiële acties voortvloeiend uit de besluiten van de stuurgroep Regiodeal Zuid en Oost Drenthe

Het voordelige saldo is grotendeels het gevolg van de toepassing van de begrotingsregels m.b.t. lastneming bij grote projectsubsidies. Voor het project Regionaal instrumentarium hebben wij in 2022 aan de gemeente Emmen een subsidie verleend van € 3.325.000,--. Op grond van de gegevens uit de financiële voortgangsrapportage hebben wij de subsidielast in 2023 met € 2.539.120,-- moeten verlagen in verband met de verschuiving van projectactiviteiten naar 2024. Daarnaast hebben wij met betrekking tot het project Innovatiecluster IQ BLVD een verlaging van de subsidielast moeten toepassen van € 605.000,--. Met deze neerwaartse bijstellingen hebben wij in de begroting 2023 geen rekening gehouden. Wij hebben deze bedragen na aftrek van de bijdrage van de regiodealgemeenten gestort in de reserve verstrekte subsidies.

Verder hebben wij in het kader van de uitvoering van provinciale isolatieregeling € 110.584,-- minder besteed dan geraamd. Daarnaast hebben wij in de begroting rekening gehouden met de subsidie voor het project Kansrijke omgeving die in 2023 niet is besteed. Het gaat om een voordeel van € 175.000,--.

Tot slot zijn vanuit de regiodeal aan de provincie Drenthe incidentele budgetten beschikbaar gesteld voor de uitvoering van een aantal projecten. Deze projecten hebben een meerjarig karakter en moeten na afronding afgerekend moeten worden met de partners. Om de dekking van de kosten van twee nog lopende projecten te kunnen waarborgen stellen we voor de restantbudgetten van € 181.529,-- over te hevelen naar 2024. Het gaat om de projecten Verkenning regionaal instrumentarium en IT Hub.

Baten

Beleidsopgave: 8.2 Samenwerkingsverbanden

De totale afwijking betreft een nadeel van € 891.764,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Goede uitvoering van financiële acties voortvloeiend uit de besluiten van de stuurgroep Regiodeal Zuid en Oost Drenthe

Projecten die in het kader van de regiodeal worden uitgevoerd, worden voor 25% gedekt uit een bijdrage van een aantal Drentse gemeenten en de gemeente Hardenberg. Omdat de lasten lager zijn uitgevallen dan verwacht, hebben wij ook een lagere bijdrage van de gemeenten in 2023 verantwoord.

Programma 9: Investeringsagenda

Dit is in 2023 aan dit programma gedaan:

Investeringsagenda 2020 - 2023

Sociale Agenda

De middelen voor de Sociale Agenda 2020-2023 zijn volledig ingezet voor de totstandkoming van de Sociale Agenda 2020-2023, Drenthe-brede projecten en Alliantieprojecten.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we hiervoor gedaan?

Totstandkoming Sociale Agenda

De Sociale Agenda is tot stand gekomen met behulp van gemeenten, maatschappelijke partners en inwoners van Drenthe. Gedurende dit participatieve proces zijn verschillende bijeenkomsten georganiseerd om gezamenlijk af te stemmen over de inhoud, doelstellingen en instrumentarium.

Drenthe-brede projecten

Bij de subsidieverlening aan Drenthe-brede projecten zijn diverse Drentse gemeenten en maatschappelijke partners (in)direct betrokken. Voorbeelden van deze projecten zijn: vervolgonderzoek naar minimaregelingen, doorontwikkeling leernetwerk voor Kansencoaches, ondersteuning aan het Drents Platform Mantelzorg, bevordering van burgerparticipatie, maatschappelijke waardeanalyse van Drentse voedselbanken en de succesvolle subsidieregeling voor wijk-, buurt- en dorpsinitiatieven.

Alliantieprojecten

Subsidieverlening aan Alliantieprojecten verliep in vijf rondes en was bedoeld voor innovatieve samenwerkingsprojecten. De Adviescommissie Sociale Agenda, bestaande uit negen inwoners van Drenthe, beoordeelde de projectaanvragen en bracht advies uit aan Gedeputeerde Staten over het wel of niet verlenen van subsidie. Het budget is volledig ingezet tijdens vijf rondes. In totaal hebben 58 projecten een subsidie ontvangen. Voorbeelden van toegewezen en succesvolle alliantieprojecten zijn: Buurtvervoer Midden-Drenthe, Slapend blij worden, Dementie op jonge leeftijd, Begeleiding van veteranen in depot Nieuw-Balinge en Assen Bloeit.

Wat heeft het gekost?

Drenthe-brede projecten:	€ 3.160.000,--
Alliantieprojecten:	€ 3.750.000,--
Uitvoeringskosten	€ 90.000,--

Regiostedenfonds

Deze subsidieregeling heeft tot doel het tot stand brengen van sterke, toekomstbestendige en compacte binnensteden, met een optimaal aanbod van voorzieningen en een aantrekkelijke ruimtelijke kwaliteit die aansluit bij het regionale verzorgingsgebied. Met de subsidieregelingen willen we de vier gemeenten Meppel, Assen, Hoogeveen en Emmen stimuleren om fysieke ingrepen uit te voeren die de binnenstad versterken. De ingrepen moeten voldoen aan de thema's: compacte ruimtelijk-economische structuur, vergroenen, wonen, cultuur en fietsen. De aanvragen van de gemeenten Meppel, Assen, Hoogeveen en Emmen zijn inmiddels door uw Staten toegekend. De inzet van de middelen en uitvoering in de steden wordt verantwoord via de reguliere P&C-cyclus.

De subsidies zijn eind 2021/begin 2022 verleend aan de desbetreffende gemeenten. Sindsdien werken de gemeenten aan de uitvoering van de ingediende plannen. De inzet van de middelen en uitvoering van deze fondsen wordt verantwoord via de reguliere P&C-cyclus. Aan het eind van de uitvoeringstermijn zullen wij de gemeentelijke uitvoering evalueren, zoals we ook hebben gedaan bij de evaluatie van het Binnenstadfonds, zie [link](#).

De subsidieregeling met een omvang van € 14,4 miljoen heeft tot doel het tot stand brengen van sterke, toekomstbestendige en compacte binnensteden, met een optimaal aanbod van voorzieningen en een aantrekkelijke ruimtelijke kwaliteit die aansluit bij het regionale verzorgingsgebied. Met de subsidieregeling stimuleren we gemeenten Meppel (€ 2,65 miljoen), Assen (€ 4,55 miljoen), Hoogeveen (€ 2,65 miljoen) en Emmen (€ 4,55 miljoen) om fysieke ingrepen uit te voeren ter versterking van de binnenstad. Ter uitvoering van de subsidie hebben gemeenten een integraal plan ingediend met verschillende ingrepen ter versterking en verbetering van een compacte ruimtelijk-economische structuur, vergroenen, wonen, cultuur en fietsen. We spreken de gemeenten jaarlijks over de uitvoering van de plannen en er wordt gerapporteerd over de voortgang. Inmiddels zijn de eerste resultaten van de gemeentelijke uitvoering al zichtbaar, bijvoorbeeld de herinrichting van het Prinsenplein in Meppel, de herinrichting van de entree van het Rensenpark in Emmen en de plannen voor de herinrichting van de Hoofdstraat Zuid in Hoogeveen. De uitvoering van deze plannen loopt tot en met 2025, al rapporteren gemeenten over vertraging in de bestedingen als gevolg van de lange voorbereidingstijd van projecten, bijgestelde ambities door binnengehaalde Rijkssubsidies en externe factoren bij gebiedsontwikkeling (wijzigingen woningmarkt, bouwkosten). We zijn daarom in gesprek over het verlengen van de uitvoeringstijd.

Herstructureringsfonds Ruimtelijke Kwaliteit

Met het Herstructureringsfonds Ruimtelijke Kwaliteit (HRK) ondersteunen we initiatieven gericht op het tegengaan van verpaupering door transformatie en herontwikkeling.

Beschikbaar was: € 2 miljoen.

Wat hebben we bereikt?

Er zijn 11 verpauperde locaties ondersteund. Daarmee is een investering van ca. € 35 miljoen gemoeid. Grotendeels zijn het locaties met leegstaande, niet meer functionerende bedrijfspanden. 8 locatie zijn omgezet naar woningbouw met in totaal 130 woningen.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Er is een regeling ingesteld met als doel het oplossen van verpauper(en)de vastgoedsituaties en het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit om zo een stimulans te geven aan leefbaarheid. Per aanvraag kan een maximale bijdrage van € 150.000,- worden verkregen. In 2022 zijn alle aanvragen afgehandeld en is de regeling beëindigd.

Wat heeft het gekost?

De 11 projecten hebben een totale bijdrage ontvangen van € 1.586.326,-. Vrijval in 2022 was € 413.674,-. In 2023 zijn een drietal projecten afgerond. Daarnaast hebben een aantal projecten door marktomstandigheden vertraging opgelopen waardoor deze projecten niet binnen de beoogde periode konden worden voltooid. Deze projecten hebben daarom meer tijd gekregen om alsnog te worden gerealiseerd. Ook dit jaar zal voor een aantal projecten waarschijnlijk verlenging van de realisatietermijn nodig zijn. Naar verwachting zullen medio 2025 de laatste projecten ook daadwerkelijk worden afgerond.

Toekomstbestendig wonen

De opdracht is om bij te dragen aan toekomstig bestendig wonen in Drenthe, gericht op de volgende thema's:

- Levensloopbestendig wonen
- Betaalbare woningen, aandacht voor sociale woningbouw en kleine betaalbare wooneenheden voor jongeren, starters en ouderen.
- Duurzame woningen
- Balans op de Drentse woningmarkt, inventariseren woonbehoefte en verkennen mogelijkheden verzorgingshuizen nieuwe stijl
- Verbeteren van leefbaarheid in Drentse dorpen en wijken
- Ondersteunen met het ontwikkelen van instrumentarium voor de uitvoering

Beschikbaar budget was: € 2 miljoen.

Wat hebben we bereikt?

Bereikt is dat als instrumentarium, voor ondersteuning in de uitvoering realisatie woningbouw, het Impulsteam wonen is opgericht. Dit team, bestaande uit experts, wordt ingezet voor met name wooninitiatieven, flexwonen-projecten en advisering rondom gebiedsontwikkelingen.

Daarnaast is met incidentele personele- en financiële ondersteuning een bijdrage geleverd op de thema's.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

- Opzetten van een campagne "lang zult u Wonen" in samenwerking met de sociale agenda t.b.v. levensloopbestendig wonen.
- Meedoen aan EU project Stronghouse > expeditie energieneutraal wonen, loopt via team Energie t.b.v. duurzame woningen.
- Uitvoeren van een behoefteonderzoek Wonen met Zorg, t.b.v. inventariseren woonbehoefte
- Gemeenten woonbehoefte onderzoeken laten uitvoeren en nieuwe actuele woonvisies laten opstellen t.b.v. inventariseren woonbehoefte.
- Oprichten en inzetten van Impulsteam Wonen vanaf begin 2021 als instrumentarium voor de uitvoering van woningbouwprojecten niet specifiek gericht op thema.

Wat heeft het gekost?

Beschikbaar gesteld:	€ 2.000.000,--
Uitgegeven t/m 2023:	€ 1.330.000,--
Vrijgevallen 3e actualisatie 2023:	€ 380.000,--
Vrijval jaarrekening 2023:	€ 290.000,--

Boer, Burger en Natuur

Vanuit de Investeringsagenda 2020-2023 is € 7 miljoen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het programma Boer Burger Natuur Drenthe. Daarbij is € 4 miljoen ingezet voor landbouw en € 3 miljoen voor de leefomgeving.

Voor het landbouwonderdeel van het programma Boer Burger Natuur Drenthe is een gezamenlijke koers naar meer natuurinclusieve landbouw verkend, nadrukkelijk als onderdeel van een brede welvaartsagenda: boeren, burgers en natuurbeheerders trekken hierin gezamenlijk op. Het is een samenwerking tussen Land- en Tuinbouw Organisatie Noord, Agrarische Natuur Drenthe, Natuur en Milieufederatie Drenthe, Drents Agrarisch Jongeren Kontakt, Het Drentse Landschap, Staatsbosbeheer, Landschapsbeheer Drenthe, Natuurmonumenten en de provincie Drenthe. Het gezamenlijke doel van deze agenda is: perspectief voor een robuuste en duurzame landbouw, hoge

biodiversiteit, een goed functionerend Natuurnetwerk Nederland en leefomgevingskwaliteit in een vitaal platteland.

Voor het onderdeel van de landbouw is gezocht naar een combinatie met de middelen die ingezet worden via de Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw. De gekozen aanpak sluit aan bij het gemeenschappelijk doel van de Regio Deal: het ontwikkelen en testen van instrumenten die natuurinclusief boeren aantrekkelijk en rendabel maken. Om middelen efficiënt in te zetten, is gebruik gemaakt van de bestaande organisatiestructuur en het bestaande netwerk van zowel het programma Toekomstgerichte Landbouw als het programma Natuurlijk Platteland. Om meer mogelijk te maken, is werk met werk gemaakt. Zo zijn op het gebied van kringlooplandbouw al veel goede acties in gang gezet, zoals voor Duurzame Melkveehouderij Drenthe. Binnen het programma zijn deze initiatieven verder uitgewerkt, ook voor de akkerbouw. Het voorstel voor proeftuin akkerbouw door middel van stroteelt is meegenomen in een aantal experimenten onder de Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw (in het gebied van de Veenkoloniën).

In 2023 zijn de deelgebieden binnen het programma actief geweest met de uitvoering van hun actieplannen voor natuurinclusieve landbouw. Voor wat betreft het zoeken naar nieuwe teelten is het project boekweitteelt in uitvoering. Een van de instrumenten is een vervolg op het belonen van boeren voor verduurzaming voor melkveehouders, zoals die plaats heeft gevonden in Duurzame Melkveehouderij Drenthe. Nieuw in de uitwerking is het toevoegen van doelen voor biodiversiteit en landschap, en dat deze aanpak doorgetrokken wordt naar de akkerbouw. Het vervolgprogramma is van start gegaan onder de naam Duurzaam Boeren Drenthe. Drenthe is als experimenteergebied benoemd door het Ministerie van LNV in het traject KPI-Kringlooplandbouw. Het programma onder de investeringsagenda voor landbouw is in 2023 afgerond. Een aantal onderdelen van het programma, zoals Duurzaam Boeren Drenthe, het boekweitproject en uitvoering van de actieplannen in de deelgebieden gaan zelfstandig verder onder het programma Toekomstgerichte Landbouw. De uitwerking van het DPLG voor Drenthe is een reden om de samenwerking en organisatie van het programma te beoordelen. Veel van wat in het programma is ontwikkeld en in gang is gezet, is bruikbaar en kan geadopteerd worden voor grootschaliger uitvoering in het DPLG. Hoe en in welke vorm, is op dit moment nog niet duidelijk.

1. Streekbeheer

We hebben het succesvolle concept van Streekbeheer gecontinueerd. Inmiddels werken meer dan 500 vrijwilligersgroepen aan het behoud en versterken van landschapselementen en hiermee aan de identiteit en de basiskwaliteit natuur in Drenthe.

2. Uitvoeringsplan boerenlandvogels

Het budget van de flexibele maatwerkregeling is verhoogd en uitgevoerd door Landschapsbeheer Drenthe. Het monitoringsplan is uitgevoerd onder regie van het bureau Altenburg en Wymenga. Onderzoeken naar kuikenoverleving en habitat d.m.v. zenderen van de Wulp en de Kievit zijn uitgevoerd.

3. Vergroening van de leefomgeving

Samen met onze gebiedspartners werken we hard aan het vergroenen en natuurinclusief maken van onze leefomgeving. Middels het bermberaad zetten we stappen om de bermen in Drenthe meer natuurvriendelijk te beheren en te monitoren met vrijwillige berm Scouts. Met Landschapsbeheer Drenthe leggen we samen met boeren en bewoners landschapselementen aan en het IVN betreft basisscholen bij het biodiversiteit en het belang van bestuivers door middel van het educatiepakket de BIJ-les.

Recreatie en Toerisme

Wij hebben inzet gepleegd vanuit Recreatie en Toerisme op de volgende thema's:

1. Verbeteren van de recreatieve fietsvoorzieningen

Wat hebben we bereikt?

Ons fietspaden-netwerk is verbeterd. Samen met partners (m.n. gemeenten en natuurorganisaties) hebben wij, via een subsidieregeling, ca. 28 fietspaden verbeterd.

Wat hebben wij hiervoor gedaan?

Wij hebben partners gestimuleerd projecten te ontwikkelen, hierbij hulp geboden en prioriteiten gesteld.

Wat heeft het gekost?

Beschikbaar budget was totaal € 4 mln. Dit budget is volledig besteed.

2. Versterken van de toeristische bestemming Drenthe door:

a. Verbeteren aanbod dagrecreatie

Wat hebben we bereikt?

Ca. 10 nieuwe projecten is dankzij onze inzet en ondersteuning ontwikkeld en uitgevoerd c.q. opgestart. Met deze projecten zijn een aantal interessante dagrecreatieve bestemmingen toegevoegd voor onze inwoners en bezoekers (o.a. Fun Forest in Emmen en Van Gogh-huis in Nieuw-Amsterdam). Ook bestaand aanbod hebben wij ondersteund (bv. nieuwe entree Wildlands en Masterplan Veenpark). Door onze inspanningen is nieuw toeristisch aanbod gerealiseerd en is het bestaande aanbod verbeterd.

Wat hebben wij hiervoor gedaan?

Voor de realisatie van nieuw aanbod hebben wij concepten laten ontwikkelen. Wij hebben bedrijven gestimuleerd te investeren in verbetering c.q. uitbreiding van activiteiten. Wij hebben een bijdrage geleverd, vanuit onze acquisitie, aan de mogelijke komst van een themapark met historische voorstellingen in het gebied Noord IV te Meppel. Dit bedrijf heeft echter besloten af te zien van een vestiging op deze locatie

Wat heeft het gekost?

Voor versterking van het Drents aanbod dagrecreatie en stimulering toeristisch-recreatieve gebiedsontwikkeling was een budget beschikbaar van € 3,8 mln. Dit budget is (nagenoeg) volledig besteed.

b. Stimuleren van toeristisch-recreatieve gebiedsontwikkeling

Wat hebben we bereikt?

Een aantal belangrijke toeristisch-recreatieve 'hotspots' zijn verder ontwikkeld en verbeterd. Infrastructuur is verbeterd en beter afgestemd op de bezoekersstromen. De kwaliteit van deze belangrijke toeristische 'hotspots' is/wordt daarmee verbeterd waardoor ondernemers en inwoners meer kunnen profiteren van deze bestemmingen. De belangrijkste projecten zijn: uitvoering fase 1 + 2 van het Gasselternveld en Gebiedsontwikkeling Ruinen/Dwingelderveld.

Wat hebben wij hiervoor gedaan?

Wij hebben via samenwerking met onze partners gebiedsontwikkelings-projecten uitgevoerd c.q. opgestart. Wij hebben daarbij regie genomen en partners gestimuleerd om gezamenlijk gedragen oplossingen te ontwikkelen.

Wat heeft het gekost?

Voor versterking van het Drents aanbod dagrecreatie en stimulering toeristisch-recreatieve gebiedsontwikkeling was een budget beschikbaar van € 3,8 mln. Dit budget is (nagenoeg) volledig besteed.

c. Verbeteren van de verblijfsrecreatie

Wat hebben we bereikt?

De kwaliteit van verschillende vakantieparken is verbeterd. Er is aandacht besteed aan sociale problematiek, de bestrijding van ondermijning en criminaliteit op vakantieparken. Wij hebben bijgedragen aan de organisatie van een landelijk congres over Vitale Vakantieparken.

Wat hebben wij hiervoor gedaan?

Het programma Vitale Vakantieparken Drenthe is gestart in 2019 en (voorlopig) verlengd t/m 2024. Via de inzet van de taskforce is kennis en expertise ingebracht om onze vakantieparken kwalitatief te verbeteren. Daarvoor zijn subsidies ingezet voor de 'top-bedrijven' ('Excelleren') en de zgn. 'Drentse Uitblinkers' (innovaties 'midden-segment'). Daarnaast is er binnen het programma blijvende aandacht voor sociale problematiek, de bestrijding van ondermijning en criminaliteit via het deelproject Naober.

Wat heeft het gekost?

Voor de verlenging van de inzet van de taskforce VVP (t/m 2024) is een budget beschikbaar gesteld van ca. € 585.000,-. Wij hebben een bijdrage van € 20.000,- beschikbaar gesteld voor de organisatie van een landelijk congres in Assen over Vitale Vakantieparken.

Midden- en kleinbedrijf

Vanuit de investeringsagenda is voor de periode 2020-2023 € 1 miljoen beschikbaar gesteld voor midden- en kleinbedrijf. Dat bedrag is gebruikt als risicodekking voor die lening van € 10 miljoen aan het MKB Fonds Drenthe. De lening is eind 2021 verstrekt met als uiteindelijke doel dat het MKB Fonds Drenthe op eigen benen kan staan met een grotere som uitgezette leningen, zodat het revolverend kan worden om ook in de toekomst haar rol kan blijven vervullen in de financiering van het Drentse MKB. Hiermee kunnen, conform de wens van Provinciale Staten, financieringen worden verstrekt aan kansrijke Drentse bedrijven, zodat deze een sprong kunnen maken. Overigens is mede door de corona- en energiecrisis is de eerste tranche nog niet opgenomen. De lening kan opgenomen worden afhankelijk van de financieringsbehoefte van het fonds en de aanvragen vanuit het MKB.

Energietransitie

In het kader van de Energietransitieagenda 2020 - 2023 hebben we onder meer ingezet op het verder verduurzamen van de Drentse woningvoorraad en het ondersteunen van de sociale energietransitie. Verder hebben we bijgedragen aan oplossingen voor netcongestie, en investeerden we in diverse waterstofprojecten.

Expeditie naar Energieneutraal Wonen, verduurzamen van de woningvoorraad

Met de Expeditie Energieneutraal Wonen heeft de provincie vanaf 2015 een succesvolle versnelling ingezet in de verduurzaming van de gebouwde omgeving. Om het hoofddoel van de Expeditie: "De Drentse woonomgeving is in 2040 energieneutraal" te behalen, zijn operationele doelen gesteld:

- In 2023 moet, ten opzichte van 1 januari 2015, gemiddeld per huishouden 27% reductie in het gebruik van fossiele brandstoffen gerealiseerd zijn (door energiebesparing en hernieuwbare opwek);
- 75% van de particuliere woningeigenaren is zich bewust van hun eigen energiegebruik en de mogelijkheden tot verduurzaming;
- 20% van de Drentse (particuliere) woningeigenaren besluit tot het nemen van energiebesparende maatregelen (minimaal één maatregel tot in één stap naar energieneutraal).

Inspanningen die hebben bijgedragen om de doelen van de Expeditie te behalen zijn:

- Het Drents Energieloket.
- De Subsidieregeling Collectieve Energie-initiatieven. Programma lokale initiatieven (PLED)
- Met de energieslurper inzicht geven in het energieverbruik bij inwoners.
- Verduurzaming VvE Ellen te Assen.
- De Koloniewoning van de toekomst.
- Een subsidie aan het Nationaal Warmtefonds voor het verstrekken van rentekorting op de energiebespaarlening in Drenthe.
- De inzet van energiecoaches.
- De Isolatiesubsidieregeling.
- Het organiseren van een energiebeurs voor inwoners.

Slimme energieoplossingen, netcongestie

Door de schaarste aan capaciteit op het elektriciteitsnet kunnen ondernemers met een grootgebruikerscontract geen nieuwe netaansluiting krijgen. Voor uitbreiding van hun bestaande aansluiting geldt hetzelfde. Provinciale Staten hebben in april € 1.000.000 ter beschikking gesteld uit de Reserve Investeringsagenda PLUS 2020-2023 voor het stimuleren van slimme energieoplossingen. Daarmee is de subsidieregeling Oplossingen Netcongestie bij Duurzame Energieproductie opengesteld. In november 2022 hebben Gedeputeerde Staten vanwege grote interesse besloten € 450.000,-- extra voor de regeling vrij te maken. In totaal zijn tot en met 2023 23 technische oplossingen en 18 haalbaarheidsstudies ondersteund met de regeling. Dit was goed voor een bedrag van € 1.107.091,-- aan subsidie en een nog hoger bedrag aan investeringen van initiatiefnemers zelf.

Een vergelijkbare subsidieregeling voor netcongestie bij afname van elektriciteit uit het netwerk is ook opengesteld na de aankondiging van afnamecongestie door TenneT in het najaar van 2022. Uit deze regeling kon alleen een haalbaarheidsstudie worden ondersteund. Uit deze regeling zijn zes aanvragen gedaan, voor een totaalbedrag van € 69.885,--.

Waterstofagenda

Om de 'kip-ei' uitdagingen op te lossen faciliteren we diverse waterstofprojecten en ontwikkelingen. Concrete projecten helpen realiseren is essentieel in deze fase van de ontwikkeling van het waterstofsysteem. De realisatie van de noordelijke waterstofagenda heeft mede dankzij de middelen uit de Investeringsagenda goed vorm gekregen. Vanuit het investeringsfonds is een bijdrage geleverd aan de volgende projecten:

- Waterstofwijk Hoogeveen als pilotproject voor het verwarmen van woningen.
- GreenPlanet (Pesse) voor het als leasegever in de markt zetten van waterstofauto's en –trucks.
- H2-Tap voor het ontwikkelen van aansluitingen op de waterstofbackbone, o.a. voor de industrie.
- Waterstofproject H2 Hollandia (Nieuw Buinen) voor de productie van groene waterstof met een elektrolyser (groene waterstoffabriek).
- Gemeente Noordenveld voor het aanschaffen van een vijftal bestelbussen op waterstof.

- Groningen Airport Eelde voor het gebruik van een op waterstof aangedreven Ground Power Unit.
- OV-bureau Groningen Drenthe, voor de aanschaf van 10 waterstofbussen.

Met de genoemde investeringen hebben wij ervoor kunnen zorgen dat voor de verschillende ketenonderdelen (opwek, transport en afname) en mogelijke toepassingen (auto's, trucks, openbaar vervoer, luchtvaart, wonen en industrie) er eerste toepassingen zijn in onze provincie, waar we van leren en die als inspiratie gelden voor nieuwe toepassingen op weg naar een volwaardige waterstofketen. Op deze manier geven we invulling aan onze voortrekkersrol als "Hydrogen Valley".

Sport en bewegen

Wat hebben we bereikt?

Wij hebben diverse sportevenementen ondersteund. Daarnaast hebben wij de ontwikkeling gestimuleerd van bovenregionale sportaccommodaties.

Wat hebben wij hiervoor gedaan?

In het voorjaar van 2021 zijn bedragen toegekend aan 3 verschillende projecten. Het ging daarbij om "het dak op de wielersbaan", kwaliteitsverbetering "Hippisch centrum Exloo" en "Het EK Veldrijden op de Vam-berg". Via dit EK Veldrijden zijn de contacten gelegd voor het EK Wielrennen op de weg. Vervolgens is in het voorjaar van 2022 een bijdrage beschikbaar gesteld voor het EK Wegwielrennen 2023. Van 20 t/m 24 september 2023 vond dit succesvolle evenement plaats en werd onze provincie breed in de spotlights gezet. Er was sprake van een brede participatie en uitstraling van dit evenement zowel binnen als buiten onze provincie.

Wat heeft het gekost?

In 2021 en 2022 is reeds over vrijwel het gehele beschikbare budget van € 2 miljoen door Provinciale Staten een positief besluit genomen. Voor 2023 was nog ongeveer € 100.000,- beschikbaar. De voltooiing van de Onderwijs- en beweegcampus in Assen, waarin ook de aanpak van de wielersbaan zou worden opgenomen, heeft nog niet geleid tot een concreet en haalbaar voorstel. Dit project, waarvoor een bijdrage is gereserveerd, krijgt mogelijk een vervolg in 2024.

Successen

Sport

- Het EK Wielrennen op de weg 2023 werd, dankzij de ambitie en bijdrage vanuit investeringsagenda, een zeer succesvol evenement.

Vrijtijdseconomie

- Een aantal projecten uit onze acquisitie hebben, mede door onze ondersteuning, geleid tot daadwerkelijke investeringen.
- Fase 2 van de gebiedsontwikkeling Gasselternveld is uitgevoerd.
- De gebiedsontwikkeling Ruinen-Dwingelderveld is gestart.
- Het project Fun Forest werd gestart door onze ondersteuning.
- Het Recreatie Expert Team werd ingezet ter ondersteuning van ondernemers in de dagrecreatie, hotelsector en groensector.
- Vanuit de fietspadenregeling werd subsidie toegekend aan de aanleg en verbetering van ca. 20 fietspaden.
- We hebben H2Hollandia BV een subsidie verleend van € 1 miljoen voor het realiseren van een de elektrolyser in Nieuw-Buinen.

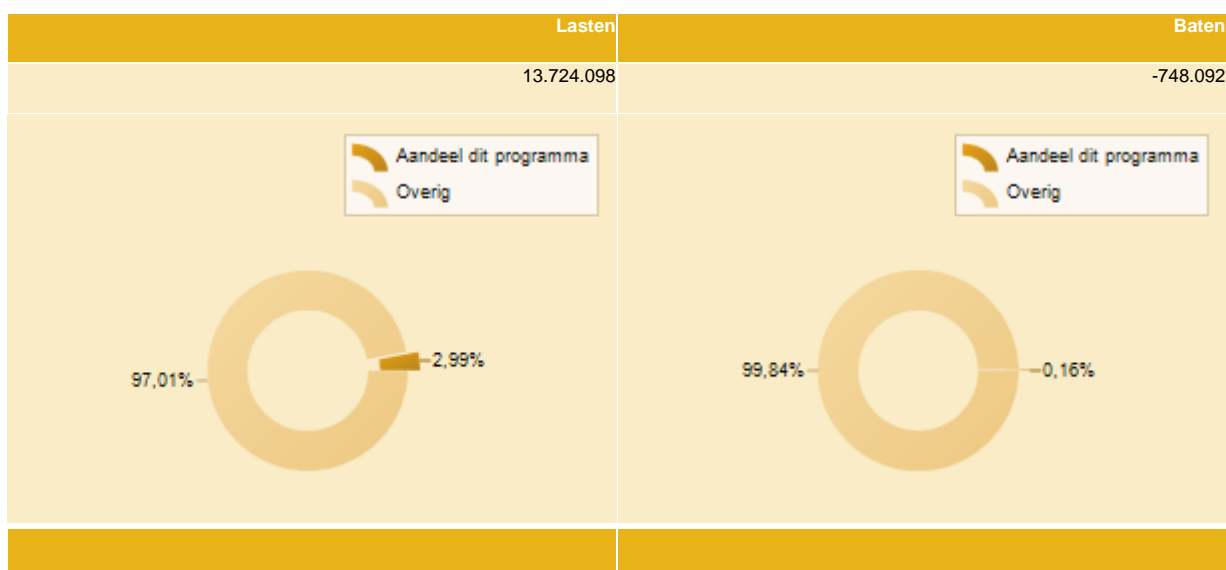
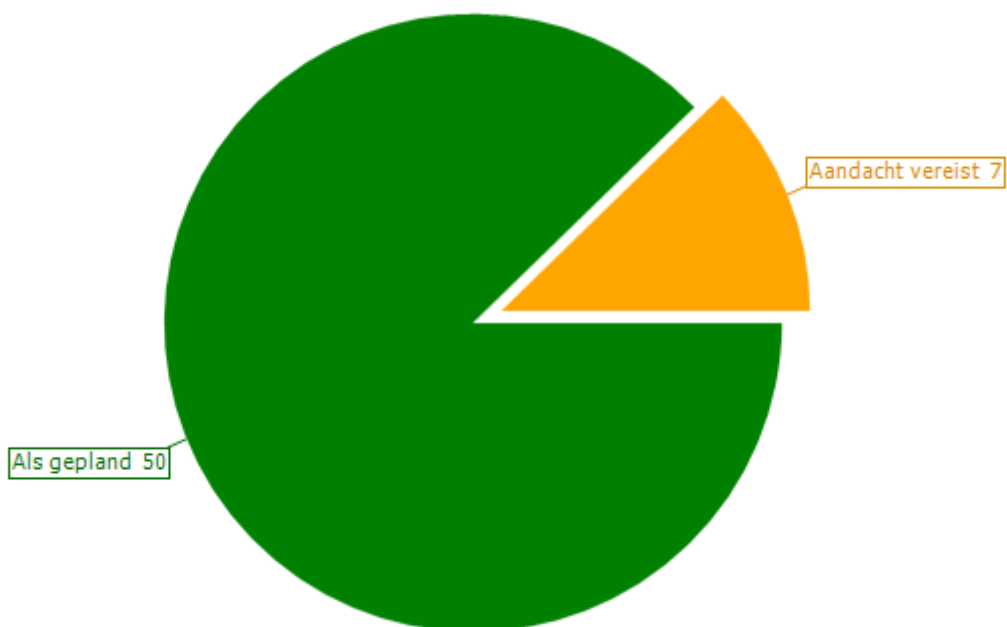
- We hebben de subsidieregeling Oplossingen bij Netcongestie succesvol uitgevoerd en afgerond. In 2024 treedt de nieuwe regeling in werking die zowel bedoeld is voor oplossingen voor afname- als invoedingscongestie.
- De Expeditie Energieneutraal Wonen is na een succesvolle periode afgesloten en overgaan over in een nieuwe fase in 2024 onder de nieuwe Energieagenda 2024-2027.

Knelpunten

- Gemeenten maken (nog) geen gebruik van de geboden financiële regelingen t.b.v. woningbouw.
- Niet alle aanvragen voor verbetering van fietspaden konden worden gehonoreerd.

Stand resultaten

Van de resultaten binnen dit programma is hier de status van de resultaten weergegeven. Op resultaatniveau is de afwijking toegelicht binnen de doelstelling.

	1	2	3	4	(3-4)
	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
Totaal lasten	13.954.850	10.410.703	21.553.380	13.724.098	7.829.282
Totaal baten	-1.144.557		-612.667	-748.092	135.425
Saldo	12.810.293	10.410.703	20.940.713	12.976.006	7.964.707

Beleidsopgave: 9.04 Sociale agenda

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
9.04.02 Sociale Agenda algemeen	De opbouw van een netwerkorganisatie	Ons streven is dat gemeenten, maatschappelijke organisaties en/of bewonersinitiatieven samenwerkingen gaan vormen rondom sociale vraagstukken. De provincie faciliteert en ondersteunt daarin. Enerzijds concreet bij de totstandkoming van Alliantieprojecten en Drenthe-brede projecten. Anderzijds wordt specifiek op de thema's van de sociale agenda doorlopend gewerkt aan het bouwen en onderhouden van netwerken.	✓
	De ondersteuning van partners in de vormgeving van innovatieve projecten	Subsidieverlening aan Alliantieprojecten verloopt in verschillende rondes en is bedoeld voor innovatieve projecten die gekoppeld zijn aan doelen en ambities van de Sociale Agenda en geïnitieerd zijn door een samenwerking van gemeenten, maatschappelijke organisaties en/of bewoners. De Adviescommissie Sociale Agenda beoordeelt de projectaanvragen. Inmiddels is het resterende budget ingezet tijdens de laatste ronde alliantieprojecten en zijn er in totaal 57 projecten van subsidie voorzien.	✓
9.04.03 Verbeteren onderwijskwaliteit en gelijke kansen	Uitvoeren van project Kansen4Kinderen	Op 11 juli 2023 heeft het college een eenmalige subsidie van € 70.000,- aan de Stichting Leren en Leven verleend om het leernetwerk te continueren in 2024. Werkzaamheden zijn in gang. Het gesprek over de toekomstige borging van het bovenlokaal leernetwerk (van kansencoaches) loopt in afwachting van de kaders van de nieuwe Sociale Agenda 2024-2029.	✓
9.04.04 Verbeteren van de gezondheid en vitaliteit van inwoners	Opzetten lerende omgeving en netwerk rond gezondheid en vitaliteit om kennis en expertise te delen	In 2023 is subsidie verleend voor de projecten Domein Overstijgende Samenwerking Drenthe en Inclusieve Dorpsplannen. Daarnaast hebben de vier hospices in Drenthe eenmalige financiële ondersteuning gekregen voor hun werkzaamheden.	✓
9.04.05 Verbeteren van de leefbaarheid en bereikbaarheid	Uitvoeren van proces burgerparticipatie	De pilots om te experimenteren met vernieuwing van lokale democratie zijn in 2023 afgerond. Met de accentverschuiving naar 'wat hebben inwoners en gemeenten nodig' hebben nieuwe groepen van georganiseerde inwoners zich aangediend. Het bouwen aan een goed klimaat voor nieuwe en bestaande lokale bewonersinitiatieven gaat door. Naast het bieden van ondersteuning, kennis en netwerken hebben we ook succesvolle regelingen voor bewonersinitiatieven opengesteld.	✓
	Het subsidiëren van samenwerkingsprojecten tussen culturele instellingen en het sociaal domein.	Vanuit Podium Platteland zijn in 2023 13 projecten ondersteund. Met deze sociaal-culturele projecten zijn uiteenlopende maatschappelijke vraagstukken geagendeerd en zijn nieuwe groepen bereikt voor cultuurparticipatie. Binnen de projecten is veel aandacht voor armoede, inclusie en gezondheid.	✓
			✓

9.04.06 Verminderen armoede en laaggeletterdheid	Financieel ondersteunen van onderzoek, voorlichting en monitoring op het gebied van armoede en laaggeletterdheid	In oktober 2023 is opdracht verleend aan CMO STAMM voor het opstellen van een 'maatschappelijke waardenanalyse' van de Drentse voedselbanken: werkzaamheden hiervoor zijn gestart. Eind 2023 wordt opdracht verstrekt voor vervolgonderzoek naar gemeentelijke minimaregelingen (armoedebeleid) door Trendbureau Drenthe. Dit vervolgonderzoek is op verzoek van de Drentse gemeenten zoals geagendeerd tijdens het portefeuillehoudersoverleg Participatie, schulden en integratie (VDG) begin oktober 2023.		
9.04.08 Experimenteren met anders wonen	Ondersteunen van initiatieven van nieuwe woonvormen	De ondersteuning van initiatieven van nieuwe woonvormen verloopt conform werkwijze van het Impulsteam wonen. Vanwege het succes van de ondersteuning en de breed gevoelde meerwaarde onder initiatiefnemers en alle Drentse gemeenten is de ondersteuning verlengd tot en met 2027, via het budget vanuit de herijkte Woonagenda.	✓	
	Het voeren van campagne om bewustwording bij mensen te creëren om langer zelfstandig thuis te kunnen blijven wonen	De campagne is succesvol verlopen. Er wordt nu gekoerst op een vervolg na 2023 vanuit Wonen. Er is naast een online campagne ook campagne gevoerd met fysieke bladen met een bereik van circa 80.000 Drenten. Er is een symposium gehouden in samenwerking met ZIF/Platform Pouwer. Er wordt extra aandacht besteed aan het onder de aandacht brengen van de provinciale subsidie levensloopbestendig wonen. Hierover is contact gelegd met alle corporaties.	✓	
9.04.07 Zorgen dat iedereen mee kan doen (inclusie)	Uitvoeren van de inclusieagenda 2020-2023	In 2023 is subsidie verleend voor de ondertiteling van RTV Drenthe, een vervolg op het project BOI, een dialoogavond over Slavernijverleden, inzet Regenboogambassadeur, Orange the World en ondersteuning Adviesraad Inclusie.	✓	
	Ondersteunen aanschaf software voor ondertiteling regionale TV	Subsidie is verstrekt aan RTV Drenthe voor ondertiteling regionale TV. Daarnaast heeft RTV Drenthe nog een subsidie gekregen als overbruggingsperiode. Het is aan het Rijk om de financiering te continueren.	✓	

Beleidsopgave: 9.05 Cultuur en erfgoed

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
9.05.03 Stimuleren van een breed cultureel aanbod	Het versterken van de Drentse culturele infrastructuur in lijn met de cultuurnota 2021-2024.	Deze middelen zijn vrijgevallen naar de algemene middelen in de 3e actualisatie van de begroting 2023.	✓
9.05.04 Versterken van de kleine musea	In samenwerking met het Platform Drentse Musea de kleine musea verder professionaliseren en versterken	We hebben regelingen gerealiseerd voor museumregistratie en vernieuwingen bij kleine musea. We hebben hieruit bijgedragen aan projecten van o.a. Onderduikersmuseum de Duikelaar in Nieuwlande, Zeemuseum Miramar in Vledder en Museum Kinderwereld in Roden.	✓

Beleidsopgave: 9.06 Regiostedenfonds

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
9.06.01 Sterke steden en vitale dorpen	Verbeterde ruimtelijke kwaliteit in binnenstad van Assen, Emmen, Hoogeveen en Meppel bijvoorbeeld door: -compactere binnensteden met minder winkelleegstand; -minder verpauperde situaties; -meer groen; -betere woonkwaliteit.	De subsidies zijn op basis van het Regiostedenfonds verleend aan gemeente Assen, Emmen, Hoogeveen en Meppel. Er is afstemming met de gemeenten over realisatie van de Regiostedenfondsplannen. Verschillende resultaten zijn behaald, zoals de herinrichting van het Prinsenplein in Meppel, de herinrichting van het entreegebied van het Rensenpark en Emmen. Ook zijn inmiddels verschillende fietsverbeteringen gerealiseerd, zoals het Kaaplaantje in Hoogeveen en de Kerkhoflaan in Emmen. Uit de voortgangsrapportages van 2023 blijkt enige vertraging in de uitvoering, maar de realisatietermijn is vooralsnog niet knellend.	
	Financieel aandeel vergroening	De subsidies zijn op basis van het Regiostedenfonds verleend aan gemeente Assen, Emmen, Hoogeveen en Meppel. Er is afstemming met de gemeenten over realisatie van de Regiostedenfondsplannen. Verschillende resultaten zijn behaald, zoals de herinrichting van het Prinsenplein in Meppel, de herinrichting van het entreegebied van het Rensenpark in Emmen. Ook zijn inmiddels verschillende fietsverbeteringen gerealiseerd, zoals het Kaaplaantje in Hoogeveen en de Kerkhoflaan in Emmen. Uit de voortgangsrapportages van 2023 blijkt enige vertraging in de uitvoering, maar de realisatietermijn is vooralsnog niet knellend.	

Beleidsopgave: 9.07 Herstructureringsfonds

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
9.07.01 Sterke steden en vitale dorpen	Uitvoering subsidieregeling t.b.v. oplossen verpauper(en)de vastgoedsituaties en verbeteren ruimtelijke kwaliteit en bijdragen aan de leefbaarheid in de steden en dorpen.	Het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit wordt veelal gecombineerd met stads- en dorpsvernieuwing. Via het Herstructureringsfonds zijn de afgelopen jaren hiervoor de volgende regelingen opgesteld: -Subsidie Herstructurering Ruimtelijke Kwaliteit 2021, voor alle Drentse dorpen en steden -Subsidie Herstructurering Ruimtelijke Kwaliteit PLUS 2021, voor Beilen, Coevorden en Roden -Subsidie centrumontwikkeling Zuidlaren (reservering HRK 2017)	 Door veranderende marktomstandigheden (oplopende rentes en inflatie) lopen projecten vertraging op waardoor aanvullende besluitvorming nodig is t.a.v. verlenging van de looptijd van een aantal subsidies.

Beleidsopgave: 9.08 Toekomstbestendig wonen

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
9.08.01 Woonagenda uitvoeren en instrumentarium uit de agenda inzetten	Impulsteam Wonen: ondersteuning initiatieven & gemeenten.	In de gemeenten AA en Hunze, Midden-Drenthe en Westerveld is capaciteit vanuit het impulsteam ingezet in de gebiedsontwikkeling van woningbouwprojecten. Bij 6 gemeenten is ondersteuning geleverd in de opstartfase/verkenning naar flexwonen. De ondersteuning Wooninitiatieven (via de sociale agenda) verloopt nog altijd prima. In 2023 zijn wederom tientallen initiatieven van ondersteuning voorzien. Daarnaast is bij een 2-tal gemeenten interne begeleiding ingezet om wooninitiatieven vooruit te helpen.	 Ten opzichte van 2022 zijn er geen nieuwe aanvragen voor ondersteuning gebiedsontwikkeling gekomen en is enkel de al lopende ondersteuning gecontinueerd. De inzet van het Impulsteam om advies te geven in gebiedsontwikkelingen is t.o.v. vorig jaar verminderd. Onze inzet bij de gemeenten leidt onvoldoende tot afdoende versnelling van de woningbouwprojecten. De stap richting realisatie door de gemeenten vraagt maximale aandacht.
	Impulsteam Wonen: betere verbinding overheid/markt en vastgoed/sociaal domein	De banden met de woningbouwcorporaties zijn versterkt. Ze maken nu, evenals de gemeenten, standaard onderdeel uit van het Drents Wonen Overleg. In 2023 zijn een aantal oriënterende gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van de marktpartijen en brancheorganisaties (waaronder makelaars). Vanaf 2024 is het Impulsteam lid van de bouw sociëteit Drenthe. Het Rijk wenst uitdrukkelijk dat Versnellingstafels worden ingericht voor de woningbouwopgave. Drenthe geeft hier op termijn uitvoering aan door middel van het Drents Uitvoeringsplatform. Daarmee maken we gebruik van deels bestaande overlegstructuren.	
	Investeringsfaciliteit: Realisatie Investeringsfonds	<p>Halverwege 2023 zijn een 2-tal regelingen opgesteld waar gemeenten gebruik van kunnen maken voor de stimulering van de woningbouwproductie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Inzet personele capaciteit versnelling woningbouwprojecten. 2) Knelpuntenpot woningrealisatie Drenthe (onrendabele grondexploitaties). <p>De regelingen zijn te gebruiken voor de projecten die onderdeel uitmaken van de regionale woondeals onder de voorwaarde dat gemeenten een uitvoeringsprogramma woningbouw gaan samenstellen</p>	 Vanaf midden 23 is een 2-tal regelingen beschikbaar voor gemeenten. Een voor financiële ondersteuning bij de inhuur van capaciteit voor woningbouwprojecten en een voor onrendabele grondexploitaties woningbouw. Van beide regelingen is (nog) geen gebruik gemaakt. Daarnaast is het arrangement aan regelingen nog niet compleet. De helft van de woningbouwopgave bestaat uit herstructurering en/of transformatie. Hiervoor wordt in 2024 aanvullend een regeling opgesteld.
			

	Gezamenlijke lobby: lobby Rijk, o.a. bidboek, verhuurdersheffing, regelruimte	De inzet van de Versnellingsgelden woningbouw waarop de gemeenten Meppel, Hoogeveen, Assen, Emmen, Borger-Odoorn, Coevorden en Noordenveld met resultaat een beroep hebben gedaan is onderwerp van gesprek om de toezeggingen ook overgemaakt te krijgen. Wij zijn met BZK doorlopend in gesprek over de wijze van uitvoering van de Woondeals en het vormgeven van de benodigde nieuwe woningbouwplannen waarvoor gemeenten zeer beperkte capaciteit hebben. Vooruitlopend op de nieuwe collegeperiode en oriënteren wij ons op de nieuwe lobbydoelstellingen. Met succes is onze inzet voor het bidboek (voor de Woondeals) en de verhuurdersheffing afgerond.	
	Onderzoek, kennis, monitoring: Ontsluiting NVM data makelaars/woonprofielen	<p>Als onderdeel van de Regionale Woondeals met gemeenten en het Rijk speelt de provincie vanaf 2023 en vooruitlopend op een nieuwe regiewet woningbouw een rol op het gebied van monitoring van de woningbouwproductie. Voor deze monitoring is de Woningbouwmonitor Drenthe in productie genomen en eind 2024 volledig operationeel. Hiermee faciliteren wij de gemeentelijke monitoring van woonplannen en kunnen we waar nodig gegevens makkelijk delen met het Rijk. Conform landelijke afspraken met VNG, IPO en het Rijk kunnen gemeenten met deze online applicatie hun woningbouwprogrammering bijhouden.</p> <p>Hiernaast heeft de provincie Drenthe al vele jaren een abonnement gehad op Primos Interactief, voorheen ook bekend als Primos IPB. De afgesproken abonnementsperiode is beëindigd bij het uitkomen van Primos Interactief 2022. De provincie Drenthe heeft besloten het abonnement op Primos Interactief te hernieuwen van 2022-2025. De bevolkingsprognose is daarnaast doorlopend actueel via de website Drenthe in Cijfers.</p> <p>Als laatste was de planning om de wijk- en dorpenmonitor in het najaar uit te breiden. In verband met prioritering is dit uitgesteld naar Q1 2024.</p>	<p>! Los van de provinciale monitoring streeft het ministerie van Binnenlandse Zaken naar een landelijk beeld van de status van de woningbouw en bereidt daarvoor onder andere de Wet Regie Versterking Volkshuisvesting voor. De gegevens die de gemeenten in de Woningbouwmonitor Drenthe aanleveren worden gebruikt voor de landelijke 'platform' monitor woningbouwplannen.</p> <p>De NVM heeft besloten de Funda-data van de markt te halen en niet meer te koop aan te bieden. Met NVM-Drenthe is contact indien zich regionale vraagstukken voordoen.</p>

Beleidsopgave: 9.09 Boer, Burger en Natuur

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
9.09.01 Toekomstgerichte landbouw	Cofinanciering van de projecten IBP-VP heeft plaats gevonden en de projecten zijn uitgevoerd	De projecten van het IBP-VP worden in 2024 afgerond.	✓
	Cofinanciering vanuit POP3+ heeft plaats gevonden en de projecten zijn uitgevoerd	De openstellingen onder POP3+ zijn afgerond. Het POP3+ programma wordt medio 2025 afgesloten, zodat de eindrapportage eind 2025 kan worden ingediend.	✓
			✓

	Opschaling duurzaamheidsplannen voor melkveehouderij en akkerbouw. Een systeem van waardering en beloning is de filosofie waarmee de Ontwikkelagenda werkt. Dat sluit naadloos aan op het beleid van het Rijk, maar ook op de voorstellen uit het Deltaplan voor Biodiversiteitsherstel.	Duurzaam Boeren Drenthe is in februari 2023 geïmplementeerd met een beloningsregeling voor melkveehouderij en pilot voor akkerbouw.		
	Ontwikkelen model met voorbeeldregels op het gebied van pacht die gedifferentieerd ingezet kunnen worden en afsluiten van een intentieverklaring met betrokken partijen	Samen met de partners van het programma Boer Burger Natuur Drenthe is een document opgesteld wat als voorbeeld aan de deelnemers ter beschikking is gesteld	✓	
9.09.02 Gezonde leefomgeving	Jaarlijkse voortgangsrapportage door Bermberaad	Dit jaar hebben we tweemaal het bermberaad georganiseerd waaraan alle gemeenten en waterschappen en tal van groene organisatie deelnemen en waarbij kennis en ervaring wordt uitgewisseld ter bevordering van goed ecologisch berm- en slotenbeheer. Het bermberaad wordt erg gewaardeerd door onze partners en we zetten het succesvolle concept in 2024 voort.	✓	
	Aanplant bomen en bos conform uitwerking Bossenstrategie	Er zijn nieuwe bossen aangelegd conform de uitwerking van de Bossenstrategie met gebruik making van een SKNL-subsidie, zowel door een aantal particulieren als TBO's. Daarnaast is een onderzoek uitgevoerd naar autochtone bomen en struiken, en is over dit onderwerp door Landschapbeheer Drenthe een symposium georganiseerd.	✓	
	PS meenemen in resultaten van het experiment Toekomstbestendig bosbeheer Boswachterij Gieten – Bosoord. Door klimaatverandering zullen enkele boomsoorten langzamerhand verdwijnen. Met een investering van 3 ton komt een investering van 5 miljoen (LIFE subsidie) los waarmee in Drenthe twee proeflocaties van elk 30 ha worden ingeplant met boomsoorten die wel toegerust moeten zijn op klimaatveranderingen.	De demonstratie-locatie in boswachterij Gieten-Borger is dit jaar aangelegd. De voorbereidende werkzaamheden in Boschoord daarvoor zijn uitgevoerd, maar vanwege tekort aan beschikbaar plantsoen nog niet aangeplant.	✓	
	Herstel en versterking van het landschap. PS informeren via de gebruikelijke kanalen over voortgang streekbeheer (verslaglegging door Landschapsbeheer)	We hebben het succesvolle concept van Streekbeheer gecontinueerd. Inmiddels werken meer dan 500 vrijwilligersgroepen aan het behoud en versterken van landschapselementen en hiermee aan de identiteit en de basiskwaliteit natuur in Drenthe.	✓	
	Implementatie concept "Basiskwaliteit natuur Drenthe"	We werken aan de implementatie van het concept basiskwaliteit natuur (BKN) waarbij we streven naar een compleet en herkenbaar landschap waar de bijbehorende soorten duurzaam voorkomen. De BKN is het wenkende perspectief en de onderlegger op zowel visie en beleidsniveau als bij concrete opgaven en projecten. We werken inmiddels als provincie zelf steeds vanzelfsprekender aan de BKN en helpen ook de gebiedspartners zoals gemeenten en waterschappen bij de implementatie van de BKN. Voor de uitwerking op gemeentelijk niveau hebben 8 gemeenten subsidie aangevraagd en gekregen.	✓	
			✓	

	Ophogen budget vergroening leefomgeving (subsidieregeling groene bewonersinitiatieven)	We hebben in 2023 diverse groene bewonersinitiatieven gesubsidieerd die hebben geleid tot het vergroenen en het meer biodivers maken van de directe omgeving van bewoners.		
	2 miljoen directe subsidie voor het vergroenen van en het opvangen van klimaatverandering in de leefomgeving via het Regiostedenfonds	De subsidies zijn op basis van het Regiostedenfonds verleend aan de gemeenten Assen, Emmen, Hoogeveen en Meppel. Er is afstemming met de gemeenten over realisatie van de Regiostedenfondsplannen. Verschillende resultaten zijn behaald, zoals de herinrichting van het Prinsenplein in Meppel en de herinrichting van het entreegebied van het Rensenspark in Emmen. Ook zijn inmiddels verschillende fietsverbeteringen gerealiseerd, zoals het Kaaplaantje in Hoogeveen en de Kerkhoflaan in Emmen. Uit de voortgangsrapportages van 2023 blijkt enige vertraging in de uitvoering, maar de realisatietermijn is vooralsnog niet knellend.	✓	
	Benutten POP openstelling landschapsherstel	Verschillende projecten die bijdragen aan de doelen van het Programma Natuurlijk Platteland worden uitgevoerd met cofinanciering van EU-POP	✓	

Beleidsopgave: 9.10 Recreatie en Toerisme

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
9.10.01 Drenthe beschikt over een toekomstbestendig fietsnetwerk	De Drentse fietspaden zijn verbeterd en onderhouden en/of verbreed en geschikt gemaakt voor huidige gebruikers en/of intensiteit van het huidige gebruik	Het budget gekoppeld aan de regeling Kwaliteitsverbetering recreatieve fietspaden was in 2022 al bijna volledig benut. Er is in 2023 nog een beschikking afgegeven waarmee het totale budget was verplicht.	✓
9.10.02 Het Drentse aanbod in de dagrecreatie is versterkt	Kwaliteitsverbetering, doorontwikkeling en/of innovatie van bestaand aanbod	Een greep uit de projecten: Het expertteam dagrecreatie groepensector en hotels is in 2023 opgestart en heeft inmiddels enkele casussen behandeld. Het project 'doorontwikkeling Van Gogh huis' is afgerond.	✓
	Realisatie van enkele iconische projecten (nieuw aanbod)	Haalbaarheidsstudie Puy de Fou is afgerond en locatie gevonden. De initiatiefnemer heeft besloten zich niet in Meppel te vestigen.	✓
9.10.03 Toeristisch-recreatieve gebiedsontwikkelingen is gestimuleerd	Een aantal projecten die voortvloeien uit de gebiedsontwikkeltrajecten is gerealiseerd	Gebiedsontwikkeling Gasselternveld is afgerond: parkeerproblematiek opgelost, veiligheidssituatie verbeterd, Entree naar het gebied verbeterd, Toegangsweg voor fietsters en wandelaars gerealiseerd. Gebiedsontwikkeling Ruinen Dwingelderveld: bestuurlijk akkoord over te nemen maatregelen tussen gemeente de Wolden, gemeente Westerveld en provincie. Uitvoering in 2024. Gebiedsontwikkeling Villa Kalkoven: Samenwerking tussen gemeente Meppel, provincie Drenthe en ondernemers Vila kalkoven. Paradijssluis wordt overgaanbaar. Restaurant krijgt een verblijfsrecreatiefunctie bij door gedeeltelijke overname van de naburige camping	✓
			✓

9.10.04 De kwaliteit van de verblijfsrecreatie is verbeterd door aanpak sociale problematiek, criminaliteit en ondermijning op vakantieparken (project Naober Drenthe)	Het expertteam is geformeerd en gestart met haar werkzaamheden	Van het Recreatie Expertteam VVP hebben ondernemers in de verblijfsrecreatie advies en coaching ontvangen. Om ondernemers optimaal te faciliteren, en per bedrijf maatwerk te kunnen leveren, is het Recreatie Expert Team (RET) geïntegreerd in het programma VVP		
	Er zijn plannen van aanpak opgesteld voor vakantieparken en deze plannen zijn in uitvoering	Het project Naober Drenthe ondersteunt gemeenten in de aanpak van criminaliteit, ondermijning en sociale problematiek op vakantieparken. De aanpak en de samenwerking met de ketenpartners is vormgegeven. Op dit moment is Naober Drenthe actief op zes parken.	✓	

Beleidsopgave: 9.11 UvhN/Campus Emmen

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
9.11.02 Versterken van de beroepsbevolking en de arbeidsmarkt van de toekomst	Een innovatiecentrum is opgericht t.b.v. de sectoren groene Chemie, zorg, energie en smart industrie	De eerste fase van het innovatiecentrum is in december 2023 geopend. Dit betreft vooral de receptie en kantoorfunctie. De functionele inrichting volgt in 2024. Hiermee bedoelen we de proeftuinen voor de maakindustrie, energie en vooral chemie. Voor de verdere ontwikkeling is een JTF-aanvraag ingediend, waarvan de beschikking begin 2024 wordt verwacht.	✓

Beleidsopgave: 9.12 Midden- en kleinbedrijf

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
9.12.01 Zorgen voor een goed vestigings- en ondernemingsklimaat, ook op (sub)regionaal niveau	Kansrijke Drentse bedrijven worden met het MKB fonds ondersteund zodat deze een sprong kunnen maken	Het aantal financieringen is ten opzichte van 2022 gegroeid, al blijft het achter bij de verwachtingen. Ook het aantal leads is groeiend en enkele oudere leads gaan richting serieuze aanvragen.	⚠ De afgelopen jaren heeft het MKB Fonds fors minder financieringen verstrekt. Uit onderzoek is gebleken dat de prestaties nog altijd beïnvloed worden door de gevolgen van de Coronapandemie. De omvang van de doelgroep is hierdoor aantoonbaar kleiner geworden. De uitkomsten van het onderzoek geven geen aanleiding om de opzet en werkwijze van het MKB Fonds op dit moment wezenlijk te veranderen. Wel blijven wij de ontwikkelingen monitoren en verkennen in de tussentijd wat we (nog meer) kunnen doen om de aanwas van financierbare business voorstellen vanuit het MKB in Drenthe te vergroten.

Beleidsopgave: 9.13 Energietransitie

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
9.13.02 In 2023 een reductie van 27 % van het fossiele energiegebruik in de Drentse woonomgeving t.o.v. 2015	Voortzetting van versterking van het kennisnetwerk met externen. In dat kader beoordelen zij het netwerk met minimaal een 8.	Met de partners is periodiek overleg geweest en hebben diverse samenwerkingsactiviteiten plaatsgevonden. Met name met de gemeenten hebben wij intensieve samenwerkingsverbanden opgezet. Zoals gezamenlijke isolatieprogramma's en de doorontwikkeling van de klantreis. Ook werken we intensief samen met de Regiodeal Zuidoost, zodat we het isolatieoffensief kunnen versnellen en verbreden. Het is de verwachting dat de gemeenten, mede door een ruimer Rijksbudget voor uitvoering (CDOKE), hun rol in onder meer deze samenwerking verder intensiveren.	✓
	Stimuleren en ondersteunen van innovaties welke de Energietransitie versnellen	Behalve het stimuleren en ondersteunen van technische innovaties ter versnelling van de energietransitie hebben we verder gewerkt aan innovatieve manieren van samenwerken met tal van betrokken partijen. Het Fixteam heeft bij al bijna 1.500 inwoners eenvoudige energiemaatregelen gerealiseerd. Tegelijkertijd haalt het team waardevolle informatie op tijdens de huisbezoeken. Verder is het Flexteam actief. Dit gezamenlijke gemeentelijk-provinciale initiatief heeft als doel versnelling in de lokale warmtetransitie. Daarnaast gaan we onder meer door met het verder verbeteren van de klantreisbenadering.	✓
9.13.03 Drenthe heeft in 2030 een duurzaam, betrouwbaar en veelzijdig energiesysteem dat ruimte biedt aan onze ambities en innovatieve technieken	Evaluatie van de in 2021 gecreëerde subsidieregelingen om ondernemers met schaarse netcapaciteit te ondersteunen.	De evaluatie is uitgevoerd. De regeling is een succes gebleken, de resultaten zijn als volgt: - Input: In totaal zijn 23 technische oplossingen en 18 haalbaarheidsstudies aangevraagd (peildatum oktober 2023). In totaal is € 1.099.434,- aangevraagd. Het resterend budget is € 100.566,-. - Output: Haalbaarheidsstudies leveren in de helft van de gevallen een aanvraag voor een technische oplossing op. Technische oplossingen leveren tussen 16 en 700 kW extra zon-pv op. - Outcome: De technische oplossingen leiden opgeteld tot een vermogen van maximaal 3 MW extra zon. Dit levert grofweg 2850 MWh of 10 TJ jaar op en vermijdt 1,2 kton CO ₂ -emissies per jaar. De provincies heeft kennis over diverse voorbeelden uit de regeling gedeeld, zoals over Hartman Expeditie en Straalbedrijf van het Hoge. Ter vergelijking: het totale energiegebruik in Drenthe is ruim 50.000 TJ en de energetische CO ₂ -emissie is ruim 3.100 kton. Vanwege het succes van de regeling is een vervolgregelgeving 'oplossingen belemmeringen door netcongestie' uitgewerkt.	✓
	Vervolg op succesvolle subsidieregelingen in 2022 om ondernemers met schaarse netcapaciteit te ondersteunen	Wegens succes is een vervolg opgesteld op de regeling oplossingen netcongestie. Deze nieuwe regeling is op 12 december 2023 behandeld en akkoord bevonden door het college van GS.	✓

	In 2022 worden ten minste twee concrete waterstofprojecten vallende onder de HEAVENN aanvraag ondersteund	Verschillende HEAVENN waterstofprojecten zijn in ontwikkeling of gerealiseerd met ondersteuning vanuit de provincie. Onder meer Waterstofwijk Hoozeveen, GZI-Next en waterstofontwikkelingen bij Green Planet. In december 2023 is ook besloten om een subsidie te verstrekken aan H2Hollandia B.V. voor de realisatie van een waterstof elektrolyser	✓	
--	---	--	---	--

Beleidsopgave: 9.14 Sport en bewegen

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
9.14.01 Vergroten maatschappelijke en economische effecten sportactiviteiten	Gerealiseerde evenementen met (inter-) nationale uitstraling én kwaliteitsverbeteringen voor bovenregionale sportaccommodaties	Het EK Wielrennen is Drenthe georganiseerd met media-aandacht in de meerdere landen.	✓
	Organisatie van het EK Wegwielrennen met een brede participatie en uitstraling in september 2023	Het EK Wielrennen is succesvol verlopen, met routes door alle Drentse gemeenten. Langs de route zijn door inwoners tijdelijke kunstwerken gemaakt en activiteiten georganiseerd.	✓

Beleidsopgave: 9.15 Investeringsagenda 2016-2019

Doelstelling	Geplande resultaten	Gerealiseerde resultaten	Status realisatie met toelichting
9.15.01 Mooie steden en dorpen	Stads en dorpsvernieuwing met inzet van het herstructureringsfonds	De afgelopen jaren is in verschillende tranches beschikt vanuit het Herstructureringsfonds. -Subsidie Herstructurering Ruimtelijke Kwaliteit 2021, voor alle Drentse dorpen en steden: (€ 2 miljoen) -Subsidie Herstructurering Ruimtelijke Kwaliteit PLUS 2021, voor Beilen, Coevorden en Roden (€ 1 miljoen) -Subsidie centrumontwikkeling Zuidlaren (reservering HRK 2017: € 1 miljoen)	✓ Door veranderende marktomstandigheden (oplopende rentes en inflatie) lopen projecten vertraging op waardoor aanvullende besluitvorming nodig is t.a.v. verlenging van de looptijd van de subsidies.
9.15.02 Gebiedsontwikkeling Groningen Airport Eelde	Gebiedsontwikkeling van gebied rondom de luchthaven Groningen Airport Eelde (GAE)	Het project is afgerond.	✓
9.15.03 Culturele investeringen die leiden tot toonaangevende kwaliteit	Investering in het Herinneringscentrum Kamp Westerbork is uitgevoerd en/of ver in de voorbereiding	De Investering in het Herinneringscentrum Kamp Westerbork heeft vertraging opgelopen.	⚠ De doorontwikkeling van Herinneringscentrum Kamp Westerbork heeft vertraging opgelopen door een moeizaam proces over de voorkeurslocatie voor nieuwbouw van het museum. In 2024 moeten de definitieve plannen over nieuwbouw gereed zijn.
			✓

9.15.04 Versterken van Drentse bedrijfsleven	Samen met onze regionale partners intensiveren van onze lobby om de beschikbare EU- en rijkssubsidies voor de regio te ontsluiten.	Het EFRO-programma stelt in Noord-Nederland middelen beschikbaar voor het versterken van het innovatie- en ondernemersklimaat. Vanuit het JTF zijn voor de regio Groningen-Emmen middelen beschikbaar voor het innovatie- & ondernemersklimaat, de energietransitie en de arbeidsmarkt. Vanuit zowel EFRO als JTF zijn in 2023 nieuwe instrumenten opgesteld en er zijn verschillende Drentse JTF-projecten ingediend. Vanuit het IPO worden al voorbereidingen getroffen voor een lobby voor o.a. deze fondsen in het komende Meerjarig Financieel Kader (MFK) 2028 - 2035 van de EU, de provincie Drenthe is hierbij betrokken.		
9.15.05 Samen met maatschappelijke partners de sanering van asbestdaken door eigenaren stimuleren	Stimulering sanering asbestdaken door eigenaren	Gedurende het jaar is medewerking verleend aan de opzet van een plan voor publiekscommunicatie door het ministerie van I&W. Dit wordt in Q1 2024 verder uitgewerkt waarbij overheden en andere partijen in de loop van 2024 gebruik kunnen maken van de opgeleverde producten om zo de sanering een versnelling te geven.	✓	
9.15.06 Toekomstgerichte landbouw	200 duurzaamheidsplannen in uitvoering	De duurzaamheidsplannen van het project Duurzame Melkveehouderij Drenthe zijn afgerond.	✓	
9.15.07 Vitale vakantieparken	Verbeteren van de kwaliteit van de verblijfsrecreatie (programma Vitale Vakantieparken Drenthe)	Er zijn meerdere bedrijven gestart met het Drentse Uitblikstraject en loopt de coaching en begeleiding van ondernemers. Op dit moment bevinden zo'n twintig parken zich in een transformatietraject, waarvan er enkele zijn getransformeerd	✓	
9.15.08 Ontwikkeling Veenhuizen	Het verlenen van een bijdrage in de uitvoering van het ontwikkelplan de Nieuwe Rentmeester (dNR)	Er is een bijdrage verleend aan de restauratie van Hoofdlaan 150 in Veenhuizen.	✓	
	Het verlenen van een bijdrage in Veenhuizen, werelderfgoed in energietransitie	Het verlenen van een bijdrage in Veenhuizen, werelderfgoed in energietransitie loopt nog.	!	Het maatregelenboek is in de loop van 2024 af op basis daarvan worden deze middelen beschikbaar gesteld. Deze middelen worden overgeheveld naar 2024.

Verplichte beleidsindicatoren volgens het BBV

Niet van toepassing.

Ontwikkelingen

Beleidsopgave: 9.04 Sociale agenda

SOCIAAL

- Ontwikkeling Sociale Agenda 2024-2029
- 50 jaar BOKD in 2025
- 100 jaar Opbouwwerk in 2025

SPORT

- 100 jaar TT in 2025

Beleidsopgave: 9.05 Cultuur en erfgoed

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 9.06 Regiostedenfonds

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 9.07 Herstructureringsfonds

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 9.08 Toekomstbestendig wonen

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 9.09 Boer, Burger en Natuur

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 9.10 Recreatie en Toerisme

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 9.11 UvhN/Campus Emmen

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 9.12 Midden- en kleinbedrijf

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 9.13 Energietransitie

Met de middelen uit de investeringsagenda zijn de afgelopen jaren forse stappen gezet op het gebied van waterstof en netcongestie. Hiermee is een goede basis gelegd voor de noordelijke waterstofeconomie en een start gemaakt met de aanpak van netcongestie. Zowel via effectieve programmering via het pMIEK, het Drents Actieprogramma Netcongestie (DAN) als bijvoorbeeld door het begin 2024 in werking treden van de subsidieregeling oplossingen netcongestie.

Beleidsopgave: 9.14 Sport en bewegen

De investeringsagenda Sport & Bewegen was vrijwel uitgeput en is bijna afgerond. Daarmee voorzag deze agenda in een behoefte gekoppeld aan (ambitieuze) eenmalige evenementen én m.b.t. sportaccommodaties met een bovenregionale functie. Deze ervaringen leiden mogelijk tot vervolgvragen- & ambities in de toekomst.

Beleidsopgave: 9.15 Investeringsagenda 2016-2019

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Programma 9 wat heeft het gekost

		1	2	3	4	3-4
Beleidsopgave	eco cat	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	verschil
Lasten						
9.04 Sociale agenda						
	Inkoop	44.938	30.000	293.703	93.686	200.017
	Subsidie	2.250.753	822.500	1.763.710	1.708.505	55.205
	totaal beleidsopgave	2.295.692	852.500	2.057.413	1.802.191	255.222
9.05 Cultuur en erfgoed						
	Subsidie	109.000	0	168.648	154.344	14.304
	totaal beleidsopgave	109.000	0	168.648	154.344	14.304
9.06 Regiostedenfonds						
	Subsidie	812.946	4.089.000	4.305.601	1.708.117	2.597.484
	totaal beleidsopgave	812.946	4.089.000	4.305.601	1.708.117	2.597.484
9.07 Herstructureringsfonds						
	Subsidie	1.000.000	0	17.674	0	17.674
	totaal beleidsopgave	1.000.000	0	17.674	0	17.674
9.08 Toekomstbestendig wonen						
	Inkoop	116.754	0	-116.754	290.034	-406.788
	Lonen		0	0	288.523	-288.523
	Subsidie	513.260	850.000	1.344.523	357.210	987.313
	totaal beleidsopgave	630.014	850.000	1.227.769	935.767	292.002
9.09 Boer, Burger en Natuur						
	Inkoop	239.791	37.349	685.831	39.501	646.330
	Subsidie	1.065.461	2.067.200	2.449.088	2.063.188	385.900
	totaal beleidsopgave	1.305.252	2.104.549	3.134.919	2.102.689	1.032.230
9.10 Recreatie en Toerisme						
	Inkoop	3.316.083	0	415.448	384.623	30.825
	Subsidie	458.971	0	1.858.466	1.574.732	283.734
	totaal beleidsopgave	3.775.055	0	2.273.914	1.959.355	314.559
9.13 Energietransitie						
	Inkoop	623.579	1.643.000	3.198.409	458.621	2.739.788
	Subsidie	1.626.821	104.383	88.294	813.238	-724.944
	totaal beleidsopgave	2.250.399	1.747.383	3.286.703	1.271.859	2.014.844
9.14 Sport en bewegen						
	Subsidie		0	1.110.000	1.111.178	-1.178
	totaal beleidsopgave	0	0	1.110.000	1.111.178	-1.178
9.15 Investeringsagenda 2016-2019						
	Inkoop	1.471.651	602.247	2.673.334	1.486.625	1.186.709
	Lonen		0	0	231.511	-231.511
	Subsidie	304.842	165.024	1.297.405	960.463	336.942
	totaal beleidsopgave	1.776.493	767.271	3.970.739	2.678.598	1.292.141
Totaal		13.954.850	10.410.703	21.553.380	13.724.098	7.829.282
Baten						
9.08 Toekomstbestendig wonen						
	Ontv.subsidies	-442.149	0	0	-169.703	169.703
	totaal beleidsopgave	-442.149	0	0	-169.703	169.703
9.09 Boer, Burger en Natuur						
	Ontv. bijdragen	-114.202	0	-25.000	0	-25.000
	Ontv.subsidies	-170.000	0	0	0	0
	totaal beleidsopgave	-284.202	0	-25.000	0	-25.000
9.14 Sport en bewegen						
	Ontv.subsidies		0	-210.000	-206.500	-3.500

	totaal beleidsopgave		0	0	-210.000	-206.500	-3.500
9.15	Investeringsagenda 2016-2019						
		Ontv. bijdragen	-55.960	0	-135.000	-129.221	-5.779
		Ontv. subsidies	-362.246	0	-242.667	-242.667	0
	totaal beleidsopgave		-418.206	0	-377.667	-371.888	-5.779
	Totaal		-1.144.557	0	-612.667	-748.092	135.425
Saldo			12.810.293	10.410.703	20.940.713	12.976.006	7.964.707

Toelichting	
Saldo Programma	7.964.707
Bestemming resultaat reserves bij programma	
Bijdrage aan reserve Verstrekte subsidies	-3.884.807
Totaal verrekend met reserves	-3.884.807
Resultaat programma na bestemming reserves	4.079.900

Toelichting op verschillen begroting en rekening

Lasten

Beleidsopgave: 9.04 Sociale agenda

De totale afwijking betreft een voordeel van € 255.222,--

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Experimenteren met anders wonen.

Er was een inschatting gemaakt van de benodigde ureninzet voor een externe procesbegeleider. Die ureninzet is uiteindelijk fors lager uitgevallen. Niet omdat er minder initiatieven geholpen zijn, maar omdat de geholpen initiatieven uiteindelijk minder ureninzet nodig hadden voor dezelfde resultaten. Hierdoor is een voordeel op inhuur ontstaan van € 175.000,--.

Overige doelstellingen binnen dec beleidsopgave Sociale Agenda.

Op alle overige doelstellingen binnen de beleidsopgave sociale agenda resteert een bedrag van € 79.414,-- (voordeel). Dit heeft geen specifieke oorzaak maar is het gevolg van een veelheid van kleinere verschillen op alle andere doelstellingen samen.

Beleidsopgave: 9.05 Cultuur en erfgoed

De totale afwijking betreft een voordeel van € 14.304,--.

Beleidsopgave: 9.06 Regiostedenfonds

De totale afwijking betreft een voordeel van € 2.597.484,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Sterke steden en vitale dorpen

Vanuit het Regiostedenfonds zijn subsidies verstrekt aan gemeenten, welke gemeenten over meerdere jaren besteden. Jaarlijks passen gemeenten de uitgavenplanning aan. Conform de regels rondom lastneming subsidies is de lastneming van 2023 aangepast aan de realisatie bij de

gemeenten. Dit jaar was de realisatie wederom lager dan begroot. De voornaamste afwijkingen zijn het gevolg van de lange voorbereidingstijd van projecten, bijgestelde ambities door binnengehaalde Rijks subsidies en externe factoren bij gebiedsontwikkeling (wijzigingen woningmarkt, bouwkosten). Assen geeft aan de uitvoeringstermijn te willen verlengen. Emmen, Meppel en Hoogeveen hebben de geplande uitgaven vooralsnog verspreid over de komende jaren tot en met 2025. Het overschot wordt verrekend met de reserve verstrekte subsidies.

Beleidsopgave: 9.07 Herstructureringsfonds

De totale afwijking betreft een voordeel van € 17.674,--.

Beleidsopgave: 9.08 Toekomstbestendig wonen

De totale afwijking betreft een voordeel van € 292.002,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

De afgelopen jaren is er veelvuldig ingezet om meer slagkracht bij de gemeenten te creëren. In dat kader zijn er vorig jaar ook enkele budgetten overgeheveld voor de woonagenda en gebiedsontwikkeling. De gesprekken over de woningbouwopgave tussen provincie en gemeenten zijn flink geïntensiveerd. Binnen de gemeenten worden organisatorische wijzigingen doorgevoerd om uitvoering aan de opgave te geven. Dit leidt echter (nog) niet tot aanvragen op het gebied van de financiële middelen die we als provincie ter beschikking stellen.

De beschikbaar gestelde middelen waren expliciet bedoeld voor de inzet van expertise en menskracht om gemeenten te ondersteunen in een krappe arbeidsmarkt en daarmee de realisatie van woningbouwplannen vooruit te helpen. Na een aanloopperiode in het begin van het jaar zijn de gemeenten in het vierde kwartaal 2023 steeds meer gebruik gaan maken van de mogelijkheden die de provincie te bieden heeft voor ondersteuning hierbij.

In de 3^e actualisatie 2023 werd al wel een overschot voorzien en is al een deel van het budget vrijgevallen. Dit bestond grotendeels uit incidentele budgetten die de afgelopen jaren waren overgeheveld in de verwachting dat deze alsnog bij de gemeenten weggezet konden worden. Omdat de bestedingen nog steeds achterbleven is eerder dit jaar besloten de incidentele budgetten die nog beschikbaar waren vrij te laten vallen. Bij de vrijval eerder dit jaar werd rekening gehouden een aantal zaken die ervoor zorgen dat er nu alsnog een restant is.

Middelen Wonen (€ 300.000): Een aantal van de nog openstaande verplichtingen ten tijde van de 3^e actualisatie is niet meer ingezet in 2023. Er werd wel rekening gehouden met de mogelijkheid dat er nog uitgaven kwamen in 2023, waar nog budget voor beschikbaar werd gehouden.

Beleidsopgave: 9.09 Boer, Burger en Natuur

De totale afwijking betreft een voordeel van € 1.032.230,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Gezonde leefomgeving

De afwijking op dit onderdeel bedraagt € 394.885,--. Het verschil is te verklaren doordat de uitgaven op het budget Boerenlandvogels (€ 274.650,--) niet volledig is benut. Ook zijn de subsidies voor de aanvullende bossenstrategie (€ 100.831,--) niet volledig ingezet. De overige afwijkingen salderen tot een totaal van € 19.404,--.

Doelstelling: Toekomstgerichte Landbouw

De afwijking op dit onderdeel bedraagt € 648.351,--. Het verschil is te verklaren doordat de administratieve verrekening van de cofinanciering voor het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (€ 604.357,--) niet is gerealiseerd.

Beleidsopgave: 9.10 Recreatie en Toerisme

De totale afwijking betreft een voordeel van € 314.559,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Het Drentse aanbod in de dagrecreatie is versterkt

Op de budgetten voor versterking dag recreatief aanbod en gebiedsontwikkeling is een voordeel ontstaan van € 283.734,--. Een belangrijke oorzaak hiervoor is dat tot het laatste moment een bedrag was gereserveerd voor het mogelijke themapark Puy du Fou. Deze subsidie is uiteindelijk niet doorgegaan.

Beleidsopgave: 9.13 Energietransitie

De totale afwijking betreft een voordeel van € 2.014.844,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Drenthe heeft in 2030 een duurzaam, betrouwbaar en veelzijdig energiesysteem dat ruimte biedt aan onze ambities en innovatieve technieken

Op deze doelstelling is een groot overschot van € 1,9 miljoen op de middelen die bedoeld waren voor waterstof. Voor een groot deel van dit budget, € 1 miljoen, is een subsidie afgegeven aan H2Hollandia. Conform de regels voor lastneming wordt dit bedrag gestort in de reserve verstrekte subsidies. Voor het overige deel is in 2023 geen bestedingsdoel gevonden.

Doelstelling: In 2023 een reductie van 27 % van het fossiele energiegebruik in de Drentse woonomgeving t.o.v. 2015

Op de subsidieregeling collectieve energie initiatieven is het subsidieplafond niet bereikt wat leidt tot het overige deel van het overschot.

Beleidsopgave: 9.14 Sport en bewegen

De totale afwijking betreft een nadeel van € 1.178,--.

Beleidsopgave: 9.15 Investeringsagenda 2016-2019

De totale afwijking betreft een voordeel van € 1.292.141,--

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: Culturele investeringen die leiden tot toonaangevende kwaliteit

Op deze doelstelling is een verschil voordelig ontstaan van € 219.360,--. De realisatie van het project activiteiten verbouw Herinneringscentrum Kamp Westerbork, waaraan wij een omvangrijke subsidie hebben toegekend, verloopt trager dan oorspronkelijk begroot. In oktober is een tussentijdse voortgangsrapportage ontvangen met een inhoudelijk en financieel voortgangsverslag. In april 2023 is een projectorganisatie ingericht om de planologisch haalbaarheid te toetsen. Om te komen tot een definitief masterplan is een proces met een omgevingsalternatieven analyse ingezet met een alternatieve afweging van verschillende scenario's naast het voorkeursscenario. Een van de

betrokkenen heeft in aanloop op het startoverleg aangegeven dat het voorkeursscenario voor hun niet acceptabel is. Op basis van deze reactie is besloten om eerst een bestuurlijk overleg te organiseren en het startoverleg tot een nader te bepalen tijdstip uit te stellen. Als gevolg hiervan zullen de aanloopkosten gedeeltelijk verschuiven naar 2024. Het verschil tussen de begroting en realisatie wordt gereserveerd in de reserve verstrekte subsidies. De meerjarenbegroting wordt op basis van de tussentijdse verantwoording bij de eerste actualisatie 2024 geactualiseerd.

Doelstelling: Toekomstgerichte landbouw

Het verschil, ad. € 438.260,-- heeft betrekking op de Duurzaamheidsplannen en beloning. De oorzaak hiervan is dat de afrekening van SNN lager is uitgevallen.

Doelstelling: Ontwikkeling Veenhuizen

Op deze doelstelling is een verschil ontstaan van € 250.000,--.

Het gaat om de investeringsagendamiddelen die door PS zijn gereserveerd voor Veenhuizen. Voor de besteding van deze middelen wachten wij op het maatregelenboek dat begin dit jaar opgeleverd wordt. Wij stellen voor om dit bedrag over te hevelen naar 2024.

Doelstelling: Vitale vakantieparken

De totale afwijking betreft een voordeel van € 344.304,--. De daadwerkelijke besteding van middelen binnen het programma Vitale Vakantie Parken is voor een groot deel afhankelijk van het feit of enerzijds ondernemers (het voormalige spoor “excelleren” en het huidige spoor “uitblinkers”) tijdig hun voorgenomen plannen gereed hebben en anderzijds gemeenten (vitaliseren/revitaliseren/Naober) kans zien om de voorgenomen prioriteiten tot daadwerkelijke uitvoering te laten komen. Het streven blijft er uiteraard op gericht om binnen de afgesproken programmaperiode de beschikbare gelden zoveel mogelijk te besteden aan de overeengekomen doelen.

Het resterende voordeel van € 40.217,-- betreft kleine afwijkingen op andere budgetten.

Baten

Beleidsopgave: 9.08 Toekomstbestendig wonen

De totale afwijking betreft een voordeel van: € 169.703,--

De gehele afwijking betreft een niet begrootte bate voor de SPUK flex inzet.

Beleidsopgave: 9.09 Boer, Burger en Natuur

De totale afwijking betreft een nadeel van € 25.000,--.

Beleidsopgave: 9.14 Sport en bewegen

De totale afwijking betreft een nadeel van € 3.500,--.

Beleidsopgave: 9.15 Investeringsagenda 2016-2019

De totale afwijking betreft een nadeel van € 5.779,--.

I.2 Paragrafen

I.2.1 Lokale heffingen

Inleiding

Met lokale heffingen creëren wij de mogelijkheid aanvullend (op onder meer de uitkering uit het provinciefonds) collectieve voorzieningen, zoals deze in de verschillende programma's zijn opgenomen, te financieren. Bij het heffen gaan wij zoveel mogelijk uit van het profijtbeginsel. Het profijtbeginsel is gebaseerd op de gedachte dat burgers en bedrijven moeten bijdragen in de kosten van de door de overheid voortgebrachte voorzieningen naar de mate van het profijt dat zij van die voorzieningen hebben. Het profijtbeginsel manifesteert zich met name bij heffingen. Deze paragraaf geeft de door Provinciale Staten vastgestelde beleidslijnen en te realiseren belastingopbrengsten weer. Bij het heffen houden wij rekening met interne en externe kaders en wet- en regelgeving, waaronder verschillende artikelen uit de Provinciewet. Daaruit komt het volgende naar voren:

Lastendruk

De provinciale heffingen bepalen, zij het in geringe mate, de collectieve lastendruk en zijn dus mede bepalend voor de omvang van het besteedbaar inkomen. Wettelijk mag het bedrag van een provinciale belasting niet afhankelijk worden gesteld van het inkomen, de winst of het vermogen.

Lokale heffingen moeten overheidsoptreden legitimeren

Wat krijgt de burger terug voor de betaling aan de provincie? Wij streven naar evenwicht tussen het ervaren van overheidsoptreden en de hoogte van het te betalen bedrag. In de Provinciewet staat dat provinciale opcenten tot een bepaalde limiet geheven mogen worden en dat leges maximaal kostendekkend mogen zijn. De opbrengsten van de heffingen zijn bij speciale wetten aan limieten gebonden.

Grondwaterheffing

Op grond van het bepaalde in artikel 7.7 van de Waterwet hebben Provinciale Staten een heffing ingesteld op het onttrekken van grondwater. De regels die de provincie hanteert bij de grondwaterheffing zijn neergelegd in de Belastingverordening provincie Drenthe.

Op grond van het bepaalde in artikel 6.4 van de Waterwet is het verboden om zonder vergunning van Gedeputeerde Staten grondwater te onttrekken of water te infiltreren:

- a. Ten behoeve van industriële toepassingen, indien de te onttrekken hoeveelheid meer dan 150.000 m³ per jaar bedraagt;
- b. Ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening of een bodemenergiesysteem.

De regels die de provincie hanteert voor bovengenoemde onttrekkingen zijn vastgelegd in de Provinciale Omgevingsverordening (POV) Drenthe. De bestedingsmogelijkheden voor de provincie van de grondwaterheffing zijn limitatief in de Waterwet opgenomen.

Op grond van de Waterwet kunnen onder de heffing worden gebracht:

- a. Kosten voor maatregelen, die direct verband houden met het voorkomen en tegengaan van de nadelige gevolgen van het onttrekken van grondwater en het infiltreren van water;
- b. Kosten van noodzakelijke onderzoeken voor het grondwaterbeleid;
- c. Kosten voor het houden van een register voor het onttrekken van grondwater en het infiltreren van water;
- d. Vergoedingen ingevolge artikel 7.14, eerste lid, van schade, voortvloeiend uit de uitvoering van artikel 6.4;
- e. Kosten in verband met de uitvoering van artikel 7.19.

Inkomsten

De belasting wordt geheven naar de onttrokken hoeveelheid grondwater gemeten in kubieke meters. Indien op grond van de vergunningvoorschriften water wordt geïnfiltreerd, wordt op aanvraag van de belastingplichtige het aantal kubieke meters geïnfiltreerd water in mindering gebracht op de voor de belasting te hanteren onttrokken hoeveelheid grondwater. De hoogte van de heffing is vastgesteld door Provinciale Staten. De te betalen heffing mag naar beneden worden afgerond op hele euro's. De belasting wordt verschuldigd op het moment waarop het grondwater wordt onttrokken en moet op aangifte worden voldaan.

De hoogte van de heffing is vastgesteld door Provinciale Staten. Voor 2023 bedroeg het tarief € 1,115 (2022: € 1,115) per 100 m³ onttrokken hoeveelheid grondwater. De belasting wordt verschuldigd op het moment waarop het grondwater wordt onttrokken en moet op aangifte worden voldaan.

In 2023 was een bedrag van € 800.000,-- begroot. De opbrengst van de aangiften grondwaterheffing is € 778.030,--.

Kwijtscheldingsbeleid

Bij invordering van de grondwaterbelasting wordt geen kwijtschelding verleend.

Heffing ontgrondingen

Op grond van artikel 21f van de Ontgrondingenwet hebben Provinciale Staten een heffing ingesteld op het ontgronden van stoffen. De regels die de provincie hanteert bij de ontgrondingenheffing zijn vastgelegd in de Belastingverordening Drenthe 2023 en de Ontgrondingenwet. De bestedingsmogelijkheden voor de provincie van de ontgrondingenheffing zijn limitatief in de Ontgrondingenwet opgenomen.

Kosten die onder de heffing zijn gebracht

Op grond van de Belastingverordening Drenthe 2023 wordt een heffing in rekening gebracht voor kosten met betrekking tot schadevergoedingen ingevolge artikel 26 van de Ontgrondingenwet. Voor 2023 bedraagt het provinciale tarief daarvoor € 0,45 (2022: € 0,45) per 100 m³ hoeveelheid stoffen.

Inkomsten

De heffingsplicht rust op alle houders van vergunningen, behalve als het vergunningen betreft die gelden voor minder dan 10.000 m³ vaste stoffen. De heffingsplicht geldt evenmin op hoeveelheden ten aanzien waarvan eerder is geheven, tenzij en tot zover de heffing op grond van artikel 4.10 van de belastingverordening is teruggegeven. Deze vrijstelling geldt niet voor zover is geheven ten behoeve van een in artikel 4.1 van de Belastingverordening Drenthe 2023 bedoelde bestemming en nadien wordt geheven voor een andere in dat artikel bedoelde bestemming. De belastingschuld ontstaat op het tijdstip dat de vergunning is verleend en wordt door middel van een aanslag opgelegd.

In 2023 was een bedrag van € 7.500,-- ontgrondingenheffingen begroot. Er is in totaal € 1.607,-- aan inkomsten gerealiseerd.

Teruggaaf

Indien een vergunning wordt vernietigd of ingetrokken dan wel gewijzigd, kan teruggaaf van de heffing plaatsvinden. Geen teruggaaf vindt plaats over de hoeveelheid stoffen die al is gewonnen. Teruggaaf blijft ook achterwege indien het bedrag dat moet worden teruggegeven minder bedraagt dan het in artikel 21f van de Ontgrondingenwet genoemde bedrag van € 250,--.

Kwijtscheldingsbeleid

Bij de invordering van de ontgrondingenheffing wordt geen kwijtschelding verleend.

Leges

Onder de naam leges worden rechten geheven ter zake van het genot van de door of vanwege het provinciaal bestuur verstrekte diensten. De aanvrager van de dienst, dan wel degene ten behoeve van wie de dienst is verleend, is het legestartief verschuldigd. In de provinciale Belastingverordening zijn de tarieven opgenomen die verschuldigd zijn voor het in behandeling nemen van een te verstrekken dienst.

Geraamde en gerealiseerde inkomsten

Voor 2023 waren de leges begroot op € 410.000,-- en is € 463.292,-- gerealiseerd. Dit is met inbegrip van de bouwleges en de leges voor luchtvaart, die rechtstreeks door de RUD zijn ontvangen. Omdat de kosten voor de vergunningverlening door de RUD worden gemaakt, verrekenen zij deze met de inkomsten. We volstaan met een regelmatige opgave van de RUD over de hoogte van de ontvangen leges.

De gemiddelde legesopbrengsten over de laatste 4 jaar waren € 382.780,--. De begrote leges vormen slechts een indicatie. De realisatie is afhankelijk van de werkelijke aanvragen.

Rubrieknummer	Begroot 2023	Realisatie 2023	Realisatie 2022	Realisatie 2021	Realisatie 2020	Gemiddelde laatste 4 jaar
1. Omgevingsvergunning	€ 225.000	€ 199.551	€ 197.089	€ 189.717	€ 155.027	€ 185.346
2. Natuurbeschermingswet 1998	€ 125.000	€ 189.039	€ 128.584	€ 164.224	€ 83.799	€ 141.412
3. Ontgrondingen	€ 30.000	€ 35.794	€ 21.409	€ 31.435	€ 5.995	€ 23.658
4. Waterwet	€ 10.000	€ 0	€ 185	€ 0	€ 303	€ 122
5. Verkeer en vervoer RVV	€ 14.000	€ 25.453	€ 22.574	€ 17.301	€ 12.301	€ 19.407
5. Verkeer en vervoer POV	€ 5.000	€ 12.699	€ 10.137	€ 12.928	€ 10.300	€ 11.516
5. Verkeer en vervoer Scheepvaart/Binnenvaart	€ 1.000	€ 436	€ 436	€ 763	€ 1.199	€ 709
6 Diversen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 162	€ 0	€ 41
7. Luchtvaart	€ 0	€ 320	€ 480	€ 840	€ 640	€ 570
	€ 410.000	€ 463.292	€ 380.894	€ 417.370	€ 269.564	€ 382.780

Nazorgheffing stortplaatsen

De provincie is op grond van de Wet milieubeheer (Wm) verantwoordelijk voor de eeuwigdurende nazorg van stortplaatsen waar op of na 1 september 1996 nog afval is gestort. De provincie Drenthe draagt deze verantwoordelijkheid voor twee stortplaatsen. Dit zijn de stortplaatsen Meisner te Ubbena en Attero BV te Wijster.

Het doel van de nazorgregeling in de Wm is om zeker te stellen dat bestaande en nieuwe stortplaatsen, die voldoen aan de eisen van het Stortbesluit bodembescherming, ook na sluiting tot in lengte van jaren aan hetzelfde beschermingsniveau blijven voldoen, zodat zij geen risico voor verontreiniging van de bodem vormen. Financiering van de kosten voor de desbetreffende nazorg vindt plaats door middel van een door PS ingestelde heffing die de provincie gedurende de exploitatiefase van de stortplaatsen aan de exploitanten oplegt. Deze heffing wordt vastgesteld aan de hand van het doelvermogen dat op grond van een door de exploitanten ingediend nazorgplan wordt

berekend. Beoordeling van nazorgplannen en berekening van het doelvermogen vindt plaats aan de hand van in IPO-verband opgestelde modellen en checklists.

Beleid

Het provinciale beleid is erop gericht de heffing toereikend te laten zijn om de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen te bekostigen. Het tarief wordt via de Belastingverordening provincie Drenthe bepaald aan de hand van de vastgestelde jaarrekening van het Nazorg fonds gesloten stortplaatsen Provincie Drenthe (nazorgfonds).

Inkomsten

In 2023 is aan Attero BV een nazorgheffing opgelegd in het kader van de jaarrekening 2022 van het nazorgfonds.

Als de jaarrekening 2023 van het nazorgfonds uitwijst dat het fondsvermogen per 31-12-2023 meer dan 10% in negatieve zin afwijkt van de netto contante waarde van het doelvermogen dan wordt over 2023, in 2024, een heffing opgelegd. Stortplaats Meisner is in 2013 gesloten. Nu de stortplaats is gesloten, kan geen heffing meer worden opgelegd.

Kwijtscheldingsbeleid

Bij de invordering van de heffing wordt geen kwijtschelding verleend.

Opcenten motorrijtuigenbelasting

Op grond van artikel 222 van de Provinciewet worden provinciale opcenten geheven. De opcenten zijn een opslag op een andere belasting, namelijk de motorrijtuigenbelasting (MRB). Deze belasting wordt geïnd door de Rijksbelastingdienst.

Geraamde en gerealiseerde inkomsten De opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting is qua omvang van de opbrengst de belangrijkste provinciale heffing. Deze belasting is voor de provincies een algemeen dekkingsmiddel. Het tarief is sinds 2016 bevroren op 92,0.

In 2023 is er ten opzichte van de raming € 367.261,-- minder aan opbrengst gerealiseerd dan in de Begroting 2023 (na wijziging) was geraamd. Hieronder zijn raming en realisatie tegenover elkaar gezet.

Raming 2023	€ 62.000.000
Realisatie 2023	<u>€ 61.632.739</u>
Verschil	- € 367.261

Relatief gezien ligt de uiteindelijke opbrengst ongeveer 0,5% lager dan de uiteindelijke raming voor 2023. Deze raming in de Begroting 2023 ging uit een ongewijzigd bovenstaande tarief van 92 opcenten en een wijze van ramen op basis van een gemiddelde van autobestand en samenstelling van het autobestand respectievelijk per 1 januari en 1 juli 2022. De lagere opbrengst valt te verklaren door een veelheid van factoren, maar daarbij is zonder meer sprake van een terugloop in het aantal dieselauto's (en een toename van het aantal schorsingen van dergelijke voertuigen) en een toename van elektrische en hybride auto's. Hierbij gaat het om een voortgaande trend.

Samenvatting

Voor 2023 bedragen de lokale heffingen in totaal:		
Belastingen	Opcenten	€ 61.632.739
Heffingen	Grondwater	€ 778.030
	Nazorgheffing gesloten stortplaatsen	€ 2.343.235
	Ontgrondingen	€ 1.607
Rechten	Leges	€ 463.292
Totaal		€ 65.218.903

Lokale lastendruk

Onder lokale lastendruk wordt verstaan hoe de lokale lastendruk zich verhoudt tot de landelijke lastendruk. Hierbij is voornamelijk de hoogte van de opcentenheffing motorrijtuigenbelasting van toepassing. Zoals eerder vermeld stelt het Rijk jaarlijks het maximale niveau van opcentenheffing vast.

Ontwikkeling opcenten motorrijtuigenbelasting in de jaren 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
provincie Drenthe	92,0	92,0	92,0	92,0	92,0
landelijk gemiddelde	81,4	83,1	83,5	83,7	84,7
provincie Drenthe als % van landelijk gemiddelde	113,2	110,7	110,2	110,0	108,6
wettelijk maximum	113,2	115,0	116,8	118,4	125,9
provincie Drenthe als % van wettelijk maximum	81,3	80	78,8	77,8	73,1

Overzicht tarieven opcenten op de MRB in 2023

Provincie	Tarief
Zuid-Holland	95,7
Friesland	87,0
Drenthe	92,0
Gelderland	93,0
Groningen	95,7
Overijssel	79,9
Zeeland	82,3
Limburg	80,6
Flevoland	82,2
Noord-Brabant	80,8
Utrecht	79,4
Noord-Holland	67,9
Bron: CBS	

Kostendekking leges

In de Provinciewet staat dat leges maximaal kostendekkend mogen zijn. Eventuele incidentele overschrijdingen kunnen door middel van kruissubsidiëring tussen de in de verschillende rubrieken binnen de legesverordening gerealiseerde leges worden gecompenseerd.

Leges algemene dienstverlening			lasten	baten	kostendekking
rubriek	1	Omgevingsvergunning	€ 199.551	€ 199.551	100,0%
rubriek	2	Wet Natuurbescherming	€ 348.073	€ 189.039	54,3%
rubriek	3	Ontgrondingen	€ 31.652	€ 35.794	113,1%
rubriek	4	Grondwater	€ 0	€ 0	0,0%
rubriek	5	Verkeer en vervoer/wegen/waterwegen	€ 72.452	€ 38.588	53,3%
rubriek	6	Diversen	€ 0	€ 0	0,0%
rubriek	7	Luchtvaart	€ 2.473	€ 320	12,9%
Kostendekking leges			€ 654.201	€ 463.292	70,8%

Baten in % van totale baten			%
rubriek	1	Omgevingsvergunning	43,07%
rubriek	2	Wet Natuurbescherming	40,80%
rubriek	3	Ontgrondingen	7,73%
rubriek	4	Grondwater	0,00%
rubriek	5	Verkeer en vervoer/wegen/waterwegen	8,33%
rubriek	6	Diversen	0,00%
rubriek	7	Luchtvaart	0,07%
Totale baten			100,0%

I.2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

De wereld om ons heen wordt steeds complexer en onzekerder. Dit vraagt om verdere professionalisering van risicomanagement. Risicomanagement voegt bewustzijn toe over de mate waarin we onze doelstellingen kunnen halen. Het dwingt tot het expliciet maken van kansen en risico's en het beheersen daarvan. Ook geeft het de organisatie de mogelijkheid om proactief om te gaan met kansen en risico's in plaats van reactief. Een belangrijk instrument daarvoor is het nemen van beheersmaatregelen. Ook hebben wij een risicoreserve gevormd. De hoogte van deze risicoreserve is vastgesteld na inventarisatie van de risico's die zich kunnen voordoen bij de provincie Drenthe.

Risicomanagement is nooit af. Het is om die reden dat de provincie actief werkt aan de verdere professionalisering van het risicomanagement. Het kiezen van een praktische methode voor risicomanagement, de wijze van implementatie in de dagelijkse gang van zaken en het bepalen van de wijze van rapportage, zijn belangrijke kaders bij de vormgeving van risicomanagement. Aandachtspunten bij de uitvoering zijn het vastleggen van beleid, verdeling van taken en verantwoordelijkheden, training van medewerkers en ondersteuning door middel van een risicomanagement informatiesysteem.

Risicomanagement gaat niet alleen over regels, maar heeft ook een belangrijk cultuurelement. Het vraagt een andere blik op de organisatie en de processen die daarbinnen vorm krijgen. Daarbij is het van groot belang dat het gedragen wordt door organisatie en bestuur. Dus zowel Statenleden, als collegeleden en medewerkers. Dat is een belangrijke randvoorwaarde voor succes. Risicomanagement is dan ook meer dan alleen het financieel kwantificeren en identificeren van risico's.

In de organisatie wordt gewerkt aan een verbeterd risicobewustzijn en de implementatie van meer strategisch risicomanagement wat tot inbedding in de planning- en controlcyclus en borging van de werkwijze leidt. Dit is een organisatiebreed en intensief proces en kost enige tijd om in de organisatie te laten landen maar zal tot zichtbare resultaten leiden.

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft inzicht in de risico's, maar ook in de weerstandscapaciteit die aanwezig is om de risico's op te vangen. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's. De weerstandscapaciteit omvat de middelen en mogelijkheden waarover de provincie kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. Voor het kunnen beoordelen van het weerstandsvermogen is het noodzakelijk de aanwezige weerstandscapaciteit te analyseren in samenhang met de omvang en de achtergronden van de risico's. In deze paragraaf komen aan bod:

- Provinciaal beleid;
- Beschikbare weerstandscapaciteit:
 - Incidentele weerstandscapaciteit;
 - Structurele weerstandscapaciteit;
 - De weerstandscapaciteit van de provincie Drenthe;
- Inventarisatie en beheersing van risico's;
- Relatie tussen benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit.

Hoe we als organisatie omgaan met risicomanagement is weergegeven in de Nota weerstandsvermogen en risicomanagement 2020, deze is als onderdeel van het Financieel beleid 2020 vastgesteld in de PS-vergadering van 16 december 2020.

Een afzonderlijk aandachtsgebied van risicomanagement behelst het verstrekken van leningen of garanties om hiermee een voor de provincie Drenthe gewenst beleidsdoel te behalen. Het betreft hier bijvoorbeeld leningen voor de aanleg van breedbandnetwerken en de verwijdering van asbestdaken. De risico's die hiermee gepaard gaan worden opgevangen in de daarvoor ingestelde Reserve opvang revolverend financieren. Een specifieke toelichting op dit onderwerp is te vinden in de paragraaf Financiering.

Actuele ontwikkelingen

Ook de komende jaren heeft onze organisatie te maken met financiële risico's van een meer algemene aard.

Om te beginnen is er nog steeds sprake van inflatie. Daarnaast is ook de arbeidsmarkt nog steeds sterk in beweging, met alle onzekerheid van dien, ook wat betreft de te verwachten loonkosten.

Op het gebied van financiering/dekking van onze uitgaven spelen er nog steeds diverse ontwikkelingen tegelijk:

- Bij de transitieopgaven gaat het om een forse uitbreiding van de vraag op het vlak van taken die de provincie feitelijk al had. Daarbij is nog geen solide meerjarige financiering/dekking geregeld.
- Ook in 2024 spelen nog de al langer lopende ontwikkelingen op het gebied van de financiële verhoudingen die voor de provincies diverse verdere risico's opleveren. Zo valt er naar het zich laat aanzien op korte termijn nog geen uitsluitsel te verwachten over de verdeelsystematiek van het provinciefonds en eventuele herverdeeleffecten voor de afzonderlijke provincies.
- Een oplossing voor "ravijnjaar" 2026 is nog niet bereikt. En zowel het "ravijn" als de opschalingskorting zijn niet van tafel.
- De provincies hebben niet gekozen voor bevrozing van het volumedeel van het provinciefondsaccres. Het is voor de provincies afwachten wat de bestedingen van het demissionaire kabinet Rutte IV en mogelijk ook nog de lopende formatie op dit vlak voor effect hebben op de al berekende accessen.
- Er is nog geen duidelijkheid over een nieuw belastinggebied en de opbrengst, verdeling en eventuele verevening tussen provincies, al zal dit pas na 2025 spelen.

Provinciaal beleid

Om de ambities van de provincie te realiseren is het van belang dat de provinciale middelen zo effectief mogelijk ingezet worden.

De provincie gaat op de volgende wijze om met tegenvallers c.q. voorgevallen risico's (waarbij een volgende stap pas aan de orde is, als een eerdere stap geen oplossing oplevert):

1. Opvang binnen het eigen programma en daarbinnen beschikbare budgetten;
2. Opvang binnen de eigen portefeuille (als GS deze afspraak onderling willen maken);
3. Middelen binnen de Begroting, inclusief de eventueel nog aanwezige vrije ruimte.
4. Post voor onvoorziene uitgaven, conform de richtlijnen voor de inzet van deze post;
5. Algemene reserve, indien geen al onderkend risico;
6. Risicoreserve, pas als het gaat om voorziene risico's waarbij schade daaraan te relateren is.

De provincie Drenthe houdt een ratio aan van het weerstandsvermogen van 1,0 tot 1,4 (voldoende). Hierdoor heeft de organisatie ruimte om onvoorziene risico's af te dekken. Jaarlijks brengen we de ratio in beeld bij de het opstellen van de begroting en de jaarrekening. Indien de ratio weerstandsvermogen lager dan 1,0 wordt, leggen Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten uit wat

hier de oorzaak van is en doen ze een voorstel hoe hiermee om te gaan. De ratio is van invloed op de aan te houden Risicoreserve.

GS kunnen jaarlijks bij de vaststelling van de Begroting een voorstel doen of er een bedrag moet worden toegevoegd of kan worden onttrokken aan de Risicoreserve, afhankelijk van de ratio van het weerstandsvermogen.

In de begroting is structureel een post voor onvoorziene uitgaven geraamd van € 500.000,--. Die is tot dusverre elk jaar nog bij de 3e Actualisatie/Slotwijziging afgeraamd tot € 25.000,--. Dat is in 2023 ook gebeurd.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Om de beschikbare weerstandscapaciteit te bepalen moet er gekeken worden naar de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt om niet begrote kosten te dekken. Hierbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen dat ingezet kan worden om eenmalige tegenvallers op te vangen.

Algemene Reserve

Dit is een vrij besteedbare reserve voor algemene doeleinden. Financieel technisch maakt deze reserve deel uit van het weerstandsvermogen van de provincie. De stand van deze reserve is per 31 december 2023 € 5.021.950,--. Voor deze reserve streven we een normomvang na van € 5.000.000,-- , die wordt toegerekend aan de weerstandscapaciteit. Aangezien de werkelijke omvang lager is dan de normomvang nemen we voor de berekening van de weerstandscapaciteit de werkelijk omvang.

Risicoreserve

Deze reserve is ingesteld om incidentele tegenvallers op te vangen, welke niet door een specifieke voorziening worden afgedekt. De reserve heeft per 31 december 2023 een omvang van € 18.707.500,--. Jaarlijks zal aan de hand van een risico inventarisatie worden bekeken in hoeverre het weerstandsvermogen in de toekomst dient te worden bijgesteld.

De samenstelling en ontwikkeling van de algemene reserves ziet er als volgt uit:

(bedragen x € 1.000) per 31 december	2020	2021	2022	2023
Reserve voor algemene doeleinden	5.311	5.423	1.786	5.022
Risicoreserve	21.439	21.325	17.401	18.708
Totaal Algemene reserves	26.750	26.748	19.187	23.730

Structurele weerstandscapaciteit

Met de structurele weerstandscapaciteit worden de middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van bestaande taken. Dit betreft in beginsel de optelsom van de ruimte op de begroting en de onbenutte belastingcapaciteit.

Ruimte in de begroting

De post onvoorziene uitgaven binnen het begrotingsprogramma Financiering en algemene dekkingsmiddelen, ten bedrage van structureel € 500.000,-- kan worden aangemerkt als onderdeel

van de structurele weerstandscapaciteit. Deze post is bij de 3e actualisatie 2023 teruggebracht tot € 25.000,--.

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit van de provincie Drenthe bestaat uit het verschil tussen de opbrengst bij het maximaal aantal te heffen opcenten motorrijtuigenbelasting (MRB) en de opbrengst bij het werkelijke tarief. De raming in de Begroting 2023 is uitgegaan van een tarief per 1 januari 2023 van 92. Het tarief voor de opcentenheffing op de MRB wordt jaarlijks gemaximeerd door de staatssecretaris van Financiën. Het maximum voor 2023 was vastgesteld op 125,9. Uitgaande van een werkelijke opbrengst voor Drenthe van € 6.632.793,-- in 2023 bij een maximaal mogelijke opbrengst van € 84.343.000,-- komt de onbenutte belastingcapaciteit in 2023 dan uit op € 22.710.000. Voor de jaren 2024 en daarna wordt als raming voor de onbenutte belastingcapaciteit vooralsnog de raming voor 2024 aangehouden, zoals deze ook in de Begroting 2024 te vinden is.

(bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Opbrengst	61.633	62.000	62.000	62.000
Maximaal tarief	84.343	93.202	93.202	93.202
Onbenutte belastingcapaciteit	22.710	31.202	31.202	31.202

Uit de hiervoor genoemde gegevens blijkt dat de weerstandscapaciteit van de provincie Drenthe als volgt meerjarig kan worden weergegeven.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2023		2024		2025		2026	
	Inc.	Struct.	Inc.	Struct.	Inc.	Struct.	Inc.	Struct.
Risicoreserve	18.708		18.708		18.708		18.708	
Normomvang Algemene Reserve	5.000		5.000		5.000		5.000	
Post voor onvoorziene uitgaven		25		250		250		250
Onbenutte belastingcapaciteit		22.710		31.202		31.202		31.202
Totaal (inc. + struct)		46.443		55.160		55.160		55.160

Vanzelfsprekend geldt dat de componenten van de weerstandscapaciteit verschillen in hun mate van inzetbaarheid. Zo is de risicoreserve direct aanwendbaar tot het maximum. Het verhogen van het aantal opcenten tot het maximale tarief is echter niet realistisch.

Inventarisatie en beheersing risico's

Van de risico's die de provincie loopt, is een aantal afgedekt door de gebruikelijke verzekeringen of door het instellen van reserves. In deze paragraaf gaat het om risico's die niet zijn afgedekt of niet kunnen worden afgedekt. Provincies hebben te maken met een diversiteit aan lastig in te schatten risico's die bovendien soms onderling afhankelijk zijn. De provincie Drenthe acht het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's wordt de provincie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de provincie. Om de risico's van provincie Drenthe in kaart te brengen, wordt periodiek de risico-inventarisatie geactualiseerd en een risicoprofiel opgesteld. Uit de actuele inventarisatie zijn in totaal 46 risico's naar voren gekomen en beschreven. In het onderstaande overzicht staan de 10 belangrijkste risico's (= 74,74 % invloed op totaal) en hoe deze beheerst worden. Bij de meeste van de 46 risico's zijn beheersmaatregelen benoemd. Als een beheersmaatregel actief wordt toegepast leidt dit tot een lagere risicoscore.

Risico-nummer	Risico	Gevolgen	Maatregelen	Financieel gevolg	incidenteel/structureel
Risk0036	Attero beschikt niet over de financiële middelen om bovenafdeling van de stortplaats te Wijster te kunnen realiseren	De kosten voor de bovenafdeling komen voor rekening van de provincie	Attero heeft aan de provincie een borgtocht afgegeven, met hieraan gekoppeld twee financiële ratio's. Attero wordt geacht een acceptabele financiële positie te hebben als zij voldoet aan beide ratio's, die worden onderbouwd met de jaarlijks te ontvangen geconsolideerde jaarrekening en accountantsverklaring. Op deze wijze zijn wij in staat de financiële positie van Attero te monitoren en indien nodig maatregelen te nemen.	max.€ 14.500.000	Structureel
Risk0019	Het doelvermogen in het Fonds Nazorg Gesloten Stortplaatsen provincie Drenthe is onvoldoende om de eeuwigdurende nazorg te kunnen financieren.	De kosten voor de eeuwigdurende nazorg komen voor zover deze niet gedekt kunnen worden door het fonds voor rekening van de provincie.	In gesprek met Attero blijven over mogelijkheden om vermogen op peil te brengen dan wel te houden. Indien de contante waarde van het doelvermogen 10% of meer afwijkt van de reeds opgebouwde waarde, wordt er afgerekend met Attero. Ook kan er iedere vijf jaar, en na vaststelling van een nieuw nazorgplan, worden afgerekend.	max.€ 11.000.000	Structureel
Risk0022	Verlaging uitkering provinciefonds	Lagere inkomsten en daardoor geringere bestedingsruimte of noodzaak tot ombuigingen	Invloed uitoefenen door o.a. inbreng in IPO; lobby	max.€ 7.000.000	Structureel
Risk0024	De waarde van de beleggingsportefeuille van de NOM daalt, waardoor de marktwaarde van de NOM ook daalt.	Op grond van BBV mag onze boekwaarde (historische verkrijgingsprijs) niet hoger zijn dan die marktwaarde, waardoor een afwaardering moet plaatsvinden.	Invloed uitoefenen als aandeelhouder	max.€ 2.000.000	Structureel
Risk0016	Juridische fouten bij staatssteun, waarbij de provincie verwijtbaar is.	Ten onrechte verstrekte overheidsmiddelen worden teruggevorderd	Deskundigheidsbevordering, inzetten second opinion.	max.€ 2.000.000	Structureel
Risk0047	Te veel uitgaven aan personeel in (vaste) dienst van de provincie.	Extra financiële verplichtingen ide binnen de loonsom moeten worden opgevangen	Vast personeel herplaatsen binnen de organisatie. Succesvolle lobby uitvoeren voor structurele Rijsmiddelen	max. € 1.000.000	Structureel
Risk0037	Het plafond van het BTW-compensatiefonds wordt overschreden.	Terugvordering van het teveel ontvangen BTW via het provinciefonds.	Invloed uitoefenen door o.a. inbreng in IPO; lobby, scherp zijn op btw-declaraties	max.€ 1.250.000	Structureel
Risk0034	Wegvloeien kennis	Voor (tijdelijke) vervanging moeten hoge kosten voor inhuur en advies worden gemaakt., Kwaliteit - Het ontbreken en verloren gaan van kennis. De continuïteit van kennis in de organisatie wordt niet gewaarborgd	Ambities afstemmen op de beschikbare capaciteit. Realistische werkplanningen maken. Strategisch Personeelsplan invoeren en bijhouden.	max.€ 1.000.000	Structureel
Risk0012	Wegen en vaarwegen: vertraging in de uitvoering van een infrastructureel project	Projectvertraging	Grondaankoop in initiatiefase al verkennen en vroegtijdig starten met planprocedure qq onteigening	max.€ 1.000.000	Incidenteel
Risk0020	Gevraagde dienstverlening en ontwikkelingen kunnen niet geleverd worden	Continuïteit van dienstverlening komt in gevaar. Doelen worden niet bereikt	Tijdelijke expertise inhuren.	max.€ 1.000.000	Structureel

In de tabel is onderscheid gemaakt in incidentele en structurele risico's. De risico's die als structureel kunnen worden aangemerkt (en dus van invloed zijn op het meerjarenbeeld van de provincie), hebben

wij voor 1 jaar meegenomen in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Wij zijn namelijk van mening dat indien structurele risico's zich voordoen, hier binnen een jaar beleidsmatig op kan worden geanticipeerd en dat dus geen beroep hoeft te worden gedaan op de beschikbare structurele weerstandscapaciteit. Dit betekent dat wij bij de analyse van de toereikendheid van de beschikbare weerstandscapaciteit geen onderscheid hebben gemaakt tussen incidentele en structurele risico's.

Op basis van de ingevoerde risico's en geactiveerde beheersmaatregelen is een risicosimulatie uitgevoerd. De simulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag van risico's ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Uit de simulatie volgt dat met 90% zekerheid alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 17.613.439,-- als benodigde weerstandscapaciteit.

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit vervolg

De beschikbare weerstandscapaciteit van de Provincie Drenthe bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken, hieronder valt onder meer de hiervoor ingestelde Risicoreserve. Voor het afdekken van de risico's wordt gebruik gemaakt van de incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Tabel 3: Beschikbare weerstandscapaciteit

Weerstand (bedragen x € 1.000)	Startcapaciteit
Risicoreserve	18.708
Normomvang Reserve voor algemene doeleinden	5.000
Post voor onvoorziene uitgaven	25
Onbenutte belastingcapaciteit	22.710
Totale weerstandscapaciteit	46.443

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. Aangezien de risicoreserve, de omvang van de Algemene Reserve en de post voor onvoorziene uitgaven bij calamiteiten direct aanwendbaar zijn worden uitsluitend deze bedragen gebruikt om de weerstandsnorm te berekenen. De uitkomst van die berekening vormt de ratio weerstandsvermogen. De ontwikkeling van de weerstandscapaciteit in relatie tot het risicoprofiel wordt nauwlettend gevolgd.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{€ 23.732.500}{€ 17.613.439} = 1,34$$

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van de berekende ratio.

Tabel 4: Weerstandsnorm

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Het kengetal van de provincie Drenthe valt in klasse C. Dit duidt op voldoende weerstandsvermogen.

Conclusie/Samenvatting

Met 90% zekerheid kunnen alle risico's worden afgedekt met een bedrag van € 17.613.439,--. De werkelijke omvang van de Risicoreserve is op het gewenste niveau. De ratio is ten opzichte van de Begroting 2024 gestegen. Dit komt omdat de beschikbare weerstandscapaciteit is gestegen door de stand van de Algemene Reserve op 31 december. We blijven kritisch kijken in welke mate we door beheersmaatregelen de omvang van de risico's kunnen inperken.

Kengetallen

Verplichte kengetallen financiële positie

Het BBV schrijft voor dat in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een verplichte basisset van vijf financiële kengetallen moet worden opgenomen. De kengetallen geven in samenhang gemakkelijker inzicht in de financiële positie van de provincie. Hieronder staan de financiële kengetallen voor de provincie Drenthe weergegeven.

Kengetal	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
1A. Netto schuldquote	-11,6%	15,1%	4,6%
1B. Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-49,8%	-17,6%	-34,5%
2. De solvabiliteitsratio	67,8%	53,3%	60,9%
3. Kengetal grondexploitatie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
4. Structurele exploitatieruimte	13,1%	12,9%	16,1%
5. Belastingcapaciteit: opcenten mrb	109,9%	108,6%	108,6%

1A. De netto schuldquote drukt het niveau van de netto schuld uit in een percentage van de totale baten. De netto schuld is het saldo van de schulden enerzijds en de liquide middelen en kortlopende vorderingen anderzijds. De netto schuldquote was in 2022 negatief omdat de omvang van de liquide middelen en kortlopende vorderingen hoger was dan de totale schulden. De toename van de netto schuldquote in 2023 is met name te verklaren door de toename van de vooruitontvangen bedragen van het Rijk (SPUKs) met € 76 miljoen. De netto schuldquote is nog goed te noemen.

1B. In de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen zijn ook de leningen aan deelnemingen, openbare lichamen en overige verstrekte leningen opgenomen. Dit kengetal is daarom negatief per ultimo 2023, en daarmee van beperkte waarde. De verbetering van het kengetal ten

opzichte van de Begroting 2023 wordt met name veroorzaakt doordat de liquiditeitspositie (de omvang van de middelen in 's Rijks schatkist) hoger is dan begroot.

2. Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin wij in staat zijn aan onze financiële verplichtingen te voldoen. Onder dit kengetal wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. De solvabiliteit is met 61% zeer goed te noemen. Voor de komende jaren verwachten we dat de solvabiliteit af zal nemen. De begrote onttrekkingen aan de reserves en het balanstotaal dat door investeringen toeneemt resulteren in een steeds groter deel van de balans dat door vreemd vermogen wordt gefinancierd. Hierdoor neemt de solvabiliteit af.

3. De provincie Drenthe heeft geen grondexploitaties. Dit kengetal is derhalve niet relevant.

4. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten. Dit kengetal geeft aan in welke mate de provincie voldoende structurele baten heeft om haar structurele lasten te kunnen dekken. Hoe hoger dit percentage hoe beter. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

De structurele exploitatieruimte is hoger dan in de Begroting 2023 en Jaarrekening 2022.

5. Een provincie heeft de mogelijkheid om het aantal opcenten te verhogen tot het maximaal te heffen aantal opcenten zoals dat door het Rijk wordt bepaald. Geen enkele provincie maakt gebruik van dit maximale tarief. De belastingcapaciteit van provincies wordt berekend door het aantal opcenten te vergelijken met het gemiddelde van het aantal opcenten van alle provincies en uit te drukken in een percentage. Uit het kengetal blijkt dat wij meer opcenten heffen dan het landelijk gemiddelde.

Als we de beschikbare kengetallen in hun onderlinge verhouding beoordelen concluderen wij dat onze financiële positie goed is, maar dat monitoring passend is.

De historie laat zien dat de gerealiseerde (gecorrigeerde) netto schuldquote en solvabiliteit jaar op jaar positiever uitvallen dan begroot, door het achterblijven van uitgaven (exploitatie en investeringen).

Gezien de (ook in de Begroting 2024 weergegeven) ontwikkeling van de kengetallen is periodieke monitoring belangrijk, teneinde tijdig bij te kunnen sturen.

I.2.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In deze paragraaf wordt aangegeven wat in 2023 is gedaan aan onderhoud van de kapitaalgoederen die in de begroting staan beschreven. Onder kapitaalgoederen verstaan we alle goederen die in eigendom van de provincie zijn en een meerjarig nut hebben. Deze kapitaalgoederen hebben we als volgt gerubriceerd: Wegen, Vaarwegen en Gebouwen.

Wegen

In het geactualiseerde Meerjaren onderhoudsprogramma wegen en vaarwegen 2023 - 2026 (MJOP) zijn de onderhoudsactiviteiten voor de komende 4 jaar benoemd en op kosten gezet. Vervolgens is de begroting 2023 meerjarig bijgesteld.

De bijstelling was noodzakelijk door prijsstijgingen van materialen, grondstoffen, energie en brandstof. Vooral de extra kosten voor beheer en klein (vast) onderhoud zijn hierdoor gestegen.

Duurzaamheid en dan specifiek duurzame maatregelen hebben een vaste plek bij het voorbereiden en uitvoeren van projecten klein (vast) en groot onderhoud. In het MJOP 2023-2026 is rekening gehouden met circa 5% extra kosten voor duurzame maatregelen.

In 2023 is circa 30 kilometer deklaag vervangen. Tevens is er 3 kilometer fietspad voorzien van een nieuwe asfalt laag. Daarnaast is op diverse plaatsen kleinschalig onderhoud uitgevoerd.

Enkele projecten uit het MJOP die gepland stonden voor 2023 zijn verschoven naar volgend jaar. Om hinder voor de gebruikers en aanwonenden zoveel mogelijk te beperken en vanuit financieel perspectief worden onderhoudswerkzaamheden gecombineerd uitgevoerd met infrastructurele maatregelen. Voor de projecten die doorgeschoven zijn naar 2024 was de planvorming nog niet voldoende uitgewerkt.

Daarnaast is er groot onderhoud verricht aan drie tunnelgemalen.

Vaarwegen

Ook voor de vaarwegen geldt dat de begroting meerjarig is bijgesteld op basis van het geactualiseerde Meerjaren onderhoudsprogramma wegen en vaarwegen 2023 - 2026 (MJOP).

In het jaar 2023 is groot onderhoud uitgevoerd aan een 3-tal beweegbare bruggen en 4-tal sluizen in de provinciale vaarwegen te weten:

- 1^e en 2^e Uffelterbrug in de Drentsche Hoofdvaart,
- De Kerkbrug in de Verlengde Hoogeveensche Vaart,
- Vervanging geleidewerken Staphorster Stouwe brug in de Hoogeveensche Vaart,
- Groot onderhoud aan de sluisdeuren Jansenverlaat en Emmercompascuum,
- Vervanging sluisdeuren Oranjesluis en Stieltjeskanaalsluis.

Daarnaast is op de vaarwegen Verlengde Hoogeveensche Vaart en het Stieltjeskanaal in totaal 6182 meter beschoeiing vervangen.

Door uitvoering van het onderhoud is de kwaliteit van het areaal gehandhaafd. Er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Gebouwen

In artikel 217a Provinciewet staat dat wij periodiek zelfonderzoek uit moeten voeren naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van een beleidsonderwerp. In het Onderzoeksprogramma 2021-2022 is een onderzoek naar het provinciaal vastgoedbeheer van de provincie opgenomen. Doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in het huidige proces van vastgoedbeheer en het formuleren van verbetermogelijkheden. De hoofdvraag is of de provincie in staat is om verantwoord vastgoedbeheer te bedrijven. In het onderzoek zijn drie fases van het

vastgoedproces onder de loep genomen: de verwervingsfase, de fase van bezit/beheer en de fase van vervreemding/ afstoting. Hierbij is gekeken naar het (aanwezige) beleid, de financiën, risico's, de administratie, de operationele uitvoering en de informatievoorziening.

Uit het onderzoek komt naar voren dat de vastgoedportefeuille niet enorm groot is, maar te groot om geen professioneel vastgoedbeheer toe te passen en worden er aanbevelingen gedaan, waaronder het opstellen van vastgoedbeleid en dit te borgen in werkprocessen; het uitwerken van processen ten aanzien van vastgoed over aankoop en verkoop, beheer en het administratie; het op één plek benoemen van het eigenaarschap en verantwoordelijkheden voor al het vastgoed; het zorgen voor actief risicomanagement en het periodiek doornemen van de vastgoedportefeuille en zo nodig herijken van strategie en beheer. Het vastgoedbeleid wordt in 2024 opgesteld en zal voorgelegd worden aan de Provinciale Staten om te worden vastgesteld. Daarna worden de overige aanbevelingen opgepakt.

De provincie Drenthe heeft de volgende gebouwen in beheer en onderhoud:

- Het provinciehuis*
- Het Drents Museum*
- Het Depot Drents Museum*
- Huize Tetrode* (in de verkoop)
- Vier actieve (vaar)wegen steunpunten (Peelo, Kloosterveen, Rogat en Schoonebeek)*
- Een passief (vaar)wegen steunpunt (Borger)*
- Health Hub Roden (HHR)*
- Gieten Kiosk (P+R/Busstation)*
- Voormalige brug- en sluiswoningen
- Overige opstallen W&V

Gebouwen met (*) worden inmiddels centraal beheerd.

Provinciehuis

Het provinciehuis is activiteitengericht ingericht. Dat wil zeggen dat er verdeeld over het gebouw rondom de verschillende typen werkplekken clusters zijn van verschillende typen overlegruimten, beeldbel-overlegruimten, projectruimten, een facility-corner met decentrale multicopiers en kantoorartikelen, sanitair en een trefpunt voorzien van een koffiecorner. De zithoeken in het restaurant zijn voorzien van stopcontacten en de vergaderzalen zijn voorzien van audiovisuele middelen. Hierdoor is het mogelijk overal in het gebouw te werken, naar gelang de aard van het werk. De verwachting is dat de kantooromgeving zich steeds meer zal ontwikkelen naar een ontmoetings-, samenwerking- en vergaderlocatie met bijbehorende faciliteiten waar nog steeds, maar in mindere mate bureauwerk kan worden verricht. Geconcentreerd werk kan men ook thuis verrichten; de provincie stelt faciliteiten als extra scherm, laptopstandaard, toetsenbord, muis, bureaustoel etc. beschikbaar voor thuiswerken.

Het onderhoudsbeleid van het provinciehuis is dat er zoveel mogelijk 'planmatig en voorspelbaar' wordt uitgevoerd in plaats van ad-hoc. Het gaat om het voorkomen van risico's en beheersen van kwaliteit ten opzichte van het beschikbaar budget, zodat er geen achterstallig onderhoud ontstaat. Binnen het onderhoud wordt waar mogelijk duurzaam, milieuvriendelijk, circulair gewerkt. Het onderhoud is gericht op een gebouw dat representatief, efficiënt, effectief en prettig in het gebruik is. Onderhoudsgevoelige elementen van zowel bouwkundige- als installaties van technische aard, van exterieur en interieur zijn vastgelegd in een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) van 25 jaar. In 2022 is het MJOP geactualiseerd. En in 2023 zijn hieraan ook verdere duurzaamheidsmaatregelen worden toegevoegd aan het (duurzaam)MJOP. Vanwege de wat langere levertijden en een tekort aan capaciteit bij de leveranciers en in de eigen vastgoedorganisatie is, daar waar mogelijk, ingepland onderhoud uitgesteld. Met ingang van 2024 zal op dit gebied een inhaalslag gemaakt worden. De aanbevelingen van de Notitie kapitaalgoederen van de BBV-commissie (Besluit Begroting en Verantwoording) worden opgevolgd wat betekent dat er om de 5 jaar een actualisatie van de

onderhoudsplannen wordt uitgevoerd. Een eerstvolgende actualisatie staat voor 2027 gepland met een uitloop naar 2028.

Drents Museum

Het groot onderhoud van het Drents Museum is ook vastgelegd in een MJOP, evenals dat van het provinciehuis. In 2023 is het MJOP geactualiseerd. En is de looptijd verlengd van 10 jaren naar 20 jaren. De volgende actualisatie is, conform de aanbevelingen van de Notitie Kapitaalgoederen van de BBV-commissie (Besluit Begroting en Verantwoording) in 2028. In 2023 is de vochtproblematiek in de nieuwbouw van het Drents Museum aangepakt en is gestart met de voorbereiding van het verplaatsen van de Zuidgevel. Een ander traject is het (laten) uitvoeren van werkzaamheden met betrekking tot duurzaamheid, (brand)veiligheid, beveiliging en toegankelijkheid in het monumentale deel van ons vastgoed Drents Museum, zodat de gebouwen blijven voldoen aan vigerende wet- en regelgeving. Er gelden bij het Drents Museum verder dezelfde beleidsmatige uitgangspunten als voor het provinciehuis. Alleen ligt bij het Drents Museum extra nadruk op het conserveren en in stand houden van het monumentale pand voor de toekomst. Het gebouw is een parel voor Assen en heeft een sterke representatieve functie.

Depot Drents Museum

In 2010 is een nieuw depot voor het Drents Museum opgeleverd. Voor het Depot Drents Museum is ook een MJOP aanwezig tot en met 2035. Naast de beleidsmatige uitgangspunten zoals verwoord voor het provinciehuis, is het onderhoud bij het Depot gericht op stabiele klimatologische omstandigheden. Hierdoor kunnen de museumstukken onder goede condities worden bewaard. We hebben geen achterstallig onderhoud en actualiseren de onderhoudsplanning conform BBV-voorschriften. Het MJOP is daarom in 2023 geactualiseerd. De eerstvolgende actualisatie is gepland voor 2028.

Huize Tetrode

Sinds enige tijd wordt Huize Tetrode niet meer verhuurd. In 2023 is Huize Tetrode in de openbare verkoop gegaan. Het betreft een monumentaal pand met een historische waarde en uniek in zijn soort. Aan de verkoop zijn een aantal randvoorwaarden gesteld als weder inkooprecht of voorkeursrecht voor de provincie en met de gemeente Assen dat de voorkeur conform bestemmingsplan 'maatschappelijke doeleinden' van toepassing is. In 2023 zijn er 7 bezichtigingen geweest en die hebben geleid tot één bod. Echter, in de vastgoedmarkt kost het tijd voordat een gegadigde/ investeerder in deze markt met een concreet bod komt voor een dergelijk object. We willen de markt tijd geven om met een beter passend bod te komen.

Steunpunten Wegen en vaarwegen

We hebben vijf provinciale steunpunten voor weg- en vaarwegonderhoud (te denken aan zoutloodsen en diverse opslag). De provincie doet het onderhoud en beheer van de bouwkundige en installatietechnische voorzieningen voor de kantoren, zoutloodsen en overkappingen. Vanwege de wat langere levertijden en een tekort aan capaciteit bij zowel de leveranciers als in de eigen vastgoedorganisatie is, daar waar mogelijk, ingepland onderhoud uitgesteld. Met ingang van 2024 zal op dit gebied een inhaalslag gemaakt worden. Eind 2015 is voor het steunpunt Kloosterveen een MJOP gemaakt. Eerstvolgende actualisatie geschiedt in 2025. Voor de overige steunpunten Peelo, Borger, Rogat en Schoonebeek zijn in 2019/2020 MJOP's gemaakt. Actualisatie van deze onderhoudsplanningen geschiedt conform BBV-voorschriften en zal uiterlijk in 2025 worden uitgevoerd.

Health Hub Roden

De Health Hub Roden is een verzamelgebouw waar diverse (kennis)instellingen en organisaties samenwerken met een focus op technologie in zorg en welzijn (medische technologie, demotica, robotica etc.). Als eigenaar van het pand dragen wij zorg voor een goede staat van onderhoud en verhuren het pand aan de Stichting Health Hub Roden.

Samenvatting

	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil
WEGEN					
Onderhoud wegen					
Lasten	17.037.966	18.901.371	15.010.228	16.352.107	-1.341.879
VAARWEGEN					
Onderhoud vaarwegen					
Lasten	3.076.873	1.842.929	4.313.080	3.569.123	743.957
GEBOUWEN					
Onderhoud Provinciehuis					
Lasten, storting in de voorziening	380.523	339.317	380.523	380.523	0
Lasten dagelijks onderhoud	239.673	311.441	307.841	286.120	21.721
Onderhoud Drents Museum					
Lasten, storting in de voorziening	1.501.128	161.693	151.128	151.128	0
Lasten, dagelijks onderhoud	181.738	223.720	223.720	244.652	-20.932
Onderhoud Depot Drents Museum					
Lasten, storting in de voorziening	41.787	41.787	41.787	41.787	0
Lasten, dagelijks onderhoud	31.548	44.804	44.804	62.975	-18.171
Onderhoud Huize Tetrode					
Lasten, storting in de voorziening	0	0	0	0	0
Lasten, dagelijks onderhoud	1.739	8.680	8.680	482	8.198
Onderhoud Health Hub Roden					
Lasten, storting in de voorziening	52.614	52.614	52.614	52.614	0
Lasten, dagelijks onderhoud	30.411	42.000	42.000	8.125	33.875
Onderhoud Steunpunten					
Lasten, storting in de voorziening	137.500	137.500	137.500	137.500	0
Lasten, dagelijks onderhoud	46.424	63.500	63.500	47.205	16.295
TOTAAL Lasten	22.759.924	22.171.356	20.777.405	21.334.341	-556.936

I.2.4 Financiering

Inleiding

Wat wordt er besproken in de paragraaf financiering?

In de paragraaf financiering wordt het financieringsbeleid besproken. Financiering heeft enerzijds betrekking op het (tijdelijk) uitzetten en aantrekken van financiële middelen uit hoofde van treasury, anderzijds op het verstrekken van geldleningen en garanties uit hoofde van de publieke taak.

In deze paragraaf gaan we in op het risicobeheer en de stand van zaken met betrekking tot onze tijdelijke overtollige middelen. Verder gaan we in op de renteontwikkelingen en renteresultaat. Ook komen de leningen verstrekt uit hoofde van de publieke taak aan bod, gevolgd door de garant- en borgstellingen. Hierbij wordt ook ingegaan op de risicopositie met betrekking tot de leningen en garanties.

Wat is treasury?

Treasury omvat alle activiteiten die gericht zijn op het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

Treasury omvat alle werkzaamheden gericht op het formuleren van beleid, het aantrekken van eventueel noodzakelijke financiering en het uitzetten van tijdelijk overtollige middelen. Het treasurybeleid is gericht op het minimaliseren van financiële risico's en het binnen de geldende (wettelijke) kaders behalen van een zo optimaal mogelijk rendement.

Wat zijn financieringen in het kader van de publieke taak?

Binnen de geldende wet- en regelgeving bepaalt de provincie wat zij onder haar publieke taak verstaat en hoe deze wordt uitgeoefend. Voor de uitoefening van haar publieke taak kan de provincie leningen en garanties tegen bepaalde voorwaarden verstrekken aan een organisatie om hiermee een voor de provincie Drenthe gewenst beleidsdoel te behalen.

Risicobeheersing

Een belangrijk onderdeel van het financieringsbeleid is het beheersen van risico's. Onder risicobeheer wordt verstaan: inzicht krijgen in de omvang van het risico, de gevolgen van dat risico afwegen en indien nodig beheersmaatregelen treffen. Het BBV schrijft voor dat in de paragraaf financiering aandacht geschonken dient te worden aan de kasgeldlimiet, de renterisiconorm, valutarisico's, kredietrisico's, liquiditeitsrisico's en koersrisico's. In de volgende tabel zijn de resultaten voor 2023 per onderdeel beschreven.

Risico	Toelichting	Resultaat 2023
Intern liquiditeitsrisico	De kans dat er niet aan de financiële verplichtingen kan worden voldaan door een tekort aan liquide middelen.	In 2023 waren er voldoende liquide middelen om aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen.
Koersrisico	Het koersrisico is het risico dat de uitzettingen in waarde verminderen door ongunstige koers- c.q. renteontwikkelingen.	De provincie heeft geen uitzettingen die aan koersrisico onderhevig zijn.
Kredietrisico	Het kredietrisico heeft betrekking op de mogelijkheid dat een derde partij, waarbij uitzettingen uitstaan, verplichtingen niet kan nakomen waardoor de hoofdsom (deels) verloren gaat.	Het uitzetten van gelden vindt plaats conform de bepalingen in de Wet fido en de onderliggende ministeriële regelingen. De kredietwaardigheid van de tegenpartij wordt gevolgd. De Nederlandse Staat (schatkistbankieren) en haar decentrale overheden (onderling lenen) worden als zeer kredietwaardig beschouwd.

Renterisico kortlopende schulden - kasgeldlimiet	Het renterisico op kortlopende schulden kan aanzienlijk zijn als de provincie een te groot deel van haar financieringsbehoefte met kortlopende leningen invult. Fluctuaties in de korte rente kunnen direct een relatief grote invloed hebben op de rentelasten. De kasgeldlimiet stelt een grens aan de omvang van de kortlopende financiering en is het bedrag dat de provincie maximaal als gemiddelde netto vlottende (kortlopende) schuld per kwartaal mag hebben. Voor provincies is dat 7% van het begrotingstotaal.	De kasgeldlimiet is in 2023, conform verwachting, niet overschreden.
Renterisico langlopende schulden - renterisiconorm	Het renterisico op langlopende schulden is het risico dat de rentelasten fors stijgen als nieuw aan te trekken leningen een hogere rente hebben dan de leningen die worden afgelost. Het renterisico op langlopende schulden mag daarom de wettelijke renterisiconorm niet overschrijden. De renterisiconorm bedraagt 20% van het begrotingstotaal.	De provincie heeft geen langlopende geldleningen, hierdoor is de toepassing van de renterisiconorm niet relevant.
Valutarisico	Het risico dat de wisselkoers van vreemde valuta verandert, zodat een vordering, schuld of verplichting, luidende in vreemde valuta, nadelig wijzigt.	Valutarisico's worden uitgesloten. Betalingsverkeer, uitzettingen en financiering vinden alleen plaats in euro's.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is opgenomen in de Wet fido en stelt een grens aan de omvang van de korte financiering (looptijd < 1 jaar). Korte financiering dient ervoor om tijdelijke liquiditeitstekorten voor de financiering van lopende uitgaven op te vangen. Juist voor korte financiering geldt dat het renterisico aanzienlijk kan zijn, aangezien fluctuaties in de rente bij korte financiering direct een relatief grote invloed kunnen hebben op de rentelasten.

De kasgeldlimiet bedraagt 7% van het begrotingstotaal. De gemiddelde netto vlottende schuld per kwartaal mag de kasgeldlimiet niet structureel overschrijden. Uiterlijk bij de derde overschrijding geldt een meldplicht aan de toezichthouder. In onderstaande tabel wordt de kasgeldlimiet weergegeven. Hieruit blijkt dat de kasgeldlimiet in 2023 niet is overschreden.

Toets kasgeldlimiet 2023 (bedragen x € 1.000)	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
Omvang primitieve begroting 2023	€ 394.368	€ 394.368	€ 394.368	€ 394.368
1. Toegestane kasgeldlimiet				
- in procenten van de grondslag	7%	7%	7%	7%
- in bedrag	€ 27.606	€ 27.606	€ 27.606	€ 27.606
2. Omvang vlottende schuld	€ -3.415	€ -2.324	€ -1.826	€ -16.573
3. Vlottende middelen	€ 129.763	€ 170.063	€ 169.984	€ 160.178
4. Totale netto vlottende schuld (2)-(3)	€ -133.179	€ -172.387	€ -171.810	€ -176.750
Toegestane kasgeldlimiet (1)	€ 27.606	€ 27.606	€ 27.606	€ 27.606
Ruimte (+) /Overschrijding (-)	€ 160.784	€ 199.992	€ 199.415	€ 204.356

Renterisiconorm

Om het renterisico op de langlopende schuld te beheersen is in de Wet fido de renterisiconorm opgenomen. Renterisico op de langlopende schuld (looptijd > 1 jaar) heeft betrekking op de contractuele renteherzieningen en aflossingen in enig jaar. Het renterisicobedrag is de optelsom van leningen met een renteherziening of een herfinancieringsmoment.

Het doel van de renterisiconorm is het voorkomen van een overmatige afhankelijkheid van het renteniveau in één bepaald jaar. De renterisiconorm bedraagt 20% van het begrotingstotaal en mag niet worden overschreden. Omdat de provincie Drenthe in 2023 geen langlopende leningen had, is de renterisiconorm niet relevant.

Renterisiconorm 2023 (bedragen x € 1.000)		2023	2024	2025	2026
Stap					
(1)	Renteherzieningen	0	0	0	0
(2)	Aflossingen	0	0	0	0
(3) = (1 + 2)	Renterisico	0	0	0	0
(4)	Renterisiconorm	78.874	78.874	78.874	78.874
(5) = (4 > 3)	Ruimte onder renterisiconorm	78.874	78.874	78.874	78.874
Berekening					
(4a)	Begrotingstotaal 2023	394.368			
(4b)	Percentage	20%			
(4) = (4a x 4b)	Renterisiconorm van alleen 2023	78.874			

Tijdelijk overtollige middelen

De overtollige liquide middelen die niet voor de uitoefening van de publieke taak ingezet worden, moeten conform de Wet fido aangehouden worden bij het Rijk (verplicht schatkistbankieren). Dit betekent dat de middelen op een rekening-courant bij het ministerie van Financiën worden aangehouden, maar wel ter vrije beschikking van de provincie staan.

Ook mogen leningen worden verstrekt aan openbare lichamen: andere decentrale overheden waarmee geen toezichtsrelatie bestaat (onderling lenen). Deze uitzettingen hebben een prudent karakter en zijn niet gericht op het genereren van inkomen (rentebaten) door het lopen van overmatig risico.

Uitzonderingen op het verplichte schatkistbankieren zijn vastgelegd in de Regeling schatkistbankieren, waaronder middelen aangehouden in het Fonds nazorg gesloten stortplaatsen provincie Drenthe en middelen voor zover deze het zogenaamde drempelbedrag niet te boven gaan. Het drempelbedrag is gelijk aan 2% van het begrotingstotaal.

Ook bestaat er nog een overgangsregeling voor overeenkomsten die zijn aangegaan vóór 4 juni 2012. De provincie Drenthe had in 2023 geen overeenkomsten meer onder deze overgangsregeling.

Leningen aan openbare lichamen

De leningen aan openbare lichamen bedroegen per 31 december 2023 € 20 miljoen. Het betreft twee leningen aan gemeenten, met een einddatum in 2024.

Leningen aan openbare lichamen			
Bedragen x € 1.000,-	Einddatum	Rente	Lening 31-12-2023
Gemeente Velsen	16-sep-24	1,580	10.000
Gemeente Amsterdam	11-dec-24	1,200	10.000
Totaal:			20.000

Drempelbedrag

Het drempelbedrag is bedoeld om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen: niet elke laatste euro hoeft elke dag naar de schatkist te worden overgeboekt. Het drempelbedrag is het maximale bedrag dat we over een heel kwartaal gezien gemiddeld op dagbasis buiten de schatkist mogen aanhouden.

Het drempelbedrag is gelijk aan 2% van het begrotingstotaal (indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen). Voor de provincie Drenthe bedraagt het drempelbedrag circa € 7,9 miljoen.

Voor de berekening en de benutting van het drempelbedrag verwijzen wij u naar Hoofdstuk II.4

Toelichting op de balans van 31 december 2023. Het drempelbedrag is, net als in voorgaande jaren, in 2023 niet overschreden.

Treasury activiteiten en ontwikkelingen

Treasuryportefeuille

In onderstaande tabel is de totale treasuryportefeuille per 31 december 2023 opgenomen, onderverdeeld naar kort- en langlopende uitzettingen. De kortlopende uitzettingen betreffen het saldo dat in 's Rijks schatkist wordt aangehouden. De langlopende uitzettingen zijn de leningen die de provincie aan decentrale overheden heeft verstrekt.

De totale treasuryportefeuille is in 2023 slechts met ca. € 700.000,-- afgenomen. Een fors lagere afname dan in de Begroting 2024 werd voorzien. Bij het opmaken van de Begroting (medio 2023) werd een stand per 31 december 2023 van ca. € 40 miljoen voorzien.

Het verschil kan grotendeels worden verklaard uit de volgende punten:

- In de 3e actualisatie van de Begroting 2023 is € 12,3 miljoen overgeheveld naar 2024 en is per saldo € 35,7 miljoen in diverse reserves gestort, waarvan € 29,8 miljoen het saldo van de vrije bestedingsruimte betreft.
- Het rekeningsaldo 2023 van € 43 miljoen.

Bedragen in €		31-12-2023	31-12-2022
Kortlopende uitzettingen	s Rijks schatkist	135.012.590	135.719.473
Langlopende uitzettingen	Leningen aan decentrale overheden	20.000.000	20.000.000
Totaal		155.012.590	155.719.473

Rentebaten

Onze begrote rente is gebaseerd op de rentebaten uit de treasuryportefeuille en de uitzettingen uit hoofde van de publieke taak. Omdat de provincie geen financieringen heeft aangetrokken zijn er geen rentelasten. De gerealiseerde rentebaten bedroegen over 2023 in totaal € 6,1 miljoen, fors hoger dan de € 1,7 miljoen in 2022. De hogere rentebaten worden enerzijds veroorzaakt doordat het rentepercentage dat wordt vergoed over de middelen in 's Rijks schatkist in 2023 verder is toegenomen, anderzijds is ook het saldo van de middelen in 's Rijks schatkist hoger dan begroot.

Omdat de rentebaten een algemeen dekkingsmiddel vormen op de provinciale begroting, is de begroting gevoelig voor bewegingen in de rentemarkt. Vrijval van de langlopende uitzettingen of aflossing van leningen in het kader van de publieke taak heeft gevolgen voor de begroting, voor zover de middelen niet (opnieuw) worden uitgezet als leningen aan decentrale overheden of leningen in het kader van de publieke taak.

Ontwikkeling rentetarieven

Het monetaire beleid van de ECB is gericht op prijsstabiliteit in het eurogebied: een inflatie van 2% op de middellange termijn. Als maatregel tegen de sterk gestegen inflatie heeft de ECB vanaf juli 2022 de depositorente in diverse stappen verhoogd (per 20 september 2023: 4,0%). Verwachtingen in de markt zijn dat de ECB rond de zomer een eerste renteverlaging zou kunnen doorvoeren. We blijven de renteontwikkelingen nauwlettend volgen.

Leningen en garanties uitgegeven in het kader van de publieke taak

Naast de uitzettingen in het kader van de treasurytaak heeft de provincie diverse leningen en garanties verstrekt in het kader van de publieke taak. Eerst komen de verstrekte leningen aan bod, daarna worden de garant- en borgstellingen vermeld.

Verstrekte leningen

De leningen betreffen voornamelijk langlopende, niet verhandelbare vorderingen die een oorspronkelijke looptijd hebben van meer dan een jaar.

Overige verstrekte leningen			
Hypotheken			
Bedragen x € 1.000,-	Einddatum	Rente	Lening 31-12-2023
Medewerkers provincie Drenthe	31-12-2036	divers	1.882
Totaal:			1.882
Verstrekte leningen (kredietsubsidies)			
Bedragen x € 1.000,-	Einddatum	Rente	Lening 31-12-2023
Bio Energy Hartlief-Lammers B.V.		0,60%	100
Coöperatie "Agrarische Natuur Drenthe" U.A.	31-03-2029	0%	300
Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (grijs, fase 1)	31-12-2039	3,99%	385
Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (grijs, fase 2)	31-10-2043	3,69%	582
Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (wit, fase 1)	31-12-2039	0,81%	2.824
Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (wit, fase 2)	31-10-2043	0,63%	3.446
Coöperatie Kredietunie Drenthe-Overijssel U.A.	31-12-2030	3,00%	40
Glasvezel De Wolden B.V. (lening 1)	31-03-2041	0,798%	7.800
Glasvezel De Wolden B.V. (lening 2)	31-03-2041	1,416%	990
Glasvezel Zuidenveld B.V.	31-10-2042	0,65%	5.297
RE-NET Hoogeveen B.V.	31-12-2038	0,82%	3.400
Steenstichting Domus DuMus	30-06-2024	0%	30
Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 1		0%	39.200
Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 2		2,00%	0
Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 3		0%	1.500
Stichting Groenfonds (Ontwikkelfonds Energiecoöperaties)	31-12-2039	0%	1.200
Stichting Maatschappij van Weldadigheid	31-12-2035	2,00%	570
Stichting Toeristische Promotie Zuid West Drenthe	30-11-2024	0%	40
Stichting Van Gogh en Drenthe te Nieuw Amsterdam/Veenoord	30-04-2024	0%	150
Vekoglas B.V.	31-12-2034	0,67%	106
Vereniging CPO Gees - Klimopschool	31-12-2025	0%	13
Totaal:			67.973
Verstrekte overige geldleningen			
Bedragen x € 1.000,-	Einddatum	Rente	Lening 31-12-2023
Nationaal Restauratiefonds		Variabel	6.226
Stichting RTV Drenthe	31-12-2035	0,751%	1.293
Verwijdering asbestdaken Drenthe (Stimulerings-, Verzilver- en Maatwerklening)		Variabel	6.515
Zonneleningen (via SVn)	31-05-2030	1 mnds deposito	2.082
Totaal:			16.116
Leningen aan deelnemingen			
Bedragen x € 1.000,-	Einddatum	Rente	Lening 31-12-2023
Drentse Holding B.V.	31-12-2037	0%	0
Enexis Holding N.V. (tranche A)	30-11-2080	2,15%	11.858
Enexis Holding N.V. (tranche B)	30-11-2080	1,40%	412
WMD Drinkwater N.V.	31-12-2034	2,25%	6.000

Totaal:				18.270
Afgelost / beëindigd				
Afgelost / beëindigd				
Bedragen x € 1.000,-	Einddatum	Rente	Lening 31-12-2023	
Historische Vereniging Nieuw-Buinen/Buinerveen	31-05-2023	0%	0	
Stichting Schultehuis Diever, Stichting Museums Vledder en Stichting Zeemuseum Miramar	30-06-2023	0%	0	
Totaal:				

Hypotheken

Medewerkers provincie Drenthe

Per 31 december 2023 stond nog circa € 1,9 miljoen aan hypothecaire leningen uit bij medewerkers van de provincie. De toegenomen complexiteit in fiscale wet- en regelgeving, de hogere eisen ten aanzien van zorgplicht voor financiële instellingen, de wens voor meer flexibiliteit in arbeidsvormen en tot slot de onmogelijkheden om iets te laten aanpassen in bestaande leningen hebben in de afgelopen jaren geleid tot een versnelde afbouw van de portefeuille. De verwachting is dat de huidige deelnemers veelal zullen blijven, los van verloop door bijvoorbeeld verhuizing en door extra aflossingen.

Verstrekte leningen (kredietsubsidies)

Bio Energy Hartlief-Lammers B.V.

Voor de uitvoering van de Drentse Green Deal is een lening verstrekt van € 200.000,--. De restant hoofdsom bedraagt € 100.000,--, we zijn in gesprek met de leningnemer over de aflossing hiervan.

Coöperatie "Agrarische Natuur Drenthe" U.A.

Aan deze coöperatie is in 2015 een lening van € 338.000,-- verstrekt, als voorfinanciering van haar uitvoerende werkzaamheden ten behoeve van het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) in Drenthe. In 2017 is deze lening verhoogd tot € 638.000,--. In 2023 is € 338.000,-- afgelost, de resterende € 300.000,-- wordt in de resterende periode van het ANLb in zes jaarlijkse termijnen afgelost, voor het laatst op 31 maart 2029.

Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (grijs, fase 1)

Aan Coöperatie Glasvezel Noord U.A. is een lening verstrekt van € 479.000,-- voor de aanleg van een breedbandnetwerk, voor zogenaamde 'grijze' adressen. De coöperatie heeft haar netwerk verkocht aan KPN. De lening is in januari 2024 volledig afgelost uit de verkoopopbrengst.

Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (grijs, fase 2)

Aan Coöperatie Glasvezel Noord U.A. is een lening verstrekt van € 597.523,-- voor de uitbreiding van het bestaande breedbandnetwerk, voor zogenaamde 'grijze' adressen. De coöperatie heeft haar netwerk verkocht aan KPN. De lening is in januari 2024 volledig afgelost uit de verkoopopbrengst.

Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (wit, fase 1)

Aan Coöperatie Glasvezel Noord U.A. is een lening verstrekt van circa € 3,5 miljoen voor de aanleg van een breedbandnetwerk, voor zogenaamde 'witte' adressen. De coöperatie heeft haar netwerk verkocht aan KPN. De lening is in januari 2024 volledig afgelost uit de verkoopopbrengst.

Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (wit, fase 2)

Aan Coöperatie Glasvezel Noord U.A. is een lening verstrekt van € 3.528.561,-- voor de uitbreiding van het bestaande breedbandnetwerk, voor zogenaamde 'witte' adressen. De coöperatie heeft haar netwerk verkocht aan KPN. De lening is in januari 2024 volledig afgelost uit de verkoopopbrengst.

Coöperatie Kredietunie Drenthe-Overijssel U.A.

Kredietunie Drenthe-Overijssel is een coöperatieve kredietvereniging voor en door ondernemers uit het midden- en kleinbedrijf. Leden zijn ondernemers met beschikbare middelen (kredietgevers) en ondernemers op zoek naar financiering (kredietnemers). Op 20 december 2017 is er een leenovereenkomst getekend met een maximum leenbedrag van € 145.000,--. Hiervan is € 50.000,-- opgenomen. Deze € 50.000,-- wordt in 10 jaarlijkse termijnen afgelost.

Glasvezel De Wolden B.V. (lening 1)

Aan Glasvezel De Wolden B.V. is een lening verstrekt van € 9,0 miljoen voor de aanleg van een breedbandnetwerk, voor zogenaamde 'witte' adressen. Het netwerk is operationeel en in april 2021 is gestart met de aflossing op de lening. De lening wordt in 20 jaar in maandelijkse termijnen afgelost. Rente en aflossing worden tijdig ontvangen.

Glasvezel De Wolden B.V. (lening 2)

Aan Glasvezel De Wolden B.V. is een tweede lening verstrekt van € 1.142.000,-- voor de aanleg van een breedbandnetwerk, voor zogenaamde 'witte' adressen. Het netwerk is operationeel en in april 2021 is gestart met de aflossing op de lening. De lening wordt in 20 jaar in maandelijkse termijnen afgelost. Rente en aflossing worden tijdig ontvangen.

Glasvezel Zuidenveld B.V.

Aan Glasvezel Zuidenveld B.V. is een lening verstrekt van € 5,6 miljoen voor de aanleg van een breedbandnetwerk. Het netwerk is operationeel en in november 2022 is gestart met de aflossing op de lening. De lening wordt in 20 jaar in maandelijkse termijnen afgelost. Rente en aflossing worden tijdig ontvangen.

RE-NET Hoogeveen B.V.

Aan RE-NET Hoogeveen B.V. is een lening verstrekt van € 4,0 miljoen voor de aanleg van een breedbandnetwerk. Het netwerk is operationeel en de lening wordt in 20 jaarlijkse termijnen afgelost. Rente en aflossing worden tijdig ontvangen.

Steunstichting Domus DuMus

Deze lening van € 30.000,-- betreft een voorfinanciering van een LEADER-project. Door omstandigheden is het project vertraagd en is de looptijd van de lening met zes maanden verlengd. De lening wordt uiterlijk 30 juni 2024 afgelost.

Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 1

In 2018 is een leningovereenkomst gesloten met Energiefonds Drenthe voor een maximumbedrag van € 39.200.000,--. De lening is volledig opgenomen. Over de lening is geen rente verschuldigd. Na beëindiging van de activiteiten van Energiefonds Drenthe per ultimo 2025 wordt een eindverantwoording met liquidatieplan opgesteld. Dit liquidatieplan zal een aflossingsschema bevatten.

Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 2

In januari 2023 is een leningovereenkomst gesloten met Energiefonds Drenthe voor de uitbreiding van het fondsvermogen van € 16 miljoen. Over het opgenomen deel van de lening is een rente van 2% verschuldigd, per 31 december 2023 was nog geen bedrag opgenomen. Na beëindiging van de activiteiten van Energiefonds Drenthe per ultimo 2025 wordt een eindverantwoording met liquidatieplan opgesteld. Dit liquidatieplan zal een aflossingsschema bevatten.

Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 3

In januari 2023 is een leningovereenkomst gesloten met Energiefonds Drenthe voor de uitbreiding van het fondsvermogen van € 6,6 miljoen, dat specifiek zal worden ingezet voor het verstrekken van renteloze leningen ten behoeve van de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed. Over de lening

is geen rente verschuldigd. Per 31 december 2023 was een bedrag van € 1,5 miljoen opgenomen. Na beëindiging van de activiteiten per ultimo 2025 wordt een eindverantwoording met liquidatieplan opgesteld. Dit liquidatieplan zal een aflossingsschema bevatten.

Stichting Groenfonds (Ontwikkelfonds Energiecoöperaties)

In juli 2021 is een lening verstrekt aan Stichting Groenfonds van € 1,2 miljoen, ten behoeve van het Ontwikkelfonds Energiecoöperaties. De lening heeft een looptijd tot uiterlijk 31-12-2039. Dit revolverende fonds heeft als doel het stimuleren en professionaliseren van lokale energiecoöperaties in Drenthe. Dit gebeurt o.a. door het verstrekken van leningen als voorfinanciering van de kosten die in de ontwikkelfase van wind- en zonne-energieprojecten worden gemaakt.

Stichting Maatschappij van Weldadigheid

In 2015 is aan de Maatschappij van Weldadigheid als onderdeel van de IGO-Frederiksoord en omstreken voor de aankoop van het Inforum een lening van € 950.000,- verstrekt. De lening wordt lineair in 20 jaar afgelost. Rente en aflossing worden tijdig ontvangen.

Stichting Toeristische Promotie Zuid West Drenthe

Deze lening van € 40.000,- betreft een voorfinanciering van een LEADER-project. De lening wordt uiterlijk 30 november 2024 afgelost.

Stichting Van Gogh en Drenthe te Nieuw Amsterdam/Veenoord

Deze lening van € 150.000,- betreft een voorfinanciering van een LEADER-project. De lening wordt uiterlijk 30 april 2024 afgelost.

Vekoglas B.V.

Op 18 december 2019 is aan Vekoglas B.V. een lening verstrekt van € 145.000,-, voor de overname van het glasvezelnetwerk van Coöperatie ECO-Oostermoer Verbindt, teneinde dit netwerk in stand te kunnen houden. De lening wordt lineair in 15 jaar afgelost. Rente en aflossing worden tijdig ontvangen.

Vereniging CPO Gees - Klimopschool

De lening aan deze vereniging is verstrekt in het kader van de Subsidieregeling collectieve wooninitiatieven. De lening wordt uiterlijk 31 december 2025 afgelost, of zoveel eerder als de kavel(s) voor het woningbouwproject worden geleverd aan de leningnemer.

Verstreckte overige geldleningen

Nationaal Restauratiefonds

Het Nationaal Restauratiefonds voert het verstrekken van leningen (en subsidies) uit namens de provincie, ook int zij de rente en aflossingen namens de provincie.

Stichting RTV Drenthe

De lening aan RTV Drenthe was oorspronkelijk ruim € 7,1 miljoen, verstrekt voor de financiering van het pand Beilerstraat 30 te Assen en investeringen in inrichting en apparatuur. Het restant van de lening wordt in jaarlijkse termijnen afgelost. De laatste aflossingstermijn vervalt op 31-12-2035. Rente en aflossing worden tijdig ontvangen.

Verwijdering asbestdaken Drenthe (Stimulerings-, Verzilver- en Maatwerklening)

Omdat in 2017 verwacht werd dat asbestdaken na 2024 verboden zouden zijn, heeft PS in de Investeringsagenda € 3,5 miljoen vrijgemaakt voor sanering van asbestdaken. Er kan maximaal € 27,5 miljoen worden uitgeleend. Op 4 juni 2019 heeft de Eerste Kamer het wetsvoorstel voor een verbod op asbestdaken verworpen. De subsidieregeling wordt wel voortgezet (tot en met 2028). Per 31 december 2023 bedroeg het saldo van de uitgegeven Stimulerings-, Maatwerk- en Verzilverleningen circa € 6,5 miljoen.

Zonneleningen (via SVn)

De laatste Zonneleningen zijn in 2019 verstrekt. Het uitstaande bedrag van € 9 miljoen is inmiddels teruggebracht tot circa € 2,1 miljoen.

Leningen aan deelnemingen

Drentse Holding B.V.

Aan het MKB Fonds Drenthe (Drentse Holding BV) is in november 2021 een lening van € 10 miljoen beschikbaar gesteld. De lening heeft als doel de omvang van het MKB Fonds Drenthe te vergroten, zodat het ook in de toekomst haar rol kan blijven vervullen in de financiering van het Drentse MKB. De lening wordt in vier tranches van € 2,5 miljoen beschikbaar gesteld. Op 31 december 2023 was de eerste tranche nog niet opgenomen.

Enexis Holding N.V. (tranche A)

In juli 2020 is een hybride converteerbare aandelhouderslening aan Enexis Holding N.V. verstrekt van € 11,9 miljoen (tranche A), ten behoeve van investeringen in de uitbreiding van het energienetwerk in Nederland. De lening is onderdeel van een totale aandelhouderslening van € 500 miljoen. De rente wordt tijdig ontvangen.

Enexis Holding N.V. (tranche B)

In november 2020 is tranche B van de hybride converteerbare aandelhouderslening aan Enexis Holding N.V. verstrekt. Voor Drenthe bedroeg tranche B € 411.534,--. De rente wordt tijdig ontvangen.

WMD Drinkwater N.V.

In december 2019 is een lening aan WMD Drinkwater van € 6 miljoen beschikbaar gesteld, ter versterking van haar financiële positie. De lening is achtergesteld bij de vorderingen van andere financiers en heeft een looptijd van 15 jaar. Vanaf 31-12-2025 wordt de lening in 10 jaar afgelost. De rente wordt tijdig ontvangen.

Afgelost / beëindigd

Historische Vereniging Nieuw-Buinen/Buinerveen

De lening is in 2023 volledig afgelost.

Stichting Schultehuis Diever, Stichting Museums Vledder en Stichting Zeemuseum Miramar

De lening is in 2023 volledig afgelost.

Garant- en borgstellingen

In de afgelopen jaren zijn er diverse garant- en borgstellingen verstrekt. De per 31 december 2023 nog lopende garant- en borgstellingen zijn in onderstaande tabel opgenomen.

Garant- en borgstellingen (bedragen x € 1.000,-)	Aard	Einddatum	Bedrag
Triodos Bank N.V.	Garantie	31-12-2047	1.200
Stichting Nationaal Warmtefonds	Garantie		85
Nationaal Groenfonds (inz. leningen pVSPN)	Garantie		4.679
Nationaal Groenfonds (inz. convenantsleningen)	Garantie	2024	345
Totaal			6.310

Triodos Bank

Woningbouwcoöperaties, particuliere woningeigenaren en verenigingen van eigenaars (VvE's) worden gestimuleerd om projecten op te zetten die leiden naar woningen zonder energierekening. Voor het appartementencomplex 'Ellen' in de Asser woonwijk Lariks heeft de vereniging van eigenaars in 2017 een lening van € 1.200.000,- aangetrokken bij de Triodos Bank. De Triodos Bank heeft als voorwaarde gesteld dat de provincie garant staat voor de betalingsverplichtingen (rente, aflossing en kosten) van de VvE ten aanzien van de lening. Op 31 december 2023 bedroeg de lening nog € 1.032.236,-.

Stichting Nationaal Warmtefonds

Het Warmtefonds verstrekt aan (samenwerkende) eigenaar-bewoners en VvE's in de provincie Drenthe Energiebespaarleningen voor het treffen van energiebesparende maatregelen voor woningen. In afwijking van reguliere kredietwaardigheidscriteria van het Warmtefonds, wenste de provincie Drenthe dat de rentekorting ook toegepast wordt op aanvragen van eigenaar-bewoners met een leeftijd van 75 jaar of ouder. Voor het verhoogde risico in verband met de leeftijd van de deelnemers heeft het Warmtefonds een garantstelling van de provincie ontvangen, voor een maximaal bedrag van € 500.000,-. Onder deze garantie worden sinds 2022 geen nieuwe leningen meer verstrekt. Nieuwe leningen worden in een nieuw fonds ondergebracht waarvoor geen garantie geldt. Het bedrag waarvoor de provincie kan worden aangesproken zal daarom alleen maar afnemen. Per 31 december 2023 was het saldo van de gegarandeerde leningen nog € 85.242,-. (De in de Begroting 2024 opgenomen stand per 30 juni 2023 ad. € 61.690,- bleek door een fout in de ontvangen rapportage niet juist. Het bedrag waarover de provincie risico loopt is in de tussentijd dus niet toegenomen.)

Nationaal Groenfonds (inzake leningen pVSPN)

Het Nationaal Groenfonds heeft aan private partijen leningen met een looptijd van 30 jaar verstrekt als voorfinanciering van te ontvangen subsidie-uitkeringen voor particulier natuurbeheer. Het Nationaal Groenfonds deed dit op basis van de pVSPN-overeenkomst met de provincie: de 'Overeenkomst tot Voorfinanciering Subsidie Particulier Natuurbeheer'. De rente en aflossing op deze voorfinanciering worden door de provincie voldaan uit de jaarlijkse termijnen van de 30-jarige subsidie. De provincie staat garant voor de leningen die het Groenfonds in dit kader heeft aangetrokken, op 31 december 2023 nog circa € 4,7 miljoen.

Nationaal Groenfonds (inzake convenantsleningen)

De convenantsleningen dateren van 1999 en vloeien voort uit een convenant tussen het Rijk en de provincies in het kader van grondaankopen voor natuurontwikkeling. Per 31 december 2023 was dit nog een bedrag van € 5,0 miljoen (2022: € 15,9 miljoen). De provincie staat garant voor 6,90% van dit bedrag, nu nog € 345.283,-. Het Nationaal Groenfonds ontvangt jaarlijks van de provincie Drenthe een bedrag voor rente en aflossing op de convenantsleningen. Hiervoor wordt de provincie gecompenseerd vanuit het provinciefonds. Het beleid van het Nationaal Groenfonds is erop gericht dat alle convenantsleningen in 2024 zijn afgelost. Het risico dat de provincie wordt aangesproken in het kader van deze garantstelling is daarmee nihil.

Reserveringen t.b.v. leningen en garanties

Aan het verstrekken van leningen en garanties in het kader van de publieke taak zijn risico's verbonden. Ter afdekking van deze risico's wordt bij verstrekking van een lening of garantie een percentage van de hoofdsom in de Reserve opvang revolverend financieren gestort. De gestorte bedragen blijven ook na aflossing van de lening of na de beëindiging van de garantie in de reserve.

Eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid kunnen worden gevormd ten laste van het gehele saldo van de genoemde reserve.

In onderstaande tabel worden de lopende leningen en garanties weergegeven, met de stortingen die daarvoor in de Reserve opvang revolverend financieren zijn gedaan. Tevens zijn de huidige standen van de leningen weergegeven, net als de huidige risicopercentages en de bijbehorende bedragen ter afdekking van het risico.

De aan Enexis Holding N.V. en WMD Drinkwater B.V. verstrekte leningen zijn niet opgenomen in de tabel, omdat de risico's voortvloeiend uit deze leningen zijn meegenomen in de berekening van het weerstandsvermogen.

In 2023 is er € 19.000,- aan de reserve toegevoegd als risicoafdekking voor twee nieuwe leningen, beide leningen zijn verstrekt als voorfinanciering van LEADER-projecten.

Daarnaast is er nog een lening verstrekt in het kader van de Subsidieregeling collectieve wooninitiatieven Drenthe. De risicoafdekking heeft in 2021 al plaatsgevonden, toen de subsidieregeling werd vastgesteld.

Naast deze stortingen is er € 3,1 miljoen onttrokken aan de reserve, in overeenstemming met de richtlijnen in de Nota financiering provincie Drenthe.

In 2021 is reeds een bedrag van € 50.000,- in de reserve gestort als risicoafdekking voor nog te verstrekken leningen uit hoofde van de Subsidieregeling collectieve wooninitiatieven Drenthe. De looptijd van de subsidieregeling is met vier jaar verlengd, tot en met 31 december 2027. Tot die datum kunnen leningen (tot het subsidieplafond van € 500.000,-) worden verstrekt. Per 31 december 2023 was er één verstrekte lening, aan Vereniging CPO Gees - Klimopschool.

Uit onderstaande tabel is af te leiden dat de omvang van de reserve (€ 20,5 miljoen) per 31 december 2023 voldoende was om de berekende risico's (€ 19,1 miljoen) van de huidige portefeuille krediet- en garantiesubsidies af te dekken. Na balansdatum zijn de vier verstrekte leningen aan Coöperatie Glasvezel Noord U.A. volledig afgelost. Hierdoor is de dekking in de reserve met € 1,7 miljoen toegenomen.

Leningen	Hoofdsom / max. bedrag	Risico % bij aanvang	Storting in reserve	Stand lening per 31-12-2023	Nog op te nemen	Huidig risico %	Huidig risicobedrag
Coöperatie "Agrarische Natuur Drenthe" U.A. (lening 1)	638	10%	64	300	0	10%	30
Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (grijs)	479	40%	192	385	0	40%	154
Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (grijs, fase 2)	598	40%	241	582	0	40%	233
Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (wit)	3.512	14%	508	2.824	0	15%	424
Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (wit, fase 2)	3.529	25%	898	3.446	0	25%	862
Coöperatie Kredietunie Drenthe-Overijssel U.A.	145	35%	51	40	0	35%	14
Drentse Holding B.V. (MKB Fonds Drenthe)	10.000	10%	1.000	0	10.000	10%	1.000
Glasvezel De Wolden B.V. (lening 1)	9.000	10%	900	7.800	0	35%	2.730
Glasvezel De Wolden B.V. (lening 2)	2.000	10%	200	990	0	35%	346
Glasvezel Zuidenveld	5.600	25%	1.400	5.297	0	25%	1.324
RE-NET Hoogeveen B.V.	4.000	10%	400	3.400	0	10%	340
Steenstichting Domus DuMus	30	10%	3	30	0	10%	3

Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 1	39.200	10%	3.920	39.200	0	10%	3.920
Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 2	16.000	10%	1.600	0	16.000	10%	1.600
Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 3	6.600	15%	1.000	1.500	5.100	15%	1.000
Stichting Groenfonds (Ontwikkelfonds Energiecoöperaties)	1.200	50%	600	1.200	0	50%	600
Stichting Maatschappij van Weldadigheid	950	10%	95	570	0	10%	57
Stichting Toeristische Promotie Zuid West Drenthe	40	10%	4	40	0	10%	4
Stichting Van Gogh en Drenthe	150	10%	15	150	0	10%	15
Vekoglas B.V.	145	15%	22	106	0	15%	16
Vereniging CPO Gees - Klimopschool	13	10%	1	13	0	10%	1
Nationaal Restauratiefonds (extra leningfaciliteiten)	13.364	10%	1.336	13.364	0	10%	1.336
Stichting RTV Drenthe	2.371	10%	237	1.293	0	10%	129
Verwijdering asbestdaken Drenthe Stimulerings-, Verzilver- en Maatwerklening)	27.500	10%	2.750	6.515	20.985	10%	2.750
Zonneleningen (via SVn)	10.415	15%	1.565	2.082	0	10%	208
Subtotaal risicoafdekking leningen			19.002				19.097
Garanties	Max. bedrag	Risico % bij aanvang	Storting in reserve	Stand lening per 31-12-2023		Huidig risico %	Huidig risicobedrag
Triodos Bank N.V.	1.200	10%	120	1.200		10%	120
Stichting Nationaal Warmtefonds	500	20%	100	85		20%	17
Subtotaal risicoafdekking garanties			220				137
Totaal risicoafdekking leningen en garanties			19.222				19.234
Saldo Reserve opvang revolverend financieren per 31-12-2023			20.471				20.471

Toerekening van rente

In het BBV is opgenomen dat de paragraaf financiering inzicht moet geven in de rentelasten uit externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening. Middels onderstaand renteschema wordt dit inzicht gegeven. Per saldo had de provincie Drenthe in 2023 alleen rentebaten, daarom is er geen toe te rekenen rente.

Renteschema (bedragen x € 1.000)		
A.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	€ 0
B.	De externe rentebaten (idem)	-/- € 6.072
	Saldo rentelasten en rentebaten	-/- € 6.072
C1.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/- € 0
C2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/- € 0

C3.	De rentebaar van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	€ 0	
		-/-	€ 0
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		€ 0
D1.	Rente over eigen vermogen		€ 0
D2.	Rente over voorzieningen		€ 0
	Totaal werkelijk aan taakvelden toe te rekenen rente		€ 0
E.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-	€ 0
F.	Renteresultaat op het taakveld Treasury	-/-	€ 6.072

I.2.5 Bedrijfsvoering

Inleiding

De bedrijfsvoeringsfuncties bij de provincie Drenthe zijn geconcentreerd in de domeinen Bedrijfsvoering en Bestuur & Organisatie. Hier wordt de organisatie professioneel ondersteund om samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties te werken aan de opgaven voor Drenthe. De domeinen dragen zorg voor kaderstelling, advies, control, ondersteuning en facilitaire services op onderstaande vakgebieden:

- Financieel beleid en beheer en uitvoering van de planning en control cyclus;
- Facilitaire services en vastgoed;
- (Geografische) informatievoorziening, data en automatisering;
- Subsidies en inkoop;
- Communicatie en klantencontactcentrum;
- Personeel, organisatie en vitaliteit;
- Bestuur, Public Affairs, juridische zaken en bestuursadvisering;
- Rechtmatigheidsverantwoording door GS;
- Secretariële-, programma- en projectondersteuning.

In de onderstaande paragrafen wordt een toelichting gegeven op gerealiseerde doelen.

Financieel beleid en beheer en uitvoering van de planning en control cyclus

Verder op weg naar een organisatie in control

Met de komst van een nieuw provinciebestuur hebben wij de gelegenheid aangegrepen om verbeteringen aan te brengen in de informatie die wij aan het bestuur verstrekken. Om te beginnen is de Begroting 2024 verschenen in een aangepaste opzet, die mede als doel had de informatie voor Provinciale Staten toegankelijker te maken.

Een aanzienlijke inspanning is gepleegd voor de uitwerking van het Coalitieakkoord 2023-2027 "Samen bouwen we Drenthe!" naar een pakket maatregelen waarmee de ambities van het nieuwe college gerealiseerd kunnen worden. Deze inspanning gaat in 2024 nog door, in een context van financiële onzekerheid en een dreigend financieel 'ravijn' in 2026.

Daarbij blijft de wens bestaan, een betere aansluiting te krijgen van de verschillende beleidscycli en de (integrale) P&C-cyclus. Met als doel de integratie van de diverse cycli op het vlak van instrumenten, proces en informatie. Daarbij denken wij te kunnen aansluiten bij de ontwikkeling die zich inmiddels heeft voorgedaan op het vlak van het werken met startnotities voor Provinciale Staten.

Intern was op het gebied van financiën, planning en control de aandacht gericht op een goede financiële informatievoorziening die bestuur en management beter in staat stelt invulling te geven aan hun sturingstaken. Daarvoor is het nieuwe financieel bedrijfsinformatiesysteem 'Finsy' ontwikkeld, ingevoerd en per 1 januari 2024 'live' gegaan.

Met de komst van de nieuwe Provinciale en Gedeputeerde Staten is een begin gemaakt met een actualisatie van alle financiële beleidsnota's en regelingen, aansluitend bij de afspraken die gemaakt zijn in het kader van de organisatieontwikkeling. Binnen de context van de organisatieontwikkeling en de daaruit voortvloeiende prioriteit, is in dat kader eerst werk gemaakt van een nieuw Organisatiebesluit met de onderliggende regeling van het financiële mandaat via een nieuwe Regeling Budgethouders. Beide regelingen zijn afgerond en ingevoerd. Inmiddels is een begin gemaakt met de herijking van de Financiële Verordening provincie Drenthe 2020. Aansluitend daarop worden in de loop van 2024 dan de overige financiële nota's en regelingen herijkt.

Onderzoek naar doorwerking Financiële Verordening provincie Drenthe 2020

Periodiek voeren GS, conform de Provinciewet (PW), zelfonderzoek uit naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van de beleidsuitvoering en de bedrijfsvoering. Eind 2023 zijn voorbereidingen getroffen voor de uitvoering van een PW artikel 217a onderzoek naar de doorwerking van de financiële verordening en onderliggende financiële nota's. Het doel van het onderzoek is inzicht te verstrekken in hoeverre de financiële verordening en de aan de verordening verbonden beleidsnota's actueel (en conform BBV) zijn verankerd in kennis en in de primaire processen binnen de domeinen. De uitkomsten worden in het voorjaar van 2024 verwacht. Over de uitkomsten wordt op hoofdlijnen gerapporteerd in het jaarverslag/paragraaf bedrijfsvoering.

Facilitaire services en vastgoed

Onze gebouwen zijn duurzaam, energieneutraal en ingericht op een gezonde, veerkrachtige en duurzame werkomgeving. Het provinciehuis is activiteitengericht ingericht en geschikt (gemaakt) voor hybride werken. Hybride werken betekent dat werknemers in de gelegenheid zijn om hun werkplek flexibel te kiezen. Dat kan op kantoor zijn of thuis maar ook op een andere locatie. Hierbij is het type werk leidend voor het kiezen van de werklocatie. Deze manier van werken draagt bij aan meer flexibiliteit voor medewerkers en wendbaarheid van onze organisatie. Het verminderen van de reisbewegingen draagt bovendien bij aan het milieu en daarmee aan een duurzamere samenleving. Het huis ontwikkelt zich steeds verder van een kantooromgeving naar een ontmoetings-, samenwerkings- en vergaderlocatie met bijbehorende faciliteiten, waar nog steeds, maar in iets mindere mate bureauwerk kan worden verricht.

Of en hoe deze ontwikkeling zich de komende jaren doorzet zal worden gemonitord.

Naast het provinciehuis heeft de provincie meer vastgoed in eigendom. Het hebben van vastgoed is geen doel op zich, maar wanneer dit het geval is, brengt dit wel verantwoordelijkheden met zich mee. De vastgoedportefeuille is niet groot, maar groot genoeg om professioneel vastgoedbeheer toe te willen passen. Dat is de conclusie van het onderzoek naar het provinciaal vastgoed, uitgevoerd in 2022. In 2023 is vastgoedbeleid opgesteld dat in 2024 voorgelegd zal worden aan de Staten om te worden vastgesteld.

Vastgoed Drents Museum

Als eigenaar van het vastgoed Drents Museum is de provincie verantwoordelijk voor het (bouwkundig en installatietechnisch) groot onderhoud. In 2023 zijn een tweetal projecten in uitvoering gekomen. Zo is in 2023 onderzoek uitgevoerd om te komen tot een structurele oplossing van de telkens terugkerende lekkages. Inmiddels is de lekkageproblematiek in de ondergrondse expositieruimte nagenoeg opgelost en wordt in 2024 de zuidgevel vervangen en verplaatst, waardoor het museum de beschikking krijgt over een grotere en rolstoeltoegankelijke entresol. Ook is gestart met herinrichting en gebouwaanpassingen in het oude gedeelte om de vaste expositie volledig opnieuw in te richten. Als gebouweigenaar verbeteren wij tijdens deze periode de duurzaamheid, toegankelijkheid, (brand)veiligheid en beveiliging van de oudbouw. Dit zal in 2024 afgerond worden.

Duurzaamheid en inclusiviteit

Duurzaamheid en inclusiviteit zijn belangrijke aandachtgebieden van de provincie en zij wil hierin een voorbeeldrol oppakken in haar eigen ondersteuning en bedrijfsvoering. Een paar voorbeelden die wellicht klein in gebaar lijken, maar in de uitwerking dat allerm minst zijn:

In de catering gebruiken we daar waar mogelijk lokale producten. Denk bijvoorbeeld aan broden die gemaakt zijn van granen uit het Drentse Aa-gebied, genaamd Dubbel Drents. Dit gebruik van streekproducten door de provincie past volledig bij de uitgangspunten van de Green deal – eten uit de korte keten. Het doel van de Green deal is om het eten van voedsel uit de korte keten te stimuleren door afspraken te maken over meer lokaal inkopen. Een ander voorbeeld van duurzaamheid in de catering is het verzamelen van plastic petflessen en het statiegeld te storten aan de Plastic Soup

Foundation. Een stichting die zich inzet voor het stoppen van de plasticvervuiling bij de bron. Een ander duurzaamheidsinitiatief is het verzamelen van de koffiebekers die 100% worden gerecycled. Ook gebruiken we maatschappelijk verantwoorde fairtrade koffiebonen (1899), waarbij het koffiedik wordt ingezameld en een circulaire bestemming krijgt.

Het vervoer van ons bestuur geschiedt sinds 2023 met volledig elektrisch aangedreven auto's, waarvan één op waterstof.

We hebben ook in 2023 stappen gezet in het verduurzamen van verlichting naar ledlampen.

Een mooi voorbeeld van inclusiviteit is dat het provinciehuis de beschikking heeft over genderneutrale toiletruimten die alle zijn voorzien van kastjes met daarin voldoende menstruatieproducten. In 2023 is gestart met de voorbereiding van het toegankelijker en veiliger maken van de Statenzaal voor mensen in een rolstoel. Begin 2024 zal dit uitgevoerd worden. Ook zijn de voorbereidingen gestart om de koffieautomaten met een touch-display te voorzien van een mal, waardoor ze door iedereen te bedienen zijn, ook door mensen met een visuele beperking. Begin 2024 zal dit worden uitgevoerd.

(Geografische) informatievoorziening, data en automatisering

Digitaal samenwerken en delen van informatie

Conform de Drentse digitaliseringsagenda transformeren we de ICT omgeving van een traditioneel ingerichte automatiseringsomgeving, met afgebakende, specialistische systemen naar een moderne samenhangende informatiehuishouden op een technisch robuust en toekomst vast fundament. 2023 kenmerkt zich door een verdere aanscherping van de technische beveiligingsmaatregelen en ontwikkeling van het backup-systeem naar de provinciale data in de cloud. We kunnen melden dat er geen noemenswaardige incidenten zijn geweest in de digitale ondersteuning. Over deze onderwerpen is een succesvol seminar gehouden aan Noordelijke IT specialisten via de netwerkorganisatie genaamd 'Samenwerking Noord'. Ook is in 2023 een aanbesteding afgerond over het beheren van de ICT-infrastructuur en met de provincie Groningen een aanbesteding over soft- en hardware. Daarnaast is in 2023 zowel een zaak- als financieel systeem in productie genomen, ter ondersteuning van de omgevingswet en de financiële administratie en zijn de nieuwe Statenleden voorzien van een passende laptop in plaats van iPad.

Op het terrein van geografische informatie is de organisatie voorzien in data en analyses voor alle grote opgaven zoals stikstof, energietransitie, NPLG, mobiliteit en is gebouwd aan een stevige en duurzame datavoorziening. Er zijn voorbereidingen getroffen om het project Datahuis in te bedden in het datateam. Hierdoor worden de krachten gebundeld van het Geografisch InformatieSysteem(GIS) en -organisatie met de data-analisten. Dat wil zeggen dat data met een geografische dimensie kan worden opgeslagen, beheerd, bewerkt, geanalyseerd, geïntegreerd en gepresenteerd.

Document Management

Op het gebied van document management is in 2023 de ontwikkeling van een E-depot afgerond. Via een drie-jarige pilot (2021-2022-2023) ontwikkelden we samen met het Drents Archief de mogelijkheden voor aansluiting op het e-depot voor duurzaam beheer van digitale informatie. Volgens de Archiefwet zijn wij verplicht provinciale archiefbescheiden te verwerven, duurzaam en eenduidig te beheren, te behouden en effectief te ontsluiten en beschikbaar te stellen met als doel het Drents Cultureel erfgoed veilig te stellen en hergebruik ervan mogelijk te maken. Een voorziening voor digitale archiefbescheiden voor de lange termijn bestaat nog niet. Een dergelijk archief wordt aangeduid als e-depot. Tijdens de pilot zijn vier onderdelen onderzocht, te weten:

- Opnemen van videotulen in het e-depot;
- Opnemen van GIS-bestanden in het e-depot;
- Ontwikkelen van de raadpleegschil in het e-depot; gepland in 2023;
- Aansluiting op het DMS (DocBase) met het e-depot; gepland in 2023.

De laatste twee onderdelen zijn in 2023 succesvol afgerond en in 2024 worden de evaluatierapporten met alle resultaten door het Drents Archief opgeleverd.

Op het gebied van versiebeheer is een stap op de plaats gezet. Er is sprake van het ontstaan van 'onderwaterversies' van documenten. Zodra wijzigingen in een document worden aangebracht, wordt er automatisch een nieuwe versie van het document aangemaakt. Het volume van dergelijke onderwaterversies nemen toe, echter leveren vooralsnog geen echte problemen op. Met het uitfasen en in de nabije toekomst het vervangen van ons bestaande documentmanagementsysteem zal deze issue hierin meegenomen worden en zodoende op termijn verholpen worden. De verwachting is dat dit een Microsoft product wordt passend bij ons provinciaal platform waarmee wij werken. Onder het managen van informatie (documentmanagement) valt ook het inrichten van recordmanagement. Dit is de archiefmodule van ons digitale databestand. In 2023 is gestart met een Proof of Concept (POC) om de praktische haalbaarheid van een mogelijke archiefoplossing op basis van retentielabels te beoordelen. Een retentielabel is een Microsoft techniek om voorgedefinieerde bewaartermijnen te koppelen aan onze informatie. In deze POC zijn ook de uitgangspunten van de Wet open overheid (WOO) betrokken en is daar waar nodig ons informatiehuishouden hierop aangepast.

Subsidies en Inkoop

Ook in 2023 hebben we ons ingezet op samenwerking, integraal adviseren en zorgen dat de systemen ondersteunend zijn. Dit met het doel in het licht van de Drentse opgaven tijdig, correct en begrijpelijk subsidies te verstrekken en inkopen te doen. Op 1 juli 2023 is de nieuwe algemene subsidieverordening van kracht geworden. Daarnaast is hard gewerkt aan een herziening van het beleid voor Misbruik en oneigenlijk gebruik van het Drentse subsidie-instrumentarium. Dit zal in 2024 voor vaststelling aan uw Staten worden voorgelegd. In 2023 is een gewijzigd inkoopbeleid vastgesteld. Hierin is op de afhandeling van klachten de 'Klachtenregeling aanbesteden provincie Drenthe 2023' van toepassing verklaard.

Wij zetten ons in om kansen voor het Drents MKB te creëren bij eigen inkopen en aanbestedingen. In het kader hiervan rapporteren wij jaarlijks over de aantallen (conform M201 5-22, brief d.d. 10 september 2019) uitgevoerde regionale aanbestedingen. De resultaten zijn als volgt:

	2022	2023
Aantal aanbestedingen MVO	22	22
Aantal aanbestedingen EU	10	13
Aantal aanbestedingen Nationaal	1	0
Totaal aantal aanbestedingen	33	35
Meervoudig onderhands	22	22
Aantal uitgenodigde leveranciers	74	76
Waarvan Drents	42%	48%
Waarvan Drents en Regionaal	91%	85%
Gegund aan een Drentse leverancier	8	11
Gegund aan Drents en regionaal	20	19
% gegund Drents en regionaal	91%	86%
Europese aanbestedingen	10	13
Drentse inschrijvingen	21	4

Gegund aan een Drentse leverancier	7	3
Gegund aan Drents en regionaal	12	5
% gegund Drents en regionaal	75%	38%

Inkoopvolume (miljoen)	69,2	77
Waarvan aan Drentse leveranciers	32%	21%

Van het totale provinciale inkoopvolume over 2023 (circa 77 miljoen; dit is inclusief de enkelvoudige opdrachten) is 21% uitgegeven aan Drentse partijen. 66% van het inkoopvolume is uitgegeven binnen de noordelijke regio (Drenthe, Groningen, Friesland, Overijssel). Het aandeel voor aanbestedingen uitgenodigde Drents/regionale partijen is 85% en daarmee hoger dan als doel is gesteld (doel: minimaal 2 Drentse/regionale partijen uitnodigen = 66%). Van belang hierbij is dat er voldoende geschikte Drentse partijen beschikbaar zijn. Ten aanzien van de gegunde opdrachten is van de meervoudig onderhandse aanbestedingen 86% in de regio gegund en van de Europese aanbestedingen 38%. Hierbij moet opgemerkt worden dat voor een aanzienlijk deel van de uitgevoerde Europese aanbestedingen geen Drentse partijen beschikbaar bleken te zijn.

Communicatie en klantencontactcentrum

Communicatie als aanjager, ondersteuner en verbinder

Qua communicatie was 2023 een dynamisch jaar met landelijke en provinciale verkiezingen, maatschappelijk relevante dossiers en de organisatieontwikkeling. Rond de verkiezingen is ondersteund bij opkomstbevordering, een open dag in het provinciehuis en het formatieproces.

Open huis provincie Drenthe op 11 maart

Dit in nauwe samenwerking met de Statengriffie. Er was extra inzet op thema's als stikstof, de energiecrisis, de wolf in Drenthe, het EK Wielrennen en de Omgevingswet. Als gevolg van de organisatieontwikkeling werd het team dat zich bezighoudt met communicatie gewijzigd en is een start gemaakt met het actualiseren van prioriteiten, taken en inzet. Kerntaak blijft het vertellen van het verhaal van Drenthe – provinciale ambities en werkzaamheden - met tekst, video en infographics. Intern is met het vernieuwde Huisnet, een nieuwsbrief en studio-uitzendingen gewerkt aan verbinding

en omgevingsbewustzijn. Ook qua dienstverlening werden resultaten geboekt. Het Klant Contact Centrum ving meer eerstelijnsvragen af, voor het subsidieloket en de buitendienst. Hierdoor werden inwoners nog sneller en beter te woord gestaan.

Personeel, organisatie en vitaliteit

Investeren in de mensen die het doen

Ook in 2023 was de arbeidsmarkt sterk in ontwikkeling, waarbij invulling van vacatures steeds lastiger wordt. Met als complicerende factor dat we als publieke organisaties (provincies, gemeenten, waterschappen en regionale uitvoeringsdiensten) allemaal vissen in dezelfde krappe vijver die regionale arbeidsmarkt heet. In bijna alle beroepsgroepen in Drenthe is er sprake van een zeer krappe arbeidsmarkt. De groei van steeds meer en steeds complexere opgaven, vraagt om nieuwe specifieke en specialistische deskundigheid die schaars is op de arbeidsmarkt.

Er is een team recruitment toegevoegd aan het organisatieonderdeel Personeel, Organisatie en Vitaliteit. Deze inzet heeft al geleid tot het vervullen van moeilijk vervulbare vacatures en bredere zichtbaarheid van ons als werkgever.

Op het gebied van arbo en vitaliteit is in 2023 gestart met een hernieuwde jaarplanning bestaande uit twee elementen:

1. Wat we moeten doen als het gaat om veilig en gezond werken, zoals trainingen agressie en geweld, psychosociale arbeidsbelasting en de risico-inventarisatie en -evaluatie
2. Wat we willen als het gaat om de vitaliteit van onze medewerkers. Er is een 0-meting gehouden middels een Preventief Medisch Onderzoek. De resultaten daarvan zijn verwerkt in het 2de deel van het jaar 2023 en in het jaarplan 2024. Het gaat hier bijvoorbeeld over het verhogen van de veerkracht van medewerkers en het stimuleren van leefstijlverbetering.

Per 1 september is een groot deel van de interne staf- en themamanagers gestart in hun nieuwe functie. Om het nieuwe management een goede start te bieden in onze organisatie is als onderdeel van het leiderschapsprogramma, een introductieprogramma aangeboden, bestaande uit workshops over verschillende thema's en werkprocessen die belangrijk zijn voor de invulling van de rol van manager en intervisie. Het inwerktraject is in december 2023 afgerond. De managers die later gestart zijn krijgen in het eerste kwartaal van 2024 ook een inwerktraject aangeboden, zodat ook zij op dezelfde vlieghoogte komen. We kijken terug op een succesvol programma en daarmee is een eerste basis gelegd voor het management om hun rol te kunnen vervullen. In 2024 zal het leiderschapsprogramma voor het management verder doorlopen worden.

Bestuur, Public Affairs, juridische zaken en bestuursadviesing

Juridische kwaliteitszorg

Afgelopen jaar is ingezet op een verdere samenwerking op bepaalde juridische onderwerpen, zoals de inzet van het Expertteam samenwerkingsverbanden, het versterken van de samenwerking op het gebied van inkopen en subsidieaanvragen en de juridische inbreng op het gebied van businesscontrol. Aanvullend vindt er regelmatig een juridisch beraad plaats met alle juristen binnen de provincie. Gekeken wordt naar de rol van het juridisch beraad in de nieuwe organisatie. De juridische informatievoorziening is intern vernieuwd en uitgebreid. Via een eigen interne site kan snel informatie worden gedeeld. Ook is het proces regelgeving tegen het licht gehouden. Het laatste is een doorlopend proces van aandacht. Er is een begin gemaakt met de wijziging van een aantal gemeenschappelijke regelingen ter uitvoering van de gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen. De voorstellen zullen begin volgend jaar voor een zienswijze aan Provinciale Staten worden

voorgelegd. Huidige en toekomstige “informatiewetgeving” neemt steeds meer in belang toe. Daarom is er een inventarisatie gedaan van nationale en Europese regelgeving.

Rechtmatigheidsverantwoording

Begrotingscriterium

In 2023 zijn de regels rondom begrotingsrechtmatigheid gehanteerd die in voorgaande jaar voor de accountant golden. De financiële verordening 2023 kon door onduidelijkheden in landelijke wetgeving niet tijdig vastgesteld worden, maar de begrotingsregels (die gehanteerd zijn voor de jaarrekening 2023) zijn in de financiële verordening 2024 verankerd. De verordening is vastgesteld met terugwerkende kracht naar boekjaar 2023. In de verordening is vastgelegd welke afwijkingen van de begroting voor Provinciale Staten worden geaccepteerd.

In beginsel zijn de totale begrotingsonrechtmatigheden van € 121.384.008,-- onrechtmatig. Per programma is bij het onderdeel ‘wat heeft het gekost’ toegelicht waarom de werkelijke baten en lasten afwijken van de begroting. Deze afwijkingen worden door Provinciale Staten, op basis van de financiële verordening 2024 geaccepteerd waardoor ze niet mee tellen voor het rechtmatigheidsoordeel.

Voorwaarden criterium

Met betrekking tot het voorwaarden criterium zijn er geen tekortkomingen geconstateerd boven de rapporteringstolerantie van € 458.959,--.

M&O-criterium

Het M&O-beleid voor de provincie Drenthe is vastgelegd in de Financiële verordening. Voor subsidieverlening geldt een afzonderlijk M&O beleid, dit beleid wordt in 2024 geüpdatet. Met betrekking tot dit criterium zijn er geen tekortkomingen geconstateerd boven de rapporteringstolerantie van € 458.959,--.

Secretariële-, programma- en projectondersteuning

Het jaar 2023 heeft voor Secretariaten in het teken gestaan van de organisatieontwikkeling. Hierbij is het team secretariaten verdeeld over de zes domeinen en de bestuur- en directiestaf. Het plaatsingsproces is in december 2023 afgerond en aansluitend hierop is de werving gestart om in het eerste kwartaal van 2024 alle openstaande vacatures ingevuld te hebben.

I.2.6 Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de provincie een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Een financieel belang bestaat uit het door ons ter beschikking gestelde bedrag dat we niet kunnen verhalen indien de verbonden partij failliet gaat of het bedrag waarvoor we aansprakelijk zijn indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Een bestuurlijk belang is zeggenschap, hetzij door vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij door stemrecht.

Het provinciale beleid ten aanzien van verbonden partijen is uitgewerkt in de Nota verbonden partijen die op 27 september 2023 door PS is vastgesteld. De vorige nota was van 2012 en in de nieuwe nota zijn er geen grote aanpassingen aangebracht, maar zijn slechts nuances verwerkt, als gevolg van voortschrijdend inzicht en aangepaste wet- en regelgeving en dat betreft dan vooral de gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen. Er was geen aanleiding voor een diepgaande update; wel is aansluiting gezocht bij het in september 2022 door PS vastgestelde Protocol Verbonden Partijen. In het Informatieprotocol verbonden partijen 2022 wordt gerefereerd naar afspraken uit 2016 over de informatievoorziening betreffende de negen belangrijkste verbonden partijen gelden als nadere invulling op de wijze hoe GS PS informeert over de verbonden partijen. Voor de verantwoording in de jaarrekening geldt dat we over alle verbonden partijen rapporteren en niet alleen de negen belangrijkste.

Om als provincie meer strategisch te kunnen sturen op verbonden partijen en te kunnen voldoen aan de gewenste informatievoorziening aan PS is een beheersproces geïmplementeerd waarin relevante sturing- en verantwoordingsinformatie over de verbonden partij wordt bijgehouden. De aansturing is meer integraal en eenduidiger geregeld. De accenten in de ontwikkeling liggen daarbij op verzakelijking van de opdrachtverlening, beter inzicht in organisatie performance en naleving van good governance

Ontwikkeling

Op 27 september 2023 is door PS de Nota verbonden partijen vastgesteld. De vorige nota was van 2012 en is mede geactualiseerd vanwege de gewijzigde Wet Gemeenschappelijke regelingen, het vernieuwde protocol en het feit dat de Financiële verordening voorschrijft dat eens per 4 jaar Nota verbonden partijen moet worden geactualiseerd. In de nieuwe nota zijn er geen grote aanpassingen aangebracht, maar zijn slechts nuances verwerkt, als gevolg van voortschrijdend inzicht en aangepaste wet- en regelgeving en dat betreft dan vooral de gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen. Er was geen aanleiding voor een diepgaande update; wel is aansluiting gezocht bij het in september 2022 door PS vastgestelde Protocol Verbonden Partijen. Het protocol verbonden partijen bestaat uit een aantal (werk)afspraken tussen GS en PS. Afgesproken is dat PS over negen van de tien belangrijkste verbonden partijen (uitgezonderd IPO) met regelmaat worden geïnformeerd via een GS-brief bij het jaarverslag en de begroting van de verbonden partijen, waarin onder andere de relatie met de provinciale doelen wordt beschreven.

Overzicht verbonden partijen en risico's

Verbonden partijen brengen de onderstaande financiële risico's met zich mee:

Gestort aandelenkapitaal bij deelnemingen

Een aandeelhouder in een vennootschap (deelneming) heeft een bedrag betaald voor de aandelen. In

het geval dat de vennootschap slechte resultaten behaalt, kan sprake zijn van (gedeeltelijk) verlies van dit bedrag. Dit dient dan op de provinciale balans te worden gecorrigeerd.

Dividendopbrengsten van deelnemingen

Als een deelneming winsten behaalt, kan een deel van die winst als dividend worden uitgekeerd aan de aandeelhouders. Deze mogelijke inkomsten zijn een onzekere post doordat pas na afloop van een boekjaar blijkt of het verwachte resultaat is behaald.

Verstreckte leningen aan verbonden partijen

Zowel aan een aantal deelnemingen als aan enkele overige verbonden partijen zijn leningen en garanties verstrekt. Er bestaat een risico van niet-terugbetaling. Zowel ten behoeve van deelnemingen als van overige verbonden partijen zijn garanties/borgstellingen afgegeven.

Risico's binnen Gemeenschappelijke Regelingen

Elke deelnemer aan een Gemeenschappelijke Regeling is in principe voor zijn aandeel verantwoordelijk voor mogelijke tekorten binnen de GR.

Onderstaand is het overzicht van alle verbonden partijen van de provincie Drenthe met de kerngegevens opgenomen. De opgenomen informatie over het eigen en vreemd vermogen en het resultaat, betreffen de meest recente gegevens waar wij thans over beschikken.

Verbonden partij	Rechtsvorm	Eigenaars-/deelnemers belang
Gemeenschappelijke regelingen		
De Noordelijke Rekenkamer	Gemeenschappelijke regeling	33,33%
Gemeenschappelijke Regeling Openbaar Lichaam OV-bureau van de gemeente Groningen en de provincies Groningen en Drenthe	Gemeenschappelijke regeling	35,00%
Gemeenschappelijke regeling Prolander	Gemeenschappelijke regeling	68,00%
Regio Groningen-Assen	Gemeenschappelijke regeling zonder meer	12,50%
Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe	Gemeenschappelijke regeling	17,00%
Samenwerkingsverband Noord-Nederland	Gemeenschappelijke regeling	33,33%
Beheerorganisatie Vechtdallijnen (Provincie Overijssel)	Gemeenschappelijke regeling zonder meer	36,00%
Vennootschappen		
BNG Bank N.V.	Naamloze Vennootschap	0,16%
CSV Amsterdam B.V.	Besloten Vennootschap	2,28%
Enexis Holding N.V.	Naamloze Vennootschap	2,37%
Groningen Airport Eelde N.V. (GAE)	Naamloze Vennootschap	30,00%
MKB Fonds Drenthe B.V.	Besloten Vennootschap	100,00%
Nederlandse Waterschapsbank N.V.	Naamloze Vennootschap	0,04%
N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland	Naamloze Vennootschap	16,67%
Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.	Besloten Vennootschap	2,28%
WMD Drinkwater N.V. (voorheen: N.V. Waterbedrijf Drenthe)	Naamloze Vennootschap	50,00%
Stichtingen en verenigingen		
Coöperatieve vereniging Decentrale OV-Autoriteiten (NDVO-DOVA U.A.)	Stichting	6,67%
Energiefonds Drenthe	Stichting	100,00%
Stichting Gemeenschappelijke Opleidingsactiviteit (semi) Publieke sector	Stichting	0,00%
Huis van de Nederlandse Provincies	Vereniging	7,69%
Vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO)	Vereniging	6,67%
Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging	Stichting	8,50%
Stichting Bodembeheer Schoonebeek	Stichting	6,00%
Overige		
Fonds nazorg gesloten stortplaatsen	Reglement	100,00%

Belangrijkste verbonden partijen

In 2016 is de Commissie van Onderzoek in samenspraak met GS gekomen tot een selectie van negen belangrijkste verbonden partijen. Deze selectie is in 2022 bij het vaststellen van het protocol verbonden partijen nog eens bevestigd door PS. De selectie is gemaakt om twee redenen. De eerste is om zo bij de belangrijkste verbonden partijen de betrokkenheid van PS te vergroten. De tweede reden is om te voorkomen dat onnodige bureaucratie ontstaat, doordat bij iedere verbonden partij een even uitvoerige toelichting gegeven wordt.

Over negen verbonden partijen worden PS met regelmaat en uitvoeriger geïnformeerd dan ten aanzien van de overige verbonden partijen. De negen verbonden partijen waarover PS uitvoerig worden geïnformeerd zijn:

1. OV-bureau Groningen Drenthe;
2. Energiefonds Drenthe (voorheen: Drentse Energie Organisatie (DEO));
3. N.V. Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij (NOM);
4. Groningen Airport Eelde (GAE);
5. Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUDD);
6. Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN);
7. Regiovisie Groningen-Assen (RGA);
8. Prolander;
9. WMD Drinkwater NV (voorheen: NV Waterbedrijf Drenthe)

Hieronder is per verbonden partij de verantwoordingsinformatie opgenomen. De opgenomen informatie betreft de meest actuele voor publicatie beschikbare verkregen informatie van de verbonden partij. Voor alle verbonden partijen geldt onverlet dat PS zal worden geïnformeerd mochten zich politiek bestuurlijk relevante ontwikkelingen bij deze verbonden partij voordoen.

Gemeenschappelijke regelingen

NRK				
Naam verbonden partij	De Noordelijke Rekenkamer			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Doel	Onafhankelijk beleidsonderzoek			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	33,33%			
Bestuurlijk belang	Adviesraad			
Invloed uitoefenen	Via de Adviesraad het doen van suggesties ten behoeve van het onderzoeksprogramma. Ook adviseert de Adviesraad over de begroting en de wijze van publiceren van rapporten en het doen van suggesties ten behoeve van het onderzoeksprogramma.			
Risicoprofiel	Hoog			
Risico's	Eventueel aansprakelijkheid n.a.v. onderzoeken.			
Beheersmaatregel	Ontwikkelingen goed volgen en monitoren.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2022	Gerealiseerd 2023	Begroot 2023	Begroot 2024
Eigen vermogen op 31-12	257.332	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	176.650	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend

Resultaat (voor bestemming)	210.832	nog niet bekend	0	0
Bijdrage provincie	338.333	318.333	318.333	326.667
Opbrengsten dienstverlening	8.046	8.046	6.800	6.800

OV-bureau

Naam verbonden partij	Gemeenschappelijke Regeling Openbaar Lichaam OV-bureau van de gemeente Groningen en de provincies Groningen en Drenthe
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doel	Zorgen voor en bevorderen van openbaar vervoer
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	35,00%
Bestuurlijk belang	Lid Algemeen en Dagelijks Bestuur
Invloed uitoefenen	Via zeggenschap in het AB en DB en door PS via de mogelijkheid voor een zienswijze op de ontwerpbegroting.
Risicoprofiel	Middel
Risico's	<p>1. De effecten van de uitbraak van het coronavirus zijn nog steeds voelbaar in het openbaar vervoer. In het nieuwe normaal na corona wordt bijvoorbeeld veel meer thuis gewerkt. Dit is een van de redenen dat de ov-reizigers langzamer dan verwacht weer terug komen. Voor 2024 is naast een compensatie voor het niet indexeren van het OV-kaartje eind 2023 een beperkte Rijksbijdrage toegezegd voor het stutten van het OV.</p> <p>2. Voor het inschatten van lasten en baten voor de meerjarige begroting OV-Bureau wordt uitgegaan van handmatige berekeningen in een Excelmodel. Door alle onduidelijkheden i.v.m. de coronacrisis/energiecrisis is de toekomst erg moeilijk goed te voorspellen. Daar komt bij dat 100% doorberekenen van kostenstijgingen en daardoor flink hogere vervoerstarieven als ongewenst worden beschouwd.</p> <p>3. Het streven is om het Weerstandsvermogen op peil te houden: € 4,75 miljoen is bedoeld om crisissituaties te kunnen opvangen. Maar in de huidige meerjarenraming wordt een gedeelte van het weerstandsvermogen van het OV-Bureau ingezet en gaat het op termijn door de ondergrens van het weerstandsvermogen.</p>
Beheersmaatregel	<p>1. In de Begroting 2024 zijn maatregelen die door het OV-bureau beïnvloedbaar verwerkt (beperken omvang van dienstregeling en inzet additionele financiële middelen vanuit het Rijk en/of de deelnemers en/of het eigen weerstandsvermogen).</p> <p>2. Het OV-Bureau laat deze doorrekening toetsen door de accountant. Het OV-Bureau zal verzocht worden de werkwijze van het OV-model af te stemmen met de deelnemers.</p> <p>3. Door de bijdragen van de provincies te indexeren worden prijsstijgingen in ieder geval deels gecompenseerd. Additionele financiering van derden (Rijk en/of provincie Groningen, Drenthe en gemeente Groningen) is noodzakelijk om niet structureel op een financieel tekort uit te komen. De verdeling van middelen / tekorten OV-bureau bedraagt Drenthe 35% en provincie / gemeente Groningen 65%.</p> <p>Provinciale Staten hebben zich uitgesproken tegen de hoge landelijke indexering van het ov-kaartje voor 2024 met 11%. Deze 11% kostenderving wordt structureel gecompenseerd door het Rijk (motie Bikker).</p>

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2022	Gerealiseerd 2023	Begroot 2023	Begroot 2024
Eigen vermogen op 31-12	24.222.000	nog niet bekend	20.517.000	9.963.000
Vreemd vermogen op 31-12	15.001.000	nog niet bekend	7.596.000	12.006.000
Resultaat (voor bestemming)	-1.782.000	nog niet bekend	0	0
Bijdrage provincie	25.710.572	23.168.343	23.073.343	24.053.037
Opbrengsten dienstverlening	16.779	16.779	15.043	15.043

Prolander				
Naam verbonden partij	Gemeenschappelijke regeling Prolander			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Doel	Het omzetten van provinciaal natuurbeleid tot concrete resultaten in het gebied.			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	68,00%			
Bestuurlijk belang	Voorzitter Bestuur			
Invloed uitoefenen	Via het bestuur en middels de sturing in de opdrachtverlening. Provinciale Staten hebben de mogelijkheid tot het geven van een zienswijze op de begroting.			
Risicoprofiel	Middel			
Risico's	<p>1. De GR Prolander heeft alleen betrekking op de bedrijfsvoering van de organisatie. Tegen- en meevallers bij de realisatie van het natuurnetwerk zelf vallen buiten de GR. Laatstgenoemde loopt via de jaarlijkse Prestatieovereenkomst met Prolander (PPO) en komen via deze weg voor rekening van de provincie Drenthe als opdrachtgever.</p> <p>2. Een van de belangrijkste risico's is dat Prolander voor het uitvoeringsprogramma Natuur mogelijk niet aan de door de provincie gevraagde personele inzet kan voldoen. Dit wordt veroorzaakt door krapte in de arbeidsmarkt.</p>			
Beheersmaatregel	<p>1. Prolander heeft een hoog budget voor de ontwikkelopgave (realisatie natuur en natuurherstelmaatregelen). Voor het beheer van deze gelden is het Treasury statuut opgesteld.</p> <p>2. Er is personeelsbeleid op strategisch niveau ontwikkeld. Huidige en nieuwe medewerkers wordt perspectief geboden van onder meer vaste contracten.</p>			
Financiële kengetallen				
	Gerealiseerd 2022	Gerealiseerd 2023	Begroot 2023	Begroot 2024
Eigen vermogen op 31-12	140.947	nog niet bekend	459.000	460.500
Vreemd vermogen op 31-12	10.098.486	nog niet bekend	10.344.500	10.344.500
Resultaat (voor bestemming)	-159.436	nog niet bekend	0	2.000
Bijdrage provincie	6.656.500	7.202.800	6.989.500	7.259.000
Opbrengsten dienstverlening	1.789.137	1.759.423	1.487.192	nog niet bekend

RGA	
Naam verbonden partij	Regio Groningen-Assen
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling zonder meer
Doel	Afstemming woningbouw en bedrijventerreinen voor plangebied Realisatie pakket bereikbaarheidsmaatregelen Behoud en versterking (landschappelijke) kwaliteit
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	12,50%
Bestuurlijk belang	Lid stuurgroep
Invloed uitoefenen	GS via stuurgroep. PS middels zienswijze op begrotingen en jaarstukken
Risicoprofiel	Laag
Risico's	<p>1. Een tekort op de vrij te besteden middelen binnen het Financieel Kader. Er is dan meer aan projecten toegewezen dat er daadwerkelijk aan middelen beschikbaar is. Dit was in het verleden het geval, maar nu al enige jaren niet meer. Evengoed blijft dit een risico.</p> <p>2. Er bestaat het risico dat de frictiekosten van salarisverplichtingen voor het boventallig personeel van Regio Groningen-Assen die niet kan worden gedekt uit detachingsvergoedingen.</p>

Beheersmaatregel	<p>1. Elk jaar wordt het financieel kader geactualiseerd om te kijken hoe groot het risico is. Door vrijval vanuit projecten is er geen tekort meer. Anders dan in voorgaande jaren heeft de Stuurgroep nog een substantieel bedrag beschikbaar (in de begroting 2024 is de vrije ruimte bepaald op circa € 10,8 miljoen) om keuzes te maken binnen de thema's van de Toekomstagenda. Daarnaast is sprake van een vrijval uit voorgaande jaren van € 1,2 miljoen, waarmee de totale ruimte binnen het Financieel Kader op 12,0 miljoen uitkomt. Daarnaast gaan we ervan uit dat de projecten conform de beschikkingen worden afgerekend. Afgelopen jaar is door goedkoper uitvallende projecten de vrijval verder opgelopen het gaat hierbij om vrijval binnen de thema's Regionale projecten en Mobiliteit.</p> <p>2. Om dit risico te beperken heeft RGA een Bestemmingsreserve frictiekosten ingesteld. Het saldo van deze reserve lijkt voldoende hoog te zijn om het risico op te vangen.</p>
------------------	--

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2022	Gerealiseerd 2023	Begroot 2023	Begroot 2024
Eigen vermogen op 31-12	3.769.296	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	3.071.739	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	939.082	nog niet bekend	1.893.345	4.894.763
Bijdrage provincie	921.732	921.732	921.732	921.732
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

RUD Drenthe

Naam verbonden partij	Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doel	Uitvoering vanaf 1 januari 2024 de Omgevingswet en overige uitvoeringstaken op het gebied van milieu
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	17,00%
Bestuurlijk belang	Lid Algemeen en Dagelijks Bestuur
Invloed uitoefenen	Door de vertegenwoordiging in het Dagelijks- en Algemeen bestuur.
Risicoprofiel	Hoog
Risico's	<p>1. De werkzaamheden van de RUD Drenthe zijn wettelijke taken met een hoog maatschappelijk belang. Als deze werkzaamheden niet/onvoldoende worden uitgevoerd lopen burgers en bedrijven milieurisico's.</p> <p>2. Het weerstandsvermogen is in lijn met de risico's bij de RUD Drenthe. Dit houdt in dat tekorten in de bedrijfsvoering voornamelijk voor rekening komen van de deelnemers.</p> <p>3. De RUD Drenthe heeft last van de krappe arbeidsmarkt. Hierdoor ontstaat het risico dat de RUD Drenthe de werkzaamheden niet volledig uit kan voeren.</p>
Beheersmaatregel	<p>1. Er vindt goede afstemming plaats tussen de deelnemers en de RUD Drenthe over de uitvoering van het jaarplan. Middels DB en AB worden de deelnemers geïnformeerd over de voortgang. Er wordt periodiek geëvalueerd op inhoud en procesniveau.</p> <p>2. In de reguliere overleggen van de accounthouders, eigenaren en het DB en AB wordt hierop gestuurd. Met de RUD Drenthe zijn afspraken gemaakt over het verlenen van inzicht in de voortgang op het jaarprogramma en de eventuele bijsturingmogelijkheden.</p> <p>3. Tussen de ODG, FUMO en RUD Drenthe vindt afstemming plaats over de arbeidsmarktstrategie. Het opdrachtgeverschap richting de RUD Drenthe professionaliseren we verder. Zo geven we de RUD Drenthe tijdig inzicht in de verwachte opdracht waardoor zij tijdiger personeel kunnen aantrekken of vasthouden.</p>

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2022	Gerealiseerd 2023	Begroot 2023	Begroot 2024
Eigen vermogen op 31-12	155.468	nog niet bekend	188.000	425.000
Vreemd vermogen op 31-12	5.691.689	nog niet bekend	2.575.000	2.575.000
Resultaat (voor bestemming)	-179.079	nog niet bekend	151.000	237.000
Bijdrage provincie	3.318.581	nog niet bekend	3.093.906	3.093.906
Opbrengsten dienstverlening	545.685	568.383	547.586	547.586

SNN	
Naam verbonden partij	Samenwerkingsverband Noord-Nederland
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doel	Het stimuleren van duurzame, innovatieve economische ontwikkeling van Noord-Nederland.
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	33,33%
Bestuurlijk belang	Lid Algemeen en Dagelijks Bestuur
Invloed uitoefenen	Via stemrecht in het DB en AB. GS is met 1 lid vertegenwoordigd in het DB en met 3 leden in het AB.
Risicoprofiel	Middel
Risico's	1. Het risico dat op enig moment niet wordt voldaan aan voorschriften, regels en procedures, zowel opgelegd door de geldgever als vastgelegd in de eigen administratieve organisatie, inclusief toetsingskader en controleprotocollen. Zoals procedurele risico's in de uitvoering volgens de Europese richtlijn. 2. Op dit moment wordt niet voldaan wordt aan de voorwaarden tot quasi-inbesteding van subsidietrajecten bij SNN.
Beheersmaatregel	1. Dit risico is gering, de auditautoriteit die in opdracht van het ministerie van EZK toezicht houdt op de MA-en waaronder SNN. Focus blijft op de selectie van projecten, controle spoor, informatiesystemen en maatregelen tegen fraude. 2. Uitvoering van extra werkzaamheden ten aanzien van het aanbestedingsrecht in het verlenen van provinciale opdrachten aan SNN.

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2022	Gerealiseerd 2023	Begroot 2023	Begroot 2024
Eigen vermogen op 31-12	6.391.000	nog niet bekend	4.664.000	5.442.000
Vreemd vermogen op 31-12	768.240	nog niet bekend	560.128.000	444.979.000
Resultaat (voor bestemming)	2.402.000	nog niet bekend	84.000	0
Bijdrage provincie	1.421.000	nog niet bekend	1.760.000	1.364.000
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

Vechtdallijnen	
Naam verbonden partij	Beheerorganisatie Vechtdallijnen (Provincie Overijssel)
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling zonder meer
Doel	Concessiebeheer spoorverbindingen Zwolle-Emmen en Almelo-Mariënberg
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	36,00%
Bestuurlijk belang	Lid stuurgroep
Invloed uitoefenen	Via de bestuurder in de stuurgroep en via de ambtelijke samenwerkingsgroepen
Risicoprofiel	Laag

Risico's	<p>1. De opdrachtgevende partijen Overijssel en Drenthe zijn opbrengstverantwoordelijk voor de exploitatie van de treindienst. Dat wil zeggen dat zij de risico's lopen van fluctuerende kaartverkoop inkomsten. Net als bij het OV bureau Groningen Drenthe wordt er een conservatief financieel beleid gevoerd.</p> <p>2. De effecten van de uitbraak van het coronavirus zijn nog steeds voelbaar in het openbaar vervoer. In het nieuwe normaal na corona wordt bijvoorbeeld veel meer thuis gewerkt. Dit is een van de redenen dat de ov-reizigers langzamer dan verwacht weer terug komen. Voor 2024 is naast een compensatie voor het niet indexeren van het OV-kaartje eind 2023 een beperkte Rijksbijdrage toegezegd voor het stutten van het OV.</p> <p>3. Bij de Vechtdallijnen hebben we nog te maken met incidenten op het vlak van sociale veiligheid. Dit is een structureel aandachtspunt. Met ingang van 2023 hebben we voor de huidige concessieperiode hiervoor samen met Overijssel en het Rijk middelen beschikbaar gesteld.</p> <p>4. Met Prorail was een discussie over de gebruikersvergoeding. Prorail heeft deze vanaf 2023 fors verhoogd.</p>			
Beheersmaatregel	<p>1. De fluctuaties in het resultaat worden opgevangen in de exploitatie van de beheersorganisatie de beschikking 2023 is inmiddels verstrekt.</p> <p>2. Voor 2023 is het herstel van de vraaguitval ingezet. Het niveau van 2019 is echter nog niet bereikt. De BVOV (Regeling specifieke uitkering beschikbaarheidsvergoeding regionale OV-concessies) is er vanaf 2023 niet meer. De reizigersopbrengsten zijn in 2023 hoger ten opzichte van 2022.</p> <p>3. De kosten van inzetten van extra personeel en vliegende brigades is in 2022 incidenteel opgelost. Vanaf 2023 is hierin structureel door het provincies en het rijk voorzien.</p> <p>4. De gevoerde lobby om deze gestegen gebruikersvergoeding te beperken heeft niet geleid tot aanpassingen van de voorgenomen verhoging door Prorail.</p>			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2022	Gerealiseerd 2023	Begroot 2023	Begroot 2024
Eigen vermogen op 31-12	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Vreemd vermogen op 31-12	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Resultaat (voor bestemming)	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Bijdrage provincie	3.263.241	3.427.272	3.486.471	3.770.189
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

Vennootschappen

BNG Bank N.V.				
Naam verbonden partij	BNG Bank N.V.			
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Doel	Financiële dienstverlening aan overheden en instellingen met een maatschappelijk belang.			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	0,16%			
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder			
Invloed uitoefenen	Ja, via AvA			
Risicoprofiel	Laag			
Risico's	De BNG Bank N.V. (BNG) verstrekt voornamelijk kredieten aan decentrale overheden, woningcorporaties en zorginstellingen. Het grootste deel van de kredietportefeuille bestaat uit leningen gegarandeerd door overheidsinstanties met een risicoweging van 0%. De BNG behoort tot de meest solide banken van Europa met de hoogste kredietwaardigheidsratings (Moody's: Aaa, Standard & Poor's: AAA en Fitch: AAA), wat een uitstekend risicoprofiel impliceert. Het risicobeheer is gericht op handhaving van het risicoprofiel. Overall beoordelen wij het risico in deze verbonden partij als laag, ook in relatie tot het geringe belang van 0,16%.			
Beheersmaatregel	De provincie Drenthe heeft geen specifieke beheersmaatregelen getroffen. De BNG maakt voor elk risico de afweging of zij bereid is deze te lopen. Indien dit het geval is, zijn er door de BNG maatregelen getroffen om deze risico's te beheersen. NB. Onderstaande bedragen zijn in miljoenen euro's.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2022	Gerealiseerd 2023	Begroot 2023	Begroot 2024
Eigen vermogen op 31-12	4.306	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend

Vreemd vermogen op 31-12	107.459	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	300	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend

CSV Amsterdam B.V.

Naam verbonden partij	CSV Amsterdam B.V.			
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap			
Doel	Vertegenwoordiging verkopende aandeelhouders Essent			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	2,28%			
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder			
Invloed uitoefenen	De provincie Drenthe is via de provincie Groningen vertegenwoordigd in de aandeelhouderscommissie.			
Risicoprofiel	Laag			
Risico's	Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestorte aandelenkapitaal van deze vennootschap (art. 2:81 BW).			
Beheersmaatregel	-			

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2022	Gerealiseerd 2023	Begroot 2023	Begroot 2024
Eigen vermogen op 31-12	210.079	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	13.351	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	-102.300	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend

Enexis Holding N.V.

Naam verbonden partij	Enexis Holding N.V.			
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Doel	Energiedistributie			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	2,37%			
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder			
Invloed uitoefenen	De provincie Drenthe is als aandeelhouder door de provincie Groningen vertegenwoordigd in de aandeelhouderscommissie.			
Risicoprofiel	Middel			

Risico's	<p>Enexis is financieel gezond. Enexis heeft de Standard & Poor's (S&P) long term rating A+ (positive) en bij Moody's Aa3 (stable outlook).</p> <p>De aandeelhouders lopen het risico (een deel van) de boekwaarde te moeten afwaarderen. Het risico voor de aandeelhouders is gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V.</p> <p>De door de aandeelhouders verstrekte leningen zijn per ultimo 2023 € 500 miljoen (2022: € 500 miljoen).</p> <p>De over de aandeelhoudersleningen betaalde rentevergoedingen bedroegen in 2023 € 10 miljoen (2022: € 10 miljoen).</p> <p>De aan de aandeelhouders betaalde dividenduitkering bedroeg in 2023 (over het boekjaar 2022) € 193 miljoen, inclusief € 100 miljoen uit het verkoopresultaat van Fudura B.V. (dividend 2022: € 99 miljoen).</p> <p>Een aanvullend risico is het achterblijven van de geraamde dividendinkomsten. De geraamde dividendinkomsten voor de jaren 2024 en verder zijn in 2022 neerwaarts bijgesteld.</p> <p>Het dividendbeleid dat vanaf het boekjaar 2023 geldt is er maximaal 50% van de nettowinst uit gewone bedrijfsvoering wordt uitgekeerd, onder bepaalde voorwaarden ten aanzien van credit ratings en incidentele posten.</p>
Beheersmaatregel	<p>Wettelijk is minimaal 40% eigen vermogen vereist, Enexis heeft op basis van de jaarrekening 2022 een solvabiliteit van circa 53%. Dit levert een laag risico op voor de aandeelhouders van Enexis Holding N.V.</p> <p>NB. Onderstaande bedragen zijn in miljoenen euro's.</p>

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2022	Gerealiseerd 2023	Begroot 2023	Begroot 2024
Eigen vermogen op 31-12	5.441	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	4.907	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	1.300	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend

GAE	
Naam verbonden partij	Groningen Airport Eelde N.V. (GAE)
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Doel	Uitoefening van het luchthavenbedrijf
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	30,00%
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Invloed uitoefenen	Stemrecht in de AvA
Risicoprofiel	Middel
Risico's	<p>1. GAE dient een groot maatschappelijk belang met een mate van onzekerheid qua exploitatie. Beide provincies hebben in december 2023 besloten om voor 10 jaar NEDAB-bijdragen beschikbaar te stellen, dat geeft zekerheid voor GAE. De luchthaven heeft ook te maken met een groot aantal risico's dat niet of zeer moeilijk beheersbaar is. Dit betreffen aanslagen, vliegcrashes, economische bedreigingen (inflatie, alternatieve luchthavens en snelle treinverbindingen) en veranderende wet- en regelgeving die de bedrijfsvoering van de luchthaven direct raken.</p> <p>2. De gemeente Groningen heeft haar aandelen (26%) verkocht aan FB Oranjewoud Participaties BV. Deze private partij gaat niet meebetalen aan investeringen voor de luchthaven. Nu de nieuwe strategie door beide provincies is omarmd, nemen de financieringslasten voor de publieke aandeelhouders toe. De bijdrage waarvoor de gemeente Tynaarlo staat o.b.v. van haar aandelenbezit is onzeker.</p> <p>3. Voor de verdeling van het vliegverkeer is geen sprake van een level playing field voor de luchthavens in Nederland.</p>

Beheersmaatregel	<p>1. Risico's blijven in principe beperkt tot de omvang van de kapitaalbreng in geval van een faillissement en de jaarlijkse bij te dragen bijdrage. Het aandelenkapitaal van de provincie Drenthe is nominaal gewaardeerd op € 1.242.000,- en een Drentse storting van € 2.156.434,- (7 x € 308.062,-) in de agioreserve. De boekwaarde van de aandelen is op € 0,- gewaardeerd. Daarnaast heeft de provincie Drenthe op 20 december 2023 € 23 miljoen aan extra middelen beschikbaar gesteld ten behoeve van de NEDAB-kosten voor een periode van 10 jaar.</p> <p>2. Inmiddels is duidelijk dat FB Oranjewoud Participaties BV het maatschappelijk belang van de luchthaven onderschrijft en deze open wenst te houden en inmiddels een lening van 1 miljoen beschikbaar heeft gesteld en bovendien de panden van de voormalige Rijksluchtvaartschool heeft aangekocht. Over de bijdrage van de gemeente Tynaarlo is nog onzekerheid. Om die reden hebben zowel de staten van Groningen alsook die van Drenthe aangegeven tot maximaal 50% van de NEDAB-bijdragen te willen financieren, waarmee de garantie voor het gehele bedrag is afgegeven. Met de gemeente Assen is de afspraak voor bijdragen in de NEDAB-kosten afgerond. Zij heeft de eerder toegezegde bijdragen voldaan en zal, nu ze geen aandeelhouder meer is, niet meer bijdragen in de NEDAB-kosten o.b.v. van Strategie Groningen Airport Eelde 2024-2033.</p> <p>3. GAE voert een doorlopende lobby richting het Rijk voor een solide positie in het landsdekkende systeem voor vliegverkeer.</p>
------------------	---

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2022	Gerealiseerd 2023	Begroot 2023	Begroot 2024
Eigen vermogen op 31-12	9.537.681	nog niet bekend	7.265.000	8.118.000
Vreemd vermogen op 31-12	4.969.735	nog niet bekend	4.695.000	5.048.000
Resultaat (voor bestemming)	43.669	nog niet bekend	-1.138.000	-487.000
Bijdrage provincie	2.455.446	648.000	648.000	1.898.000
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

MKB Fonds Drenthe

Naam verbonden partij	MKB Fonds Drenthe B.V.
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Doel	Stimulering MBK innovatie
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	100,00%
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Invloed uitoefenen	Via de AvA (als 100% aandeelhouder)
Risicoprofiel	Middel
Risico's	<p>1. De provincie is enig aandeelhouder en heeft € 13 miljoen geïnvesteerd in het MKB Fonds met als doel de economie van het midden en klein bedrijf te stimuleren en daarmee werkgelegenheid te realiseren. Deze provinciale bijdrage moet onder aftrek van de beheerskosten revolverend worden ingezet. Daarnaast is in 2021 een lening verstrekt van € 10 miljoen. Deze lening kan opgenomen worden afhankelijk van de financieringsbehoefte van het fonds. Een financieel risico is dat de lening aan het eind van de looptijd niet terugbetaald kan worden door het MKB Fonds.</p> <p>2. Aan het financieren van ondernemingen zijn risico's verbonden. Voor het MKB Fonds zijn deze hoger doordat de doelondernemingen zich bevinden in een segment met hogere risico's. Het gaat immers om jonge, innovatieve ondernemingen, startups en bestaande ondernemingen die hun nieuwe ideeën willen valoriseren.</p> <p>3. Het fonds verwacht dat in 2024 de rentes gestabiliseerd maar hoog blijven, waardoor de groei van de economie nagenoeg nihil zal zijn. Mogelijk zal een aantal ondernemingen o.a. door terugbetaling van de Covid-steun, in financiële problemen kunnen komen en moeten mogelijk meer voorzieningen getroffen worden.</p>

Beheersmaatregel	<p>1. De € 13 miljoen die ingebracht in het MKB-fonds is destijds in de begroting van de provincie als last genomen. Om die reden zullen niet nog eens financiële risico's afgewikkeld hoeven te worden over dat bedrag. Daarmee impliceert de provincie in haar boekhouding dat het fondsvermogen niet zal terugvloeien naar de provincie, ondanks dat het fonds het oogmerk 'revolvent' heeft. Het idee is om het MKB in Drenthe vooruit te helpen en eventuele opbrengsten in de vorm van rente, dividend en verkoopopbrengsten van deelnemingen hiervoor opnieuw in te zetten binnen het MKB-fonds zelf. Ter afdekking van het risico dat de lening niet terugbetaald kan worden, is een storting van 10% ofwel € 1 miljoen in de Reserve opvang revolvent financieren gedaan.</p> <p>2. Per onderneming wordt de risico-ontwikkeling bewaakt en het risicoprofiel wordt halfjaarlijks opnieuw beoordeeld en besproken met de RvC. Daarnaast moet de portefeuille van het MKB Fonds voldoende gespreid over de levensfasen, sectoren en financieringsbedragen zijn opgebouwd.</p> <p>3. Twee keer per jaar wordt door het MKB-fonds een analyse van het portefeuillebedrijf gemaakt en wordt de Benaderde MarktWaarde (BMW) berekend.</p>
------------------	---

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2022	Gerealiseerd 2023	Begroot 2023	Begroot 2024
Eigen vermogen op 31-12	6.415.297	nog niet bekend	5.995.132	5.681.747
Vreemd vermogen op 31-12	160.302	nog niet bekend	1.650.000	-850.000
Resultaat (voor bestemming)	-1.397.080	nog niet bekend	-942.515	-508.891

Nederlandse Waterschapsbank N.V.

Naam verbonden partij	Nederlandse Waterschapsbank N.V.
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Doel	Kredietverlening aan waterschappen en andere overheden
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	0,04%
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Invloed uitoefenen	Ja, via AvA
Risicoprofiel	Laag
Risico's	De Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB) verstrekt voornamelijk kredieten aan overheden en aan instellingen die door overheden worden gegarandeerd. Dit resulteert in een laag risicoprofiel van de kredietportefeuille van de NWB. Risicobeheer heeft een centrale plaats in de organisatie van de NWB en wordt gekenmerkt door het effectief inspelen op veranderende marktomstandigheden en het bieden van adequate kaders voor de activiteiten van de bank. Dit helpt de bank haar sterke financiële positie en zeer lage kostenstructuur te behouden. De NWB beschikt over de hoogste kredietwaardigheidsratings AAA/Aaa. Overall beoordelen wij het risico in deze verbonden partij als laag, ook in relatie tot het geringe belang ad 0,04%.
Beheersmaatregel	De provincie Drenthe heeft geen specifieke beheersmaatregelen getroffen. De NWB maakt voor elk risico de afweging of zij bereid is deze te lopen. Indien dit het geval is, zijn er door de NWB maatregelen getroffen om deze risico's te beheersen. NB. Onderstaande bedragen zijn in miljoenen euro's.

Bedragen in miljoenen

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2022	Gerealiseerd 2023	Begroot 2023	Begroot 2024
Eigen vermogen op 31-12	1.995	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	71.290	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	143	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend

NOM				
Naam verbonden partij	N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland			
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Doel	Het stimuleren van de regionale economische structuur en werkgelegenheid			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	16,67%			
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder			
Invloed uitoefenen	Als aandeelhouder invloed via de AvA.			
Risicoprofiel	Middel			
Risico's	<p>1. De provinciale deelneming in de NOM is in 2016 aangekocht voor een bedrag van € 21,5 miljoen (16,67% van totaal). In 2020 is de inzet op deze deelneming nog eens verhoogd met bijna € 3 miljoen. In 2021 is nogmaals een agiostorting gedaan van € 3,9 miljoen vanwege de extra middelen die het Rijk beschikbaar heeft gesteld om de coronacrisis het hoofd te bieden. Eind 2021 heeft de definitieve afrekening van de aankoop van de aandelen NOM plaatsgevonden en is de aankoopprijs van destijds € 250.000,- lager geworden. Het grootste risico voor de provincie als deelnemer in N.V. NOM is het risico dat de benaderde marktwaarde van de participaties van N.V. NOM daalt en het provinciaal deelnemersbelang in N.V. NOM moet worden afgewaardeerd conform het BBV. Deze benaderde marktwaarde van de participaties is de beste inschatting die N.V. NOM maakt van de mogelijke transactieprijs in een vrije markt. Gelet op de aard van de bedrijven waarin N.V. NOM investeert, kan de hoogte van de benaderde marktwaarde jaarlijks aan verandering onderhevig zijn. De afgelopen jaren was sprake van een afwaardering die ten laste van de risicoreserve is gebracht. Mogelijk dat dit ook in het komende jaar zich kan voordoen.</p> <p>2. De NOM heeft het karakter van een hoog risico-financier. Veel van de ondernemingen die de NOM financiert zijn startups; technologiegedreven en innovatieve bedrijven. Investeren is dan ook niet zonder risico's. Bij jonge innovatieve bedrijven zijn zowel de technologie als de onderneming nog in ontwikkeling. Deze ondernemingen hebben risicoprofielen die marktpartijen, zoals banken of andere investeerders, niet accepteren. Het is daarom reëel rekening te houden met een minimaal rendement of zelfs afboekingen op de investeringen.</p> <p>3. Door de directie van de N.V. NOM worden jaarlijkse updates van de risicoanalyse uitgevoerd. In het jaarverslag over 2023 gaat de N.V. NOM uitgebreid in op deze risico's en de maatregelen die zij treft om deze risico's te beheersen. Als belangrijkste risico's merkt de NOM aan de risico's rondom data- en cybersecurity wat al geruime tijd niet meer alleen een IT kwestie. De meeste incidenten vinden plaats door onjuist handelen van personeelsleden. Daarnaast het niet in kunnen vullen van vacatures en ziet de NOM de overtreding van de staatssteunregels als groot risico.</p> <p>4. De NOM is bij uitstek een verbonden partij die gevoelig is voor fluctuaties in de markt. In geval van een economische recessie heeft dit direct gevolgen voor de waardering van het eigen vermogen en de benaderde marktwaarde van de NOM. Dit heeft invloed op de waardering van de aandelen NOM op de provinciale balans.</p> <p>5. Voor 2023 werd rekening hebben gehouden met zaken als stijgende energiekosten, hogere inflatie en problemen in de logistieke keten, voor 2024 ziet de NOM voor dergelijke invloeden een kleinere rol. Blijft dat er altijd een kans bestaat dat een aantal ondernemingen in financiële problemen komt en er voorzieningen getroffen moeten worden als gevolg van afwaarderingen.</p>			
Beheersmaatregel	<p>1. De benaderde marktwaarde van de aandelenparticipaties komt tot stand door een cijfermatige benadering van de marktwaarde gevolgd door meerdere financiële waarderingsmethodieken. De gevolgde benadering borgt dat de waardering gestandaardiseerd en consistent tot stand komt. Wij ontvangen rapportages waarmee we de NOM kunnen monitoren. Aanpassingen van de waardering verlopen via de Voorziening deelnemingen, zodat bij een eventuele opwaardering van de deelneming eerdere afwaarderingen gecompenseerd kunnen worden.</p> <p>2. Voordat de NOM overgaat tot een investeringsbeslissing wordt er door de investment manager als onderdeel van de due diligence een inschatting gemaakt van de hoogte van de verbonden risico's. Mede om risico's te beperken is een aandeelhoudersinstructie voor de NOM opgesteld.</p> <p>3. De NOM heeft voor het beheersen van de risico's op het gebied van staatssteun en ICT beheersmaatregelen ingevoerd.</p> <p>4. en 5. Hier zijn niet direct beheersmaatregelen voor te nemen.</p>			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2022	Gerealiseerd 2023	Begroot 2023	Begroot 2024
Eigen vermogen op 31-12	140.468.000	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	8.247.000	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	40.173.000	nog niet bekend	-3.545.499	1.406.843
Bijdrage provincie	650.000	650.000	650.000	650.000
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.				
Naam verbonden partij	Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.			
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap			
Doel	Verkoop Vennootschap			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	2,28%			
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder			
Invloed uitoefenen	De provincie Drenthe is via de provincie Groningen vertegenwoordigd in de aandeelhouderscommissie.			
Risicoprofiel	Laag			
Risico's	Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is beperkt tot de hoogte van het gestorte aandelenkapitaal van deze vennootschap (art 2:81 BW).			
Beheersmaatregel	-			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2022	Gerealiseerd 2023	Begroot 2023	Begroot 2024
Eigen vermogen op 31-12	1.480.014	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	9.914	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	-52.060	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend

WMD Drinkwater N.V. (voorheen: N.V. Waterbedrijf Drenthe)	
Naam verbonden partij	WMD Drinkwater N.V. (voorheen: N.V. Waterbedrijf Drenthe)
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Doel	De vennootschap heeft als doel de uitoefening van een publiek (drink)waterbedrijf, daaronder begrepen de winning, de productie, het transport, de verkoop en distributie van water binnen het distributiegebied en de verkoop en distributie van drinkwater en gros buiten het distributiegebied, alsmede het verrichten van al hetgeen met de publieke drinkwatervoorziening verband houdt of daartoe in de ruimste zin bevorderlijk kan zijn.
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	50,00%
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Invloed uitoefenen	via de aandeelhoudersrelatie
Risicoprofiel	Middel
Risico's	<p>1. De drinkwatervoorziening wordt door de overheid niet overgelaten aan de markt. De WMD is sterk afhankelijk van wet en regelgeving. Door de toezichhouders ILT en ACM wordt de speelruimte beperkt die de WMD heeft voor het bepalen van tarieven en het daarmee het doen van investeringen. De tarieven zijn genormeerd; gebaseerd op de WACC is slechts een beperkte vergoeding van vermogenskosten toegestaan. Na een daling van de WACC-tarieven in de afgelopen jaren, heeft de Minister besloten dat de WACC voor de jaren 2022-2024 wordt vastgesteld op 2,95%. De drinkwaterbedrijven hebben positief gereageerd, omdat de minister de drinkwaterbedrijven zo de gevraagde duidelijkheid geeft over hun investeringsmogelijkheden.</p> <p>2. De WMD moet steeds een goede balans vinden tussen de beschikbaarheid van voldoende middelen, borgen drinkwatervoorziening in Drenthe, acceptabele tariefontwikkeling voor klanten en aandeelhouders en robuuste ontwikkeling van parameters die nodig zijn voor verkrijgen van financiering.</p>
Beheersmaatregel	<p>Inmiddels is de herstructurering van de WMD voltooid en zijn alle belangen in buitenlandse deelnemingen en de belangen in Nederlandse deelnemingen die niet tot de kerntaken van het bedrijf behoren afgestoten.</p> <p>Het financiële beleid van de WMD is uitgewerkt naar het Meerjaren Investeringsplan (MIP) 2024-2033, als integraal onderdeel van het Bedrijfsjaarplan 2024.</p>

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2022	Gerealiseerd 2023	Begroot 2023	Begroot 2024
Eigen vermogen op 31-12	61.754.000	nog niet bekend	64.869.000	68.267.000
Vreemd vermogen op 31-12	157.250.000	nog niet bekend	173.473.000	189.102.000
Resultaat (voor bestemming)	1.146.000	nog niet bekend	3.113.000	3.398.000

Stichtingen en verenigingen

Coöperatieve vereniging NDVO-DOVA U.A.	
Naam verbonden partij	Coöperatieve vereniging Decentrale OV-Autoriteiten (NDVO-DOVA U.A.)
Rechtsvorm	Stichting
Doel	Het faciliteren en ondersteunen van de leden bij collectieve vraagstukken op het gebied van de exploitatie, infrastructuur en services voor reizigers, zoals informatievoorziening over het openbaar vervoer en andere vormen van collectief of individueel vervoer.
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	6,67%
Bestuurlijk belang	Lid Algemeen Bestuur
Invloed uitoefenen	Via het bestuur
Risicoprofiel	Laag
Risico's	<p>1. De deelname aan NDOV en DOVA brengt kosten met zich mee. De jaarlijkse provinciale kosten voor deelname aan DOVA worden betaald door de provincie uit het budget bijdrage DOVA (destijds overgeheveld vanuit het budget Bijdrage OV-bureau Groningen Drenthe). De jaarlijkse provinciale bijdrage is beperkt qua omvang en bedraagt 0,26% van het totaal van de exploitatiebijdragen die het DOVA ontvangt. De bijdragen zijn voor 5 jaar (t/m 2024) vastgesteld.</p> <p>2. In de begroting 2024 heeft DOVA aangegeven dat het weerstandsvermogen volstrekt onvoldoende is. Al eerder is aangegeven dat getracht wordt het weerstandsvermogen op te bouwen in de periode 2022-2025, maar dat in 2025 nog niet het gewenste niveau (2,4 miljoen) bereikt is (nog niet eens op de 1/6 van het gewenste niveau). Het uitgangspunt is dat in ieder geval het personeel een jaar lang doorbetaald kan worden mocht DOVA ophouden te bestaan. In de begroting 2024 van DOVA is een risicoparaagraaf opgenomen, waarin dit is vermeld.</p>
Beheersmaatregel	De algemene reserve van DOVA wordt onder meer aangehouden voor het opvangen van risico's.

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2022	Gerealiseerd 2023	Begroot 2023	Begroot 2024
Eigen vermogen op 31-12	509.405	nog niet bekend	713.469	751.693
Vreemd vermogen op 31-12	2.388.243	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	-361.963	nog niet bekend	-26.937	59.181
Bijdrage provincie	11.131	nog niet bekend	13.375	11.448
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

Energiefonds Drenthe (vh. Drentse Energie Organisatie)	
Naam verbonden partij	Energiefonds Drenthe
Rechtsvorm	Stichting
Doel	Financiering van maatregelen waarmee de CO2-uitstoot wordt gereduceerd
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	100,00%

Bestuurlijk belang	Geen bestuurlijk belang
Invloed uitoefenen	Energiefonds Drenthe (voorheen Stichting Drentse Energie Organisatie) heeft een subsidierelatie met de provincie. De subsidievoorwaarden zijn vastgelegd in een programma van eisen. Via een jaarlijkse verantwoordingsrapportage wordt verantwoording afgelegd. Op basis van de bevindingen vindt een jaarlijks bestuurlijk overleg met het stichtingsbestuur en de directeur plaats.
Risicoprofiel	Middel
Risico's	<p>1. De provincie Drenthe heeft in 2018 aan Energiefonds Drenthe (EFD) € 39,2 miljoen in de vorm van een lening verstrekt. EFD verstrekt financiering aan bedrijven en instellingen die niet door reguliere geldverstrekkers wordt verstrekt. Het risico dat een deel van de uitgezette leningen niet worden kan worden afgelost en terugbetaald waardoor EFD niet aan terugbetalingsverplichtingen jegens de provincie kan voldoen, is aanwezig. In december 2022 is een aanvullende lening verstrekt van € 16 miljoen en is een lening van € 6,6 miljoen lening verstrekt ten behoeve van de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed. Beide leningen zijn op dit moment nog niet geheel opgenomen</p> <p>2. De partijen waaraan EFD de leningen verstrekt, worden geraakt door wijzigingen in beleid en wet- en regelgeving. Dit kan ertoe leiden dat deze partijen in financiële moeilijkheden komen, doordat hun businessmodellen niet meer houdbaar zijn. Dit raakt indirect het EFD.</p> <p>3. De economische gevolgen van COVID-19 en de energiecrisis kunnen ertoe leiden dat bedrijven aan wie EFD de energieleningen heeft verstrekt, in financiële problemen komen en daardoor niet meer aan hun betalingsverplichtingen richting EFD kunnen voldoen.</p>
Beheersmaatregel	<p>1. EFD voert een actief debiteurenbeheer en heeft zekerheden (hypotheek en pandrechten) gesteld ter nakoming van de betalings- en aflossingsverplichtingen door de leningnemers. Ook heeft EFD een voorziening hiervoor opgenomen en deze per saldo verrekend met de schuld aan de provincie. De hoogte van deze voorziening bepaalt EFD aan de hand van een risico-analyse per energielening. Voor 2023 ging het daarbij om een totaalbedrag van € 1.968.292,- tegenover een bedrag van € 2.097.100,- in 2022. Daarnaast is het cumulatieve saldo van de baten en lasten van de organisatie sinds de oprichting per saldo een negatief bedrag van € 391.550,-. Ook dit saldo wordt verrekend met de schuld aan de provincie en is minder negatief geworden door de winst over 2023.</p> <p>2. De provincie heeft reserveringen van 10% van € 39,2 + € 16 miljoen en 15% van € 6,6 miljoen getroffen.</p> <p>3. Per kwartaal levert EFD een financieel overzicht aan waarin de actuele stand is vermeld van die leningen die onder bijzonder beheer vallen. Met EFD is de afspraak gemaakt dat de jaarlijkse rente-inkomsten een eventueel verlies op oninbare vorderingen compenseren.</p> <p>Door de stichtingsvorm kan de provincie Drenthe niet aansprakelijk worden gesteld. Ook het personeel van EFD is in dienst op basis van inhuur. Hiervoor gelden geen overnameverplichtingen.</p>

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2022	Gerealiseerd 2023	Begroot 2023	Begroot 2024
Eigen vermogen op 31-12	140.000	140.000	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	39.729.169	45.150.403	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	-51.784	165.002	20.905	127.025
Bijdrage provincie	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Opbrengsten dienstverlening	39.570	42.359	39.570	39.570

GOA Publiek	
Naam verbonden partij	Stichting Gemeenschappelijke Opleidingsactiviteit (semi) Publieke sector
Rechtsvorm	Stichting
Doel	De GOA Publiek is een samenwerkingsverband van publieke organisaties en onderwijsinstellingen dat gericht is op het borgen van kwalitatief goede instroom (van MBO-1 tot WO) in de publieke sector door het faciliteren van leerwerktrajecten en andere ontwikkelgerichte banen. De GOA Publiek vervult daarmee een belangrijke maatschappelijke functie in het creëren van kansen op de arbeidsmarkt. Per 1 januari 2023 is de provincie deelnemer geworden.
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	0,00%
Bestuurlijk belang	Adviesraad
Invloed uitoefenen	via de deelnemersraad
Risicoprofiel	Laag

Risico's	1. De provincie Drenthe stort geen kapitaal in GOA Publiek. Bij eventuele verliezen beschikt GOA Publiek over eigen vermogen om deze op te vangen. Mochten de verliezen over een lange periode optreden, dan zal GOA Publiek haar organisatie naar verhouding moeten afschalen. In geen enkel geval zal de provincie Drenthe daarin risico lopen of gevraagd worden extra kapitaal beschikbaar te stellen. 2. Voor de BBL's en trainees (fase A uitzendovereenkomst) in dienst van GOA Publiek geldt dat de financiële risico's voor GOA Publiek minimaal zijn.			
Beheersmaatregel	Ontwikkeling van kosten GOA Publiek goed volgen en monitoren.			
Financiële kengetallen				
	Gerealiseerd 2022	Gerealiseerd 2023	Begroot 2023	Begroot 2024
Eigen vermogen op 31-12	391.502	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	444.463	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	138.243	nog niet bekend	91.819	147.300
Bijdrage provincie	180.053	116.459	181.000	284.000
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

Huis van de Nederlandse Provincies				
Naam verbonden partij	Huis van de Nederlandse Provincies			
Rechtsvorm	Vereniging			
Doel	Het HNP vervult als vooruitgeschoven post een signalerende functie en is een platform voor de gezamenlijke belangenbehartiging van de provincies en het IPO in Brussel. Het Huis van de Nederlandse Provincies zet zich in om zo vroeg mogelijk input te leveren in Brussel			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	7,69%			
Bestuurlijk belang	Lid Algemeen en Dagelijks Bestuur			
Invloed uitoefenen	Via het bestuur			
Risicoprofiel	Laag			
Risico's	1. Onze jaarlijkse financiële bijdrage kan hoger dan geraamd uitvallen. De deelnemersbijdrage HNP is voor Drenthe vastgesteld op 7,69%. 2. De twaalf Nederlandse provincies en het Interprovinciaal Overleg (IPO) stichtten in 2000 het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) in Brussel. Het HNP is een stichting waarop het Belgisch vennootschapsrecht van toepassing is (statutair gevestigd in Brussel). Daardoor is sprake van een afwijkende financiële verslaglegging.			
Beheersmaatregel	1. Ontwikkeling van kosten HNP goed volgen en monitoren.			
Financiële kengetallen				
	Gerealiseerd 2022	Gerealiseerd 2023	Begroot 2023	Begroot 2024
Eigen vermogen op 31-12	704.669	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	711.249	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	7.079	nog niet bekend	0	0
Bijdrage provincie	72.367	nog niet bekend	68.136	71.542
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

IPO				
Naam verbonden partij	Vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO)			
Rechtsvorm	Vereniging			
Doel	Belangenbehartiging van provincies in 'Den Haag' en 'Brussel'			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	6,67%			
Bestuurlijk belang	Lid Bestuur			
Invoed uitoefenen	Invoed kan worden uitgeoefend in het IPO-bestuur door het collegelid dat lid is van het IPO-bestuur. Het college van GS in de persoon van het IPO-bestuurslid legt verantwoording af over het gevoerde beleid aan PS.			
Risicoprofiel	Middel			
Risico's	1. Onze jaarlijkse financiële bijdrage kan hoger dan geraamd uitvallen. De deelnemersbijdrage IPO is voor Drenthe vastgesteld op 7,3% en de bijdrage BIJ12 bedraagt 8,84%.			
Beheersmaatregel	1. De ontwikkeling van kosten IPO en BIJ12 goed volgen en monitoren.			
Financiële kengetallen				
	Gerealiseerd 2022	Gerealiseerd 2023	Begroot 2023	Begroot 2024
Eigen vermogen op 31-12	5.687.607	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	25.438.368	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	3.676.547	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend

SLB	
Naam verbonden partij	Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging
Rechtsvorm	Stichting
Doel	Sanering van bodemverontreiniging in aangewezen landinrichtingsgebieden in de provincies Groningen en Drenthe
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	8,50%
Bestuurlijk belang	Lid Raad van Toezicht
Invoed uitoefenen	De Raad van Toezicht ziet toe op de directie en op de algemene gang van zaken van de stichting. De Raad heeft 5 leden. Het Drentse lidmaatschap wordt bemenst door de milieu-gedeputeerde. Iedere deelnemer heeft één stem. Besluiten worden genomen o.b.v. volstrekte meerderheid. Doorgaans wordt het Drentse lidmaatschap uitgevoerd door een waarnemend ambtenaar. De Raad van Toezicht van de SLB heeft in zijn vergadering van 17 februari 2011 ingestemd met het voorstel de jaarlijkse verantwoording over het gevoerde beleid te vereenvoudigen. Dit houdt in dat er niet langer een formeel en door de accountant goedgekeurd jaarverslag wordt uitgebracht, maar in plaats daarvan een tot op het niveau van de afzonderlijke uitgaven toelichtende verantwoording. Tevens is bepaald dat bij deze wijze van rapportage niet langer jaarlijks zal worden vergaderd, maar de rapportage in een schriftelijke ronde zal worden afgehandeld. Dit laat onverlet dat elk van de afzonderlijke leden van de raad het recht heeft SLB op te dragen alsnog een vergadering uit te schrijven voor plenaire behandeling van de rapportage. Tevens voert de provincie invloed uit via haar wettelijke rol van bevoegd gezag Wet bodembescherming en als regievoerder van de bodemsaneringsoperatie. In dat verband moet zij inhoudelijke oordelen geven over besluiten omtrent de ernst van gevallen van bodemverontreiniging en over de kwaliteit van beschermingsmaatregelen, bodemsaneringen en nazorg.
Risicoprofiel	Laag
Risico's	1. Niet voorzien. Het totale fondsbedrag van circa € 2 miljoen zou voldoende moeten zijn om de algemene uitvoerende taken te dekken door middel van de jaarlijkse rentebijdrage 2. Mocht de bodem vervuild blijken en het saneren hiervan is een discussie, dan heeft dit grote maatschappelijke impact en is de kans op imagoschade hoog. De bodemsanering zal direct worden geassocieerd met de verantwoordelijkheid van de provincie.

Beheersmaatregel	1. De stichting beschikt over voldoende reserves om de vrijwaringen eeuwigdurend gestand te doen. 2. Door de stichting wordt de kwaliteit van de bodem gemonitord evenals het gebruik van de percelen. Deze werkwijze biedt goede garanties voor het vroegtijdig signaleren van onbalans tussen gebruik en bodemkwaliteit.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2022	Gerealiseerd 2023	Begroot 2023	Begroot 2024
Eigen vermogen op 31-12	2.635.772	nog niet bekend	niet van toepassing	niet van toepassing
Vreemd vermogen op 31-12	0	nog niet bekend	niet van toepassing	niet van toepassing
Resultaat (voor bestemming)	37.762	nog niet bekend	niet van toepassing	niet van toepassing

Stichting Bodembeheer Schoonebeek				
Naam verbonden partij	Stichting Bodembeheer Schoonebeek			
Rechtsvorm	Stichting			
Doel	Sanering van bodemverontreiniging in aangewezen landinrichtingsgebieden in de provincie Drenthe			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	6,00%			
Bestuurlijk belang	Lid Raad van Toezicht			
Invloed uitoefenen	Het voorzitterschap wordt bekleed door de vertegenwoordiger van de gemeente Emmen. Het Drentse lidmaatschap wordt bemenst door de milieu-gedeputeerde. Iedere deelnemer heeft één stem. Besluiten worden genomen o.b.v. volstreekte meerderheid.			
Risicoprofiel	Middel			
Risico's	1. Mocht de bodem vervuild blijven en het saneren hiervan is een discussie, dan heeft dit grote maatschappelijke impact en is de kans op imagoschade hoog. De bodemsanering zal direct worden geassocieerd met de verantwoordelijkheid van de provincie. 2. De stichting heeft in 2015 een analyse uitgevoerd betreffende de vermogens- en kostenopbouw. Uit deze analyse blijkt dat de baten (rente-inkomsten) de lasten (stichtings- en saneringskosten) niet meer kunnen compenseren. SBS belegt feitelijk ook niet meer; de gelden staan geparkeerd op een spaarrekening. Dit betekent dat op de lange termijn de voorziening onvoldoende is om de uitvoering van het takenpakket van de stichting te kunnen waarborgen. Naar aanleiding van de financiële analyse is een versobering van de uitvoering doorgevoerd. Het financiële toekomstperspectief op lange termijn blijft echter om aandacht vragen.			
Beheersmaatregel	1. In de Raad van Toezicht (RvT) worden afspraken gemaakt over de aanpak. De eigenaren van de vervuilde percelen zijn in de RvT vertegenwoordigd. Op deze wijze worden discussies over de aanpak vroegtijdig opgepakt. 2. De geplande saneringen zijn afgerond. De stichting maakt de overgang naar een beheerorganisatie, waarbij periodieke monitoring de belangrijkste taak is. 3. Bij tekorten zijn de overheden (provincie Drenthe en de gemeenten Emmen en Coevorden) aan te spreken, conform het overeengekomen convenant. In dat geval draagt de provincie bij in tekort of meerkosten. In dat geval draagt de provincie 50% bij in tekort of meerkosten. In 2023 zijn het financiële toekomstperspectief en de organisatievorm in relatie tot de overgang naar een beheerorganisatie en de komst van de omgevingswet onderwerp van gesprek geweest voor de Raad van Toezicht. In 2025 staat een volgende monitoring gepland; hieruit kunnen nog aanvullende maatregelen volgen. Aansluitend kan dan de passieve fase worden ingegaan. De Raad opteert om eind 2025 de mogelijkheden van het opheffen van de Stichting en het overhevelen van de taken naar de RUDD nader te onderzoeken.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2022	Gerealiseerd 2023	Begroot 2023	Begroot 2024
Eigen vermogen op 31-12	0	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	1.852.701	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	15.012	nog niet bekend	-37.400	-59.800

Overige

Fonds nazorg gesloten stortplaatsen Provincie Drenthe

Naam verbonden partij	Fonds nazorg gesloten stortplaatsen
Rechtsvorm	Reglement
Doel	Financiering eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	100,00%
Bestuurlijk belang	Lid Algemeen en Dagelijks Bestuur
Invloed uitoefenen	Het DB kan beleidswijzigingen voorstellen aan het AB. Een besluit kan slechts genomen worden door het AB.
Risicoprofiel	Laag
Risico's	De provincie loopt een gering financieel risico op het nazorgfonds. Jaarlijks wordt, naar aanleiding van de jaarrekening van het Fonds, beoordeeld of het rendement voldoet aan de doelstelling. In deze beoordeling gaan wij uit van het begrote bruto rendement van 5% conform IPO afspraken. Wanneer dit rendement niet wordt behaald kunnen wij Attero een nazorgheffing opleggen. Het doelvermogen van het fonds bedraagt € 62 miljoen per 31-12-2054. Dit doelvermogen moet door Attero worden volgestort.
Beheersmaatregel	Wij beheersen dit risico door jaarlijks, na vaststellen van de jaarrekening te beoordelen of wij een nazorgheffing aan Attero opleggen. Hiertoe kan GS besluiten wanneer de actuele stand van het fonds 10% lager is dan de benodigde stand.

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2022	Gerealiseerd 2023	Begroot 2023	Begroot 2024
Eigen vermogen op 31-12	14.835.901	nog niet bekend	13.500.680	15.300.333
Vreemd vermogen op 31-12	15.609	nog niet bekend	3.500	3.500
Resultaat (voor bestemming)	-2.077.838	nog niet bekend	659.732	717.856

I.2.7 Grondbeleid

Inleiding

In de paragraaf grondbeleid vindt de verantwoording plaats op de aan- en verkopen van de provincie Drenthe over het jaar 2023. In 2023 heeft de provincie gronden aangekocht en verkocht voor de beleidsdoelen van het Programma Natuurlijk Platteland (PNP), Wegen en Vaarwegen en een voorraad ruilgrond opgebouwd voor toekomstige doelen in het landelijk gebied. Het uitgangspunt is om bij aan- en verkopen zo min mogelijk marktverstoring te werken. De aan- en verkopen gebeuren op vrijwillige basis, er wordt geen ongeoorloofde staatssteun verleend en de aan- en verkopen vinden altijd plaats op basis van een onafhankelijke taxatie.

Wat hebben we bereikt?

Nota grondbeleid

Grond is een instrument om provinciale doelstellingen te kunnen realiseren. In de nota grondbeleid is aangegeven welke regels en procedures de provincie Drenthe hanteert als de provincie Drenthe zich op de grondmarkt begeeft. Die provinciale doelstellingen op verschillende terreinen worden vastgelegd in beleid, denk bijvoorbeeld aan de Provinciale Omgevingsvisie, het Mobiliteitsprogramma 2021-2030 of de Natuurvisie. Ook moet er voldoende budget beschikbaar zijn om te kunnen investeren in grondaankopen en om mogelijke waardeverschillen die kunnen ontstaan te kunnen financieren. Dat wordt geregeld in de begroting.

Het doel is niet om zoveel mogelijk grond in eigendom te krijgen of met grond te speculeren om extra inkomsten te verdienen, maar om met grond diverse beleidsdoelen te realiseren. Uiteenlopende maatschappelijke vraagstukken en opgaven brengen de komende jaren omvangrijke ontwikkelingen in het landelijk gebied met zich mee. Denk bijvoorbeeld aan energietransitie, klimaatverandering, toekomstbestendige landbouw, stikstofopgave, opgaven voor bodem, water en natuur en de woningbouwopgave. Allemaal hebben ze impact op de manier van wonen, werken en leven in Drenthe. Grond speelt bij dit alles een belangrijke rol. Om de opgaven – ook in hun ruimtelijke samenhang – in goede banen te leiden, is actueel grondbeleid nodig.

Het huidige Grondbeleid is vastgelegd in de Nota Grondbeleid 2016. Gelet op de geschetste ontwikkelingen in het landelijk gebied is actualisering van het grondbeleid gewenst. Daarom wordt de Nota Grondbeleid 2016 ingetrokken en is de nieuwe Nota Grondbeleid Drenthe ter besluitvorming voorgelegd aan PS.

Opgave Landelijk Gebied

De opgave in het landelijk gebied is de huidige vastgestelde opgave PNP, waarbij er vanuit het Natuurnetwerk Nederland (NNN) een grondverwervingsopgave resteerde van 2.125 hectare per 1 januari 2023. Deze kan (daar waar eigenaren dit wensen) ook gerealiseerd worden via functiewijziging, waardoor eigenaren zelf natuur realiseren op hun landbouwgrond.

In 2023 heeft de onduidelijkheid met betrekking tot de ontwikkelingen in de landbouw en het landelijk gebied invloed gehad op het realiseren van de grondopgave.

We zien dat deze ontwikkelingen bij agrariërs 'het denken over de toekomst' versneld heeft. De huidige ontwikkelingen in het landelijk gebied zijn ingrijpend met een grote sociaaleconomische impact en een onzeker toekomstperspectief. Een aantal agrariërs heeft besloten hun bedrijf te beëindigen of te verplaatsen binnen Nederland of naar het buitenland. Deze agrariërs vinden op de markt soms

moeilijker een koper voor hun bedrijf- bijvoorbeeld door de locatie van hun bedrijf - of ze komen niet in aanmerking voor de rijksregelingen en richten zich tot de provincie.

Tijdelijke handelswijze grond

De uitwerking en duidelijkheid over de ontwikkelingen in de landbouw en het landelijk gebied laat nog op zich wachten. Dit vraagt om een tijdelijke handelswijze grond waarin duidelijk wordt hoe we in de tussentijd omgaan met vraagstukken rondom aankoop, verkoop, ruiling en bedrijfsverplaatsing. We willen eigenaren niet verplaatsen naar een locatie waar mogelijk doelen komen te liggen. Dit heeft tot gevolg gehad dat we in 2023 terughoudend zijn geweest met (grote) ruilingen en bedrijfsverplaatsingen. Ruilingen en bedrijfsverplaatsingen vanuit de opgave van het NNN en de Kaderrichtlijn Water (KRW) zijn daar waar mogelijk doorgegaan.

Grondvoorraad

De huidige grondvoorraad bestaat uit gronden binnen het Natuurnetwerk (NNN en agrarische ruilgronden). De gronden binnen het NNN worden (bij duidelijkheid over de inrichting) verkocht als natuur. De ruilgronden gaan grotendeels terug naar de landbouw door kavelruilen en bedrijfsverplaatsingen. Daarvoor is het nodig dat er duidelijkheid is over (toekomstige) doelen of functies in het landelijk gebied. Nu die duidelijkheid er nog niet is stagneren de ruilingen en verplaatsingen omdat wij de landbouw onvoldoende duidelijkheid kunnen geven. Dat betekent ook dat de ruilgrond voorraad groeit.

Uiteindelijk, als er meer duidelijkheid over de doelen komt, wordt de grond weer ingezet in de gebiedsprocessen. Voor wat betreft de aankopen wordt elke aankoopmogelijkheid zorgvuldig afgewogen, waardoor we in principe alleen aankopen doen die geschikt zijn voor doelrealisatie, dan wel inzetbaar zijn als ruilgrond. Hiermee helpen we de boer die nu wenst te verkopen en bieden we perspectief aan andere boeren door deze grond via kavelruil (op een later moment) weer in te zetten.

Beleidsprestatie Landelijk Gebied

In tabel 1 is de beleidsprestatie over het jaar 2023 vanuit zowel het perspectief van aankopen en verkopen voor het landelijk gebied gepresenteerd. In de bijlage van de paragraaf grondbeleid is een kaartbeeld toegevoegd waarin het eigendom en de mutatie (aan- en verkoop) inzichtelijk wordt.

Tabel 1: aan- en verkopen landelijk gebied

Programma / regio / bundel	Beleidsprestatie	Ambitie (PPOV) (in ha)	Realisatie (in ha)
Bundel Grondzaken-Drenthe	Aankopen NNN	201	102
	Aankopen bestaande NNN	1	0
	SKNL	88	125
	Verkopen NNN	39	40
	Aankopen ruilgrond	768	549
	Verkopen ruilgrond	219	155
	Verkopen ruilgrond Stikstof (financiering SPUK Regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden L8)	1	1
	Aankopen ruilgrond (financiering SPUK Provinciale versnellingsvoorstellen transitie Landelijk gebied L25)	2	0

Aankopen ruilgrond (financiering SPUK Regeling provinciale maatregelen PAS- melders L27)	22	19
Landbouwstructuur verbeteren	1900	1383

Natuurnetwerk (NNN)

Realisatie NNN

Het NNN kan worden gerealiseerd door aankoop door de provincie of door omvorming (via SKNL) door de grondeigenaar. Voor wat betreft de realisatie van het NNN was het uitgangspunt voor 2023 201 ha NNN aan te kopen en 88 ha te realiseren via SKNL. Er is 227 ha. gerealiseerd, waarbij de aankopen lager waren en de zelfrealisatie meer dan gepland. Gezamenlijk komt dit in de buurt van de gestelde ambitie.

In 2023 bleek het vrijwillige aanbod van grond binnen het NNN in de markt door aankoop en ruiling lager dan vooraf was ingeschat. Dit komt mede door de geschetste terughoudendheid bij ruilingen en bedrijfsverplaatsingen. (die geheel op basis van vrijwilligheid gebeurt). Door de onduidelijkheid over de ontwikkelingen in de landbouw en het landelijk gebied en het huidige tempo lijkt realisatie van het NNN in 2027 een lastige opgave. Er zal opnieuw gekeken worden naar de strategie, eventuele nieuwe instrumentaria en (financiële) mogelijkheden om het NNN te kunnen realiseren, door geschikte ruilgronden te verwerven voor eigenaren binnen het NNN of door rechtstreeks aan te kopen. Echter blijven we afhankelijk van de vrijwilligheid vanuit eigenaren.

Waardedaling bij functiewijziging

Bij aankopen binnen het NNN geldt dat de provincie 85% van de aanschafwaarde op de balans afwaardeert. De overige 15% (die de gemiddelde natuurwaarde vertegenwoordigd), wordt op de provinciale balans gezet. Na duidelijkheid over de natuurdoelen worden de percelen (conform marktwaarde) verkocht aan een eindbeheerder. De lasten (waardedaling van agrarisch naar natuur) worden verantwoord bij beleidsopgave 7.2 (zie tabel 2).

Ruilgrond

Voorraad ruilgrond

De ruilgronden worden door de provincie gekocht om vervangende grond aan te kunnen bieden aan eigenaren die gronden hebben met een ligging binnen het NNN. Ruilgronden zijn cruciaal in een gebiedsproces, omdat tegelijkertijd met de verbetering van de landbouwstructuur van het gebied er ook NNN wordt gerealiseerd. Het aanbod aan (vrijwillig verkregen) ruilgrond was groot in 2023. Door een ophoging van het investeringskrediet grondbezit Landelijk Gebied in 2022 konden er in het jaar 2023 meer gronden en/of gehele bedrijven aangekocht worden en is de grondvoorraad toegenomen. Boeren melden zich vrijwillig bij de provincie, soms ook omdat er in de markt beperkt of geen andere afnemer te vinden is door de onduidelijkheid over de ontwikkelingen in de landbouw en het landelijk gebied.

In 2023 is er 549 ha. nieuwe ruilgrond verworven (op een planning van 768 ha.). De betreffende ruilgrond zal op termijn benut worden voor kavelruil binnen de kaders van het PNP en/of de ontwikkelingen in de landbouw en het landelijk gebied. In 2023 is er beperkt ruilgrond vervreemd (155 ha. op een planning van 219 ha.). Met de vervreemding van ruilgrond wordt (veelal via kavelruil) invulling gegeven aan realisatie van het NNN en landbouwstructuurverbetering. Tegelijkertijd is de provincie gedurende het jaar terughoudender geworden met de verkoop/kavelruil van bestaande ruilgrond, omdat we niet over een paar jaar opnieuw de eigenaar willen benaderen vanuit de opgave. Er moet sprake zijn van 'no-regret' bij een verplaatsing of ruiling. Dat betekent dat de verplaatsingen

en ruilingen stagneren en dat de grondvoorraad verder toeneemt. Wel kijken we voortdurend waar ruiling nog mogelijk is (zie de realisatie van 155 ha. verkoop). Met de verkoop van ruilgronden ontstaat er weer ruimte in het investeringskrediet grondbezit Landelijk Gebied.

Aankoop bedrijven

De provincie heeft in 2023 twaalf bedrijfslocaties c.q. locaties met gebouwen aangekocht (zie bijlage kaartbeeld). Een deel zal mogelijk als landingslocatie voor andere agrariërs inzetbaar zijn. Daar waar een bedrijf kan verplaatsen naar een locatie waar we in de toekomst geen natuur en waterdoelen verwachten, faciliteren we dat als provincie. Dit blijft echter maatwerk.

Aankoopregelingen (stikstof)

Aankopen MGO 1

Vanaf 18 maart 2021 zijn we gestart met de uitvoering van de "Regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden" (MGO 1). Deze regeling heeft als doel het structureel verminderen van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden via de aankoop van veehouderijen op vrijwillige basis. De regeling van LNV financiert het waardeverschil wat ontstaat als de veehouderijtak beëindigd wordt. In Drenthe zijn uiteindelijk 4 bedrijven aangekocht (waarvan drie in 2023 en één in 2022). Voor de overige bedrijven bleken vooral de complexe voorwaarden reden om er geen gebruik van te kunnen maken

Aanpak Piekbelasting

Per 1 augustus 2023 is in Drenthe ook de Aanpak Piekbelasting (APB) gestart. Met het Rijk is een samenwerkingsovereenkomst afgesproken. De aanpak Piekbelasting is een brede aanpak voor innoveren, verplaatsen en beëindigen, waarbij (voorlopig) alleen stoppers gefaciliteerd worden. Het RVO geeft uitvoering aan deze regeling, waarbij er op basis van vrijwilligheid grond mee gekocht kan worden door de Provincie. In 2023 hebben we nog geen grond gekocht vanuit de Aanpak Piekbelasting.

Landbouwstructuurverbetering

Met kavelruil wordt op een kosteneffectieve manier een belangrijke bijdrage geleverd aan de verbetering van de landbouwstructuur in Drenthe. Tegelijkertijd constateren we dat de nieuwe ontwikkelingen in de landbouw tot gevolg hebben dat de landbouwstructuur verbeteringsbehoefte is. Planmatige kavelruil heeft in 2023 bijgedragen aan het tegengaan van slijtage en het verbeteren van de landbouwstructuur. Hierbij kan gedacht worden aan huiskavelvergroting, kavelconcentratie en afstandsverkorting. Met het instrument kavelruil is er in 2023 in totaal 1.383 ha. landbouwgrond geruild. Het aantal kavelruilen in 2023 was 23 en het aantal deelnemers 206. De belangstelling in Drenthe om te kavelruilen blijft onverminderd groot. De afgelopen jaren werd op jaarbasis ook circa 1.000 ha. geruild.

Als gevolg van de Tijdelijke Handelswijze Grond is er in 2023 in verband met het opbouwen van een strategische grond voorraad minder ingezet op kavelruilen. Daarom wijkt de raming van de PPO af van de realisatie.

Grondvoorraad (NNN en ruilgrond)

Algemeen

Door het aankopen van grond en bedrijven neemt het bezit van de provincie toe, waarbij de gekochte gronden en gebouwen worden verantwoord op de provinciale balans bij de materiële vaste activa in het investeringskrediet grondbezit Landelijk gebied.

In de gebiedsprocessen wordt duidelijk hoe de grond en bedrijfslocaties weer ingezet kunnen worden, mogelijk onder bepaalde randvoorwaarden. Het waardeverschil wat ontstaat door aanpassing, extensivering en functieverandering kan gedekt worden uit specifieke Programmabudgetten of via een Specifieke Uitkering (SPUK) en worden als baten verantwoord.

In de tussentijdse periode wordt beschikbare grond op basis van 1-jarige overeenkomsten verpacht.

Mutaties grondvoorraad (NNN en ruilgrond)

Tabel 2 laat de ontwikkeling in cijfers zien over het jaar 2023 in termen van de mutaties van de grondvoorraad, de baten en de lasten en de boekwaarde van betreffende gronden.

			Doelst. 7.2.07		Mat. vaste activa		
	Hectares Voorraad	Bruto aan- & verkopen	(Waarde daling)	(Boekwinst)	Mutatie voorraad		Voorraad grond
			Lasten	Baten	NNN	Ruil	Boekwaarde
Voorraad ruilgrond	1.265					71.217.292	
Voorraad NNN grond	1.168				7.106.416		
Landschapselement	19					80.000	
Financieringsbron: SPUK Regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden (L8)	31					2.195.699	
Financieringsbron: SPUK Provinciale versnellingsvoorstellen transitie landelijk gebied (L25)	17					1.226.845	
Financieringsbron: SPUK Regeling provinciale maatregelen PAS-melders (L27)							
Saldo 31-12-2022	2.500				7.106.416	74.719.836	81.826.252
Mutatie 2023:							
Mutatie 2023 totaal:	474		13.781.820	897.792	1.533.951	37.534.431	39.068.382
Saldo per 31-12-2023	2.974						
Voorraad ruilgrond	1.659					105.257.933	105.257.933
Voorraad NNN grond	1.231				8.640.367		8.640.367
Landschapselement	18					80.000	80.000
Financieringsbron: SPUK Regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden (L8)	30					2.018.199	2.018.199
Financieringsbron: SPUK Provinciale versnellingsvoorstellen transitie landelijk gebied (L25)	17					1.226.845	1.226.845
Financieringsbron: SPUK Regeling provinciale maatregelen PAS-melders (L27)	19					3.671.290	3.671.290
	2.974				8.640.367	112.254.267	120.894.634

* Voor deze ha's ruilgrond zit een financiering vanuit het Rijk (met deze duiding)

Tabel 2 bevat de ontwikkeling in de grondvoorraad en wordt gesplitst in NNN en ruilgrond, maar toont ook de ha's ruilgrond waar financieringsbronnen vanuit het Rijk onder zitten, de zogenaamde SPUK's. Verder bevat de tabel de baten en lasten die zijn verantwoord op 7.2.07 Realisatie obstakelvrij maken grond t.b.v. het NNN.

- De lasten hebben betrekking op vnl. de afwaardering van aangekochte percelen naar natuurwaarde (15% van de marktwaarde).
- De baten zijn een gevolg van de boekwinst bij verkopen van ruilgrond (verkoopprijs hoger dan de boekwaarde).

Opbrengsten van verkopen worden alleen voor het verschil met de boekwaarde als baten verantwoord in het PNP (beleidsopgave 2.2). De gerealiseerde lasten voor grond zijn in 2023 circa € 13,8 miljoen gebleken. Voor het aandeel NNN betreft dit circa € 5,2 miljoen door de afwaardering van landbouwwaarde naar natuurwaarde. Verder zijn er lasten met betrekking tot de eerder aangekochte ruilgrond, als gevolg van de balanswaardering die jaarlijks plaatsvindt. Wat betreft de gerealiseerde baten komt de stand uit op bijna € 0,9 miljoen, doordat zowel natuur- als ruilgrond in enkele gevallen boven de boekwaarde is verkocht.

Investeringskrediet grondbezit Landelijk Gebied

In de Nota Grondbeleid van de provincie Drenthe is vastgelegd dat de provincie beschikt over een investeringskrediet voor het aanhouden van een strategische (ruil)grondvoorraad die ingezet kan worden voor aangewezen provinciale doelen. De maximale hoogte van het investeringskrediet, c.q. de waarde van de strategische grondvoorraad, is € 140 miljoen.

Het grondbezit is tegen de aanschafwaarde of lagere marktwaarde op de provinciale balans geplaatst. Als er geen sprake is van directe doelrealisatie, dus als het om ruilgrond gaat, die niet binnen het NNN ligt, wordt het bezit voor de aanschafwaarde op de balans geplaatst. Indien er wel sprake is van doelrealisatie, bijvoorbeeld door aankoop van gronden binnen het NNN, dan wordt het bezit voor 15% van de agrarische aanschafwaarde op de balans gezet en wordt 85% (zijnde de afwaardering van landbouw naar natuur) als last in de beleidsopgave 2.2 verantwoord.

Het investeringskrediet (€ 140 miljoen) is in 2023 toereikend gebleken voor de gerealiseerde aankopen. Het grondbezit heeft een totale omvang van 2.974 ha. en bedraagt per 31-12-2023 € 120,9 miljoen (zie tabel 3). Dit is een mix van NNN gronden en ruilgronden.

Balanswaardering

Er wordt elk jaar een balanswaardering uitgevoerd voor de ruilgronden die in eigendom zijn van de provincie Drenthe. Dit gebeurt alleen voor gronden die met een waarde op de balans geboekt staan en die langer dan een jaar in bezit zijn, omdat voor de recentere aankopen al een taxatie voorhanden is. Hierdoor resteert er 887 ha ruilgrond waarvoor een balanswaardering is uitgevoerd, met een huidige balanswaarde van € 51,4 miljoen. De uitkomst van de balanswaardering heeft een huidige marktwaarde van € 62,4 miljoen. Bij verkoop zou dit resulteren in een boekwinst van bijna 11 mln. Voor 82 ha. geldt dat er sprake is van een lagere marktwaarde vergeleken bij de huidige boekwaarde, waardoor een minimale afwaardering zal plaatsvinden van in totaal € 168.506,-. Dit komt ten laste van de beleidsopgave Natuurlijk Platteland.

Exploitatie

De ruilgronden die in bezit zijn van de provincie worden in afwachting van kavelruil jaarlijks via een openbare procedure verpacht. In 2023 is er 2.269 hectare van het provinciaal grondbezit verpacht. In totaal waren er 219 pachters, waarbij de pachtopbrengst van deze gronden € 1.658.369,- is. De kosten voor de verpachting (grondkamerkosten, waterschapslasten, proces- en beheerkosten) bedroegen in 2023 € 224.272,-, waardoor sprake is van een positief saldo van € 1.434.097,- is. Dit saldo wordt toegevoegd aan de beleidsopgave Natuurlijk Platteland.

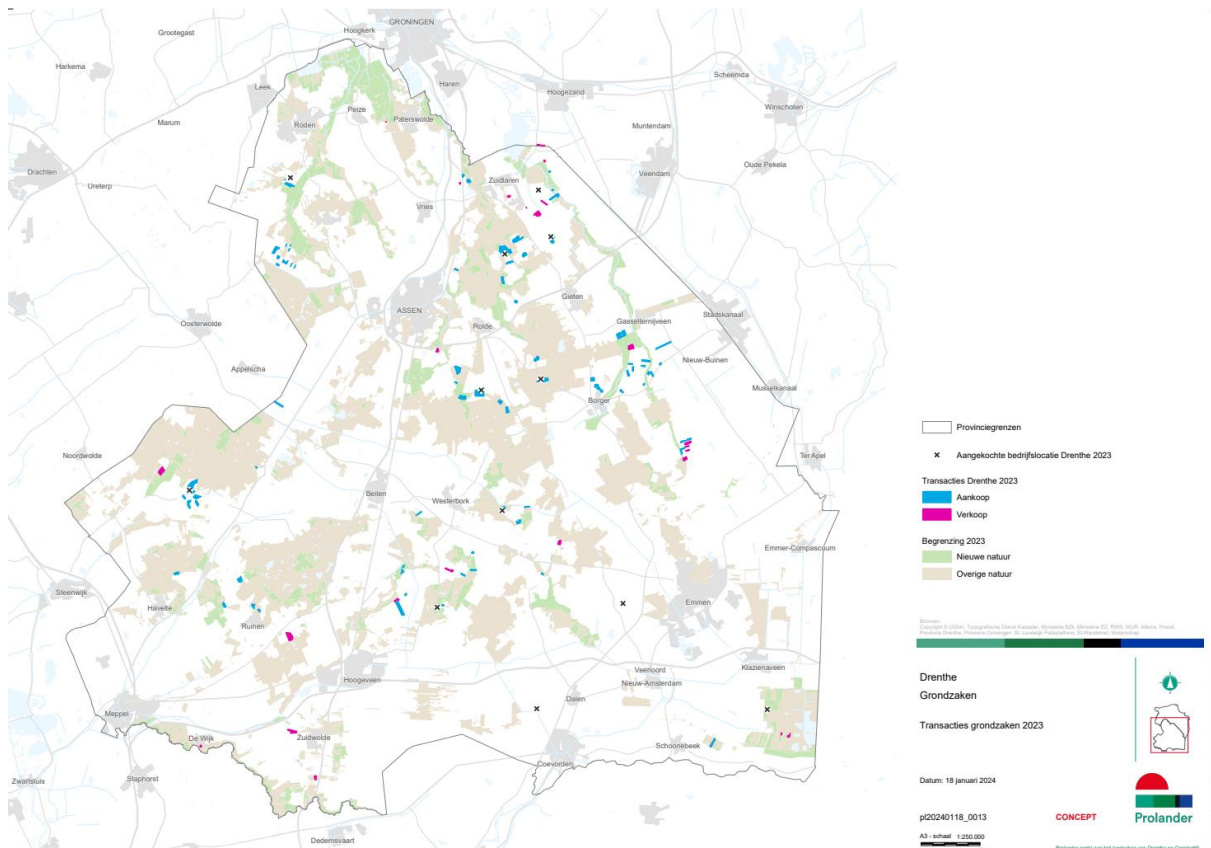
Opgave Infrastructuur (wegen en vaarwegen)

De provincie heeft in 2023 ook gewerkt aan de opgave infrastructuur. In 2023 zijn daarbij de volgende grond aan- en verkopen ten behoeve van infrastructurele projecten gerealiseerd. De lasten en baten zijn ten laste van de desbetreffende projecten verantwoord.

Tabel 3: aan- en verkopen t.b.v. infrastructurele projecten

Project/overige	Hectare gekocht	Omschrijving	Hectare verkocht	Omschrijving
N391 reconstitutie aansluiting Pottendijk	0.70.74	toekomstig tracé	0.12.31	cultuurgrond
EBO (vaar)wegen gemeente Meppel			1.03.63	wegen, fietspaden, bermen, bosschage en groen
Overhoeken			0.11.82	groen, erf
Overhoeken			1.43.26	cultuurgrond
Gasselternijveenschemond			0.09.33	bouwkavel
N863 wijziging bebouwde komgrens			0.29.71	wegen
Totaal	0.70.74		3.10.06	

Kaartbeeld in 2023 gerealiseerde aan- en verkopen

I.2.8 Europa

Inleiding

Met de Europese Green Deal wil de Europese Commissie inzetten op een groeistrategie die de EU moet transformeren in een klimaat-neutrale, circulaire, grondstof efficiënte unie. Via het Europese Just Transition Fund (JTF) is er € 330 miljoen beschikbaar voor de JTF-regio Groningen en gemeente Emmen voor de periode 2021-2027. In Noord-Nederland draagt JTF bij aan de transitie van fossiele naar duurzame energie. Om Europese kansen te verzilveren, bouwen we voortdurend aan strategische netwerken en relaties, en ontwikkelen we Europese samenwerkingsprojecten.

In september 2021 is door uw Staten de Drentse Europa Agenda 2021-2024 vastgesteld. Deze agenda brengt focus aan in onze inspanningen richting Europa. We hebben veelvuldig integraal onze inzet richting Den Haag, Duitsland en Europa gepleegd.

Wat hebben we gedaan?

In januari 2023 bracht de Franse Ambassadeur een bezoek aan Noord-Nederland waarbij onder andere werd ingegaan op de NXT Airport verduurzamingsontwikkelingen op Groningen Airport Eelde. In maart 2023 hebben we in onze Voortgangsrapportage Europa op hoofdlijnen bericht over de projecten die wij met behulp van Europese middelen financieren. Samen met de provincies Groningen en Fryslân hebben we gewerkt aan de uitvoering van de nieuwe Europese programmaperiode 2021-2027 en zijn we gezamenlijk opgetrokken in de lobby richting Den Haag en Brussel voor het verkrijgen van Europese middelen voor het bereiken van Noord-Nederlandse én Drentse doelstellingen.

Op 22 maart vond de derde 'Hydrogen Cross Border Conference' (HCBC 2023) in Emmen plaats. De Hydrogen Cross Border Conference is een jaarlijks terugkerende conferentie over ontwikkelingen in de waterstofeconomie aan beide zijden van de Duits-Nederlandse grens. Noord-Nederland heeft, namens het EU Hydrogen Valleys Partnership in Brussel, het position paper 'Through the Valley to the Top: Why the EU needs a dedicated roadmap for Hydrogen Valleys' gepresenteerd. In dit position paper brengt het Partnership advies uit aan de Europese Commissie over de ontwikkeling van Hydrogen Valleys in Europa.

De provincie Drenthe is in 2022 door de Europese Commissie gekozen als deelnemende regio aan de Mission Adaptation to Climate Change en heeft deze ondertekend. Dankzij de ondertekening, en ambtelijke aanwezigheid tijdens verschillende missie events, zijn we in beeld gekomen bij de Europese Commissie (EC). Hierdoor bevrucht de EC ons regelmatig om deel te nemen aan een panel, podcast of nieuwsbrief. Drenthe heeft het initiatief genomen om gezamenlijk met de EC, het Ministerie van I&W en RVO een landelijke, ambtelijke missie middag met andere Nederlandse deelnemers in 2024 te gaan organiseren.

De European Digital Innovation Hub (EDIH) Noord-Nederland is van start gegaan. Aan de NOM is hiervoor een incidentele subsidie beschikbaar van € 339.561,-- voor de periode 2023-2025. Hiermee is Noord-Nederland aangesloten op een Europees netwerk van circa 200 regionale digitale innovatiehubs. De EDIH's worden ingezet om digitalisering van de regionale economie te versnellen en te verbreden.

In 2023 heeft het Huis van de Nederlandse Provincies voor alle Nederlandse provincies de Europese Week van de Regio's en Steden georganiseerd. Het evenement heeft ervoor gezorgd dat we als

Noord-Nederland zichtbaar in Brussel (aanwezig) zijn geweest. Ook hebben er (lobby)gesprekken plaatsgevonden tussen Noord Nederlandse collegeleden en Europese parlementariërs.

I.2.9 Openbaarheid

Passieve openbaarmaking

In vergelijking tot 2022 is het aantal Woo-verzoeken in 2023 iets afgenomen. Begin december stond de teller op 84. Dat betekent niet dat voor de behandeling van de verzoeken minder capaciteit nodig was. Er zijn meer verzoeken naar omvangrijke dossiers en er wordt vaker bezwaar gemaakt tegen Woo-besluiten. In toenemende mate is aan medeoverheden of ketenpartners zienswijze gevraagd met betrekking tot de (gedeeltelijke) openbaarheid van opgevraagde documenten. In de gevallen waar om zienswijze werd gevraagd, en dan vooral waar veel documenten mee waren gemoeid, heeft dat gezorgd voor een verhoging van de administratieve last. Dat bemoeilijkt de organisatie om binnen de standaard beslistermijn tot een besluit te komen, wat overigens in alle gevallen binnen de mogelijkheden van de Woo en in overleg met de verzoeker gebeurt. Door middel van analyse van het huidige proces willen we komend jaar maatregelen voorstellen waarmee nog beter aan de wettelijke vereisten van de passieve openbaarmaking kan worden voldaan. Met betrekking tot die laatste zijn we gestart met de verwerving van laksoftware. Naast de tijdwinst die dergelijke functionaliteit oplevert zal dit leiden tot meer consequente toepassing van uitzonderingen wat de kwaliteit van besluiten ten goede komt. Voor de verbetering van het opvragen van zienswijzen bij medeoverheden en ketenpartners op openbaar te maken documentenuitwisseling is een platform in ontwikkeling. Dit voorkomt veel mailverkeer wat het zicht op het te beoordelen dossier vergroot. Naast deze technische voorziening is met Drentse gemeenten contact gelegd om tot uniforme afspraken te komen met betrekking tot de samenwerking op dit gebied. Intern is informatie opgehaald bij collega's die een rol hebben in de uitvoering van de Woo. Hier zijn bruikbare voorstellen uitgekomen die ons helpen om het (digitale) proces te verbeteren, zowel op voorzieningenniveau als op onderlinge communicatie en ondersteuning. Verder staat een onderzoek naar de kwaliteit van de informatiehuishouding gepland, waarvan de uitkomst ons inzicht levert in verbeterpunten en prioriteiten ten behoeve van het vervolg op de projectmatige aanpak.

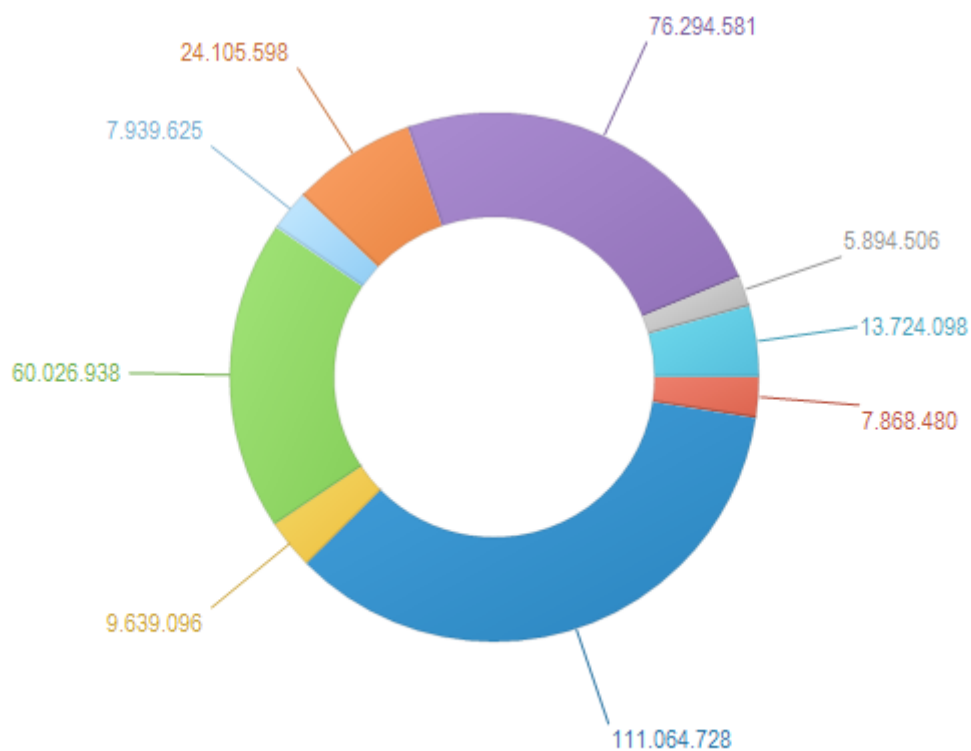
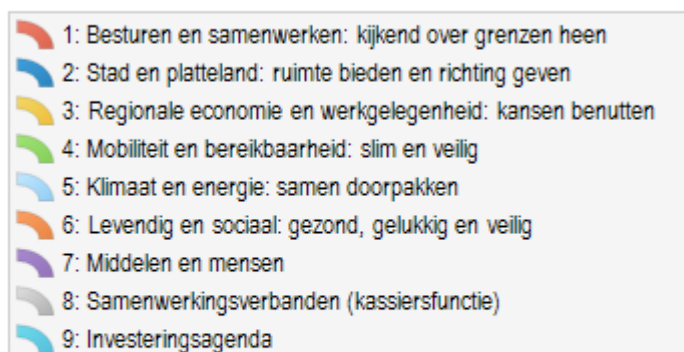
Actieve openbaarmaking

In voorbereiding op de inwerkingtreding van bepalingen van de Woo met betrekking tot actieve openbaarmaking heeft een eerste inventarisatie plaatsgevonden op de aanwezigheid en eventuele openbaarheid van documenten die vallen onder een van de informatiecategorieën die voor actieve openbaarmaking in aanmerking komen. In IPO-verband worden de landelijke ontwikkelingen gemonitord aan de hand waarvan de informatiecategorieën exact worden omschreven. Het oorspronkelijke idee van een landelijk platform waar openbaar gemaakte documenten konden worden gezocht (PLOOI) is in afgeslankte vorm gerealiseerd met de Woo-index. Drenthe is daar op aangesloten. Via deze index kan de nodige informatie worden gevonden, waaronder de Woo-besluiten en hun aanhangende documenten. Naast de verplichte categorieën actief openbaar te maken informatie is er een initiatief waarbij wordt onderzocht in hoeverre het mogelijk is om informatie actief openbaar te maken rondom onderwerpen waar veel Woo-verzoeken op worden ingediend. De verwachting is dat daarmee Woo-verzoeken kunnen worden voorkomen. De beoordeling van die informatie op openbaarheid blijft hetzelfde, maar dat hoeft dan niet onder druk van een beslistermijn worden uitgevoerd.

II Jaarrekening

II.1 Het overzicht van de baten en lasten in de rekening 2023

Lasten per programma

Programma	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil	Voordeel / Nadeel
Lasten						
1. Besturen en samenwerken: kijkend over grenzen heen	5.264.447	10.508.546	7.912.228	7.527.495	384.733	V
2. Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven	105.042.231	135.689.123	178.440.053	111.064.728	67.375.325	V
3. Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten	12.906.686	9.376.973	10.308.445	9.639.096	669.349	V
4. Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig	70.557.626	69.679.258	67.667.060	60.026.938	7.640.122	V
5. Klimaat en energie: op zoek naar ruimte en draagvlak	5.086.135	9.890.589	10.969.419	7.939.625	3.029.794	V
6. Levendig en sociaal: gezond, gelukkig en veilig	24.909.835	22.919.197	26.476.148	24.105.598	2.370.550	V
7. Middelen en mensen	40.738.394	44.469.570	36.746.974	36.013.954	733.020	V
8. Samenwerkingsverbanden (kassiersfunctie)	7.785.153	691.000	9.632.547	5.894.506	3.738.041	V
9. Investeringsagenda	13.954.850	10.410.703	21.553.380	13.724.098	7.829.282	V
Totaal Lasten	286.245.357	313.634.959	369.706.254	275.936.039	93.770.215	V
Baten						
1. Besturen en samenwerken: kijkend over grenzen heen	33.944	12.000	12.000	427.171	415.171	V
2. Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven	39.472.168	44.107.151	95.215.215	43.673.024	-51.542.191	N
3. Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten	2.141.874	142.918	241.556	489.689	248.133	V
4. Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig	10.433.684	2.710.014	6.560.694	5.956.681	-604.013	N
5. Klimaat en energie: op zoek naar ruimte en draagvlak	893.770	0	2.734.242	2.588.520	-145.722	N
6. Levendig en sociaal: gezond, gelukkig en veilig	3.345.748	1.885.797	1.961.816	509.776	-1.452.040	N
7. Middelen en mensen	7.712.024	1.097.433	5.282.538	7.167.035	1.884.497	V
8. Samenwerkingsverbanden (kassiersfunctie)	2.171.131	277.138	2.450.790	1.559.026	-891.764	N
9. Investeringsagenda 2019-2023	1.144.557	0	612.667	748.092	135.425	V
Totaal Baten	67.348.900	50.232.451	115.071.518	63.119.013	-51.952.505	N
Algemene dekkingsmiddelen (1)						
Opcenten motorrijtuigenbelasting	61.465.901	62.000.000	62.000.000	61.632.739	-367.261	N
Uitkering Provinciefonds	168.188.645	171.987.873	181.211.806	181.231.987	20.181	V
Dividend	2.592.166	2.133.633	4.835.162	4.843.905	8.743	V
Totaal algemene dekkingsmiddelen	232.246.712	236.121.506	248.046.968	247.708.631	-338.337	N
Kosten overhead (2)	32.149.516	31.765.235	36.623.946	33.655.518	2.968.428	V
Bedrag van de heffing van de vennootschapsbelastingheffing	0	0	0	0	0	
Totaal saldo van baten en lasten	-18.799.260	-59.046.237	-43.211.714	1.236.087	44.447.801	V
Stortingen in reserves	125.586.322	43.577.005	117.625.063	142.401.091	-24.776.028	N
Onttrekkingen aan reserves	153.576.222	102.623.242	160.836.777	163.296.666	2.459.889	V
Per saldo mutaties bestemmingsreserves	27.989.900	59.046.237	43.211.714	20.895.576	-22.316.138	N
Resultaat na verrekening met reserves = Gerealiseerd resultaat	9.190.639	0	0	22.131.663	22.131.663	V

(1) Algemene dekkingsmiddelen worden verantwoord in programma 7 en zijn alleen in dit overzicht separaat gepresenteerd.

(2) Baten en lasten m.b.t. overhead hebben betrekking op de programma's 1 en 7. Het gerealiseerde bedrag van € 33.655.518,-- betreft voor € 340.985,-- programma 1 en heeft voor € 33.318.533,-- betrekking op programma 7.

II.2 Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de rekening van 2023

Programma	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil	Voordeel/Nadeel
1. Besturen en samenwerken: kijkend over grenzen heen	5.568.837	10.815.854	8.293.536	7.441.309	852.227	V
2. Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven	65.570.063	91.581.972	83.224.838	67.391.704	15.833.134	V
3. Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten	10.764.812	9.234.055	10.066.889	9.149.408	917.481	V
4. Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig	60.123.942	66.969.244	61.106.366	54.070.257	7.036.109	V
5. Klimaat en energie: samen doorpakken	4.192.365	9.890.589	8.235.177	5.351.106	2.884.071	V
6. Levendig en sociaal: gezond, gelukkig en veilig	21.564.088	21.033.400	24.514.332	23.595.822	918.510	V
7. Middelen en mensen	-167.409.160	-161.303.442	-180.351.894	-185.547.179	5.195.285	V
8. Samenwerkingsverbanden (kassiersfunctie)	5.614.022	413.862	7.181.757	4.335.480	2.846.277	V
9. Investeringsagenda	12.810.293	10.410.703	20.940.713	12.976.006	7.964.707	V
Totaal	18.799.261	59.046.237	43.211.714	-1.236.087	44.447.801	V

Het voordelig rekeningsaldo over het boekjaar 2023 bedraagt € 44.447.801,--. Het betreft het saldo waarin de begroting inclusief begrotingswijzigingen heeft voorzien. Vorig jaar bedroeg het rekeningsaldo op dezelfde wijze berekend € 19.691.785,-- positief.

Het gerealiseerde resultaat bedraagt in 2023 € 22.131.663,--. Hierin is verwerkt het saldo van verrekeningen van budgetten die relaties hebben met reserves van € 22.316.138,-- negatief. Per saldo is dit bedrag toegevoegd aan de reserves. Vorig jaar werd per saldo een bedrag van € 10.501.146,-- aan de reserves toegevoegd. Het gerealiseerde resultaat is samengesteld volgens de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Hierin is bepaald dat het saldo van baten en lasten, ten opzichte van de begroting, na verrekening met reserves gepresenteerd dient te worden.

Mutaties reserves	Begroting	Realisatie	Voordeel/Nadeel	Vershil
Bijdrage aan reserve provinciaal aandeel ILG	5.652.689	5.822.363	N	-169.674
Bijdrage aan Cofinancieringsreserve Europa	5.300.000	5.368.897	N	-68.897
Bijdrage aan reserve natuurbeleid	19.424.679	26.896.528	N	-7.471.849
Bijdrage aan de reserve persoonlijk ontwikkel budget (POB)	0	51.615	N	-51.615
Bijdrage aan Risicoreserve	331.333	1.306.927	N	-975.594
Bijdrage aan reserve Verstrekte subsidies	1.490.107	13.015.789	N	-11.525.682
Bijdrage aan Reserve mobiliteit	19.501.488	24.014.204	N	-4.512.716
Bijdrage van reserve versterking economisch structuur	-1.783.500	-1.939.119	V	155.619
Bijdrage van reserve groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen	-1.727.927	-2.038.390	V	310.463
Bijdrage van Reserve Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde	-833.000	-833.649	V	649
Bijdrage van reserve uitvoering generatiepact	-719.286	-723.824	V	4.538
Bijdrage van Reserve regiodeaal Zuid- en Oost-Drenthe	-1.565.315	-2.443.450	V	878.135
Bijdrage van reserve verstrekte subsidies	-11.611.943	-12.664.574	V	1.052.631

Bijdrage van Reserve Bodem	0	-57.854	V	57.854
	33.459.325	55.775.463		-22.316.138

Het resultaat (resultaat na verrekening met de reserves) bedraagt € 22.131.663,-- positief. Wij stellen voor een aantal budgetten die in 2023 niet zijn gebruikt over te hevelen naar 2024. Dat bedrag is € 4.295.967,--.

Omschrijving	
Project Leader	815.000
Ontwikkeling Veenhuizen	250.000
Weerbaar Bestuur	80.000
Bekostiging eerste opvang ontheemden Oekraïne	270.000
Fixteam Drenthe	200.000
Regionale energiestrategie	120.000
Programma NOVEX	300.333
Vltale Vakantieparken	40.000
Noodhulp energiebesparing	200.000
Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	175.898
Zoetwatervoorziening Oost-Nederland	299.736
Gebiedsfonds Wind	1.545.000
	4.295.967

Voor het positieve resultaat ad. € 17.835.696,-- dat dan ontstaat, stellen wij voor € 739.496,-- te bestemmen voor de Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe II en het resterende bedrag toe te voegen aan de Financieringsreserve.

In de recapitulatie die u hierna aantreft worden per programma verschillen gespecificeerd. Het betreft verschillen groter dan € 50.000,-- tussen de begrote saldi (na verwerking begrotingswijzigingen) versus de gerealiseerde saldi van diverse kostensoort binnen de programma's en producten. Verschillende saldi worden verrekend met reserves. In de meest rechter kolom treft u de saldi aan per programma na de voorgestelde verrekening met reserves. Conform gemaakte afspraken worden afwijkingen ten opzichte van de begroting nog beperkt toegelicht aan het eind van de verantwoording per programma. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de toelichting op de afwijkingen per programma zoals opgenomen in het jaarverslag. Specificatie van verschillen (groter dan € 50.000,--) tussen begrote (na wijziging) en gerealiseerde saldi per programma en product.

Programma- Beleidsopgaveomschrijving	V/N	Saldi programma's	Verrekening specifieke reserves	Saldo programma's na verrekening
1: Besturen en samenwerken: kijkend over grenzen heen				
PS: PS vervullen hun eigen rol en geven hieraan zowel binnen het (provinciaal) bestuur als binnen de Drentse samenleving invulling				
Fractiewerkzaamheden	V	102.209		
Overige	V	5.237		
Totaal PS: PS vervullen hun eigen rol en geven hieraan zowel binnen het (provinciaal) bestuur als binnen de Drentse samenleving invulling	V	107.447		
CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld				

Overige opbrengsten	V	270.000		
Overige	V	44.249		
Totaal CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld	V	314.249		
Goed openbaar bestuur in Drenthe				
Overige	N	-1.484		
Totaal Goed openbaar bestuur in Drenthe	N	-1.484		
Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur				
Gedeputeerde staten (GS)	V	56.888		
Interprovinciaal overleg (IPO)	N	-205.695		
Cofinanciering Europa	V	379.795		
Overige	V	156.467		
Totaal Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur	V	387.455		
Verbinding met de Drentse samenleving				
Overige	V	44.560		
Totaal Verbinding met de Drentse samenleving	V	44.560		
Totaal programma 1. Besturen en samenwerken: kijkend over grenzen heen	V	852.227		
Verrekening reserves				
Bijdrage aan reserve Verstrekte subsidies		-127.661		
Bijdrage aan Cofinancieringsreserve Europa		-68.897		
Totaal verrekening met reserves			-196.558	
Saldo programma na verrekening met reserves			V	655.669
2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven				
Toekomstgerichte landbouw				
Interbestuurlijk programma vitaal platteland Drents Plateau (IBP)	V	76.434		
Leader Oost-Drenthe 2023-2027	V	392.491		
Leader West Drenthe 2023-2027	V	421.189		
Verbetering van de landbouwstructuur	V	68.180		
Bijdrage Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw	V	131.670		
Overige	V	98.575		
Totaal Toekomstgerichte landbouw	V	1.188.539		
Natuurlijk Platteland				
Uitfinanciering Natuur-overig	V	169.674		
R-Realisatie EHS	V	1.198.073		
Natuur algemeen	V	863.466		
P-Milieukwaliteit Drenthe	V	187.703		
Grondverwerving en functieverandering NNN	V	13.588.097		
Agrarisch natuurbeheer	V	308.308		
Programma Beheer	N	-5.760.008		
Uitvoering en handhaving Flora- en Faunawet (FFW)	N	-912.251		
Uitvoering Natuurbeschermingswet (NBW)	V	116.807		

Gebiedsgerichte aanpak stikstof	V	1.617.088		
Uitvoering DPLG	V	181.131		
Overige	N	-87.048		
Totaal Natuurlijk Platteland	V	11.471.040		
Een aantrekkelijk en gevarieerd vestigingsklimaat voor wonen en werken				
Stedelijke Ontwikkeling en vernieuwing	V	906.971		
Ruimtelijke kwaliteit	V	175.056		
Overige	V	33.160		
Totaal Een aantrekkelijk en gevarieerd vestigingsklimaat voor wonen en werken	V	1.115.187		
Zorgvuldig omgaan met water				
Beleidsontwikkeling Regionaal waterplan	V	522.153		
Onderzoeken grondwatersystemen	V	1.317.448		
Klimaatadaptie	V	110.363		
Overige	V	39.309		
Totaal Zorgvuldig omgaan met water	V	1.989.273		
In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen				
Uitvoering reguliere milieu taken	V	67.165		
Bijdrage RUD	V	308.223		
Bijdrage ODG	N	-282.415		
Toezicht handhaving Omgeving	V	64.358		
Overige	N	-12.899		
Totaal In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen	V	144.431		
De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden				
Vorbereiden en uitvoeren overheidssaneringen door de provincie	N	-57.854		
Overige	N	-17.483		
Totaal De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden	N	-75.336		
Totaal programma 2. Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven	V	15.833.134		
Verrekening reserves				
Bijdrage aan reserve provinciaal aandeel ILG		-169.674		
Bijdrage aan reserve natuurbeleid		-7.471.849		
Bijdrage aan reserve Verstrekte subsidies		-3.409.266		
Bijdrage van Reserve Bodem		57.854		
Totaal verrekening met reserves			-10.992.935	
Saldo programma na verrekening met reserves			V	4.840.199
3: Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten				
Een goed vestigings- en ondernemersklimaat				
Ruimtelijk Economisch Programma	N	-140.637		

Beleidskaders en programmabeheer	N	-117.824		
Overige		0		
Totaal Een goed vestigings- en ondernemersklimaat	N	-258.461		
(Inter)nationale en (inter)regionale kansen benutten				
Dutch Techzone	V	783.647		
Overige	V	47.839		
Totaal (Inter)nationale en (inter)regionale kansen benutten	V	831.486		
Zorgdragen voor een veerkrachtige en toekomstbestendige arbeidsmarkt				
Prikkels functioneren arbeidsmarkt	V	229.678		
Overige	N	-1.708		
Totaal Zorgdragen voor een veerkrachtige en toekomstbestendige arbeidsmarkt	V	227.970		
Vrijtijdseconomie stimuleren				
Overige	V	54.433		
Totaal Vrijtijdseconomie stimuleren	V	54.433		
Drenthe heeft optimale fiets- en wandelvoorzieningen voor inwoners en bezoekers				
Overige	V	62.053		
Totaal Drenthe heeft optimale fiets- en wandelvoorzieningen voor inwoners en bezoekers	V	62.053		
Totaal programma 3. Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten	V	917.481		
Verrekening reserves				
Bijdrage aan reserve verstrekte subsidies		-150.209		
Bijdrage van reserve versterking economisch structuur		155.619		
Bijdrage van reserve verstrekte subsidies		140.637		
Totaal verrekening met reserves			146.047	
Saldo programma na verrekening met reserves			V	1.063.528
4: Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig				
Toegankelijke en veilige bereikbaarheid				
Brede doeluitkering	V	687.932		
Educatie en verkeerscampagnes	V	897.765		
Uitvoeringsprogramma SPVD	V	107.256		
Overige	V	45.558		
Totaal Toegankelijke en veilige bereikbaarheid	V	1.738.511		
Mobiliteit op maat				
Ontwikkeling Hubs	N	-121.280		
Maas Pilot	V	102.699		
Overige	V	0		
Totaal Mobiliteit op maat	N	-18.581		
Fiets als duurzaam alternatief				
Doorfietsroutes	V	501.556		
Lokale aanpak verkeersveiligheid fiets	V	222.222		
Ontbrekende schakels in het fietsnetwerk	V	111.111		

Gebiedsgerichte maatwerkplannen fietsinfrastructuur	V	111.111		
Overige	N	-3.824		
Totaal Fiets als duurzaam alternatief	V	942.176		
Adequaat openbaar vervoernetwerk				
Beleid/Onderzoek	V	275.811		
Ontwikkelingen	V	770.844		
Busconcessie	V	974.679		
Treinconcessie	V	1.104.584		
Overige	V	0		
Totaal Adequaat openbaar vervoernetwerk	V	3.125.918		
Duurzame oplossingen en innovatie				
Duurzaam investeren	V	63.152		
Laadtankinfrastructuur	V	103.509		
Regionaal mobiliteitsplan Drenthe	V	82.500		
Overige	N	-33.553		
Totaal Duurzame oplossingen en innovatie	V	215.608		
Kerntaken onderzoek en samenwerking				
Mobiliteit	V	586.685		
Monitoring	V	388.343		
Luchtvaart	V	62.156		
Uitvoering	V	56.453		
Beleid kerntaken	V	56.263		
Overige	V	299.174		
Totaal Kerntaken onderzoek en samenwerking	V	1.449.073		
In stand houden en beheren van onze fysieke infrastructuur				
Beheer wegen	V	214.768		
Vast onderhoud wegen	N	-387.041		
Groot onderhoud wegen	N	-876.146		
Beheer vaarwegen	N	-79.997		
Vast onderhoud vaarwegen	V	146.137		
Groot onderhoud vaarwegen	V	565.683		
Overige		0		
Totaal Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur	N	-416.596		
Totaal programma 4. Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig	V	7.036.109		
Verrekening reserves				
Bijdrage aan Reserve mobiliteit		-4.512.716		
Bijdrage van reserve groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen		310.463		
Bijdrage van Reserve Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde		649		
Bijdrage van reserve Verstrekte subsidies		885.000		
Totaal verrekening met reserves			-3.316.604	

Saldo programma na verrekening met reserves			V	3.719.504
5: Klimaat en energie: samen doorpakken				
Een bijdrage leveren aan de doelstelling van 49% CO2 reductie in 2030 (t.o.v. 1990)				
Programma klimaat en energie	V	884.985		
Beleidsontwikkeling klimaat en energie	V	1.696.140		
Noodhulp Energiebesparing	V	157.948		
Regionale Energie Strategie	V	150.279		
Overige	N	-5.281		
Totaal Een bijdrage leveren aan de doelstelling van 49% CO2 reductie in 2030 (t.o.v. 1990)	V	2.884.071		
Totaal programma 5. Klimaat en energie: samen doorpakken	N	2.884.071		
Verrekening reserves				
Bijdrage aan reserve Verstrekte subsidies		-355.492		
Bijdrage van reserve verstrekte subsidies		26.994		
Totaal verrekening met reserves			-328.498	
Saldo programma na verrekening met reserves			V	2.555.573
6: Levendig en sociaal: gezond, gelukkig en veilig				
Oog voor cultureel erfgoed				
Overige	V	107.388		
Totaal Oog voor cultureel erfgoed	V	107.388		
Cultuur en evenementen				
Adviescommissie	V	52.990		
Evenementen op het snijvlak cultuur en Vrijtijdseconomie	V	55.334		
Overige	V	42.251		
Totaal Cultuur en evenementen	V	150.575		
Sociaal Drenthe voor iedereen				
P-Economische vitaliteit platteland	V	347.710		
Subsidies Leader Zuidoost Drenthe	V	117.589		
Subsidies Leader Zuidwest Drenthe	V	196.792		
Sociaal-maatschappelijke ontwikkeling en ondersteuning	V	57.102		
Overige	N	-7.913		
Totaal Sociaal Drenthe voor iedereen	V	711.280		
Sport en Bewegen stimuleren				
Overige	N	-50.732		
Totaal Sport en Bewegen stimuleren	N	-50.732		
Totaal programma 6. Levendig en sociaal: gezond, gelukkig en veilig	V	918.510		
Verrekening reserves				
Totaal verrekening met reserves			0	
Saldo programma na verrekening met reserves			V	918.510
7: Middelen en mensen				

Een duurzaam sluitende provinciale begroting				
Geldleningen en uitzettingen korter of gelijk aan 1 jaar	V	792.346		
Opbrengst opcenten op hoofdsom motorrijtuigenbelasting	N	-367.261		
Overige verrekeningen (getroffen voorziening)	V	975.594		
Overige	V	106.768		
Totaal Een duurzaam sluitende provinciale begroting	V	1.507.447		
Bedrijfsvoering Documentaire informatievoorziening				
Overige	V	26.015		
Totaal Bedrijfsvoering Documentaire informatievoorziening	V	26.015		
Bedrijfsvoering Financiën en Control				
Overige	V	5.877		
Totaal Bedrijfsvoering Financiën en Control	V	5.877		
Bedrijfsvoering Informatievoorziening en Automatisering				
Informatiearchitectuur - Applicaties	V	213.478		
Server (technische infrastructuur)	V	151.632		
Opslag (technische infrastructuur)	V	177.905		
I-beleid en Architectuur	V	169.515		
Dienstverlening Drents Museum	N	-112.557		
Dienstverlening Prolander	V	125.564		
Overige	V	50.137		
Totaal Bedrijfsvoering Informatievoorziening en automatisering	V	775.673		
Bedrijfsvoering Subsidies en Inkoop				
Overige	V	11.133		
Totaal Bedrijfsvoering Subsidies en Inkoop	V	11.133		
Bedrijfsvoering Personeel en organisatie				
Personeels- & salarisadministratie	N	-62.634		
Arbeidsomstandigheden	V	51.895		
Concernopleidingen	V	196.135		
Organisatieontwikkeling	V	122.719		
Overige	V	1.537		
Totaal Bedrijfsvoering Personeel en organisatie	V	309.653		
Bedrijfsvoering Personele inzet				
Directe personele inzet	V	285.679		
Bijdrage derden in salariskosten	V	486.054		
Inzet ondersteunend personeel	V	274.797		
Bijdrage aan voorziening spaarverlof	V	277.860		
Overige opbrengsten	V	576.005		
Doorbelasting personele kosten naar projecten	V	376.919		
Bijdrage derden in salariskosten	V	234.565		
Overige	N	-25.463		
Totaal Bedrijfsvoering Personele inzet	V	2.486.416		
Bedrijfsvoering Facilitair en Vastgoed				
Bestuursondersteuning	N	-59.378		
Accommodatie Provinciehuis	V	105.814		
Overige	V	26.636		
Totaal Bedrijfsvoering Facilitair en Vastgoed	V	73.072		
Totaal programma 7. Mensen en middelen	V	5.195.285		

Verrekening reserves			
Bijdrage aan de reserve persoonlijk ontwikkel budget (POB)		-51.615	
Bijdrage aan Risicoreserve		-975.594	
Bijdrage van reserve uitvoering generatiepact		4.538	
Totaal verrekening met reserves			-1.022.671
Saldo programma na verrekening met reserves			V 4.172.615
8: Samenwerkingsverbanden (kassiersfunctie)			
Samenwerkingsverbanden			
RD ZO-Drenthe: Werken	V	454.346	
RD ZO-Drenthe: Wonen	V	2.008.204	
RD ZO-Drenthe: Welzijn	V	213.645	
Uitvoering provincie Drenthe Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe: projecten Wonen	V	105.456	
Overige	V	64.626	
Totaal Samenwerkingsverbanden	V	2.846.277	
Totaal programma 8. Samenwerkingsverbanden (kassiersfunctie)	V	2.846.277	
Verrekening reserves			
Bijdrage aan reserve Verstrekte subsidies	N	-3.598.248	
Bijdrage van Reserve regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	V	878.135	
Totaal verrekening met reserves			-2.720.113
Saldo programma na verrekening met reserves			V 126.164
9: Investeringsagenda			
Sociale agenda			
Verminderen armoede en laaggeletterdheid	V	55.255	
Experimenteren met anders wonen	V	186.443	
Overige	V	13.524	
Totaal Sociale agenda	V	255.222	
Cultuur en erfgoed			
Overige	V	14.304	
Totaal Cultuur en erfgoed	V	14.304	
Regiostedenfonds			
Sterke steden en vitale dorpen	V	2.597.484	
Overige		0	
Totaal Regiostedenfonds	V	2.597.484	
Herstructureringsfonds			
Overige	V	17.674	
Totaal Herstructureringsfonds	V	17.674	
Toekomstbestendig wonen			
Woonagenda uitvoeren en instrumentarium uit de agenda inzetten	V	292.002	

Overige	V	169.703		
Totaal Toekomstbestendig wonen	V	461.705		
Boer, Burger en Natuur				
Toekomstgerichte landbouw	V	630.437		
Gezonde leefomgeving	V	376.794		
Overige		0		
Totaal Boer, Burger en Natuur	V	1.007.230		
Recreatie en Toerisme				
Het Drentse aanbod in de dagrecreatie is versterkt	V	283.734		
Overige	V	30.825		
Totaal Recreatie en Toerisme	V	314.559		
Energietransitie				
In 2023 een reductie van 27 % van het fossiele energiegebruik in de Drentse woonomgeving t.o.v. 2015	V	240.063		
Drenthe heeft in 2030 een duurzaam, betrouwbaar en veelzijdig energiesysteem dat ruimte biedt aan onze ambities en innovatieve technieken	V	1.774.781		
Overige		0		
Totaal Energietransitie	V	2.014.844		
Sport en bewegen				
Overige	N	-4.678		
Totaal Sport en bewegen	N	-4.678		
Investeringsagenda 2016-2019				
Culturele investeringen die leiden tot toonaangevende kwaliteit	V	219.360		
Toekomstgerichte landbouw	V	438.260		
Vitale vakantieparken	V	338.526		
Ontwikkeling Veenhuizen	V	250.000		
Overige	V	40.216		
Totaal Investeringsagenda 2016-2019	V	1.286.362		
Totaal Programma 9. Investeringsagenda	V	7.964.707		
Verrekening reserves				
Bijdrage aan reserve Verstrekte subsidies		-3.884.807		
Totaal verrekening met reserves			-3.884.807	
Saldo programma na verrekening met reserves			V	4.079.900
Totale saldo jaarrekening, resultaat voor mutaties in reserves	V	44.447.801		
Mutaties reserves				
Bijdrage aan Cofinancieringsreserve Europa	N	-68.897		
Bijdrage aan de reserve persoonlijk ontwikkel budget (POB)	N	-51.615		
Bijdrage aan reserve provinciaal aandeel ILG	N	-169.674		
Bijdrage aan reserve natuurbeleid	N	-7.471.849		

Bijdrage aan Risicoreserve	N	-975.594		
Bijdrage aan reserve Verstrekte subsidies	N	-11.525.682		
Bijdrage aan Reserve mobiliteit	N	-4.512.716		
Bijdrage van reserve versterking economisch structuur	V	155.619		
Bijdrage van reserve groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen	V	310.463		
Bijdrage van Reserve Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde	V	649		
Bijdrage van reserve uitvoering generatiepact	V	4.538		
Bijdrage van Reserve regiodeaal Zuid- en Oost-Drenthe	V	878.135		
Bijdrage van reserve verstrekte subsidies	V	1.052.631		
Bijdrage van Reserve Bodem	V	57.854		
Totaal Inzicht in de ontwikkeling van reserves en voorzieningen		N	-22.316.138	
Totaal saldo jaarrekening, resultaat na verrekening met reserves			V	22.131.663

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Omschrijving	Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Realisatie 2023	
Algemene dekkingsmiddelen:	Baten	Baten	Baten	Verschil
	€	€	€	€
Opcenten motorrijtuigenbelasting	62.000.000	62.000.000	61.632.739	-367.261
Uitkering Provinciefonds	171.987.873	181.211.806	181.231.987	20.181
Dividend	2.133.633	4.835.162	4.843.905	8.743
Saldo van de financieringsfunctie	236.121.506	248.046.968	247.708.631	-338.337
Totaal algemene dekkingsmiddelen	236.121.506	248.046.968	247.708.631	-338.337

Kosten van de overhead

Overheadkosten betreffen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Deze kosten zijn verantwoord in programma 1. Besturen en samenwerken: kijkend over grenzen heen en programma 7. Middelen en mensen. Deze kosten zijn niet toegerekend aan grondexploitaties, investeringen en/of dotaties aan voorzieningen ter dekking van groot onderhoud.

Opbrengst opcenten op hoofdsom motorrijtuigenbelasting

Het totaal aan verantwoorde opbrengsten voor motorrijtuigenbelasting bedroeg € 61.632.739,--. Volledigheidshalve vermelden we dat er een onzekerheid bestaat op de volledige inning van de opcenten motorrijtuigenbelasting net als dat in andere jaren ook het geval was. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van de opcenten motorrijtuigenbelasting wordt uitgevoerd door de Belastingdienst. De informatie van de Belastingdienst is ontoereikend om als provincie de juistheid en volledigheid van de opbrengsten op voertuigniveau te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van de berekening, oplegging en incasso door de Belastingdienst, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de opcenten motorrijtuigenbelasting geen provinciale verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de provincies geen zekerheid omtrent omvang en hoogte van de opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting kan worden verkregen.

Hierna wordt een toelichting gegeven op diverse aspecten van het overzicht van baten en lasten.

Algemene uitkeringen

Van alle gemeenten en provincies wordt verwacht dat in de jaarrekening over het verslagjaar t de gemeentefonds- respectievelijk provinciefondsuitkering wordt opgenomen conform de in jaar t laatst gepubliceerde accresmededeling. Doorgaans is deze accresmededeling opgenomen in de septembercirculaire. De gevolgen van het bijgestelde accres zoals opgenomen in de meicirculaire van het verslagjaar t+1 worden verantwoord in de jaarrekening van het op het verslagjaar volgende boekjaar.

In de jaarrekening 2023 wordt de uitkering uit het provinciefonds verantwoord naar de stand van de decembercirculaire provinciefonds 2023.

Deze houdt in dat voor 2023 uitgegaan wordt van:

- Een algemene uitkering uit het provinciefonds van	€ 179.562.793,--
- Decentralisatie-uitkeringen ter hoogte van in totaal	€ 1.764.791,--
- Een afrekening over 2022 van in totaal	€ - 95.597,--
- Totaal:	<u>€ 181.231.987,--</u>

Dividend

Dividenden zijn verantwoord in het jaar waarin het besluit tot toekenning van het dividend door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van de vennootschap is genomen. In de praktijk betekent dit dat in de jaarrekening 2023 de dividenden over 2022 zijn verantwoord, waarover in 2023 het besluit tot vaststelling en uitkering is genomen. Hieronder staat een specificatie van de ontvangen dividenden.

Omschrijving	Begroting voor wijziging			Begroting na wijziging			Realisatie 2023		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Algemene dekkingsmiddelen:									
- uit hoofde van kapitaalverstrekingen aan deelnemingen									
- NV Waterleidingmaatschappij Drenthe	2.721	0	2.721	2.721	0	2.721	0	0	-2.721
- Enexis	2.000.000	0	2.000.000	4.583.066	0	4.583.066	4.583.066	0	0
- BNG	100.912	0	100.912	219.375	0	219.375	219.375	0	0
- Nederlandse Waterschapsbank	30.000	0	30.000	30.000	0	30.000	41.463	0	11.463
Totaal dividend	2.133.633	0	2.133.633	4.835.162	0	4.835.162	4.843.905	0	8.742

Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting

Op 1 januari 2016 is de Wet Vpb-plicht overheidsondernemingen ingevoerd, waardoor een groot aantal directe en indirecte overheidsondernemingen onder voorwaarden belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting zijn geworden. Provincies, gemeenten en hun gemeenschappelijke regelingen met rechtspersoonlijkheid worden belastingplichtig, voor zover zij een fiscale onderneming drijven. Hetzelfde geldt voor door provincies/gemeenten beheerste stichtingen en verenigingen. Veel kapitaaldeelname, waaronder BV's, NV's en coöperaties, worden zelfs belastingplichtig voor al hun activiteiten. De regeling kent een aantal algemene en specifieke vrijstellingen op basis waarvan

de Vpb-plicht mogelijk (deels) beperkt kan worden. De jaarrekening 2023 van de provincie Drenthe is de zevende jaarrekening waarin de gevolgen van de invoering van de vennootschapsbelastingplicht voor overheidsbedrijven dienen te worden verwerkt. Op basis van een uitgevoerde inventarisatie alsmede een nadere analyse stelt de provincie Drenthe zich op het standpunt dat zij niet belasting- en niet aangifteplichtig is. Voornaamste reden hiervoor is dat naar mening van de provincie Drenthe geen sprake is van belastbare activiteiten. De Belastingdienst geeft niet in algemene zin een bevestiging van het achterwege blijven van de belastingplicht, omdat zij het recht wil behouden om een en ander inhoudelijk te toetsen. Vooralsnog betekent dit dat in het overzicht van baten en lasten onder het "bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting" een bedrag van € nihil is verantwoord.

Overzicht van de aanwending van het bedrag voor onvoorzien

De post onvoorzien, primitief begroot op € 500.000,--, is bij de 1e en 3e actualisatie van de begroting 2023 teruggebracht tot € 25.000,-- en niet ingezet voor onvoorzien uitgaven.

Grondslag verantwoording subsidielasten

Sinds 1 januari 2021 is het nieuwe stelsel voor lastneming van subsidies van toepassing.

De verwerkingwijze is in het nieuwe stelsel afhankelijk van het type subsidie en de gestelde voorwaarden, waarbij de Commissie BBV bij voorwaardelijke subsidieverstrekingen duidelijk aangeeft dat de subsidielast op basis van het toerekeningsbeginsel verantwoord dient te worden. Dit betekent dat de subsidielast verantwoord dient te worden in het jaar waarin door de subsidieontvanger de prestatie (waarvoor de subsidie is verstrekt) is geleverd en (gedeeltelijk) aan de gestelde voorwaarden is voldaan. Tot en met 2020 werd de subsidielast uit hoofde van verstrekte meerjarige projectsubsidies volledig ten laste van de exploitatierekening gebracht bij afgifte van de subsidiebeschikking.

De Commissie BBV biedt de mogelijkheid tot instellen van een grensbedrag. Meerjarige projectsubsidies boven het grensbedrag dienen verantwoord te worden op basis van het toerekeningsbeginsel. Lasten uit hoofde van meerjarige projectsubsidies kleiner dan het grensbedrag, dienen volledig te worden verantwoord in het jaar van aanvang van het project zoals vermeld in de subsidiebeschikking. PS hebben van deze mogelijkheid gebruikgemaakt en op 9 november 2022 een grensbedrag van € 800.000,-- voor het begrotingsjaar 2023 vastgesteld, wat binnen de door de commissie BBV aangegeven range valt van 0,00% - 0,25% van de totale lasten, inclusief toevoegingen aan de reserves over deze boekjaren op basis van de primitieve begroting.

De last wordt verantwoord in het jaar waarin de subsidieontvanger start met de uitvoering van de activiteiten op basis van de startdatum van de projectperiode in de subsidieverleningsbeschikking, tenzij:

- De verstrekte subsidie een boekjaar/exploitatiesubsidie betreft: uit de subsidiebeschikking blijkt onomstotelijk dat de activiteiten waarvoor de subsidie wordt verleend in één of meerdere volgende jaren zal plaatsvinden.
- De verstrekte subsidie een projectsubsidie betreft, het individuele subsidiebedrag het grensbedrag overschrijdt en die boekjaar-overschrijdend is.

Bij afgifte van de subsidieverleningsbeschikking wordt, voor zover de verstrekte projectsubsidie nog niet als last in het boekjaar is verantwoord, het resterende bedrag aan de bestemmingsreserve Verstrekte subsidies toegevoegd.

Een verstrekte projectsubsidie van € 800.000,-- of hoger wordt bij afgifte van de subsidieverleningsbeschikking op basis van het bestedingsritme van de begrote jaarlijkse kosten zoals opgenomen in de subsidieverleningsbeschikking, toegerekend aan de betreffende boekjaren. Voor het einde van het boekjaar wordt aan de hand van de financiële voortgangsrapportages bekeken of de lastneming nog steeds overeenkomt met de begroting. Bij significante afwijkingen wordt een gewijzigde subsidiebeschikking door de provincie afgegeven en vindt een correctie plaats van de verantwoorde subsidielast en de toevoeging of onttrekking aan de Reserve verstrekte subsidies.

II.3 Balans per 31 december 2023

(voor bestemming van het gerealiseerde resultaat)

	31-12-2023	31-12-2022
ACTIVA (bedragen in duizenden euro's)		
Vaste activa		
Immateriële vaste activa		
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	8.049	9.686
Totaal immateriële vaste activa	8.049	9.686
Materiële vaste activa		
Investerings met een economisch nut	124.376	86.444
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	172.118	164.359
Totaal materiële vaste activa	296.493	250.802
Financiële vaste activa		
Kapitaalverstrekkingen aan:		
- deelnemingen	32.742	31.435
Leningen aan:		
- openbare lichamen (artikel 1, van de Wet fido)	20.000	20.000
- deelnemingen	18.269	18.269
- overige langlopende leningen	85.871	78.131
- overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		50
Totaal financiële vaste activa	156.883	147.886
Totaal vaste activa	461.425	408.374
Vlottende activa		
Voorraden:		
Onderhanden werk voor derden	169	152
Gereed product en handelsgoederen	807	807
Vooruitbetalingen	4	4
Totaal voorraden	981	963
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Vorderingen op openbare lichamen	9.234	7.205
Rekening-courantverhoudingen met het Rijk	135.013	135.719
Rekening-courantverhoudingen overige niet-financiële instellingen	22.061	12.661
Overige vorderingen	3.715	4.814
Totaal uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	170.022	160.400
Liquide middelen		
Kassaldi		
Banksaldi	46	20
Totaal liquide middelen	46	20
Overlopende activa		

De voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, nog te ontvangen van:		
Europese overheidslichamen	26	-
Overige Nederlandse overheidslichamen	3.707	3.208
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	62.483	52.940
Totaal overlopende activa	66.216	56.148
Totaal vlottende activa	237.266	217.532
Totaal activa	698.691	625.905

	31-12-2023	31-12-2022
PASSIVA (bedragen in duizenden euro's)		
Vaste passiva		
Eigen vermogen		
Reserves		
- Algemene reserves	38.944	64.292
- Bestemmingsreserves	364.706	351.063
Het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	22.132	9.191
Totaal eigen vermogen	425.782	424.546
Vorzieningen	22.036	20.247
Totaal vaste passiva	447.818	444.793
Flottende passiva		
Netto-flottende schulden, met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Overige schulden	15.376	18.863
Totaal netto-flottende schulden	15.376	18.863
Overlopende passiva		
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	54.785	63.670
De voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, ontvangen van:		
- het Rijk	140.472	67.635
- overige Nederlandse overheidslichamen	22.133	16.349
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	18.106	14.596
Totaal overlopende passiva	235.496	162.250
Totaal flottende passiva	250.872	181.113
Totaal passiva	698.691	625.905
Totaalbedrag waartoe aan natuurlijke en rechtspersonen borgstellingen of garantstellingen zijn verstrekt.		-

II.4 Toelichting op de balans van 31 december 2023

Algemene grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en gelet op artikel 216 van de Provinciewet en de Financiële Verordening Drenthe 2020, waarin Provinciale Staten op 16 december 2020 de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie hebben vastgesteld (Statenstuk 2020-963).

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

Waardering van passiva en activa alsmede de bepaling van het resultaat vinden in principe plaats op basis van historische kosten. Activa en passiva zijn opgenomen tegen nominale waarde. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben, onverschillig of ze tot inkomsten of uitgaven in dat jaar hebben geleid. Baten en lasten worden daarbij verantwoord tot een brutobedrag. De waarderingsgrondslagen per balansonderdeel worden in het vervolg van deze jaarrekening toegelicht.

Vaste activa

Vaste activa zijn bedoeld om de uitoefening van de werkzaamheden van de provincie duurzaam te dienen.

Algemeen

Hieronder is bij diverse onderdelen van de vaste activa een toelichting gegeven. Alle bedragen in de tabellen van deze paragraaf zijn gedeeld door € 1.000,--.

Immateriële vaste activa

Het BBV kent drie soorten immateriële vaste activa:

- de kosten die zijn verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio;
- de kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief;
- de bijdragen aan activa in eigendom van derden.

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen van derden, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen

De notitie Materiële vaste activa (MVA) 2020 van de commissie BBV laat de keuze open om kosten van het sluiten van geldleningen wel of niet te activeren. Provincie Drenthe heeft ervoor gekozen om deze kosten niet te activeren maar rechtstreeks ten laste van het resultaat te brengen, omdat de kosten ten opzichte van de investeringsgrens van € 50.000,-- gering zijn.

Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor het realiseren van een bepaald actief

Het BBV stelt dat kosten voor onderzoek en ontwikkeling mogen worden geactiveerd. Provincie Drenthe heeft ervoor gekozen om kosten van onderzoek en ontwikkeling voor het realiseren van een bepaald actief niet te activeren. Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor het realiseren van een bepaald actief moeten niet verward worden met voorbereidingskosten uitvoeringsfase. Deze kosten behoren tot de vervaardigingskosten van het actief en worden daarom meegenomen in de investering en volgen daarmee de afschrijvingstermijn van de betreffende investering.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden

Deze kosten worden geactiveerd als aan de volgende vereisten is voldaan.

- Er is sprake van een investering door een derde.
- De investering draagt bij aan de publieke taak.
- De derde heeft zich verplicht tot het daadwerkelijk investeren op een wijze zoals is overeengekomen.
- De bijdrage kan door de provincie worden teruggevorderd, indien de derde in gebreke blijft of de provincie anders recht kan doen gelden op de activa die samenhangen met de investering.

Op de geactiveerde bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt afgeschreven, waarbij de afschrijvingsduur maximaal gelijk is aan de verwachte gebruiksduur van de activa waarvoor de bijdrage aan derden wordt verstrekt. Provincie Drenthe hanteert volgens de financiële verordening een afschrijvingstermijn van maximaal 15 jaar. In de praktijk worden activa vaak in 10 jaar afgeschreven.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden

Be bijdragen in activa in eigendom van derden zijn als volgt te specificeren.

(x € 1.000,--)	Boekwaarde 1-1-2023	Inves- teringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Afwaar- deringen	Boek- waarde 31-12- 2023
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	9.686			1.637			8.049
Totaal	9.686	0		1.637	0		8.049

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa zijn fysiek aanwezige activa. Het BBV kent de volgende soorten materiële vaste activa:

- investeringen met een economisch nut;
- investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven;
- investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Investerings hebben een economisch nut indien ze verhandelbaar zijn en/of ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Alle investeringen met een economisch nut worden geactiveerd. Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut worden geactiveerd en over de gebruiksduur afgeschreven.

Met ingang van 1 januari 2015 geldt voor natuurruilgronden dat deze worden gewaardeerd op basis van de verkrijgingsprijs of de lagere marktwaarde. De natuurruilgronden die onder de materiële vaste activa zijn verantwoord, betreffen gronden die tijdelijk in bezit van provincie Drenthe zijn. Het grootste

gedeelte van deze voorraad blijft gedurende een langere periode in bezit en wordt in de tussentijd beheerd (verpacht aan de boeren, ingericht als natuur). Naar verwachting is in 2028 de grondpositie volledig afgebouwd.

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen die direct gerelateerd zijn aan het actief, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

Ten aanzien van investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut geldt tot aan investeringsdatum 31 december 2016 dat eventuele bijdragen uit de reserves in mindering zijn gebracht op deze investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. Ten aanzien van investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven, geldt dat vanuit de spaarcomponent van heffingen gevormde voorzieningen voor toekomstige vervangingsinvesteringen met economisch nut in mindering zijn gebracht op de in het boekjaar gepleegde investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing is geheven. Over het resterende bedrag wordt afgeschreven.

De op de oorspronkelijke verkrijgings- of vervaardigingsprijs toegepaste jaarlijkse afschrijvingen corresponderen met een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur (kortste van de geschatte economische levensduur óf technische gebruiksduur) van de geactiveerde objecten en voorzieningen. De gehanteerde afschrijvingstermijnen kennen hun basis in de Financiële Verordening Drenthe 2020.

De afschrijvingen worden berekend volgens de lineaire of de annuïteitenmethode. Afschrijvingen geschieden daarnaast onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar. Met afschrijven wordt begonnen in het begrotingsjaar dat volgt op het jaar waarin het actief technisch en financieel gereed is gekomen / is verworven. Op grond wordt niet afgeschreven, tenzij de grond deel uitmaakt van een investering in de openbare ruimte met maatschappelijk nut.

Door wijziging in het BBV (Notitie Materiële vaste activa) mogen met ingang van 2018 de lonen die ingezet zijn voor investeringen, per saldo niet meer worden verantwoord als lasten in de exploitatie. Het gaat hierbij om de directe projectkosten. Die lonen worden ten laste gebracht van investeringsprojecten. Bij overhead heb je een keuzevrijheid. We hebben ervoor gekozen om de overheadkosten niet toe te rekenen aan investeringen

Duurzame waardevermindering van vaste activa

Afwaardering van bedrijfseconomisch vastgoed vindt plaats indien de directe opbrengstwaarde lager is dan de boekwaarde. Lagere taxatiewaarden dan de boekwaarden van onroerende zaken zijn hierbij als duurzame waardedaling in aanmerking genomen. Afwaardering van maatschappelijk vastgoed vindt plaats indien de directe opbrengstwaarde lager is dan de boekwaarde en er ten opzichte van de huidige functie geen (bestuurlijke) intentie is voor duurzame exploitatie. Eventuele boekwinsten bij inruil of afstoting van een kapitaalgoed zijn als incidentele baten in de jaarrekening verwerkt.

Buiten gebruik gestelde vaste activa

Indien een vast actief buiten gebruik is gesteld, heeft op het moment van buitengebruikstelling een afwaardering van de boekwaarde plaatsgevonden naar de lagere restwaarde

Afschrijvingen

De voornaamste investeringen met de afschrijvingstermijnen zijn hieronder weergegeven.

Investering	Afschrijvingstermijn (in jaren)
Gronden en terreinen	n.v.t.
Woonruimten	50
Gebouwen (grote verbouwing: aansluiten bij restant afschrijving)	50
Verbouwing/revitalisering	20
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken, waaronder:	
- sluizen	80
- sluisdeur van composiet	100
- sluisdeur van staal	80
- sluisdeur van hout	50
- bruggen (waaronder val) en viaducten	80
- (voorzieningen bij) waterwegen	30
- (aanleg van) wegen	20
- rotondes en verkeersdrempels e.d.	20
- betonbeschoeiingen	80
- staalbeschoeiingen	50
- houtbeschoeiingen	30
- bedienpost t.b.v. de scheepvaart (incl. aanleg glasvezel)	10
Vervoersmiddelen	5
Machines, apparaten en installaties lang	30
Machines, apparaten en installaties middel	15
Machines, apparaten en installaties kort	10
Overige materiële vaste activa, waaronder:	
- inventarissen (waaronder meubilair)	10
- schilderijrekken	20
- isolatieglas	20
- audio/videoapparatuur en telefooncentrale	8
- multimedia, beveiligingscamera's	5
- automatisering (ICT-systemen)	4
- software	4
- tablets	4
- smartphones	2
Immateriële activa	maximaal 5
m.u.v. bijdragen aan activa in eigendom van derden	maximaal 15

Het gebruiksrecht voor onbepaalde duur op software is als afzonderlijk actief opgenomen onder de materiële vaste activa als investering met economisch nut.

De lasten samenhangend met de uitvoering van klein en groot onderhoud en het baggeren van watergangen zijn niet levensduur verlengend en zijn daarom niet geactiveerd, maar direct ten laste van de exploitatie of de gevormde voorziening gebracht. Op alle kapitaalgoederen die gereed komen of verworven worden gedurende een boekjaar, worden in het jaar na gereedkomen de afschrijvingen berekend. In erfpacht uitgegeven gronden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, waarbij de uitgifteprijs van eerste uitgifte (op basis van de benaderde marktgrondwaarde) geldt als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen (een zeer lage) registratiewaarde. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de materiële vaste activa.

(x € 1.000,--)	Boekwaarde 01-01-2023	Investerings	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2023
Investerings met economisch nut							
Gronden en terreinen	80.780	50.064	9.780			169	120.895
Bedrijfsgebouwen	67			8			59
Machines, apparaten en installaties	5.597	2.003	2.975	1.203			3.422
Totaal	86.444	52.067	12.755	1.211	0	169	124.376

(x € 1.000,--)	Boekwaarde 1-1-2023	Investerings	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2023
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut vanaf 1-1-2017 ("nieuwe" wetgeving)							
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	18.363	10.825		288	416		28.484
Bedrijfsgebouwen	3.405	860		80			4.185
Machines, apparaten en installaties	632	433		58			1.007
Totaal	22.400	12.118	0	426	416	0	33.676

(x € 1.000,--)	Boekwaarde 1-1-2023	Investerings	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2023
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut tot 1-1-2017 ("oude" wetgeving)							
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	120.613	2.336		4.132	-27		118.845
Bedrijfsgebouwen	18.393			924			17.469
Machines, apparaten en installaties	2.950			822			2.127
Totaal	141.956	2.336	0	5.878	-27		138.441
Totaal investeringen met maatschappelijk nut	164.357	14.454	0	6.304	389	0	172.118

* bij boekwaarde 1-1 bedrijfsgebouwen en installaties zit een verschuiving van 388 (-40 en 428) i.v.m. juiste categorie

Investerings met economisch nut

Investerings met maatschappelijk nut voor en vanaf 2017

Vanaf 1 januari 2017 is de keuzemogelijkheid ten aanzien van het wel of niet activeren van investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut vervallen. Vanaf 1 januari 2017 dienen alle investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut geactiveerd te worden en over de gebruiksduur te worden afgeschreven. Deze investeringen mogen niet meer rechtstreeks worden verrekend met reserves. Bij provincie Drenthe activeerden we ook voor 2017 al deze investeringen, maar volgens de BBV-voorschriften dienen we de splitsing apart zichtbaar te maken bij de toelichting op de balans.

Desinvesteringen

Bij de 3e actualisatie zijn de kosten van de lopende ICT investeringen waar voor een SAAS oplossing is gekozen, afgeboekt naar de exploitatie. Dit bleken achteraf oneigenlijke investeringsprojecten te zijn.

Verloop investeringen

De boekwaarde van de materiële vaste activa is ten opzichte van 31 december 2022 toegenomen met € 45,6 miljoen. De loontoerekening van eigen personeel aan investeringsprojecten bedroeg € 0,9 miljoen in 2023. De boekwaarde van de ruilgronden is gestegen met € 40,1 miljoen en van grond-, weg- en waterbouwkundige werken met € 9,4 miljoen. De boekwaarde van de investeringen in bedrijfsgebouwen is gedaald met € 0,2 miljoen en die van apparaten en installaties gedaald met € 2,6 miljoen.

Verder verwijzen we naar paragraaf III.1.1 Investerings voor een specificatie van de investeringen en de bijbehorende kredieten.

Provincie Drenthe kent geen investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven. Onder de categorie gronden en terreinen is het, in het kader van het natuurpact voor nul euro, overgedragen voormalig rijksbezit van Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL) verantwoord: de nieuwe verwerving van ruil- en natuurgronden (terreinen binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN)) minus de verkochte ruilgronden en terreinen binnen het NNN aan terreinbeheerders en/of particulieren. De boekwaarde van de gronden bedraagt op 31 december 2023 € 120,9 miljoen. Wij verwijzen u verder naar de paragraaf 1.2.7 Grondbeleid voor een nadere toelichting op deze grondpositie.

Financiële vaste activa

Het BBV kent de volgende soorten financiële vaste activa:

- kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen, gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen;
- leningen aan openbare lichamen, woningbouwcorporaties, deelnemingen en overige verbonden partijen;
- overige langlopende leningen;
- uitzettingen in 's Rijksschatkist met rentetypische looptijd van één jaar of langer;
- uitzettingen in de vorm van Nederlands schuldpapier met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;
- overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten), verminderd met de jaarlijkse aflossingen, afschrijvingslasten en

afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen. Waar nodig is een voorziening gevormd voor verwachte oninbaarheid of incurantheid van de verstrekte lening. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de marktwaarde van de aandelen daalt tot onder de verkrijgingsprijs, vindt afwaardering naar deze lagere marktwaarde plaats.

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de financiële vaste activa.

(x € 1.000,--)	Boek-waarde 1-1-2023	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen/aflossingen	Waardevermeerdering	Boek-waarde 31-12-2023
Kapitaalverstrekkingen aan:						
- deelnemingen	31.435				1.307	32.742
Totaal kapitaalverstrekkingen	31.435				1.307	32.742

(x € 1.000,--)	Boek-waarde 1-1-2023	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen/aflossingen	Doorgevoerde waardevermindering	Boek-waarde 31-12-2023
Leningen aan:						
- openbare lichamen	20.000					20.000
- deelnemingen	18.269					18.269
- Overige langlopende leningen	78.131	11.515		3.775		85.871
- Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	50			50		0
Totaal overige langlopende leningen/Obligaties	116.450	11.515		3.825	0	124.140

Kapitaalverstrekkingen en deelnemingen

De provincie Drenthe bezit belangen in diverse instellingen. Deze effecten zijn bestemd om duurzaam ten dienste van de eigen bedrijfsuitoefening te staan. De volgende belangen zijn per 31 december 2023 in het bezit van provincie Drenthe.

Specificatie deelnemingen	Aantal aandelen	Intrinsieke waarde	Boekwaarde per 31-12-2023	Stille reserve	Nominale waarde
(Bedragen: x € 1.000,--)					
BNG Bank NV	87.750	7.262	199	7.063	219
Groningen Airport Eelde	2.760	2.861	0	2.861	1.242
Nederlandse Waterschapsbank NV	40	1.345	4	1.341	5
Enexis Holding NV	3.549.845	129.037	4.323	124.714	3.550
CSV Amsterdam BV	45.621	5	0	5	-
Publiek Belang Electriciteitsproductie BV	3.414.335	37	0	37	34.143
N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland	19.062	-	27.121	-	8.650
WMD Drinkwater NV	973	26.627	18	26.609	49
Drentse Holding BV (MKB Fonds Drenthe)	100	6.415	100	6.315	100
Totaal		173.587	31.766	168.944	47.958

De dividendopbrengsten moeten worden verantwoord in het jaar waarin het recht op het ontvangen

van dividend ontstaat. Omdat de algemene vergadering van aandeelhouders pas in het jaar t+1 beslist over het dividend, wordt het toegekende dividend verantwoord in de jaarrekening van het jaar t+1. Op basis hiervan is het dividend over 2022 opgenomen, dat in 2023 is toegekend (en ontvangen). De aandelen zijn op de balans opgenomen tegen de verkrijgingsprijs. Bij CSV Amsterdam BV is geen boekwaarde vermeld omdat de verkrijgingsprijs van het aandelenpakket één euro was. Ook bij Groningen Airport Eelde en Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV zijn er geen boekwaarden. Om inzicht te geven in een reëlere waarde is tevens de stille reserve die in de waarde van de aandelen verscholen zit, aangegeven. Deze waarde is berekend door rekening te houden met de intrinsieke waarde van de deelnemingen en de verhouding van het aandelenbezit van de provincie ten opzichte van de andere aandeelhouders.

Aandelen NOM

Op grond van de (concept)jaarcijfers 2023 van N.V. NOM blijkt als gevolg van een hogere waardering van de portefeuille van deelnemingen/participaties van de NOM, dat de marktwaarde van het aandeel van de provincie in de NOM ultimo 2023 hoger is dan de oorspronkelijke verkrijgingsprijs/agio-storting (€ 28,1 miljoen). De eerder hiervoor getroffen voorziening vanwege de lagere marktwaarde van € 975.594,-- is per 31 december 2023 vrijgevallen ten gunste van de Risicoreserve.

Leningen aan openbare lichamen (artikel 1 van de wet fido)

De door de provincie verstrekte geldleningen aan openbare lichamen, als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden (fido) zijn als volgt te specificeren.

Specificatie leningen aan openbare lichamen

(x € 1.000,--)	Stand 1 januari 2023	Verstrekte leningen	Aflossing	Stand 31 december 2023	Rente
Gemeente Amsterdam	10.000	0	0	10.000	1,202%
Gemeente Velsen	10.000	0	0	10.000	1,58%
Totaal	20.000	0	0	20.000	

De door de provincie verstrekte geldleningen aan deelnemingen zijn als volgt te specificeren.

Specificatie leningen aan deelnemingen

(x € 1.000,--)	Stand 1 januari 2023	Verstrekte leningen	Aflossing	Stand 31 december 2023	Rente
WMD Drinkwater B.V.	6.000	0	0	6.000	2,25%
Enexis Holding N.V. (tranche A)	11.858	0	0	11.858	2,15%
Enexis Holding N.V. (tranche B)	412	0	0	412	1,40%
Totaal	18.269	0	0	18.269	

* De lening bedraagt € 10 miljoen. Hiervan was op 31 december 2023 nog geen bedrag opgenomen.

Overige langlopende leningen en uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

De door de provincie verstrekte overige langlopende geldleningen zijn als volgt te specificeren.

Specificatie verstrekte leningen

(x € 1.000,-)	Stand 1 januari 2023	Verstrekte leningen	Aflossing	Afwaardering	Omzetting	Stand 31 december 2023	Rente
Hypotheken ambtenaren	2.120		238			1.882	
Coöperatie "Agrarische Natuur Drenthe" U.A.	638		338			300	0,00%
Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (fase 1, wit)	2.985		161			2.824	0,81%
Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (fase 1, grijs)	407		22			385	3,99%
Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (fase 2, wit)	3.475		29			3.446	0,63%
Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (fase 2, grijs)	587		5			582	3,69%
Coöperatie Kredietunie Drenthe-Overijssel U.A.	45		5			40	3,00%
Glasvezel De Wolden B.V. (lening 1)	8.250		450			7.800	0,80%
Glasvezel De Wolden B.V. (lening 2)	1.047		57			990	1,42%
Glasvezel Zuidenveld B.V.	5.577		280			5.297	0,65%
Historische Vereniging Nieuw-Buinen/Buinerveen	75		75			0	0,00%
RE-NET Hoogeveen B.V.	3.600		200			3.400	0,82%
Steunstichting Domus DuMus	30					30	0,00%
Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 1	31.700	7.500				39.200	0,00%
Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 3	0	1.500				1.500	0,00%
Stichting Groenfonds (Ontwikkelfonds Energiecoöperaties)	1.200					1.200	0,00%
Stichting Maatschappij van Weldadigheid	618		48			570	2,00%
Stichting Schultehuis Diever, Stichting Museums Vledder en Stichting Zeemuseum Miramar	30		30			0	0,00%
Stichting Toeristische Promotie Zuid West Drenthe	0	40				40	0,00%
Stichting Van Gogh en Drenthe	0	150				150	0,00%
Vekoglas B.V.	116		10			106	0,67%
Vereniging CPO Gees - Klimopschool	0	13				13	0,00%
Nationaal Restauratiefonds	5.925	887	586			6.226	
Stichting RTV Drenthe	1.401		108			1.293	0,75%
Verwijdering asbestdaken Drenthe	4.774	1.143	286			5.631	
Maatwerklening asbestregeling	478	223				701	
Verzilverlening asbestregeling	122	59	-2			183	
Zonneleningen (via SVn)	2.931		849			2.082	
	78.131	11.515	3.775	0	0	85.871	

Flottende activa

Hieronder wordt bij de diverse onderdelen van de flottende activa een toelichting gegeven.

Voorraden

(x € 1.000,--)	Boekwaarde	Boekwaarde
	31-12-2023	31-12-2022
Onderhanden werk voor derden	169	152
Gereed product en handelsgoederen	807	807
Voorraad VVV-bonnen	4	4
Totaal voorraden	981	963

De voorraden zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs.

Onderhanden werk voor derden

Er is in 2019 een Bestuursovereenkomst afgesloten tussen provincie Drenthe en gemeente De Wolden. De provincie voert als penvoerder werkzaamheden uit voor de gemeente in het kader van Duurzaam Veilig. Het gaat hierbij om landbouwsluizen en tunnels. Deze kosten zullen worden verrekend met de gemeente volgens de afgesproken bijdragen.

Gereed product en handelsgoederen

Volgens de BBV-voorschriften moeten gebouwen die in de verkoop staan onder de voorraden worden verantwoord. In 2022 is Huize Tetrode in de verkoop gezet. Dit pand is echter nog niet verkocht in 2023. Ook bevat deze balanspost een perceel in Dalen, dat tijdelijk is aangekocht als opslag van zandwinning voor investeringen in wegen. Voor beide zaken zijn nieuwe taxaties gedaan in 2023, waarbij de taxatiewaarde hoger is dan de boekwaarde.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening gevormd. Deze voorziening wordt statisch bepaald. De post Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar wordt onderscheiden in:

(x € 1.000,--)	Stand 31 december 2023	Voorziening oninbaarheid	Boekwaarde 31 December 2023	Stand 31 december 2022
Vorderingen op openbare lichamen	9.376	142	9.234	7.205
Rekening-courantverhoudingen met het Rijk	135.013		135.013	135.719
Rekening-courantverhoudingen overige niet-financiële instellingen	22.061		22.061	12.661
Overige vorderingen	3.935	220	3.715	4.814
Totaal	170.385	362	170.022	160.399

Rekening-courantverhoudingen met het Rijk

Het saldo dat in 's Rijks schatkist wordt aangehouden (verplicht schatkistbankieren) is in 2023 gedaald met € 706.000,--.

Rekening courant verhoudingen overige niet-financiële instellingen

Dit zijn de middelen die Prolander aanhoudt bij het Schatkistbankieren. Deze zijn gestegen met € 5,6 miljoen. Daarnaast heeft er als balanspresentatie een verschuiving plaatsgevonden van liquide middelen naar de Rekening courant verhoudingen niet financiële instellingen. Dit zijn de middelen van de provincie Drenthe die zijn uitgezet bij het Nationaal Restauratiefonds (NRF), Stimuleringsfonds

Volkshuisvesting (SVN) en het Groenfonds. Het gaat om een bedrag van € 12,7miljoen. De reden hiervan is dat het directe opeisbaarheid langer duurt dan bij liquide middelen. De beginbalans is hierop ook aangepast, zodat de vergelijkbaarheid van de balanscijfers in stand blijft. Deze middelen zijn in 2023 met € 3,7 miljoen gestegen.

Vorderingen op openbare lichamen

De vorderingen op openbare lichamen zijn afgenomen met € 2,9 miljoen. De voornaamste oorzaak hiervan is de afwikkeling van de vordering verkoop RLS, die in januari 2023 heeft plaatsgevonden.

Overige vorderingen

De voorziening voor mogelijke oninbaarheid is gedaald met € 5,1 miljoen.

Een belangrijke reden hiervan is dat een faillissementszaak van jaren geleden eindelijk kon worden afgewikkeld door de curator. De overige vorderingen zijn per saldo afgenomen met € 1,1 miljoen in 2023.

Schatkistbankieren

Drempelbedrag

De overtollige liquide middelen die niet voor de uitoefening van de publieke taak ingezet worden, moeten conform de Wet fido aangehouden worden bij het Rijk (verplicht schatkistbankieren). Er zijn echter enkele uitzonderingen. Een daarvan is het drempelbedrag. Het drempelbedrag is het maximale bedrag dat over een heel kwartaal gezien gemiddeld op dagbasis buiten de schatkist mag worden gehouden. Het drempelbedrag is bedoeld om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen: niet elke laatste euro hoeft elke dag naar de schatkist te worden overgeboekt. Alleen de middelen die het drempelbedrag te boven gaan moeten in de schatkist worden aangehouden. Het drempelbedrag was in 2023 circa € 7,9 miljoen.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren

De berekening van de benutting van het drempelbedrag is in onderstaande tabel weergegeven. Hieruit blijkt dat in 2023 het drempelbedrag niet is overschreden.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren					
(x € 1.000,--)		Verslagjaar			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(1)	Drempelbedrag	7.887			
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	1	2	2	2
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	7.886	7.885	7.886	7.886
(3b) = (2) < (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

(1) Berekening drempelbedrag

(x € 1.000,--)		Verslagjaar			
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	394.368			

(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan 500 miljoen	394.368			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de 500 miljoen te boven gaat	0			
(1) = (4b) * 2% + (4c) * 0,2%, met een minimum van € 1.000.000,--	Drempelbedrag	7.887			

(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen

(x € 1.000,--)		Verslagjaar			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	85	193	169	149
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) = (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	1	2	2	2

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Alle bankrekeningen staan volledig ter beschikking van de provincie. Omdat de provincie het geld verplicht moet stellen bij het Rijk, staat het grootste saldo van de eigen middelen van de provincie onder de post Rekening-courantverhoudingen met het rijk (bij uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar)

Er heeft als balanspresentatie een verschuiving plaatsgevonden van liquide middelen naar de Rekening courant verhoudingen niet financiële instellingen. Dit zijn de middelen van de provincie Drenthe die zijn uitgezet bij het Nationaal Restauratiefonds (NRF), Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVN) en het Groenfonds. Het gaat om een bedrag van € 12,7 miljoen. De reden hiervan is dat het directe opeisbaarheid langer duurt dan bij liquide middelen. De beginbalans is hierop ook aangepast, zodat de vergelijkbaarheid van de balanscijfers in stand blijft.

(x € 1.000,--)	Boekwaarde 31 december 2023	Boekwaarde 31 december 2022
Banksaldi		
ABN-AMRO	45	20
ING Zakelijke rekeningen	1	0
Totaal liquide middelen	46	20

Overlopende activa

De overlopende activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. De in de balans opgenomen nog te ontvangen voorschotbedragen, die ontstaan zijn door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, kunnen als volgt worden gespecificeerd

(x € 1.000,--)	Saldo 31 december 2023	Saldo 31 december 2022
De voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, nog te ontvangen van:		
Europese overheidslichamen	0	0
Het Rijk	26	0
Overige Nederlandse overheidslichamen	3.707	3.208
Overige nog te ontvangen bedragen	26.884	24.613
Vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	35.599	28.327
Totaal overlopende activa	66.217	56.148

De overige vooruit ontvangen bedragen bestaan voornamelijk uit de vordering op het Btw compensatiefonds van € 19,4 miljoen. Daarnaast zijn er nog suppleties omzetbelasting ingediend bij de Belastingdienst voor € 0,2 miljoen. Ook is de rente van het 4e kwartaal Rijksschatkistbankieren van 1,4 miljoen pas in januari ontvangen. Tenslotte is er nog een bedrag van € 4,7 miljoen die Prolander namens de provincie nog voor projecten moet factureren.

De vooruitbetaalde bedragen bestaan onder andere voor € 5,9 miljoen uit vooruitbetaalde voorschotten subsidieregelingen die het SNN voor ons uitvoert. Daarnaast is in verband met de regelgeving van lastneming subsidies een bedrag van € 23 miljoen als vooruitbetaald verantwoord. Dit geld is al als voorschot betaald, maar de last moet meerjarig worden genomen.

Hieronder wordt de voorgeschreven specificatie gegeven van de voorschotbedragen van voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel:

(x € 1.000,--)	Saldo 1 januari 2023	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Saldo 31 december 2023
Het Rijk				
E 32 SPUK Aanpak piekbelasting	0	26		26
Overige Nederlandse overheidslichamen				
Bodemsaneringen	303	47		350
Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (deel waterschap)	38	112	189	-39
Regio Deal Natuur	443			443
Fysieke investeringen voor industriële verwerking van agrarische producten provincie Groningen	224			224
POP3 samenwerken voor innovatie provincie Groningen	1.776			1.776
GRO6C Regio Deal Natuur Inclusieve Landbouw Noord Nederland	0	489		489
SNN regeling Kansen verzilveren	123	116		239
SNN regeling Isoleerprogramma Drenthe	31			31

Gezamenlijke beschikkingen projectsubsidies (deel gemeente Emmen)	200	39	80	159
Opruimen drugsafval BIJ12	39		39	0
Provinciaal Werkgelegenheidsregister	33	36	33	36
Totaal van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	3.210	865	341	3.734

Vaste passiva

Algemeen

Hieronder is bij de diverse onderdelen van de vaste passiva een toelichting gegeven. De vaste passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij bij het betreffende balanshoofd anders staat vermeld. Alle bedragen in de tabellen van deze paragraaf zijn gedeeld door € 1.000,--.

Eigen vermogen

(x € 1.000,--)	Boekwaarde 31 december 2023	Boekwaarde 31 december 2022
Reserves, gespecificeerd naar:		
– algemene reserve	38.944	64.292
– bestemmingsreserve	364.706	351.063
Het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	22.132	9.191
Totaal eigen vermogen	425.782	424.546

* Door gewijzigde presentatie van het overzicht laten en baten, is ook het overzicht Eigen vermogen qua presentatie aangepast.

In het BBV worden reserves omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden zijn. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van reserves is de verantwoordelijkheid van Provinciale Staten. Daarom worden reserves ook wel onderverdeeld in algemene en bestemmingsreserves. Zodra Provinciale Staten aan een reserve een bepaalde bestemming hebben gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve. Om die reden kunnen bestemmingsreserves naar de situatie ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Heeft een reserve geen bestemming dan wordt het een algemene reserve genoemd. Zowel reserves als voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Een gedetailleerd overzicht van alle reserves is opgenomen aan het eind van deze paragraaf. Voor de aard en reden van elke reserve en de toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen zijn, verwijzen we naar paragraaf 1.2.8, zoals afgesproken met Provinciale Staten.

Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen (schulden) van de provincie. Om die reden kunnen voorzieningen naar de situatie ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Voorzieningen worden gewaardeerd op de contante waarde/het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. Voorzieningen worden gevormd indien er sprake is van:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch

redelijkerwijs is te schatten;

- op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren;
- bijdragen (spaarcomponent) aan toekomstige vervangingsinvesteringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing wordt geheven;
- middelen verkregen van derden, die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen verkregen van Europese en Nederlandse overheidslichamen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

De vorming van een voorziening, dan wel een dotatie aan een reeds bestaande voorziening, is als een last in het betreffende boekjaar verantwoord. Alle toepassingen aan voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en in het verslagjaar niet ten laste van de exploitatie verantwoord. Aan voorzieningen ter egalisatie van (onderhouds)lasten van kapitaalgoederen over meerdere begrotingsjaren ligt een actueel (beheer)plan ten grondslag. Uitgevoerd achterstallig onderhoud is daarbij ten laste van de exploitatie verantwoord. Deze lasten zijn niet ten laste van de gevormde voorziening gebracht. Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Voor het bepalen van het "jaarlijks vergelijkbaar volume" is een tijdsperiode van vier jaar gehanteerd.

Aan het einde van deze paragraaf Toelichting op de balans is een overzicht opgenomen van het verloop van de voorzieningen per categorie. Voor de reden van elke voorziening en de toelichting op de bestedingen, verwijzen we naar paragraaf I.2.8, zoals afgesproken met Provinciale Staten.

Vlottende passiva

Algemeen

Hieronder is bij de diverse onderdelen van de vlottende passiva een toelichting gegeven. De vlottende passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij bij het betreffende balanshoofd anders staat vermeld. Alle bedragen in de tabellen van deze paragraaf zijn gedeeld door € 1.000,-.

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

(x € 1.000,-)	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022	Ontwikkeling
Overige schulden	7.484	11.541	-4.057
Rekening-courantsaldi	7.892	7.322	570
Totaal	15.376	18.863	-3.487

De overige schulden zijn met € 4,1 miljoen afgenomen. Dit komt voornamelijk doordat de post crediteuren is gedaald. Vorig jaar stonden er meer grote facturen open en eind december 2023 zijn nog extra betalingen verricht.

De saldi van diverse rekeningen-courant hebben voornamelijk betrekking op Europese of regionale projecten, waarvoor de provincie de administratie voert. Er staat eind 2023 nog een saldo

van € 7,9 miljoen als schuld open. Dit is een kleine toename van € 0,6 miljoen ten opzichte van eind 2022. De posten met het grootste saldo betreffen de rekeningen-courant Aandeelhouders NOM. Het gaat hierom een bedrag van € 4,5 miljoen. Dit betreft het saldo van de zogenaamde “terugploegkorting”, dat bedongen is bij de aankoop van de aandelen van de NOM. Dat bedrag zal door de aandeelhouders van de NOM worden besteed ter stimulering van het (innovatieve) MKB in Noord-Nederland en staat bij de provincie tijdelijk op de rekening.

(x € 1.000,--)	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2021	Ontwikkeling
Aandeelhouders NOM	396	396	0
Aandeelhouders NOM (terugploegkorting gezamenlijk)	446	470	-24
Aandeelhouders NOM (terugploegkorting Groningen)	0	0	0
Aandeelhouders NOM (terugploegkorting Friesland)	25	25	0
Aandeelhouders NOM (terugploegkorting Drenthe)	3.600	3.600	0
Totaal	4.467	4.490	-24

Overlopende passiva

(x € 1.000,--)	Saldo 31 december 2023	Saldo 31 december 2022
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	54.785	63.670
De voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, ontvangen van:		
Europese overheidslichamen		
Het Rijk	140.472	67.635
Overige Nederlandse overheidslichamen	22.133	16.349
Totaal voorschotbedragen	162.605	83.984
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	18.106	14.596
Totaal overlopende passiva	235.496	162.250

(x € 1.000,--)	Saldo 1 januari 2023	Ontvangen bedragen	Vrijgevalen bedragen	Terug- betalingen	Saldo 31 december 2023
Het Rijk					
Bodemsaneringen	1.099		135		964
Kennisbudget Uitvoeringsprogramma Bodem en Onderhoud	30				30
E10 SPUK snelfietsroutes	26		26		0
E12 SPUK bermmaatregelen N- wegen	810		52		758
E15B SPUK Regionale Aanpak Laadinfrastructuur 2020-2023	171		129		42
E17 SPUK Maas pilots	55		13		42
C13 SPUK ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed	1.046		686		360
L7 SPUK Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland	416		291		125

E58 SPUK Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem overbruggingsjaar 2021	1.086		111		975
E20 SPUK Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2020-2021	4.312		107		4.205
E56 SPUK Tijdelijke stimuleringsregeling doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur 2021	420		170		251
E56B (Fryslân) SPUK Tijdelijke stimuleringsregeling doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur 2021	467		298		169
D13 SPUK Impuls regionale culturele infrastructuur verbreding en vernieuwing	83		67		16
L8 SPUK Regeling specifieke uitkeringen opkoop veehouderijen in verband met stikstofdepositie op natuurgebieden	22.166		1.912		20.254
L16 SPUK Eenmalige specifieke uitkering Provinciaal Uitvoeringsprogramma Natuur	25.670	28.209	14.737		39.142
C76 SPUK Leerkring Omgevingswet	45		45		0
C81 SPUK Woondeals	270		270		0
C86 SPUK Maatschappelijk vastgoed	762		44		718
C210 SPUK Flexpools	455	100	170		386
L25 SPUK versnellingsvoorstellen transitie landelijk gebied	4.254	46.015	8.404		41.866
E44 SPUK Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie, werkregio Fluvius	544	974			1.518
E83 SPUK Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodemopgaven 2022	1.032		163		868
E84 SPUK Ronde BuBeKo (stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022/2023)	294				294
E87 Toekenningsbeschikking Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen 2e fase Deltaprogramma	2.122	1.896	261		3.757
C96 SPUK Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe II	0	16.330	15		16.315
C103 SPUK opstellen en uitvoeren van woondeals tweede tranche	0	581			581
C117 SPUK versnelling natuurinclusief isoleren	0	1.557			1.557
L20 SPUK aanvullende aanpak nitraatuitspoeling uit agrarische bedrijfsvoering in specifieke grondwaterbeschermingsgebieden provincie Drenthe	0	168	99		69
E97 SPUK bodem 2023	0	276	0		276
L27 SPUK provinciale maatregelen PAS-melders	0	4.820	648		4.172
L29 SPUK capaciteit natuurmonitoring	0	150	28		122

L31 SPUK uitvoering BO nitraat	0	397	180		217
F28 Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	0	870	870		0
C95 SPUK regionale structuur Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie	0	426			426
Overige Nederlandse overheidslichamen					
Regiodeal Zuid- en Oost Drenthe (aandeel gemeenten)	2.466	2.251	1.275		3.442
Regionaal Mobiliteitsfonds RSP	4.655		267		4.388
Bodemsaneringen	681				681
SNN subsidie Bedrijvenregeling	161	9	5		165
SNN subsidieregeling Vierkant voor werk/Dutch Techzone	739	568	779		528
SNN kansen verzilveren	196		151		45
GRO2C SPUK HUB Verkeer en vervoer Groningen	400		119		281
Prov Groningen "Gelijkwaardige positie" m.b.t. o.a. vergoeding aan deelnemende agrariërs aan overlegtafels"	0	2.700	8		2.692
E106b Regionale Aanpak Laadinfrastructuur	0	55	0		55
E87b SPUK tweede fase Deltaprogramma zoetwater	0	2.576	247		2.329
MIRT onderzoek Nedersaksenlijn	0	500			500
Regiovisie Groningen-Assen	0	193			193
Vooruitontvangen bijdragen derden investeringsprojecten (i.v.m. matching)	6.926	6.748	6.926		6.748
Diverse bijdragen gemeenten/provincies projecten	124		38		86
Totaal van de van EU en NL overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor specifieke uitkeringen die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	83.983	118.369	39.746	0	162.605

Niet in de balans opgenomen rechten/verplichtingen

Recht op verliescompensatie in het kader van de vennootschapsbelasting

Op dit moment is bij provincie Drenthe nog steeds geen sprake van belastbare activiteiten in het kader van de vennootschapsbelasting. Dit betekent dat geen sprake is van recht op verliescompensatie in het kader van vennootschapsbelasting. De Belastingdienst heeft echter nog steeds geen definitief standpunt hierover ingenomen.

Aan natuurlijke en rechtspersonen verstrekte borgstellingen of garantstellingen

De verstrekte garant- en borgstellingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(x € 1.000,-)	Aard	Oorspronkelijk bedrag	Restant 1 januari 2023	Restant 31 december 2023	Betalingen gedurende 2023
Triodos Bank N.V.	Garantie	1.200	1.200	1.200	0
Stichting Nationaal Warmtefonds	Garantie	n.b.	110	85	0
Nationaal Groenfonds (inz. leningen pVSPN)	Garantie	n.b.	4.842	4.679	0
Nationaal Groenfonds (inz. convenantsleningen)	Garantie	n.b.	1.097	345	0
Totaal garantstellingen			7.250	6.310	0

Niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen waaraan de provincie voor toekomstige jaren is verbonden

Op grond van artikel 53 van het BBV worden in de toelichting bij de balans opgenomen de niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen waaraan de provincie voor toekomstige jaren is gebonden. Het gaat hierbij om overeenkomsten die in het contractenregister zijn opgenomen voor € 6,3 miljoen.

Daarnaast zijn er meerjarig op 31 december 2023 nog opdrachten en subsidies in de administratie vastgelegd van € 36,4 miljoen voor de jaren 2024 tot en met 2026 (die € 6,3 miljoen overeenkomsten maakt hier overigens onderdeel hiervan uit). Dit bestaat uit € 14,7 miljoen aan opdrachten goederen en diensten en € 21,7 miljoen boekjaarsubsidies 2024. Ook zijn er bij de investeringen nog doorlopende meerjarige opdrachten van € 7,4 miljoen.

Overeenkomsten

Niet in de balans opgenomen belangrijke jaarlijkse financiële verplichtingen waaraan de provincie voor toekomstige jaren is verbonden (bedragen x € 1.000,-)	
Catering	129
Beveiliging, receptie en telefonie	340
Multifunctionals	22
Schoonmaak	350
Autolease	849
Verzekeringen	169
Accountantskosten	190
Elektriciteit en water	381
Onderhoud hard- en software	3.824
Totaal	6.254

Bestuursakkoord Natuur

In de periode voorafgaand aan de ILG-periode 2007 – 2013 zijn de door de Dienst Regelingen (thans RVO; Rijksdienst voor Ondernemend Nederland), onderdeel van het Ministerie van Economische Zaken, verplichtingen aangegaan naar particulieren en terrein behorende organisaties voor de inrichting en beheer van nieuwe natuur. Daarnaast zijn verplichtingen voor functieverandering aangegaan zodat agrarische grond kon worden omgezet naar natuur. Als gevolg van de afronding van het Investeringsbudget Landelijk Gebied en het aangaan van het bestuursakkoord Natuur zijn deze verplichtingen overgegaan naar de provincies. Dit betekent dat de provincie verantwoordelijk is voor de uitfinanciering van de door RVO aangegane verplichtingen, in plaats van het Rijk. Door de

Commissie Besluit Begroting en Verantwoording is besloten dat de verantwoordingswijze van subsidies die zijn verstrekt voor 1 januari 2014 ongewijzigd blijft. Dit betekent dat de jaarlijks uitbetaalde jaarschijf wordt verantwoord als last en de resterende verplichting wordt toegelicht onder de niet in de balans opgenomen verplichtingen. Verder zijn van de nieuwe 6-jarige beheer contracten, de verplichtingen voor toekomstige beheerjaren meegenomen in het bovenstaande overzicht van niet uit de balans blijvende verplichtingen.

Regeling/Beheertype	Verplichtingen per 31-12-2023
Agrarisch natuurbeheer	26.268.314
Natuurbeheer	54.703.761
Landschapsbeheer	4.208.490
Inrichting	22.868.304
Functiewijziging	30.175.770
Totaal	138.224.640

Hierna volgt een gedetailleerd overzicht van alle reserves en voorzieningen.

Totaaloverzicht Reserves en voorzieningen

Nummer	Omschrijving	Saldo	2023	2023	2023	Saldo	2023	Saldo	2024	2024	Saldo	2025	2025	Saldo	2026	2026	Saldo	2027	2027	Saldo
		31 dec. 2022	Begrote Rente	Begrote Vermeerderingen	Begrote Verminderingen	31 dec. 2023	Resultaat Op reserves	Na bestemming resultaat reserves	Begrote Vermeerderingen	Begrote Verminderingen	31 dec. 2024	Begrote Vermeerderingen	Begrote Verminderingen	31 dec. 2025	Begrote Vermeerderingen	Begrote Verminderingen	31 dec. 2026	Begrote Vermeerderingen	Begrote Verminderingen	31 dec. 2027
Algemene Reserves		Na bestemming resultaat reserves				Voor bestemming resultaat reserves											Voor bestemming resultaat reserves			Voor bestemming resultaat reserves
050001	Reserve voor algemene doeleinden	1.785.773		4.236.177	1.000.000	5.021.950		5.021.950	476.949	-	5.498.899	-	-	5.498.899	-	-	5.498.899	-	-	5.498.899
050002	Saldireserve	51.139.085		12.860.584	48.785.264	15.214.405		15.214.405	-	14.886.217	328.188	-	130.668	197.520	-	49.380	148.140	-	49.380	98.760
050005	Risicoreserve	17.400.573		331.333	-	17.731.906	975.594	18.707.500	-	-	18.707.500	-	-	18.707.500	-	-	18.707.500	-	-	18.707.500
Totaal algemene reserves		70.325.431	-	17.428.094	49.785.264	37.968.261	975.594	38.943.855	476.949	14.886.217	24.534.587	-	130.668	24.403.919	-	49.380	24.354.539	-	49.380	24.305.159

Nummer	Omschrijving	Saldo	2023	2023	2023	Saldo	2023	Saldo	2024	2024	Saldo	2025	2025	Saldo	2026	2026	Saldo	2027	2027	Saldo
		31 dec. 2022	Begrote Rente	Begrote Vermeerderingen	Begrote Verminderingen	31 dec. 2023	Resultaat Op reserves	Na bestemming resultaat reserves	Begrote Vermeerderingen	Begrote Verminderingen	31 dec. 2024	Begrote Vermeerderingen	Begrote Verminderingen	31 dec. 2025	Begrote Vermeerderingen	Begrote Verminderingen	31 dec. 2026	Begrote Vermeerderingen	Begrote Verminderingen	31 dec. 2027
Bestemmingsreserves		Na bestemming resultaat reserves				Voor bestemming resultaat reserves											Voor bestemming resultaat reserves			Voor bestemming resultaat reserves
060150	Reserve versterking economische structuur	2.434.952		2.009.000	1.783.500	2.660.452	155.619-	2.504.833	-	2.009.000	495.833	-	-	495.833	-	-	495.833	-	-	495.833
060215	Reserve provinciaal aandeel ILG	7.170.097		5.652.689	7.040.263	5.782.523	169.674	5.952.197	3.962.838	4.206.313	5.708.722	2.065.745	2.115.870	5.658.597	557.984	1.031.261	5.185.320	41.500	82.079	5.144.741
060218	Reserve Regio Specifiek Pakket	7.764.856		-	6.545.877	1.218.980		1.218.980	75.000	187.449	1.106.531	-	106.531	1.000.000	-	-	1.000.000	-	-	1.000.000
060221	Financieringsreserve	76.191.930		30.108.291	3.486.625	102.813.596		102.813.596	350.000	22.249.084	80.914.512	350.000	16.497.026	64.767.486	350.000	14.984.912	50.132.574	10.869	14.049.059	36.094.384
060222	Reserve Vitaal Platteland	50.000		-	50.000	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
060223	Cofinancieringsreserve Europa	10.932.990		5.300.000	4.719.738	11.513.252	68.897	11.582.149	2.000.000	4.219.738	9.362.411	2.000.000	3.286.405	8.076.006	2.000.000	3.286.405	6.789.601	2.000.000	3.286.405	5.503.196
060225	Reserve opvang revolverend financieren	23.551.973		19.000	3.100.000	20.470.973		20.470.973	-	-	20.470.973	-	-	20.470.973	-	-	20.470.973	-	-	20.470.973
060227	Reserve natuurbeleid	82.802.255		19.424.679	36.302.996	65.923.938	7.471.849	73.395.787	31.243.602	40.920.812	63.718.577	9.283.476	44.956.743	28.045.310	61.944.006	96.334.921	6.345.605-	31.575.686	34.827.983	9.597.902-
060228	Reserve investeringsagenda	450.000		-	450.000	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
060229	Reserve groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen	6.876.359		4.817.769	1.727.927	9.966.201	310.463-	9.655.738	-	4.143.403	5.512.335	-	2.103.767	3.408.568	-	4.104.344	695.776-	-	-	695.776-
060231	Reserve investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde	4.494.409		-	833.000	3.661.409	649-	3.660.760	-	2.083.000	1.577.760	938.040	2.621.000	105.200-	2.299.400	2.671.000	476.800-	2.299.400	2.721.000	898.400-
060232	Reserve uitvoering generatiepact	993.909		250.268	719.286	524.891	4.539-	520.352	250.268	709.492	61.128	250.268	351.210	39.814-	165.362	130.087	4.539-	-	-	4.539-
060233	Reserve persoonlijk ontwikkelbudget (POB)	294.018		-	-	294.018	51.615	345.633	-	-	345.633	-	-	345.633	-	-	345.633	-	-	345.633

060234	Reserve investeringsagenda 2019-2023	11.944.333		50.333	5.878.000	6.116.666		6.116.666	-	3.116.666	3.000.000	-	3.000.000	-	-	-	-	-	-	
060235	Reserve Regiodeaal Zuid- en Oost-Drenthe	6.538.872		-	1.565.315	4.973.557	878.134-	4.095.423	-	-	4.095.423	-	-	4.095.423	-	-	4.095.423	-	-	4.095.423
060331	Reserve verstrekte subsidies	29.995.063		1.490.107	11.611.943	19.873.227	10.473.052	30.346.279	42.511	8.743.674	21.645.116	-	7.484.159	14.160.957	-	632.460	13.528.497	-	395.500	13.132.997
060333	Reserve mobiliteit	81.073.774		19.501.488	25.237.043	75.338.219	4.512.716	79.850.935	9.781.777	25.144.794	64.487.918	2.490.264	16.473.400	50.504.782	3.151.386	17.265.400	36.390.768	3.132.899	5.787.200	33.736.467
060334	Reserve bodem	660.538		9.073.345	-	9.733.883	57.854-	9.676.029	-	740.150	8.935.879	-	500.000	8.435.879	-	500.000	7.935.879	-	500.000	7.435.879
060335	Reserve cofinanciering onrendabele toppen woningbouw	-		2.500.000	-	2.500.000		2.500.000	2.500.000	-	5.000.000	2.500.000	-	7.500.000	2.500.000	-	10.000.000	-	-	10.000.000
Totaal bestemmingsreserves		354.220.328	-	100.196.969	111.051.513	343.365.784	21.340.545	364.706.329	50.205.996	118.473.575	296.438.750	19.877.793	99.496.111	216.820.432	72.968.138	140.940.790	148.847.780	39.060.354	61.649.226	126.258.908
Totale algemene en bestemmingsreserves		424.545.759	-	117.625.063	160.836.777	381.334.045	22.316.139	403.650.184	50.682.945	133.359.792	320.973.337	19.877.793	99.626.779	241.224.351	72.968.138	140.990.170	173.202.319	39.060.354	61.698.606	150.564.067

Nummer	Omschrijving	Saldo	2023	2023	2023	31 dec. 2023 Begroot	2023	Saldo	2024	2024	31 dec. 2024 Begroot	2025	2025	31 dec. 2025 Begroot	2026	2026	31 dec. 2026 Begroot	2027	2027	31 dec. 2027 Begroot
		31 dec. 2022	Vrijgevallen bedragen	Toevoegingen	Aanwendungen		Resultaat ten opzichte van begroting	31 dec. 2023	Toevoegingen	Aanwendungen		31 dec. 2024	Toevoegingen		Aanwendungen	31 dec. 2025		Toevoegingen	Aanwendungen	
<i>Voorzieningen middelen derden</i>																				
072110	Voorziening spaarhypotheken	1.007.446		59.000	138.000	928.446	60.976-	867.470	54.000	108.000	813.470	44.000	182.000	675.470	44.000	-	719.470	41.000	82.000	678.470
083185	Voorziening monitoring voormalige stortplaatsen	1.043.606		-	-	1.043.606		1.043.606	-	-	1.043.606	-	-	1.043.606	-	-	1.043.606	-	-	1.043.606
083186	Voorziening Grondwaterheffing	1.091.223		800.000	800.000	1.091.223	113.350	1.204.573	800.000	800.000	1.204.573	800.000	800.000	1.204.573	800.000	800.000	1.204.573	800.000	800.000	1.204.573
Totaal voorzieningen middelen derden		3.142.275	-	859.000	938.000	3.063.275	52.374	3.115.649	854.000	908.000	3.061.649	844.000	982.000	2.923.649	844.000	800.000	2.967.649	841.000	882.000	2.926.649
<i>Voorzieningen ter egalisering van kosten</i>																				
083173	Voorziening groot onderhoud provinciehuis	2.361.822		380.523	799.110	1.943.235	505.169	2.448.404	380.523	928.761	1.900.166	380.523	216.468	2.064.221	380.523	812.503	1.632.241	380.523	371.453	1.641.311
083177	Voorziening groot onderhoud Drents Museum	710.956		151.128	25.345	836.739	176.940-	659.799	683.724	684.439	659.084	683.724	676.848	665.960	683.724	576.551	773.133	683.724	792.550	664.307
083182	Voorziening groot onderhoud Depot Drents Museum	216.308		41.787	4.336	253.759	31.435-	222.324	156.250	1.026	377.548	156.250	15.652	518.146	156.250	450.710	223.686	156.250	15.794	364.142
083187	Voorziening meerjaren onderhoud Huize Tetrode	74.661		-	-	74.661	-	74.661	-	-	74.661	-	-	74.661	-	-	74.661	-	-	74.661
083188	Voorziening meerjaren onderhoud HHR	135.880		52.614	99.915	88.579	99.915	188.494	52.614	107.937	133.171	52.614	47.058	138.727	52.614	-	191.341	52.614	10.545	233.410
083189	Voorziening meerjaren onderhoud Steunpunten	570.755		137.500	463.990	244.265	447.204	691.469	137.500	360.546	468.423	137.500	274.712	331.211	137.500	106.872	361.839	137.500	19.332	480.007
083190	Voorziening achterstallig onderhoud Drents Museum	1.350.000		-	1.350.000	-	900.900	900.900	-	900.900	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal voorzieningen ter egalisering van kosten		5.420.382	-	763.552	2.742.696	3.441.238	1.744.813	5.186.051	1.410.611	2.983.609	3.613.053	1.410.611	1.230.738	3.792.926	1.410.611	1.946.636	3.256.901	1.410.611	1.209.674	3.457.838
<i>Voorzieningen verplichtingen, verliezen en risico's</i>																				
083160	Voorziening verwacht verlies zandwinning Huttenheugte	303.119		-	-	303.119	41.425-	261.694	-	-	261.694	-	-	261.694	-	-	261.694	-	-	261.694

083179	Voorziening spaarverlof	4.348.710		1.193.000	-	5.541.710	265.132	5.276.578	1.239.000	-	6.515.578	1.274.000	-	7.789.578	1.314.000	-	9.103.578	1.374.000	-	10.477.578
083181	Voorziening Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa)	7.032.094		1.361.726	650.000	7.743.820	452.671	8.196.491	385.000	930.000	7.651.491	385.000	746.726	7.289.765	385.000	450.000	7.224.765	385.000	450.000	7.159.765
Totaal voorzieningen verplichtingen, verliezen en risico's		11.683.923	-	2.554.726	650.000	13.588.649	146.114	13.734.763	1.624.000	930.000	14.428.763	1.659.000	746.726	15.341.037	1.699.000	450.000	16.590.037	1.759.000	450.000	17.899.037
Totale alle voorzieningen		20.246.581	-	4.177.278	4.330.696	20.093.163	1.943.301	22.036.464	3.888.611	4.821.609	21.103.466	3.913.611	2.959.464	22.057.613	3.953.611	3.196.636	22.814.588	4.010.611	2.541.674	24.283.525
Saldo reserves en voorzieningen		435.601.701	-	121.802.341	165.167.473	401.427.208	24.259.440	425.686.648	54.571.556	138.181.401	342.076.803	23.791.404	102.586.243	263.281.964	76.921.749	144.186.806	196.016.907	43.070.965	64.240.280	174.847.592

Algemene reserves

Algemene reserves zijn reserves zonder bepaalde bestemming. De algemene reserves kunnen worden ingedeeld in twee categorieën, te weten:

- reserve(s) zonder specifieke bestemming. Hiertoe worden gerekend de Reserve voor algemene doeleinden en de Saldireserve.
- reserve(s) om risico's die de provincie loopt, op te vangen. Hiertoe wordt de Risicoreserve gerekend.

Reserve voor algemene doeleinden

050001 Reserve voor algemene doeleinden					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	1.785.773	5.021.950	5.498.899	5.498.899	5.498.899
Begrote onttrekking (2)	1.000.000	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	4.236.177	476.949	-	-	-
Bestemming resultaat (4)					
Saldo einde jaar (1-2+3+4)	5.021.950	5.498.899	5.498.899	5.498.899	5.498.899

Reserve voor algemene doeleinden

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Dit is een vrij besteedbare reserve voor algemene doeleinden. De reserve maakt financieel-technisch gezien deel uit van het weerstandsvermogen van de provincie en wordt gebruikt voor het sluitend maken van de meerjarenbegrotingen, zowel positief als negatief. Voor de opvang van tekorten wordt een maximale omvang van € 5 miljoen nagestreefd. Hierbij verwijzen we ook naar de afgesproken beheersmaatregelen van tekorten.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2005 d.d. 15 juni 2005
Portefeuillehouder	Egbert van Dijk
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	Zie Doelstelling.
Wat was in 2023 gepland?	In 2023 verwachten we terugstortingen in de reserve naar aanleiding van de herverdeling van verschillende projectbudgetten, waarvoor eerder bedragen aan de reserve waren onttrokken: Alliantieprojecten Sociale Agenda € 850.000,-- Budgetten NNN en projecten Milieu en Energie € 2.566.741,-- Budget Slimme energieoplossingen € 333.333,-- Regio Deal Natuurinclusieve landbouw € 486.103,-- Daarnaast wordt in 2023 € 1.000.000,-- onttrokken voor het aanvullend dekkingsplan bij de Begroting 2023.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	De begrote onttrekkingen en toevoegingen zijn gerealiseerd.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	N.v.t.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	N.v.t.

Saldireserve

050002 Saldireserve					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	45.105.592	15.214.405	328.188	197.520	148.140
Resultaatbestemming jaar 2022 (2)	6.033.493				
Begrote onttrekking (3)	48.785.264	14.886.217	130.668	49.380	49.380
Begrote toevoeging (4)	12.860.584	-	-	-	-

Saldo einde jaar (1+2-3+4)	15.214.405	328.188	197.520	148.140	98.760
-----------------------------------	-------------------	----------------	----------------	----------------	---------------

Saldireserve	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Bedragen die worden overgeheveld naar volgende boekjaren worden via deze reserve van het ene naar volgende boekjaren overgeheveld. Overheveling vindt slechts plaats met instemming van PS.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2005 d.d. 15 juni 2005
Portefeuillehouder	Egbert van Dijk
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	Bedragen die worden overgeheveld naar volgende boekjaren worden via deze reserve van het ene naar volgende boekjaren overgeheveld. Overheveling vindt slechts plaats met instemming van PS.
Wat was in 2023 gepland?	Overhevelingen, zoals opgenomen in de afgelopen jaarrekeningen en bestuursrapportages en die inmiddels door u zijn vastgesteld, zijn in dit overzicht verwerkt.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	De begrote toevoegingen en onttrekkingen zijn gerealiseerd.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	N.v.t.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	N.v.t.

Risicoreserve

050005 Risicoreserve					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	17.400.573	18.707.500	18.707.500	18.707.500	18.707.500
Begrote onttrekking (2)	-	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	331.333	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	975.594-	-	-	-	-
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	18.707.500	18.707.500	18.707.500	18.707.500	18.707.500

Risicoreserve	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De reserve is bedoeld om incidentele tegenvallers te kunnen opvangen die niet door een specifieke voorziening of de algemene reserve worden gedekt. Deze reserve is onderdeel van de totale weerstandscapaciteit en wordt betrokken bij de paragraaf weerstandsvermogen.
Instellingsbesluit	Begroting 2008 d.d. 14 november 2007
Portefeuillehouder	Egbert van Dijk
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	De omvang van de risicoreserve was op 1 januari 2023 € 17.400.573,--.
Wat was in 2023 gepland?	In 2023 is de storting gepland van € 331.333,-- in verband met de waardevermeerdering van het aandelenkapitaal van de NOM. Verder waren in 2023 geen mutaties in de Risicoreserve voorzien.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	Er is in 2023 een storting gedaan van € 331.333,-- in verband met de waardevermeerdering van het aandelenkapitaal van de NOM. Er is € 975.594,-- aan de reserve toegevoegd als gevolg van de verlaging van het saldo van de Voorziening deelnemingen in verband met de waardevermindering van het aandelenkapitaal van de NOM op basis van de voorlopige jaarcijfers van de NOM.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Bestemmingsreserves

Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan Provinciale Staten een bepaalde bestemming hebben gegeven. Wanneer vanuit deze reserves bedragen beschikbaar zijn gesteld en die bedragen na afloop niet zijn besteed, dient in principe het overschot weer aan de betreffende bestemmingsreserve toegevoegd te worden, conform artikel 43 BBV. Het zijn Provinciale Staten die tot deze toevoegingen besluiten. Eenzelfde werkwijze geldt voor eventuele overschrijdingen.

Voor het instellen/handhaven van bestemmingsreserves zijn de volgende beleidsregels geformuleerd en vastgelegd in de Nota reserves en voorzieningen provincie Drenthe 2020.

1. Wij gaan terughoudend om met het instellen van bestemmingsreserves. Het uitgangspunt is 'nee, tenzij'. Het uitgangspunt is, dat alle baten en lasten in de exploitatie worden verantwoord. In uitzonderingsgevallen is de instelling van reserves mogelijk, passend binnen en onderbouwd vanuit de in de beleidsnota genoemde functies.
2. Instelling van een reserve (of voorziening) vindt onderbouwd plaats bij de voorjaarsnota of de begroting, aan de hand van het standaard format.
3. Voor een in te stellen reserve geldt een minimum omvang van € 500.000,--.
4. Tijdelijk karakter: een bestemmingsreserve is altijd tijdelijk van aard en wordt ingesteld voor een vooraf bepaalde periode. Als de periode op het instellingsmoment niet bekend is dan wordt de reserve ingesteld voor maximaal de resterende duur van de lopende collegeperiode. Na afloop van de collegeperiode vindt altijd een actualisatie van de reserve plaats. Deze kan leiden tot heroverweging van de inzet van de gereserveerde middelen.
5. Aan een reserve dient altijd een financiële onderbouwing (bestedingsplan) ten grondslag te liggen inclusief meerjarenbegroting. Het bestedingsplan wordt periodiek en minstens eenmaal per begrotingsjaar geactualiseerd.
6. Een reserve dient aan een van de in paragraaf 1.1 van de beleidsnota benoemde functies te voldoen.
7. Provinciale Staten stellen bij het instellen van een reserve in ieder geval vast: functie, doelstelling en gebruik, toegestaan minimum, toegestane onttrekking, voeding (wijze en mate), opheffing, wanneer of onder welke omstandigheden de reserve kan komen te vervallen en specifieke spelregels.

Reserve versterking economische structuur

060150 Reserve versterking economische structuur					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	2.434.952	2.504.833	495.833	495.833	495.833
Begrote onttrekking (2)	1.783.500	2.009.000	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	2.009.000	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	4.192.083	7.861.892	5.187.891	4.322.579	4.322.579
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	4.352.570	7.861.892	5.187.891	4.322.579	4.322.579
Begrote baten programma (6)	60.000	60.000	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	64.868	60.000	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	2.504.833	495.833	495.833	495.833	495.833

Reserve versterking economische structuur	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Het versterken van de sociaaleconomische structuur in Drenthe in brede zin, is gericht op de verwezenlijking van een duurzame economische ontwikkeling. Naast de inzet op de (nieuwe) nationale economische programma's werken wij aan projecten en initiatieven die bijdragen aan de versterking van de economische structuur en/of de transitie naar de kenniseconomie.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2005 d.d. 15 juni 2005
Portefeuillehouder	Willemien Meeuwissen
Programma	3: Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten
Toelichting	Met de Reserve VES worden schommelingen opgevangen in de exploitatie van de provincie voor projecten ter versterking van de economische structuur en ten behoeve van het financieel stimuleringsinstrumentarium gericht op het MKB.
Wat was in 2023 gepland?	De over- en onderbestedingen binnen projecten voor economische structuurversterking worden geëgaliseerd met deze reserve. Voorstellen worden via de P&C-cyclus voorgelegd aan Provinciale Staten.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	In 2023 zijn lopende projecten met een incidentele dekking uitgevoerd. Dat geldt voor zowel jaarlijkse projecten, zoals de MKB-innovatiestimulering Regio en Topsectoren (MIT), als voor meerjarige projecten, zoals Ik Ben Drents Ondernemer (IBDO) en Subsidieregeling Digitaliseringsvouchere Drenthe.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	De lasten in het boekjaar 2023 van verschillende projecten waren € 160.487,-- hoger dan geraamd, de baten vielen € 4.868,-- hoger uit. Het nadelige verschil van per saldo € 155.619,-- wordt via de resultaatbestemming aan de reserve onttrokken. Deze middelen hebben een incidenteel karakter en zijn niet gedekt binnen het exploitatiebudget van de versterking economische structuur.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	N.v.t.

Reserve provinciaal aandeel ILG

060215 Reserve provinciaal aandeel ILG					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	7.170.097	5.952.197	5.708.722	5.658.597	5.185.320
Begrote onttrekking (2)	7.040.263	4.206.313	2.115.870	1.031.261	82.079
Begrote toevoeging (3)	5.652.689	3.962.838	2.065.745	557.984	41.500
Begrote lasten programma (4)	1.796.143	492.475	1.884.809	1.031.261	82.079
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	1.352.694	492.475	1.884.809	1.031.261	82.079
Begrote baten programma (6)	408.569	249.000	1.834.684	557.984	41.500
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	134.794	249.000	1.834.684	557.984	41.500
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	5.952.197	5.708.722	5.658.597	5.185.320	5.144.741

Reserve provinciaal aandeel ILG	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Uitvoering geven aan de afspraken in de bestuursovereenkomst met het Rijk over de realisatie van prestaties in het landelijk gebied.
Instellingsbesluit	Jaarstukken 2007 d.d. 4 juni 2008
Portefeuillehouder	Egbert van Dijk
Programma	2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven
Toelichting	De afwikkeling van de natuurprojecten die nog gedekt worden uit het restant van de middelen Investeringsimpuls Landelijk Gebied (ILG) worden ten laste van deze reserve gebracht.
Wat was in 2023 gepland?	Op basis van de prestatieovereenkomst met Prolander is de begroting voor de doelstelling Afwickelen projecten investeringsimpuls Landelijk Gebied, onderdeel van de beleidsopgave Natuurlijk Platteland geactualiseerd.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	Een aantal projecten wordt nog gedekt uit de voormalige middelen ILG, waarvoor de reserve is ingesteld. Het gaat om de inrichtingsprojecten Nieuw-Schoonebeek, Geelbroek en Roden-Norg. In 2023 is per saldo € 1.217.900,-- onttrokken aan deze reserve. De stand per 31 december 2023 bedraagt € 5.952.197,--.

Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	De projecten waar inzet op is gepleegd verlopen conform planning.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	Het effect is dat de projecten verder in uitvoering zijn gekomen, alleen met vertraging. De uitvoering wordt gerealiseerd binnen de lopende termijn.

Reserve Regionaal Specifiek Pakket

060218 Reserve Regio Specifiek Pakket					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	7.764.856	1.218.980	1.106.531	1.000.000	1.000.000
Inflatiecorrectie/rente (2)	-	-	-	-	-
Begrote onttrekking (3)	6.545.877	187.449	106.531	-	-
Begrote toevoeging (4)	-	75.000	-	-	-
Begrote lasten programma (5)	1.935.707	220.750	289.887	-	-
Werkelijke/beoogde lasten programma (6)	1.935.707	220.750	289.887	-	-
Begrote baten programma (7)	308.026	77.551	73.469	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (8)	308.026	77.551	73.469	-	-
Saldo einde jaar (9=1+2-3+4+5-6-7+8)	1.218.980	1.106.531	1.000.000	1.000.000	1.000.000

Reserve Regio Specifiek Pakket	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Het Regio Specifiek Pakket (RSP) is de katalysator voor brede, integrale stedelijke gebiedsontwikkelingen. Het inhoudelijke en financiële raamwerk is door uw Staten in de Kadernota's uitvoering RSP/RSP-plus Drenthe 2009 en 2010 goedgekeurd. Met uitzondering van de spoorlijn Zwolle-Emmen worden de projecten in een langjarig partnerschap met de steden uitgevoerd. De steden Assen, Emmen en Coevorden hebben hier de 'lead'. Provincie en gemeenten hebben de afgelopen periode nauw samengewerkt bij het formuleren van de ambities, de visie en de strategie.
Instellingsbesluit	Voorjaarsnota 2009 d.d. 1 juli 2009
Portefeuillehouder	Willemien Meeuwissen
Programma	2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven
Toelichting	Deze reserve is ingesteld voor het realiseren van RSP, omdat het programma Regio Specifiek Pakket een tijdsperiode van 2009 tot 2020 kent. Om de meerjarige afspraken met de verschillende partijen te kunnen blijven uitvoeren is met ingang van 2009 deze reserve ingesteld. Eenmalig is destijds besloten om € 64 miljoen uit het bronvermogen, verkoop aandelen Essent, aan deze reserve toe te voegen. Eind 2017 heeft het ministerie besloten tot een finale afrekening van de RSP bijdragen.
Wat was in 2023 gepland?	De middelen worden ingezet voor verbetering spoor Zwolle Coevorden Emmen, Atalanta, Bereikbaarheid Emmen en het Ruimtelijk Economisch Programma. In 2023 zijn de volgende onttrekkingen begroot: € 390.612,- voor het project IT Hub Hoogeveen, € 750.000,- voor het project Nice Moves, € 208.020,- voor subsidie MKB-Adviesvouchers. Bij de slotwijziging van 2023 zijn de niet meer benodigde middelen, € 5.197.245,-, vrijgevallen ten gunste van de vrije bestedingsruimte.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	De begrote onttrekkingen zijn gerealiseerd.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	N.v.t.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	N.v.t.

Financieringsreserve

060221 Financieringsreserve					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	73.034.784	102.813.596	80.914.512	64.767.486	50.132.574

Resultaat 2022 (2)	3.157.146	-	-	-	-
Begrote onttrekking (3)	3.486.625	22.249.084	16.497.026	14.984.912	14.049.059
Begrote toevoeging (4)	30.108.291	350.000	350.000	350.000	10.869
Begrote lasten programma (5)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde lasten programma (6)	-	-	-	-	-
Begrote baten programma (7)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (8)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (9=1+2-3+4+5-6-7+8)	102.813.596	80.914.512	64.767.486	50.132.574	36.094.384

Financieringsreserve

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Beschikbaar stellen van middelen voor cofinanciering van programma's en projecten op het ruimtelijk-economische gebied, om de doelstellingen die de provincie hanteert voor het omgevingsbeleid en het beleid inzake de regionale economie te realiseren.
Instellingsbesluit	Voorjaarsnota 2011 d.d. 13 juli 2011
Portefeuillehouder	Egbert van Dijk
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	De Financieringsreserve wordt toekomstgericht ingezet als dit meerjarig maatschappelijk en economisch rendement voor Drenthe heeft. De huidige omvang van de Financieringsreserve in relatie tot het meerjarig perspectief van de vrije ruimte, geeft ons naar verwachting enige financiële armslag om te kiezen voor extra investeringen. De keuze voor het vaststellen van een ondergrens van deze reserve kan in het licht van het meerjarenperspectief in latere jaren altijd nog worden genomen. Het principe is dat incidentele meevallers en positieve rekeningresultaten in de komende jaren, na het op peil brengen van de Risicoreserve en het op peil houden (€ 5 miljoen) van de Reserve voor algemene doeleinden, worden gebruikt om de Financieringsreserve aan te zuiveren.
Wat was in 2023 gepland?	In 2023 verwachten we de volgende onttrekkingen naar aanleiding van de VJN 2021: € 50.000,-- voor schoolpleinen van de toekomst, € 350.000,-- voor Klimaatadaptatie, € 875.000,-- voor Gebiedsontwikkeling, € 800.000,-- voor verlening rentekorting energielening. Voor programma stikstof een onttrekking van € 11.625,-- kapitaallast investering. Daarnaast wordt € 1.400.000,-- onttrokken voor het aanvullend dekkingsplan bij de Begroting 2023. Voor 2023 is een toevoeging gepland van € 350.000,-- vanuit het Gebiedsfonds Wind. Daarnaast is bij de slotwijziging de vrije bestedingsruimte over 2023 van € 29.758.291,-- toegevoegd aan deze reserve.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	De begrote onttrekkingen en toevoegingen zijn gerealiseerd.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	N.v.t.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	N.v.t.

Reserve Vitaal Platteland

060222 Reserve Vitaal Platteland					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	50.000	0	0	0	0
Begrote onttrekking (2)	50.000	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	-	-	-	-	-
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	0	0	0	0	0

Reserve Vitaal Platteland	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Beschikbaar stellen van middelen voor de sociaaleconomische vitalisering van het platteland en de versterking van de structuur van het landelijk gebied. Het is te verwachten dat een belangrijk deel van de middelen zal landen in de 'krimpregio' Zuid- en Oost-Drenthe.
Instellingsbesluit	Voorjaarsnota 2011 d.d. 13 juli 2011
Portefeuillehouder	Jisse Otter
Programma	2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven
Toelichting	Betreft afronding inzet Vitaal platteland en laatste jaren van de Leaderprojecten Zuidoost- en Zuidwest-Drenthe. Dit omvat de doelstelling Integrale aanpak van leefbaarheid zowel Drenthe Breed als gebiedsgericht binnen de beleidsopgave Sociaal Drenthe voor iedereen.
Wat was in 2023 gepland?	Voor 2022 en 2023 zijn nog de Leaderprojecten Zuidoost- en Zuidwest-Drenthe gepland. De eigen bijdrage wordt gedekt ten laste van de Reserve Vitaal Platteland.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	In 2023 heeft de laatste onttrekking aan de Reserve Vitaal Platteland plaatsgevonden. Eventuele verschillen in de realisatie 2023 ten opzichte van het budget worden niet meer verrekend met deze reserve. Er zijn verder geen mutaties meer in deze reserve begroot. Zoals in de jaarstukken 2022 reeds was aangekondigd zal deze reserve in 2023 worden opgeheven.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Cofinancieringsreserve Europa

060223 Cofinancieringsreserve Europa					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	10.932.990	11.582.149	9.362.411	8.076.006	6.789.601
Begrote onttrekking (2)	4.719.738	4.219.738	3.286.405	3.286.405	3.286.405
Begrote toevoeging (3)	5.300.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000
Begrote lasten programma (4)	1.770.113	3.446.399	2.898.452	79.190-	499.043-
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	1.701.216	3.446.399	2.898.452	79.190-	499.043-
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	11.582.149	9.362.411	8.076.006	6.789.601	5.503.196

Cofinancieringsreserve Europa	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Beschikbaar stellen van middelen voor cofinanciering van Europese programma's en projecten.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2012 d.d. 14 november 2012
Portefeuillehouder	Egbert van Dijk
Programma	1: Besturen en samenwerken: kijkend over grenzen heen
Toelichting	We hebben, mede dankzij een goede lobby, veel EU-middelen voor Noord-Nederland en Drenthe beschikbaar gekregen in de nieuwe Europese programmaperiode 2021-2027. Deze fondsen richten zich veelal op provinciale opgaven en doelen op gebied van energietransitie, arbeidsmarkttransitie, innovatiebevordering (in het mkb), digitalisering, versterking economie (herstel Corona), plattelandsontwikkeling, landbouw en circulaire economie. Om de EU-middelen in te kunnen zetten, is provinciale cofinanciering noodzakelijk. Onze inschatting is dat we voor de komende Europese periode (2021-2027) in totaal circa € 55 miljoen aan cofinanciering nodig hebben om circa € 192 miljoen aan Europese middelen te kunnen inzetten voor het behalen van onze doelen. In de voorgaande Europese programmaperiode hebben we een mix van middelen uit de Cofinancieringsreserve Europa en beleidsmiddelen ingezet en daarover afspraken gemaakt met uw Staten.
Wat was in 2023 gepland?	Jaarlijks wordt er € 2 miljoen toegevoegd aan de reserve. Daarmee ontstaat een solide basis om de EU-middelen maximaal in te zetten. Indien nodig komt er een aanvullende vraag voor middelen. In 2023 is er een aanvullende storting van € 3,3 miljoen begroot. Daarnaast is een onttrekking van € 4,7 miljoen aan de reserve geraamd.

Wat is in 2023 gerealiseerd?	In 2023 zijn er weer aan verscheidene Europese projecten bedragen gedaan vanuit deze reserve. De begrote toevoegingen en onttrekkingen zijn gerealiseerd. Daarnaast hebben we € 68.897,- extra in de reserve gestort. De bijdrages gingen voornamelijk naar Interreg-projecten en POP3.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	Jaarlijks wordt er gemonitord of er aanvullende middelen nodig zijn voor deze reserve. Indien nodig komt hiervoor een aparte aanvraag.

Reserve opvang revolverend financieren

060225 Reserve opvang revolverend financieren					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	23.551.973	20.470.973	20.470.973	20.470.973	20.470.973
Begrote onttrekking (2)	3.100.000	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	19.000	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	-	-	-	-	-
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	20.470.973	20.470.973	20.470.973	20.470.973	20.470.973

Reserve opvang revolverend financieren

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Bij het verstrekken van revolverende middelen zijn de risico's van de te verstrekken leningen, deelnemingen en garanties onvoldoende concreet om de vorming van een voorziening te onderbouwen. Hiervoor is deze bestemmingreserve ingesteld, die wordt gevoed vanuit de budgetten van de verschillende programma's en bedoeld is om mogelijke risico's op te vangen. In overleg met de accountant stellen wij voor om op basis van de concrete projecten en de risicobeoordeling daarvan, jaarlijks in de jaarrekening een voorziening op te nemen. De lasten van deze voorziening worden dan gedekt uit de gevormde bestemmingsreserve. Binnen de reserve worden geen middelen geoormerkt. Mochten voorzieningen getroffen moeten worden wegens oninbaarheid o.i.d., dan moet de gehele reserve daarvoor kunnen worden aangesproken, voordat de Risicoreserve aangesproken wordt.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2012 d.d. 14 november 2012
Portefeuillehouder	Egbert van Dijk
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	De reserve wordt gevoed door per lening of garantie het risico in te schatten, dit op geld te zetten en toe te voegen aan de reserve. De reserve vangt de risico's op van de totale leningen- en garantieportefeuille. Dit betekent dat na aflossing van een lening of beëindiging van een garantie de gestorte risicobijdrage in de reserve blijft. Eventueel kan, na herbeoordeling van het risicoprofiel van de portefeuille, worden besloten om een bedrag aan de reserve te onttrekken dan wel extra toe te voegen. Onttrekkingen vinden plaats overeenkomstig het hierover bepaalde in de Nota financiering provincie Drenthe.
Wat was in 2023 gepland?	De ontwikkelingen in de portefeuille met leningen en garanties worden continu gemonitord. Dit vindt onder andere plaats door middel van actief debiteurenbeheer, gesprekken met leningnemers en garantienemers en herbeoordeling van de risicoprofielen. Dit is een doorlopend proces. In de Begroting en de Jaarstukken wordt in de paragraaf Financiering een overzicht opgenomen met geactualiseerde risicopercentages en bijbehorende bedragen ter afdekking van de risico's, in relatie tot de omvang van de reserve.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	De portefeuille met leningen en garanties is actief beheerd. In de begroting en jaarstukken is in de paragraaf Financiering een overzicht opgenomen met geactualiseerde risicopercentages en bijbehorende bedragen ter afdekking van de risico's, in relatie tot de omvang van de reserve. In 2023 is er € 19.000,- aan de reserve toegevoegd als risicoafdekking voor twee nieuwe leningen. Het betreft € 4.000,- voor een lening aan Stichting Toeristische Promotie Zuid West Drenthe en € 15.000,- voor een lening aan Stichting Van Gogh en Drenthe. Beide leningen zijn verstrekt als voorfinanciering van LEADER-projecten. Daarnaast is er € 3.100.000,- onttrokken aan de reserve, in overeenstemming met de richtlijnen in de Nota financiering provincie Drenthe.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	N.v.t.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	N.v.t.

Reserve natuurbeleid

060227 Reserve natuurbeleid					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	82.802.256	73.395.788	63.718.578	28.045.311	6.345.604-
Begrote onttrekking (2)	36.302.996	40.920.812	44.956.743	96.334.921	34.827.983
Begrote toevoeging (3)	19.424.679	31.243.602	9.283.476	61.944.006	31.575.686
Begrote lasten programma (4)	75.166.384	78.155.272	102.314.426	96.720.805	66.665.502
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	64.415.331	78.155.272	102.314.426	96.720.805	66.665.502
Begrote baten programma (6)	10.325.189	19.794.105	17.857.923	12.417.951	5.982.523
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	7.045.985	19.794.105	17.857.923	12.417.951	5.982.523
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	73.395.788	63.718.578	28.045.311	(6.345.604)	(9.597.901)

Reserve natuurbeleid

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De programmatische aanpak van het nieuwe natuurbeleid voor de onderdelen natuurbeheer, ontwikkelopgave nieuwe natuur en PAS mogelijk te maken.
Instellingsbesluit	Jaarstukken 2013 d.d. 28 mei 2014
Portefeuillehouder	Egbert van Dijk
Programma	2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven
Toelichting	De doelstelling van deze reserve is de egalisatie van uitgaven en inkomsten van het Programma Natuurlijk Platteland over de jaren tot en met 2027. Binnen dit programma vallen de doelstellingen inrichting nieuwe natuur, de programmatische aanpak stikstof (PAS), aankoop en functieverandering grond, uitvoeringskosten programma (w.o. GWB (Bij12), Prolander, uitvoering subsidieregelingen RVO en SNN, overige uitvoeringskosten), monitoring, beheer natuur en landschap en agrarisch beheer. Het betreft alle nieuwe projecten vanaf 2014 (inclusief Icoon-projecten) in het kader van het 'Natuurpact'. In het kader van het Programma Natuurlijk Platteland zijn inspanningsafspraken gemaakt voor de realisatie van het Natuur Netwerk Nederland (NNN).
Wat was in 2023 gepland?	De begrote baten en lasten zijn grotendeels gebaseerd op de (meerjaren) Prestatieovereenkomst 2022 die is afgesloten met Prolander. Voor de baten en lasten per begrotingsdoelstelling verwijzen wij naar het desbetreffende begrotingsonderdeel. Per 1 januari 2023 verwachten wij dat de omvang van de reserve € 76.268.520,- zal bedragen. Per 31 december 2026 verwachten wij dat de omvang is verminderd tot € 137.990,-.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	De (meerjarige) prestatieovereenkomst, die is afgesloten met Prolander is in 2023 uitgevoerd. Er zijn echter meerdere projecten die vertraging hebben opgelopen, doordat het speelveld ingewikkelder en onzekerder is geworden met de komst van het NPLG. Voor 2023 is per saldo een bedrag van € 9.406.468,- onttrokken aan de Reserve natuurbeleid. Voor de baten en lasten per beleidsdoelstellingen verwijzen wij naar het desbetreffende programmaonderdeel. Per 31 december 2023 is het saldo van de reserve Natuurbeleid € 73.395.788,-
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	Meerdere projecten lopen vertraging op in de uitvoering doordat het speelveld ingewikkelder en onzekerder is geworden om de doelstellingen te bereiken.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Reserve investeringsagenda

060228 Reserve investeringsagenda					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	450.000	-	-	-	-
Begrote onttrekking (2)	450.000	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	-	-	-	-	-

Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	-	-	-	-	-

Reserve investeringsagenda

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De reserve investeringsagenda heeft tot doel financiële dekking te verschaffen voor die plannen die worden uitgewerkt op basis van de investeringsagenda.
Instellingsbesluit	Begroting 2016 d.d. 11 november 2015
Portefeuillehouder	Egbert van Dijk
Programma	9: Investeringsagenda
Toelichting	In 2023 heeft de laatste onttrekking uit de reserve plaatsgevonden voor de ontwikkeling van Veenhuizen. Hiermee komt de reserve op nul en kan daarmee komen te vervallen.
Wat was in 2023 gepland?	In 2023 is een onttrekking gepland van € 450.000,- voor de ontwikkeling van Veenhuizen.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	De begrote onttrekking is gerealiseerd
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	Niet van toepassing
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Reserve groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen

060229 Reserve groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	6.876.359	9.655.738	5.512.335	3.408.568	(695.776)
Begrote onttrekking (2)	1.727.927	4.143.403	2.103.767	4.104.344	-
Begrote toevoeging (3)	4.817.769	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	10.400.566	13.884.526	11.325.957	13.326.534	9.212.979
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	10.711.029	13.884.526	11.325.957	13.326.534	9.212.979
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	9.655.738	5.512.335	3.408.568	(695.776)	(695.776)

Reserve groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Aanvullende dekking op het exploitatiebudget van groot variabel onderhoud met betrekking tot wegen en vaarwegen.
Instellingsbesluit	Begroting 2016 d.d. 11 november 2015
Portefeuillehouder	Henk Jumelet
Programma	4: Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig
Toelichting	Deze reserve, ingesteld in 2016, vangt de jaarlijkse pieken en dalen in de groot onderhoudsuitgaven op. In de actualisatie van het MJOP 2023-2026 staat de nieuwe programmering, waarin verwachte kostenstijgingen en extra lasten voor duurzaam werken zijn opgenomen.
Wat was in 2023 gepland?	Zowel de toevoegingen als de onttrekkingen bedragen voor de jaren 2023 en volgende € 2.841.751,-. Het MJOP voor 2023 zal bij de 1e Actualisatie 2023 worden geactualiseerd.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	Er is een toevoeging gerealiseerd van € 4.817.769,-. De onttrekking valt € 1.113.824,- lager uit dan gepland.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	De begrote lasten waren € 10.400.566,-; de werkelijke lasten waren € 10.711.029,- waardoor er € 310.463,- onttrokken is aan deze reserve. Het verschil wordt nader toegelicht in de paragraaf Toelichting op verschillen begroting en rekening en dan beleidsopgave 4.11 Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur.

Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	Ter dekking van de hogere kosten van groot onderhoud zijn voor de jaren 2024 tot en met 2026 de volgende onttrekkingen begroot: € 4,0 miljoen, € 2,1 miljoen en € 4,1 miljoen. Duidelijk wordt dat hierdoor de reserve in 2026 uitgeput is. Instandhouding van een reserve groot onderhoud is noodzakelijk. In de eerstvolgende actualisatie van het MJOP in 2025 wordt hierop geacteerd.

Reserve Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde

060231 Reserve Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	4.494.409	3.660.760	1.577.760	(105.200)	(476.800)
Begrote onttrekking (2)	833.000	2.083.000	2.621.000	2.671.000	2.721.000
Begrote toevoeging (3)	-	-	938.040	2.299.400	2.299.400
Begrote lasten programma (4)	833.000	2.083.000	2.621.000	2.671.000	2.721.000
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	833.649	2.083.000	2.621.000	2.671.000	2.721.000
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	3.660.760	1.577.760	(105.200)	(476.800)	(898.400)

Reserve Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Versterkte (inter)nationale verbindingen over spoor, weg, water en door de lucht.
Instellingsbesluit	Statenstuk 2017-793 Toekomst Groningen Airport Eelde-Uitwerking beleidskeuze 'Investeren' d.d. 31 mei 2017
Portefeuillehouder	Jisse Otter
Programma	3: Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten
Toelichting	Deze reserve is ingesteld, omdat de investeringsbijdrage niet gelijkmatig over de periode van tien jaar zal zijn verdeeld. Zo is ten aanzien van de vergoeding van NEDAB-kosten uitgegaan van een gemiddelde van € 3 miljoen per jaar (ons aandeel daarvan is 30%), maar zal de daadwerkelijke vergoeding kunnen fluctueren. Voor het ROF en de capaciteitsinvesteringen geldt dat de middelen daadwerkelijk beschikbaar worden gesteld op het moment dat zij benodigd zijn. Flexibiliteit is daarom geboden. Bovendien bieden wij op deze manier een duidelijk afgebakend financieel kader voor de inzet van de investeringsbijdrage met het oog op de te verstrekken garantstelling ten behoeve van de aanvraag Luchthavenbesluit. De middelen worden gebruikt voor de vergoeding van kosten voor NEDAB in de periode 2017-2026, vermogensvorming binnen het ROF en de financiering van capaciteitsinvesteringen.
Wat was in 2023 gepland?	Na wijziging van de begroting is er een onttrekking gepland van € 833.000,--.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	In 2023 is de begrote onttrekking van € 833.000,-- gerealiseerd.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Reserve uitvoering generatiepact

060232 Reserve uitvoering generatiepact					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	993.909	520.352	61.128	(39.814)	(4.539)
Begrote onttrekking (2)	719.286	709.492	351.210	130.087	-
Begrote toevoeging (3)	250.268	250.268	250.268	165.362	-
Begrote lasten programma (4)	719.286	509.493	351.210	130.087	111.842
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	723.825	509.493	351.210	130.087	111.842

Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	520.352	61.128	(39.814)	(4.539)	(4.539)

Reserve Uitvoering Generatiepact

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De kosten voortvloeiende uit het generatiepact zullen zich de komende jaren gaan voordoen. In het generatiepact worden afspraken gemaakt met medewerkers van zestig jaar en ouder over gedeeltelijk betaalde arbeidstijdreductie tot het moment van met pensioen gaan. In de begroting is hiervoor € 3 miljoen gereserveerd verdeeld over drie jaren. De kosten doen zich voor over een langere periode.
Instellingsbesluit	Statenstuk 2017-818, 5e Begrotingswijziging 2017 en 2e Begrotingswijziging 2018 d.d. 13 december 2017
Portefeuillehouder	Yvonne Turenhout
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	Om een gezonde generatiebalans binnen de provincie te realiseren, is bij de begroting 2017 een bedrag van € 3 miljoen ter beschikking gesteld en gereserveerd in de Reserve uitvoering generatiepact. De loonkosten van de medewerkers die met generatiepact gaan, worden vergoed door de werkgever volgens de verhouding 60% werk, 80% loon, 100% pensioenopbouw. De kosten voor de werkgever (circa 30% van de loonkosten) worden gedekt uit de Reserve uitvoering generatiepact. De uitfinanciering van de regeling loopt tot en met 2026. Tegenover de onttrekking staat een jaarlijkse storting tot en met 2025 wegens de taakstellende herinvulling van de ontstane (lagere) vacatureruimte tegen lagere loonkosten. Op 31 december 2019 is de tijdelijke generatiepact-regeling van rechtswege afgelopen en vervangen door een duurzaam inzetbaarheidsbeleid met bijbehorend budget van € 200.000,-, waarvan € 170.000,- voor vitaliteitsverlof en € 30.000,- voor materiële kosten. De dekking hiervoor wordt onttrokken aan deze reserve. Eventuele verschillen op het budget duurzame inzetbaarheid worden niet meer verrekend met de Reserve uitvoering generatiepact. Deze reserve wordt alleen nog gebruikt voor de uitfinanciering van de kosten van het generatiepact.
Wat was in 2023 gepland?	Voor 2021 en volgende jaren vindt de uitfinanciering plaats van de huidige deelnemers aan de inmiddels afgelopen regeling Generatiepact. De uitfinanciering is berekend op basis van een kostenpercentage van circa 30% voor de werkgever tot de AOW-gerechtigde leeftijd van de medewerkers die gebruik maken van de regeling. De begrote onttrekking wegens loonaandeel werkgever in het generatiepact bedraagt € 719.286,-. Daartegenover staat een jaarlijkse storting van € 250.268,- wegens een taakstelling op lonen als gevolg van het generatiepact.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	De gerealiseerde lasten wegens werkgeversaandeel in het generatiepact bedroegen € 723.825,-. De storting is gelijk aan het begrote bedrag van € 250.268,-. Hiermee komt de reserve € 4.539,- lager uit dan begroot. Het restant van de reserve is nog nodig voor de uitfinanciering van het werkgeversaandeel in de generatiepact-regeling voor die medewerkers die daarvan nog gebruikmaken. De regeling is enkele jaren geleden gesloten en vervangen door de regeling voor duurzame inzetbaarheid.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	N.v.t.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Reserve persoonlijk ontwikkel budget (POB)

060233 Reserve persoonlijk ontwikkelbudget (POB)					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	294.019	345.634	345.634	345.634	345.634
Begrote onttrekking (2)	-	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	448.385	500.000	500.000	500.000	500.000
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	345.634	345.634	345.634	345.634	345.634

Reserve Persoonlijk Ontwikkelbudget (POB)	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	In 2018 is de Reserve POB in het leven geroepen om de cao-afpraak te kunnen naleven dat medewerkers van de provincie Drenthe gedurende een periode van vijf jaar gebruik kunnen maken van een persoonlijk ontwikkelbudget (POB) van maximaal € 5.000,- per persoon. Voor het POB is € 500.000,- per jaar begroot (circa € 1.000,- per persoon per jaar). De provinciale medewerkers kunnen over een periode van vijf jaar gebruik maken van hun ontwikkelbudget van € 5.000,-. Om ervoor te zorgen dat er voldoende budget blijft om aan deze verplichting te kunnen voldoen, zijn en worden de niet bestede middelen gereserveerd.
Instellingsbesluit	2e Bestuursrapportage 2018 Statenstuk 2018-853 d.d. 14 november 2018
Portefeuillehouder	Yvonne Turenhout
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	In 2023 is de tweede periode van 5 jaar ingegaan waarin medewerkers gebruik kunnen maken van een persoonlijk budget van maximaal € 5.000,- per persoon per 5 jaar. Tussen de vakbonden en werkgevers is afgesproken dat het nieuwe budget breder kan worden ingezet. Naast persoonlijke ontwikkeling wordt ook duurzame inzetbaarheid uit dit budget gefinancierd. Daarmee komt de oude POB-regeling te vervallen en doet het nieuwe Persoonlijk Brede Duurzame Inzetbaarheidsbudget (PBDI) zijn intrede. De interpretatie en samenhang met andere regelingen wordt momenteel intern nader uitgewerkt. Het budget PBDI vormt de continuering van het voormalige POB-budget ad € 500.000,- dat wordt begroot bij beleidsopgave Bedrijfsvoering Personeel en organisatie, doelstelling De juiste mensen op de juiste plaats op het juiste moment. Verschillen tussen begroting en realisatie worden gereserveerd of onttrokken aan de Reserve POB.
Wat was in 2023 gepland?	De verwachte POB-uitgaven bedragen € 500.000,- structureel.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	De realisatie bedroeg € 448.385,- (zie ook de beleidsopgave Personeel en organisatie). Het verschil ad € 51.615,- is toegevoegd aan de Reserve POB.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Reserve investeringsagenda 2019-2023

060234 Reserve investeringsagenda 2019-2023					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	11.944.333	6.116.666	3.000.000	-	-
Begrote onttrekking (2)	5.878.000	3.116.666	3.000.000	-	-
Begrote toevoeging (3)	50.333	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	-	-	-	-	-
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	6.116.666	3.000.000	-	-	-

Reserve investeringsagenda 2019-2023	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De Reserve investeringsagenda 2019-2023 heeft tot doel financiële dekking te verschaffen voor de plannen die worden uitgewerkt op basis van de investeringsagenda. De investeringsagenda 2019-2023 is in het coalitieakkoord 2019-2023 aangekondigd.
Instellingsbesluit	Begroting 2020 d.d. 13 november 2019
Portefeuillehouder	Egbert van Dijk
Programma	9: Investeringsagenda
Toelichting	De besluitvorming over de nieuwe Investeringsagenda Plus 2020-2023 heeft in de Statenvergadering van 11 november 2020 plaatsgevonden. Het totaal beschikbaar gestelde bedrag is vastgesteld op € 63 miljoen. Per thema zijn uitgewerkte voorstellen ter besluitvorming aan Provinciale Staten voorgelegd.

Wat was in 2023 gepland?	Voor de Begroting 2023 zijn de volgende onttrekkingen aan de reserve begroot: € 850.000,-- voor het thema Toekomstbestendig wonen € 1.995.000,-- voor het thema Boer, Burger en Natuur € 1.576.333,-- voor het thema Energietransitie en € 880.000,-- voor het thema Sociale agenda Bij de 3e Actualisatie 2023 is het restant (de nog niet opgehaalde middelen) ad € 576.667,-- aan de reserve onttrokken en toegevoegd aan de vrije bestedingsruimte. Daarnaast wordt € 50.333,-- aan de reserve toegevoegd vanuit het thema Boer, Burger en Natuur vanwege een aanpassing in het bestedingsritme.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	De begrote toevoegingen en onttrekkingen zijn gerealiseerd.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	Niet van toepassing
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Reserve regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe

060235 Reserve Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	6.538.872	4.095.423	4.095.423	4.095.423	4.095.423
Begrote onttrekking (2)	1.565.315	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	8.725.608	2.574.000	491.500	-	-
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	8.711.978	2.574.000	491.500	-	-
Begrote baten programma (6)	2.181.402	643.500	122.875	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	1.289.638	643.500	122.875	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	4.095.423	4.095.423	4.095.423	4.095.423	4.095.423

Reserve Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De reserve vloeit voort uit de Regio Deal tussen het Rijk, de provincie Drenthe en 6 gemeenten, waarvan 5 in Drenthe en 1 in Overijssel. De rijksmiddelen, die via een doeluitkering beschikbaar zijn in 2019 en 2020, worden in een ander ritme ontvangen dan dat de uitgaven worden gedaan. De Regio Deal loopt van 2019 t/m 2024. De middelen in de reserve zijn bedoeld voor het realiseren van de Regio Deal.
Instellingsbesluit	Provinciale Staten Besluit 2019-880 d.d. 27 mei 2019
Portefeuillehouder	Willemien Meeuwissen
Programma	8: Samenwerkingsverbanden (kassiersfunctie)
Toelichting	Het Rijk heeft voor de Regio Deal € 19.775.300,-- (excl. btw) in twee jaartranches, 2019 en 2020, beschikbaar gesteld.
Wat was in 2023 gepland?	In 2023 verwachten we een onttrekking van € 1.565.315,-- aan de reserve. Dit bedrag wordt ingezet voor projecten in het kader van de Regio Deal.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	De begrote onttrekking is gerealiseerd. Daarnaast hebben wij in 2023 € 878.134,-- extra aan de reserve onttrokken.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	Bij drie grote projectsubsidies zijn de subsidielasten (deels) doorgeschoven naar 2024. De middelen uit deze reserve worden via resultaatbestemming toegevoegd aan de Reserve verstrekte subsidies om de toekomstige subsidielasten te kunnen dekken.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	N.v.t.

Reserve verstrekte subsidies

060331 Reserve verstrekte subsidies					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	29.995.063	30.346.279	21.645.116	14.160.957	13.528.497
Begrote onttrekking (2)	11.611.943	8.743.674	7.484.159	632.460	395.500
Begrote toevoeging (3)	1.490.107	42.511	-	-	-
Werkelijke onttrekking (4)	1.052.631	-	-	-	-
Werkelijke toevoeging (5)	11.525.683	-	-	-	-
Saldo einde jaar (6=1-2+3-4+5)	30.346.279	21.645.116	14.160.957	13.528.497	13.132.997

Reserve verstrekte subsidies	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De bestemmingsreserve Verstrekte subsidies is ingesteld om de middelen te reserveren voor toekomstige projectsubsidieverplichtingen die op grond van de begrotingsregels niet als last mogen worden verantwoord in jaar t. Het gaat om een deel van de lasten m.b.t. verstrekte meerjarige projectsubsidies vanaf 1 januari 2021 boven het door Provinciale Staten vastgestelde drempelbedrag, die betrekking hebben op jaar t+1 e.v.
Instellingsbesluit	Provinciale Staten Besluit 2020-961 d.d. 11 november 2020
Portefeuillehouder	Egbert van Dijk
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	Deze reserve is ingesteld om de middelen te reserveren voor toekomstige projectsubsidieverplichtingen die op grond van de begrotingsregels niet als last mogen worden verantwoord in jaar t.
Wat was in 2023 gepland?	In 2023 verwachten we een onttrekking aan deze reserve van € 11.611.943,-- en een toevoeging van € 1.490.107,--.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	De begrote onttrekking en toevoeging zijn gerealiseerd. Daarnaast hebben wij € 1.052.631,-- meer aan deze reserve onttrokken en € 11.525.683,-- extra in de reserve gestort.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	De extra onttrekking van € 1.052.631,-- betreft twee projectsubsidies waarbij de verantwoorde subsidielast in 2023 hoger was dan begroot en één subsidie die is ingetrokken. Bij de volgende projecten waren de subsidielasten hoger dan begroot: New Site (Transform Together) en Gebiedsfonds Oostermoer Gemeente Aa en Hunze. Voor het project Verkeersmaatregelen N375 is geen gebruik gemaakt van de provinciale subsidie. Bij zestien projecten was de verantwoorde subsidielast in 2023 lager dan begroot. Dit heeft geleid tot de aanvullende storting van € 11.525.683,-- in deze reserve. Deze storting betreft de volgende projecten: HEAVENN, Regiostedenfonds Assen, Regiostedenfonds Emmen, Regiostedenfonds Hoogeveen, Regiostedenfonds Meppel, SNN-01184, Rentekortingsregeling (VvE) Energiebespaarlening, Gebiedsfonds Drentse Monden, Centrumontwikkeling Zuidlaren, Herinneringscentrum Kamp Westerbork, Nieuwe Drostendiep, vervolgfase Regionaal Instrumentarium, H2 Hollandia groene waterstofproductie, Huisvesting demonstration plant van CuRe Technology BV, Regionaal instrumentarium gemeente Emmen en Innovatiecluster IQ BLVD.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	N.v.t.

Reserve mobiliteit

060333 Reserve mobiliteit					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	81.073.774	79.850.935	64.487.918	50.504.782	36.390.768
Begrote onttrekking (2)	25.237.043	25.144.794	16.473.400	17.265.400	5.787.200
Begrote toevoeging (3)	19.501.488	9.781.777	2.490.264	3.151.386	3.132.899
Begrote lasten programma (4)	13.055.307	17.225.750	16.426.750	15.921.375	5.106.000
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	8.674.892	17.225.750	16.426.750	15.921.375	5.106.000
Begrote baten programma (6)	3.022.680	2.033.750	111.750	56.375	1.000
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	3.154.981	2.033.750	111.750	56.375	1.000
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	79.850.935	64.487.918	50.504.782	36.390.768	33.736.467

Reserve mobiliteit	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Dekking van mobiliteitsprojecten en subsidies in het kader van verkeersveiligheid, stimulering fietsverkeer, openbaar vervoer, duurzaamheid en innovatie
Instellingsbesluit	Statenstuk 2020-968 Mobiliteitsprogramma 2021-2030 Beleidskader Beheer en Onderhoud Wegen en Vaarwegen inclusief Meerjaren onderhoudsprogramma 2021-2024 d.d. 16 december 2020
Portefeuillehouder	Henk Jumelet
Programma	4: Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig
Toelichting	In het Mobiliteitsprogramma 2021-2030 worden veel investeringen voorzien in veiligheid, duurzaamheid, OV (OV-knooppunten) en fiets (doorfietsroutes, stedelijke problematiek) die niet (direct) betrekking hebben op infrastructurele maatregelen of betrekking hebben op infrastructuur van derden. De bekostiging hiervan moet worden gevonden in de exploitatie en/of de Reserve mobiliteit. Met het Mobiliteitsprogramma en het Deltaplan voor het Noorden wordt ingezet op behoud, verbetering en uitbreiding van het OV in Drenthe. De komende jaren staan met name een aantal spoorse projecten in Drenthe op de rol. Bestaand spoor (Zwolle-Groningen en Zwolle-Emmen), Nedersaksenlijn en Emmen-Rheine vallen hier onder meer onder; bij de onderhandelingen met het Rijk over een Rijksbijdrage kan vanuit de mobiliteitsreserve een Drents aandeel in cofinanciering worden geleverd.
Wat was in 2023 gepland?	Voor een aantal investeringen worden de kapitaallasten tot en met 2024 verrekend met de Reserve Mobiliteit (zie PS 2020-968). In het najaar van 2022 zijn de Uitvoeringsprogramma's 2022-2026 van de pijlers Veilig en bereikbaar Drenthe, Fiets als duurzaam alternatief en Mobiliteit op maat vastgesteld. De kosten worden verrekend met de Reserve Mobiliteit.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	Er is een toevoeging gerealiseerd van € 4.512.716,--.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	De begrote lasten waren € 13.055.307,--, de werkelijke lasten bedroegen € 8.674.892,--. De begrote baten waren € 3.022.680,-- en de werkelijke baten € 3.154.981,--. In totaal wordt hierdoor € 4.512.716,-- toegevoegd aan de reserve. Dit bedrag wordt nader toegelicht in de paragraaf Toelichting op verschillen begroting en rekening, en dan de beleidsopgaven 4.5 t/m 4.10. Verrekening per beleidsopgave: Adequaar openbaar vervoernetwerk > toevoeging € 1,2 miljoen, Duurzame oplossingen en innovatie > toevoeging € 0,2 miljoen, Fiets als duurzaam alternatief > toevoeging € 1 miljoen, Kerntaken onderzoek en samenwerking > toevoeging € 0,8 miljoen, Mobiliteit op maat > onttrekking -€ 0,1 miljoen, Toegankelijke en veilige bereikbaarheid > toevoeging € 1,4 miljoen.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	De uitvoering van de projecten schuift deels door naar 2024.

Reserve Bodem

060334 Reserve Bodem					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	660.538	9.676.029	8.935.879	8.435.879	7.935.879
Begrote onttrekking (2)	-	740.150	500.000	500.000	500.000
Begrote toevoeging (3)	9.073.345	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	1.319.000	2.895.500	1.600.000	1.600.000	1.600.000
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	957.346	2.895.500	1.600.000	1.600.000	1.600.000
Begrote baten programma (6)	1.040.681	1.055.350	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	621.174	1.055.350	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	9.676.029	8.935.879	8.435.879	7.935.879	7.435.879

Reserve Bodem	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Uitvoeren bodemprojecten en bodemsaneringen op grond van de Wet bodembescherming.
Instellingsbesluit	Provinciale Staten Besluit 2022-56 d.d.1 juni 2022
Portefeuillehouder	Henk Jumelet
Programma	2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven

Toelichting	Op grond van de Wet bodembescherming voert de provincie Drenthe bodemprojecten uit gericht op verbetering van de fysieke leefomgeving. Het betreft o.a. de vangnet-gevallen Wet bodembescherming en gebiedsgericht grondwaterbeheer. Gevallen van ernstige bodemverontreiniging waar geen verantwoordelijken meer voor zijn aan te wijzen of waar de verantwoordelijken de saneringsverplichting bij de provincie hebben afgekocht. De uitvoering van de bodemsaneringen is vaak langlopend. Gebiedsgericht grondwaterbeheer kent bijvoorbeeld een looptijd van 30 jaar. Verbetering van de kwaliteit van de bodem is meer dan alleen bodemsanering. In de bodem en ondergrond spelen verschillende uitdagingen (belang schoon grondwater, gezonde bodem, etc.) en innovatieve manieren om de kwaliteit van de fysieke leefomgeving te verbeteren en onze kennis over de bodem te vergroten. Voor de uitvoering van bodemprojecten heeft de provincie middelen ontvangen. Deze middelen zijn afkomstig van het Rijk, gemeenten en bedrijven. Ook de komende jaren zullen vanuit het Rijk en gemeenten middelen voor de uitvoering van deze bodemprojecten worden ontvangen. Om ervoor te zorgen dat de dekking van de kosten van langlopende bodemprojecten gewaarborgd blijft en om het jaarlijks overhevelen van grote bedragen te voorkomen, is 2022 de bestemmingsreserve Bodem ingesteld.
Wat was in 2023 gepland?	In 2023 is een toevoeging van € 9.073.345,- aan de reserve Bodem geraamd. Deze toevoeging omvat het restant van de middelen bestemd voor bodemsaneringen die de provincie in het verleden van het Rijk heeft ontvangen als een decentralisatie-uitkering.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	De begrote toevoeging is gerealiseerd. Verder hebben wij in 2023 een bedrag van € 57.854,- aan de reserve onttrokken ter dekking van de kosten van bodemsaneringsprojecten in 2023.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	De bijdrage van derden in de kosten van bodemsaneringsprojecten in 2023 was per saldo lager dan begroot.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	N.v.t.

Reserve cofinanciering onrendabele toppen woningbouw

060335 Reserve cofinanciering onrendabele toppen woningbouw					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	-	2.500.000	5.000.000	7.500.000	10.000.000
Begrote onttrekking (2)	-	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	2.500.000	2.500.000	2.500.000	2.500.000	-
Begrote lasten programma (4)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	-	-	-	-	-
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	2.500.000	5.000.000	7.500.000	10.000.000	10.000.000

Reserve cofinanciering onrendabele toppen woningbouw

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Deze reserve betreft een reserve waarin middelen worden gereserveerd voor cofinanciering van onrendabele toppen in de woningbouw.
Instellingsbesluit	Begroting 2023 d.d. 9 november 2022
Portefeuillehouder	Yvonne Turenhout
Programma	2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven
Toelichting	In de reserve worden middelen gereserveerd voor cofinanciering van onrendabele toppen in de woningbouw. De reserve is een egaliseringsreserve, aangezien we het kasritme van de cofinanciering niet kunnen voorspellen.
Wat was in 2023 gepland?	Met ingang van 2023 vindt jaarlijks via de besluitvorming over de begroting van het betreffende jaar gedurende de looptijd een toevoeging aan de reserve plaats van € 2,5 miljoen. Voor de reserve wordt een afzonderlijk bestedingsplan voor PS opgesteld.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	Wegens een gebrek aan aanvragen vanuit de gemeenten is er in 2023 geen aanvraag voor een onttrekking nodig geweest.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	Zie voorgaande en toelichtingen onder programma 2.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	In 2024 zullen herijkte regelingen worden opengesteld om zo beter de gemeenten te bedienen en zullen lopende 2024 voorstellen worden ingediend voor de geplande onttrekkingen.

Voorzieningen middelen derden

Provinciale Staten zijn bevoegd om reserves of voorzieningen in te stellen of op te heffen. Daarbij wordt aangetekend dat er ten aanzien van de instelling en opheffing van voorzieningen nauwelijks beleidsvrijheid voor Provinciale Staten bestaat, omdat de vorming hiervan in veel gevallen verplicht voortvloeit uit de bepalingen van het BBV. Voor de definitie van voorzieningen is binnen het BBV aansluiting gezocht bij het Burgerlijk Wetboek. Voorzieningen zijn passiefposten op de balans, die een schatting geven van de voorzienbare lasten in verband met risico's en verplichtingen, waarvan de omvang en/of het tijdstip van optreden per balansdatum min of meer onzeker zijn, en die oorzakelijk samenhangen met de periode voorafgaande aan die datum.

Het gaat bij voorzieningen om min of meer onzekere verplichtingen die te zijner tijd tot schulden kunnen worden gerekend, zoals garantieverplichtingen en dergelijke. Ook kunnen voorzieningen betrekking hebben op verplichtingen, samenhangend met het in de tijd onregelmatig gespreid zijn van bepaalde kosten, zoals groot onderhoud. Voorts kunnen voorzieningen een schatting betreffen van de lasten voortvloeiend uit risico's die samenhangen met de bedrijfsvoering, zoals rechtsgedingen, reorganisaties en dergelijke. Voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, bijvoorbeeld die van vakantieverlof, mogen geen voorzieningen worden gevormd (artikel 44 BBV). Daarnaast kunnen voorzieningen ingesteld worden om heffingen waarvan de besteding in wet- en regelgeving is gelimiteerd onder te brengen.

Voorzieningen dienen naar beste schatting dekkend te zijn voor de achterliggende verplichtingen en risico's. Ze mogen niet groter of kleiner zijn dan de verplichtingen of risico's waarvoor ze zijn ingesteld. Het is daarom niet toegestaan rente toe te rekenen aan voorzieningen (artikel 45 BBV). De besteding van voorzieningen is de verantwoordelijkheid van Gedeputeerde Staten. De uitgaven ten laste van voorzieningen worden namelijk al geautoriseerd bij het vormen van de voorzieningen en worden nadien niet opnieuw aan Provinciale Staten voorgelegd. De achterliggende gedachte is dat de uitgaven ten laste van de voorzieningen geen keuzevrijheid kennen en dat Provinciale Staten de bestemming niet meer kunnen wijzigen. Volgens het BBV moeten uitgaven rechtstreeks ten laste van de voorzieningen worden geboekt en lopen ze niet via de exploitatie.

De voorzieningen middelen derden zijn opgebouwd vanuit middelen die van anderen zijn ontvangen die specifiek besteed moeten worden.

Voorziening spaarhypotheken

072110 Voorziening spaarhypotheken					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	1.007.446	867.470	813.470	675.470	719.470
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	59.000	54.000	44.000	44.000	41.000
Aanwendungen (4)	138.000	108.000	182.000	-	82.000
Begroot saldo einde jaar (1-2+3-4)	928.446	813.470	675.470	719.470	678.470
Begrote Anwendungen (5)	138.000	108.000	182.000	-	82.000
Werkelijke/beoogde Anwendungen (6)	179.142	108.000	182.000	-	82.000
Begrote toevoegingen programma (7)	59.000	54.000	44.000	44.000	41.000
Werkelijke/beoogde toevoegingen (8)	39.166	54.000	44.000	44.000	41.000
Saldo einde jaar (9=1-2+3-4+5-6-7+8)	867.470	813.470	675.470	719.470	678.470

Voorziening spaarhypotheken	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Het veiligstellen van de door de provinciale medewerkers gespaarde bedragen ten behoeve van aflossing van hypothecaire geldleningen.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2005 d.d. 15 juni 2005
Portefeuillehouder	Yvonne Turenhout
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	De voorziening is in het leven geroepen om de gespaarde middelen van medewerkers met een spaarhypothek te beheren. Per 1 januari 2007 is de hypotheekregeling opgeheven. De omvang van zowel de hypotheekportefeuille als de voorziening is sindsdien versneld afgenomen. Op basis van de resterende hypotheek en bijbehorende einddata stellen we indien nodig de meerjarenraming bij. De voorziening blijft toereikend om aan de verplichtingen te voldoen.
Wat was in 2023 gepland?	Voor 2023 is een toevoeging aan de voorziening van € 59.000,- begroot. De begrote aanwending van € 138.000,- is gebaseerd op de einddata van de spaarhypotheken.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	De rentetoevoeging aan de voorziening bedroeg in 2023 € 39.166,-. Het saldo van de onttrekking ten behoeve van af te lossen leningen en het toegevoegde spaarsaldo bedroeg € 179.142,-.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	Een spaarhypothek is voor de einddatum afgelost.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	Niet van toepassing. De omvang van de voorziening blijft toereikend om aan de verplichtingen te kunnen voldoen. Deze is gebaseerd op de saldo-opgave van Nationale Nederlanden.

Voorziening monitoring voormalige stortplaatsen

083185 Voorziening monitoring voormalige stortplaatsen					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	1.043.606	1.043.606	1.043.606	1.043.606	1.043.606
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	-	-	-	-	-
Aanwendingen (4)	-	-	-	-	-
Begroot saldo einde jaar (1-2+3-4)	1.043.606	1.043.606	1.043.606	1.043.606	1.043.606
Begrote aanwendingen (5)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde aanwendingen (6)	-	-	-	-	-
Begrote toevoegingen programma (7)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde toevoegingen (8)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (9=1-2+3-4+5-6-7+8)	1.043.606	1.043.606	1.043.606	1.043.606	1.043.606

Voorziening monitoring voormalige stortplaatsen	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De wettelijke taken van de provincie op het gebied van monitoring voormalige stortplaatsen worden gefinancierd met de opbrengst van de leemtewethffing. De uit de leemtewethffing voortvloeiende middelen hebben op grond van de Wet milieubeheer een specifiek bestedingsdoel en zijn om deze reden niet vrij beschikbaar. Deze middelen kunnen daarom dan ook niet meer worden opgenomen als bestemmingsreserve en worden met ingang van 1 januari 2016 als voorziening opgenomen. De leemtewethffing is in artikel 15.44 lid 1c van de Wet milieubeheer opgenomen. Wettelijk is bepaald dat deze heffing uitsluitend bedoeld is voor inventarisatie van voormalige stortplaatsen en onderzoek en monitoring van aanwezigheid, aard en omvang van eventuele verontreiniging van deze stortplaatsen. Dit zal ook in de komende periode plaatsvinden voor de (potentiële) spoedlocaties en eventuele herontwikkelingslocaties. Bij het overgrote deel van de voormalige stortplaatsen heeft de bodemverontreiniging geen actuele risico's voor mens en milieu tot gevolg. De aanpak van deze stortplaatsen heeft daarom geen prioriteit. Zoveel mogelijk vindt de aanpak plaats bij herontwikkeling. Omdat de uit deze heffing geïnde gelden specifiek moeten worden besteed aan voormalige stortplaatsen, dienen deze op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten te worden opgenomen in een voorziening inzake van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel (artikel 44 lid 2 BBV).
Instellingsbesluit	Bij de 1e Bestuursrapportage 2016. Dit naar aanleiding van de controle van de Jaarrekening 2015 in verband met gewijzigde interpretatie van het BBV.
Portefeuillehouder	Henk Jumelet

Programma	2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven
Toelichting	Wettelijk is bepaald dat deze heffing uitsluitend is bedoeld voor inventarisatie van voormalige stortplaatsen en onderzoek en monitoring van aanwezigheid, aard en omvang van eventuele verontreiniging van deze stortplaatsen. Dit zal ook in de komende periode plaatsvinden voor de (potentiële) spoedlocaties en eventuele herontwikkelingslocaties.
Wat was in 2023 gepland?	Er zijn geen onttrekkingen of toevoegingen gepland voor 2023.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	Er zijn geen onttrekkingen of toevoegingen gerealiseerd in 2023.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	N.v.t.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	N.v.t.

Voorziening grondwaterheffing

083186 Voorziening grondwaterheffing					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	1.091.223	1.204.573	1.204.573	1.204.573	1.204.573
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	800.000	800.000	800.000	800.000	800.000
Aanwendungen (4)	800.000	800.000	800.000	800.000	800.000
Begroot saldo einde jaar (1-2+3-4)	1.091.223	1.204.573	1.204.573	1.204.573	1.204.573
Begrote Anwendungen (5)	800.000	800.000	800.000	800.000	800.000
Werkelijke/beoogde Anwendungen (6)	664.680	800.000	800.000	800.000	800.000
Begrote toevoegingen programma (7)	800.000	800.000	800.000	800.000	800.000
Werkelijke/beoogde toevoegingen(8)	778.030	800.000	800.000	800.000	800.000
Saldo einde jaar (9=1-2+3-4+5-6-7+8)	1.204.573	1.204.573	1.204.573	1.204.573	1.204.573

Voorziening Grondwaterheffing	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De wettelijke taken van de provincie op het gebied van grondwaterbeheer worden gefinancierd met de opbrengst van de grondwaterheffing. De uit de grondwaterheffing voortvloeiende middelen hebben op grond van de Waterwet een specifiek bestedingsdoel en zijn om deze reden niet vrij beschikbaar. Omdat de uit de grondwaterheffing geïnde gelden specifiek moeten worden besteed aan de in de Waterwet genoemde doelen, dienen deze op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten te worden opgenomen in een voorziening inzake van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel (artikel 44 lid 2 BBV). Deze middelen kunnen om die reden dan ook niet meer als bestemmingsreserve opgenomen worden en worden met ingang van 1 januari 2016 als voorziening opgenomen.
Instellingsbesluit	Bij de 1e Bestuursrapportage 2016. Dit naar aanleiding van de controle van de Jaarrekening 2015 in verband met gewijzigde interpretatie van het BBV.
Portefeuillehouder	Willemien Meeuwissen
Programma	2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven
Toelichting	Zie Doelstelling.
Wat was in 2023 gepland?	De opbrengst van de Grondwaterheffing (€ 800.000,-) wordt aan deze voorziening toegevoegd. De even hoog geraamde lasten ten behoeve van regulier onderhoud, onderzoeken, bijdragen aan projecten en vergoeding van inzet van personeel worden ten laste van deze voorziening gebracht.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	De werkelijke opbrengst van de Grondwaterheffing is € 778.030,-. De werkelijke onttrekking uit de voorziening bedraagt € 664.680,-. Gepland waren activiteiten voor regulier onderhoud en beheer van het grondwatermeetnet, onderzoek en verdrogingsmonitoring natuurgebieden.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	De reguliere grondwateronttrekkingen zijn lager dan verwacht, waardoor een lagere opbrengst is gerealiseerd van € 21.970,-. Tegelijkertijd vallen de kosten € 135.320,- lager uit, waardoor het saldo van de voorziening stijgt.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	N.v.t.

Voorzieningen ter egalisering van kosten

De voorzieningen ter egalisatie van kosten zijn opgebouwd vanuit eigen middelen die specifiek besteed moeten worden (onderhoud) tot gelijkmatige verdeling van lasten.

Voorziening groot onderhoud provinciehuis

083173 Voorziening groot onderhoud provinciehuis					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	2.361.822	2.448.404	1.900.166	2.064.221	1.632.241
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	380.523	380.523	380.523	380.523	380.523
Aanwendungen (4)	799.110	928.761	216.468	812.503	371.453
Begroot saldo einde jaar (1-2+3-4)	1.943.235	1.900.166	2.064.221	1.632.241	1.641.311
Begrote aanwendungen (5)	799.110	928.761	216.468	812.503	371.453
Werkelijke/beoogde aanwendungen (6)	293.941	928.761	216.468	812.503	371.453
Begrote toevoegingen programma (7)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde toevoegingen(8)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (9=1-2+3-4+5-6-7+8)	2.448.404	1.900.166	2.064.221	1.632.241	1.641.311

Voorziening groot onderhoud provinciehuis

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Voor nu en in de toekomst op een planmatige wijze werken aan een verantwoorde staat van bouwkundig en technisch onderhoud van het provinciehuis (alsook de bestrating en omheining) en daartoe de financiële middelen beschikbaar hebben.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2005 d.d. 15 juni 2005
Portefeuillehouder	Willemien Meeuwissen
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	In 2023 is het MJOP voor de laatste keer geactualiseerd, dit beslaat een periode van 25 jaar (2023-2047). De volgende actualisatie zal moeten plaatsvinden in 2028.
Wat was in 2023 gepland?	Een storting in de voorziening van € 339.317,- en daarnaast een onttrekking van € 340.134,- voor de geplande groot onderhoudswerkzaamheden in 2023. En een actualisatie van het meerjaren onderhoud en de bijbehorende voorziening.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	Gerealiseerd is een bedrag van circa € 300.000,-. Onderdeel hiervan is het vervangen van de PV installatie, revisies van de liften en vervangen van koffiemachines. Onderhoud dat niet is uitgevoerd schuift door naar komende jaren, het gaat hierbij vooral om schilderwerk dat was gepland in 2023 maar wordt uitgevoerd over meerdere jaren.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	In de praktijk wordt jaarlijks een deel van het buitenschilderwerk uitgevoerd. Het binnenschilderwerk wordt gecombineerd met het huisvestingsplan. De interne capaciteit was niet toereikend om alle geplande werkzaamheden uit te voeren.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	N.v.t.

Voorziening groot onderhoud Drents Museum

083177 Voorziening groot onderhoud Drents Museum					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	710.956	659.799	659.084	665.960	773.133
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	151.128	683.724	683.724	683.724	683.724
Aanwendungen (4)	25.345	684.439	676.848	576.551	792.550
Begroot saldo einde jaar (1-2+3-4)	836.739	659.084	665.960	773.133	664.307

Begrote aanwendungen (5)	25.345	684.439	676.848	576.551	792.550
Werkelijke/beoogde aanwendungen (6)	202.285	684.439	676.848	576.551	792.550
Begrote toevoegingen programma (7)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde toevoegingen(8)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (9=1-2+3-4+5-6-7+8)	659.799	659.084	665.960	773.133	664.307

Voorziening groot onderhoud Drents Museum

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Voor nu en in de toekomst op een planmatige wijze werken aan een verantwoorde staat van bouwkundig en technisch onderhoud van het Drents Museum en daartoe de financiële middelen beschikbaar hebben.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2005 d.d. 15 juni 2005
Portefeuillehouder	Willemien Meeuwissen
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	Sinds 2002 wordt gewerkt met een meerjarenonderhoudsplan voor de gebouwen van het Drents Museum. De planning beslaat een periode van 25 jaar. De vermeerderingen aan deze voorziening zijn vastgesteld op basis van een inschatting van het meerjarig onderhoudsplan voor de periode 2012-2022. In september 2022 is het statenstuk Vochtproblematiek en koppelkansen Drents Museum behandeld. Eind 2023 is de voorziening geactualiseerd, deze wijziging wordt verwerkt in de 3e actualisatie 2023. Dat betekent dat deze wijziging niet in bovenstaande cijfers is meegenomen.
Wat was in 2023 gepland?	Een storting in de voorziening van € 151.128,- en een onttrekking van € 25.346,- voor de geplande groot onderhoudswerkzaamheden. Het meerjarenonderhoudsplan is geactualiseerd ingaande in 2024.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	Er is voor een hoger bedrag aan planmatig onderhoud uitgevoerd dan gepland. In 2023 is voor circa € 200.000,- aan planmatig en groot onderhoud uitgevoerd. De grootste posten in dit onderhoud waren vervanging beveiliging, installaties en onderhoud aan liften.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	Door de opstart van lopende projecten is meer uitgevoerd dan gepland. Dit zijn projecten zoals de nieuwe collectiepresentatie en de projecten omtrent de vochtproblematiek.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	Niet van toepassing. Opgevangen in een nieuw MJOP vanaf 2024.

Voorziening groot onderhoud Depot Drents Museum

083182 Voorziening groot onderhoud Depot Drents Museum					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	216.308	222.324	377.548	518.146	223.686
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	41.787	156.250	156.250	156.250	156.250
Aanwendungen (4)	4.336	1.026	15.652	450.710	15.794
Begroot saldo einde jaar (1-2+3-4)	253.759	377.548	518.146	223.686	364.142
Begrote aanwendungen (5)	4.336	1.026	-	450.710	15.794
Werkelijke/beoogde aanwendungen (6)	35.771	1.026	-	450.710	15.794
Begrote toevoegingen programma (7)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde toevoegingen (8)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (9=1-2+3-4+5-6-7+8)	222.324	377.548	518.146	223.686	364.142

Voorziening groot onderhoud Depot Drents Museum

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Voor nu en in de toekomst op een planmatige wijze werken aan een verantwoorde staat van bouwkundig en technisch onderhoud van het Depot Drents Museum en daartoe de financiële middelen beschikbaar hebben.
Instellingsbesluit	Jaarstukken 2010 d.d. 23 mei 2011

Portefeuillehouder	Willemien Meeuwissen
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	In 2011 is op basis van een meerjarenonderhoudsplan voor de gebouwen van het Depot Drents Museum een voorziening aangemaakt. De planning beslaat een periode van 25 jaar. De vermeerderingen aan deze voorziening zijn vastgesteld op basis van een inschatting op het MeerJaren OnderhoudsPlan (MJOP) voor de periode 2012-2036. De voorziening is ingesteld om fluctuaties van de jaarlijkse (groot) onderhoudskosten te voorkomen. We hebben geen achterstallig onderhoud en actualiseren elke 5 jaar de onderhoudsplanning conform de BBV-voorschriften. Eind 2023 is het MJOP en vervolgens de dotatie bijgesteld; deze bijstelling is niet verwerkt in bijgaande bedragen.
Wat was in 2023 gepland?	Voor 2023 zijn een storting van € 41.787,-- en een onttrekking van € 4.335,-- voorzien.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	Er is voor een hoger bedrag aan planmatig onderhoud uitgevoerd dan gepland. In 2023 is voor circa € 35.000,-- aan planmatig onderhoud uitgevoerd. Hieronder vallen de vervanging van het beveiligingssysteem (net als Drents Museum) en een nieuwe vacuümpomp.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	Door opstart van lopende projecten zoals de nieuwe collectiepresentatie waren we in de gelegenheid om meer planmatig onderhoud uit te voeren dan was gepland.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	Opgevangen in een nieuw MJOP vanaf 2024.

Voorziening meerjarenonderhoud Huize Tetrode

083187 Voorziening meerjarenonderhoud Huize Tetrode					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	74.661	74.661	74.661	74.661	74.661
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	-	-	-	-	-
Aanwendungen (4)	-	-	-	-	-
Begroot saldo einde jaar (1-2+3-4)	74.661	74.661	74.661	74.661	74.661
Begrote Anwendungen (5)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde Anwendungen (6)	-	-	-	-	-
Begrote toevoegingen programma (7)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde toevoegingen(8)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (9=1-2+3-4+5-6-7+8)	74.661	74.661	74.661	74.661	74.661

Voorziening meerjarenonderhoud Huize Tetrode

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Voor nu en in de toekomst op een planmatige wijze werken aan een verantwoorde staat van bouwkundig en technisch onderhoud van Huize Tetrode en daartoe de financiële middelen beschikbaar hebben. We hebben voor Huize Tetrode een aparte voorziening ingesteld omdat het een apart gebouw is bij het Drents Museum dat ook een andere huurder heeft.
Instellingsbesluit	8e begrotingswijziging 2018
Portefeuillehouder	Willemien Meeuwissen
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	Voor Huize Tetrode is in 2018 een voorziening ingesteld. In 2023 is het pand te koop aangeboden, daarom vindt er geen actualisatie van het MJOP plaats.
Wat was in 2023 gepland?	Er is voor Huize Tetrode geen storting of onttrekking geraamd.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	N.v.t.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	N.v.t.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	N.v.t.

Voorziening meerjarenonderhoud Health Hub Roden

083188 Voorziening meerjarenonderhoud Health Hub Roden					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	135.880	188.494	133.171	138.727	191.341
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	52.614	52.614	52.614	52.614	52.614
Aanwendungen (4)	99.915	107.937	47.058	-	10.545
Begroot saldo einde jaar (1-2+3-4)	88.579	133.171	138.727	191.341	233.410
Begrote toepassingen (5)	99.915	107.937	47.058	-	10.545
Werkelijke/beoogde toepassingen (6)	-	107.937	47.058	-	10.545
Begrote toevoegingen programma (7)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde toevoegingen(8)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (9=1-2+3-4+5-6-7+8)	188.494	133.171	138.727	191.341	233.410

Voorziening meerjarenonderhoud Health Hub Roden	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Voor nu en in de toekomst op een planmatige wijze werken aan een verantwoorde staat van bouwkundig en technisch onderhoud van de Health Hub Roden en daartoe de financiële middelen beschikbaar hebben.
Instellingsbesluit	1e Bestuursrapportage 2020
Portefeuillehouder	Willemien Meeuwissen
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	Voor het gebouw van de Health Hub Roden is op basis van een meerjarenonderhoudsplan een voorziening aangemaakt. De planning beslaat een periode van 25 jaar. De vermeerderingen aan deze voorziening zijn vastgesteld op basis van een inschatting op het meerjarig onderhoudsplan voor de periode 2019-2034. De voorziening is ingesteld om fluctuatie in de jaarlijkse (groot) onderhoudskosten te voorkomen. Het MJOP zal te zijner tijd inhoudelijk worden geactualiseerd voor de periode 2024-2029.
Wat was in 2023 gepland?	In 2023 vindt een storting in de voorziening van € 52.614,-- plaats. Onderhoud aan dakbedekking is gepland.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	In 2023 zijn geen werkzaamheden aan planmatig onderhoud verricht. Opdracht dakbedekking is wel afgegeven in 2023, maar wordt uitgevoerd in 2024.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	De opdrachten zijn op tijd verleend. Vanwege planning externe partij was uitvoering in 2023 echter niet mogelijk.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	N.v.t.

Voorziening meerjarenonderhoud Steunpunten

083189 Voorziening meerjarenonderhoud Steunpunten					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	570.755	691.469	468.423	331.211	361.839
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	137.500	137.500	137.500	137.500	137.500
Aanwendungen (4)	463.990	360.546	274.712	106.872	19.332
Begroot saldo einde jaar (1-2+3-4)	244.265	468.423	331.211	361.839	480.007
Begrote toepassingen (5)	463.990	360.546	274.712	106.872	19.332
Werkelijke/beoogde toepassingen (6)	16.786	360.546	274.712	106.872	19.332
Begrote toevoegingen programma (7)	-	-	-	-	-

Werkelijke/beoogde toevoegingen(8)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (9=1-2+3-4+5-6-7+8)	691.469	468.423	331.211	361.839	480.007

Voorziening meerjarenonderhoud Steunpunten

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	083189 Voorziening meerjarenonderhoud Steunpunten
Instellingsbesluit	3e actualisatie 2020
Portefeuillehouder	Willemien Meeuwissen
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	Voor de steunpunten is een MeerjarenOnderhoudsPlanning (MJOP) opgesteld inclusief alle opstellen op de steunpunten, zoals bijvoorbeeld kantoor, onderhoudswerkplaats en zoutloods. In het MJOP staan alle technische installaties en bouwkundige zaken van het vastgoed met daarbij een planning wanneer en welk onderhoud nodig is en wat de kosten zullen zijn.
Wat was in 2023 gepland?	Een storting in de voorziening van € 137.500,- en daarnaast een onttrekking van € 463.990,- voor de geplande groot onderhoudswerkzaamheden in 2023.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	Er is in 2023 minder groot onderhoud uitgevoerd dan gepland. In totaal zijn voor circa € 17.000,- werkzaamheden uitgevoerd. Dit betreft onderhoud aan houtrot en kozijnen. Tevens is op steunpunt Peelo een cv-ketel vervangen.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	De werkzaamheden hadden binnen onze bestaande capaciteit onvoldoende prioriteit.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	N.v.t.

Voorziening achterstallig onderhoud Drents Museum

083190 Voorziening achterstallig onderhoud Drents Museum					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	1.350.000	900.900	-	-	-
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	-	-	-	-	-
Aanwendungen (4)	1.350.000	900.900	-	-	-
Begroot saldo einde jaar (1-2+3-4)	-	-	-	-	-
Begrote aanwendungen (5)	1.350.000	900.900	-	-	-
Werkelijke/beoogde aanwendungen (6)	449.100	900.900	-	-	-
Begrote toevoegingen programma (7)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde toevoegingen(8)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (9=1-2+3-4+5-6-7+8)	900.900	-	-	-	-

Voorziening achterstallig onderhoud Drents Museum

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Bij Statenbesluit G-2 Vochtproblematiek en koppelkans Drents Museum, door u vastgesteld op 28 september 2022, wordt voor de noodzakelijke herstelwerkzaamheden van de vochtproblematiek en het op conditie terugbrengen van installaties € 1.350.000,- gestort in de Voorziening Onderhoud Drents Museum. Na overleg met de accountant is vastgesteld dat het hier gaat om achterstallig onderhoud waarvoor een specifieke voorziening noodzakelijk is (artikel 44, lid a, BBV en BBV-notitie: Notitie materiële vaste activa). De kosten van het achterstallig onderhoud worden vervolgens ten laste van deze voorziening gebracht.
Instellingsbesluit	3e Actualisatie/slotwijziging 2022 (14e wijziging van de Begroting 2022)
Portefeuillehouder	Willemien Meeuwissen
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	In 2022 is deze voorziening ingesteld. Alle inspanningen zijn erop gericht om de werkzaamheden in 2023 te voltooien.

Wat was in 2023 gepland?	Gepland was om in 2023 het achterstallig onderhoud geheel in te halen.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	In 2023 is gestart met herstelwerkzaamheden inzake de vochtproblematiek.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	Tegelijkertijd met het achterstallig onderhoud worden werkzaamheden aan de zuidgevel van het Drents Museum uitgevoerd. Dit project zit in de engineeringfase en hierdoor konden niet alle geplande werkzaamheden in 2023 worden gerealiseerd.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	Geen.

Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's

De voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's zijn opgebouwd vanuit eigen middelen, waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.

Voorziening verwacht verlies zandwinning Huttenheugte

083160 Voorziening verwacht verlies zandwinning Huttenheugte					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	303.119	261.694	261.694	261.694	261.694
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	-	-	-	-	-
Aanwendungen (4)	-	-	-	-	-
Begroot saldo einde jaar (1-2+3-4)	303.119	261.694	261.694	261.694	261.694
Begrote Anwendungen (5)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde Anwendungen (6)	339.166	-	-	-	-
Begrote toevoegingen programma (7)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde toevoegingen (8)	297.741	-	-	-	-
Saldo einde jaar (9=1-2+3-4+5-6-7+8)	261.694	261.694	261.694	261.694	261.694

Voorziening verwacht verlies zandwinning Huttenheugte	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De provincie heeft aan het project Zandwinning de Huttenheugte uitvoering gegeven. De verwachting is dat dit project tot omvangrijke financiële verliezen gaat leiden. Deze voorziening is ingesteld om deze verwachte verliezen te kunnen dekken.
Instellingsbesluit	Jaarstukken 2021. Besluit van PS d.d.1 juni 2022.
Portefeuillehouder	Henk Jumelet
Programma	4: Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig
Toelichting	De winning van het zand vanuit de plas is in het voorjaar van 2022 afgerond. Een groot deel van het zand is inmiddels vanuit het depot afgevoerd naar projecten (circa 60%). De werkzaamheden verlopen volgens plan. De huidige voorziening is op dit moment nog toereikend.
Wat was in 2023 gepland?	In 2023 zijn de realisatiewerkzaamheden afgerond, geven wij verder uitvoering aan de tripartiete overeenkomst en sturen actief wij op kosten, opbrengsten en risico's.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	In 2023 is een groot deel van het zand vervoerd naar de diverse projecten. De afzet van het zand verloopt volgens planning. Wij verachten dat dit project in 2025 zal worden afgerond.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	N.v.t.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Voorziening spaarverlof

083179 Voorziening spaarverlof					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	4.348.710	5.276.578	6.515.578	7.789.578	9.103.578
Toevoegingen (2)	1.193.000	1.239.000	1.274.000	1.314.000	1.374.000
Aanwendungen (3)	-	-	-	-	-
Begroot saldo einde jaar (1+2-3)	5.541.710	6.515.578	7.789.578	9.103.578	10.477.578
Begrote aanwendungen (4)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde aanwendungen (5)	145.644	-	-	-	-
Begrote toevoegingen programma (6)	1.193.000	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde toevoegingen (7)	1.351.371	-	-	-	-
Vrijval/extra storting (8)	277.859-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (9=1+2-3+4-5-6+7+8)	5.276.578	6.515.578	7.789.578	9.103.578	10.477.578

Voorziening spaarverlof	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De commissie BBV heeft op 24 mei 2022 via beantwoording van vragen aangegeven dat er bij verlof sparen sprake is van een arbeidsgerelateerde verplichting die een niet voorspelbare opbouw en daarmee ook een onvoorspelbare afbouw kent. Dit moet worden geïnterpreteerd als een wettelijke uitleg van de toepassing van het BBV op dit punt en heeft geleid tot het in het leven roepen van de Voorziening spaarverlof.
Instellingsbesluit	Jaarstukken 2022. Besluit van PS d.d. 31 mei 2023.
Portefeuillehouder	Yvonne Turenhout
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	Binnen de provincie Drenthe zijn op grond van de cao provinciale sector diverse vormen van verlof, waarvan op grond van lokale regelingen een deel kan worden gespaard. De commissie BBV heeft op 24 mei 2022 via beantwoording van vragen aangegeven dat er voor spaarverlof een voorziening moet worden getroffen die het spaarverlof volledig afdekt. Dit moet worden geïnterpreteerd als een wettelijke uitleg van de toepassing van het BBV op dit punt. Dit impliceert dat er een voorziening moet worden getroffen voor het gespaarde verlof. Dat alles is gebeurd in de jaarstukken 2022.
Wat was in 2023 gepland?	De omvang van de voorziening is gebaseerd op de gespaarde uren omgerekend tegen het uurtarief per persoon. Het sparen van compensatieverlof is een lokale secundaire arbeidsvoorwaarde waaraan een medewerker rechten kan ontnemen. De werknemer kan niet worden verplicht jaarlijks spaaruren op te nemen. Daar waar de provincie als werkgever wel invloed op heeft op verlofsparen vindt sturing plaats. Er wordt met name gestuurd op het reguliere (vakantie)verlof. Ook in 2024 en latere jaren zullen door medewerkers weer verlofuren worden gespaard en zal een jaarlijkse aanvullende storting in de voorziening spaarverlof noodzakelijk zijn. Voor het kopen van verlof door medewerkers (IKB-verlof) en verlofopbouw ten laste van het POB-budget, is dekking aanwezig. Voor het omzetten van compensatieverlof in spaarverlof niet. We hebben daarom een storting in de Voorziening spaarverlof begroot van 1.193.140,- (2023), oplopend naar € 1.374.000,- in 2027.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	Het saldo van de Voorziening spaarverlof bedroeg per 1 januari 2023 € 4.348.710,-. Er is een initiële storting begroot en gerealiseerd van € 1.193.000,-. Vanuit de POB-regeling (en het POB-budget) is € 158.371,- gebruikt voor de opbouw van spaarverlof van 60+ medewerkers. Samen met de initieel begrote storting is € 1.351.371,- toegevoegd aan de voorziening. De opname van spaarverlof bedroeg € 145.644,- en is ten laste van de voorziening gebracht. Dit resulteerde in een saldo van € 5.554.437,-. Het saldo moet echter gelijk zijn aan het aantal gespaarde uren (105.684) maal het uurtarief per persoon, te weten € 5.276.578,-. Daarom is € 277.859,- vrijgevalen en teruggedraaid op de initiële storting.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	Er is per saldo in 2023 minder verlof gespaard dan was begroot.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Voorziening Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa)

083181 Voorziening Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa)					
Verloop	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo aanvang jaar (1)	7.032.094	8.196.491	7.651.491	7.289.765	7.224.765
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	1.361.726	385.000	385.000	385.000	385.000
Aanwendungen (4)	650.000	930.000	746.726	450.000	450.000
Begroot saldo einde jaar (1-2+3-4)	7.743.820	7.651.491	7.289.765	7.224.765	7.159.765
Begrote Anwendungen (5)	650.000	930.000	746.726	450.000	450.000
Werkelijke/beoogde Anwendungen (6)	663.898	930.000	746.726	450.000	450.000
Begrote toevoegingen programma (7)	1.361.726	385.000	385.000	385.000	385.000
Werkelijke/beoogde toevoegingen (8)	1.977.384	385.000	385.000	385.000	385.000
Extra onttrekking (9)	149.089	-	-	-	-
Saldo einde jaar (10=1-2+3-4+5-6-7+8-9)	8.196.491	7.651.491	7.289.765	7.224.765	7.159.765

Voorziening Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa)	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De provincie is voor pensioenen van (ex-)gedeputeerden eigenrisicodragers. Deze pensioenen zijn niet ondergebracht bij het ABP of een pensioenverzekeringsmaatschappij. De voorziening is ingesteld om ervoor te zorgen dat de opgebouwde pensioenrechten van (ex-)gedeputeerden ook daadwerkelijk kunnen worden betaald door de provincie. Als provincie zijn we verplicht een voorziening op te nemen voor het wachtgeld over de volledige periode waarop oud GS-leden recht hebben. Deze voorziening omvat met ingang van de 3e actualisatie van 2023 naast de pensioenen ook de wachtgelden.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2010 d.d. 10 november 2010
Portefeuillehouder	Yvonne Turenhout
Programma	7: Middelen en mensen
Toelichting	De ingehouden pensioenpremies van de huidige gedeputeerden alsmede het werkgeversdeel pensioenpremie voor de huidige gedeputeerden worden gestort in de voorziening. Aan de voorziening worden de daadwerkelijk betaalde pensioenen onttrokken. Tevens worden vanuit deze voorziening de wachtgelden voor de voormalig gedeputeerden gedekt.
Wat was in 2023 gepland?	Een jaarlijkse (rente)toevoeging van € 250.000,- (budget 3110103/466527) en daarnaast een premiestorting voor actieve gedeputeerden van € 135.000,-. De pensioenuitkeringen zijn begroot op € 450.000,-.
Wat is in 2023 gerealiseerd?	In 2023 heeft naast de jaarlijkse (rente)toevoeging en premiestorting plaatsgevonden van samen € 406.850,- (begroot was € 385.000,-). Door de wisselingen in het college hebben meerdere pensioenoverdrachten plaatsgevonden voor totaal € 593.808,- (was niet begroot). De betaalde pensioenen bedroegen € 463.861,- (begroot was € 450.000,-). Dat saldo is vervolgens vergeleken met de APPA-opgave van APG. Die bevat de omvang van de verplichtingen uit hoofde van APPA-pensioenen per 31-12-2023 van € 7.419.802,- die in de voorziening hoort te zitten. Het verschil ad € 149.089,- is afgeboekt ten gunste van het rekeningresultaat 2023. Naast de pensioenen is ook de volledige (maximale) verplichting wegens wachtgelden ad € 976.726,- gestort in deze voorziening (conform begroting). In 2023 is € 200.036,- aan wachtgelden betaald (begroot was € 200.000,-). Het verschil ad € 776.689,- is nog gereserveerd voor de restant wachtgeldverplichtingen. De totale omvang van de Appa voorziening bedraagt daarom € 8.196.491,-.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	De contante waarde (verplichting berekening) van de Appa pensioenen bedroeg 7.419.802,-. Voor deze berekening is een rente percentage gehanteerd van 3.16% voor actieve deelnemers en 3,38% voor gepensioneerden. Vaak is het gehanteerde rentepercentage de verklaring voor verschillen tussen de berekende verplichting en het saldo van de voorziening. In dit geval kon € 149.089,- vrijvallen ten gunste van het rekeningresultaat.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Gebeurtenissen na balansdatum

Bij het opmaken van de jaarrekening is geen sprake van gebeurtenissen na balansdatum die op grond van het BBV moeten worden verwerkt en/of toegelicht in de jaarrekening.

II.5 Incidentele baten en lasten

Op grond van artikel 28, onderdeel c, van het BBV dient in de jaarrekening een overzicht van de incidentele baten en lasten per programma opgenomen te worden. Dit overzicht dient ervoor om inzicht te geven in het structurele begroting- en jaarrekeningsaldo. Incidentele baten en lasten beïnvloeden het structureel begrotingssaldo. Incidentele lasten hebben een positief effect op het structurele saldo en incidentele baten een negatief effect. Indien sprake is van een positief structureel saldo betekent dit dat de begroting of jaarrekening structureel in evenwicht is. Van een structureel evenwicht is sprake als de geraamde structurele lasten gedekt worden door structurele baten. Incidentele lasten kunnen zowel door structurele als incidentele baten gedekt worden.

Bij het bepalen van de incidentele baten en lasten zijn onderstaande uitgangspunten aangehouden.

- Incidentele baten en lasten zijn voor een beperkte periode in de begroting opgenomen. Het gaat om eenmalige zaken en om (meerjarige) projecten en subsidies als deze eveneens het karakter hebben van tijdelijkheid c.q. eindig doel hebben.
- In de toelichting op de wijziging van het BBV in 2013 staat dat in principe alle toevoegingen en onttrekkingen aan reserves incidenteel zijn. Uitzondering hierop zijn reguliere onttrekkingen aan financieringsreserves c.q. dekkingsreserves (kapitaallasten) of onttrekkingen uit een daartoe toereikende (bestemmings-) reserve gedurende een periode van drie jaar met als doel het dekken van structurele lasten. Binnen de Provincie Drenthe zijn er op dit moment geen reserves die hieraan voldoen en daarmee alle toevoegingen en onttrekkingen incidenteel van aard.
- Afwikkelingsverschillen voorgaande jaren (baten en lasten die betrekking hebben op voorgaande jaren) vallen onder de incidentele baten en lasten

Het overzicht van de incidentele en structurele lasten en baten voor 2023 wordt in onderstaande tabel weergegeven. Uit dit overzicht blijkt dat de structurele baten voor 2023 hoger zijn dan de lasten. Er is sprake van een structureel en reëel evenwicht.

Lasten			
Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2023	Realisatie 2023	Vershil begroting/rekening
1: Besturen en samenwerken: kijkend over grenzen heen			
Goed openbaar bestuur in Drenthe			
Afwikkeling voorgaand jaar	-	-638	638
Totaal incidenteel	-	-638	638
Totaal structureel	9.000	11.122	-2.122
Totaal Goed openbaar bestuur in Drenthe	9.000	10.484	-1.484
PS: PS vervullen hun eigen rol en geven hieraan zowel binnen het (provinciaal) bestuur als binnen de Drentse samenleving invulling			
Afwikkeling voorgaand jaar	-	-307	307
Totaal incidenteel	-	-307	307
Totaal structureel	1.587.228	1.480.088	107.140
Totaal PS: PS vervullen hun eigen rol en geven hieraan zowel binnen het (provinciaal) bestuur als binnen de Drentse samenleving invulling	1.587.228	1.479.781	107.447
CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld			
Integraal veiligheidsbeleid	20.000	21.700	-1.700
Jongerenraad	10.000	1.607	8.393
Totaal incidenteel	30.000	23.307	6.693
Totaal structureel	111.634	74.078	37.556
Totaal CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld	141.634	97.385	44.249

Verbinding met de Drentse samenleving			
Afwikkeling voorgaand jaar	-	-208	208
Totaal incidenteel	-	-208	208
Totaal structureel	439.880	387.888	51.992
Totaal Verbinding met de Drentse samenleving	439.880	387.680	52.200
Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur			
Afwikkeling voorgaand jaar	-	-2.524	2.524
Cofinanciering Europa	1.770.113	1.357.387	412.726
Gedeputeerde staten (GS)	25.000	25.000	-
Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN)	20.000	-	20.000
Totaal incidenteel	1.815.113	1.379.863	435.250
Totaal structureel	4.320.321	4.513.286	-192.965
Totaal Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur	6.135.434	5.893.150	242.284
Totaal incidenteel programma	1.845.113	1.402.017	443.096
Totaal structureel programma	6.468.063	6.466.463	1.600
Totale lasten programma	8.313.176	7.868.480	444.696

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil begroting/rekening
2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven			
De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden			
Afwikkeling voorgaand jaar	-	-4.000	4.000
Vorbereiden en uitvoeren overheidssaneringen door de provincie	3.679.593	3.317.939	361.654
Totaal incidenteel	3.679.593	3.313.939	365.654
Totaal structureel	203.500	224.883	-21.383
Totaal De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden	3.883.093	3.538.823	344.270
Een aantrekkelijk en gevarieerd vestigingsklimaat voor wonen en werken			
Afwikkeling voorgaand jaar	-	-83.088	83.088
Regeling binnenstadfonds	-	-13.398	13.398
Ruimtelijke kwaliteit	-	-148	148
Stedelijke Ontwikkeling en vernieuwing	1.955.216	752.026	1.203.190
Totaal incidenteel	1.955.216	655.392	1.299.824
Totaal structureel	2.333.326	2.062.747	270.579
Totaal Een aantrekkelijk en gevarieerd vestigingsklimaat voor wonen en werken	4.288.542	2.718.139	1.570.403
In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen			
Afwikkeling voorgaand jaar	-	-26.577	26.577
Toezicht handhaving Omgeving	20.833	-	20.833
Totaal incidenteel	20.833	-26.577	47.410
Totaal structureel	5.999.258	5.691.298	307.960
Totaal In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen	6.020.091	5.664.720	355.371
Natuurlijk Platteland			
Afwikkeling voorgaand jaar	-	-111.920	111.920
aankoop van veehouderijen in het kader van stikstof	87.000	72.168	14.832
Aanpak Piekbelasting (SPUK)	-	26.258	-26.258
Agrarisch natuurbeheer	-	-100.000	100.000
Boscompensatie (PN SPUK)	2.359.103	2.253.769	105.334
Grondverwerving en functieverandering NNN	28.191.185	12.890.843	15.300.343
Hydrologische verbetering (PN SPUK)	10.664.338	3.761.544	6.902.794
Natuur algemeen	15.832.894	14.793.340	1.039.554
NME	9.460	9.460	-
Pas-melder (SPUK L27)	-	648.011	-648.011
P-Milieukwaliteit Drenthe	1.290.586	832.574	458.012

R-Soortenbescherming	1.229.000	1.166.742	62.258
Schoolpleinen van de toekomst	50.000	49.700	300
Soortenbescherming	30.000	1.984	28.017
Uitfinanciering Natuur-overig	1.796.143	1.352.693	443.450
Uitvoering Natuurbeschermingswet (NBW) aandeel VTH	400.000	439.832	-39.832
Uitvoeringskosten (PN SPUK)	2.500.000	1.457.011	1.042.989
Uitvoeringskosten PAS melders	206.402	206.402	-
Verbetering van de kwaliteit van natuurgebieden (PN SPUK)	3.919.975	2.707.321	1.212.654
Versnelling van verwerving (PN SPUK)	5.520.399	6.435.382	-914.983
Versnellingsopgave NPLG	50.270.000	8.403.695	41.866.305
VHR Monitoring (SPUK)	-	27.877	-27.877
Wettelijke Boscompensatie	-	9.310	-9.310
Totaal incidenteel	124.356.485	57.333.995	67.022.490
Totaal structureel	33.277.408	37.702.475	-4.425.067
Totaal Natuurlijk Platteland	157.633.893	95.036.470	62.597.423
Toekomstgerichte landbouw			
Afwikkeling voorgaand jaar	-	-11.095	11.095
Bijdrage Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw	1.416.434	1.558.187	-141.753
Interbestuurlijk programma vitaal platteland Drents Plateau (IBP)	372.365	293.216	79.149
Leader Oost-Drenthe 2023-2027	397.821	5.330	392.491
Leader West Drenthe 2023-2027	427.821	6.632	421.189
POP3 Landbouw	-	-89.805	89.805
SPUK Innovatieve Landbouw NN	50.000	7.649	42.351
Verbetering van de landbouwstructuur	94.000	147.477	-53.477
Totaal incidenteel	2.758.441	1.917.591	840.850
Totaal structureel	934.451	503.422	431.029
Totaal Toekomstgerichte landbouw	3.692.892	2.421.013	1.271.879
Zorgvuldig omgaan met water			
Afwikkeling voorgaand jaar	-	46.571	-46.571
Beleidsontwikkeling Regionaal waterplan	299.736	-222.417	522.153
E87 Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater (SPUK)	-	260.666	-260.666
E87B SPUK Deltaprogramma zoetwater regio Oost 2022-2027	-	247.360	-247.360
Klimaatadaptie	350.000	239.637	110.363
Onderzoeken grondwatersystemen	868.306	-121.435	989.742
Totaal incidenteel	1.518.042	450.381	1.067.661
Totaal structureel	1.403.500	1.235.182	168.318
Totaal Zorgvuldig omgaan met water	2.921.542	1.685.563	1.235.979
Totaal incidenteel programma	134.288.610	63.644.721	70.643.889
Totaal structureel programma	44.151.443	47.420.007	-3.268.564
Totale lasten programma	178.440.053	111.064.728	67.375.325

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2023	Realisatie 2023	Vershil begroting/rekening
3: Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten			
(Inter)nationale en (inter)regionale kansen benutten			
Vierkant voor Werk/Bedrijvenregeling	147.067	-688.057	835.124
Totaal incidenteel	147.067	-688.057	835.124
Totaal structureel	-	-	-
Totaal (Inter)nationale en (inter)regionale kansen benutten	147.067	-688.057	835.124
Drenthe heeft optimale fiets- en wandelvoorzieningen voor inwoners en bezoekers			
Afwikkeling voorgaand jaar	-	-62.053	62.053
Totaal incidenteel	-	-62.053	62.053

Totaal structureel	-	-	-
Totaal Drenthe heeft optimale fiets- en wandelvoorzieningen voor inwoners en bezoekers	-	-62.053	62.053
Een goed vestigings- en ondernemersklimaat			
Afwikkeling voorgaand jaar	-	-3.530	3.530
Beleidskaders en programmabeheer	2.251.058	2.320.896	-69.838
Ruimtelijk Economisch Programma	1.275.707	1.416.344	-140.637
Voorzieningen vestigingsfactoren kernzones	70.000	70.000	-
Totaal incidenteel	3.596.765	3.803.710	-206.945
Totaal structureel	2.990.380	3.021.671	-31.291
Totaal Een goed vestigings- en ondernemersklimaat	6.587.145	6.789.154	-238.236
Vrijtijdseconomie stimuleren			
Structuurversterking recreatie en toerisme	-	-382	382
Voorzieningen toeristisch aanbod	-68.965	-170.080	101.115
Totaal incidenteel	-68.965	-170.461	101.496
Totaal structureel	2.780.798	2.827.861	-47.063
Totaal Vrijtijdseconomie stimuleren	2.711.833	2.657.400	54.433
Zorgdragen voor een veerkrachtige en toekomstbestendige arbeidsmarkt			
Afwikkeling voorgaand jaar	-	-18.966	18.966
Prikkels functioneren arbeidsmarkt	-	-187	187
Totaal incidenteel	-	-19.153	19.153
Totaal structureel	862.400	925.579	-63.179
Totaal Zorgdragen voor een veerkrachtige en toekomstbestendige arbeidsmarkt	862.400	906.426	-44.026
Totaal incidenteel programma	3.674.867	2.863.986	810.882
Totaal structureel programma	6.633.578	6.775.111	-141.533
Totale lasten programma	10.308.445	9.639.096	669.349

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2023	Realisatie 2023	Vershil begroting/rekening
4: Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig			
Adequaat openbaar vervoernetwerk			
Afwikkeling voorgaand jaar	-	-6.126	6.126
Ontwikkelingen	1.710.000	939.206	770.794
Verbetering spoor Zwolle Coevorden en Emmen	3.000.000	267.840	2.732.160
Totaal incidenteel	4.710.000	1.200.920	3.509.080
Totaal structureel	27.610.244	26.918.592	691.652
Totaal Adequaat openbaar vervoernetwerk	32.320.244	28.119.512	4.200.732
Duurzame oplossingen en innovatie			
Afwikkeling voorgaand jaar	-	-8.334	8.334
Duurzaam investeren	100.000	44.970	55.030
Duurzame logistiek	15.000	12.777	2.223
Innovatie en ontwikkeling	85.000	120.776	-35.776
Laadtankinfrastructuur	430.375	401.184	29.191
Regionaal mobiliteitsplan Drenthe	150.000	67.500	82.500
Totaal incidenteel	780.375	638.873	141.502
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Duurzame oplossingen en innovatie	780.375	638.873	141.502
Fiets als duurzaam alternatief			
Beleid Fiets als duurzaam alternatief	6.000	11.350	-5.350
Doorfietsroutes	643.056	54.000	589.056
Gebiedsgerichte maatwerkplannen fietsinfrastructuur	111.111	-	111.111
Lokale aanpak verkeersveiligheid fiets	222.222	-	222.222
Ontbrekende schakels in het fietsnetwerk	111.111	-	111.111
Totaal incidenteel	1.093.500	65.350	1.028.150
Totaal structureel	-	-	-

Totaal Fiets als duurzaam alternatief	1.093.500	65.350	1.028.150
Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur			
Afwikkeling voorgaand jaar	-256.544	-314.165	57.621
Totaal incidenteel	-256.544	-314.165	57.621
Totaal structureel	19.981.852	20.769.528	-787.676
Totaal Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur	19.725.308	20.455.363	-730.055
Kerntaken onderzoek en samenwerking			
Afwikkeling voorgaand jaar	12.843	-15.224	28.067
Drenthe reist duurzaam	546.581	106.946	439.635
Luchtvaart	688.000	687.414	587
Mobiliteit	145.000	-	145.000
Uitvoering	50.000	5.000	45.000
Totaal incidenteel	1.442.424	784.135	658.289
Totaal structureel	2.277.062	1.441.591	835.471
Totaal Kerntaken onderzoek en samenwerking	3.719.486	2.225.726	1.493.760
Mobiliteit op maat			
Afwikkeling voorgaand jaar	-	-13.556	13.556
Maas Pilot	137.292	47.628	89.664
Ontwikkeling Hubs	1.296.392	1.603.361	-306.969
Totaal incidenteel	1.433.684	1.637.433	-203.749
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Mobiliteit op maat	1.433.684	1.637.433	-203.749
Toegankelijke en veilige bereikbaarheid			
Afwikkeling voorgaand jaar	-60.000	-53.713	-6.287
Brede doeluitkering	-	-642.932	642.932
Educatie en verkeerscampagnes	900.000	324.331	575.669
FVV MUP-projecten infrastructuur uitvoeren	-	12.724	-12.724
Uitvoeringsprogramma SPVD	125.000	17.744	107.256
Totaal incidenteel	965.000	-341.845	1.306.845
Totaal structureel	7.629.463	7.226.527	402.936
Totaal Toegankelijke en veilige bereikbaarheid	8.594.463	6.884.682	1.709.781
Totaal incidenteel programma	10.168.439	3.670.701	6.497.738
Totaal structureel programma	57.498.621	56.356.237	1.142.384
Totale lasten programma	67.667.060	60.026.938	7.640.122

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2023	Realisatie 2023	Vershil begroting/rekening
5: Klimaat en energie: samen doorpakken			
Een bijdrage leveren aan de doelstelling van 49% CO2 reductie in 2030 (t.o.v. 1990)			
Afwikkeling voorgaand jaar	-	-127.447	127.447
Beleidsontwikkeling klimaat en energie	3.479.298	1.297.156	2.182.142
Noodhulp Energiebesparing	2.203.716	2.045.768	157.948
Programma klimaat en energie	1.116.120	773.836	342.284
Regionale Energie Strategie	470.601	337.689	132.912
Uitvoering SPUK CDOKE	300.000	875.128	-575.128
Totaal incidenteel	7.569.735	5.202.130	2.367.605
Totaal structureel	3.399.684	2.737.496	662.188
Totaal incidenteel programma	7.569.735	5.202.130	2.367.605
Totaal structureel programma	3.399.684	2.737.496	662.188
Totale lasten programma	10.969.419	7.939.625	3.029.794

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2023	Realisatie 2023	Vershil begroting/rekening
6: Levendig en sociaal: gezond, gelukkig en veilig			
Cultuur en evenementen			

Afwikkeling voorgaand jaar	-29.970	-49.531	19.561
Adviescommissie	-12.000	-56.000	44.000
Beeldende kunst en vormgeving	-	-2.000	2.000
Cultuurparticipatie	-14.185	-14.185	-
Evenementen op het snijvlak cultuur en Vrijtijdseconomie	-	-250	250
Musea	1.123.643	1.111.112	12.531
Talentontwikkeling	-	-4.000	4.000
Versterking van de regionale culturele infrastructuur	333.330	400.000	-66.670
Totaal incidenteel	1.400.818	1.385.146	15.672
Totaal structureel	15.777.427	15.709.194	68.233
Totaal Cultuur en evenementen	17.178.245	17.094.340	83.905
Oog voor cultureel erfgoed			
Afwikkeling voorgaand jaar	-	-71.821	71.821
Cultuurhistorie en ruimte	-	-8.000	8.000
Cultuurhistorie verhaal van Drenthe/Koloniën van Weldadigheid	-6.000	-6.000	0
Monumenten	90.730	120.774	-30.044
Totaal incidenteel	84.730	34.953	49.777
Totaal structureel	3.597.597	3.535.763	61.834
Totaal Oog voor cultureel erfgoed	3.682.327	3.570.716	111.611
Sociaal Drenthe voor iedereen			
Afwikkeling voorgaand jaar	-	-1.400	1.400
Iedereen doet mee	199.000	199.000	-
P-Economische vitaliteit platteland	400.000	52.290	347.710
Sociaal-maatschappelijke ontwikkeling en ondersteuning	-13.000	-73.600	60.600
Subsidies Leader Zuidoost Drenthe	784.994	-	784.994
Subsidies Leader Zuidwest Drenthe	1.043.913	40	1.043.873
Totaal incidenteel	2.414.907	176.330	2.238.577
Totaal structureel	2.362.774	2.375.585	-12.811
Totaal Sociaal Drenthe voor iedereen	4.777.681	2.551.915	2.225.766
Sport en Bewegingen stimuleren			
Afwikkeling voorgaand jaar	-	-446	446
Sport algemeen	-	-3.315	3.315
Totaal incidenteel	-	-3.761	3.761
Totaal structureel	837.895	892.388	-44.493
Totaal Sport en Bewegingen stimuleren	837.895	888.627	-40.732
Totaal incidenteel programma	3.900.455	1.592.668	2.307.787
Totaal structureel programma	22.575.693	22.512.930	62.763
Totale lasten programma	26.476.148	24.105.598	2.370.550

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2023	Realisatie 2023	Vershil begroting/rekening
7: Middelen en mensen			
Bedrijfsvoering Documentaire informatievoorziening			
Documentaire informatievoorziening en beheer	56.000	56.703	-703
Totaal incidenteel	56.000	56.703	-703
Totaal structureel	211.685	184.967	26.718
Totaal Bedrijfsvoering Documentaire informatievoorziening	267.685	241.670	26.015
Bedrijfsvoering Facilitair en Vastgoed			
Afwikkeling voorgaand jaar	418	418	0
Totaal incidenteel	418	418	0
Totaal structureel	5.394.122	5.454.905	-60.783
Totaal Bedrijfsvoering Facilitair en Vastgoed	5.394.540	5.455.323	-60.783
Bedrijfsvoering Financiën en Control			
Afwikkeling voorgaand jaar	-	1.000	-1.000
Totaal incidenteel	-	1.000	-1.000

Totaal structureel	256.190	243.924	12.266
Totaal Bedrijfsvoering Financiën en Control	256.190	244.924	11.266
Bedrijfsvoering Informatievoorziening en Automatisering			
Afwikkeling voorgaand jaar	273.472	-3.990	277.462
I-beleid en Architectuur	1.638.206	623.613	1.014.593
Informatiearchitectuur - Applicaties	1.446.495	292.443	1.154.052
Totaal incidenteel	3.358.173	912.066	2.446.107
Totaal structureel	4.637.184	6.248.968	-1.611.784
Totaal Bedrijfsvoering Informatievoorziening en Automatisering	7.995.357	7.161.034	834.323
Bedrijfsvoering Personeel en organisatie			
Afwikkeling voorgaand jaar	-	-60.064	60.064
Organisatieontwikkeling	100.000	-	100.000
Totaal incidenteel	100.000	-60.064	160.064
Totaal structureel	2.096.190	1.946.601	149.589
Totaal Bedrijfsvoering Personeel en organisatie	2.196.190	1.886.537	309.653
Bedrijfsvoering Personele inzet			
Afwikkeling voorgaand jaar	114.551	54.071	60.480
Inhuur personeel	913.844	1.886.129	-955.483
Loonkosten GS	155.909	-	155.909
Inhuur personeel Vergunningverlening en handhaving	125.000	977.841	-852.841
Totaal incidenteel	1.309.304	2.918.040	-1.608.736
Totaal structureel	62.394.888	59.535.902	2.858.986
Totaal Bedrijfsvoering Personele inzet	63.704.192	62.453.943	1.250.249
Bedrijfsvoering Subsidies en Inkoop			
Inkoopcoördinatie	-	-	-
Totaal incidenteel	-	-	-
Totaal structureel	15.300	4.167	11.133
Totaal Bedrijfsvoering Subsidies en Inkoop	15.300	4.167	11.133
Een duurzaam sluitende provinciale begroting			
Overige financiële middelen	-331.333	-1.307.895	976.562
Totaal incidenteel	-331.333	-1.307.895	976.562
Totaal structureel	233.165	154.878	78.287
Totaal Een duurzaam sluitende provinciale begroting	-98.168	-1.153.017	1.054.849
Totaal incidenteel programma	4.492.562	2.520.269	1.972.293
Totaal structureel programma	75.238.724	73.774.312	1.464.412
Totale lasten programma	79.731.286	76.294.581	3.436.705

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2023	Realisatie 2023	Vershil begroting/rekening
8: Samenwerkingsverbanden (kassiersfunctie)			
Samenwerkingsverbanden			
Afwikkeling voorgaand jaar	-2.881	-184.536	181.655
RD ZO-Drenthe: Proceskosten	494.391	505.509	-11.118
RD ZO-Drenthe: Welzijn	332.881	155.000	177.881
RD ZO-Drenthe: Werken	3.563.295	2.958.040	605.255
RD ZO-Drenthe: Wonen	4.337.922	1.679.718	2.658.204
Ruimtelijk Economisch Programma: IT Hub	660.000	660.000	-
Uitvoering provincie Drenthe Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe: projecten Werken	143.173	122.466	20.708
Uitvoering provincie Drenthe Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe: projecten Wonen	103.766	-1.690	105.456
Totaal incidenteel	9.632.547	5.894.506	3.738.041
Totaal structureel	-	-	-
Totaal incidenteel programma	9.632.547	5.894.506	3.738.041
Totaal structureel programma	-	-	-
Totale lasten programma	9.632.547	5.894.506	3.738.041

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2023	Realisatie 2023	Vershil begroting/rekening
9: Investeringsagenda			
Sport en bewegen			
Kwaliteitsimpuls voor bovenregionale sportaccommodaties	1.110.000	1.111.178	-1.178
Totaal incidenteel	1.110.000	1.111.178	-1.178
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Sport en bewegen	1.110.000	1.111.178	-1.178
Boer, Burger en Natuur			
Afwikkeling voorgaand jaar	-	-22.999	22.999
Aanvullende bossenstrategie (IA)	230.000	129.170	100.831
Cofinanciering IBP Vitaal Platteland (IA)	37.349	37.349	-
Co-financiering van POP3 naar nieuwe GLB (IA)	604.358	-	604.358
Opschaling duurzaamheidsplannen (IA)	1.084.071	1.072.006	12.065
Streekbeheer (IA)	116.667	116.667	-
Subsidie academie BBND	25.000	7.085	17.915
Toekomstbestendig bosbeheer Gieten/Boschoord (IA)	50.000	50.000	-
Uitvoeringsplan boerenlandvogels (IA)	443.584	177.919	265.665
Verdienmodel landbouw (IA)	150.000	150.000	-
Vergroening van de leefomgeving (IA)	393.890	385.492	8.398
Totaal incidenteel	3.134.919	2.102.689	1.032.230
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Boer, Burger en Natuur	3.134.919	2.102.689	1.032.230
Cultuur en erfgoed			
Aandeel in Noodfonds cultuur	168.648	154.344	14.304
Totaal incidenteel	168.648	154.344	14.304
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Cultuur en erfgoed	168.648	154.344	14.304
Energietransitie			
Afwikkeling voorgaand jaar	-	-10.147	10.147
Expeditie Energieneutraal Wonen (IA+)	985.440	755.524	229.916
Slimme Energieoplossingen (IA+)	328.867	447.209	-118.342
Waterstof (IA+)	1.972.396	79.273	1.893.123
Totaal incidenteel	3.286.703	1.271.859	2.014.844
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Energietransitie	3.286.703	1.271.859	2.014.844
Herstructureringsfonds			
Herstructureringsfonds 2021 (IA)	13.674	-	13.674
Herstructureringsfonds 2021 PLUS (Roden, Beilen, Coevorden) (IA)	4.000	-	4.000
Totaal incidenteel	17.674	-	17.674
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Herstructureringsfonds	17.674	-	17.674
Investeringsagenda 2016-2019			
Afwikkeling voorgaand jaar	-	-26.449	26.449
Aanpak asbestdaken	30.000	24.040	5.960
Aanpak vitale vakantieparken Drenthe	1.689.845	1.357.742	332.103
Culturele investeringen	240.518	21.158	219.360
Investeringsagenda; Toekomstgerichte landbouw ontwikkelagenda melkveehouderij	1.018.800	580.540	438.260
Mooie steden en dorpen	75.334	62.305	13.029
Omgeving van de luchthaven	441.242	436.987	4.255
Ontwikkeling Veenhuizen	450.000	200.000	250.000
Versterken van Drentse bedrijfsleven (IA)	25.000	22.275	2.725

Totaal incidenteel	3.970.739	2.678.598	1.292.141
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Investeringsagenda 2016-2019	3.970.739	2.678.598	1.292.141
Recreatie en Toerisme			
Afwikkeling voorgaand jaar	-17.330	-33.097	15.767
Toekomstbestendig fietsnetwerk	240.389	220.055	20.334
verblijfsrecreatie	192.389	197.665	-5.276
Verstreken Drents aanbod dagrecreatie	1.858.466	1.574.732	283.734
Totaal incidenteel	2.273.914	1.959.355	314.559
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Recreatie en Toerisme	2.273.914	1.959.355	314.559
Regiostedenfonds			
Regiostedenfonds (IA)	4.305.601	1.708.117	2.597.484
Totaal incidenteel	4.305.601	1.708.117	2.597.484
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Regiostedenfonds	4.305.601	1.708.117	2.597.484
Sociale agenda			
Afwikkeling voorgaand jaar	-	-10.000	10.000
Alliantieprojecten en experimenten met anders wonen	138.950	138.950	-
Alliantieprojecten en experimenten onderwijskwaliteit en gelijke kansen (IA)	90.266	90.266	-
Alliantieprojecten en experimenten Verbeteren van de gezondheid en vitaliteit van inwoners (IA)	185.785	185.785	-
Alliantieprojecten en experimenten verbeteren van de leefbaarheid en bereikbaarheid (IA)	26.677	26.677	-
Alliantieprojecten en experimenten verminderen armoede en laaggeletterdheid (IA)	145.198	127.225	17.973
Alliantieprojecten en experimenten zorgen dat iedereen mee kan doen (IA)	78.390	78.390	-
Drenthe brede projecten onderwijskwaliteit en gelijke kansen (IA)	199.476	199.472	4
Drenthe brede projecten Verbeteren van de gezondheid en vitaliteit van inwoners (IA)	26.883	25.965	918
Drenthe brede projecten verbeteren van de leefbaarheid en bereikbaarheid (IA)	306.086	322.436	-16.350
Drenthe brede projecten verminderen armoede en laaggeletterdheid (IA)	97.432	60.150	37.282
Drenthe brede projecten Wonen (IA)	591.778	415.335	176.443
Drenthe brede projecten zorgen dat iedereen mee kan doen (IA)	138.992	112.022	26.970
Sociale Agenda algemeen (IA)	31.500	29.518	1.982
Totaal incidenteel	2.057.413	1.802.191	255.222
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Sociale agenda	2.057.413	1.802.191	255.222
Toekomstbestendig wonen			
Afwikkeling voorgaand jaar	-	-846	846
Woonagenda (IA)	1.227.769	936.613	291.156
Totaal incidenteel	1.227.769	935.767	292.002
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Toekomstbestendig wonen	1.227.769	935.767	292.002
Totaal incidenteel programma	21.553.380	13.724.098	7.829.282
Totaal structureel programma	-	-	-
Totale lasten programma	21.553.380	13.724.098	7.829.282
Totale lasten alle programma's excl. Reserve mutaties	413.091.514	316.557.653	96.533.863

Waarvan incidenteel	197.125.708	100.515.097	96.610.612
Waarvan structureel	215.965.806	216.042.556	-76.749

Baten			
Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil begroting/rekening
1: Besturen en samenwerken: kijkend over grenzen heen			
CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld			
Totaal incidenteel	-	-	-
Totaal structureel	-	-270.000	270.000
Totaal CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld	-	-270.000	270.000
Verbinding met de Drentse samenleving			
Totaal incidenteel	-	-	-
Totaal structureel	-7.640	-	-7.640
Totaal Verbinding met de Drentse samenleving	-7.640	-	-7.640
Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur			
Totaal incidenteel	-	-	-
Totaal structureel	-12.000	-157.171	145.171
Totaal Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur	-12.000	-157.171	145.171
Totaal incidenteel programma	-	-	-
Totaal structureel programma	-19.640	-427.171	407.531
Totale baten programma	-19.640	-427.171	407.531

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil begroting/rekening
2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven			
De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden			
Vorbereiden en uitvoeren overheidssaneringen door de provincie	-3.383.916	-2.964.409	-419.507
Totaal incidenteel	-3.383.916	-2.964.409	-419.507
Totaal structureel	-37.500	-37.401	-99
Totaal De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden	-3.421.416	-3.001.809	-419.607
Een aantrekkelijk en gevarieerd vestigingsklimaat voor wonen en werken			
Stedelijke Ontwikkeling en vernieuwing	-725.216	-270.000	-455.216
Totaal incidenteel	-725.216	-270.000	-455.216
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Een aantrekkelijk en gevarieerd vestigingsklimaat voor wonen en werken	-725.216	-270.000	-455.216
In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen			
Vorming RUD	-	-14.060	14.060
Totaal incidenteel	-	-14.060	14.060
Totaal structureel	-225.000	-	-225.000
Totaal In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen	-225.000	-14.060	-210.940
Natuurlijk Platteland			
Aankoop van veehouderijen in het kader van stikstof	-87.000	-34.670	-52.330
Aanpak Piekbelasting (SPUK)	-	-26.258	26.258
Boscompensatie (PN SPUK)	-2.359.103	-2.253.769	-105.334
Gebiedsgerichte aanpak stikstof	-1.200.000	-2.809.748	1.609.748
Grondverwerving en functieverandering NNN	-2.615.895	-897.792	-1.718.103
Hydrologische verbetering (PN SPUK)	-10.664.338	-3.761.544	-6.902.794
Natuur algemeen	-	-181.000	181.000
Pas-melder (SPUK L27)	-	-648.011	648.011
P-Milieukwaliteit Drenthe	-304.758	-34.449	-270.309
R-Nationale Parken	-108.000	-130.733	22.733

R-Realisatie EHS	-3.873.910	-1.092.569	-2.781.341
Uitfinanciering Natuur-overig	-408.569	-134.794	-273.775
Uitvoering Natuurbeschermingswet (NBW) aandeel VTH	-	-62.064	62.064
Uitvoeringskosten (PN SPUK)	-2.500.000	-1.456.836	-1.043.164
Verbetering van de kwaliteit van natuurgebieden (PN SPUK)	-3.919.975	-2.759.785	-1.160.190
Versnelling van verwerving (PN SPUK)	-5.520.398	-6.435.382	914.984
Versnellingsopgave NPLG	-50.270.000	-8.403.695	-41.866.305
VHR Monitoring (SPUK)	-	-27.877	27.877
Totaal incidenteel	-83.831.946	-31.150.975	-52.680.971
Totaal structureel	-3.655.626	-5.210.214	1.554.588
Totaal Natuurlijk Platteland	-87.487.572	-36.361.189	-51.141.349
Toekomstgerichte landbouw			
Bijdrage Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw	-1.099.904	-1.368.916	269.012
Interbestuurlijk programma vitaal platteland Drents Plateau (IBP)	-295.931	-291.486	-4.445
Leader Oost-Drenthe 2023-2027	-120.000	-120.000	-
Leader West Drenthe 2023-2027	-120.000	-120.000	-
SPUK Innovatieve Landbouw NN	-50.000	-7.649	-42.351
Verbetering van de landbouwstructuur	-691.870	-382.981	-308.889
Totaal incidenteel	-2.377.705	-2.291.031	-86.674
Totaal structureel	-	-3.334	3.334
Totaal Toekomstgerichte landbouw	-2.377.705	-2.294.365	-572.332
Zorgvuldig omgaan met water			
E87 Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater (SPUK)	-	-250.865	250.865
E87B SPUK Deltaprogramma zoetwater regio Oost 2022-2027	-	-257.161	257.161
Onderzoeken grondwatersystemen	-168.306	-443.045	274.739
Totaal incidenteel	-168.306	-951.070	782.764
Totaal structureel	-810.000	-780.530	-29.470
Totaal Zorgvuldig omgaan met water	-978.306	-1.731.600	753.294
Totaal incidenteel programma	-90.487.089	-37.641.545	-52.845.544
Totaal structureel programma	-4.728.126	-6.031.479	1.303.353
Totale baten programma	-95.215.215	-43.673.024	-51.542.191

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil begroting/rekening
3: Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten			
(Inter)nationale en (inter)regionale kansen benutten			
Vierkant voor Werk/Bedrijvenregeling	-	3.638	-3.638
Totaal incidenteel	-	3.638	-3.638
Totaal structureel	-	-	-
Totaal (Inter)nationale en (inter)regionale kansen benutten	-	3.638	-3.638
Een goed vestigings- en ondernemersklimaat			
Beleidskaders en programmabeheer	-60.000	-87.368	27.368
Ruimtelijk Economisch Programma	-38.638	-38.638	-
Totaal incidenteel	-98.638	-126.006	27.368
Totaal structureel	-110.718	-63.125	-47.593
Totaal Een goed vestigings- en ondernemersklimaat	-209.356	-189.131	-20.225
Zorgdragen voor een veerkrachtige en toekomstbestendige arbeidsmarkt			
Totaal incidenteel	-	-	-
Totaal structureel	-32.200	-304.196	271.996
Totaal Zorgdragen voor een veerkrachtige en toekomstbestendige arbeidsmarkt	-32.200	-304.196	271.996
Totaal incidenteel programma	-98.638	-122.368	23.730
Totaal structureel programma	-142.918	-367.321	224.403
Totale baten programma	-241.556	-489.689	248.133

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil begroting/rekening
4: Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig			
Adequaat openbaar vervoernetwerk			
Afwikkeling voorgaand jaar	-	-1.182.771	1.182.771
Treinconsessie	-1.922.000	-2.349.074	427.074
Verbetering spoor Zwolle Coevorden en Emmen	-3.000.000	-267.840	-2.732.160
Totaal incidenteel	-4.922.000	-3.799.685	-1.122.315
Totaal structureel	-	-47.500	47.500
Totaal Adequaat openbaar vervoernetwerk	-4.922.000	-3.847.185	-1.074.815
Duurzame oplossingen en innovatie			
Laadtankinfrastructuur	-55.375	-129.481	74.106
Totaal incidenteel	-55.375	-129.481	74.106
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Duurzame oplossingen en innovatie	-55.375	-129.481	74.106
Fiets als duurzaam alternatief			
Beleid Fiets als duurzaam alternatief	-1.000	-2.526	1.526
Doorfietsroutes	-87.500	-	-87.500
Totaal incidenteel	-88.500	-2.526	-85.974
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Fiets als duurzaam alternatief	-88.500	-2.526	-85.974
Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur			
Totaal incidenteel	-	-	-
Totaal structureel	-524.014	-837.472	313.458
Totaal Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur	-524.014	-837.472	313.458
Kerntaken onderzoek en samenwerking			
Afwikkeling voorgaand jaar	-	-115.257	115.257
Drenthe reist duurzaam	-365.785	-298.261	-67.524
Mobiliteit	-144.628	-	-144.628
Monitoring	-	-40.755	40.755
Totaal incidenteel	-510.413	-454.273	-56.140
Totaal structureel	-14.000	-25.453	11.453
Totaal Kerntaken onderzoek en samenwerking	-524.413	-479.726	-44.687
Mobiliteit op maat			
Maas Pilot	-	-13.035	13.035
Ontwikkeling Hubs	-446.392	-618.525	172.133
Totaal incidenteel	-446.392	-631.560	185.168
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Mobiliteit op maat	-446.392	-631.560	185.168
Toegankelijke en veilige bereikbaarheid			
FVV MUP-projecten infrastructuur uitvoeren	-	-28.730	28.730
Totaal incidenteel	-	-28.730	28.730
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Toegankelijke en veilige bereikbaarheid	-	-28.730	28.730
Totaal incidenteel programma	-6.022.680	-5.046.256	-976.424
Totaal structureel programma	-538.014	-910.425	372.411
Totale baten programma	-6.560.694	-5.956.681	-604.013

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil begroting/rekening
5: Klimaat en energie: samen doorpakken			
Een bijdrage leveren aan de doelstelling van 49% CO2 reductie in 2030 (t.o.v. 1990)			
Afwikkeling voorgaand jaar	-436.242	-455.214	18.972
Beleidsontwikkeling klimaat en energie	-1.020.000	-533.998	-486.002
Programma klimaat en energie	-978.000	-729.460	-255.733

Uitvoering SPUK CDOKE	-300.000	-869.847	569.847
Totaal incidenteel	-2.734.242	-2.588.520	-152.915
Totaal structureel	-	-	-
Totaal incidenteel programma	-2.734.242	-2.588.520	-145.722
Totaal structureel programma	-	-	-
Totale baten programma	-2.734.242	-2.588.520	-145.722

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil begroting/rekening
6: Levendig en sociaal: gezond, gelukkig en veilig			
Cultuur en evenementen			
Versterking van de regionale culturele infrastructuur	-333.330	-400.000	66.670
Totaal incidenteel	-333.330	-400.000	66.670
Totaal structureel	-114.000	-114.000	-
Totaal Cultuur en evenementen	-447.330	-514.000	66.670
Sociaal Drenthe voor iedereen			
Subsidies Leader Zuidoost Drenthe	-667.405	-	-667.405
Subsidies Leader Zuidwest Drenthe	-847.081	-	-847.081
Totaal incidenteel	-1.514.486	-	-1.514.486
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Sociaal Drenthe voor iedereen	-1.514.486	-	-1.514.486
Oog voor cultureel erfgoed			
Totaal incidenteel	-	-	-
Totaal structureel	-	4.224	-4.224
Totaal Oog voor cultureel erfgoed	-	4.224	-4.224
Totaal incidenteel programma	-1.847.816	-400.000	-1.447.816
Totaal structureel programma	-114.000	-109.776	-4.224
Totale baten programma	-1.961.816	-509.776	-1.452.040

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2023	Realisatie 2023	Verschil begroting/rekening
7: Middelen en mensen			
Bedrijfsvoering Facilitair en Vastgoed			
Totaal incidenteel	-	-	-
Totaal structureel	-2.996.789	-3.130.644	133.855
Totaal Bedrijfsvoering Facilitair en Vastgoed	-2.996.789	-3.130.644	133.855
Bedrijfsvoering Financiën en Control			
Totaal incidenteel	-	-	-
Totaal structureel	-6.000	-611	-5.389
Totaal Bedrijfsvoering Financiën en Control	-6.000	-611	-5.389
Bedrijfsvoering Informatievoorziening en Automatisering			
Totaal incidenteel	-	-	-
Totaal structureel	-1.225.751	-1.167.101	-58.650
Totaal Bedrijfsvoering Informatievoorziening en Automatisering	-1.225.751	-1.167.101	-58.650
Bedrijfsvoering Personeel en organisatie			
Totaal incidenteel	-	-	-
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Bedrijfsvoering Personeel en organisatie	-	-	-
Bedrijfsvoering Personele inzet			
Doorbetalen lonen naar taakvelden	-	-576.005	576.005
Totaal incidenteel	-	-576.005	576.005
Totaal structureel	-2.525.134	-3.185.296	660.162
Totaal Bedrijfsvoering Personele inzet	-2.525.134	-3.761.301	1.236.167
Een duurzaam sluitende provinciale begroting			
Afwikkeling voorgaand jaar	-	-630	630
Uitkering Provinciefonds	-1.837.939	-1.764.791	-73.148

Totaal incidenteel	-1.837.939	-1.765.421	-72.518
Totaal structureel	-251.491.567	-252.016.683	525.116
Totaal Een duurzaam sluitende provinciale begroting	-253.329.506	-253.782.104	452.598
Totaal incidenteel programma	-1.837.939	-2.341.426	503.487
Totaal structureel programma	-258.245.241	-259.500.334	1.255.093
Totale baten programma	-260.083.180	-261.841.760	1.758.580

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2023	Realisatie 2023	Vershil begroting/rekening
8: Samenwerkingsverbanden (kassiersfunctie)			
Samenwerkingsverbanden			
RD ZO-Drenthe: Proceskosten	-123.598	-123.898	300
RD ZO-Drenthe: Welzijn	-82.500	-11.285	-71.215
RD ZO-Drenthe: Werken	-890.824	-739.375	-151.449
RD ZO-Drenthe: Wonen	-1.084.480	-415.079	-669.401
Ruimtelijk Economisch Programma: IT Hub	-269.388	-269.388	-
Totaal incidenteel	-2.450.790	-1.559.026	-891.764
Totaal structureel	-	-	-
Totaal incidenteel programma	-2.450.790	-1.559.026	-891.764
Totaal structureel programma	-	-	-
Totale baten programma	-2.450.790	-1.559.026	-891.764

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2023	Realisatie 2023	Vershil begroting/rekening
9: Investeringsagenda			
Sport en bewegen			
Kwaliteitsimpuls voor bovenregionale sportaccommodaties	-210.000	-206.500	-3.500
Totaal incidenteel	-210.000	-206.500	-3.500
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Sport en bewegen	-210.000	-206.500	-3.500
Boer, Burger en Natuur			
Subsidie academie BBND	-25.000	-	-25.000
Totaal incidenteel	-25.000	-	-25.000
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Boer, Burger en Natuur	-25.000	-	-25.000
Investeringsagenda 2016-2019			
Aanpak vitale vakantieparken Drenthe	-377.667	-371.888	-5.779
Totaal incidenteel	-377.667	-371.888	-5.779
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Investeringsagenda 2016-2019	-377.667	-371.888	-5.779
Toekomstbestendig wonen			
Woonagenda (IA)	-	-169.703	169.703
Totaal incidenteel	-	-169.703	169.703
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Toekomstbestendig wonen	-	-169.703	169.703
Totaal incidenteel programma	-612.667	-748.092	135.425
Totaal structureel programma	-	-	-
Totale baten programma	-612.667	-748.092	135.425

Totale baten alle programma's excl. Reserve mutaties	-369.879.800	-317.793.738	-52.086.062
Waarvan incidenteel	-106.091.861	-50.447.232	-55.644.629
Waarvan structureel	-263.787.939	-267.346.506	3.558.567

Mutaties reserves			
-------------------	--	--	--

Toevoegen reserves	Actuele begroting 2023	Realisatie 2023	Vershil begroting/rekening
7: Middelen			
Inzicht in de ontwikkeling van reserves en voorzieningen			
Bijdrage aan Cofinancieringsreserve Europa	5.300.000	5.368.897	-68.897
Bijdrage aan de reserve persoonlijk ontwikkel budget (POB)	-	51.615	-51.615
Bijdrage aan de reserve voor algemene doeleinden	4.236.177	4.236.177	-
Bijdrage aan Financieringsreserve	30.108.291	30.108.291	-
Bijdrage aan Reserve Bodem	9.073.345	9.073.345	-
Bijdrage aan Reserve cofinanciering onrendabele toppen woningbouw	2.500.000	2.500.000	-
Bijdrage aan reserve groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen	4.817.769	4.817.769	-
Bijdrage aan Reserve investeringsagenda 2019-2023	50.333	50.333	-
Bijdrage aan Reserve mobiliteit	19.501.488	24.014.204	-4.512.716
Bijdrage aan reserve natuurbeleid	19.424.679	26.896.528	-7.471.849
Bijdrage aan Reserve opvang revolverend financieren	19.000	19.000	-
Bijdrage aan reserve provinciaal aandeel ILG	5.652.689	5.822.363	-169.674
Bijdrage aan reserve uitvoering generatiepact	250.268	250.268	-
Bijdrage aan reserve versterking economisch structuur	2.009.000	2.009.000	-
Bijdrage aan reserve Verstrekte subsidies	1.490.107	13.015.789	-11.525.682
Bijdrage aan Risicoreserve	331.333	1.306.927	-975.594
Bijdrage aan saldireserve	12.860.584	12.860.584	-
Totaal toevoegingen reserves	117.625.063	142.401.091	-24.776.028

Onttrekkingen reserves	Actuele begroting 2023	Realisatie 2023	Vershil begroting/rekening
7: Middelen			
Inzicht in de ontwikkeling van reserves en voorzieningen			
Bijdrage van Cofinancieringsreserve Europa	-4.719.738	-4.719.738	-
Bijdrage van de saldireserve	-48.785.264	-	-
Bijdrage van Financieringsreserve	-3.486.625	-3.486.625	-
Bijdrage van Reserve Bodem	-	-57.854	57.854
Bijdrage van reserve groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen	-1.727.927	-2.038.390	310.463
Bijdrage van Reserve investeringsagenda	-450.000	-450.000	-
Bijdrage van Reserve investeringsagenda 2019-2023	-5.878.000	-5.878.000	-
Bijdrage van Reserve Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde	-833.000	-833.649	649
Bijdrage van Reserve mobiliteit	-25.237.043	-	-
Bijdrage van reserve natuurbeleid	-36.302.996	25.237.043	-
Bijdrage van Reserve opvang revolverend financieren	-3.100.000	36.302.996	-
Bijdrage van reserve provinciaal aandeel ILG	-7.040.263	-3.100.000	-
Bijdrage van Reserve Regio Specifiek Pakket	-6.545.877	-7.040.263	-
Bijdrage van Reserve regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	-1.565.315	-6.545.877	-
Bijdrage van reserve uitvoering generatiepact	-719.286	-2.443.450	878.135
Bijdrage van reserve versterking economisch structuur	-1.783.500	-723.824	4.538
Bijdrage van reserve verstrekte subsidies	-11.611.943	-1.939.119	155.619
Bijdrage van reserve vitaal platteland	-50.000	-	1.052.631
Bijdrage van reserve voor algemene doeleinden	-1.000.000	12.664.574	-
Totaal onttrekkingen reserves	-160.836.777	-163.296.666	2.459.889

Resumerend	Actuele begroting 2023	Realisatie 2023	Vershil begroting/rekening
Totale lasten alle programma, zonder reserve mutaties	413.091.514	316.557.651	96.533.863
Waarvan incidenteel	197.125.708	100.515.096	96.610.612
Waarvan structureel	215.965.806	216.042.555	-76.749

Totale baten alle programma, zonder reserve mutaties	-369.879.800	-317.793.738	-52.086.062
Waarvan incidenteel	-106.091.861	-50.447.232	-55.644.629
Waarvan structureel	-263.787.939	-267.346.506	3.558.567
Totale toevoegingen reserve	117.625.063	142.401.091	-24.776.028
Waarvan incidenteel	117.625.063	142.401.091	-24.776.028
Waarvan structureel	0	0	0
Totale onttrekkingen reserve	-160.836.777	-163.296.666	2.459.889
Waarvan incidenteel	-160.836.777	-163.296.666	2.459.889
Waarvan structureel	0	0	0
saldo lasten en baten incl. reserve mutaties	0	-22.131.663	22.131.663
Saldo structurele lasten en baten (incl. structurele reserve mutaties)	-47.822.133	-51.303.951	3.481.818

II.6 De wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

De Wet Normering Topinkomens (WNT) handelt over het maximum inkomen van topfunctionarissen. Als het gaat om de provinciale organisatie is de conclusie dat geen van onze medewerkers, dus ook niet diegenen die moeten worden gekwalificeerd als topfunctionaris, de norm zoals gesteld in de WNT overstijgen. De uitleg van de wet is overigens dat de Provinciesecretaris en de Statengriffier als topfunctionaris moeten worden gezien. Op 1 juli 2014 is het wetsvoorstel Wet verlaging bezoldigingsmaximum WNT (het WNT II) ingediend bij de Tweede Kamer. De wet is op 22 december 2014 aangenomen door de Eerste kamer en is per 1 januari 2016 in werking getreden. Het wettelijk bezoldigingsmaximum voor het jaar 2023 bedraagt hiermee € 223.000,- (was vorig jaar € 216.000,-) daarmee is de norm van het bezoldigingsmaximum WNT tot 100% van een ministersalaris vastgelegd. Met deze norm overschrijdt het salaris van onze topfunctionarissen – en dus ook van andere medewerkers – de norm niet. De WNT stelt, naast een verplichting tot openbaarmaking, een maximum aan de bezoldiging en de contractuele ontslagvergoeding vast. De bezoldiging van de hoogste leidinggevenden van de provincie dienen te worden gepubliceerd. De beloning in het sectoraal bezoldigingsregime mag niet uitstijgen boven de voor die sector geldende norm. Deze norm wordt door de betrokken minister vastgesteld. Voor alle topfunctionarissen geldt dat het geldende bezoldigingsmaximum over 2023 niet is overschreden. Naast de hieronder vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen. De provincie Drenthe heeft hiermee over 2023 voldaan aan de WNT.

Voorgeschreven model Bezoldiging topfunctionarissen

Gegevens 2023		
bedragen x € 1	W. Brenkman	G.V. Buissink
Functiegegevens	Provincie-secretaris	Statengriffier
Aanvang en einde functievervulling in 2023	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	166.758	137.269
Beloningen betaalbaar op termijn	22.446	22.350
<i>Subtotaal</i>	<i>189.204</i>	<i>159.619</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	223.000	223.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.
Bezoldiging	189.204	159.619
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.

Gegevens 2022		
bedragen x € 1	W. Brenkman	G.V. Buissink
Functiegegevens	Provincie-secretaris	Statengriffier
Aanvang en einde functievervulling in 2022	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	157.154	130.201
Beloningen betaalbaar op termijn	22.738	22.261
<i>Subtotaal</i>	<i>179.892</i>	<i>152.462</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	216.000	216.000
Bezoldiging	179.892	152.462

II.7 Overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld

Op grond van artikel 24 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is het vanaf jaarrekening 2017 verplicht een totaaloverzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld op te nemen net zoals dat ook bij de Begroting 2017 documenten is opgenomen. Ook het verdelingsprincipe waarmee de taakvelden over de programma's zijn verdeeld is onderdeel van deze informatie.

Realisatie taakveld naar programma's

Taakveld / programma	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
0.1 Uitkering provinciefonds					
7: Middelen en mensen	-168.081.645	-171.881.208	-181.105.141	-181.124.987	19.846
Totaal taakveld	-168.081.645	-171.881.208	-181.105.141	-181.124.987	19.846
0.2 Opbrengst provinciale belastingen					
7: Middelen en mensen	-61.465.901	-62.000.000	-62.000.000	-61.632.739	-367.261
Totaal taakveld	-61.465.901	-62.000.000	-62.000.000	-61.632.739	-367.261
0.3 Geldleningen en uitzettingen					
7: Middelen en mensen	-1.654.817	-1.094.933	-5.280.038	-6.072.384	792.346
Totaal taakveld	-1.654.817	-1.094.933	-5.280.038	-6.072.384	792.346
0.4 Deelnemingen					
7: Middelen en mensen	-2.592.113	-2.093.633	-4.795.162	-4.835.192	40.030
Totaal taakveld	-2.592.113	-2.093.633	-4.795.162	-4.835.192	40.030
0.5 Algemene dekkingsmiddelen, overige baten en lasten					
7: Middelen en mensen	24.956	8.168.351	-247.333	-1.269.819	1.022.486
Totaal taakveld	24.956	8.168.351	-247.333	-1.269.819	1.022.486
0.6 Overhead					
1: Besturen en samenwerken: kijkend over grenzen heen	338.334	319.308	393.308	340.985	52.323
7: Middelen en mensen	31.811.182	31.445.927	36.230.638	33.314.533	2.916.105
Totaal taakveld	32.149.516	31.765.235	36.623.946	33.655.518	2.968.428
0.8 Mutaties reserves					
7: Middelen en mensen	-27.989.900	-59.046.237	-43.211.714	-20.895.576	-22.316.138
Totaal taakveld	-27.989.900	-59.046.237	-43.211.714	-20.895.576	-22.316.138
1.1 Provinciale Staten					
1: Besturen en samenwerken: kijkend over grenzen heen	996.268	1.288.210	1.587.228	1.479.781	107.447
7: Middelen en mensen	1.902.155	3.565.563	3.866.563	3.710.629	155.934
Totaal taakveld	2.898.423	4.853.773	5.453.791	5.190.410	263.381
1.2 Gedeputeerde Staten					
1: Besturen en samenwerken: kijkend over grenzen heen	-850.990	547.482	1.811.708	1.724.342	87.366
7: Middelen en mensen	785.271	1.026.750	1.252.659	1.010.207	242.453
Totaal taakveld	-65.719	1.574.232	3.064.367	2.734.548	329.819
1.3 Kabinetszaken					
1: Besturen en samenwerken: kijkend over grenzen heen	16.489	39.142	89.142	-210.922	300.064
7: Middelen en mensen	214.704	223.000	223.000	214.007	8.993
Totaal taakveld	231.193	262.142	312.142	3.085	309.057
1.4 Bestuurlijke organisatie					
7: Middelen en mensen	929.450	962.721	962.721	923.896	38.825
Totaal taakveld	929.450	962.721	962.721	923.896	38.825
1.5 Interbestuurlijk toezicht op de regio					
7: Middelen en mensen	292.113	302.569	302.569	290.367	12.202
Totaal taakveld	292.113	302.569	302.569	290.367	12.202
1.6 Openbare orde en veiligheid					
1: Besturen en samenwerken: kijkend over grenzen heen	57.550	22.492	42.492	36.700	5.792

7: Middelen en mensen	495.708	513.453	513.453	492.746	20.707
Totaal taakveld	553.258	535.945	555.945	529.446	26.499
1.9 Bestuur, overige baten en lasten					
1: Besturen en samenwerken: kijkend over grenzen heen	3.248.793	3.558.930	2.599.545	2.713.036	-113.491
7: Middelen en mensen	849.784	880.203	910.224	873.516	36.708
Totaal taakveld	4.098.577	4.439.133	3.509.769	3.586.551	-76.782
2.1 Landwegen					
3: Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten	12.229	77.000	17.030	17.030	
4: Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig	25.589.763	31.581.058	23.842.729	23.670.435	172.294
7: Middelen en mensen	5.263.974	5.414.166	5.489.882	5.232.287	257.595
9: Investeringsagenda	3.122.507		223.059	186.958	36.101
Totaal taakveld	33.988.474	37.072.224	29.572.700	29.106.710	465.990
2.2 Waterwegen					
4: Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig	2.727.785	2.005.637	4.398.028	3.766.206	631.822
7: Middelen en mensen	2.529.172	2.348.668	2.345.572	2.452.723	-107.151
Totaal taakveld	5.256.957	4.354.305	6.743.600	6.218.929	524.671
2.3 Openbaar vervoer					
4: Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig	27.618.090	31.460.818	29.334.536	24.905.858	4.428.678
7: Middelen en mensen	646.190	669.321	669.321	642.328	26.993
Totaal taakveld	28.264.280	32.130.139	30.003.857	25.548.186	4.455.671
2.9 Verkeer en vervoer, overige baten en lasten					
4: Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig	4.188.304	1.921.731	3.531.073	1.727.759	1.803.314
7: Middelen en mensen	274.411	284.234	284.234	272.771	11.463
Totaal taakveld	4.462.715	2.205.965	3.815.307	2.000.530	1.814.777
3.2 Kwantiteit oppervlaktewater					
2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven	310.919	350.000	350.000	239.637	110.363
Totaal taakveld	310.919	350.000	350.000	239.637	110.363
3.3 Kwantiteit grondwater					
2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven	87.871	100.000	399.736	-148.792	548.528
7: Middelen en mensen	717.005	742.671	742.671	712.720	29.951
Totaal taakveld	804.877	842.671	1.142.407	563.928	578.479
3.4 Kwaliteit oppervlaktewater					
2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven	717.142	1.018.500	1.193.500	-136.882	1.330.382
7: Middelen en mensen	336.373	348.414	348.414	334.363	14.051
Totaal taakveld	1.053.515	1.366.914	1.541.914	197.481	1.344.433
3.5 Kwaliteit grondwater					
7: Middelen en mensen	194.742	201.713	201.713	193.578	8.135
Totaal taakveld	194.742	201.713	201.713	193.578	8.135
4.1 Bodembescherming					
2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven	582.216	9.421.509	519.177	592.027	-72.850
7: Middelen en mensen	610.251	632.096	632.096	606.604	25.492
Totaal taakveld	1.192.467	10.053.605	1.151.273	1.198.631	-47.358
4.4 Vergunningverlening en handhaving					
2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven	5.169.687	4.181.059	5.257.608	5.182.729	74.879
7: Middelen en mensen	1.819.476	800.159	863.697	1.569.437	-705.740
Totaal taakveld	6.989.163	4.981.218	6.121.305	6.752.166	-630.861
4.5 Ontgronding					
2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven	-21.408	-37.500	-37.500	-37.401	-99
7: Middelen en mensen	274.411	284.234	284.234	272.771	11.463
Totaal taakveld	253.002	246.734	246.734	235.371	11.363
4.6 Duurzaamheid					
5: Klimaat en energie: samen doorpakken	4.192.365	9.890.589	8.235.177	5.351.106	2.884.071
7: Middelen en mensen	2.096.986	2.173.875	2.102.188	2.017.409	84.779
9: Investeringsagenda	2.250.399	1.747.383	3.286.703	1.271.859	2.014.844

Totaal taakveld	8.539.751	13.811.847	13.624.068	8.640.374	4.983.694
4.9 Milieu, overige baten en lasten					
2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven	478.539	517.483	517.483	450.318	67.165
7: Middelen en mensen	537.626	555.390	555.390	532.992	22.398
9: Investeringsagenda	-102.292		30.000	19.416	10.584
Totaal taakveld	913.873	1.072.873	1.102.873	1.002.727	100.147
5.1 Natuurontwikkeling					
2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven	28.759.872	48.392.542	48.180.309	33.340.256	14.840.053
7: Middelen en mensen	2.634.902	2.727.537	2.727.537	2.617.539	109.998
Totaal taakveld	31.394.774	51.120.079	50.907.846	35.957.794	14.950.052
5.2 Beheer natuurgebieden					
2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven	23.981.707	21.207.268	20.482.012	23.854.910	-3.372.898
7: Middelen en mensen	3.641.238	3.726.962	3.726.962	3.576.658	150.304
9: Investeringsagenda	460.575	581.667	790.557	688.414	102.143
Totaal taakveld	28.083.520	25.515.897	24.999.531	28.119.982	-3.120.451
5.3 Beheer flora en fauna					
2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven	895.321	175.000	1.434.000	1.430.415	3.585
7: Middelen en mensen	115.074	119.194	119.194	114.387	4.807
9: Investeringsagenda	214.905	263.000	443.584	168.934	274.650
Totaal taakveld	1.225.300	557.194	1.996.778	1.713.736	283.042
5.9 Natuur, overige baten en lasten					
2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven	699.500	50.000	50.000	49.700	300
Totaal taakveld	699.500	50.000	50.000	49.700	300
6.1 Agrarische aangelegenheden					
2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven	1.684.486	1.312.761	729.545	354.686	374.859
7: Middelen en mensen	653.937	676.767	676.767	649.474	27.293
9: Investeringsagenda	560.122	1.411.819	2.894.578	1.825.881	1.068.697
Totaal taakveld	2.898.545	3.401.347	4.300.890	2.830.040	1.470.850
6.3 Kennis en innovatie					
3: Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten	1.051.376	610.000	952.067	-112.564	1.064.631
7: Middelen en mensen	844.867	875.110	875.110	839.818	35.292
Totaal taakveld	1.896.243	1.485.110	1.827.177	727.254	1.099.923
6.4 Recreatie en toerisme					
3: Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten	3.422.448	2.808.973	2.694.803	2.578.317	116.486
7: Middelen en mensen	832.082	861.867	861.867	827.109	34.758
9: Investeringsagenda	1.525.506		3.363.033	2.746.049	616.984
Totaal taakveld	5.780.036	3.670.840	6.919.703	6.151.475	768.228
6.9 Regionale economie, overige baten en lasten					
1: Besturen en samenwerken: kijkend over grenzen heen	1.762.393	5.040.290	1.770.113	1.357.387	412.726
3: Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten	6.278.759	5.738.082	6.402.989	6.666.625	-263.636
7: Middelen en mensen	1.230.178	1.274.214	1.345.901	1.291.622	54.279
8: Samenwerkingsverbanden (kassiersfunctie)	4.513.694	390.612	3.577.049	3.058.077	518.972
9: Investeringsagenda	73.067	90.000	466.242	449.638	16.604
Totaal taakveld	13.858.092	12.533.198	13.562.294	12.823.349	738.945
7.1 Cultuur					
6: Levendig en sociaal: gezond, gelukkig en veilig	13.419.679	14.256.082	16.861.393	16.603.430	257.963
7: Middelen en mensen	1.584.017	1.640.341	1.640.341	1.574.188	66.153
9: Investeringsagenda	409.000	450.000	859.166	375.502	483.664
Totaal taakveld	15.412.695	16.346.423	19.360.900	18.553.120	807.780
7.2 Maatschappij					
2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven			585.642	-228.038	813.680
6: Levendig en sociaal: gezond, gelukkig en veilig	8.144.409	6.777.318	7.652.939	6.992.391	660.548

7: Middelen en mensen	676.291	697.986	697.986	669.837	28.149
8: Samenwerkingsverbanden (kassiersfunctie)	254.271		247.500	33.855	213.645
9: Investeringsagenda	2.295.692	852.500	2.957.413	2.706.869	250.544
Totaal taakveld	11.370.663	8.327.804	12.141.480	10.174.915	1.966.565
8.1 Ruimtelijke ordening					
2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven	1.824.888	2.012.280	2.217.280	2.022.462	194.818
7: Middelen en mensen	902.896	935.216	935.216	897.500	37.716
9: Investeringsagenda	1.000.000	75.334	93.008	62.305	30.703
Totaal taakveld	3.727.784	3.022.830	3.245.504	2.982.267	263.237
8.2 Volkshuisvesting					
2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven	399.322	2.881.070	1.346.046	439.075	906.971
7: Middelen en mensen	531.116	550.128	550.128	527.942	22.186
8: Samenwerkingsverbanden (kassiersfunctie)	846.057	23.250	3.357.208	1.243.548	2.113.660
9: Investeringsagenda	187.865	850.000	1.227.769	766.064	461.705
Totaal taakveld	1.964.359	4.304.448	6.481.151	2.976.629	3.504.522
8.3 Stedelijke vernieuwing					
9: Investeringsagenda	812.946	4.089.000	4.305.601	1.708.117	2.597.484
Totaal taakveld	812.946	4.089.000	4.305.601	1.708.117	2.597.484
8.9 Ruimte, overige baten en lasten					
2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven				-13.398	13.398
7: Middelen en mensen	132.779	137.532	137.532	131.986	5.547
Totaal taakveld	132.779	137.532	137.532	118.588	18.945
Totaal	-9.190.639			-22.131.663	22.131.663

Realisatie programma's naar taakvelden

Programma / taakveld	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
Programma: 1: Besturen en samenwerken: kijkend over grenzen heen					
Taakveld: 0.6 Overhead					
Lasten	338.334	326.948	400.948	340.985	59.963
Baten		-7.640	-7.640		-7.640
Totaal taakveld	338.334	319.308	393.308	340.985	52.323
Taakveld: 1.1 Provinciale Staten					
Lasten	996.268	1.288.210	1.587.228	1.479.781	107.447
Totaal taakveld	996.268	1.288.210	1.587.228	1.479.781	107.447
Taakveld: 1.2 Gedeputeerde Staten					
Lasten	-817.046	559.482	1.823.708	1.881.513	-57.805
Baten	-33.944	-12.000	-12.000	-157.171	145.171
Totaal taakveld	-850.990	547.482	1.811.708	1.724.342	87.366
Taakveld: 1.3 Kabinetszaken					
Lasten	16.489	39.142	89.142	59.078	30.064
Baten				-270.000	270.000
Totaal taakveld	16.489	39.142	89.142	-210.922	300.064
Taakveld: 1.6 Openbare orde en veiligheid					
Lasten	57.550	22.492	42.492	36.700	5.792
Totaal taakveld	57.550	22.492	42.492	36.700	5.792
Taakveld: 1.9 Bestuur, overige baten en lasten					
Lasten	3.248.793	3.558.930	2.599.545	2.713.036	-113.491
Totaal taakveld	3.248.793	3.558.930	2.599.545	2.713.036	-113.491
Taakveld: 6.9 Regionale economie, overige baten en lasten					
Lasten	1.762.393	5.040.290	1.770.113	1.357.387	412.726
Totaal taakveld	1.762.393	5.040.290	1.770.113	1.357.387	412.726
Totaal Programma	5.568.837	10.815.854	8.293.536	7.441.309	852.227
Programma / taakveld	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil

Programma: 2: Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven					
Taakveld: 3.2 Kwantiteit oppervlaktewater					
Lasten	310.919	350.000	350.000	239.637	110.363
Totaal taakveld	310.919	350.000	350.000	239.637	110.363
Taakveld: 3.3 Kwantiteit grondwater					
Lasten	892.353	810.000	1.209.736	629.238	580.498
Baten	-804.482	-710.000	-810.000	-778.030	-31.970
Totaal taakveld	87.871	100.000	399.736	-148.792	548.528
Taakveld: 3.4 Kwaliteit oppervlaktewater					
Lasten	395.933	1.018.500	1.361.806	816.688	545.118
Baten	321.209		-168.306	-953.570	785.264
Totaal taakveld	717.142	1.018.500	1.193.500	-136.882	1.330.382
Taakveld: 4.1 Bodembescherming					
Lasten	1.643.237	14.894.774	3.903.093	3.556.435	346.658
Baten	-1.061.020	-5.473.265	-3.383.916	-2.964.409	-419.507
Totaal taakveld	582.216	9.421.509	519.177	592.027	-72.850
Taakveld: 4.4 Vergunningverlening en handhaving					
Lasten	5.192.110	4.406.059	5.482.608	5.196.789	285.819
Baten	-22.423	-225.000	-225.000	-14.060	-210.940
Totaal taakveld	5.169.687	4.181.059	5.257.608	5.182.729	74.879
Taakveld: 4.5 Ontgronding					
Baten	-21.408	-37.500	-37.500	-37.401	-99
Totaal taakveld	-21.408	-37.500	-37.500	-37.401	-99
Taakveld: 4.9 Milieu, overige baten en lasten					
Lasten	478.539	517.483	517.483	450.318	67.165
Totaal taakveld	478.539	517.483	517.483	450.318	67.165
Taakveld: 5.1 Natuurontwikkeling					
Lasten	39.258.680	65.370.560	55.165.683	35.681.080	19.484.603
Baten	-10.498.808	-16.978.018	-6.985.374	-2.340.825	-4.644.549
Totaal taakveld	28.759.872	48.392.542	48.180.309	33.340.256	14.840.053
Taakveld: 5.2 Beheer natuurgebieden					
Lasten	49.331.419	40.227.809	100.984.210	57.875.275	43.108.935
Baten	-25.349.712	-19.020.541	-80.502.198	-34.020.365	-46.481.833
Totaal taakveld	23.981.707	21.207.268	20.482.012	23.854.910	-3.372.898
Taakveld: 5.3 Beheer flora en fauna					
Lasten	895.321	175.000	1.434.000	1.430.415	3.585
Totaal taakveld	895.321	175.000	1.434.000	1.430.415	3.585
Taakveld: 5.9 Natuur, overige baten en lasten					
Lasten	699.500	50.000	50.000	49.700	300
Totaal taakveld	699.500	50.000	50.000	49.700	300
Taakveld: 6.1 Agrarische aangelegenheden					
Lasten	3.720.009	2.975.588	2.867.250	2.409.051	458.199
Baten	-2.035.524	-1.662.827	-2.137.705	-2.054.365	-83.340
Totaal taakveld	1.684.486	1.312.761	729.545	354.686	374.859
Taakveld: 7.2 Maatschappij					
Lasten			825.642	11.962	813.680
Baten			-240.000	-240.000	
Totaal taakveld			585.642	-228.038	813.680
Taakveld: 8.1 Ruimtelijke ordening					
Lasten	1.824.888	2.012.280	2.217.280	2.022.462	194.818
Totaal taakveld	1.824.888	2.012.280	2.217.280	2.022.462	194.818
Taakveld: 8.2 Volkshuisvesting					
Lasten	399.322	2.881.070	2.071.262	709.075	1.362.187
Baten			-725.216	-270.000	-455.216
Totaal taakveld	399.322	2.881.070	1.346.046	439.075	906.971
Taakveld: 8.9 Ruimte, overige baten en lasten					
Lasten				-13.398	13.398
Totaal taakveld				-13.398	13.398
Totaal Programma	65.570.063	91.581.972	83.224.838	67.391.704	15.833.134

Programma / taakveld	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil
Programma: 3: Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten					
Taakveld: 2.1 Landwegen					
Lasten	12.229	77.000	17.030	17.030	
Totaal taakveld	12.229	77.000	17.030	17.030	
Taakveld: 6.3 Kennis en innovatie					
Lasten	1.247.769	610.000	952.067	151.240	800.827
Baten	-196.393			-263.804	263.804
Totaal taakveld	1.051.376	610.000	952.067	-112.564	1.064.631
Taakveld: 6.4 Recreatie en toerisme					
Lasten	3.522.448	2.808.973	2.694.803	2.578.317	116.486
Baten	-100.000				
Totaal taakveld	3.422.448	2.808.973	2.694.803	2.578.317	116.486
Taakveld: 6.9 Regionale economie, overige baten en lasten					
Lasten	8.124.239	5.881.000	6.644.545	6.892.509	-247.964
Baten	-1.845.480	-142.918	-241.556	-225.885	-15.671
Totaal taakveld	6.278.759	5.738.082	6.402.989	6.666.625	-263.636
Totaal Programma	10.764.812	9.234.055	10.066.889	9.149.408	917.481
Programma / taakveld	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil
Programma: 4: Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig					
Taakveld: 2.1 Landwegen					
Lasten	26.658.022	31.775.223	24.092.269	24.365.243	-272.974
Baten	-1.068.259	-194.165	-249.540	-694.807	445.267
Totaal taakveld	25.589.763	31.581.058	23.842.729	23.670.435	172.294
Taakveld: 2.2 Waterwegen					
Lasten	3.368.809	2.325.486	4.727.877	4.067.082	660.795
Baten	-641.024	-319.849	-329.849	-300.876	-28.973
Totaal taakveld	2.727.785	2.005.637	4.398.028	3.766.206	631.822
Taakveld: 2.3 Openbaar vervoer					
Lasten	35.833.672	33.382.818	34.847.556	29.384.603	5.462.953
Baten	-8.215.582	-1.922.000	-5.513.020	-4.478.746	-1.034.275
Totaal taakveld	27.618.090	31.460.818	29.334.536	24.905.858	4.428.678
Taakveld: 2.9 Verkeer en vervoer, overige baten en lasten					
Lasten	4.697.123	2.195.731	3.999.358	2.210.011	1.789.347
Baten	-508.819	-274.000	-468.285	-482.252	13.967
Totaal taakveld	4.188.304	1.921.731	3.531.073	1.727.759	1.803.314
Totaal Programma	60.123.942	66.969.244	61.106.366	54.070.257	7.036.109
Programma / taakveld	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil
Programma: 5: Klimaat en energie: samen doorpakken					
Taakveld: 4.6 Duurzaamheid					
Lasten	5.086.135	9.890.589	10.969.419	7.939.625	3.029.794
Baten	-893.770		-2.734.242	-2.588.520	-145.722
Totaal taakveld	4.192.365	9.890.589	8.235.177	5.351.106	2.884.071
Totaal Programma	4.192.365	9.890.589	8.235.177	5.351.106	2.884.071
Programma / taakveld	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil
Programma: 6: Levendig en sociaal: gezond, gelukkig en veilig					
Taakveld: 7.1 Cultuur					
Lasten	15.897.603	16.027.879	17.194.723	16.999.207	195.516
Baten	-2.477.924	-1.771.797	-333.330	-395.776	62.446
Totaal taakveld	13.419.679	14.256.082	16.861.393	16.603.430	257.963
Taakveld: 7.2 Maatschappij					
Lasten	9.012.232	6.891.318	9.281.425	7.106.391	2.175.034
Baten	-867.823	-114.000	-1.628.486	-114.000	-1.514.486

Totaal taakveld	8.144.409	6.777.318	7.652.939	6.992.391	660.548
Totaal Programma	21.564.088	21.033.400	24.514.332	23.595.822	918.510
Programma / taakveld	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
Programma: 7: Middelen en mensen					
Taakveld: 0.1 Uitkering provinciefonds					
Lasten	107.000	106.665	106.665	107.000	-335
Baten	-168.188.645	-171.987.873	-181.211.806	-181.231.987	20.181
Totaal taakveld	-168.081.645	-171.881.208	-181.105.141	-181.124.987	19.846
Taakveld: 0.2 Opbrengst provinciale belastingen					
Baten	-61.465.901	-62.000.000	-62.000.000	-61.632.739	-367.261
Totaal taakveld	-61.465.901	-62.000.000	-62.000.000	-61.632.739	-367.261
Taakveld: 0.3 Geldleningen en uitzettingen					
Lasten	279	2.500	2.500		2.500
Baten	-1.655.096	-1.097.433	-5.282.538	-6.072.384	789.846
Totaal taakveld	-1.654.817	-1.094.933	-5.280.038	-6.072.384	792.346
Taakveld: 0.4 Deelnemingen					
Lasten	53	40.000	40.000	8.713	31.288
Baten	-2.592.166	-2.133.633	-4.835.162	-4.843.905	8.743
Totaal taakveld	-2.592.113	-2.093.633	-4.795.162	-4.835.192	40.030
Taakveld: 0.5 Algemene dekkingsmiddelen, overige baten en lasten					
Lasten	3.823.565	8.168.351	-247.333	-1.268.729	1.021.396
Baten	-3.798.609			-1.089	1.089
Totaal taakveld	24.956	8.168.351	-247.333	-1.269.819	1.022.486
Taakveld: 0.6 Overhead					
Lasten	37.306.374	36.829.383	42.984.312	40.280.627	2.703.685
Baten	-5.495.192	-5.383.456	-6.753.674	-6.966.094	212.420
Totaal taakveld	31.811.182	31.445.927	36.230.638	33.314.533	2.916.105
Taakveld: 0.8 Mutaties reserves					
Lasten	125.586.322	43.577.005	117.625.063	142.401.091	-24.776.028
Baten	-153.576.222	-102.623.242	-160.836.777	-163.296.666	2.459.889
Totaal taakveld	-27.989.900	-59.046.237	-43.211.714	-20.895.576	-22.316.138
Taakveld: 1.1 Provinciale Staten					
Lasten	2.031.935	3.565.563	3.866.563	3.827.726	38.837
Baten	-129.780			-117.097	117.097
Totaal taakveld	1.902.155	3.565.563	3.866.563	3.710.629	155.934
Taakveld: 1.2 Gedeputeerde Staten					
Lasten	838.849	1.026.750	1.252.659	1.042.086	210.573
Baten	-53.578			-31.879	31.879
Totaal taakveld	785.271	1.026.750	1.252.659	1.010.207	242.453
Taakveld: 1.3 Kabinetszaken					
Lasten	229.353	223.000	223.000	220.760	2.240
Baten	-14.649			-6.753	6.753
Totaal taakveld	214.704	223.000	223.000	214.007	8.993
Taakveld: 1.4 Bestuurlijke organisatie					
Lasten	992.865	962.721	962.721	953.051	9.670
Baten	-63.415			-29.156	29.156
Totaal taakveld	929.450	962.721	962.721	923.896	38.825
Taakveld: 1.5 Interbestuurlijk toezicht op de regio					
Lasten	312.043	302.569	302.569	299.530	3.039
Baten	-19.930			-9.163	9.163
Totaal taakveld	292.113	302.569	302.569	290.367	12.202
Taakveld: 1.6 Openbare orde en veiligheid					
Lasten	529.529	513.453	513.453	508.296	5.157
Baten	-33.821			-15.550	15.550
Totaal taakveld	495.708	513.453	513.453	492.746	20.707
Taakveld: 1.9 Bestuur, overige baten en lasten					
Lasten	907.763	880.203	910.224	901.081	9.143
Baten	-57.979			-27.566	27.566

Totaal taakveld	849.784	880.203	910.224	873.516	36.708
Taakveld: 2.1 Landwegen					
Lasten	5.623.125	5.414.166	5.489.882	5.397.403	92.479
Baten	-359.151			-165.116	165.116
Totaal taakveld	5.263.974	5.414.166	5.489.882	5.232.287	257.595
Taakveld: 2.2 Waterwegen					
Lasten	2.682.369	2.348.668	2.345.572	2.514.390	-168.818
Baten	-153.197			-61.667	61.667
Totaal taakveld	2.529.172	2.348.668	2.345.572	2.452.723	-107.151
Taakveld: 2.3 Openbaar vervoer					
Lasten	690.278	669.321	669.321	662.598	6.723
Baten	-44.088			-20.270	20.270
Totaal taakveld	646.190	669.321	669.321	642.328	26.993
Taakveld: 2.9 Verkeer en vervoer, overige baten en lasten					
Lasten	293.133	284.234	284.234	281.379	2.855
Baten	-18.723			-8.608	8.608
Totaal taakveld	274.411	284.234	284.234	272.771	11.463
Taakveld: 3.3 Kwantiteit grondwater					
Lasten	765.925	742.671	742.671	735.211	7.460
Baten	-48.920			-22.491	22.491
Totaal taakveld	717.005	742.671	742.671	712.720	29.951
Taakveld: 3.4 Kwaliteit oppervlaktewater					
Lasten	359.323	348.414	348.414	344.914	3.500
Baten	-22.950			-10.552	10.552
Totaal taakveld	336.373	348.414	348.414	334.363	14.051
Taakveld: 3.5 Kwaliteit grondwater					
Lasten	208.029	201.713	201.713	199.687	2.026
Baten	-13.287			-6.109	6.109
Totaal taakveld	194.742	201.713	201.713	193.578	8.135
Taakveld: 4.1 Bodembescherming					
Lasten	651.887	632.096	632.096	625.747	6.349
Baten	-41.636			-19.143	19.143
Totaal taakveld	610.251	632.096	632.096	606.604	25.492
Taakveld: 4.4 Vergunningverlening en handhaving					
Lasten	1.864.073	800.159	863.697	1.589.884	-726.187
Baten	-44.597			-20.447	20.447
Totaal taakveld	1.819.476	800.159	863.697	1.569.437	-705.740
Taakveld: 4.5 Ontgronding					
Lasten	293.133	284.234	284.234	281.379	2.855
Baten	-18.723			-8.608	8.608
Totaal taakveld	274.411	284.234	284.234	272.771	11.463
Taakveld: 4.6 Duurzaamheid					
Lasten	2.240.060	2.173.875	2.102.188	2.081.073	21.115
Baten	-143.073			-63.664	63.664
Totaal taakveld	2.096.986	2.173.875	2.102.188	2.017.409	84.779
Taakveld: 4.9 Milieu, overige baten en lasten					
Lasten	574.307	555.390	555.390	549.812	5.578
Baten	-36.681			-16.820	16.820
Totaal taakveld	537.626	555.390	555.390	532.992	22.398
Taakveld: 5.1 Natuurontwikkeling					
Lasten	2.814.676	2.727.537	2.727.537	2.700.141	27.396
Baten	-179.774			-82.602	82.602
Totaal taakveld	2.634.902	2.727.537	2.727.537	2.617.539	109.998
Taakveld: 5.2 Beheer natuurgebieden					
Lasten	3.889.673	3.726.962	3.726.962	3.689.527	37.435
Baten	-248.435			-112.869	112.869
Totaal taakveld	3.641.238	3.726.962	3.726.962	3.576.658	150.304
Taakveld: 5.3 Beheer flora en fauna					
Lasten	122.926	119.194	119.194	117.997	1.197

Baten	-7.851			-3.610	3.610
Totaal taakveld	115.074	119.194	119.194	114.387	4.807
Taakveld: 6.1 Agrarische aangelegenheden					
Lasten	698.554	676.767	676.767	669.969	6.798
Baten	-44.617			-20.496	20.496
Totaal taakveld	653.937	676.767	676.767	649.474	27.293
Taakveld: 6.3 Kennis en innovatie					
Lasten	902.510	875.110	875.110	866.320	8.790
Baten	-57.644			-26.502	26.502
Totaal taakveld	844.867	875.110	875.110	839.818	35.292
Taakveld: 6.4 Recreatie en toerisme					
Lasten	888.853	861.867	861.867	853.210	8.657
Baten	-56.771			-26.101	26.101
Totaal taakveld	832.082	861.867	861.867	827.109	34.758
Taakveld: 6.9 Regionale economie, overige baten en lasten					
Lasten	1.314.111	1.274.214	1.345.901	1.332.382	13.519
Baten	-83.933			-40.760	40.760
Totaal taakveld	1.230.178	1.274.214	1.345.901	1.291.622	54.279
Taakveld: 7.1 Cultuur					
Lasten	1.692.091	1.640.341	1.640.341	1.623.865	16.476
Baten	-108.074			-49.677	49.677
Totaal taakveld	1.584.017	1.640.341	1.640.341	1.574.188	66.153
Taakveld: 7.2 Maatschappij					
Lasten	722.433	697.986	697.986	690.975	7.011
Baten	-46.142			-21.138	21.138
Totaal taakveld	676.291	697.986	697.986	669.837	28.149
Taakveld: 8.1 Ruimtelijke ordening					
Lasten	964.499	935.216	935.216	925.822	9.394
Baten	-61.603			-28.323	28.323
Totaal taakveld	902.896	935.216	935.216	897.500	37.716
Taakveld: 8.2 Volkshuisvesting					
Lasten	567.353	550.128	550.128	544.602	5.526
Baten	-36.237			-16.660	16.660
Totaal taakveld	531.116	550.128	550.128	527.942	22.186
Taakveld: 8.9 Ruimte, overige baten en lasten					
Lasten	141.838	137.532	137.532	136.151	1.381
Baten	-9.059			-4.165	4.165
Totaal taakveld	132.779	137.532	137.532	131.986	5.547
Totaal Programma	-195.399.060	-220.349.679	-223.563.608	-206.442.755	-17.120.853
Programma / taakveld	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
Programma: 8: Samenwerkingsverbanden (kassiersfunctie)					
Taakveld: 6.9 Regionale economie, overige baten en lasten					
Lasten	6.292.331	660.000	4.860.859	4.190.738	670.121
Baten	-1.778.637	-269.388	-1.283.810	-1.132.661	-151.149
Totaal taakveld	4.513.694	390.612	3.577.049	3.058.077	518.972
Taakveld: 7.2 Maatschappij					
Lasten	341.021		330.000	45.140	284.860
Baten	-86.750		-82.500	-11.285	-71.215
Totaal taakveld	254.271		247.500	33.855	213.645
Taakveld: 8.2 Volkshuisvesting					
Lasten	1.151.801	31.000	4.441.688	1.658.628	2.783.060
Baten	-305.745	-7.750	-1.084.480	-415.079	-669.401
Totaal taakveld	846.057	23.250	3.357.208	1.243.548	2.113.660
Totaal Programma	5.614.022	413.862	7.181.757	4.335.480	2.846.277
Programma / taakveld	Realisatie 2022	Primitieve begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
Programma: 9: Investeringsagenda					

Taakveld: 2.1 Landwegen					
Lasten	3.122.507		223.059	186.958	36.101
Totaal taakveld	3.122.507		223.059	186.958	36.101
Taakveld: 4.6 Duurzaamheid					
Lasten	2.250.399	1.747.383	3.286.703	1.271.859	2.014.844
Totaal taakveld	2.250.399	1.747.383	3.286.703	1.271.859	2.014.844
Taakveld: 4.9 Milieu, overige baten en lasten					
Lasten	17.287		30.000	19.416	10.584
Baten	-119.579				
Totaal taakveld	-102.292		30.000	19.416	10.584
Taakveld: 5.2 Beheer natuurgebieden					
Lasten	574.777	581.667	815.557	688.414	127.143
Baten	-114.202		-25.000		-25.000
Totaal taakveld	460.575	581.667	790.557	688.414	102.143
Taakveld: 5.3 Beheer flora en fauna					
Lasten	384.905	263.000	443.584	168.934	274.650
Baten	-170.000				
Totaal taakveld	214.905	263.000	443.584	168.934	274.650
Taakveld: 6.1 Agrarische aangelegenheden					
Lasten	560.122	1.411.819	2.894.578	1.825.881	1.068.697
Totaal taakveld	560.122	1.411.819	2.894.578	1.825.881	1.068.697
Taakveld: 6.4 Recreatie en toerisme					
Lasten	1.824.133		3.740.700	3.117.937	622.763
Baten	-298.627		-377.667	-371.888	-5.779
Totaal taakveld	1.525.506		3.363.033	2.746.049	616.984
Taakveld: 6.9 Regionale economie, overige baten en lasten					
Lasten	73.067	90.000	466.242	449.638	16.604
Totaal taakveld	73.067	90.000	466.242	449.638	16.604
Taakveld: 7.1 Cultuur					
Lasten	409.000	450.000	859.166	375.502	483.664
Totaal taakveld	409.000	450.000	859.166	375.502	483.664
Taakveld: 7.2 Maatschappij					
Lasten	2.295.692	852.500	3.167.413	2.913.369	254.044
Baten			-210.000	-206.500	-3.500
Totaal taakveld	2.295.692	852.500	2.957.413	2.706.869	250.544
Taakveld: 8.1 Ruimtelijke ordening					
Lasten	1.000.000	75.334	93.008	62.305	30.703
Totaal taakveld	1.000.000	75.334	93.008	62.305	30.703
Taakveld: 8.2 Volkshuisvesting					
Lasten	630.014	850.000	1.227.769	935.767	292.002
Baten	-442.149			-169.703	169.703
Totaal taakveld	187.865	850.000	1.227.769	766.064	461.705
Taakveld: 8.3 Stedelijke vernieuwing					
Lasten	812.946	4.089.000	4.305.601	1.708.117	2.597.484
Totaal taakveld	812.946	4.089.000	4.305.601	1.708.117	2.597.484
Totaal Programma	12.810.293	10.410.703	20.940.713	12.976.006	7.964.707

Verdelingsprincipe waarmee de taakvelden over de programma's zijn verdeeld

De apparaatskosten worden niet op 1 plek in onze begroting begroot en verantwoord. De kosten voor de interne beleidsopgaven zijn begroot en verantwoord onder diverse beleidsopgaven uit programma 7, zoals de directe lasten van facilitaire zaken en huisvesting, informatievoorziening en automatisering, etc. De personele baten en lasten alsmede de lasten met betrekking tot bedrijfsvoering worden administratief toegerekend aan de doelstellingen 7.7.01 Directe personele inzet en 7.7.02 Inzet ondersteunend personeel. De inhuur ten laste van projecten is vrijwel geheel toegerekend (doorbelast) aan de beleidsbudgetten waarvoor de inzet is gevraagd. Een beperkte omvang aan lonen is direct toegerekend aan beleidsbudgetten. Het betreft voornamelijk tijdelijk personeel voor projecten.

Via bovengenoemde doelstellingen en de toelichting in paragraaf 3 van de uitvoeringsinformatie krijgen Provinciale Staten inzicht in de omvang van de apparaatskosten. De kosten voor direct en ondersteunend personeel zijn in de provinciale begroting niet specifiek aan de programma's toegerekend. In de gedetailleerde uitvoeringsinformatie bij de jaarrekening worden de loonkosten wel verder uitgesplitst naar de in het BBV voorgeschreven taakvelden. Omdat er bij de provincie geen werktijdregistratie plaatsvindt, is de administratieve toerekening naar taakvelden gebaseerd op de begrote personele inzet per taakveld tenzij meer specifieke informatie aanwezig is over de allocatie zoals bijvoorbeeld voor de inhuur van brug- en sluiswachters, personeel voor de stikstofopdracht en activering van lonen op de investeringsprojecten. De materiële lasten bedrijfsvoering zijn geheel toegerekend aan de post inzet ondersteunend personeel (overhead).

Op bovenstaande verdeelsystematiek is één uitzondering. Als gevolg van de wettelijke regels voor begroten en verantwoorden (BBV) worden de loonkosten die samenhangen met investeringsprojecten geactiveerd op de balans. Omdat dit direct invloed heeft op het rekeningresultaat, heeft de activering van loonkosten in deze jaarstukken plaatsgevonden op basis van de opgegeven inzet van het personeel werkzaam voor investeringsprojecten.

II.8 Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid college van Gedeputeerde Staten

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van Gedeputeerde Staten toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door Provinciale Staten vastgestelde kaders zoals de begroting en provinciale verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderinggrondslagen in de jaarrekening is het door Provinciale Staten op 9 november 2022 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door Provinciale Staten op 9 november 2022 bepaald en bedraagt 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en komt daarmee uit op € 4.589.587,--. De hiervan afgeleide rapportagegrens is 10% van de verantwoordingsgrens en komt daarmee uit op € 458.959,--. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV van november 2023.

Bevinding/Conclusie

Het college van Gedeputeerde Staten is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

Begrotingscriterium		
1a	Overschrijding lasten programma's	0
1b	Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)	143.201
2	Ongeautoriseerde reservemutaties	0
3a	Onderschrijding van lasten	96.533.863
3b	Overschrijding van baten	2.549.669
3c	Onderschrijding van baten	54.635.731
Totaal begrotingsonrechtmatigheden		153.862.464
4	Totaal van de begrotingsonrechtmatigheden dat past binnen het vooraf vastgestelde beleid en daarmee vooraf als acceptabel is geïdentificeerd, vastgelegd in de financiële verordening 2024 met terugwerkende kracht naar boekjaar 2023.	153.862.464
5	Resterend saldo aan begrotingsonrechtmatigheden	0
Voorwaardencriterium		
	Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed	323.112
M&O criterium		
	Misbruik en Oneigenlijk gebruik	0

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de Commissie BBV en op basis van de afspraken met provinciale staten aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

III Overige gegevens

III.1.1 Investeringsprojecten

Investeringsprojecten

In 2023 waren er in totaal 70 lopende investeringsprojecten. Het grootste deel van deze projecten wordt uitgevoerd voor de bereikbaarheid volgens het provinciaal uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer. De overige projecten hebben betrekking op Wegen en Vaarwegen, Interne Dienstverlening, Informatie en Automatisering en regionale economie. De ruilgronden zijn tijdelijke grondverwervingen door Prolander. De maximale hoogte van het investeringskrediet c.q. de waarde van de strategische grondvoorraad voor het Landelijk Gebied is in 2023 bijgesteld naar € 140 miljoen. Het grondbezit is tegen aanschafwaarde of lagere grondwaarde op de balans geplaatst.

In 2023 zijn 3 projecten financieel en technisch gereed gemeld. Verder zijn er een aantal Informatie en Automatiseringsprojecten stopgezet als krediet (circa € 3,5 miljoen). Dit zijn project welke betrekking hebben op Software as a Service (SAAS)- oplossingen. Vanaf 2023 worden deze projecten verwerkt als exploitatieprojecten omdat deze kosten niet als vaste activa aangemerkt worden.

(x € 1.000,--)	Verstrekte kredieten	realisatie	kredietruimte
70 lopende investeringsprojecten			
uitgaven 1 januari 2023		212.309	
investerings 2023		63.466	
totale uitgaven	296.075	275.775	20.300
Bijdragen derden en reserves 1 januari 2023		49.319	
ontvangen bijdragen 2023		10.338	
totale bijdragen eind 2023	74.863	59.657	15.206
totaal netto	221.212	216.118	5.094
De dit jaar afgesloten 2 projecten			
uitgaven 1 januari 2023		68	
investerings 2023		194	
totale uitgaven	295	262	33
Bijdragen derden en reserves 1 januari 2023		0	
ontvangen bijdragen 2023		0	
totale bijdragen 2023	0	0	
Totaal netto	295	262	33
Totaal generaal (lopend + afgesloten)	221.507	216.380	5.127

Netto investering in 2023 (x € 1.000,--)	
Totale uitgaven 2023	63.660
Totale inkomsten 2023	10.338
Netto investering	53.322

Kapitaallasten

Programma	Budget	Realisatie	Verschil	V/N
3: Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten	97.908	97.908	0	
4: Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig	6.190.747	6.190.748	-1	N
6: Levendig en sociaal: gezond, gelukkig en veilig	598.999	598.999	0	
7: Middelen en mensen	2.197.163	2.266.521	-69.358	N
	9.084.817	9.154.176	-69.359	

Nummer	Omschrijving	Krediet	Kosten	Opbrengsten	restant/ tekort	Af te sluiten	Opmerkingen
Programma 2. Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven							
6621801	Prolander gronden	0	171.174.682	-50.280.045	-120.894.637	Nee	Is een doorlopend proces waarbij met dit krediet bedrijven worden aangekocht en verkocht en maakt onderdeel uit van de grondstrategie.
		0	171.174.682	-50.280.045	-120.894.637		
Totaal programma 2. Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven		0	171.174.682	-50.280.045	-120.894.637		
Programma 3. Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten							
6701805	Health Hub roden fase 2	240.000	72.075	0	167.925	Nee	Het betreft een investeringskrediet voor de vervanging van de dakbedekking (hiervoor is ook verplichting aangegaan). Daarnaast is er een budget beschikbaar voor de ontwikkeling van de parkeerplaats op het naastgelegen terrein (samen met de gemeente Noordenveld
		240.000	72.075	0	167.925		
Programma 3. Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten		240.000	72.075	0	167.925		
Programma 4. Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig							
Bereikbaarheid - Uitvoering provinciaal verkeers- en vervoersplan 2012							
6312006	Meppel Nieuwveenselanden, verwijderen rotonde N375, aanleg fietstunnel	3.186.166	238.298	0	2.947.868	Nee	Vaststelling definitief ontwerp in 2023, voorbereiding in 2024 en uitvoering in 2025.
		3.186.166	238.298	0	2.947.868		
Bereikbaarheid - Uitvoering provinciaal verkeers- en vervoersplan 2013							
6313002	N34- rondw. Emm. aansl. West	21.000.918	22.640.255	-2.587.460	948.124	Nee	Nagenoeg afgerond. Er moeten nog gekapte bomen worden gecompenseerd. Verwachting eind 2024 afsluiten. Project in samenhang met 6316004 en 6316005.
6313006	N375 Nvw.landen Meppel	961.251	21.893	0	939.358	Nee	Vaststelling definitief ontwerp in 2023, voorbereiding in 2024 en uitvoering in 2025.
6313007	Meppel, Nieuwveenselanden	523.383	136	0	523.248	Nee	Vaststelling definitief ontwerp in 2023, voorbereiding in 2024 en uitvoering in 2025.
6313008	Meppel, Nieuwveenselanden 2	261.692	43.800	0	217.892	Nee	Vaststelling definitief ontwerp in 2023, voorbereiding in 2024 en uitvoering in 2025.
6313013	Optimalisering N371/N373 (Norgerbrug)	6.387.243	1.397.520	-333.437	5.323.160	Nee	Project is opgestart, uitvoering in 2024.
		29.134.486	24.103.603	-2.920.898	7.951.781		
Bereikbaarheid - Uitvoering provinciaal verkeers- en vervoersplan 2014							

6314003	N34 Aansluiting Klijndijk	3.940.655	5.978.660	-1.788.330	-249.675	Nee	Afronding beplantingswerk, compensatie NN verrekenen en vaststelling SPV-subsidie. Eind 2024 gereed.
	N34 aansluiting Klijndijk/Odoorn	2.173.242	2.030.274	-503.889	646.857	Nee	Afronding beplantingswerk, compensatie NN verrekenen en vaststelling SPV-subsidie. Eind 2024 gereed.
6314006	Bijdrage aan activa in eigendom van derden voor N34 Aansluiting Klijndijk/Odoorn	1.170.000	878.347	-49.171	340.824	Nee	Afronding verrekening kosten met gemeente. Eind 2024 gereed.
		7.283.897	8.887.281	-2.341.390	738.006		
Bereikbaarheid - Uitvoering provinciaal verkeers- en vervoersplan 2016							
6316002	Fietssnelweg Assen-Groningen, voorbereiding	1.615.842	1.471.207	-237.559	382.194	Nee	Verwachting gereed eind 2026.
6316003	N373, wegvak Norgerbrug-Huis ter Heide, incl. Domeinweg en Koelenweg	1.725.079	1.005.615	0	719.464	Nee	Project is opgestart.
6316004	N34 - verdubb. Holsloot - Coev	19.585.031	19.641.515	0	-56.484	Nee	Nagenoeg afgerond. Er moeten nog gekapte bomen worden gecompenseerd. Verwachting eind 2024 afsluiten. Project in samenhang met 6313002.
6316005	N34 verd. Emmen-W - aansl.N381	15.000.000	15.549.670	0	-549.670	Nee	Nagenoeg afgerond. Er moeten nog gekapte bomen worden gecompenseerd. Verwachting eind 2024 afsluiten. Project in samenhang met 6313002.
6316010	N391, aansluiting Emmerschans	5.329.209	6.232.949	-1.323.063	419.323	Nee	Project is nagenoeg gereed. Verwachting afsluiten eind 2024.
		43.255.161	43.900.955	-1.560.623	914.828		
Bereikbaarheid - Uitvoering provinciaal verkeers- en vervoersplan 2017							
6317001	N371 Hoogersmilde herinrichting Rijksweg	929.751	1.088.039	-182.822	24.534	Ja	Project is afgerond.
6317004	N34 partiële dubb NR va N381	2.693.947	1.924.429	0	769.518	Nee	Het MER-onderzoek wordt momenteel uitgevoerd, huidige fase loopt tot ongeveer medio 2024.
6317007	N34 Annen 2 rotondes onderliggend wegennet	356.119	0	0	356.119	Nee	Het MER-onderzoek wordt momenteel uitgevoerd, huidige fase loopt tot ongeveer medio 2024.
		3.979.817	3.012.467	-182.822	1.150.172		
Bereikbaarheid - Uitvoering provinciaal verkeers- en vervoersplan 2018							
6318001	Fietssnelweg Assen-Groningen	11.409.351	1.587.211	-378.012	10.200.153	Nee	Verwachting gereed eind 2026.
6318003	Bijdrage aan activa in eigendom van derden voor Fietssnelweg Assen-Groningen	3.171.543	3.186.719	-1.274.298	1.259.122	Nee	Verwachting gereed eind 2026.
		14.580.894	4.773.930	-1.652.311	11.459.275		
Bereikbaarheid - Uitvoering provinciaal verkeers- en vervoersplan 2019							
6319001	Realisatie verkeersveilige ontsluiting voorterrein GAE	314.030	8.375	0	305.655	Nee	In afwachting van planvorming Groningen Airport Eelde.
		314.030	8.375	0	305.655		
Bereikbaarheid - Uitvoering provinciaal verkeers- en vervoersplan 2020							
6320006	N391, tussen kruising N34 en folieconstructie	2.000.000	136.240	-5.313	1.869.074	Nee	Ontwerpfase nagenoeg afgerond. Voorbereiding start in 2024. Realisatie 2025-2026. Gereed medio 2027.
6320007	Kruising N391 - N862 (Emmen Bereikbaar)	2.666.667	182.490	-16.424	2.500.601	Nee	Initiatiefase loopt. Verwachting realisatie vanaf 2027/2028.
6320008	Ongelijkvloerse kruising Pottendijk	2.500.000	538.959	0	1.961.041	Nee	Voorbereiding loopt. Start realisatie najaar 2024. Gereed medio 2026.
6320010	Aanleg ongelijkvloerse kruising Houtweg (+ aangrenzende wegvlakken)	8.000.000	714.570	0	7.285.430	Nee	Initiatiefase loopt. Verwachting realisatie vanaf 2027/2028.

6320011	Centrale aansluiting Bargermeer (+ aangrenzende wegvlakken)	15.000.000	1.176.093	0	13.823.907	Nee	Voorbereiding is gestart. Start uitvoering najaar 2024. Gereed eind 2025.
6320012	Reconstructie N862 (bijdrage aan derden, de gemeente Emmen)	9.583.333	0	0	9.583.333	Nee	Bereikbaarheidsakkoord loopt t/m 2028. Door corona vertraging opgelopen. Verwachting eind 2030.
6320016	Extra maatregelen (Bereikbaarheidsakkoord)	5.000.000	4.255	0	4.995.745	Nee	Bereikbaarheidsakkoord loopt t/m 2028. Door corona vertraging opgelopen. Verwachting eind 2030.
6320017	Folieconstructie	3.064.332	384.279	-260.325	2.940.378	Nee	Ontwerpfase nagenoeg afgerond. Voorbereiding start 2024. Realisatie 2025-2026. Gereed medio 2027.
		47.814.332	3.136.885	-282.063	44.959.510		
Bereikbaarheid - Uitvoering provinciaal verkeers- en vervoersplan 2022							
6322026	Investeringsprogramma SPVD	30.400.000	1.362.440	0	29.037.560	Nee	Een aantal projecten zijn gestart in 2023.
6322027	Investerings Mobiliteit op maat	3.680.000	353	0	3.679.647	Nee	Opstarten in 2024.
		34.080.000	1.362.793	0	32.717.207		
Algemeen beheer en onderhoud wegen en vaarwegen							
6332103	Vervangen VRI N851	513.700	656.901	0	-143.201	Nee	Garantie / onderhoudsperiode loopt tot 1 juli 2024.
6331608	Aanleg glasvezel tbv bediening HVV	171.300	90.487	-5.953	86.767	Nee	Afronding financieel loopt (gekoppeld aan bijdrage van derden).
6332003	Oeverbeschoeiing beton Wittelterbrug - 1e Uffelterbrug	1.293.855	1.722.449	-430.522	1.928	Nee	Afronding financieel loopt (gekoppeld aan bijdrage van derden).
6332007	Oeverbeschoeiing staal VHV ged. VHV - Stieltjessluis	1.809.867	2.308.033	0	-498.166	Nee	Afronding werkzaamheden vindt plaats, garantieperiode eind 2024.
6332008	Oeverbeschoeiing staal ged. Erica - Klazienaveen	3.541.677	4.173.713	0	-632.036	Nee	Afronding werkzaamheden vindt plaats, garantieperiode eind 2024.
6332009	damwand beton 2022	629.599	30.192	0	599.407	Nee	Projectwerkzaamheden nog te starten.
6332010	damwand hout 2022	186.087	8.949	0	177.138	Nee	Projectwerkzaamheden nog te starten.
6332011	damwand staal 2022	2.743.175	240.366	0	2.502.809	Nee	Projectwerkzaamheden nog te starten.
6332013	damwand beton 2023	2.012.403	57.630	0	1.954.773	Nee	Projectwerkzaamheden nog te starten.
6332014	damwand hout 2023	9.186	5.151	0	4.035	Nee	Projectwerkzaamheden nog te starten.
6332015	damwand staal 2023	911.815	36.389	0	875.426	Nee	Projectwerkzaamheden nog te starten.
6332016	Houten paalbesch.2023	101.041	0	0	101.041	Nee	Projectwerkzaamheden nog te starten.
6332021	Oeverbeschoeiing staal ged. A37 - spoorbrug Veenoord	501.399	612.772	0	-111.373	Nee	Afronding werkzaamheden vindt plaats, garantieperiode eind 2024.
6332022	Oeverbeschoeiing staal VHV ged. VHV - Stieltjessluis	870.700	40.489	0	830.211	Nee	Projectwerkzaamheden nog te starten.
6332102	Vervangens sluisdeuren Ossensluis	460.000	455.546	0	4.454	Nee	Garantie/onderhoudsperiode loopt tot 1 mei 2024.
6332201	Verv.brug N386 Oosterm.Vaart	2.131.679	1.757.804	0	373.875	Nee	Afronding werkzaamheden vindt plaats, garantieperiode eind 2024.
6332202	Vervanging sluisdeuren Oranjesluis	195.000	188.849	0	6.151	Nee	Garantieperiode loopt tot 1 juli 2024.
6332203	Vervanging sluisdeuren Stieltjes- kanaalsluis	740.000	6.996	0	733.004	Nee	Plaatsing in april 2024: afronding na garantieperiode eind 2024.
6332301	Vervangen brugdek Pijlebrug	450.000	232.795	0	217.205	Nee	Plaatsing in februari 2024: afronding na garantieperiode eind 2024.
6332302	investeringskrediet beschoeiing	6.400.000	0	0	6.400.000	Nee	Projecten nog op te starten.
		25.672.483	12.625.511	-436.475	13.483.448		
Totaal programma 4. Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig		209.301.267	102.050.100	-9.376.582	116.627.748		
Programma 6. Levendig en sociaal: gezond, gelukkig en veilig							
6620001	VAM berg 2e fase	1.500.000	305.071	0	1.194.929	Nee	Project loopt door in 2024 met onder andere verbetering van fietspaden.

		1.500.000	305.071	0	1.194.929		
Programma 6. Levendig en sociaal: gezond, gelukkig en veilig		1.500.000	305.071	0	1.194.929		
Programma 7. Middelen en mensen							
Facilitair							
5282002	Verduurzaming provinciehuis LED-verlichting	97.000	0	0	97.000	Nee	Vervanging wordt gefaseerd uitgevoerd over meerdere jaren.
5282102	Meubilair - bureaustoelen, stoelen Statenzaal, vergaderruimten, restaurant, ed (deel van vervangingsinv. 5280703)	511.690	90.111	0	421.579	Nee	Vervanging wordt gefaseerd uitgevoerd over meerdere jaren.
5282201	Krediet 2 Audio Visuele Middelen	400.000	5.625	0	394.375	Nee	Vervanging wordt gefaseerd uitgevoerd over meerdere jaren.
6830714	NCP Drents Museum Installaties	3.867.000	571.908	0	3.295.092	Nee	Project in 2023 gestart. Oplevering verwacht zomer 2024.
6830715	NCP Drents Museum bouwkundig	2.524.000	733.674	0	1.790.326	Nee	Project in 2023 gestart. Oplevering verwacht zomer 2024.
5282202	Uitbreiding van de zuidzijde Drents Museum	2.000.000	432.440	0	1.567.560	Nee	Project eind 2023 gestart, oplevering verwacht eind 2024/begin 2025.
		9.399.690	1.833.759	0	7.565.931		
Informatie en automatisering							
5272004	Vervangen mobiele devices (tablets) lichting 2 (2020-2021)	189.967	184.234	0	5.733	Ja	Afgerond. Medewerkers zijn voorzien van nieuwe mobiele devices.
5272106	Vervangingsinvestering Drents Museum, kantoorautomatisering	238.451	7.867	0	230.584	Nee	Vervanging ICT-infrastructuur gepland in 2024.
5272109	Vervangingsinvestering mobiele telefoons Drents Museum	26.495	21.367	0	5.128	Nee	Vervanging wordt gefaseerd uitgevoerd over meerdere jaren.
5272210	Vervangen mobiele devices (tablets) lichting 1 (vervanging 5271710)	257.473	184.624	0	72.849	Nee	Vervanging wordt gefaseerd uitgevoerd over meerdere jaren.
5272301	Vervangingsaanschaf mobiele telefoons provincie	211.956	122.834	0	89.122	Nee	Vervanging wordt gefaseerd uitgevoerd over meerdere jaren.
5272302	Basisvoorziening statenleden	105.200	77.363	0	27.837	Ja	Afgerond. Statenleden en verbonden medewerkers zijn voorzien van nieuwe laptops.
5272307	Vervangingsinvestering mobiele telefoons Prolander	37.092	3.331	0	33.761	Nee	Vervanging wordt gefaseerd uitgevoerd over meerdere jaren.
		1.066.634	601.620	0	465.014		
Programma 7. Middelen en mensen		10.466.324	2.435.379	0	8.030.945		
Totaal generaal		221.507.591	276.037.306	-59.656.627	5.126.911		

III.1.2 Rapportage interbestuurlijk toezicht (IBT)

Integraal overzicht interbestuurlijk toezicht (IBT) provincie Drenthe 2023 op uitvoering medebewindstaken gemeenten 2022

		Gemeente											
		Aa en Hunze	Assen	Borger-Odoorn	Coevorden	De Wolden	Emmen	Hoogeveen	Meppel	Midden-Drenthe	Noordenveld	Tynaarlo	Westerveld
Toezichtdomein	Ruimtelijke ordening	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	⚠	✓	✓	✓
	Omgevingsrecht	✓	✓	✓	✓	✓	⚠	✓	✓	✓	✓	⚠	✓
	Ruimtelijk erfgoed	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Huisvesting statushouders	⚠	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	⚠	⚠
	Archief	⚠	⚠	✓	⚠	⚠	✓	⚠	✓	✓	⚠	⚠	⚠

Toelichting bij integraal overzicht IBT

Interbestuurlijk toezicht (IBT)

De provincie Drenthe heeft wettelijk de taak toezicht te houden op de uitvoering van wettelijke medebewindstaken door de Drentse gemeenten op die domeinen waarvoor de provincie als toezichthoudend orgaan is aangewezen. Het gaat hier om interbestuurlijk toezicht, kortweg IBT. Dit is een integraal overzicht van het door de provincie Drenthe uitgevoerde IBT op de uitvoering van medebewindstaken door de gemeenten in het jaar 2022, voor zover het generiek IBT betreft*.

Uitgaan van oordeel provincie

Dit overzicht geeft het oordeel aan van de sectorale provinciale toezichthouders, zoals dat is afgestemd met de gemeenten.

Behandeling van meldingen en signalen

Waar nodig zijn deze ook meegewogen in de beoordeling.

Symbolen met kleuren staan voor mate waarin is voldaan aan eisen wet- en regelgeving en voor vereiste intensiteit van toezicht

De symbolen met de kleuren groen, oranje en rood in het integraal overzicht IBT staan voor de mate waarin de betreffende gemeente op het toezichtdomein heeft voldaan aan de eisen in de wet- en regelgeving en voor de vereiste intensiteit van toezicht.

Groen: goed; de gemeente heeft voldaan aan de eisen in de wet- en regelgeving op het betreffende toezichtdomein; lage intensiteit van toezicht.

- Oranje: voldoende; de gemeente heeft nog niet of onvoldoende voldaan aan de eisen in de wet- en regelgeving op het betreffende toezichtdomein, maar er wordt wel aan gewerkt door de gemeente; gemiddelde intensiteit van toezicht.

- Rood: onvoldoende; de gemeente heeft niet voldaan aan de eisen in de wet- en regelgeving op het betreffende toezichtdomein; hoge intensiteit van toezicht.

- Blanco: als een cel in het overzicht blanco is gelaten, betekent dit dat de provinciale toezichthouder geen (afgewogen) oordeel heeft kunnen vellen omdat de betreffende gemeente de vereiste informatie, conform het informatiearrangement, niet tijdig en/of niet volledig heeft aangeleverd bij de provincie. Zie hiervoor ook de bijgevoegde tabel over de mate van het tijdig en/of volledig aanleveren van de informatie.

Toelichting bij oordeel 'oranje', 'rood' of bij blanco cel

Als de provinciale toezichthouder het oordeel 'oranje' of 'rood' geeft aan een gemeente op een bepaald toezichtdomein volgt hierna een korte toelichting daarop. Daarbij wordt waar nodig ook aangegeven welke sectorale interventie heeft plaatsgevonden of plaatsvindt. Ook vindt een korte toelichting plaats als een cel blanco is. Alleen als daartoe aanleiding is, wordt ook een toelichting gegeven bij het oordeel 'groen'. In het geval het oordeel van de sectorale provinciale toezichthouder (sterk) afwijkt van het oordeel van een gemeente zelf, zoals weergegeven in de in de jaarstukken van de gemeente opgenomen zelfevaluatie IBT, wordt dit ook vermeld in de toelichting hierna.

NB. Toelichting bij toezichtdomein Archief:

Bij de beoordeling van de zorg voor de archieven is maatwerk op basis van een risicogerichte aanpak toegepast. Niet alle gemeenten beoordelen zichzelf geheel in lijn met die opzet, zodat de vergelijking niet een-op-een te maken valt. In alle gevallen "oranje" gaat het om achterstanden bij de uitvoering of onvolledige opzet van het plan van aanpak dan wel onvolledig verstrekte informatie. Alleen waar dit afwijkt van het eigen oordeel is een toelichting gegeven.

Gemeente	Toezichtdomein waarop gemeente het oordeel 'oranje' of 'rood' krijgt of waarbij een cel blanco is (Met tussen haakjes G (= groen), O (= oranje) of R (= rood) voor beoordelingskleur of B (= blanco) voor blanco cel)	Toelichting
Emmen	Omgevingsrecht (o)	Emmen heeft ten opzichte van vorig jaar een duidelijke verbetering gemaakt inzake het vaststellen en toezenden van het VTH verslag en het VTH programma. De zelfevaluatie is echter niet toegezonden.
Tynaarlo	Omgevingsrecht (o)	Het VTH verslag is niet vastgesteld noch toegezonden.
Midden-Drenthe	Ruimtelijk ordening (o)	De gemeente heeft geen bestemmingsplan voor 3 gebieden: Spier, Smilde en stukje naast het MFA in Westerbork
Aa en Hunze	Archief (o)	Het eindoordeel volgens de criteria van het uitvoeringsprogramma is minder, omdat de gemeente die criteria in de jaarstukken niet goed toepast, maar het verschil is niet groot.
Meppel	Archief (g)	Het eindoordeel volgens de criteria van het uitvoeringsprogramma is gunstiger dan de gemeente zelf aangeeft

Midden-Drenthe	Archief (g)	Het eindoordeel volgens de criteria van het uitvoeringsprogramma is gunstiger dan de gemeente zelf aangeeft
Noordenveld	Archief (o)	Het eindoordeel volgens de criteria van het uitvoeringsprogramma is minder, omdat de gemeente die criteria in de jaarstukken niet goed toepast, maar het verschil is niet groot.
Westerveld	Huisvesting Statushouders	Achterstand van 31 december 2022 was 7,65, daarmee is de taakstelling niet gerealiseerd vandaar Oranje. Zij geven zelf Groen
De Wolden	Huisvesting Statushouders	Taakstelling is gerealiseerd, vandaar Groen. Zij geven zichzelf Oranje
Tynaarlo	Huisvesting Statushouders	Taakstelling 2022 is niet gerealiseerd (-10,2)
Aa en Hunze	Huisvesting Statushouders	Taakstelling 2022 is niet gerealiseerd (-14)
Alle gemeenten	Huisvesting Statushouders	Aandacht voor 2023 is dat de instroom steeds hoger wordt en daarmee steeds meer wordt gevraagd van de gemeenten. In het eerste deel van 2023 zien we dat bij 9 gemeenten een achterstand is ontstaan. Voor alle gemeenten geldt dat het halen van de taakstelling steeds lastiger wordt.

*Wat betreft het toezichtdomein Financiën geldt, gezien het specifiek toezicht, een eigenstandig traject. Bovendien richt het financieel toezicht zich op andere beoordelingsperiodes dan de overige toezichtdomeinen. Dit toezichtdomein is daarom niet opgenomen in dit integraal overzicht IBT

Tabel mate van tijdig en/of volledig aanleveren vereiste informatie conform informatiearrangement

		Gemeente											
		Aa en Hunze	Assen	Borger-Oldoorn	Coevorden	De Wolden	Emmen	Hoogeveen	Meppel	Midden-Drenthe	Noordenveld	Tynaarlo	Westerveld
Toezichtdomein	Ruimtelijke ordening	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Omgevingsrecht	✓	⚠	✓	✓	✓	⚠	✓	✓	✓	✓	⚠	⚠
	Ruimtelijk erfgoed	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Huisvesting statushouders	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Archief	✓	⚠	✓	⚠	⚠	✓	⚠	✓	✓	✓	⚠	⚠

Toelichting bij tabel mate van tijdig en/of volledig aanleveren vereiste informatie conform informatiearrangement

Symbolen met kleuren staan voor mate waarin de vereiste informatie, conform het informatiearrangement, tijdig en/of volledig is aangeleverd door de betreffende gemeente

De symbolen met de kleuren groen, oranje en rood in de tabel staan voor de mate waarin de betreffende gemeente op het toezichtdomein de vereiste informatie, conform het informatiearrangement, tijdig en/of volledig heeft aangeleverd bij de provincie.

- Groen: goed; de gemeente heeft de vereiste informatie tijdig en volledig aangeleverd.

- Oranje: voldoende; de gemeente heeft de vereiste informatie niet tijdig en/of niet volledig aangeleverd.

- Rood: onvoldoende; de gemeente heeft de vereiste informatie niet aangeleverd vóór de beoordeling.

III.1.3 Rapportage wet dwangsom

Achtergrond

In de Algemene wet bestuursrecht is een titel opgenomen inzake de dwangsom bij niet tijdig beslissen. Hierin is vastgelegd in welke gevallen aanvragers recht hebben op een dwangsom als een bestuursorgaan niet tijdig beslist op een aanvraag.

Aanvragen en afhandelen

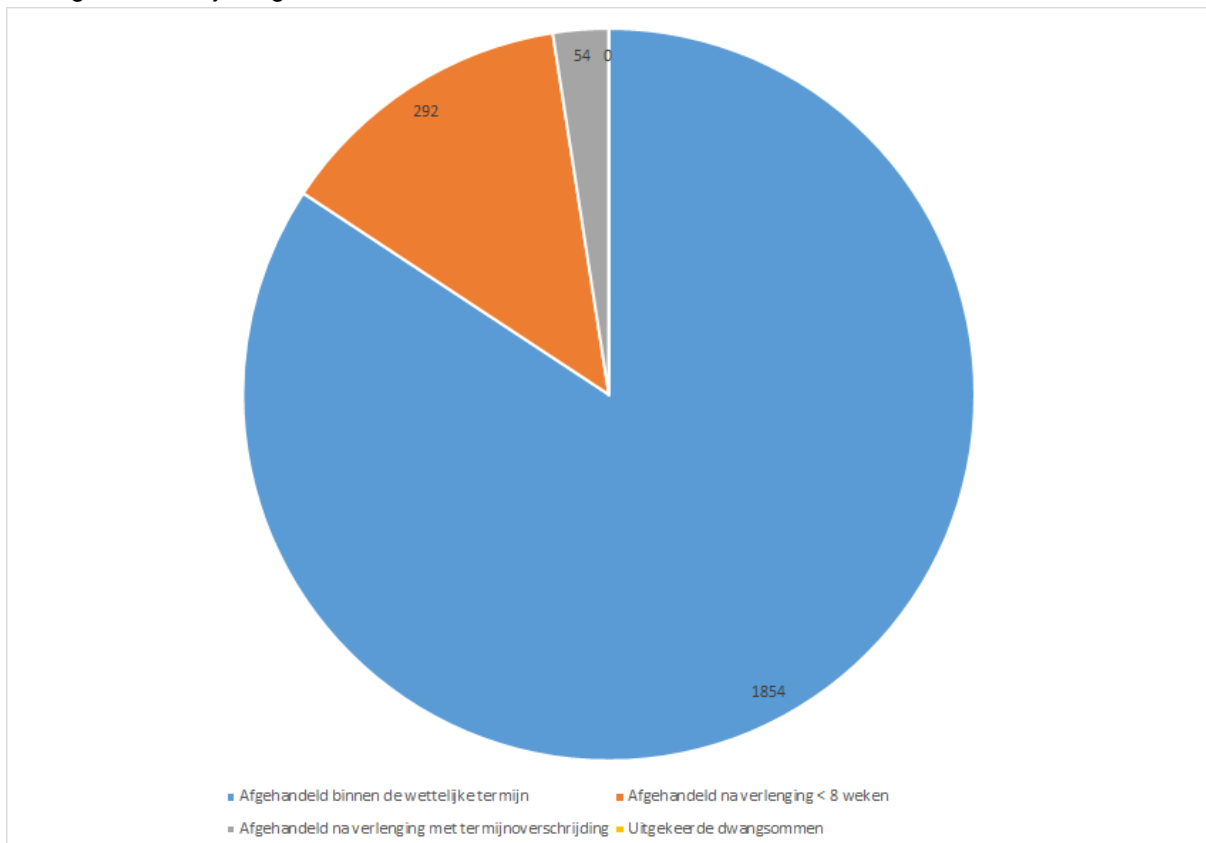
De wet kent termijnen waarbinnen aanvragen moeten zijn afgehandeld. Daarnaast zijn er gronden waarop deze termijn opgeschort en/of verdaagd kan worden. Het betreft doorgaans complexe aanvragen, waarbij de termijn wordt overschrijden. De aanvrager wordt hier altijd over geïnformeerd.

Ingebrekestellingen en dwangsommen

Als de beslistermijn is overschreden, kan de aanvrager een ingebrekestelling naar ons sturen. Als niet binnen 2 weken na ontvangst van de ingebrekestelling alsnog een besluit wordt genomen, begint de dwangsom te lopen. In de Algemene wet bestuursrecht is opgenomen dat het bestuursorgaan voor ten hoogste 42 dagen een dwangsom verschuldigd is aan de aanvrager. Daarbij merken wij op dat in wetgeving opgenomen kan worden dat het niet mogelijk is om een dwangsom te verbeuren via deze weg, dit is bijvoorbeeld voor verzoeken op grond van de Wet open overheid het geval.

Evaluatie

In 2023 zijn 4914 brieven/aanvragen binnengekomen bij de provincie. Hieronder waren 2200 verzoeken met een risico van dwangsom. Binnen de wettelijke beslistermijn zijn in 2023 1854 verzoeken afgehandeld. Tot uiterlijk 8 weken na termijnoverschrijding komt het aantal afgehandelde verzoeken op 2146. In 54 zaken is de termijnoverschrijding langer dan 8 weken. Desondanks zijn we erin geslaagd om betrokken partijen een goede uitkomst te bieden waardoor in 2023 geen dwangsommen zijn uitgekeerd.

III.1.4 Rapportage single information single audit (SISA)

In de Algemene maatregel van bestuur Single information single audit (Sisa) geeft het Rijk aan dat van een aantal regelingen, waarvoor gemeenten en provincies van het Rijk gelden ontvangen, verantwoording moet worden afgelegd in de jaarstukken. Over 2023 worden 45 regelingen verantwoord via deze rapportage.

De verantwoorde bedragen zijn gebaseerd op het stelsel van baten en lasten. Voordeel hiervan is dat cijfers aansluiten op de provinciale administratie, waardoor de administratieve lasten worden beperkt. In IPO-verband is afgesproken dat ook gemeenten via de Sisa methodiek kunnen verantwoord worden over diverse relingen, waarover de provincies weer naar het Rijk moeten verantwoorden.

SISA bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 12-02-2024								
Versrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
BZ K	C13	Regeling specifieke uitkering ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed Provincies	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (inclusief uitvoering door derden)	Aantal kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren waarmee een ontzorgingstraject is gestart	Aantal kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren waarmee een ontzorgingstraject is doorlopen tot aan het moment van aanbesteding van maatregelen om vastgoed te verduurzamen	Aantal gebouwde onroerende zaken dat hiermee wordt bereikt door het provinciaal ontzorgingsprogramma	Is binnen het provinciaal ontzorgingsprogramma uitvoering gegeven aan het stimuleren van vraagbundeling bij kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren en bij de verduurzaming van hun maatschappelijk vastgoed? (Ja/Nee/Nvt)
			Aard controle R Indicator: C13/01	Aard controle n.v.t Indicator: C13/02	Aard controle n.v.t Indicator: C13/03	Aard controle n.v.t Indicator: C13/04	Aard controle n.v.t Indicator: C13/05	Aard controle n.v.t Indicator: C13/06
			€ 678.564	€ 1.445.175	96	76	159	Ja
BZ K	C41	Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	Is de opgedane regionale kennis en ervaring gedeeld met het Kennis- en innovatieplatform verduurzaming maatschappelijk vastgoed? (Ja/Nee/Nvt)	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1) ten laste van Rijksmiddelen ivm SiSa tussen medeverheden (alleen van toepassing bij SiSa tussen medeoverheden)			
			Aard controle n.v.t Indicator: C13/07	Aard controle n.v.t Indicator: C13/08	Aard controle R Indicator: C13/09			
			Ja	Nee	€ 0			
BZ K	C41	Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	Besteding (jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Aantal projecten dat in (jaar T) is geholpen met middelen	Aantal projecten dat cumulatief (t/m jaar T) is geholpen met middelen	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd

		Provincies	Aard controle R Indicator: C41/01	Vanaf SiSa 2021 inclusief uitvoering door derden Aard controle R Indicator: C41/02	Vanaf SiSa 2021 inclusief uitvoering door derden Aard controle R Indicator: C41/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C41/04	Vanaf SiSa 2021 inclusief uitvoering door derden Aard controle n.v.t. Indicator: C41/05	Vanaf SiSa 2021 inclusief uitvoering door derden Aard controle n.v.t. Indicator: C41/06
			€ 0	€ 442.149	€ 442.149	13	22	1.498
		Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Aard controle n.v.t. Indicator: C41/07	Eindverantwoordin g (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: C41/08				
		Ja	Ja					
BZ K	C76	Actie agenda vakantieparken; acties 3.4 en het congres Vitale Vakantieparken van 2 juni 2022	Besteding(jaar T) aan de acties 3.4 en het congres Vitale Vakantieparken van 2 juni 2022 ten laste van Rijksmiddelen Aard controle R Indicator: C76/01	Cumulatieve besteding(t/m jaar T) aan de acties 3.4 en het congres Vitale Vakantieparken van 2 juni 2022 ten laste van Rijksmiddelen Aard controle n.v.t. Indicator: C76/02	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: C76/03			
		Provincie Drenthe	€ 45.000	€ 65.000	Ja			
BZ K	C81	Specifieke uitkering aan provincies ten behoeve van de financiering van (tijdelijke) capaciteit of externe expertise voor het opstellen en uitvoeren van de woondeals	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Aard controle R Indicator: C81/01	Aantal woondeals dat is tot stand gekomen met hulp van deze middelen Aard controle n.v.t. Indicator: C81/02	Zelfstandige uitvoering: Ja/Nee Aard controle n.v.t. Indicator: C81/03	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: C81/04		
			€ 270.000	3	Ja	Ja		
BZ K	C86	Specifieke uitkering ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed tweede tranche	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Aard controle R Indicator: C86/01	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Aard controle n.v.t. Indicator: C86/02	Aantal kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren waarmee een ontzorgingstraject is gestart Aard controle n.v.t. Indicator: C86/03	Aantal kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren waarmee een ontzorgingstraject is doorlopen tot aan het moment van aanbesteding van maatregelen om vastgoed te verduurzamen Aard controle n.v.t. Indicator: C86/04	Aantal gebouwde onroerende zaken dat hiermee wordt bereikt door het provinciaal ontzorgingsprogramma Aard controle n.v.t. Indicator: C86/05	Is de opgedane regionale kennis en ervaring gedeeld met het Kennis- en innovatieplatform verduurzaming maatschappelijk vastgoed? (Ja/Nee/Nvt) Aard controle n.v.t. Indicator: C86/06
		Provincies	€ 43.703	€ 43.703	4	0	14	Ja

			Worden kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren begeleid bij het opstellen van portefeuilleroutekaarten die richting geven aan het realiseren van de klimaatdoelstellingen in 2030 en 2050 (Ja/Nee/Nvt)	Worden kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren begeleid bij het aanvragen van subsidies voor verduurzamingsmaatregelen en het opstellen van relevante (advies-)documenten om te voldoen aan de voorwaarden voor subsidieverlening (Ja/Nee/Nvt)	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Eventuele toelichting	
			Aard controle n.v.t. Indicator: C86/07	Aard controle n.v.t. Indicator: C86/08	Aard controle n.v.t. Indicator: C86/09	Aard controle n.v.t. Indicator: C86/10	
			Ja	Ja	Nee	N.v.t.	
BZ K	C95	Regeling specifieke uitkering regionale structuur Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Activiteiten verricht conform aanvraag (Ja/Nee)	Eventuele toelichting - verplicht als bij de vorige indicator "nee" is ingevuld	Eindverantwoord ding (Ja/Nee)
			Aard controle R Indicator: C95/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C95/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C95/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C95/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C95/05
			€ 120.494	€ 120.494	Ja	N.v.t.	Nee
BZ K	C96	Regiodeals 4e tranche	Naam actielijn/ programmaliijn/ pijler	Besteding per actielijn/ programmaliijn/ pijler (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Besteding regionale financiering (jaar T) per actielijn/ programmaliijn/ pijler.	Correctie indicator jaar T- 1 ten laste van Rijksmiddelen per actielijn actielijn/ programmaliijn /pijler.	Correctie indicator jaar T- 1 ten laste van regionale financiering per actielijn/ programmaliijn /pijler.
			Aard controle n.v.t. Indicator: C96/01	Aard controle R Indicator: C96/02	Aard controle R Indicator: C96/03	Aard controle R Indicator: C96/04	Aard controle R Indicator: C96/05
			1 Levenslang ontwikkelen (LLO)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			2 Zorg en Welzijn	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			3 Economische Structuurversterking	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			4 Aantrekkelijke Regio	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			5 Samen met Inwoners	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			6 Regio aan de grens	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

			Kopie Naam actielijn/ programmaliijn/ pijler	Totale cumulatieve besteding per actielijn/ programmaliijn/ pijler (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Totale cumulatieve besteding regionale financiering (t/m jaar T) per actielijn/ programmaliijn/ pijler.	Toelichting		
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C96/06</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C96/07</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C96/08</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C96/09</i>		
1		Levenslang ontwikkelen (LLO)		€ 0	€ 0	N.v.t.		
2		Zorg en Welzijn		€ 0	€ 0	N.v.t.		
3		Economische Structuurversterking		€ 0	€ 0	N.v.t.		
4		Aantrekkelijke Regio		€ 0	€ 0	N.v.t.		
5		Samen met Inwoners		€ 0	€ 0	N.v.t.		
6		Regio aan de grens		€ 0	€ 0	N.v.t.		
		Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		Cumulatieve besteding uitvoeringskosten zijnde kosten ten behoefte van Voorbereiding, Administratie en Toezicht (VAT- kosten) (t/m jaar T)	Totale compensabele BTW (t/m jaar T) deel rijksbijdrage	Eindverantwoor- ding (Ja/Nee)		
		<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C96/10</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: C96/11</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: C96/12</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C96/13</i>			
		Nee		€ 14.940	€ 3.137	Nee		
BZ K	C103	Regeling specifieke uitkering ten behoefte van het opstellen en uitvoeren van woondeals tweede tranche		Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Zelfstandige uitvoering: Ja/Nee	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
		<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: C103/01</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C103/02</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C103/03</i>				
		€ 0	Ja	Nee				
BZ K	C117	Regeling specifieke uitkering versnelling natuurinclusief isoleren		Naam onderdeel	Besteding (jaar T) per onderdeel	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) per onderdeel		
		<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C117/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: C117/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: C117/03</i>				
1		Ondersteuning gemeenten bij opstellen (pre)SMP's		€ 0	€ 0			
2		Handhaving		€ 0	€ 0			
3		Beoordeling onthefingsverzoeken WNB		€ 0	€ 0			
4		Alternatieve verblijfplaatsen		€ 0	€ 0			

			Correctie besteding (jaar T-1) ivm aan medeoverheden overgeboekte middelen Aard controle R Indicator: C117/04	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: C117/05				
			€ 0	Nee				
BZ K	C210	Meerjarige regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw Provincies	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise Aard controle R Indicator: C210/01	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) Vanaf SiSa 2023 inclusief uitvoering door derden Aard controle R Indicator: C210/02	Aantal projecten dat in (jaar T) is geholpen met middelen Aard controle n.v.t. Indicator: C210/03	Aantal projecten dat cumulatief (t/m jaar T) is geholpen met middelen Vanaf SiSa 2023 inclusief uitvoering door derden Aard controle n.v.t. Indicator: C210/04	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd Vanaf SiSa 2023 inclusief uitvoering door derden Aard controle n.v.t. Indicator: C210/05	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: C210/06
			€ 169.703	€ 169.703	13	13	790	Ja
			Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: C210/07					
			Nee					
OC W	D13	Impuls regionale culturele infrastructuur 'verbreding en vernieuwing'	Naam instelling of samenwerkingsverband (per regel) Aard controle n.v.t. Indicator: D13/01	Besteding (jaar T) per instelling of samenwerkingsverband Aard controle R Indicator: D13/02	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per instelling of samenwerkingsverband Aard controle n.v.t. Indicator: D13/03	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: D13/04	Eventuele toelichting op niet afgerond projecten Aard controle n.v.t. Indicator: D13/05	
			1 Stichting Veenomanaal Veenpark	€ 75.000	€ 225.000	Nee	N.v.t.	
			2 Hellenthal Studios	€ 0	€ 3.500	Nee	N.v.t.	
			3 Into Nature	€ 0	€ 180.000	Nee	N.v.t.	
			4 Stichting Forum Groningen	€ 50.000	€ 100.000	Nee	N.v.t.	
			5 Stichting Garage TDI	€ 150.000	€ 300.000	Nee	N.v.t.	
			6 Drents Poppenspeelfestival; Stichting	€ 50.000	€ 100.000	Nee	N.v.t.	
			7 Stichting van Gogh en Drenthe	€ 75.000	€ 75.000	Nee	N.v.t.	
len W	E10	Regeling specifieke uitkering snelfietsroutes Provincies	Projectnaam/nummer Aard controle n.v.t. Indicator: E10/01	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicator: E10/02	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: E10/03	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: E10/04	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: E10/05	Toelichting op niet-afgeronde projecten Aard controle n.v.t. Indicator: E10/06
			1 Snelfietsroute/ 31161106 / 5000004237	€ 153.203	€ 3.924.188	Nee	Nee	Verlengd tot 31-12-2024

			Kopie projectnaam/nummer	Grote scope wijzigingen? (Ja/Nee)	Ernstige vertragingen? (Ja/Nee)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1) per project ivm aan andere medeoverheden overgeboekte middelen		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E10/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E10/08	Aard controle D1 Indicator: E10/09	Aard controle n.v.t. Indicator: E10/10	Aard controle R Indicator: E10/11		
			1 Snelfietsroute/ 31161106 / 5000004237	Nee	Nee	Ja	€ 0		
len W	E12	Regeling specifieke uitkeringen N-wegen Provincies	Totale besteding (jaar T)	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T (inclusief 2018))	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle R Indicator: E12/01	Aard controle R Indicator: E12/02	Aard controle R Indicator: E12/03				
			€ 206.550	€ 2.434.672	Nee				
			Projectnaam/nummer	Project wijkt meer dan 10% af (Ja/Nee)	Totale omvang per type maatregel	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: E12/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E12/05	Aard controle D1 Indicator: E12/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E12/07			
			1 N373	Ja	0	Nee			
			2 N371	Ja	0	Nee			
len W	E15B	Regeling Specifieke uitkering Regionale Aanpak Laadinfrastructuur 2020-2023 SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één code uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Projectnaam/nummer	Regionaal Plan van Aanpak Laadinfrastructuur conform Samenwerkingsovereenkomst. (Ja/Nee)	Cofinanciering ten behoeve van het regionaal Plan van Aanpak Laadinfrastructuur (jaar T)	Cumulatieve cofinanciering ten behoeve van regionaal Plan van Aanpak Laadinfrastructuur (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: E15B/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E15B/02	Aard controle D1 Indicator: E15B/03	Aard controle R Indicator: E15B/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E15B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E15B/06	
			1 030002 Provincie Friesland	Regionale Aanpak Laadinfrastructuur	Ja	€ 129.481	€ 399.119	Ja	
len W	E17	Regeling specifieke uitkering Maas-pilots Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T)	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cofinanciering (jaar T)	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Afspraken uit de bestuursovereenkomst nagekomen? (Ja/Nee)	
			Aard controle R Indicator: E17/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E17/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E17/03	Aard controle R Indicator: E17/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E17/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E17/06	
			€ 26.070	Ja	€ 743.384	€ 0	€ 0	Ja	
			Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1) ivm aan andere medeoverheden overgeboekte middelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)				

			Aard controle n.v.t. Indicator: E17/07	Aard controle R Indicator: E17/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E17/09			
			Ja	€ 0	Ja			
len W	E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021 Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicator: E20/01	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: E20/02	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) Aard controle R Indicator: E20/03	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: E20/04		
			€ 79.005	€ 107.055	€ 53.527	Nee		
			Naam/nummer per maatregel Aard controle n.v.t. Indicator: E20/05	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: E20/06	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheidsmaatregelen per type maatregel (stuks, meters) Aard controle n.v.t. Indicator: E20/07	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk Aard controle n.v.t. Indicator: E20/08		
		1	229 - aanleg van een ongelijkvloerse kruising (fietsonderdoorgang, deel III)	Nee	0	N.v.t.		
len W	E28B	Regionale mobiliteitsfondsen (Zuiderzeelijn) (SiSa tussen medeoverheden) Beschikking of overeenkomst van Samenwerkingsverband Noord Nederland met provincies obv convenant tussen Rijk en Samenwerkingsverband Noord Nederland voor Regiospecifiek Pakket Zuiderzeelijn Provincies Fryslân, Groningen en Drenthe	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicator: E28B/01	Gerealiseerd (Ja/Nee) Aard controle R Indicator: E28B/02	Besteding (jaar T) ten laste van SNN Aard controle R Indicator: E28B/03	Overige bestedingen (jaar T) Aard controle R Indicator: E28B/04	Toe rekenen met SNN Aard controle R Indicator: E28B/05	
		1	UP-10-03055	Nee	€ 0	€ 0	€ 0	
		2	UP-10-21307	Nee	€ 0	€ 0	€ 0	
		3	UP-11-15071	Nee	€ 0	€ 0	€ 0	
		4	UP-12-06690	Nee	€ 0	€ 0	€ 0	
		5	UP-13-10546	Nee	€ 0	€ 0	€ 0	
		6	UP-16-25836	Nee	€ 0	€ 0	€ 0	
		7	UP-17-14989	Nee	€ 267.840	€ 0	€ 0	
			Kopie beschikingsnummer Aard controle n.v.t. Indicator: E28B/06	Toelichting Aard controle n.v.t. Indicator: E28B/07	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: E28B/08			
		1	UP-10-03055	Geen besteding in 2023	Nee			
		2	UP-10-21307	Geen besteding in 2023	Nee			

			3	UP-11-15071	Geen besteding in 2023	Nee			
			4	UP-12-06690	Geen besteding in 2023	Nee			
			5	UP-13-10546	Geen besteding in 2023	Nee			
			6	UP-16-25836	Geen besteding in 2023	Nee			
			7	UP-17-14989	Spoor Emmen-Zwolle	Nee			
len W	E38	Tijdelijke stimuleringsregeling veilig, doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur 2020		Besteding (jaar T) aan projectkosten voor het totale project	Cumulative besteding (t/m jaar T) aan projectkosten voor het totale project	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Eindverantwoording totale project (Ja/Nee)		
				Zelfstandige uitvoering	Inclusief uitvoering door derden				
				Aard controle R Indicator: E38/01	Aard controle R Indicator: E38/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E38/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E38/04		
			€ 0	€ 55.096	Ja	Ja			
			Projectnaam/nummer per project	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per project					
			Aard controle n.v.t. Indicator: E38/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E38/06					
			1	31164767/ 5000004455/ project F	Nee				
len W	E44	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027		Beschikingsnummer	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulative besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Besteding (jaar T) ten laste van cofinanciering	Besteding (t/m jaar T) cofinanciering cumulatief	Eindverantwoording (Ja/Nee)
				Aard controle n.v.t. Indicator: E44/01	Aard controle R Indicator: E44/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E44/03	Aard controle R Indicator: E44/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E44/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E44/06
			1	lenW/BSK-2022/20141	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			2	lenW/BSK-2022/20141	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			3	lenW/BSK-2022/20141	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			4	lenW/BSK-2023/99150	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			5	lenW/BSK-2023/99150	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			6	lenW/BSK-2023/99150	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
				Kopie beschikingsnummer	Naam/nummer maatregel	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel			
				Aard controle n.v.t. Indicator: E44/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E44/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E44/09			
1	lenW/BSK-2022/20141	Water vasthouden en benutten	Nee						
2	lenW/BSK-2022/20141	Ruimtelijke inrichting	Nee						

			3	lenW/BSK-2022/20141	Water bergen (capaciteitsvergroting)	Nee			
			4	lenW/BSK-2023/99150	Water vasthouden en benutten	Nee			
			5	lenW/BSK-2023/99150	Ruimtelijke inrichting	Nee			
			6	lenW/BSK-2023/99150	Vergroten van de afvoercapaciteit	Nee			
				Kopie beschikingsnummer	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1) ivm SiSa tussen medeoverheden	Correctie cofinanciering (jaar T-1) ivm SiSa tussen medeoverheden		
				Aard controle n.v.t. Indicator: E44/10	Aard controle n.v.t. Indicator: E44/11	Aard controle n.v.t. Indicator: E44/12	Aard controle R Indicator: E44/13		
			1	lenW/BSK-2022/20141	Nee	€ 0	€ 0		
			2	lenW/BSK-2022/20141	Nee	€ 0	€ 0		
			3	lenW/BSK-2022/20141	Nee	€ 0	€ 0		
			4	lenW/BSK-2023/99150	Nee	€ 0	€ 0		
			5	lenW/BSK-2023/99150	Nee	€ 0	€ 0		
			6	lenW/BSK-2023/99150	Nee	€ 0	€ 0		
len W	E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (SiSa tussen medeoverheden)		Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Beschikingsnummer	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T)	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T)
				Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/02	Aard controle R Indicator: E44B/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/04	Aard controle R Indicator: E44B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/06
			1		Geen beschikingsbrieven van medeoverheden ontvangen				
				Kopie CBS(code)	Kopie beschikingsnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
				Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/09			
			1		Geen beschikingsbrieven van medeoverheden ontvangen				
				Kopie CBS(code)	Kopie beschikingsnummer	Naam/nummer maatregel	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel		
				Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/10	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/11	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/12	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/13		
			1		Geen beschikingsbrieven van medeoverheden ontvangen				

len W	E56	Regeling specifieke uitkering doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur 2021	Besteding (jaar T-1) aan projectkosten voor het totale project Aard controle R Indicator: E56/01	Besteding (jaar T) aan projectkosten voor het totale project Aard controle R Indicator: E56/02	Cumulative besteding (t/m jaar T) aan projectkosten voor het totale project Aard controle n.v.t Indicator: E56/03	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t Indicator: E56/04	Correctie besteding (jaar T-1) aan projectkosten voor het totale project Aard controle R Indicator: E56/05	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t Indicator: E56/06
			1 -€ 50.000	€ 306.622	€ 820.996	Ja	€ 0	Nee
			2 € 41.322	€ 0	€ 41.322	Ja	€ 0	Nee
			Projectnaam / nummer Aard controle n.v.t. Indicator: E56/07	Project afgerond (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: E56/08				
			1 Project F	Nee				
			2 Project G	Nee				
len W	E56B	Regeling specifieke uitkering doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur 2021 SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Aard controle n.v.t. Indicator: E56B/01	Projectnaam / nummer Aard controle n.v.t. Indicator: E56B/02	Besteding (jaar T-1) aan projectkosten voor het totale project Aard controle R Indicator: E56B/03	Besteding (jaar T) aan projectkosten voor het totale project Aard controle R Indicator: E56B/04	Cumulative besteding (t/m jaar T) aan projectkosten voor het totale project Aard controle n.v.t Indicator: E56B/05	Project afgerond (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: E56B/06
			1 060080 Gemeente Leeuwarden	zaaknummer 31175319, nummer 5000005138	€ 372.178	€ 596.522	€ 968.700	Nee
len W	E58	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem overbruggingsjaar 2021	Projectnaam / nummer Aard controle n.v.t. Indicator: E58/01	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicator: E58/02	Cumulative besteding (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: E58/03	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t Indicator: E58/04	Correctie besteding (jaar T-1) Aard controle R Indicator: E58/05	Project afgerond (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: E58/06
			1 31174213/ 5000005020 BIO PFOA Onderzoek 18002147	€ 111.436	€ 140.936	Ja	€ 0	Nee
			Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: E58/07					
			Nee					
len W	E74	Tijdelijke regeling specifieke uitkeringen decentraal spoor	Is de gedecentraliseerde spoor- of tramdienst uitgevoerd? (ja/nee) Aard controle R Indicator: E74/01	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: E74/02				
			Ja	Ja				

len W	E83	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2022	Projectnaam / nummer	Besteding (jaar T) per project	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie Jaar T-1 per project ivm SiSa tussen medeoverheden (Jaar T-1)	Cumulative besteding (t/m jaar T) per project
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E83/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: E83/02</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E83/03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: E83/04</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E83/05</i>
			1 Franklinstraat 1, Hoogeveen / 18001689	€ 0	Ja	€ 0	€ 265.000
			2 Franklinstraat 1, Hoogeveen / 18001689 (projectgebonden kosten)	€ 5.760	Ja	€ 0	€ 5.760
			3 Gebiedsgericht grondwaterbeheer Hoogeveen / 18002142 (incl. projectgebonden kosten)	€ 35.120	Ja	€ 0	€ 47.869
			4 Gebiedsgericht grondwaterbeheer Coevorden / 18002143 (incl. projectgebonden kosten)	€ 66.178	Ja	€ 0	€ 67.038
			5 Gebiedsgericht grondwaterbeheer Assen / 18002145 (incl. projectgebonden kosten)	€ 29.020	Ja	€ 0	€ 37.679
			6 ETP MERA - pfas onderzoek 18001991 (projectgebonden kosten)	€ 4.032	Ja	€ 0	€ 4.032
			7 BIO Brandweeroefenlocaties 18002157 (projectgebonden kosten)	€ 23.157	Ja	€ 0	€ 23.157
			Kopie projectnaam / nummer	Uitvoering is volgens aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee), zo nee geef in indicator 08 de reden aan.	Optionele toelichting. Verplicht als bij 07 nee is ingevuld	Project afgerond (Ja/Nee)	
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E83/06</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E83/07</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E83/08</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E83/09</i>	
			1 Franklinstraat 1, Hoogeveen / 18001689	Ja	N.v.t.	Nee	
			2 Franklinstraat 1, Hoogeveen / 18001689 (projectgebonden kosten)	Ja	N.v.t.	Nee	
			3 Gebiedsgericht grondwaterbeheer Hoogeveen / 18002142 (incl. projectgebonden kosten)	Ja	Bij indicator E83/02 zijn ook projectgebonden kosten van 2022 verantwoord.	Nee	
			4 Gebiedsgericht grondwaterbeheer Coevorden / 18002143 (incl. projectgebonden kosten)	Ja	N.v.t.	Nee	

			5	Gebiedsgericht grondwaterbeheer Assen / 18002145 (incl. projectgebonden kosten)	Ja	Bij indicator E83/02 zijn ook projectgebonden kosten van 2022 verantwoord.	Nee				
			6	ETP MERA - pfas onderzoek 18001991 (projectgebonden kosten)	Ja	N.v.t.	Nee				
			7	BIO Brandweeroefenlocaties 18002157 (projectgebonden kosten)	Ja	N.v.t.	Nee				
			Eindverantwoording (Ja/Nee)								
			Aard controle n.v.t.								
			Indicator: E83/10								
			Nee								
Ien W	E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)				
				Aard controle R	Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle n.v.t.				
				Indicator: E84/01	Indicator: E84/02	Indicator: E84/03	Indicator: E84/04				
				€ 0	€ 0	€ 0	Nee				
			Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheidsmaatregelen per type maatregel (stuks, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk					
			Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.					
			Indicator: E84/05	Indicator: E84/06	Indicator: E84/07	Indicator: E84/08					
			1	Rotonde Bubeko (379)	Nee	0	N.v.t.				
Ien W	E87	Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater	Beschikkingnaam/nummer	Totale besteding (jaar T)	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T)	Totale eigen bijdrage en bijdrage van derden (jaar T)	Cumulatieve eigen bijdrage en bijdrage van derden (t/m jaar T)	Volledige zelfstandige uitvoering? (Ja/Nee)			
			Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.			
			Indicator: E87/01	Indicator: E87/02	Indicator: E87/03	Indicator: E87/04	Indicator: E87/05	Indicator: E87/06			
			1	IENW/BSK-2022/296738	€ 645.447	€ 1.003.458	€ 484.084	€ 752.594	Nee		
			2	IENW/BSK-2023/339550	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja		
				Kopie beschikkingnaam/nummer	Correctie besteding (jaar T-1)	Eindverantwoording (Ja/Nee)					
				Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.					
	Indicator: E87/07	Indicator: E87/08	Indicator: E87/09								
	1	IENW/BSK-2022/296738	€ 358.012	Nee							
	2	IENW/BSK-2023/339550	€ 0	Nee							

len W	E87B	Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Beschikingsnaam/nummer	Totale besteding (jaar T)	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T)	Totale eigen bijdrage en bijdrage van derden (jaar T)	Cumulatieve eigen bijdrage en bijdrage van derden (t/m jaar T)
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E87B/01</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E87B/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: E87B/03</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E87B/04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: E87B/05</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E87B/06</i>
			1 030004 Provincie Overijssel	D2023-03-006239	509338	1028642	382003	771481
			Kopie beschikingsnaam/nummer	Eindverantwoordin g (Ja/Nee)				
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E87B/07</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E87B/08</i>				
			1 D2023-03-006239	Nee				
len W	E97	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2023	Projectnaam / nummer	Besteding (jaar T) per project	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie Jaar T-1 per project ivm SiSa tussen medeoverheden (Jaar T-1)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project	
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E97/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: E97/02</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E97/03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: E97/04</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E97/05</i>	
			1 2023000743/Newtonstraat	€ 0	Ja	N.v.t.	€ 0	
			2 2023000743/GGb Hoogeveen/18002142	€ 0	Ja	N.v.t.	€ 0	
			Kopie projectnaam / nummer	Uitvoering is volgens aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee), zo nee geef in indicator 08 de reden aan.	Optionele toelichting. Verplicht als bij 07 nee is ingevuld	Project afgerond (Ja/Nee)		
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E97/06</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E97/07</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E97/08</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E97/09</i>		
			1 2023000743/Newtonstraat	Ja	nvt	Nee		
			2 2023000743/GGb Hoogeveen/18002142	Ja	nvt	Nee		
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E97/10</i>					
			Nee					

len W	E106 B	Regionale Aanpak Laadinfrastructuur	Hieronder per regel één provincie(code) of gemeente(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie of gemeente invullen	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E106B/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: E106B/02</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E106B/03</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E106B/04</i>		
		SiSa tussen medeoverheden	030002 Provincie Friesland	€ 0	€ 0	Nee		
EZ K	F11	Regeling specifieke uitkering MKB Deals 1e tranche	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Totale cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T). Inclusief uitvoering door derde (sisa tussen medeoverheden) vanaf verantwoordingsjaar SiSa 2021	Besteding (jaar T) t.i.v. cumulatieve cofinanciering	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Bestedingen zijn verantwoord op basis van voorlopige toekenningen? (Ja/Nee)	Toelichting
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: F11/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: F11/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: F11/03</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: F11/04</i>	<i>Aard controle D2</i> <i>Indicator: F11/05</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: F11/06</i>
		Zelfstandig uitvoering (exclusief uitvoering door derde)	€ 0	€ 365.289	€ 309.915	Ja	Nee	De uitvoering van dit project loopt door t/m 30 maart 2023. Er zijn geen subsidiebeschikkingen in het kader van dit project afgegeven.
EZ K	F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: F28/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: F28/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: F28/03</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: F28/04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: F28/05</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: F28/06</i>
		€ 825.455	€ 44.392	€ 0	€ 869.847	€ 0	€ 0	
		Eindverantwoording (Ja/Nee)	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: F28/07</i>					

		Nee						
LN V	L7	Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland	Gebiedsnaam/nummer	Totale besteding (jaar T)	Totale Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Toelichting
				Zelfstandige uitvoering	Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2021			Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L7/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: L7/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: L7/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L7/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L7/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L7/06</i>
		1	Drents Plateau	€ 291.486	€ 956.448	Ja	Nee	N.v.t.
LN V	L8	Regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden	Beschikkingnummer/naam	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
				Automatisch ingevuld en betreft optelling indicatoren L8/09				
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L8/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L8/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L8/03</i>			
			SUOV121003	€ 7.275.527	Nee			
			Naam/nummer overeenkomstig koopovereenkomst	Betreeft dit een financiering uit deel A of deel B?	Indien deel A:	Indien deel B:	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per overeenkomst	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per overeenkomst
				Als A indicator 06 verplicht, als B indicator 07 verplicht.	is sprake geweest van de verwerving van vermogensbestanddelen die voor de provincie hebben geleid tot vermogensvorming w.o. opbrengsten; zo ja, welk bedrag betreft het?	is sprake geweest van de verwerving van vermogensbestanddelen die voor de provincie restwaarde zouden opleveren; zo ja, welk bedrag betreft het?		
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L8/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L8/05</i>	<i>Aard controle D1 Indicator: L8/06</i>	<i>Aard controle D1 Indicator: L8/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: L8/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L8/09</i>
		1	HJ Bosma/9928	A	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.259.755
		2	M Striper/9924	A	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.559.353
		3	MLM Striper/9922	A	€ 0	€ 0	€ 0	€ 845.483
		4	Mts Wehkamp/9908	A	€ 0	€ 0	€ 0	€ 733.583
		5	Kvr Kweeklustweg/9904	A	€ 0	€ 0	€ 1.877.353	€ 1.877.353
			Kopie naam/nummer overeenkomstig koopovereenkomst	Is de aankoop som gebaseerd op een taxatie door een onafhankelijke taxateur of marktwaarde en komt de overeengekomen koopsom met die taxatie overeen? (Ja/Nee/N.v.t.)	Toelichting			
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle D1</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>			
					Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen. Verplicht als bij L8/11, "Nee" is ingevuld.			

			Indicator: L8/10	Indicator: L8/11	Indicator: L8/12			
			1 HJ Bosma/9928	Ja	N.v.t.			
			2 M Striper/9924	Ja	N.v.t.			
			3 MLM Striper/9922	Ja	N.v.t.			
			4 Mts Wehkamp/9908	Ja	N.v.t.			
			5 Kvr Kweeklustweg/9904	Ja	N.v.t.			
LN V	L16	Enmalige specifieke uitkering Provinciaal Uitvoeringsprogramma Natuur	Naam Uitvoeringsprogramma	Besteding (jaar T) per uitvoeringsprogr ma - exclusief uitvoering door derden	Cumulatieve besteding (t/m jaar T). Vanaf SiSa 2022 inclusief uitvoering door derden	Cumulatieve besteding apparaatskosten (t/m jaar T) per uitvoeringsprogr mma	Uitvoeringsprog ramma volgens uitvoeringsplan uitgevoerd (Ja/Nee)	Uitvoeringsprogr mma afgerond (Ja/Nee)
			Aard controle n.v.t. Indicator: L16/01	Aard controle R Indicator: L16/02	Aard controle R Indicator: L16/03	Aard controle n.v.t. Indicator: L16/04	Aard controle n.v.t. Indicator: L16/05	Aard controle n.v.t. Indicator: L16/06
		1	Programma Natuur	€ 13.280.663	€ 32.334.848	€ 5.207.196	Ja	Nee
			Kopie Uitvoeringsprogramma	Toelichting	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: L16/07	Aard controle n.v.t. Indicator: L16/08	Aard controle n.v.t. Indicator: L16/09			
		1	Programma Natuur	N.v.t.	Ja			
LN V	L20	Enmalige specifieke uitkering aanvullende aanpak nitraatuitspoeling uit agrarische bedrijfsvoering in specifieke grondwaterbeschermingsgebieden provincie Drenthe	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Eindverantwoordin g (Ja/Nee)				
			Aard controle R Indicator: L20/01	Aard controle n.v.t. Indicator: L20/02				
			€ 99.675	Ja				
LN V	L24	Regeling specifieke uitkering voorbereidingskosten landelijk gebied, versnellingsvoorstellen en PAS-melders	Besteding (jaar T)	Totale cumulatieve bestedingen (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)?			
			Aard controle R Indicator: L24/01	Aard controle n.v.t. Indicator: L24/02	Aard controle n.v.t. Indicator: L24/03			
			€ 2.519.989	€ 4.104.682	Ja			
LN V	L25	Regeling specifieke uitkering provinciale versnellingsvoorstellen transitie landelijk gebied	Naam versnellingsvoorstel	Besteding (jaar T)	Totale cumulatieve bestedingen (t/m jaar T)	Baten (jaar T) vermogensvormin g	Totale cumulatieve baten vermogensvor ming (t/m jaar T)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: L25/01	Aard controle R Indicator: L25/02	Aard controle n.v.t. Indicator: L25/03	Aard controle R Indicator: L25/04	Aard controle n.v.t. Indicator: L25/05	
		1	Overgangsgebieden	€ 292.817	€ 292.817	€ 0	€ 0	
		2	Versnelling landbouw gerelateerde maatregelen	€ 4.671.138	€ 4.671.788	€ 0	€ 0	
		3	hydrologisch systeemherstel	€ 3.439.739	€ 3.439.739	€ 0	€ 0	
			Eindverantwoording (Ja/Nee)?					

			Aard controle n.v.t. Indicator: L25/06					
			Nee					
LN V	L27	specifieke uitkering Regeling provinciale maatregelen PAS-melders	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)?			
			automatisch berekend	Automatisch berekend				
			Aard controle n.v.t. Indicator: L27/01	Aard controle n.v.t. Indicator: L27/02	Aard controle n.v.t. Indicator: L27/03			
		1	€ 648.017	€ 648.017	Nee			
			Naam/nummer van de maatregel	Karakter van de maatregel	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van rijksmiddelen		
			Aard controle n.v.t. Indicator: L27/04	Aard controle R Indicator: L27/05	Aard controle R Indicator: L27/06	Aard controle n.v.t. Indicator: L27/07		
			Is de aankoopsom, indien van toepassing, gebaseerd op een taxatie door een onafhankelijke taxateur conform marktwaarde (Ja/Nee)?			Wat is de restwaarde van door de provincie verworven vermogensbestanddelen?		
			Aard controle D1 Indicator: L27/08	Aard controle R Indicator: L27/09				
		1	Opkoop PAS melder A	Aankoop van de gehele onderneming	€ 450.668	€ 450.668	Ja	€ 0
		2	Opkoop PAS melder B	Aankoop van erf, opstallen en bijbehorende vergunningen en rechten	€ 221.483	€ 221.483	Ja	€ 0
		3	Opkoop varkenshouderij A	Opkoop varkenshouderij inclusief alle rechten	-€ 12.067	-€ 12.067	Ja	€ 0
		4	Opkoop varkenshouderij A	Opkoop varkenshouderij inclusief alle rechten	-€ 12.067	-€ 12.067	Ja	€ 0
			Kopie naam/nummer van de maatregel	Is de vrijgekomen depositeruimte uitsluitend gebruikt voor het legaliseren van PAS-melders (Ja/Nee)?	Is voldaan aan de juridische en beleidsmatige kaders op het moment van besteding van de middelen (Ja/Nee)?			
			Aard controle n.v.t. Indicator: L27/10	Aard controle D1 Indicator: L27/11	Aard controle D1 Indicator: L27/12			
		1	Opkoop PAS melder A	Ja	Ja			
		2	Opkoop PAS melder B	Ja	Ja			

			3	Opkoop varkenshouderij A	Ja	Ja			
			4	Opkoop varkenshouderij A	Ja	Ja			
				Kopie naam/nummer van de maatregel	Naam opgelost gemeld PAS-project	Wat is de waarde van het opgeloste gemeld PAS-project?	Vul in totale besteding per opgelost gemeld PAS-project		
				Aard controle n.v.t. Indicator: L27/13	Aard controle n.v.t. Indicator: L27/14	Aard controle R Indicator: L27/15	Aard controle R Indicator: L27/16		
			1	Opkoop PAS melder A	1,41002E+12	€ 2.123.403	€ 450.668		
			2	Opkoop PAS melder B	1,41003E+12	€ 835.345	€ 221.483		
			3	Opkoop varkenshouderij A	1,41003E+12	€ 1.500.000	-€ 12.067		
			4	Opkoop varkenshouderij A	1,41002E+12	€ 1.500.000	-€ 12.067		
LN V	L29	Regeling specifieke uitkering capaciteit natuurmonitoring		Aantal ingezette fte (ambtelijke capaciteit of externe inhuur) (jaar T)	Besteding (jaar T)				
				Aard controle n.v.t. Indicator: L29/01	Aard controle R Indicator: L29/02				
			1		€ 27.878				
LN V	L31	Specifieke uitkering Regeling uitvoering BO nitraat		Besteding (jaar T)					
				Aard controle R Indicator: L31/01					
				€ 247.357					
LN V	L32	Specifieke uitkering Regeling uitvoering aanpak piekbelasting		Selecteer welke van toepassing (samenwerkingsovereenkomst/ werkafspraken)	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)?		
				Aard controle n.v.t. Indicator: L32/01	Aard controle R Indicator: L32/02	Aard controle n.v.t. Indicator: L32/03	Aard controle n.v.t. Indicator: L32/04		
			1	Samenwerkingsovereenkomst	€ 26.258	€ 26.258	Nee		
GR O	GRO2 C	Verkeer en vervoer Groningen		Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Welke regeling betreft het	Totale besteding in jaar T	Correctie t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T	Toelichting
						De besteding in jaar T ten laste van zowel provinciale middelen als overige middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen
		SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Groningen		Aard controle n.v.t. Indicator: GRO2C/01	Aard controle n.v.t. Indicator: GRO2C/02	Aard controle R Indicator: GRO2C/03	Aard controle R Indicator: GRO2C/04	Aard controle n.v.t. Indicator: GRO2C/05	Aard controle n.v.t. Indicator: GRO2C/06
			1	2022-016550	Bijdrage organisatie Hubs Groningen-Drenthe	€ 225.389	€ 13.069	€ 438.458	
									N.v.t.

			Kopie beschikingsnummer	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Correctie t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
			Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.		
			Indicator: GRO2C/07 2022-016550	Indicator: GRO2C/08 € 112.695	Indicator: GRO2C/09 € 6.535	Indicator: GRO2C/10 € 219.229	Indicator: GRO2C/11		
			1				Nee		
GR O	GRO2 1C	Regiospecifiek pakket (RSP)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Welke regeling betreft het	Totale besteding in jaar T	Correctie t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T	Toelichting	
		SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Groningen	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle n.v.t.	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen	
			Indicator: GRO21C/01	Indicator: GRO21C/02	Indicator: GRO21C/03	Indicator: GRO21C/04	Indicator: GRO21C/05	Indicator: GRO21C/06	
			1	2020-036803/16/A.9/RSP De Punt	Transferia en Busstations en Infrastructuur, HOV-bus en Q-liners t.b.v. P&R De Punt	€ 0	€ 0	€ 0	
			2	2020-056525/27/A.29/RSP Norgervaart	RSP Transferia, Busstations, infra,HOV-bus & Qliners t.b.v. Norgervaart	€ 0	€ 0	€ 0	N.v.t.
				Kopie beschikingsnummer	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Correctie t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
				Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	
			Indicator: GRO21C/07	Indicator: GRO21C/08	Indicator: GRO21C/09	Indicator: GRO21C/10	Indicator: GRO21C/11		

			1	2020-036803/16/A.9/RSP De Punt	€ 0	€ 0	€ 0		
			2	2020-056525/27/A.29/RSP Norgervaart	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
								Nee	
GR O	GRO6 C	Regio Deal Natuur Inclusieve Landouw Noord Nederland		Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Gebiedsnaam	Totale besteding in jaar T	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T	Eindverantwoor ding (Ja/Nee)	Toelichting
		SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Drenthe				De besteding in jaar T ten laste van zowel provinciale middelen als overige middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordingsi nformatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen
				<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>
				<i>Indicator: GRO6C/01</i>	<i>Indicator: GRO6C/02</i>	<i>Indicator: GRO6C/03</i>	<i>Indicator: GRO6C/04</i>	<i>Indicator: GRO6C/05</i>	<i>Indicator: GRO6C/06</i>
			1	2021-101764	Drents Plateau	€ 1.368.916	€ 2.830.529	Nee	N.v.t.

III.1.5 EMU-saldo

Het EMU-saldo

Om de overheidsfinanciën in de Eurozone robuust te houden, zijn in Europees verband afspraken gemaakt over het toegestane maximale tekort van het EMU-saldo op nationaal niveau. De Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet hof) is de Nederlandse uitwerking van deze afspraken. Omdat het EMU-saldo van alle decentrale overheden deel uitmaakt van het EMU-saldo op nationaal niveau is het daarmee ook relevant voor de decentrale overheden om het eigen EMU-saldo te volgen.

Berekening EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven (dus geen afschrijvingen, waardemutaties, etc.) van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode. Hiermee wijkt de berekening af van het baten/lastenstelsel zoals het BBV voorschrijft.

Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden) van de provincie.

EMU-referentiewaarden

In 2018 heeft het Rijk na overleg met de koepels van de decentrale overheden (IPO, VNG en UvW) besloten dat de decentrale overheden gezamenlijk -0,4% van het BBP als ruimte krijgen voor het EMU-saldo voor de jaren 2019 tot en met 2022. Deze afspraak is in 2022 met een jaar verlengd. Binnen de gezamenlijke ruimte van -0,4 % is de ruimte voor provincies -0,08%. Jaarlijks worden in de septembercirculaire van het Provinciefonds de EMU-referentiewaarden (de ruimte per provincie weergegeven in euro's) gepubliceerd. De referentiewaarde voor 2023 is opgenomen in de septembercirculaire 2022 en bedraagt voor de provincie Drenthe € 36.116.000,--.

EMU-saldo in 2023

De berekening van het EMU-saldo is weergegeven in onderstaande tabel. Het EMU-saldo bedraagt voor 2023 € 41 miljoen negatief. In de Begroting 2023 werd uitgegaan van € 113 miljoen negatief. Het EMU-saldo 2023 overschrijdt de EMU-referentiewaarde voor onze provincie. Een individuele EMU-referentiewaarde betreft echter geen norm, maar is een indicatie van het aandeel dat de decentrale overheid in de gezamenlijke tekortnorm heeft.

Als alle afgegeven EMU-prognoses de referentiewaarden overschrijden en ook worden gerealiseerd, wordt het totaal van de toegekende EMU-ruimte overschreden.

Berekening EMU-saldo (bedragen x € 1.000)		Begroting 2023	Jaarrekening 2023	Vershil
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-59.046	1.236	60.282
2	Mutatie (im)materiële vaste activa	53.451	44.054	-9.397
3	Mutatie voorzieningen	-35	1.790	1.825
4	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	0	17	17
5	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	0	0	0
EMU-saldo (1-2+3-4-5)		-112.533	-41.045	71.488

III.1.6 Portefeuilleverdeling GS-leden

Commissaris van de Koning	Portefeuille
Jetta Klijnsma	Voorzitter college van Gedeputeerde Staten (eigenstandige positie)
	Coördinatie van beleid
	Openbare orde en veiligheid
	Rijkstaken
	Kabinetszaken
Gedeputeerde	Portefeuille
Jisse Otter (BBB)	Landbouw en stikstof, inclusief Agenda voor de Veenkoloniën
	Toezicht en handhaving, inclusief Regionale Uitvoeringsdienst (opdrachtgeversrol)
	Cultuur
	Groningen Airport Eelde, inclusief omgevingsontwikkeling
	Bestuurlijke verhoudingen en financieel toezicht
	Aandeelhouderschap Groningen Airport Eelde
	1e plaatsvervangend commissaris van de Koning
Egbert van Dijk (BBB)	Financiën, Inkoop en subsidies
	Natuur en landschap, inclusief Prolander (opdrachtgeversrol)
	Vergunningen
	Europa
	Regionale Uitvoeringsdienst (eigenaarsrol)
	Bestuurlijke vernieuwing
	Communicatie
	Archief
	Aandeelhouderschap Nederlandse Waterschapsbank
	Aandeelhouderschap Bank Nederlandse Gemeenten
	Aandeelhouderschap Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV
	Aandeelhouderschap CSV Amsterdam BV
	2e plaatsvervangend commissaris van de Koning
	Yvonne Turenhout (PvdA)
Wonen	
Sociale agenda en vitaal platteland	
Dorpsvernieuwing en regionale kernen	
Zorg en welzijn	
Prolander (eigenaarsrol)	
Regio Zwolle	
Personeel en organisatie	
3e plaatsvervangend commissaris van de Koning	
Willemien Meeuwissen (VVD)	Economie

	Recreatie en toerisme
	Agribusiness
	Water, inclusief WMD en waterschappen
	Onderwijs en arbeidsmarkt
	Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe
	Regio Groningen-Assen
	Informatie, data en automatisering en Interne dienstverlening
	Samenwerkingsverband Noord-Nederland (Algemeen en Dagelijks Bestuur)
	Aandeelhouderschap WMD Drinkwater NV
	Aandeelhouderschap NOM
	Aandeelhouderschap MKB-fonds Drenthe
	4e plaatsvervangend commissaris van de Koning
Henk Jumelet (CDA)	Verkeer en vervoer, Wegen en vaarwegen en Openbaar vervoer
	Klimaat en energie, inclusief Regionale Energie Strategie
	Sport
	Milieu, bodem en ondergrond
	Duitsland-agenda
	Samenwerkingsverband Noord- Nederland (Algemeen Bestuur)
	Aandeelhouderschap Enexis Holding NV
	5e plaatsvervangend commissaris van de Koning
Provinciesecretaris	
Wim Brenkman	Algemeen directeur
	Secretaris van het college van GS

III.1.7 Zetelverdeling

Zetelverdeling Provinciale Staten Drenthe	Huidige periode
BBB	17
PvdA	4
VVD	4
CDA	3
PVV	2
ChristenUnie	2
SP	2
Partij voor de Dieren	2
GroenLinks	1
D66	1
Forum voor Democratie	1
Volt	1
Sterk Lokaal Drenthe	1
JA21	1
Lijst Pomes	1

III.1.8 Afkortingswijzer

AB algemeen bestuur
ALM Asset Liability Management
Appa Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers
AND Agrarische Natuur Drenthe
ASV Algemene subsidieverordening
AvA Algemene vergadering van aandeelhouders
Awb Algemene wet bestuursrecht
BBN Boer, Burger en Natuur, Agenda
BBV Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten
Bibob bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
BKN basiskwaliteit natuur
BNG Bank Nederlandse Gemeenten
BRZO Besluit Risico en Zware Ongevallen
BVLOS beyond visual line of sight
BZK Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Ministerie van
B&W burgemeester en wethouders
CAB Change Advisory Board
CBS Centraal Bureau voor de Statistiek
CMER Council of European Municipalities and Regions
COA Centraal Orgaan opvang asielzoekers
CoE Centre of Expertise
CoR Comité van de Regio's
CPMR Conference of Peripheral Maritime Regions
CvdK Commissaris van de Koning
DAW Deltaplan Agrarisch Waterbeheer
DB dagelijks bestuur
DG directeur-generaal
DPLG Drents Programma Landelijk Gebied
DSO-LV Digitaal Stelsel Omgevingswet Landelijke Voorziening
DU Decentralisatie Uitkering
DVO dienstverleningsovereenkomst
DWSRA dienstverlening werkzoekenden en samenwerking en regie arbeidsmarkt
EC Europese Commissie
ECB Europese Centrale Bank
ECRN European Chemical Regions Network
EDIH European Digital Innovation Hub
EFRO Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EGF European Globalisation Fund
EHS ecologische hoofdstructuur
EK Europees kampioenschap
ESF Europees Sociaal Fonds
EZK Economische Zaken en Klimaat, Ministerie van
FBE faunabeheereenheid
FCH JU Fuel Cells and Hydrogen Joint Undertaking
GAE Groningen Airport Eelde
GFAA Global Fine Art Awards
GLB Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
GS Gedeputeerde Staten

HEMA Hoogeveen, Emmen, Meppel, Assen
HR human resource
HTSM High Tech Systemen en Materialen
HVO Hydrotreated Vegetable Oil
IBP Interbestuurlijk Programma
IBT Interbestuurlijk toezicht
IenW Infrastructuur en Waterstaat, Ministerie van
ILG Investeringsbudget landelijk gebied
IPO Interprovinciaal Overleg
ISP Integraal structuurplan
ISV Investeringsbudget stedelijke vernieuwing
iWSR instrumentarium Watersysteemrapportage
JAR Jongeren Adviesraad Drenthe
KAVB Koninklijke Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur
KCC klantcontactcentrum
KO Koninklijke onderscheidingen
KPI kritieke prestatie-indicator
KRW Kaderrichtlijn Water
LBB Landelijk Bureau Bibob
LESA Landschaps Ecologische Systeem Analyse
LMA Landelijk Meldpunt Afvalstoffen
LNV Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Ministerie van
LSKK Landelijke Samenwerking Korte Keten
MDT Maatschappelijke diensttijd
MEP Meerjarenexploitatieprogramma
m.e.r. milieu-effectrapportage
MFD Milieufederatie Drenthe
MFD multifunctioneel dienstencentrum
MFK Meerjarig Financieel Kader
MIT MKB-innovatiestimulering Regio en Topsectoren
MIRT Meerjarenprogramma infrastructuur ruimte en transport
MOP Meerjarenontwikkelingsprogramma
MOP meerjarenonderhoudsplan
MRB motorrijtuigenbelasting
MUP-VV Meerjarenuitvoeringsprogramma verkeer en vervoer
NICE Noordelijk Innovatielab Circulaire Economie
NME natuur- en milieueducatie
NMP Nationaal Milieubeleidsplan
NNN Natuurnetwerk Nederland
NOM Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij
NOVI Nationale Omgevingsvisie
NSP Nationaal Strategisch Plan
NRK Noordelijke Rekenkamer
NUP Nationaal uitvoeringsprogramma
NVD netwerk veilig Drenthe
OCW Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Ministerie van
ODG Omgevingsdienst Groningen
OM Openbaar Ministerie
OOV openbare orde en veiligheid
OPD Omgevingsplatform Drenthe

OV openbaar vervoer
PAS programma aanpak stikstof
pMJP provinciaal Meerjarenprogramma
PMV provinciale maandverantwoording
PNP Programma Natuurlijk Platteland
POB Persoonlijk Opleidingsbudget
POP Provinciaal omgevingsplan
POV Provinciale omgevingsverordening
PPM Programma- en Projectmanagement
PRT provinciale regietafel
PS Provinciale Staten
PUP Provinciaal uitvoeringsprogramma
PUVV Provinciaal uitwerkingsprogramma verkeer en vervoer
PvA plan van aanpak
PvE programma van eisen
PVVP Provinciaal verkeers- en vervoersplan
Regis Regionaal geohydrologisch informatiesysteem
REP ruimtelijk economisch programma
RES Regionale Energiestrategie
RGA Regio Groningen-Assen
RIEC Regionale Informatie- en Expertisecentrum
RIE4 Richtlijn Industriële Emissies categorie 4
RLS Rijksluchtvaartschool
RSP Regiospecifiek Pakket
RUDD Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe
RvC Raad van Commissarissen
RVO Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
RVT Raad van Toezicht
SDE Stimulering-duurzame-energieproductie
SG Statengriffie
SHN Samenwerking Handhaving Drenthe
SiSa Single information Single audit
SKNL subsidie Kwaliteitsimpuls natuur en landschap
SLB Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging
smb strategische milieubeoordeling
SNN Samenwerkingsverband Noord-Nederland
SWOV Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid
SWUNG Samen Werken in de Uitvoering van Nieuw Geluidbeleid
SZW Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Ministerie van
TJS Tienjarensценario
UILN-N Uitvoeringsprogramma Innovatieve Landbouw Noord-Nederland
UvW Unie van Waterschappen
VDG Vereniging Drentse Gemeenten
VES versterking economische structuur
VHR Vogel- en Habitatrichtlijn
VIA Versneller Innovatieve Ambities
Vigep verbindingsoefening gemeenten en provincies
VRD Veiligheidsregio Drenthe
VTB vliegende teambrigade
VVBD Verkeers- en Vervoersberaad Drenthe

VVE vereniging van eigenaren
VWS Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Ministerie van
WABO Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wav Wet ammoniak en veehouderij
WBB Wet bodembescherming
Wet fido Wet financiering decentrale overheden
WGR Wet gemeenschappelijke regelingen
WiDD Welkom in Digitaal Drenthe
WILG Wet inrichting landelijk gebied
WKO warmte-/koudeopslag
Wm Wet milieubeheer
WMD Waterleidingmaatschappij Drenthe
WMO Wet maatschappelijke ondersteuning
Wnra Wet normalisering rechtspositie ambtenaren
WNT Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector
WOB Wet openbaarheid van bestuur
Woo Wet open overheid
Wro Wet op de ruimtelijke ordening
WZA Wilhelmina Ziekenhuis Assen

III.2 Controleverklaring accountant

De tekst van de controleverklaring wordt niet meer in de jaarstukken opgenomen. De controleverklaring en het accountantsverslag worden separaat aan de provincie verstrekt.

III.3 Bestemming van het resultaat

Wij stellen voor een bedrag van € 17.096.200,-- te verrekenen met de Financieringsreserve. Dat bedrag is als volgt opgebouwd:

· Het gerealiseerde resultaat over 2023 bedraagt:	€ 22.131.663,--
· Wij stellen overhevelingen van budgetten naar 2024 voor van in totaal:	- 4.295.967,--
· Wij stellen voor te bestemmen voor de Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe II	- <u>739.496,--</u>
Totaal te verrekenen met de Financieringsreserve:	€ 17.096.200,--

De hierboven genoemde bedragen worden hierna verder toegelicht.

Hieronder staan de grotere gesaldeerde afwijkingen vermeld. Een detailoverzicht van afwijkingen groter dan € 50.000,-- is binnen paragraaf II.2 Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de rekening 2023 opgenomen. Conform Statenuitvoeringswet 2012-526 Advies uitgangspunten programmaplan begroting 2013 volgt hieronder een overzicht van de grotere afwijkingen. De norm voor de rapportage over afwijkingen ten opzichte van de door PS vastgestelde begroting is vastgesteld op € 250.000,-- op programmaniveau. Binnen de programma's worden de belangrijkste afwijkingen van meer dan € 50.000,-- op beleidsopgaveniveau toegelicht. Aangegeven is of de doelen die zijn gerelateerd aan de budgetten wel of niet zijn gerealiseerd, of de voornaamste oorzaak van de afwijking van interne of externe aard was en of het bedrag door ons beïnvloedbaar was (had aangepast kunnen worden bij de 3e actualisatie van de begroting 2023). De toelichting is bij elk programma te vinden bij het onderdeel: Wat heeft het gekost?

Omschrijving	Saldo programma	Toelichting nodig?	Bedrag	Voordeel / nadeel	Resultaat behaald (ja/nee)	Oorzaak overwegend (intern/extern)	Hoogte bedrag beïnvloedbaar (ja/nee)	Saldo na verrekening reserves
Programma 1. Besturen en samenwerken: kijkend over grenzen heen	852.227	Ja						655.669
Fractiewerkzaamheden			102.209	V	Ja	Extern	Nee	
Overige opbrengsten			270.000	V	Nee	Extern	Nee	
Gedeputeerde staten			56.888	V	Ja	Extern	Nee	
Interprovinciaal overleg			-205.695	N	Ja	Extern	Nee	
Cofinanciering Europa			379.795	V	Ja	Extern	Nee	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			249.030	V				
Programma 2. Stad en platteland: ruimte bieden en richting geven	15.833.134	Ja						4.840.199
Interbestuurlijk programma vitaal platteland Drents Plateau (IBP)			76.434	V	Ja	Extern	Nee	
Leader Oost-Drenthe 2023-2027			392.491	V	Ja	Extern	Nee	
Leader West Drenthe 2023-2027			421.189	V	Ja	Extern	Nee	
Verbetering van de landbouwstructuur			68.180	V	Ja	Extern	Nee	
Bijdrage Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw			131.670	V	Ja	Extern	Nee	
Uitfinanciering Natuur-overig			169.674	V	Ja	Extern	Nee	
R-Realisatie EHS			1.198.073	V	Ja	Extern	Nee	
Natuur algemeen			863.466	V	Ja	Extern	Nee	
P-Milieukwaliteit Drenthe			187.703	V	Ja	Extern	Nee	
Grondverwerving en functieverandering NNN			13.588.097	V	Ja	Extern	Nee	
Agrarisch natuurbeheer			308.308	V	Ja	Extern	Nee	

Programma Beheer			-5.760.008	N	Ja	Extern	Nee	
Uitvoering en handhaving Flora- en Faunawet (FFW)			-912.251	N	Ja	Extern	Nee	
Uitvoering Natuurbeschermingswet (NBW)			116.807	V	Ja	Extern	Nee	
Gebiedsgerichte aanpak stikstof			1.617.088	V	Nee	Extern	Nee	
Uitvoering DPLG			181.131	V	Ja	Extern	Nee	
Stedelijke Ontwikkeling en vernieuwing			906.971	V	Ja	Extern	Nee	
Ruimtelijke kwaliteit			175.056	V	Ja	Extern	Nee	
Beleidsontwikkeling Regionaal waterplan			522.153	V	Nee	Extern	Nee	
Onderzoeken grondwatersystemen			1.317.448	V	Ja	Extern	Nee	
Klimaatadaptatie			110.363	V	Ja	Extern	Nee	
Uitvoering reguliere milieu taken			67.165	V	Ja	Extern	Nee	
Bijdrage RUD			308.223	V	Ja	Extern	Nee	
Bijdrage ODG			-282.415	N	Ja	Extern	Nee	
Toezicht handhaving Omgeving			64.358	V	Ja	Extern	Nee	
Voorbereiden en uitvoeren overheidssaneringen door de provincie			-57.854	N	Ja	Extern	Nee	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			53.614	V				
Programma 3. Regionale economie en werkgelegenheid: kansen benutten	917.481	Ja						1.063.528
Ruimtelijk Economisch Programma			-140.637	N	Ja	Extern	Nee	
Beleidskaders en programmabeheer			-117.824	N	Ja	Extern	Nee	
Dutch Techzone			783.647	V	Ja	Extern	Nee	
Prikkels functioneren arbeidsmarkt			229.678	V	Ja	Extern	Nee	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			162.617	V				
Programma 4. Mobiliteit en bereikbaarheid: slim en veilig	7.036.109	Ja						3.719.504
Brede doeluitkering			687.932	V	Ja	Extern	Nee	
Educatie en verkeerscampagnes			897.765	V	Ja	Extern	Nee	
Uitvoeringsprogramma SPVD			107.256	V	Ja	Extern	Nee	
Ontwikkeling Hubs			-121.280	N	Ja	Extern	Nee	
Maas Pilot			102.699	V	Ja	Extern	Nee	
Doorfietsroutes			501.556	V	Ja	Extern	Nee	
Lokale aanpak verkeersveiligheid fiets			222.222	V	Ja	Extern	Nee	
Ontbrekende schakels in het fietsnetwerk			111.111	V	Ja	Extern	Nee	
Gebiedsgerichte maatwerkplannen fietsinfrastructuur			111.111	V	Ja	Extern	Nee	
Beleid/Onderzoek			275.811	V	Ja	Intern	Ja	
Ontwikkelingen			770.844	V	Ja	Extern	Nee	
Busconcessie			974.679	V	Ja	Extern	Nee	
Treinconcessie			1.104.584	V	Ja	Extern	Nee	
Duurzaam investeren			63.152	V	Ja	Extern	Nee	
Laadtankinfrastructuur			103.509	V	Ja	Extern	Nee	
Regionaal mobiliteitsplan Drenthe			82.500	V	Ja	Extern	Nee	
Mobiliteit			586.685	V	Ja	Extern	Nee	
Monitoring			388.343	V	Ja	Extern	Nee	
Luchtvaart			62.156	V	Ja	Extern	Nee	
Uitvoering			56.453	V	Ja	Intern	Ja	
Beleid kerntaken			56.263	V	Ja	Intern	Ja	

Beheer wegen			214.768	V	Ja	Extern	Nee	
Vast onderhoud wegen			-387.041	N	Ja	Extern	Nee	
Groot onderhoud wegen			-876.146	N	Ja	Extern	Nee	
Beheer vaarwegen			-79.997	N	Ja	Extern	Nee	
Vast onderhoud vaarwegen			146.137	V	Ja	Extern	Nee	
Groot onderhoud vaarwegen			565.683	V	Ja	Extern	Nee	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			307.355	V				
Programma 5. Klimaat en energie: samen doorpakken	2.884.071	Ja						2.555.573
Programma klimaat en energie			884.985	V	Ja	Extern	Nee	
Beleidsontwikkeling klimaat en energie			1.696.140	V	Ja	Extern	Nee	
Noodhulp Energiebesparing			157.948	V	Ja	Extern	Nee	
Regionale Energie Strategie			150.279	V	Ja	Extern	Nee	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			-5.281	N				
Programma 6. Levendig en sociaal: gezond, gelukkig en veilig	918.510	Ja						918.510
Adviescommissie			52.990	V	Ja	Extern	Nee	
Evenementen op het snijvlak cultuur en Vrijtijdseconomie			55.334	V	Ja	Extern	Nee	
P-Economische vitaliteit platteland			347.710	V	Ja	Extern	Nee	
Subsidies Leader Zuidoost Drenthe			117.589	V	Ja	Extern	Nee	
Subsidies Leader Zuidwest Drenthe			196.792	V	Ja	Extern	Nee	
Sociaal-maatschappelijke ontwikkeling en ondersteuning			57.102	V	Ja	Extern	Nee	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			90.993	V				
Programma 7. Middelen en mensen	5.195.285	Ja						4.172.615
Geldeningen en uitzettingen korter of gelijk aan 1 jaar			792.346	V	Ja	Extern	Nee	
Opbrengst opcenten op hoofdsom motorrijtuigenbelasting			-367.261	N	Ja	Extern	Ja	
Overige verrekeningen (getroffen voorziening)			975.594	V	Ja	Extern	Nee	
Informatiearchitectuur - Applicaties			213.478	V	Ja	Intern	Ja	
Server (technische infrastructuur)			151.632	V	Ja	Intern	Ja	
Opslag (technische infrastructuur)			177.905	V	Ja	Intern	Ja	
I-beleid en Architectuur			169.515	V	Ja	Intern	Ja	
Dienstverlening Drents Museum			-112.557	N	Ja	Intern	Nee	
Dienstverlening Prolander			125.564	V	Ja	Intern	Nee	
Personeels- & salarisadministratie			-62.634	N	Ja	Intern	Ja	
Arbeidsomstandigheden			51.895	V	Ja	Intern	Ja	
Concernopleidingen			196.135	V	Ja	Intern	Ja	
Organisatieontwikkeling			122.719	V	Ja	Intern	Ja	
Directe personele inzet			285.679	V	Ja	Intern	Ja	
Bijdrage derden in salariskosten			486.054	V	Ja	Extern	Nee	
Inzet ondersteunend personeel			274.797	V	Ja	Intern	Ja	
Bijdrage aan voorziening spaarverlof			277.860	V	Ja	Intern	Ja	
Overige opbrengsten			576.005	V	Ja	Extern	Nee	
Doorbelasting personele kosten naar projecten			376.919	V	Ja	Intern	Ja	
Bijdrage derden in salariskosten			234.565	V	Ja	Extern	Nee	

Bestuursondersteuning			-59.378	N	Ja	Intern	Ja	
Accommodatie Provinciehuis			105.814	V	Ja	Intern	Ja	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			202.640	V				
Programma 8. Samenwerkingsverbanden (kassiersfunctie)	2.846.277	Ja						126.164
RD ZO-Drenthe: Werken			454.346	V	Ja	Extern	Nee	
RD ZO-Drenthe: Wonen			2.008.204	V	Ja	Extern	Nee	
RD ZO-Drenthe: Welzijn			213.645	V	Ja	Extern	Nee	
Uitvoering provincie Drenthe Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe: projecten Wonen			105.456	V	Ja	Intern	Ja	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			64.626	V				
Programma 9. Investeringsagenda	7.964.706	Ja						4.079.900
Sociale agenda			241.698	V	Ja	Extern	Nee	
Regiostedenfonds			2.597.484	V	Ja	Extern	Nee	
Toekomstbestendig wonen			292.002	V	Ja	Extern	Nee	
Boer, Burger en Natuur			1.007.230	V	Ja	Extern	Nee	
Recreatie en Toerisme			283.734	V	Ja	Extern	Nee	
Energietransitie			2.014.844	V	Ja	Extern	Nee	
Investeringsagenda 2016-2019			1.246.146	V	Ja	Extern	Nee	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			281.568	V	Ja	Extern	Nee	
Totaal rekeningsaldo voor verrekeningen met reserves	44.447.801							22.131.663

Ten laste van het rekeningsaldo van € 44.447.801,-- hebben wij aan de reserves een bedrag van per saldo € 22.316.138,-- toegevoegd. Het betreft hier een saldo van toevoegingen en onttrekkingen die afwijken van de begrote toevoegingen en onttrekkingen aan reserves. Deze afwijkingen worden veroorzaakt door lagere kosten en of hogere opbrengsten van budgetten die aan deze reserves zijn gekoppeld.

Het totaalbedrag dat aan de reserves is toegevoegd, kan als volgt worden gespecificeerd (waarbij nadelen en voordelen vanuit het exploitatie-oogpunt zijn weergegeven).

Mutaties reserves	Begroting	Realisatie	Voordeel/Nadeel	Vershil
Bijdrage aan reserve provinciaal aandeel ILG	5.652.689	5.822.363	N	-169.674
Bijdrage aan Cofinancieringsreserve Europa	5.300.000	5.368.897	N	-68.897
Bijdrage aan reserve natuurbeleid	19.424.679	26.896.528	N	-7.471.849
Bijdrage aan de reserve persoonlijk ontwikkel budget (POB)	0	51.615	N	-51.615
Bijdrage aan Risicoreserve	331.333	1.306.927	N	-975.594
Bijdrage aan reserve Verstrekte subsidies	1.490.107	13.015.789	N	-11.525.682
Bijdrage aan Reserve mobiliteit	19.501.488	24.014.204	N	-4.512.716
Bijdrage van reserve versterking economisch structuur	-1.783.500	-1.939.119	V	155.619
Bijdrage van reserve groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen	-1.727.927	-2.038.390	V	310.463
Bijdrage van Reserve Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde	-833.000	-833.649	V	649

Bijdrage van reserve uitvoering generatiepact	-719.286	-723.824	V	4.538
Bijdrage van Reserve regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	-1.565.315	-2.443.450	V	878.135
Bijdrage van reserve verstrekte subsidies	-11.611.943	-12.664.574	V	1.052.631
Bijdrage van Reserve Bodem	0	-57.854	V	57.854
	33.459.325	55.775.463		-22.316.138

Na verrekening met de reserves, resteert een gerealiseerd resultaat van € 22.131.663,-- positief. Op verschillende budgetten zijn overschrijdingen gerealiseerd en om de lopende (concrete) uitvoeringsafspraken te kunnen nakomen stellen wij voor die ruimte die hiervoor was in 2023 te gebruiken door overheveling van budgetten. Wij stellen daarom voor een bedrag van € 4.295.967,-- in te zetten voor de hieronder genoemde zaken voor uitvoering in 2024.

Omschrijving	
Project Leader	815.000
Ontwikkeling Veenhuizen	250.000
Weerbaar Bestuur	80.000
Bekostiging eerste opvang ontheemden Oekraïne	270.000
Fixteam Drenthe	200.000
Regionale energiestrategie	120.000
Programma NOVEX	300.333
Vltale Vakantieparken	40.000
Noodhulp energiebesparing	200.000
Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	175.898
Zoetwatervoorziening Oost-Nederland	299.736
Gebiedsfonds Wind	1.545.000
	4.295.967

De jaarrekening 2023 vertoont, na verrekeningen met reserves en na de verrekeningen van de overhevelingen, een positief saldo van € 17.835.696,--. Wij stellen voor € 739.496,-- te bestemmen voor de Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe II en het restant van € 17.096.200,-- toe te voegen aan de Financieringsreserve.

Resumerend stellen wij u voor:

- een bedrag van in totaal € 4.295.967,-- te bestemmen voor overheveling van budgetten naar 2024;
- een bedrag van € 739.496,-- te bestemmen voor de Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe II;
- een bedrag van per saldo € 17.096.200,-- als rekeningssaldo toe te voegen aan de Financieringsreserve.

